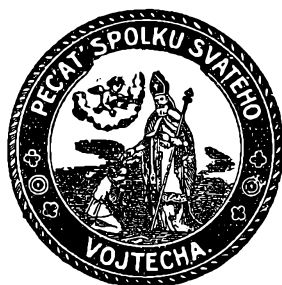

PÍSMO SVÄTÉ STARÉHO ZÁKONA.

VI.

KNIHA ŽALMOV, KNIHA PRÍSLOVÍ, ECCLESIASTES,
PIESEŇ ŠALAMÚNOVA, KNIHA MÚDROSTI,
KNIHA SYNA SIRACHOVHO.

NÁKLADOM SPOLKU SV. VOJTECHA V TRNAVE.

V TRNAVE 1925.

PRINTED IN CZECHO-SLOVAKIA.

Nihil obstat.

Richardus Osvald,
censor adioecesanus.

749/1916.

Imprimatur.

Strigonii, die 8. februarii 1916.

Ludovicus Rajner,
episcopus, vicarius generalis.

PÍSMO SVĚTÉ STARÉHO ZÁKONA.

KNIHA ŽALMOV.

KNIHA ŽALMOV.

PREDMLUVA.

Žalm značí nábožnú pieseň, ktorú spievali za sprievodu strunového nástroja. Cirkev prijala 150 takých piesní do Svätého Písma a považovala ich vždy za modlitby od Ducha svätého unuknuté. Sbíerka týchto 150 posvätných piesní dostala od nástroja — psalterion, pri ktorom sa piesne spievaly, meno Žaltár, i Žaltár Davidov, Kniha Davidových Žalmov, pretože mnoho žalmov Dávidovi bolo pripočítané.

Žaltár je rozdelený na päťoro kníh dľa rozdelenia Mojžišovej knihy Penta-tenchu, ktorý bol tiež od najstarších dôb na päť kníh rozdelený. (1.—40., 41.—71., 72.—88., 89.—105., 106.—150.) Príčina rozdelenia nie je známa ani z obsahu od-ielov nedá sa dokázať.

Žalmy pochádzajú od rozličných spisovateľov z rozličných dôb, čo do- kazujú nadpisy, sloh a obsah žalmov. Nachádzame skladateľov menovaných: Mojžiša (ž. 89. hebr. 90.), Davida kráľa (85 žalmov), Šalamúna (71.), Azafa (49. a 72.—82.), Emana (87.), Etana (88.), Synov Kore (41, 43—48., 83., 84., 86.).

Domnievať sa môže, že celá sbierka žalmov bola za Ezdráša, alebo za Nehemiáša ukončená.

Obsah žalmov je náboženský. Žalmy sú výlevom náboženských citov, ktoré svätý Duch v srdciach Izraelitov vzbudzoval. Obsahujú hojnosť poučení o Bohu a jeho vlastnostiach, o božskej prozreteľnosti a o Božom riadení sveta, o pomere človeka k Bohu a k bližnému — najutešenejšie a najjasnejšie proroctvá o naro- dení, božstve, živote, a utrpení a vzkriesení Kristovom. Chvála Božia a sláva jeho diel, vďaka za preukazované dobrodenia, prosba o pomoc v rozličných biedach, nárek nad odtrhnutím sa od Boha skrze hriech a túžba po novom spojení sa s ním — vracajú sa v najrôznejších zvratoch zas a zas do duše Bohom osvie- teného pevca. Žalmy obsahujú výraz každého náboženského smýšľania, ktoré je možné v obcovaní s nebom.

Kristus a apoštoli často ukazujú na žaltár vo svojich rečiach. Svätí otcovia chvália a odporúčajú ho ako prameň božskej múdrosti, ako obsah všetkých mravných náuk, ako básnické dielo nebeského pomazania. Žalmové spevy prešli zo starozákonnej bohoslužby do Cirkvi. Spasiteľ sám modlil sa a spieval žalmy so svojimi učeníkmi po poslednej večeri; pred smrťou vyslovil hrôzu svojich múk na kríži slovami žalmu: „Otče môj, otče môj, prečo si ma opustil?“ Už v prvých dobách cirkvi modlili sa žalmy, cirkev modlieva sa ich pri rozličných bohoslužobných úkonoch; žalmy tvoria hlavnú časť kňazských hodínok. čiže breviára. Všetko to dokazuje vieru o nadprirodzenom pôvode žalmov.

Latinské a grécke delenie žalmov sa od hebrejského odchyľuje; my pri- džeme sa latinského. Rozdiel je tento:

Lat.	Hebr.	Lat.	Hebr.
Žalm 1.—8.	1.—8.	114. 115.	116.
9.	9. 10.	116. 145.	117.—146.
10.—112.	11.—113.	146. 147.	147.
113.	114. 115.	148.—150.	148.—150.

ŽALM 1.

Opisuje šťastie nábožných a nešťastie bezbožných ľudí.

1. Blahoslavený človek, ktorý nechodí do rady bezbožníkov¹⁾ a nezostáva na ceste hriešnikov;²⁾ a neseďáva na stolič morovej nákazy;³⁾

2. ale v Pánovom zákone je vôľa jeho,⁴⁾ a o zákone jeho rozvažuje vo dne v noci.⁵⁾

3. A bude jako strom, ktorý je sadený pri toku vody, ktorý svoj plod vydáva svojim časom. A jeho lístie neopřcha: a všetko, čo len čini, zdarí sa mu.

4. Nie tak, bezbožní, nie tak; lež ako prach, ktorý rozháňa vetor s vrchu zeme.

5. Preto bezbožní neobstoja v súde;⁶⁾ ani hriešnici v shromaždení spravodlivých.

6. Lebo Pán pozná cestu spravodlivých, a cesta bezbožných zahynie.⁷⁾

ŽALM 2.

Darmo stavajú sa ľudia, najmä králi a kniežatá proti kráľovstvu Kristovmu. Lebo keď on je kráľom všetkých vecí od Otca ustanovený, koho budeme poslúchať, v kom chceme byť spojení?

1. Prečo sa vzbúrili národy, a ľudia (prečo) obmýšľajú márne veci?⁸⁾

2. Stavajú sa kráľovia zeme spolu: a sjednocujú sa kniežatá proti Pánovi a proti Pomazanému jeho.⁹⁾

¹⁾ Ktorý sa nespravuje ich radou. Počiatok dobrého je zdržovanie sa od zlého.

²⁾ Nenasleduje život a mravy hriešnikov.

³⁾ Na stolič posmievačov, ktorí všetko nakazia jako morová rana.

⁴⁾ Svoju vôľu riadi dľa zákona Božieho.

⁵⁾ Vždy. V šťastí i v nešťastí. (Augustín.)

⁶⁾ Keď Boh spravodlivo odpláca.

⁷⁾ Boh schvaľuje spravodlivých a stará sa o nich; spravodliví vo svojom živote hľadajú Boha, a Boh dá im dosiahnuť cieľa.

⁸⁾ Podívaj sa na dnešné časy, ako sa búria proti Kristovi a jeho Cirkvi.

⁹⁾ Proti Davidovi, v duchovnom smysle proti Kristovi.

3. Strhnime tie ich putá a sľoďme so seba ich jarmo.¹⁾

4. Ktorý prebýva na nebesiach, smeje sa im, a Pán sa im posmieva.²⁾

5. Vtedy³⁾ prehovorí k nim vo svojom hneve a v svojom rozhorlení ich poľaká.

6. A ja ustanovený som od neho kráľom na jeho svätej hore Sion,⁴⁾ a rozhlašujem jeho prikázania.

7. Pán mi povedal: Syn môj si ty, ja dnes⁵⁾ som splodil teba.

8. Požiadať odo mňa⁶⁾ a dám národy tebe za dedictvo a do vladárstva tvojho⁷⁾ končiny zeme.

9. Železným prútom budeš ich spravovať a jako hrnčiarsku nádobu ich rozbiješ.⁸⁾

10. A teraz kráľovia porozumejte,⁹⁾ poučte sa vy, ktorí zem súdite!

11. Pánovi slúžte v bázni a radujte sa mu s trasením.

12. Prijmite kázeň, by sa Pán azda nerozhneval.

13. Keby sa náhle jeho hnev rozpálil, blahoslavení všetci, ktorí dúfajú v ňom!¹⁰⁾

ŽALM 3.

David prosí Boha, aby mu prispel k pomoci proti odbojnému synovi Absalomovi; a napomína odbojníkov, aby sa k Bohu obrátili.

1. Dávidov žalm, keď utekal pred Absalomom, svojim synom.¹¹⁾

¹⁾ Vypovedme im poslušnosť a poddanosť. Luk. 19, 14.

²⁾ Boh sa neposmieva, veď by to bola slabosť; svätý pevec len to chce povedať, že marné je proti Bohu sa vynášať.

³⁾ Keď príjde čas jeho súdu.

⁴⁾ Mesto Davidovo s Moriou je obraz Cirkvi. Jej vznešenosť záleží v prítomnosti Boha v nej.

⁵⁾ Dľa sv. Atanaza a Augustína pod „dnes“ rozumie sa večnosť; lebo u Boha niet premeny časov. Slová vztahujú sa na Krista, ktorý je Syn Boží od večnosti.

⁶⁾ Kristus je jako človek menší od Otca, jako človek prosí.

⁷⁾ Ako Boh mal Kristus vždy toto vladárstvo, jako človek nadobudol si ho svojim utrpením.

⁸⁾ K tomu má silu i moc.

⁹⁾ Uznávajte toho Kráľa.

¹⁰⁾ Ktorí svoju nádej v Kristovi skladajú.

¹¹⁾ Sv. otcovia vidia v prenasledovanom Da-

2. Pane, jak sa rozmnožili, ktorí ma sužujú! Mnohí vstávajú proti mne.

3. Mnohí vravia mojej duši:¹⁾ Niet pre neho spásy v jeho Bohu.

4. Ale ty, o Pane, si ochrancom mojím, slávou mojou, a ten, ktorý povyšuješ moju hlavu.²⁾

5. Svojím hlasom volávam k Pánovi; a vyslycha ma so svojej svätej hory.³⁾

6. Ľahol som si a som zaspal: a vstal som (šťastne), lebo ma Pán pozdvihol.

(II. Kráľ. 17, 1.)

7. Nebudem sa báť tisícov ľudí, ktorí okolo mňa stoja. Povstaň, Pane, spas ma, o môj Bože.

8. Lebo si porazil všetkých, ktorí sa mi protivili bez príčiny: zuby hriešnikov si povylámali.⁴⁾

9. Pánova je spása: a na tvojom ľude tvoje požehnanie.

ŽALM 4.

Útecha, pokoj a pomoc od Boha.

1. Ku koncu medzi spevami,⁵⁾ žalm Davidov.

2. Keď som volal, vyslyšal ma Boh spravodlnosti mojej:⁶⁾ v súžení si mi uvoľnil. Smiluj sa nado mnou a vyslyš modlitbu moju.

3. Ľudskí synovia, dokiaľ (budete) ťažkého srdca?⁷⁾ Prečo milujete márnosť a vyhľadávate lož?

vidovi obraz Krista, ako ho Judáš zradil, Židom vydal, a ako bol na kríž pribitý a usmrtený.

¹⁾ Hovorila ku mne a o mne.

²⁾ Ty si štítom okolo mňa, ktorý ma chráni.

³⁾ Na sv. vrchu Sion bola archa úmluvy, tam sa modlil David.

⁴⁾ Vylámali si im zuby ako dravej zveri, alebo jedovatým hadom a učinil si ich neškodnými.

⁵⁾ Nápis žalmov sú veľmi nejasné a nesrozumiteľné. Tento nápis má znamenať, že sa má spievať na konci medzi inými spevami. Dľa žid.: „Prvému spevákovi pri spievaní na strunovom nástroji.“ Tieto nápisy ale nemenia významu žalmov (I. Par. 15, 19–22.), preto ich ani do povahy brať nebudeme.

⁶⁾ Bol mi svedkom a obhajcom v spravodlivej veci.

⁷⁾ Dokiaľže budete zátvrdili, a budete hľadať proti mne skrivodlivé svedectvá.

4. A veďte, že div učinil Pán na svojom svätom:¹⁾ vyslyší ma Pán, keď budem volať k nemu.

5. Hnevajte sa a nehrešte:²⁾ čo rieka- te v svojich srdciach, oželte na svojich ložiach.³⁾

6. Obetujte obeť spravodlivú:⁴⁾ a dúfajte v Pána. Mnohí riekajú: Kto nám ukáže dobré veci?

7. Znamenané je nad nami svetlo tvojej tvári, Pane.⁵⁾ ty si radosť dal do môjho srdca.

8. Obohatení sú plodom svojho obilia. i vína a oleja.⁶⁾

9. Preto budem spať v pokoji a si odpočívať;⁷⁾

10. lebo ty, o Pane, zvláštne si ma v nádeji postavil.⁸⁾

ŽALM 5.

David prosí od Boha pomoc proti nepriateľom; ako máme v Boha dôverovať, a k nemu sa modliť.

1. Na konci pre tú, ktorá má byť de- dičkou.⁹⁾ Davidov žalm.

2. Pripuť k svojim ušiam moje slová. Pane, rozumej volaniu môjmu.

3. Pozoruj hlas mojej prosby, kráľu môj a Bože môj!

4. Lebo k tebe sa ja modlím, Pane. ráno vyslyš môj hlas.

5. Z rána sa ti predstavím a poznám, že ty nie si Bohom, ktorý by chcel krivdu.

¹⁾ Podivne povýšil: z pastiera na kráľa.

²⁾ Hoc vás aj hnev a nespokojnosť napadla, predsa nehrešte tým, že sotrváte v hneve; vstúpte do seba.

³⁾ Hriechy, ktoré ste spáchali vo dne, oplakávejte v noci.

⁴⁾ Obet kajúcnosti a pravej nábožnosti, lebo mnohí hovoria: kedy už prijdú lepšie časy.

⁵⁾ Milostive sľadnul na nás.

⁶⁾ Moji nepriatelia majú útechu len v časných veciach, lebo pravých duševných radostí neznajú. Lepšie hebr.: väčšiu než býva, keď ich oblie a víno sa urodí hojne.

⁷⁾ Mňa do toho úplne nič, keď len bude so mnou môj Boh a ochranca.

⁸⁾ Hebr.: lebo ty, o Pane, sám spôsobíš, že bývam v bezpečnosti.

⁹⁾ Rozumej Cirkev, alebo každú dušu, ktorú odmeni Boh svojím dedičstvom.

6. Ani nesmie bývať vedľa teba zlostník: a nespravodliví neobstoja pred tvojimi očami.

7. Nenávidíš všetkých páchatelov neprávosti: a vyhubíš všetkých, ktorí hovoria lož: muža krvi a lsti¹⁾ má Pán v ošklivosti.

8. Ale ja dľa množstva tvojho sľutovania²⁾ vojdem do tvojho domu: budem klaňať sa pri tvojom chráme v tvojej bázni.³⁾

9. Pane, voď ma vo spravodnosti svojej; srovnaj, spravuj ma pre mojich nepriateľov⁴⁾ pred sebou na mojej ceste.

10. Lebo niet v ich ústach pravdy: srdce ich je márne.

11. Hrobom otvoreným je ich hrdlo, svojimi jazyky činia lstive, súď ich, Bože! Daj, nech padnú pre zámysly svoje, podľa množstva ich nešlachetnosti ich odožen, lebo ťa popudzovali, Pane.

12. Ale radovať sa budú všetci, ktorí v tebe dúfajú, večne budú plesať: a ty budeš bývať medzi nimi. A chváliť sa budú v tebe všetci, ktorí ľúbia tvoje meno;

13. lebo požehnáš spravodlivého. Pane, ako štítom dobrej svojej vôle obvinieš nás.⁵⁾

ŽALM 6.

David obkľúčený svojimi nepriateľmi onemocnel, volá o pomoc k Bohu; teší sa tým, že mu Boh pomôže.

1. Ku koncu v chvalospevoch, Davidov žalm pre oktavu.⁶⁾

2. Pane, netrestaj ma v svojej prchlivosti a v svojom hneve ma nekarhaj.

3. Smiluj sa nado mnou, Bože, lebo

¹⁾ Muža, ktorý sa ani krvi neštíti a nebojí.

²⁾ Nie zo svojich zásluh, lebo tie pred tebou ceny nemajú.

³⁾ K chrámu tvojmu obrátený bude sa k tebe utiekať.

⁴⁾ Aby nenašli na mne ničoho, čo by bolo hany hodné.

⁵⁾ Milosťou svojou. Milosť predchádza vôľu človeka. (Augustin).

⁶⁾ Hudobný nástroj na osem strún.

som nemocný: uzdrav ma, o Pane, lebo zľakané sú moje kosti.

4. A užasla moja duša veľmi: ale ty, o Pane, dokiaľ?¹⁾

5. Obráť sa, o Pane a vytrhni moju dušu: spas ma pre milosrdenstvo svoje.

6. Lebo v smrti nieto toho, kto by pamätal na teba: v podzemí²⁾ však, ktože ťa tam chváli?

7. Ustávam vo vzdychaní svojom. smývam každej noci svoju posteľ: svojimi slzami smáčam svoju lož.³⁾

8. Od zármutku zatmelo sa moje oko: zostal som medzi mojimi všetkými nepriateľmi.⁴⁾

9. Odstúpte odo mňa všetci, ktorí páchate nepravosť, lebo slyšal Pán hlas môjho plaču.

10. Pán vyslyšal moju prosbu, Pán modlitbu moju prijal.

11. Zahanbení a zdesení nech sú veľmi všetci moji nepriatelia: nech sa v hanbe obrátia čo najskôr.

ŽALM 7.

David žiada ochranu proti svojim nepriateľom; zahynutie nepriateľov.

1. Davidov žalm, ktorý spieval Pánovi pre slová Chusi,⁵⁾ syna Jemini.

2. O Pane Bože môj, ja v tebe dúfam: osloboď ma od všetkých, ktorí ma prenasledujú a zachráň ma.

¹⁾ Dokiaľ ma budeš trestať? Alebo dokiaľ ma necháš v súžení?

²⁾ Kto je v podzemí, pod zemou, na druhom svete, neoslavuje viac Boha ani obetami, ani spevami, ako to bolo na zemi v starom zákone obyčajom; ale zvláštne pokánim. „Len zemský život poskytuje možnosť pokánia“ (sv. Augustín).

³⁾ Tu máš kajúcnosť Žida Davida, ktorý celú noc oplakával svoje hriechy, a ty, kresťane, ako vyzeráš v tomto ohľade, spytuj svoje svedomie.

⁴⁾ Tak ma trápili moji nepriatelia, že som sošedivel od ich prenasledovaní. Tu si pomysli na všetky príležitosti k hriechu, na tovarišov, spoločníkov a náruživosti, ktoré ti stoja v ceste spásy a pred časom ťa umoria.

⁵⁾ Keď mu zlorečil Semej (II. Kráľ. 16, 5.) niektorí so sv. Jaronymom pod Chusom, čiernym, chcú rozumeť Saula, preto že ho v svojom hneve nenávidel a prenasledoval.

3. Aby nezdrapil ako lev¹⁾ snáď moju dušu, keď niet nikoho, kto by ma vykúpil, ani kto by oslobodil.

4. O Pane Bože môj, jestliže som ja to učinil,²⁾ jestliže krivda je na mojich rukách:

5. jestliže som sa odslúžil tým, ktorí mi zle činia: nech padnem podľa zásluhy bez obrany od mojich nepriateľov.

6. Nepriateľ nech prenasleduje moju dušu, a nech ju popadne, a nech pošliape na zemi môj život, a nech do prachu svalí moju dôstojnosť.

7. Povstaň, o Pane, v svojom hneve, a vyvýš sa v končinách mojich nepriateľov. A povstaň, Pane, Bože môj, pre príkaz, ktorý si prikázal³⁾

8. a shromaždenie národov⁴⁾ nech ťa obkľúči. A pre ne navráť sa na výsosť.⁵⁾

9. Pán súdi národy. Súď ma, o Pane, dľa mojej spravodlnosti: a podľa mojej nevinnosti vo mne.

10. Nech vezme koniec ničomnosť hriešnikov, a vzpriam spravodlivého, ty skúmajúci srdcia a ľadviny, Bože.⁶⁾

11. Pravdivá pomoc moja je od Pána, ktorý vyslobodzuje priamych srdcom.

12. Boh, sudca spravodlivý, silný a trpezlivý: či každý deň sa bude hnevať?

13. Keď sa neobráťte, takí svoj meč: svoj luk napnul a drží pripravený.

14. A v tom prichystal sebe nástroje smrtiace: učinil svoje strely horiacimi.⁷⁾

15. Hľa, (bezbožník) nesie k pôrodu nespravodlivosť:⁸⁾ počal námahu a porodil krivdu.

16. Otvoril jamu a vyryl ju: a upadne do diery, ktorú spravil.⁹⁾

¹⁾ Nepriatelä ako divä zver.

²⁾ Čo sa mi pripisuje.

³⁾ Vynes súd, ako si mi prisľúbil.

⁴⁾ Zvläštne dvanäst pokolení, Cirkev Božia.

⁵⁾ Keď ťa obkľúčia národy, navráť sa a postav stolicu svoju na Sione.

⁶⁾ Ktorý znáš naše najtajnejšie myšlienky a žiadosti.

⁷⁾ Strely sa omäčajú do jedovatých látok, aby tým väčší pälily v tele.

⁸⁾ Namyslel si nespravodlivé veci.

⁹⁾ Úklady, ktoré mne strojil, zapríčinily jeho pád.

17. Nešťastie jeho vráti sa na jeho hlavu: a jeho neresť svalí sa na jeho temä.

18. Ale ja chváliť budem Pána dľa jeho spravodlnosti: a ospevovať meno Pána Najvyššieho.

ŽALM 8.

Prorok oslavuje Boha pre ľudí, ktorí budú v Kristovi vyvýšení.

1. Na konci (spevu) pre lísy.¹⁾ Davidov žalm.

2. O Pane, Pán náš; jak hodné podivu je tvoje meno²⁾ po všetkej zemi: lebo vyvýšenejšia je velebnosť tvoja nad nebesia.

3. Z úst detí a nemluvniat³⁾ pripravil si slávu pre svojich nepriateľov: by si zahubil⁴⁾ nepriateľa a mstitelä.

4. Keď hľadím na nebesia tvoje, dieťo tvojich prstov: na mesiac a na hviezdy, ktoré si založil;

5. čože je človek, že pamätáš naňho? Alebo syn človeka, že ho navštevuješ?⁵⁾

6. Učinil si ho málo⁶⁾ menším od anjelov: slávou a dôstojnosťou si ho korunoval.⁷⁾

7. A ustanovil si ho nad dielo rúk svojich.⁸⁾ (I. Mojž. 1, 28.)

¹⁾ Pravdepodobne hudobný nástroj, ktorý mal podobu lísa. Žalm je messianský; vykladä sa o Pánu Ježišovi.

²⁾ Čo je znämo o tebe skrze stvorenie a zjavenie.

³⁾ Požívajúcich prsia. Všade, i na zemi je sláva tvoje meno; lebo ho i deti znajú a oslavujú.

⁴⁾ Hebr.: Aby si k mlčaniu priviedol.

⁵⁾ Tu rozumie David nielen dary prírody, ale aj nadprirodzenú milosť. Ale najvyšší milostivý dar či navštievenie je vtelenie Syna Božieho.

⁶⁾ Časne, asi za krátky čas.

⁷⁾ David prirovnäva stav uponíženia a vyvýšenia rovnakej ľudskej prirodzenosti. (Chrys., Cyr., Aug.) Kristus sjednocuje ľudskú prirodzenosť s božskou osobou a ľudia dostali moc stať sa dieťkami Božími, údami mystického tela Kristovho. Poneväč Kristus vzal na seba najväčšie uponíženie až na kríž (Fil. 2, 8—11.) a bol najvyššie povýšený (II. Kor. 15, 25.), preto sa slová žalmu obzvläštne na neho vzťahujú.

⁸⁾ Boh stvoril človeka dľa obrazu a podobenstva svojho, následkom toho dostal človek panstvo nad celou prírodou, ako nasledujúce verše vykladajú.

8. Všetko podložil si pod jeho nohy;¹⁾ ovce a všetky voľy: nad to i zver na poli:

9. vtáctvo nebies, a rybyorské: čo chodíorskými cestami.

10. O Pane, Pán náš, jak hodné podivu je tvoje meno po celej zemi!

ŽALM 9.

David ďakuje Bohu za víťazstvo nad nepriateľmi a prosí ho, aby aj na budúce preukazoval prísnosť k neznabohom a dobrotivosť k nábožným.

1. Ku koncu za tajnosti syna.²⁾ Davidov žalm.

2. Oslavovať budem teba, Pane,³⁾ svojím celým srdcom; chcem vyprávať všetky tvoje divy.

3. Veseliť sa chcem a plesať v tebe: ospevovať budem tvoje meno, o Najvyšší.

4. Obrátil si môjho nepriateľa nazpäť: zomdleli a zahynuli pred tvojou tvárou.

5. Lebo si previedol môj súd a pravotu moju: zasadol si na trón,⁴⁾ ktorý súdiš spravodlivo.

6. Pokarhal si národy,⁵⁾ a zahynul bezbožník: meno ich si sotrel na vždy a na veky vekov.

7. Meče nepriateľov oslably na vždycky: a ich mestá si rozboril. Zahynula ich pamiatka s hlukom.

8. Ale Pán na veky trvá. Schystal k súdu svoj trón:

9. a sám bude súdiť okršlek zeme v pravosti, bude súdiť národy v spravodlivosti.

10. A tak je Pán útočišťom chudob-

¹⁾ Človek je kráľom, jeho kráľovstvo je celý svet s dielom múdrosti Božej.

²⁾ Dľa hebr.: majstrovi hudby na smrť syna (Absaloma).

³⁾ Dľa sv. Otcov sa pod Pánom má rozumieť Spasiteľ.

⁴⁾ O Kristovi: Aby si rozriešil pru, ktorá bola medzi pokolením ľudským a diablom. Tento tvrdil, že právom drží ľudí v moci svojej a sužoval ich ukrutne, ale Kristus koniec spravil pre, keď za ľudí zaodstuchnil. Kríž je jeho trón.

⁵⁾ Bezbožníkov a nevercov.

nému:¹⁾ spomocníkom v potrebách, v súžení.

11. A dúfajú v tebe, ktorí znajú tvoje meno: lebo neopustil si tých, ktorí ta hľadajú, Pane.

12. Spievajte Pánovi, ktorý bydlí na Sione:²⁾ rozhlasujte medzi národami jeho skutky.

13. Lebo jako mstitel krvi³⁾ pamätal na nich, nezabudol na krik zúbožených.

14. Smiluj sa nado mnou, Pane: hľad na moje poníženie skrze mojich nepriateľov.

15. Ktorý ma povýšiš od brán smrti,⁴⁾ aby som vyprával všetky tvoje chvály v bráne dcéry sionskej.⁵⁾

16. Veseliť sa chcem v spasení tvojom: uviazli pohania v zahynutí, ktoré nastrojili. V tom osídle, ktoré skryli, polapila sa ich noha.

17. V známosť príjde Pán, keď činí súdy:⁶⁾ v diele svojich rúk zaplietol sa bezbožník.

18. Hriešnici nech sa do pekiel vrátia, všetci pohania, ktorí na Boha zabúdajú.

19. Lebo nie na vždycky ostane v zabudnutí; trpezlivosť⁷⁾ biednych nezahynie navždy.

20. Povstaň, Pane, nech nezmocnie človek:⁸⁾ nech pred tebou budú súdené národy.

21. Ustanov zákonodarcu⁹⁾ nad nimi: aby poznali pohani, že sú ľudia.

¹⁾ Utiskovanému.

²⁾ Na Sione bola archa úmluvy; odtiaľ vytekala milosť Božie. Pod Sionom dľa sv. Augustína a Jaronyma rozumej Cirkev.

³⁾ Krv utisknutých a zamordovaných mučníkov a vyznávačov.

⁴⁾ Brány ríše smrti sú v hĺbokosti. Kto dojde sa do nebezpečenstva smrti, padá do nich; kto z tohoto nebezpečenstva bude vytrhnutý, ten bude povýšený, pozdvihnutý, tak že tie brány nedajú mu vojsť a za ním sa zavru.

⁵⁾ V bráne shromaždenia v Jeruzaleme.

⁶⁾ Dobrých odplácajú a zlých trestajú.

⁷⁾ Nádej, očakávanie.

⁸⁾ Nedaj mu zmocnieť, aby neostal pyšným. Augustín a Euseb vzťahujú tieto slová na Antikrista.

⁹⁾ Múdreho učiteľa a vychovávateľa. Hebr.: Pust na nich strach, nech vedia národy, že sú oni ľudia.

ŽALM 10.

Dľa Hebrejských. Dľa latinského je spojený s deviatym.¹⁾

1. Prečo si odstúpil ďaleko, o Pane,²⁾ nehľadiš sem v potrebách,³⁾ v súženiach?

2. Keď sa nadýma bezbožník, páli sa⁴⁾ chudobný: ale tí sa polapajú v nástrahách, čo vymýšľajú.⁵⁾

3. Lebo honosí sa hriešnik žiadostami svojej duše: a nešľachetník ša požehnáva.

4. Bezbožník rozhneval Pána, a pre množstvo svojho hnevu nebude sa po ňom tázať.⁶⁾

5. Nemá Boha pred svojimi očima: zprznené sú jeho cesty v každom čase. Tvoje súdy sú vzdialené od jeho tvári;⁷⁾ panuje nado všetkými svojimi nepriateľmi.⁸⁾

6. Lebo vraví v svojom srdci: Nepohnem sa⁹⁾ od pokolenia do pokolenia, (budem vždy) bez zlého.

7. Zlorečenia plné sú mu ústa, a horkosti a lsti, pod jazykom jeho námaha a bolesť.¹⁰⁾

8. Sedí na postriežke s boháči v úkryte, aby zabil nevinného.

¹⁾ Žalm 9. a 10. tvorily pôvodne dľa židovského čítania jeden žalm, ktorý neskôr rozdelený bol na dva.

²⁾ Ponosuje sa žalmista na nepriateľov, ktorí ho napádajú, a pod ktorými rozumie koristiace hordy Arabov a Filištinských.

³⁾ Kde je príhodný čas k pomôženiu.

⁴⁾ Natoľko býva trápený, že mu je až horúco.

⁵⁾ Hebr.: Pre pýchu bezbožníka musí sa chudobný trápiť; nech sú lapení (bezbožníci) v podvode, ktorý vymysleli.

⁶⁾ Akokoľvek obrazil Boha, Boh nedbá o to, myslí hriešnik.

⁷⁾ Lebo ich neplní pre svoju zatvrdilosť.

⁸⁾ Verše 3—5. dľa hebrejského: Lebo sa honosí bezbožník v ľúbostiach svojej duše, bezbožník sa zrieka, ba opovrha Boha. — 4. Bezbožník v pýche svojej (hovori): Nedbá na nič, niet Boha — to sú všetky jeho myšlienky. — 5. Čo podniká, dobre sa mu vždy darí; vysoko stoja tvoje súdy od neho, a na všetkých svojich nepriateľov fúka (opovržlivo).

⁹⁾ Z môjho strašlivého položenía.

¹⁰⁾ Ako had má pod jazykom jed a bolesť, tak má aj hriešnik na jazyku slová, ktoré spôsobia bolesť, ktorú iným pripravuje.

9. Jeho oči sledia po úbohiom: čiha skryte, ako lev vo svojej húšti. Číha, aby uchvátil biedneho: uchvátiť biedneho, keď ho k sebe stiahne.

10. V svojom osidle ho strhne na zem; krčí sa a skočí, keď sa zmocní biednych.¹⁾

11. Lebo vraví v svojom srdci: Zabudol Boh,²⁾ odvrátil tvár svoju, aby nevidel do konca.

12. Povstaň, Pane Bože, zdvihni svoju ruku (k trestu), nezapomínaj na biednych.

13. Prečo popúdzáš bezbožník Boha? Lebo hovorí vo svojom srdci: On nebude hľadať!

14. Ty to vidíš, lebo hľadiš na núdzu a bolesť: aby si ich vzal do svojej ruky.³⁾ Tebe odovzdaný je úbohý: sirote ty vždy si pomocníkom.

15. Polám rameno hriešnika a zlomyselného: by bol hľadaný hriech jeho, a nebol nájdený.⁴⁾

16. Pán bude kráľovať večne a na veky vekov: pohania, vy vyhyniete s jeho zeme.⁵⁾

17. Žiadosť úbohých Pán slyšal: túžbu ich srdca počulo tvoje ucho;⁶⁾

18. aby si prisúdil (pravdu) sirote a sníženému, aby sa viac nevyvyšoval človek zemský.⁷⁾

¹⁾ Strežie na spravodlivého, ako lev na svoju korisť, dokiaľ ho nezdrapí.

²⁾ Na moje zločiny, a odvrátil svoju tvár, aby ich nevidel a nepotreštal. — Vôbec nestará sa o biednych ľudí. Slepá náhoda riadi svet — hovorí bezbožný.

³⁾ Ty vidíš všetku biedu a neresť a potrestáš toho, ktorý to zapríčinil.

⁴⁾ Znič moc hriešnika, a hneď nebude jeho nepriavosti.

⁵⁾ Rozumej z kráľovstva Božieho, kde zlostní a hriešni nemajú žiadneho miesta.

⁶⁾ Hebr.: Pripravuješ ich srdce, nakloňuješ svoje ucho. Teda Boh sám pripravuje srdce k dôvere a posilňuje ho svojou milosťou.

⁷⁾ Pomôž mu k pravde, aby sa hriešnik viac nevynášal nad neho.

ŽALM 10. (11.)

Davidovi radia, aby utiekol pred Saulom a nepriateľmi svojimi. On protivenstvo snáša, ale hovorí, že jedine v Boha dôverovať bude.

1. Ku koncu. Davidov žalm.

2. V Pánu dúfam: jako hovoríte¹⁾ mojej duši: prestahuj sa na vrch ako vtáča.²⁾

3. Lebo hľa, hriešnici napínajú luk: položili svoje strely na tetivo, aby v mraku strieľali na (ľudí) úprimného srdca.³⁾

4. Lebo čo si ty dokonal, oni rozborili: spravodlivý ale čo učinil?⁴⁾

5. Pán je v svojom svätom chráme,⁵⁾ Pán na nebi, tam je jeho sídlo; oči jeho hľadia na biedneho: jeho mihalnice vyptujú ľudských synov.

6. Pán zpytuje spravodlivého i bezbožného: kto však miluje nepravosť, nenávidí svoju dušu.

7. Spúšťa ako dážď na hriešnikov osídla:⁶⁾ oheň, a sírka, a víchor búrky⁷⁾ sú podielom ich kalicha.⁸⁾

8. Lebo Pán je spravodlivý, a miluje spravodlivosť: a na pravosť hľadá jeho oko.⁹⁾

ŽALM 11. (12.)

David volá k Bohu o pomoc, sťažuje si na nevernosť svojich nepriateľov, a tvrdí, že si len v Bohu máme zakladať.

1. Ku koncu pre oktavu. Davidov žalm.

2. Vyslobod' ma, Pane, lebo sa už ne-

¹⁾ Vy maloverní.

²⁾ Ako vtáča, keď je prenasledované na rovine, hľadá útočisko v hore medzi stromami, tak aj Davidovi radia utekať do jaskýň.

³⁾ Aby ňa potajomky v noci chytili.

⁴⁾ Čo ostáva spravodlivému, aby odvrátil to nebezpečenstvo? Utiect.

⁵⁾ Kde som bez Boha istý, s ním však čoho sa mám báť?

⁶⁾ Rozumej hromy a blesky, ktoré povetrim poletujú ako osídla.

⁷⁾ Pálčivý víchor zvaný samum.

⁸⁾ Pod kalichom sa rozumie osud trpký alebo šťastlivý.

⁹⁾ So zafúbením hľadá na spravodlivé skutky ľudí.

nachádza svätých: lebo mizne vernosť v synoch ľudských.

3. Márne veci mlúví jeden s druhým, ústa ich sú lstivé, mlúvia srdcom dvojím.¹⁾

4. Vyplieň, Pane, všetky ústa lstivé, a jazyk, ktorý sa chvasta;

5. ktorí riekajú: Svoj jazyk zvelebíme: naše ústa držia s nami, kto je Pán nad nami?²⁾

6. Pre úbohosť núdznych a nárek chudobných, včul povstanem, rečie Pán. Postavím ho v bezpečnosti: dôverne s ním budem činiť.³⁾

7. Slová Pánove sú slová čisté: striebro ohňom preháňané, v zemi vyzkúšané; čistené sedemkrát.⁴⁾

8. Pane, ty nás budeš chrániť: a zachováš nás od pokolenia tohoto na veky.

9. Dokola bezbožní obchádzajú: ty dľa svojich vysokých úmyslov si rozmnožil ľudských synov.⁵⁾

ŽALM 12. (13.)

Žiada o vyslobodenie, a nádej skladá v Bohu.

1. Ku koncu žalm Davidov.

Až dokiaľ budeš, Pane, tak celkom zabúdať na mňa? Dokedy chceš odvracať svoju tvár odo mňa?⁶⁾

2. Jak dlho budem v svojej duši⁷⁾ skladať rady, bôľ trpeť v svojom srdci denne?

3. A dokiaľ bude sa vypínať môj nepriateľ nado mnou?

4. Shliadni, a vyslyš ma, o Pane, Bo-

¹⁾ Z dvojakého, neúprimného srdca hovoril, totižto iné slovami a iné srdcom.

²⁾ Jazykom ich premôžeme. A neznáme auktority. Prečo by sme nemali hovoriť, čo sa nám ľúbi?

³⁾ A nič mi v tom neprekáža.

⁴⁾ Čo Pán hovorí, to je čistá pravda bez obalu.

⁵⁾ Dľa nekonečnej múdrosti svojej si dovolil, aby sa zlostníci rozmnožili, a my to nemôžeme pochopiť.

⁶⁾ Nedbať o mňa. Boh odvracia tvár od človeka, keď sa naňho hnevá.

⁷⁾ Ako by sa mohol vyslobodiť, aby sa netrápil deň po deň.

že môj! Osvieť mi oči, aby som nikdy neusnul v smrti!¹⁾

5. aby nemohol nikdy rieť môj nepriateľ: Premôhol som ho! Ktorí ma súžia, tí by plesali, keby som klesal.

6. Ale ja dúfam v tvojom slutovaní. Zaplesá moje srdce nad spasením твоjim: chce prespevovať Pánovi, ktorý mi dobre činil: a spevom chváliť meno Pána najvyššieho.

ŽALM 13. (14.)

O zkazenosti sveta; dôvera v Boha.

1. Ku koncu. Žalm Davidov.

Riekol blázon v svojom srdci:²⁾ Nieto Boha. Zkazení sú (ľudia) a ohavní v svojich snahách: nieto, kto by robil dobre, nieto ani jediného.

2. Pán na synov ľudských shliadol s neba: aby videl, či je kto rozumný, a či kto dbá o Boha.

3. Každý sa odchýlil, úhrnkom sa stali neužitočnými: nieto, kto by robil dobre, nieto ani jediného. Otvorený³⁾ hrob ich hrdlo; svojimi jazykmi lstive činia. Hadí jed je pod ich rtami. Ústa ich sú plné zlorečenia a horkosti: nohy ich sú rýchle k vylievaniu krvi. Zkaza a nešťastie na ich cestách, a neznali ciest pokoja: nieto bázne Božej pred ich zrakom.

4. Či nemajú k rozumu prísť všetci, ktorí páchajú nepravosť, ktorí zožierajú môj ľud ako pokrm chleba?⁴⁾

5. (Ktorí) nevzývajú Pána, tam sa trasú strachom, kde nebolo strachu.⁵⁾

¹⁾ Poteš ma, aby som našiel cestu k životu.

²⁾ Blázon, človek bez múdrosti, zbožnosti a bázne Božej, človek neveriaci, vo svojom srdci, ktoré je sídlom myslenia a citov i prameňom nezabožstva, hovorí: Niet Boha; preto povedá žalmista, že je to človek pokazený, ohavný vo svojich snahách.

³⁾ Táto osnova až do konca veršu sa v hebr. pôvodine nenachodí. Toto je pridané z listu sv. Pavla k Rimanom, 3, 13—18., ktorý tieto slová z rozličných žalmov sossbieral.

⁴⁾ Ktorí utláčajú a prenasledujú ľud.

⁵⁾ Boha nevzývajú, boja sa časných trestov, ktoré ale skorej k dobrému ako k zlému poslužia.

6. Lebo Pán je s pokolením spravodlivým;¹⁾ vy však vysmievate radu²⁾ ábohého: lebo Pán je jeho nádej.

7. Kto dá spásu Izraelovi so Siona?! Keď odvráti Pán zajatie svojho ľudu, plesť bude Jakub, a veseliť bude sa Izrael.

ŽALM 14. (15.)

Akí majú byť tí, ktorí chcú slušne vstupovať do svätyne Pánovej. Žalm tento je složený vtedy, keď bola archa úmluvy prenesená na horu Sion. (II. Kráľ. 6, 12.)

1. Davidov žalm.

Pane, ktože smie prebývať v tvojom stánku? Alebo kto odpočívať smie na tvojej svätej hore?³⁾

2. (Ten) kto chodíeva bez úhony a kto koná spravodlivosť;

3. kto hovorí v srdci svojom pravdu,⁴⁾ kto nečiní lsti jazykom svojím; kto nečiní zlého svojmu bližnému a neprijíma potupy proti svojim bližným;⁵⁾

4. v koho očiach zlostník nič neplatí, ale bohabojných oslavuje;⁶⁾ kto prisahá svojmu bližnému a neoklame;

5. kto nedá svojich peňazí na úžeru, a neprijme darov proti nevinnému. Kto tak činí, nepohne sa na veky vekov.⁷⁾

ŽALM 15. (16.)

Utieka sa k Bohu, a diví sa, že sa modlári utiekajú k mŕtvym modlám. Žalm tento sa vzťahuje na Krista, jeho pohrebenie, vstúpenie do pekiel, zmŕtvychvstanie a oslávenie na pravici Božej.

1. Pamätný nápis samého Davida.

Zachovaj ma, Pane, lebo v tebe dúfam.⁸⁾

¹⁾ Aby ich chránil.

²⁾ Odobrali ste dôveru v Boha.

³⁾ Kto chce najst časný a večný odpočinok na svätej hore, kto chce, aby boli vyslyšané jeho prosby?

⁴⁾ Kto smýšľa úprimne.

⁵⁾ Kto neuvádza potupy na svojho bližného ani slovom ani skutkom.

⁶⁾ Kto si ctí ctnostných, a v ohavnosti má hriech.

⁷⁾ Pevne stojí, Boh ho udržuje, nezlomí ho žiadne nešťastie, kým je s Bohom v priateľstve.

⁸⁾ Kristus ako človek prosí svojho nebeského otca, aby ho zachoval od smrti, ač aby ho od smrti vzkriesením vyslobodil.

2. Riekol som Pánovi: Môj Boh si ty, lebo mojich dobrôt¹⁾ ti netreba.²⁾

3. Na svätých, ktorí sú v jeho zemi, každú moju žiadosť podivne na nich vyplnil.³⁾

4. Rozmnožily sa ich biedy: potom pospiechali. Neshromažďujem ich schôdzok z krvi,⁴⁾ ani nevezmem ich mená na rty svoje.

5. Pán je diel dedictva môjho, a kalicha môjho, ty si, ktorý vrátiš mi dedictvo moje.⁵⁾

6. Povrazy⁶⁾ mi padaly na krásnych (krajoch), také je dedictvo moje prerozkošné.

7. Požehnávať budem Pána, že mi dal poznanie;⁷⁾ okrem toho až do noci ma napomínajú moje ľadviny.

8. Vidím Pána vždy pred svojimi očami; lebo mi je po pravici, abych sa nepohnul.

9. Preto raduje sa moje srdce a plesá môj jazyk; ba i moje telo bude spočívať v nádeji.⁸⁾

10. Lebo nezanecháš moju dušu v

hrobe: a nedáš, aby tvoj svätý videl porušenie.¹⁾

11. Ty si mi dal poznať cesty žitia, naplňuješ ma radosťou pred svojou tvárou; rozkoš po pravici tvojej až do konca!²⁾

ŽALM 16. (17.)

David sužovaný prílišným protivenstvom prosí za vyslobodenie od nepriateľov; teší sa večnou odmenou.

1. Davidova modlitba.

Vyslyš, Pane, moju spravodnosť:³⁾ pozoruj na moju prosbu. Vypočuj modlitbu moju, z úst bezo lsti.

2. Nech od teba vyjde moje právo, oči tvoje nech vidia úprimnosť.⁴⁾

3. Skúmaš moje srdce, a navštíviš v noci.⁵⁾ Zkusuješ ma ohňom: a nenašla sa na mne nepravosť.

4. Aby nevravely moje ústa o čineňiach ľudských: pre slová úst tvojich chránil som sa ciest osudných.⁶⁾

5. Stále zdrž môj chod na tvojich cestách: aby sa nepotácaly moje kroky.

6. Ja som volal, lebo ma vyslyšíš, Bože: nakloň uši svoje ku mne, a slyš moje slová.

7. Divne dokáž svoju milosť na mne,⁷⁾ ktorý zachraňuješ dúfajúcich v tebe.

8. Od odporníkov pravice tvojej ostríhaj ma jako zrenicu oka.⁸⁾ V tieni svojich krídiel skry ma

¹⁾ Moja duša zase spojí sa s telom, ktoré tak bude ochránené pred porušením.

²⁾ Po zmŕtvychvstaní šiel Kristus cestou života, t. j. obdržal slávu a moc Božiu, sedí na pravici Boha. Jeho dedictvo obdržia tí, ktorí sa s ním znovuzrodia, jestli niekedy v ňom znovustanú.

³⁾ Moju spravodlivú modlitbu proti mojim nepriateľom, ktorá vychodí z úst čistých.

⁴⁾ Moju vec spravodlivú.

⁵⁾ Vyšetroval si moje myšlienky, aj v noci, či sa nedopúšťam zlosti.

⁶⁾ Aby som nepremýšľal o ľudských zlých činoch proti svojim nepriateľom, premáhal som sa, zapieral som sa.

⁷⁾ Ukáž mi tvoje nekonečné milosrdenstvo.

⁸⁾ Telo Kristovo odpočívalo v hrobe: duša vstúpila do predpekia vyslobodiť duše spravodlivých. (Jaron.)

¹⁾ Nežiadaš mojich majetkov.

²⁾ Hebr.: Žiadne moje šťastie nenie nad teba (ty sám si najvyšším mojim šťastím). Spasiteľ mohol tak hovoriť ako človek k Bohu; ako Boh je svojmu Otcovi rovný.

³⁾ Jeho zem, t. j. Svätú zem vyslobodeného ľudu, Cirkev pre vyvolené pokolenie ľudské. Hebr. lepšie: Na svätých, ktorí sú v jeho zemi, koná (Pán) podivne; všetko jeho zaľúbenie na nich. — Kristus svojím vtelením prejavil svoju dobrotu a lásku najpodivnejším spôsobom.

⁴⁾ Svätí trpeli mnoho, ale tým si prispiešili k milosti a ku Kristu Spasiteľovi. Hebr.: Rozmnožily sa ich bolesti, (ktorí) iného zamenili... hneď: Rozmnožily sa ich slabé modly, za tými spiechajú. Ja neberiem účasti na ich schôdzkach, pri ktorých krv vylievajú, neprijde ich meno na môj jazyk.

⁵⁾ Kristus vidí, ako bude po svojom utrpení oslávený i dľa svojej ľudskej prirodzenosti: Boh mu vráti nebeskú slávu, ktorú dobrovoľne opustil, ktorá mu vždy prináleží, vráti mu jeho dedictvo.

⁶⁾ Povraz, ktorým zem meriavali.

⁷⁾ Kristus chce ďakovať za útechu, ktorej sa mu dostalo cez celú noc svojho utrpenia, ktorá bola taká, že jeho vnútro ho stále k vďakám napomína.

⁸⁾ Telo Kristovo odpočívalo v hrobe: duša vstúpila do predpekia vyslobodiť duše spravodlivých.

9. pred bezbožníkami, ktorí ma sužujú. Moji nepriatelia obkľúčili moju dušu,

10. uzavreli svoje tučné srdce,¹⁾ ústa ich hovoria pýchu.

11. Zavrhli ma, teraz ma skľučujú,²⁾ svoje oči namerali, aby ma povalili na zem.

12. Berú ma jako lev hotový na lúpež: a jako to Iviča, ktoré leží v skrýši.

13. Povstaň, Pane, predíď ho a svať ho:³⁾ vytrhni od bezbožníka moju dušu, svoj meč

14. nepriateľom tvojej ruky.⁴⁾ Pane, z nemnohých so zeme ich odstráň v ich žití: z tvojich skrytých pokladov naplnené je ich brucho.⁵⁾ Majú synov do sytosti a zanechávajú svoj prebytok svojim deťom.

15. Ja však sa ukážem vo spravodlnosti tvojej tvári, nasýtim sa, keď sa zjaví tvoja sláva.⁶⁾

ŽALM 17. (18.)

David vďaka vzdáva za vyslobodenie od svojich nepriateľov.

1. Ku koncu.⁷⁾ Žalm služobníka Pánovho Davida, ktorý hovoril Pánovi slová tejto piesne v deň, v ktorom ho vyslobodil Pán z ruky všetkých jeho nepriateľov, a z ruky Saulovej, a riekol:

2. Milujem ťa, Pane, moja silo.

3. Pán je moja pevnosť, a môj útulok,

¹⁾ Ktorí pre časné veci a bohatstvá zatvrdili svoje srdcia.

²⁾ Moje kroky pozorujúc obstúpili ma tak, že nemôžem utiecť.

³⁾ Hlavného môjho nepriateľa.

⁴⁾ Hebr.: Vytrhni moju dušu od bezbožníka mečom svojím, od ľudí rukou svojou, ó, Pane, od ľudí, ktorí majú podiel v živote zo sveta. (ktorí statky svetské za najvyššiu vec majú, nie Boha.)

⁵⁾ Odlúč bezbožných od tých nemnohých zbožných, ktorých utiskovali; oni žijú v blahobyte z pokladov Božích, a zanechajú ho svojim potomkom. Každý bude si myslieť, že Boh sa o spravodlivých nestará a že ich môžu bez trestu utiskovať.

⁶⁾ Vtedy budem úplne blažený, keď sa zjaví tvoja sláva.

⁷⁾ Dľa hebr.: Správcovi hudby.

a môj vysloboditeľ, môj Boh, môj spomocník,¹⁾ a v ňom dúfam. Môj ochranca, a roh²⁾ mojej spásy zaujme sa za mňa.

4. Pánovi chcem chválu vzdávať a ho vzývať; a od svojich nepriateľov budem zachránený.

5. Obkľúčily ma bolesti smrti: a ručaje neprávostí strach mi narobily.

6. Bolesti pekiel³⁾ ma obkľúčily: zachvátily ma osídla smrti.

7. V mojej úzkosti som vzýval Pána, a na svojho Boha som o pomoc kričal. A uslyšal môj hlas zo svätého svojho chrámu, a volanie moje pred ním vošlo k jeho ušiam.

8. Pohla a zatriasla sa zem, základy hôr sa zatriasly a hýbaly, lebo sa na ne rozhneval.⁴⁾

9. Vystúpil dym v jeho hneve: a oheň od jeho tvári sa rozpálil; uhlie zapálilo sa od neho.⁵⁾

10. Naklonil nebesá a sostúpil: a mrak pod nohami jeho.

11. A vystúpil na cherubov a odlétel: letel na vetrových krídlach.

12. A urobil z tmy svoj úkryt, a okolo seba svoj stan: mračnú vodu v oblakoch povetria.

13. Žiarov jeho tvári pomíňaly sa oblaky: krupobitie a žeravé uhlie (padlo).

14. A zahrnel Pán v nebesiach; a Najvyšší vydal svoj hlas: krupobitie a žeravé uhlie.

15. A vypustil svoje strely a rozpráši ich;⁶⁾ blesk za bleskom metal, a naštrašil ich.

16. A zjavy sa pramene vôd,⁷⁾ a odkryly sa základy okršleku zeme: Od

¹⁾ Dľa hebr.: Moja skala, môj hrad a vysloboditeľ môj.

²⁾ Roh znamená silu. Ako zápražný vôl sa rohom bráni, tak obránim sa aj ja v mojom Bohu. I. Kráf. 2, 1—10.; Luk. 1, 69.

³⁾ Druhého sveta.

⁴⁾ Opisuje moc Božiu, akou účinkoval Pán na jeho nepriateľov.

⁵⁾ Tu hovorí sv. pevec v obrazoch. Dym znamená čierne oblaky a mračná; hnev je hrmenie; oheň a uhlie sú blesky, ktoré chodia pred ním.

⁶⁾ Nepriateľov mojich.

⁷⁾ ~~zdroj~~ a základy mora.

hrozenia tvojho, Pane, od soptenia ducha tvojho hnevu.

17. Poslal¹⁾ z vysosti a zachytil ma: a vytiahol ma z veľikých vôd.²⁾

18. Vytrhol ma od presilných mojich nepriateľov a od tých, ktorí ma nenávidia: lebo boli silnejší odo mňa.

19. Prepadli ma v deň trápenia môjho: ale Pán mi bol podporou.

20. A vyviedol ma na širé miesto;³⁾ zachránil ma, lebo sa mu zaľúbilo vo mne.

21. A odpláca mi Pán dľa spravodlivosti mojej, a dľa čistoty rúk mojich mi odpláca:

22. Lebo som zachoval cesty Pána a nečinil som bezbožne proti svojmu Bohu.⁴⁾

23. Lebo všetky jeho práva mám pred svojou tvárou: a ustanovení jeho neodmietal som od seba.

24. A som bez poškvvrny pred ním: a sa chránim svojej nepravosti.⁵⁾

25. A odplatil mi Pán dľa spravodlivosti mojej: a dľa čistoty rúk mojich pred očima jeho.

26. So svätým si svätý, s mužom nevinným si nevinný:

27. a s vyvolenými si vyvolený: a k prevrátenému máš sa prevrátené.⁶⁾

28. Áno, ty pomáhaš ľudu súženému: ale oči pyšných ponížuješ.

29. Áno, ty zažíňaš moju sviecu,⁷⁾ Pane: Bože môj, rozsvieť tmú moju!

30. Áno, skrze teba budem vytrhnutý z pokušenia, a vo svojom Bohu prekročím múr.⁸⁾

31. Môj Boh, nepoškvvrnená je jeho cesta: slová Pánove zkušané ohňom;

ochrancom je všetkých dúfajúcich v neho.

32. Lebo kto je Bohom okrem Pána? alebo kto je Boh mimo nášho Boha?

33. Boh je, ktorý ma prepásal silou: a učinil moju cestu¹⁾ bezúhonnou.

34. Ktorý činí moje nohy rovnými (nohám) jeleňov, a ma stavá na výšinách.²⁾ (II. Kráľ. 22, 34.)

35. Ktorý učí moje ruky boju: a činí rameno moje jako luk medený.³⁾

36. A dáš mi ochranu svojej spásy: a pravica tvoja ma podpiera: a tvoja kázeň ma napravuje zcela; áno, tvoja kázeň, priam ona ma učí.

37. Rozširuješ moje kroky⁴⁾ podo mnou: a neslabnú moje kročaje.

38. Honím svojich nepriateľov,⁵⁾ a doštihujem ich: a nevraciam sa, kým nezahynú.

39. Drvím ich tak, že nebudú môcť stáť: padajú pod moje nohy.

40. A ty prepasuješ ma do boja silou: a svaľuješ podo mňa tých, ktorí proti mne vstávajú.

41. A dávaš mi chrby⁶⁾ mojich nepriateľov, a rozháňaš tých, ktorí ma nenávidia.

42. Volajú, a nieto, kto by im pomohol: k Pánovi, ale ich nevyslyší.

43. Rozdrobím ich ako prach pred vetrom: ako blato na uliciach ich rozšliapem.

44. Ty ma vytrhuješ z rôznic⁷⁾ ľudu: staváš ma za hlavu národov.⁸⁾

45. Ľudia, ktorých som nepoznal, slúžia mi: toľko že zaslúchli, už ma poslúchali.⁹⁾

¹⁾ Vztiahol svojou rukou z vysosti...

²⁾ a vyslobodil ma z mnohých nebezpečenstiev.

³⁾ Na voľné, bezpečné miesto.

⁴⁾ Hebr.: A neodpadol som bezbožne od môjho Boha. Toho sa mal Izraelita predovšetkým chrániť.

⁵⁾ Od mojich zlých náklonností a hriechov.

⁶⁾ K svätým budeš milostivý, a s nábožnými budeš láskave zaobchádzať.

⁷⁾ Omilostíš ma radosťou.

⁸⁾ S pomocou tvojou prekonám všetky prekážky spasenia, hoci by boli ako múr.

¹⁾ Môj život, moje činenie.

²⁾ Urobil mi nohy ľahké, aby som sa rýchle obracal a vyviedol si ma na vysosť, kde ma nepriateľ nezastihne.

³⁾ Hebr.: A medený luk napínajú moje ramená.

⁴⁾ Pohodlnú cestu si mi pripravil.

⁵⁾ Kresťan nech tu myslí na hriechy a zlé zvyky.

⁶⁾ A privádzaš mojich nepriateľov k úteku pred mnou.

⁷⁾ Rôznice, vnútorné nepokoje v ľude, ktoré David premohol. (II. Kráľ. 22, 44.)

⁸⁾ Tu hovorí David o Messiašovi.

⁹⁾ Aknáhle počuli o jeho víťazstve, o jeho moci, hneď sa mu podrobili.

46. Cudzí synovia¹⁾ mi luhajú poddanosť, synovia cudzinci, a kulhajú so svojich ciest.²⁾

47. Žije Pán, a požehnaný môj Boh, a vyvyšovaný buď Boh mojej spásy.

48. Bože, ktorý mi podávaš pomstu³⁾ a podo mňa podmaňuješ ľudí; (ty si) môj osloboditeľ od zúrivých mojich nepriateľov!

49. A nad povstávajúcimi proti mne, ma vyvyšuješ; od človeka skrivodlivca ma vyslobodzuješ.

50. Preto chcem ťa chváliť medzi národami, Pane: a tvojemu menu spievať žalm, (Rim. 15, 9.)

51. ktorý zveľaďuješ spásu svojho kráľa a preukazuješ milosť svojmu pomazanému, Davidovi, a semenu jeho až na veky.⁴⁾

ŽALM 18. (19.)

David ukazuje, že Boh zo stvorených vecí i z jeho zákonov dá sa poznať; modlí sa, aby Boh mu odpustil jeho poklesky.

1. Ku koncu. Davidov žalm.

2. Nebesá vyprávajú slávu Boha,⁵⁾ a dielo jeho rúk zvestuje obloha.⁶⁾

3. Deň dňu donáša (to) slovo; a noc podáva noci zvest.⁷⁾

4. Nie sú to reči ani slová: že by nebolo slyšať ich hlas.⁸⁾

5. Po celej zemi rozlieha sa ich zvuk: a až do končín okršleku zeme ich slová.

6. Postavil v slnci stan svoj:⁹⁾ a ono

jako ženích, keď vychádza zo svojej ložnice veselí sa:¹⁾ ako hrdina, že má bežať cestou.

7. Od končín nebies jeho východ: a až ku ich končinám jeho obeh: a niet, kto by sa mohol skryť pred jeho páľčivosťou.

8. Zákon Pána je bez poškvrný, obracia²⁾ duše: svedectvo Pánovo je verné, a dáva múdrosť maličkým.³⁾

9. Ustanovenia Pánove sú pravé, obveseľujú srdcia: prikázanie Pánovo je jasné; a osvecuje oči.⁴⁾

10. Pánova bázeň (je) svätá, trvá na veky vekov: Pánove súdy sú pravdivé, sú spravodlivé spolu.

11. Sú žiaducejšie nežli zlato a mnoho drahokamov: a sladšie nad med, a nad stred plášťa.

12. I tiež tvoj služobník ich zachováva, a za ich zachovávanie je veľká odplata.

13. Poklesky — ktože ich zná?⁵⁾ Od mojich tajných očisti ma:

14. A od cudzích⁶⁾ ušetri svojho služobníka. Nech tie nado mnou nepanujú, nuž budem bez úhony: a očistený od priestupku najväčšieho.⁷⁾

15. A budú reči mojich úst príjemné: a premýšľania môjho srdca budú vždy pred tebou. O Pane, pomocníku môj, a môj vykupiteľu!

¹⁾ Cudzí národy.

²⁾ Hebr.: a trasú sa v zámkoch svojich (musia modlársky život opustiť a pravému Bohu sa klaňať).

³⁾ Pod pomstou rozumej každé zadosťučinenie, ⁴⁾ David bol Samuelom pomazaný. Boh veľkú milosť preukázal potomkovi z rodu Davidovho, Kristu Pánu, že zvíťazil nad hriechom, nad smrťou, a založil svoju cirkev, v ktorej panuje nad národami.

⁵⁾ Oznamujú jeho moc a múdrosť.

⁶⁾ Sv. Pavel pod oblohou rozumie Cirkev, pod slnkom Krista, akožto slnce spravodlivosti a zákona; pod nebesami apoštolov.

⁷⁾ Deň i noc neprestajne oslavujú moc Božiu. ⁸⁾ Kde prestávajú slová i reči, tam predsa nebesá oznamujú všemohúcnosť Boha.

⁹⁾ Celé nebe hlása slávu Božiu dokonále, ale ona najkrajšie javí sa v slnci.

¹⁾ Vychodí zavčas rána ako ženích zo svojej izby.

²⁾ Odvracajúc duše od zlého.

³⁾ Ľuďom prostím, ktorí keď zachovávajú Boží zákon, môžu sa menovať múdrymi a sú pred Bohom veľkými.

⁴⁾ Oči duše.

⁵⁾ Poklesky a pochybenia z nevedomosti a slabosti, ktoré i pri dobrej vôli nezbadám.

⁶⁾ Nenechaj ma prijsť pod vplyv cudzích (bezbožníkov, modlárov, hriešnikov, diablov — Theodor).

⁷⁾ Od pýchy, ktorá je následkom nepoznania seba a hlava všetkých hriechov (sv. Aug.).

ŽALM 19. (20.)

Žalm tento je modlitba za kráľa, keď tiahol do boja proti svojim nepriateľom.

1. Ku koncu. Davidov žalm.¹⁾
2. Nech ťa Pán vyslyší v deň súženia: nech ťa ochraňuje meno Boha Jakubovho.
3. Nech ti pošle pomoc zo svätyne a so Siona²⁾ nech ťa ostriha.
4. Nech sa rozpomenie na všetky obeti tvoje a zápalná tvoja obeta nech je tučná.³⁾
5. Nech ti dá dľa tvojho srdca: a vyplní všetky tvoje rady.
6. Chceme plesať nad spasením⁴⁾ твоjim: a sa chváliť menom nášho Boha.
7. Pán nech splní každú tvoju žiadosť: teraz viem, že Pán spomôže svojemu pomazanému. Vyslyš ho zo svätého neba svojho: (lebo) v jeho presilnej pravici je spasenie.
8. Tí vo vozoch,⁵⁾ a tí v koňoch: ale my vzývame meno Pána nášho Boha.
9. Oni sú sviazaní a padajú,⁶⁾ my však vstaneme a stáť budeme priamo.
10. Pane, zachráň kráľa: a vyslyš nás toho dňa, keď ťa budeme vzývať.

ŽALM 20. (21.)

Vďakovčinenie Dávidovo, a prípadne Cirkvi za víťazstvo Krista, svojho kráľa.

1. Ku koncu. Davidov žalm.
2. O Pane, v tvojej sile raduje sa kráľ: a nad pomocou tvojou plesá veľmi.
3. Želanie jeho srdca si mu splnil: a vôľou jeho úst si ho nesklamal.

¹⁾ Pri modlení žalmu tohoto nech si pomyslí kresťan na všetkých známych a predstavených, menovite ale na Otca celého kresťanstva.

²⁾ Kde prebýva v arche úmluvy.

³⁾ Kto tučné hovädka obetoval, dokázal, že dáva, čo má najlepšieho, teda: Nech ju prijme Pán ako najprijemnejšiu a najmilšiu obeť.

⁴⁾ Po vyslobodení a víťazstve tvojom. Hebr.: V mene nášho Boha rozvinie zástavy, ako to vo víťaznom prúde bývalo.

⁵⁾ Na bojových vozoch a na koňstve (jazdecke) majú svoje spoliehanie.

⁶⁾ Hebr.: Oni klesajú a padajú na válečnom poli.

4. Lebo si ho predišiel sladkými požehnaniami:¹⁾ položil si na jeho hlavu korunu z kameňov drahých.²⁾

5. On prosil ťa o život,³⁾ a udelil si mu predĺhé dni na veky, a na veky vekov.

6. Veľká je jeho sláva skrze tvoju pomoc i vznešenosť, a veľkú slávu složil si na neho.

7. Veď ustanovil si ho k požehnaniu⁴⁾ navždy: rozveseľuješ ho radostou svojho obličaja.

8. Lebo kráľ dúfa v Pánovi: a v milosti Svrchovaného sa nepohne.

9. Nech najde tvoja ruka všetkých tvojich nepriateľov: pravica tvoja nech nalezne všetkých, čo ťa nenávidia.

10. Učiníš ich ako ohnivú pec,⁵⁾ v čas svojej tvári:⁶⁾ Pán ich vo svojom hneve zdesí a zožerie ich oheň.

11. Ich plemä vyhubíš so zeme:⁷⁾ a semä ich zo synov ľudských.

12. Lebo schyľujú zlé na teba: smýšľajú zámery, ktoré nemôžu previesť.

13. Lebo obrátiš ich chrbtom: vo svojich zbytkoch pripravíš ich tvár.⁸⁾

14. Pozdvihni sa, o Pane, v svojej moci; my chceme spievať a velebiť tvoju silu.

ŽALM 21. (22.)

Žalm tento vzťahuje sa na Messiáša a opisuje Jeho bolesti a muky. (Ján 19, 24.; Žid. 2, 11—12.)

1. Ku koncu za pomoc z rána.⁹⁾ Davidov žalm.

¹⁾ Postavil si ho do tvojej dobroty.

²⁾ Koruna je odznak dôstojnosti kráľovskej alebo skvelého víťazstva.

³⁾ Časný život.

⁴⁾ Tieto slová vzťahujú sa skôr na Krista ako na Davida.

⁵⁾ Bieda, ktorú prinesieš na nich, bude horeť v nich ako v peci oheň.

⁶⁾ Keď príjdeš k súdu.

⁷⁾ Ty kráľu a Bože náš!

⁸⁾ Hebr.: Privedieš ich k úteku, svojim lukom cieľiť budeš na ich tvár.

⁹⁾ Prosí o rýchlu pomoc. Toto sa vykladá o prosbe Spasiteľovej v deň smrti. Dľa Hebr.: Prvému spevákovi na nápev: Laňka ranná.

2. Bože, Bože môj, pohliadni na mňa: prečože si ma opustil?¹⁾ Ďaleko od mojej pomoci sú slová mojich previnení.²⁾

3. O môj Bože, volám za dňa, a nevyšlýchaš ma: i za noci, a nech sa mi (to) nepokladá za nemúdrosť.³⁾

4. Ty však v svätyni prebývaš, Chválo Izraela.⁴⁾

5. V tebe dúfali otcovia naši: dúfali, a vyslobodil si ich.

6. K tebe volali a boli zachránení; v tebe dúfali, a nebývali zahanbení.

7. Ja však červ som a nie človek: pohanie ľudí, a vyvrhel luzy.⁵⁾

8. Všetci, čo ma vidia, posmievajú sa mi: vyškierajú ústa a kývajú hlavou.⁶⁾

9. „Dúfal v Pánovi, nech ho vytrhne: nech ho spasí, veď má na ňom zaľúbenie.“ (Mat. 27, 43)

10. Áno, ty si, ktorý ma vyviedol zo života (matky): nádej moja od prs mojej matky.⁷⁾

11. Na teba som bol hodený z lona:⁸⁾ od života mojej matky (počnúc) ty si mojím Bohom.⁹⁾

12. Nevzdialujze sa odo mňa: lebo súženie je blízko: lebo nieto spomocníka.

13. Obklúčili ma početní junci: tuční bujaci ma obštúpili.¹⁰⁾

14. Otvárajú na mňa svoje tlamy, ako lev pažravý a revúci.

15. Ako voda som sa rozliat,¹⁾ a rozmetané sú všetky moje kosti.²⁾ Moje srdce je ako vosk, rozpustilo sa uprostred môjho tela.³⁾

16. Vysušená ako črep je moja sila, a jazyk môj prilnul k mojim jasnám: a do prachu smrti priviedols ma.⁴⁾

17. Lebo obklúčili ma psi mnohí:⁵⁾ tlupa zlostníkov ma obsadila. Prebili moje ruky a moje nohy:

18. Spočítali všetky moje kosti.⁶⁾ Oni však dívajú sa a hľadajú na mňa.

19. Rozdelili medzi sebou moje rúcha, a o moju šatu hádzali lós.⁷⁾

(Ján 19, 23. 24.)

20. Ale ty, o Pane, neodďaľuj svojej pomoci odo mňa; na obranu moju pamätaj!

21. Vyslobod' od meča moju dušu,⁸⁾ Bože; a zo psovej moci moju jedinkú.⁹⁾

22. Vyslobod' ma z hrtana levovho: a mňa sníženého od jednorožcových rohov.¹⁰⁾

23. Vypravovať chcem o tvojom mene svojim bratom:¹¹⁾ vprostred shromaždení ťa chcem chváliť.

24. Ktorí sa bojíte Pána, chváľte ho; všetko plemä Jakubovo,¹²⁾ oslávuje ho.

25. Boj sa ho všetko semeno Izraela; lebo neopovrhol ani nepohrdol prosbou ubohého. Ani neodvrátil svojej tvári

¹⁾ Tak volá Spasiteľ na kríži (Mat. 27, 46.) uprostred svojích múk. Čuduje sa a túži; niet netrepezlivosti ani zúfania. Láska Otcova je s ním.

²⁾ Moje previnenia vzdialujú moje vyslobodenie. Aké hriechy mal Kristus. Naše hriechy vzal na seba, aby spravodlivosti Božej za nás zadostučinil.

³⁾ Moje volanie nie je hriešne reptanie. Hebr.: Nemám pokoja.

⁴⁾ Ty si na nebesách a vždy hotový pomáhať.

⁵⁾ Ja som slabý a posledný z ľudu, a z obce sa mi vysmievajú. Kristovi na kríži visiacemu.

⁶⁾ To sú posunky, ktorými prejavovali posmech a škodoradosť.

⁷⁾ Od môjho najútlejšieho veku.

⁸⁾ Narážka na obyčaj, novonarodeniatko dávať na lono otcovi; tým uznal ho za svoje.

⁹⁾ Tebe som bol celkom a úplne oddaný. Žalm 70, 6.

¹⁰⁾ Rozumej tu silných nepriateľov Messiaša: hlavných kňazov, zákonníkov a bezcitných vojakov.

¹⁾ Moje sily sa rozišly ako rozliata voda.

²⁾ Povytahované s klbov pri ukrižovaní.

³⁾ Celý som sostrašený.

⁴⁾ Doniesol si ma na kraj hrobu. Nepriateľ nemal by moci, keby mu jej Boh nedal.

⁵⁾ Tu popisuje sv. pevec okolnosti križovania Spasiteľovho.

⁶⁾ Tak ich napáli, že sa mohli spočítať na kríži.

⁷⁾ Pri tomto mieste nech obetuje nábožný kresťan Spasiteľovi seba i svoju núdzu a nedostatky, ktoré predsa neprevyšujú bolesti a chudobu Kristovu.

⁸⁾ Pod mečom rozumej každé násilenstvo.

⁹⁾ Všetko mi sobrali, ostala mi jedine duša. Túto, aspoň túto mi ochráň od zlostníkov.

¹⁰⁾ Hebr.: Byvol, obraz prenasledovateľov a smrti. — Vyved' ma z predpekia a daj mi víťazstvo nad mojimi nepriateľmi, hriechom a smrťou.

¹¹⁾ Spasiteľ menuje ľudí svojimi bratmi, lebo skrze jeho vykúpenie stali sa deťmi Božími.

¹²⁾ Duševní potomci, všetci praví ctiteľia Boží, (všetci, ktorí sa boja Boha).

odo mňa: ale keď som volal k nemu, vyslyšal ma.¹⁾

26. Tebe (patrí) moja chvála v shromaždení²⁾ veľkom: svoje sľuby plním pred tvárou tých, ktorí sa ho boja.

27. Chudobní jest budú,³⁾ a nasýtia seba: a tí chváliť budú Pána, ktorí ho hľadajú; živé budú srdcia ich na veky.⁴⁾

28. Rozpomenú a obrátia sa k Pánovi všetky konce zeme: a klaňať sa budú pred ním všetky čeladi pohanov.

29. Lebo Pánovo je kráľovstvo: a on panuje nad národami.⁵⁾

30. Budú jest a klaňať sa mu všetci tuční zeme:⁶⁾ padať pred ním všetci, ktorí ustupujú do zeme.⁷⁾

31. Tak aj moja duša žiť chce jemu: a semeno moje jemu slúžiť.

32. Zvestované bude Pánovi budúce pokolenie:⁸⁾ a nebesá budú oznamovať jeho spravodlivosť ľudu, ktorý sa narodí, ktorý učinil Pán.

ŽALM 22. (23.)

Prorok prirovnáva Pána k dobrému pastierovi, a ďakuje mu za všetky dobrodenia, ktoré mu preukázal na jeho úteku z Jeruzalema.

1. Davidov žalm.

Pán ma vodí a nebudem mávať nedostatku. (Izai. 40, 11.)

2. On na miesto pastvy tu ma usadzuje: k vode občerstvenia ma vyvádza.⁹⁾

¹⁾ Skrze vzkriesenie dokonále, ako čo by Pán nebol vzal smrť na seba.

²⁾ V cirkvi zo Židov a pohánov shromaždenej, veľkej časom i priestorom.

³⁾ Týmto menom nazývajú sa prví vyznavači Kristovi. (Luk. 12, 32.; 4, 18.) K prvému ovociu smrti Kristovej, ohlasovaniu trojjediného, pridružuje sa druhé: sv. omša, jako večná a nekrvavá obeta kríža (Aug., Jarol.) a (v. 27.) sv. prijímanie.

⁴⁾ Tri účinky sv. eucharistie: Duševné nasýtenie, uctenie Boha a život večný.

⁵⁾ Prijde doba, keď ho poznajú a uznajú všetky národy.

⁶⁾ Boháči a mocnári.

⁷⁾ Všetci smrteľníci.

⁸⁾ Dľa hebr.: Bude sa vypravovať o Pánovi pokoleniam, ako zachránil a oslávil Messiaša a čo učinil skrze Krista

⁹⁾ Opisuje starostlivosť Božiu o človeka, ktorého ako dobrú ovcu posadil na dobrú pastvu a dal mu dostatočnej vody, aby netrpel v ničom nedostatku.

3. Moju dušu vracia. Vodí ma po spravедlivých cestách pre svoje meno.

4. Lebo keby som aj chodil prostred tône smrti,¹⁾ nebojím sa zlého: lebo ty si so mnou. Tvoj prút a palica tvoja mi dávajú potešenie.²⁾

5. Chystávaš pred mojou tvárou stôl, pred tými, ktorí ma sužujú.³⁾ Pomastil olejom moju hlavu:⁴⁾ a môj preplnený kalich⁵⁾ jak je znamenitý!

6. Len nech tvoja milostivosť sprevádza ma po všetky dni môjho žitia.

7. A ja smiem prebývať v dome Pánovom⁶⁾ na dlhé časy.⁷⁾

ŽALM 23. (24.)

Spievalo sa, keď niesli archu úmluvy na vrch Sion; poukazuje, aké vlastnosti majú mať tí, ktorí chcú vstupovať do svätyne.

1. Prvý deň po sobote.⁸⁾ Davidov žalm.

Pánova je zem i jej plnosť: okršlek zeme, a tí, ktorí na ňom prebývajú.

2. Lebo on ho na morách založil: a na riekach ho pripravil.⁹⁾

3. Kto smie vystúpiť¹⁰⁾ na horu Pánovu: alebo kto smie stáť na jeho svätom mieste?

4. Kto je nevinných rúk a čistého srdca; kto nevydáva svoju dušu za márnosti,¹¹⁾ a neprisahá podvodne bližnému svojmu,

¹⁾ V nebezpečenstve duše i tela.

²⁾ Tvoja starostlivosť a opatrnosť ma povzbudzujú k dôvere, lebo ako pastier prútom a palicou zaháňa vlkov, tak zahnal si aj ty nepriateľov.

³⁾ Navzdor všetkým úkladom nepriateľským mám všetkého hojnosť, lebo ty sa staráš o mňa.

⁴⁾ Mastiť hlavy hostí bolo pri hostinách obyčajou.

⁵⁾ Stôl i kalich znamená Svätosť oltáru, olej ostatné sviatosti a znamenania milosti vôbec.

⁶⁾ Dom Pánov v duchovnom smysle nebe.

⁷⁾ Nikde nevystupuje Spasiteľ zjavnéjšie čo dobrý pastier, ako keď nás kŕmi svojím telom a seba obetuje za nás vo sv. omši.

⁸⁾ Tento žalm sa mal spievať deň po sobote, t. j. v nedeľu, a vykladá sa o slávnom nanebevstúpení Pána. Žalm tento sa užíval i pri úvode ženy po pôrode.

⁹⁾ On upevnil celú zem. Židia predstavovali si zem ako budovu, vystavenú na vodách.

¹⁰⁾ Kto bude hodeň vystúpiť na nebesá?

¹¹⁾ Kto neide za márnosťou (za modlami.)

5. ten prijme poželnanie od Pána: a milosrdenstvo od Boha, svojho spasiteľa.

6. Toto je pokolenie hľadajúcich jeho: tých, ktorí hľadajú tvár Boha Jakubovho.

7. Zdvihnite, vy kniežatá, svoje brány,¹⁾ a pozdvihnite sa vy večné vráta: a vojde kráľ slávy.²⁾

8. Kto je to ten kráľ slávy? Pán silný a mocný, Pán mocný v boji.

9. Zdvihnite, vy kniežatá svoje brány, a pozdvihnite sa vy večné vráta: a vojde kráľ slávy.

10. Kto je to ten kráľ slávy? Pán mocnosť, on je kráľ slávy.

ŽALM 24. (25.)

David znáša protivenstvo; poznáva, že Boh dopustil na neho biedu pre jeho hriechy; žiada Boha za milosť odpustenia a polepšenia života svojho.

1. Ku koncu. Davidov žalm.

K tebe, Pane, pozdvihujem svoju dušu.

2. Môj Bože, v tebe dúfam, nech nebudem zahanbený:

3. Nech sa mi neposmieľajú moji nepriatelia: lebo nikto (z tých), ktorí ťa očakávajú, nebude zahanbený.³⁾

4. Zahanbení nech sú všetci, ktorí páchajú nepravosť bez príčiny. Ukazuj mi svoje cesty,⁴⁾ Pane: a chodníkom svojím ma vyučuj.

5. Vodievaj ma v pravde svojej a poučuj ma: lebo ty si, Bože, môj spasiteľ, a na teba čakám celý deň.

6. Pamätaj na svoje sľutovanie, Pane, a na smilovania svoje, ktoré sú od vekov.

¹⁾ Pozdvihnite kniežatá a predstavení chrámu brány staroveké, a vojde do chrámu slávny kráľ.

²⁾ Ten, ktorý tróni na arche úmluvy, ktorého nepochopiteľnosť a slávu značí oblak, ktorý zahľadá stánok svedectví.

³⁾ Tvojich verných neopustíš v žiadnych biadach.

⁴⁾ Tie sú nám síce ukázané v zjavení, ale potrebujeme osvetlenia Božieho, aby sme ich dobre poznali, a pomoci Božej, aby sme po nich chodili.

7. Hriechov mojej mladosti a mojich poblúdení nespomínaj. Pre milosrdenstvo svoje buď mi pamätlivý: pre dobrotu svoju, Pane.¹⁾

8. Laskavý a spravodlivý je Pán: preto napravuje blúdiacich na cestu.

9. Vedie miernych v súde:²⁾ vyučuje tichých svojim cestám.

10. Všetky cesty Pánove sú milosrdenstvo a pravda,³⁾ tým, ktorí zachovávajú jeho zákon a svedectvo jeho.

11. Pre svoje meno, o Pane, odpusť moje hriechy: lebo ich je mnoho.

12. Ktorý je ten človek, čo sa bojí Pána? Zákon ustanovil mu na ceste,⁴⁾ ktorú si vyvolil.

13. Jeho duša býva v šťastí: a potomstvo jeho zdedí zem.⁵⁾

14. Podporou je Pán tým, ktorí sa ho boja: a úmluva jeho (na to), aby sa im oznamila.⁶⁾

15. Moje oči vždycky sú (obrátené) k Pánovi: preto že on vytrhne z osídla moje nohy.⁷⁾

16. Pohliadni na mňa, a smiluj sa nado mnou: lebo som osamotený a ubohý.

17. Súženia môjho srdca rozmnožily sa: z mojich úzkostí ma vyveď.

18. Viď uponíženie⁸⁾ moje a námahu moju: a odpusť všeliké moje hriechy.

19. Pohliadni na mojich nepriateľov, ako ich je mnoho, a nespravodlivou zášťou ma nenávidia. (Ján 15, 25.)

20. Zachráň moju dušu a vytrhni ma; nech nebudem zahanbený, preto že som v tebe dúfal.

¹⁾ Nepamätaj na mňa dľa svojho hnevu, ale podľa svojho milosrdenstva, ktoré je teba hodné. (August.)

²⁾ Vedie ponížených, ktorí sa vedeniu podvolujú, k spravodlnosti.

³⁾ Všetky cesty Pánove sú dôkazom milosti a lásky.

⁴⁾ Vyučuje ho ceste.

⁵⁾ Všetkými časnými i večnými vecmi ho obohatí.

⁶⁾ Tak hovorí Kristus svojim učeníkom: Vám dané je znáť tajomstva nebeského kráľovstva.

⁷⁾ Z nebezpečenstva hriechu, z pohoršenia.

⁸⁾ Pozri, ako ma ponížili.

21. Bezúhonní a úprimní sa ma pri-
držali:¹⁾ lebo očakávam teba.

22. Vyslobod', o Bože, Izraela²⁾ zo
všetkých úzkostí jeho.

ŽALM 25. (26.)

David v súžení volá k Bohu; dokazuje svoju
nevinnosť a nádej; žiada o milosť a vyslobo-
denie.

1. Ku koncu. Davidov žalm.

Súd³⁾ ma, Pane, lebo ja vo svojej ne-
vinnosti chodím: a že som v Pánovi dú-
fal, nepodľahnem.⁴⁾

2. Zkusuj ma, o Pane, a skúmaj ma:
prepáľ moje ľadviny a moje srdce.⁵⁾

3. Lebo tvoje sľutovanie je pred mo-
jimi očima: a mám zaľúbenie v tvojej
pravde.

4. Neseďavam v marnom shromaž-
dení: a s bezbožníkmi sa neschádzam.

5. Nenávidím shromaždenie zlomy-
selných: a nezasedávam s bezbožnými.

6. Umývam si ruky s nevinnými: a
tak obchádzam oltár tvoj, Pane,

7. aby som hlas chvály⁶⁾ slyšal a o
všetkých tvojich divoch vypravoval.

8. Pane, milujem okrasu tvojho domu,
a to miesto, kde prebýva tvoja sláva.⁷⁾

9. Nezatracuj, Pane, s bezbožníkmi
moju dušu, a s mužami krvi život môj.

10. Na ich rukách sú nešťachetnosti:
ich pravica plná je úplatkov.⁸⁾

11. Ale ja vo svojej nevinnosti cho-
dím: vykúp ma a smiluj sa nado mnou.

12. Moja noha stojí na rovine:⁹⁾ v

shromaždeniach ťa chcem oslavovať,
Pane!

ŽALM 26. (27.)

Složený od Davida, keď utekal pred Saulom;
skladá všetku nádej v Boha, a nežiada iného,
než aby mal slobodný prístup do svätyne.

1. Davidov žalm, prv než bol poma-
zaný.¹⁾

Pán je moje osvietenie a spasenie mo-
je: koho by som sa bál? Pán je ochranca
života môjho: koho sa mám ľakať?

2. Keď sa približujú ku mne škodci,
aby zožierali moje telo:²⁾ ktorí ma sú-
žujú, moji nepriatelia; sami oslabujú a
padajú.

3. Keby sa proti mne vojsko posta-
vilo, neľaká sa moje srdce.³⁾ Keby proti
mne povstala vojna, v tej ja dúfať bu-
dem.

4. Jednu vec vyprosím si od Pána,
to ja budem hľadať: abych prebýval
v Pánovom dome všetky dni svojho ži-
vota: abych lúbežnosť Pánovu videl a
chrám jeho navštevoval.

5. Lebo ma ukryje v svojom stánku:
v deň zlých vecí ochráni ma v skrýši
svojho stánku.

6. Vyzdvihuje⁴⁾ ma na skalu a včuľ
zdvíha moju hlavu nad mojimi nepria-
teľmi.⁵⁾ Obchádzam a obetujem v jeho
stánku obeť chvály: spievať chcem a
chválu vzdávať Pánovi.

7. Vyslyš hlas môj, Pane, ktorým vo-
lám k tebe: smiluj sa nado mnou a vy-
slyš ma.

8. K tebe vraví moje srdce,⁶⁾ teba

¹⁾ Hebr.: Bezúhonnosť a úprimnosť nech ma
ochraňujú.

²⁾ Vyvolený ľud, rozumej dnes kresťanstvo.
Cirkev modlieva sa tento žalm zvlášťne za duše
v očisti.

³⁾ Dľa hebr.: Prisúď mi právo proti nepria-
teľom mojim.

⁴⁾ Neprevládzu ma.

⁵⁾ Zkusuj i vnútornosti a prepáľ moje srdce
ako zlato v ohni.

⁶⁾ Medzi pyšnými a ľživými ľuďmi.

⁷⁾ Chválospevy pri obeti.

⁸⁾ Ktorými sa podplácali sudcovia na utlača-
nie chudobných.

⁹⁾ Neobmedzený, neprekázaný, slobodný, vy-
kúpený!

¹⁾ Ponevác David bol trikrát pomazaný za
kráľa, každý rozumie iné pomazanie.

²⁾ Nepriatelia jako divá zver, ktorá za krvou
pachtí. Niekomu telo zožierať znamená i niekoho
utrhávaním až na nivoč priviesť.

³⁾ Nech sa stane čokoľvek, moje svedomie a
dôvera v Pánovi je moje útočisko.

⁴⁾ Na bezpečné miesto ma postaví pred ne-
priateľmi.

⁵⁾ Nielen že ma ochraňoval pred nimi, ale mi
ich aj poddal.

⁶⁾ K tebe vraví modlitbou moje srdce, teba
hľadá prosbou moje oko, tvoju tvár ja hľadám.
Hľadať tvár je hľadať pomoc.

hľadá moja tvár: obličaj tvoj hľadať budem, Pane.

9. Neodvracaj svojej tvári odo mňa: neodstupuj v hneve od svojho služobníka. Ty buď mojim pomocníkom: neopúšťaj ma, ani nepohrdaj mnou, o Bože, môj spasiteľu!

10. Ačpráve ma otec môj a matka¹⁾ moja opustili: ale Pán sa ma ujíma.

11. Zákon, Pane, ulož mi na tvoju cestu: a veď ma na pravý chodník pred mojimi nepriateľmi.²⁾

12. Nevydávaj ma vôli tých, ktorí ma sužujú: lebo povstali proti mne falošní svedkovia, — a nepravosť luhala proti sebe.³⁾

13. Verím, že uvidím dobroty Pánove v zemi živých.⁴⁾

14. Očakávaj Pána, konaj mužne: a posilni svoje srdce a vytrvaj v Pánovi!

ŽALM 27. (28.)

David sužovaný od nepriateľov žiada sebe vyslobodenie a im postu; toto dôverne očakáva od Boha a modlí sa za ľud.

1. Davidov žalm.

K tebe, Pane, volám, Bože môj, nezamlč sa predom mnou: aby som, keď budeš mlčať ku mne, nebol tým podobný, ktorí vstupujú do hrobu.⁵⁾

2. Vyslyš, Pane, hlas prosenia môjho, keď sa modlím k tebe: keď zdvíham svoje ruky k tvojmu svätému chrámu.⁶⁾

3. Nezachváť ma spolu s hriešnikami⁷⁾ a s páchatelmi nepravosti nezatrať ma: ktorí vravia pokojne so svojím bližným, ale v srdciach svojich zlosť chovajú.

4. Daj im dľa ich skutkov,⁸⁾ a dľa

¹⁾ Moji najbližší ma opustili. Ako príslovie znamenajú tieto slová úplnú opustenosť a bezpomocnosť.

²⁾ Cestou, na ktorú mám sa dať, ktorá je bezpečná.

³⁾ Poškodila lož sama sebe.

⁴⁾ Ešte za živa na tomto svete.

⁵⁾ Neponechaj ma bez odpovede, aby som nezahynul. Neodvracaj sa odo mňa.

⁶⁾ K Najsvätejšiemu, teda i k nebesám.

⁷⁾ Nezatrať ma na večnosť s hriešnikami, lebo toto je tá opravdivá večná smrť.

⁸⁾ Meraj im dľa vlastnej miery.

nepravosti ich úmyslov. Podľa skutkov ich rúk im daj: zaplať im, čo zaslúžili.

5. Preto, že nepochopujú diel Pánových, ani činov jeho rúk; sboríš ich, a nepostavíš ich viac.¹⁾

6. Požehnaný buď Pán, že vyslyšal hlas prosenia môjho.

7. Pán je môj pomocník, a môj obranca: v ňom dúfalo moje srdce a bolo mi spomožené. A zasa rozkvitlo moje telo²⁾ a zo svojej vôle chcem ho chváliť.

8. Pán je sila svojho ľudu a obranca spasenia Pomazaného svojho.³⁾

9. Spas svoj ľud, o Pane, a žehnaj dedictvu svojmu, a veď ich a nos⁴⁾ ich až na veky.

ŽALM 28. (29.)

David povzbudzuje k oslavovaniu velebnosti Božej, ktorá sa javí v hrmení a blýskaní.

1. Davidov žalm, pri dokončení stánku.⁵⁾

Prineste Pánovi, synovia Boží: prineste Pánovi baránkov mladých.⁶⁾

2. Prineste Pánu slávu a česť; prineste Pánu slávu jeho menu: klaňajte sa Pánovi v jeho svätej sieni.⁷⁾

3. Hlas Pánov nad vodami, Boh velebnosti hrmí: Pán nad vodami veľkými.⁸⁾

4. Hlas Pánov v sile:⁹⁾ hlas Pánov znie vo velebnosti.

¹⁾ Obráz vziaty je z domu: Nedaj im žiadneho potomstva, že ich rod vymre.

²⁾ Mne nastane nový život. Vnútoraná radosť pôsobí i na telo. Hebr.: I plesá moje srdce a svojou pesničkou chcem ho chváliť.

³⁾ Nielen Krista, ale všetkých, ktorí sa ho pridávajú a v ňom skladajú svoju dôveru.

⁴⁾ Obráz Pastiera, ktorý ustatú a poranenú ovcu berie na svoje plecia a nesie.

⁵⁾ Keď dokončil David stánok archy úmluvy, spieval (I. Par. 16, 1.) tento žalm. V ňom opisuje moc Pánovu v prírode keď hrmí, menovite ale moc jeho milosti, ktorou založil svoje kráľovstvo, totižto Cirkvi na zemi.

⁶⁾ Pod synami Božími rozumie anjelov, zároveň i spravodlivých ľudí, ktorí majú prinášať Bohu obeť čistú.

⁷⁾ Sieň, miesto shromažďovania. Hebr.: Klaňajte sa Pánovi v ozdobe svätej.

⁸⁾ Pod potopou rozumej oblaky plné vody.

⁹⁾ Pod sedemnásobným „hlasom“ alebo hrmením, ktorý sa tu uvádza, má sa rozumieť hlas nadprirodzený, ktorým hovorí Pán k duši vo sv. sviatostiach.

5. Hlas Pánov, ktorý láme cédry: ba zláme Pán libanské cédry.

6. A zráža ich tak ako teľa na Libane:¹⁾ on, milý, ako mladý jednorozec.²⁾

7. Hlas Pánov, ktorý kreše plamene ohnivý:

8. hlas Pánov, ktorý striasa púšťou: a otriasa Pán púšťou Kádes.³⁾

9. Hlas Pánov, ktorý dá vyvráhať ľaniam a riedi husté lesy: a v jeho chráme každý rieka: Sláva!⁴⁾

10. Pán býva nad potopou:⁵⁾ tam tróni Pán akožto kráľ na veky.

11. Pán dá sily svojmu ľudu: Pán ľud svoj požehná pokojom.

ŽALM 29. (30.)

David ďakuje Pánovi za vyslobodenie z mnohonásobného nebezpečenstva.

1. Žalm piesni pri posvätení domu Davidovho.

2. Chcem vyvyšovať teba, Pane, že si ma vytiahol (z jamy): a že si nedal, aby moji nepriatelia tešili sa zo mňa.

3. O Pane, Bože môj: volal som k tebe a uzdravil si ma.⁶⁾

4. O Pane, vyviedol si z hrobu moju dušu: zachránil si ma od tých, ktorí vstupujú do jamy.⁷⁾

5. Spievajte Pánovi vy jeho svätí:⁸⁾ a oslavujte jeho pamiatku posvätnú.⁹⁾

¹⁾ Hebr.: Privádza do skoku, jako teľa Libanon.

²⁾ Ale takto ľud izraelský stojí nepremlotený a silný, ako mladý jednorozec. Hebr.: Libanon a Sirion ako mladý jednorozec. Sirion je Hermon.

³⁾ Najhroznejšia púšť bola Kádes, kde bolo všetko vyprahlé.

⁴⁾ Anjeli a ľudia. Keď búra na zemi zúri, na nebesách je sviatostné ticho a klaňajúce sa sbory duchov spievajú. Kým sa Pán takto z neba dolu vo velebnosti a moci zjavuje, všetko vzdáva mu chválu a slávu. Aj na zemi má byť jeho velebnosť oslavovaná.

⁵⁾ Pán je Pánom prírody všetkej, je nad celý svet povznesený a večný.

⁶⁾ Od skutočnej nemoci alebo z nebezpečenstva.

⁷⁾ Vyslobodil si ma od smrti.

⁸⁾ Ctiteľia jeho.

⁹⁾ Sväté meno jeho, jeho samého.

6. Lebo on trestá v svojom hneve: a život dáva v svojej láskavosti.¹⁾ S večerom potrvá plač: a k ránu radosť.

7. Ja však som riekol vo svojej hojnosti:²⁾ Nepohnem sa na veky.

8. O Pane, tvojou láskavosťou udelil si silu mojej sláve.³⁾ Odvrátil si tvár svoju odo mňa, a zdesil som sa.

9. K tebe, o Pane, volám, a svojho Boha prosím:

10. Jaký zisk bude z mojej krvi, keď ja postúpim v porušenie?⁴⁾ Či prach ťa bude oslavovať, alebo hlásať tvoju vernosť?

11. Pán slyšal a sľutoval sa nado mnou: Pán stal sa mojím spomocníkom.

12. Ty si obrátil plač môj v radosť; odviazal si moje vrece⁵⁾ a opásal si ma plesaním:

13. Aby ťa ospievala moja sláva,⁶⁾ a ja by som nežialil.⁷⁾ O Pane, Bože môj, na veky ťa chcem chváliť.

ŽALM 30. (31.)

David utekajúc pred Saulom skladá dôveru svoju v Bohu; prosí o ňu, a po vyslyšaní ďakuje za Božiu pomoc.

1. Ku koncu. Davidov žalm⁸⁾ za vytrženie mysli.

2. V tebe, o Pane, dúfam, nedaj mi zahanbeným byť na veky: pre svoju spravodlivosť⁹⁾ ma vysloboď.

¹⁾ Trestanie ľudí stáva sa, keď sa Boh hnevá, život (dobrobyt) prichádza z láskavosti Božej, t. j. Boh sa len pre hriechy hnevá, ale chce len šťastie človeka. Preto jako má hebrejská osnova: za okamih trvá jeho hnev, lebo nepretrvá noc.

²⁾ Nedôveroval som v darcovi, ale v daroch, ako by som si ich bol sám dal. A predsa len od Boha samého závisí šťastie.

³⁾ Mojej sláve: môjmu kráľovstvu. Hebr.: postavil si moju horu (Sion) pevne.

⁴⁾ Keď zomrem.

⁵⁾ Smútočný odev.

⁶⁾ Slávnejšia čiastka moja, totižto srdce moje: a aby som nemusel želiť v tichosti.

⁷⁾ Aby som nebol žiaľom naplnený, a preto nemlčal.

⁸⁾ David spieval tento žalm na púšti Maon, keď už-ž bol chytený od Saula. Kresťan ho môže spievať vo všetkých potrebách a núdzach duševných i telesných.

⁹⁾ Lebo si spravodlivý.

3. Ponakloň ku mne svojho ucha: ponáhľaj sa vyslobodiť ma. Buď mi ochranným Bohom: a domom útočiska,¹⁾ aby si ma spasil.

4. Ponevác ty si moja sila a záchrana moja:²⁾ preto pre svoje meno budeš ma vodievat a ma chovať.

5. Vyvedieš ma z osídla toho, ktoré mi ukryli: preto že ty si môj obranca.

6. Do tvojich rúk³⁾ porúčam svojho ducha: vykúpil si ma, Pane, Bože pravdivosti.

7. Nenávidíš tých, ktorí držia sa márnosti⁴⁾ bez úžitku; ja však v Pánovi nádej skladám.

8. Chcem plesať a radovať sa z milosrdenstva tvojho, lebo si pozrel na sníženie moje: vyslobodil si z núdze moju dušu.

9. Ani si ma nezavrel do rúk nepriateľa: (ale) postavil si na voľné miesto moje nohy.

10. Smiluj sa nado mnou, o Pane, lebo som sklúčený; zkalené je zármutkom moje oko, moja duša a moje telo.⁵⁾

11. Lebo v bolesti tratí sa môj život, a moje roky od stonania. Oslabla v biede⁶⁾ moja sila: a moje kosti sa rozpadly.

12. Pre množstvo mojich nepriateľov stal som sa potupou aj u susedov svojich veľmi, a postrachom svojim známym. Ktorí ma vonku vídajú, predou mnou utekajú.

13. Do zabudnutia som zo srdca daný ako mŕtvy,⁷⁾ stal som sa ako rozbitá nádoba.⁸⁾

14. Lebo mi príjde slýchať pohanu od mnohých, ktorí bydlia do okola:

¹⁾ Buď mi skalou ochrannou, domom ohradeným. Vo vrchoch i na púšti honil Saul Davida.

²⁾ Lebo ty si pomocu a útechou utisknutých.

³⁾ Oddáva svoju dušu, ktorú Boh jeho vernosti sveril opatrovať.

⁴⁾ Ktorí si zakladajú v márných veciach.

⁵⁾ Môj celý vnútorný a zovnútný človek.

⁶⁾ Všeobecná hriešnosť človeka pred Bohom stojí: Davidovi zvláštne živo v ohni trápení pred očima.

⁷⁾ Vonkoncom zabudnutý.

⁸⁾ Ktorú odhadzujú.

v tom, že sa spolu schádzajú proti mne; radia sa, ako by mi vzali moju dušu.

15. Ale ja v tebe dúfam, Pane, ja riekam: Môj Boh si ty.

16. Vo tvojich rukách sú osudy moje.¹⁾ Vymôž ma z ruky mojich nepriateľov, a tých, ktorí ma prenasledujú.

17. Vyjasni svoju tvár nad svojím slúžobníkom; a zachráň ma v milosrdenstve svojom: (Žalm 4, 7.)

18. O Pane, nech nebudem zahambený, veď teba vzývam. Nech budú zahambení bezbožníci a dovedení do podzemia:

19. nech zanemejú ústa lživé, ktoré hovoria na spravodlivého krivdu: v hrlosti a s potupou.²⁾

20. Jak veľiké je množstvo tvojej dobroty, o Pane, ktorú si zachoval tým, ktorí sa ňa boja! Ty dokazuješ ju tým, ktorí dôverujú v tebe, pred tvárou ľudských synov.³⁾

21. Ty skrývaš ich v úkryte svojej tvári pred vzbúrou ľudí:⁴⁾ schovávaš ich vo svojom stánku pred svárliвыми jazykmi.

22. Blahoslavený buď Pán: lebo dokázal mi zázračne svoju milosť v hradenom meste.⁵⁾

23. Ja síce riekol som v úzkosti svojho ducha: Som odstrčený od pohľadu očí tvojich. Predsa⁶⁾ si slyšal hlas modlitby mojej, keď som ku tebe volal.

24. Milujte Pána všetci jeho svätí: lebo Pán vernosť žiada, a odplatí hojne tým, ktorí prevádzajú pýchu.⁷⁾

25. Konajte mužne, a nech sa zosilní

¹⁾ Z toho povedomia, že zo všemohúcej a vernej ruky Božej všetko prichádza, čo sa mu prihodi, prednáša tri prosby.

²⁾ Tak hovorí z horlivosti za spravodlivosť, nie z pomsty (16—17.).

³⁾ Verejne na svoje ospravedlnenie.

⁴⁾ Pred strachom ľudským.

⁵⁾ V meste Cejla, kde sa David nejaký čas zdržoval. (I. Kráf. 23, 7—13.)

⁶⁾ Vidiac svoju opustenosť a núdzu.

⁷⁾ Pán odplatí podľa zásluhy všetkým. Verným a oddaným dá život večný, pýšným trest večný. Hebr.: Vernosť zachováva Pán; dokáže sa verným k svojim zasľúbeniam.

vaše srdce, vy všetci, ktorí v Pánovi dúfate.

ŽALM 31. (32.)

David za blahoslavených pokladá tých, ktorým Boh odpustil hriechy; oplakáva svoje hriechy a prosí Boha za odpustenie; podobne napomína aj iných hriešnikov k pokániu.

1. Žalm Davidov vyučujúci.¹⁾

Blažení, ktorým odpustené sú nepravosti; a ktorých prikrýté sú hriechy.²⁾

(Rim. 4, 7.)

2. Blažený človek, ktorému Pán nepríťal hriechu, a v jehož duchu nieto klamu.

3. Že som sa tajil,³⁾ starly kosti moje: pri každodennom mojom nariekaní.⁴⁾

4. Lebo vo dne i v noci tlačila ma tvoja ruka: obracal som sa v svojej biele, keď zapíchal trň (vo mne).⁵⁾

5. Svoj hriech som tebe zjavil: a nepravosti svojej som neukryl. Riekol som: Vyznám proti sebe svoje priestupky pred Pánom: a ty odpustil si bezbožnosť môjho hriechu.⁶⁾

6. Pre toto sa má modliť k tebe každý svätý⁷⁾ v čas príhodný.⁸⁾ Hoc sa vyležú veľké vody,⁹⁾ tie jeho nedosiahnu.

7. Tys' môj útulok pred súžením, kto-

¹⁾ Poučný žalm. Dľa všeobecnej mienky složil tento žalm Dávid po odpustení svojho cudzoložstva a vraždy, spáchanej na Uriášovi (II. Kráľ. 12.)

²⁾ Že ani stopy neostalo po nich, lebo Boh nielen že odpustí každý hriech, lež aj následky jeho sotre. (I. Petr. 4, 8.; Luk 7, 47.)

³⁾ Že som nechcel vyznať svoj hriech, chradnul som na živote. Telo je ako strom, kosti sú jeho haluzi. Vždy hryžúci červ svedomia oslabuje silu života, kým hriešnik spierajúci sa proti tomuto hlasu, svojho priestupku neuzná. Uznanie hriechu ako hriechu je prvá podmienka ľútosti a tak i odpustenia.

⁴⁾ Od náreku nad vnútorným hryzením svedomia.

⁵⁾ Hryzenie svedomia ma trápilo, ako trň, ktorý je zabodnutý v nohe. Hebr.: Vo dne, v noci tlačila ma tvoja ruka, čerstvosť (životná sila) moja obrátila sa v sucho letné.

⁶⁾ Ešte slovo nie je v ústach, a už hojí sa rana v srdci. (Aug.)

⁷⁾ Všetci Izraeliti, dnes všetci kresťania.

⁸⁾ V milostivom čase, prv než prejde čas trpezlivosti a shovľevavosti.

⁹⁾ Nešťastia, tresty, strach.

ré ma obkľúča: plesanie moje, vyslobod' ma od tých, ktorí ma obstáli.¹⁾

8. Dám²⁾ ti poznanie, a poučím ťa o ceste, po ktorej máš chodiť: uprem na teba svoje oči.

9. Nebuďte ako kôň a mulica, ktorí nemajú rozum. Zubadlom a uzdou nůť čelušť tých, ktorí sa nechcú k tebe bližť.³⁾

10. Mnoho je bičov na hriešnika; no toho, ktorý dúfa v Pána, obkľúči milosrdenstvo.

11. Radujte sa v Pánovi a plesajte spravodliví: a veselte sa všetci úprimného srdca.⁴⁾

ŽALM 32. (33.)

David povzbudzuje spravodlivého k oslavovaniu Boha; poukazuje na skutky, z ktorých sa ukazuje Božia všemohúcnosť, prozreteľnosť a dobrota.

1. Davidov žalm.

Veselte sa, spravodliví, v Pánu.⁵⁾ počestným prislúcha spievať⁶⁾ chválu.

2. Oslavujte Pána na citare: na harfe o desiatich strunách mu hrajte.

3. Spievajte mu pieseň novú:⁷⁾ dobre prespevujte jemu hlasom zvučným.

4. Lebo pravé je Pánovo slovo, a všetky konania jeho vo vernosti.⁸⁾

¹⁾ David hovorí k Bohu. Hebr.: Ty si môj úkryt, ty ma chrániš pred službou, ty ma plesaním nad vyslobodením obkružíš.

²⁾ David chce týmto poučením napraviť dané pohoršenie. Nie Boh tu hovorí; ináč by musel hovoriť k Davidovi, ale ten už dostal to poznanie.

³⁾ Hriešnik, ktorý sa nechce približovať k Bohu, a ktorý, ako to David zkusil, najprv vnútorné muky vystáť musí, kým príde k polepšeniu. Nesluší sa, aby človek dal sa najprv tak nútiť, ale musí dobrovoľne poslúchať. Hebr.: Zubadlo a úzdu, náčinie k ich skroteniu, aby ti neškodili.

⁴⁾ Lebo kto chce, dôjde odpustenia.

⁵⁾ Nad Pánom, nad jeho všemohúcnosťou a láskou, o ktorej je reč v žalme.

⁶⁾ Úprimným prislúši, aj sú povinní chváliť Boha.

⁷⁾ Zvlášť slávnostnú, nikdy neslýchanú.

⁸⁾ Všetko, čo povie, je pravda, a všetko, čo prisľúbi, zadrži. (Jaronym.)

5. Miluje milosrdenstvo¹⁾ a súd: milosrdenstva Pánovho plná je zem.²⁾

6. Slovom Pánovým sú utvrdené nebesá: a duchom úst jeho všetka ich moc.³⁾

7. Shromažďuje ako do temlova⁴⁾ vodyorské: skladá do pokladníc⁵⁾ priepasti.

8. Nech sa bojí Pána celá zem: nech sa pred ním trasú všetci, ktorí bývajú na svete.

9. Lebo riekol a stalo sa (všetko): on rozkázal, a stvorené boly.⁶⁾

(Judit 16, 17.)

10. Pán prekazí zámery národov, v nivoč obracia myšlienky ľudí, a na zmar vynáša rady kniežat.

11. Ale rada Pánova na veky trvá: myšlienky jeho srdca od pokolenia do pokolenia.⁷⁾

12. Blažený ľud, ktorého Boh je Pán: národ, ktorý si vyvolil za dedičstvo.

13. S neba vyzerá Pán: vidí všetkých synov ľudských.

14. So svojho pripraveného bytu pazerá na všetkých, ktorí bývajú na zemi.

15. Ktorý stvoril srdce každého z nich: ktorý zná ich všetky skutky.⁸⁾

16. Nezachráni sa kráľ veľkým vojskom: ani obor množstvom svojej sily.

17. Klame kôň pri spomožení; nezachráni sa hojnosťou svojej sily.⁹⁾

¹⁾ Hebr.: Spravodlivosť (v trestaní pohanov).

²⁾ Zem je plná biedy, ale i milosrdenstva, — hovorí sv. Augustín. V tomto živote volá Boh milosrdne hriešnikov, povzbudzuje nedbanlivých, teší zarmútených, poučuje neumelých, pomáha bojujúcim, neopúšťa nikoho. Po tomto čase milosrdenstva nasleduje čas spravodlivosti.

³⁾ Tento verš potahuje Theodoret na tajomstvo najsv. Trojice. Pán je Otec, slovo Syn, duch Duch sv.

⁴⁾ Hebr.: Ako do hromady (snopov) — do stohu.

⁵⁾ Hlbina morská je akoby komora vôd.

⁶⁾ Nebo a zem stoja ako divy stvorenia vedľa seba. Všemohúci Stvoriteľ potrebuje i teraz len slovo povedať, a čo len chce, stane sa z ničoho.

⁷⁾ Vševedúcnosť a všemohúcnosť Božia vzťahuje sa na všetko, siahla až do najvútornejších vecí, a jeho všemohúcnosť spôsobuje, že všetko musí slúžiť cieľom riadenia sveta.

⁸⁾ Alebo hrdina.

⁹⁾ V boji sa nemožno spoliehať na silu koňa, lebo aj ten sa potkne.

18. Hľa, Pánove oči (hľadia) na tých, ktorí sa ho boja: a na tých, ktorí dúfajú v jeho smilovaní.

19. Aby vyslobodil ich duše od smrti: a živil ich v čase hladu.¹⁾

20. Naša duša očakáva Pána: lebo on je náš spomocník a ochrana.

21. Áno, v ňom sa teší naše srdce: a my v jeho svätom mene sme dúfali.

22. Nech nad nami bude tvoja milosť, Pane: ako sme my mali nádej v tebe.

ŽALM 33. (34.)

David oslavuje Pána za vyslobodenie z veľkého nebezpečenstva, a hovorí, že sa Boh zaujme opustených.

1. Od Davida, keď premenil svoju tvár pred Achimelechom, a tento ho prepustil, a on odišiel. (I. Kráľ. 21.)

2. Chceme velebiť Pána v každom čase;²⁾ vždycky nech je jeho chvála v mojich ústach.

3. Pánom nech sa chlúbi moja duša: nech to slyšia tichi³⁾ a nech sa radujú.⁴⁾

4. Zvelebujte so mnou Pána: a spoločne vyvyšujeme meno jeho.

5. Ja som hľadal Pána a on ma vyslyšal: a zo všetkých mojich tiesní ma vytrhol.

6. Stúpte k nemu a sa rozjasnite:⁵⁾ a nebudú vaše tváre zahanbené.

7. Tento⁶⁾ ubiedený volal, a Pán ho vyslyšal: a zo všetkých jeho úzkostí ho vyslobodil.

8. Rozkladá sa anjel Pánov⁷⁾ okolo

¹⁾ Pán hľadá na tých, ktorí sa ho boja a v jeho milosrdenstve ufajú od neho ochranu v nebezpečenstve smrti a výživu v čase hladu.

²⁾ V šťastí i v nešťastí. Chváľ Boha, keď ti útechu dáva (napomína sv. Augustín), chváľ ho, keď ti ju berie, preto že on je, ktorý ju dáva. on, ktorý ju berie; lebo seba neodoberie tomu, ktorý ho chváli.

³⁾ Trápením zkúšaní.

⁴⁾ Lebo aj k nim príde Pán s pomocou.

⁵⁾ Hebr.: Hľadte na neho a rozjasnite sa a tvár vaša nech je nie zahanbená.

⁶⁾ Akoby riekol David: „Ja ubožiak“ volal som k tebe.

⁷⁾ Anjel úmluvy ako najvyššie knieža vojska Božieho, rozkladá sa medzi nábožných a týchto, prenasledujúcich bezbožných.

tých, ktorí sa ho boja: a ich vyslobodí.

9. Okúste a vidte, jak láskavý je Pán: blažený muž, ktorý dúfa v neho.

10. Bojte sa Pána vy svätí jeho všetci: lebo tí nemajú nedostatku,¹⁾ ktorí sa ho boja.

11. Boháči²⁾ trú biedu a hladujú: ktorí však hľadajú Pána, nebudú mať chyby v ničom dobrom. (Luk. 1, 53)

12. Poďte dietky, slúchajte ma: bázní Božej chcem vás vyučovať.

13. Ktorý je ten človek, ktorý praje si života:³⁾ žiada si vidieť dni dobré?

14. Zdržuj jazyk svoj od zlého: a rty tvoje nech podvodne⁴⁾ nehovoria! (Petr. 3, 10.)

15. Odchýľ sa od zlého, a čiň dobré: hľadaj pokoj⁵⁾ a stíhaj ho.

16. Oči Pánove na spravodlivých: a jeho uši k ich prosbám (obrátené).

17. Ale tvár Pánova je proti tým, ktorí činia zlé: aby vyplienil zo zeme ich pamiatku.

18. Spravodliví volajú a Pán ich slyší: a zo všetkých úzkostí ich vytrhuje.

19. Blízky je Pán tým, ktorí sú skrúšeného srdca: a tých, ktorí sú pokorní duchom, napomáha.

20. Mnohé sú súženia spravodlivých,⁶⁾ ale zo všetkých vyslobodzuje ich Pán.

21. Ochraňuje Pán ich všetky kosti:⁷⁾ ani jedna z nich nebýva zlámaná.

22. Smrť hriešnikov je najhoršia:⁸⁾ a tí, ktorí nenávidia spravodlivého, tí ťažko hrešia.⁹⁾

¹⁾ Vo vnútornej úteche a milosti.

²⁾ Pyšní, ktorí si zakladajú viac v bohatsve ako v Bohu.

³⁾ Dlhý a blažený život z požehnania Božieho.

⁴⁾ Kto chceš dlho a dobre žiť, zadrž sa od zlého v slove i v skutku a hľad s inými nažívať v pokoji.

⁵⁾ S blížnym.

⁶⁾ Ktoré prichádzajú na nich, aby sa dokázali a zásľuhy si rozmnožili.

⁷⁾ Ich osoby a majetky.

⁸⁾ Lebo po smrti nasleduje zatratenie. Hebr.: Usmrť bezbožníka zloba, a nenávisťníci spravodlivého budú trpieť trest.

⁹⁾ A minú sa so svojím cieľom.

23. Vykúpi Pán duše svojich služobníkov: a tí, ktorí v ňom dúfajú nepadnú do hriechu.¹⁾

ŽALM 34. (35.)

David prosí o pomoc proti tým, ktorí mu utíhali a ktorí mu úklady kladli.

1. Žalm samého Davida.

Súď,²⁾ Pane, tých, ktorí mi ubližujú; poraz tých, ktorí proti mne útočia.

2. Uchop zbraň a štít:³⁾ a povstaň mi k pomoci.

3. Vytrhni meč,⁴⁾ a zavri (cestu) proti tým, ktorí ma prenasledujú: povedz mojej duši: spasením (pomocou) твоjim som ja.

4. Nech budú zahanbení a nech sa zastydia, ktorí hľadajú moju dušu. Nech sa obrátia nazpäť a nech sa zahanbia, ktorí zamýšľajú mi nešťastie.⁵⁾

5. Nech budú ako prach⁶⁾ pred vetrom: a anjel Pánov nech ich tlačí.

6. Nech je ich cesta temná a kľzavá,⁷⁾ a anjel Pána nech ich stíha.

7. Preto, že bez príčiny v skryte položili mi zahubnú svoju slučku: bez viny pohanili moju dušu.

8. Nech príjde na neho⁸⁾ osídlo, ktoré nezná: a tá sieť, ktorú ukryl, nech ho chytí: a nech do svojho osídla upadne.

9. A duša moja zaplesá v Pánovi: a bude sa veseliť z jeho spásy.

10. (A) všetky moje kosti rieknu: o Pane, kto je tebe rovný? Vyslobodzuješ ubohého z ruky silnejších od neho: núdzneho a ubiedeného od lupičov jeho.

¹⁾ Nebudú trestu trpieť, ale obdržia odmenu.

²⁾ Zastaň moje právo odsúdením mojich nepriateľov.

³⁾ Menší štít a veľký štít uchop; označuje úplnú ochranu.

⁴⁾ Útočnú zbraň (meč), ztadiaľ, kde bola pripevnená alebo držaná.

⁵⁾ Na mojich odporcov nech padne hanba a potupa, lebo číhajú po mojich živote.

⁶⁾ Hebr.: Ako plevy na vetre, keď ich anjel Pánov praší (poráža).

⁷⁾ Aby nemohli utiecť pre tmú a zlé cesty.

⁸⁾ Na môjho úkladného nepriateľa. Pod jedným myslí na všetkých.

11. Povstali nepraví svedkovia, o čom ničoho neviem, na to sa ma dopytujú.¹⁾

12. Zlým mi za dobré odplácajú:²⁾ opustenosťou mojej duše.

13. No ja, keď ma tlačili,³⁾ obliekol som sa do vreca; trápil som pôstom moju dušu: a moja modlitba (za nich) vracala sa do môjho lona.⁴⁾

14. Ako blížnemu a jako bratovi nášmu, tak som im bol po vôli; ako kvíliaci a smútiaci, tak som sa ukláňal.

15. A oni proti mne sa radujú a schodia: sŕňajú sa proti mne biče,⁵⁾ a ja neviem prečo.

16. Rozptýlili sa, len že nezeleli,⁶⁾ pokúšajú ma, vysmieľajú sa mi porúhaním: škripajú na mňa svojimi zubami.

17. O Pane, kedy sa ohliadneš (na to)? Oslobod' moju dušu od ich zlosti, od levov jedinkú moju.⁷⁾

18. Velebiť chcem Ťa v shromaždení veľkom, v národe valnom teba chváliť.

19. Néch neradujú sa nado mnou tí, ktorí sú proti mne bezprávne: ktorí ma nenávidia bez príčiny a okom žmurkávajú.⁸⁾

20. Lebo hoc so mnou hovoria pokojne: lež vraviac v hmeve (ľudí) zeme,⁹⁾ smýšľajú lsi.

21. A rozdraľujú na mňa svoje ústa; hovoria: Ahá! Ahá! Naše oči videly¹⁰⁾ (to).

22. Videl si, Pane, nemlč! O Pane, nebuď ďaleko odo mňa.

¹⁾ Obviňovali ma z priestupkov, na ktoré som nikdy ani nepomyslel. Poťahuje sa na umučenie Pána a krivých svedkov. Mat. 26, 60.

²⁾ To sám Saul vyznal. (I. Král. 24, 18.)

³⁾ Keď ma obťažovala ich nemoc.

⁴⁾ Sklonil hlavu a tak sa modlil, aby vyslovaná prosba išla k srdcu. Takto sa modlievali na východe. Tu naznačuje sa vrúcnosť modlitby.

⁵⁾ Posmešné reči.

⁶⁾ Necítili ľútosti, znovu prišli a pokúšajú ma.

⁷⁾ Je to moja jediná duša, preto mi je tak vzácna.

⁸⁾ Na znak škodoradosti.

⁹⁾ Bezbožných, nevzdelaných ľudí sveta.

¹⁰⁾ Čo sme si dávno žiadali, záhubu toho človeka.

23. Pozdvihni sa a pozri k môjmu právu: Môj Bože a môj Pane, ku premojej.

24. Súď ma podľa spravodlnosti svojej, Pane, Bože môj, a nedaj, aby sa nado mnou radovali.

25. Nech nepovedia v svojich srdciach: Hľa, hľa,¹⁾ (tá radosť) našej duši! Nech nepovedia: My sme ho pohltli.

26. Nech sa zahanbia a zastydia spolu tí, ktorí sa radujú nad nešťastím mojim. Nech sa zahanbia hanbou a potupou tí, ktorí vypínajú sa nado mňa.

27. Nech sa veselia a radujú, ktorí mi želajú spravodlnosť; nech riekajú vždy: Zvelebený buď Pán!²⁾ tí, ktorí prajú pokoja služobníkovi jeho.

28. A jazyk môj bude vyprávať tvoju spravodlnosť, každého času tvoju chválu.

ŽALM 35. (36.)

Prorok opisuje zlosť ľudskú; zvelebuj nekončnú dobrotu Božiu a pokorne prosí o vyslobodenie z rúk nepriateľov.

1. Ku koncu, od samého Davida, služobníka Pánovho.

2. Hovorí nespravodlivý sám u seba,³⁾ že chce hrešiť: nielo Božej bázne pred jeho očima.

3. Lebo činí lstive v jeho očiach, aby zdalo sa, že jeho nepravosť je v nenávisti.⁴⁾

4. Slová jeho úst sú nepravosť a podvod: nechce vyrozumieť, že má dobre činiť.

5. Na nepravosť myslí on na svojej

¹⁾ Stalo sa, čo sme si priali. Je zničený.

²⁾ Hebr.: Nech ustavične hovoria: Zvelebený buď Pán, ten, ktorý praje pokoja môjmu služobníkovi.

³⁾ Hriešnik uvažuje v svojom srdci o hriechu, ale že nemá Božej bázne, zostáva hriešnikom i ďalej.

⁴⁾ Hriešnik nemá bázne Božej, lebo klame svojho blížneho pred Bohom (ačkoľvek vie, že ho Boh vidí). To činí jeho priestupok hriechom, ktorý ťahá za sebou nenávisť Božiu, alebo ktorý vedie až k nenávideniu Boha.

loži: stáva na každej nedobrej ceste, ale zlého nemá v nenávisti.

6. Pane, až do neba je milosrdenstvo tvoje: a až do oblakov¹⁾ tvoja vernosť.

7. Tvoja spravodnosť ako Božie hory,²⁾ tvoje súdy ako veľká priepasť: ľudí i zvieratá zachovávaš, Pane.

8. Jak mnohonásobné je milosrdenstvo tvoje, Bože. A synovia ľudskí sa na krytbu krídiel³⁾ tvojich spoliehajú.

9. Opojení bývajú hojnosťou tvojho domu:⁴⁾ a ty z potoka rozkoší svojich ich napájaš:

10. Lebo u teba je studnica života:⁵⁾ a vo svetle tvojom my vidíme svetlo.⁶⁾

11. Rozprestri milosrdenstvo svoje na tých, ktorí ťa poznajú, a svoju spravodnosť nad tými, ktorí sú priameho srdca.

12. Nech neprijde na mňa noha pýchy: a ruka bezbožníkova nech mnou nehne.⁷⁾

13. Tu⁸⁾ hľa, padli, ktorí páchajú nepravosť: sú vyhnaní a nebudú môcť vstať.

ŽALM 36. (37.)

Prorok napomína nábožných, aby nezavideli hriešnikom, keď sa im na svete dobre vedie; ale aby dúfali v Boha a tešili sa, lebo šťastie bezbožného je krátke; ale život pobožných i uprostred nerestí je radostný.

1. Žalm samého Davida.

Nechci závidieť hriešnikom:⁹⁾ ani nebuď žiarlivý na páchatelov nepravosti.

2. Lebo ako tráva náhle uschnú,¹⁰⁾ a jako zelené bylie chytro zvädnú.

¹⁾ Tvoja milosť a vernosť je neobmedzená; v tom sa spravodliví tešia.

²⁾ Milosrdenstvo tvoje je vysoké ako vrchy a hlboké ako more; totižto bez konca a kraja.

³⁾ V tvojej ochrane.

⁴⁾ Chrámu, svätostánku, oboru milostí.

⁵⁾ Každého šťastia časného, ale i blahoslavenstva večného.

⁶⁾ Keď nás ty osvietiš, vtedy uvidíme pravé svetlo. Vidieť svetlo je obsiahnuť priazeň Božiu, šťastie, blaho.

⁷⁾ Nech ma nevyženie z domova, zo zeme.

⁸⁾ Predvída, že jeho prosba bude vyslyšaná, a jeho protivníci zahynú, nebudú viac škodiť.

⁹⁾ Keď sa im dobre vedie.

¹⁰⁾ Obraz pomítnutosti.

3. Dúfaj v Pána a čiň dobre: a prebývať budeš v zemi a požívať jej bohatstvá.¹⁾

4. Radosť maj v Pánovi: a on ti dá žiadosť tvojho srdca.

5. Odporuč Pánovi tvoju cestu,²⁾ a dúfaj v ňom: a on sám (to) vykoná!

6. A vyvedie jako svetlo tvoju spravodnosť a jako poludnie tvoje právo;³⁾

7. buď poddaný⁴⁾ Pánovi, a pros ho. Nerozpaľuj sa nad tým, ktorý je šťastný na svojej ceste a ktorý pácha krivdy.

8. Prestaň hnevať sa, a nechaj jedy: nemaj žiarlivosti (tak), aby si zlo činil.⁵⁾

9. Lebo ktorí sú zlí, budú vyplienení: ale ktorí v Pánovi dúfajú, tí dedične vládajú budú zemou.

10. A ešte máličko a nieto (viac) hriešnika: a keď budeš hľadať jeho miesto, nenajdeš ho.

11. Ale tichí budú vládnuť zemou a budú sa tešiť v hojnosti pokoja.

(Mat. 5, 4.)

12. Hriešnik pozoruje⁶⁾ na spravodlivého: a škripa na neho zubami svojimi.

13. Pán však sa mu smeje: lebo vidí, že deň jeho príjde.⁷⁾

14. Hriešnici meč vyťahujú, svoj luk napínajú, aby zklali chudobného a ubiedeného: aby uškrtili (ľudí) úprimného srdca.

15. Ich meč vnikne do ich srdca: a ich luk sa zláme.

16. Lepšie je to málo, čo má spravodlivý,⁸⁾ ako mnohé bohatstvá hriešnikov.

17. Lebo ramená hriešnikov sa polámu:⁹⁾ ale spravodlivých posilňuje Pán.

¹⁾ Tak budeš prebývať v zaslúbenej zemi Kanaan a požívať jej bohatstvá.

²⁾ Svoje žiadosti a potreby poruč Pánovi; on sa postará o to, čo ti bude k pokoju.

³⁾ Hoci tvoja nevinnosť bola na čas potlačená, on predsa ukáže a vyvedie pravdu na svetlo.

⁴⁾ V týchto nerestiach dočasných. Hebr.: Buď ticho pred Pánom a dúfaj v neho.

⁵⁾ Nereptaj proti Bohu, že sa ti zle vedie.

⁶⁾ Uklady mu činí.

⁷⁾ Jeho zahynutia.

⁸⁾ Dobré svedomie je lepšie nad bohaté hostiny hriešnikov. Ale lepšie je máličko spravodlivého, lebo je na ňom Božie požehnanie.

⁹⁾ Ztratia všetku moc.

18. Zná Pán dní nepoškvrnených: a ich dedictvo potrvá až na veky.

19. Nebudú tí zahanbení vo zlom čase,¹⁾ a v dňoch hladu budú nasýtení:

20. Lebo hriešnici zahynú. Sotva že nepriatelia Boží začínajú byť ctení a vyvyšovaní: miznú, ako dym tak zmiznú.²⁾

21. Hriešnik si vypožičiava a nespláca:³⁾ ale spravodlivý sa sľutuje a rozdáva.

22. Lebo ktorí jemu⁴⁾ dobrorečia, budú vládnuť zemou, ale ktorí mu zlorečia, tí zahynú.

23. Kroky⁵⁾ človeka sú riadené od Pána: a má v jeho ceste zaľúbenie.

24. Keď aj padne,⁶⁾ neurazí seba: veď Pán mu podloží svoju ruku.

25. Mladý som bol a zostarel som sa: a nevidel som, žeby bol spravodlivý⁷⁾ opustený, ani žeby jeho semeno hľadalo chleba.

26. Každý čas sa sľutováva a požičiava: a semeno jeho bude v požehnaní.

27. Odstupuj od zlého, a čiň dobré: a prebývať budeš v zemi až na veky vekov.

28. Lebo Pán miluje právo, ani neopustí svojich svätých: tí na veky budú zachovaní; ani nespravodliví budú potrestaní: a semeno bezbožných zahynie.

29. Ale spravodliví budú vládnuť zemou: a prebývať na nej až na veky vekov.

30. Ústa spravodlivého hovoria (rozmyslenú) múdrosť: a jeho jazyk prednáša, čo je právo. (Prísl. 31, 26.)

¹⁾ Nezklamú sa v svojej nádeji složenej v Bohu.

²⁾ Hebr.: Nepriatelia Pána, jako krása luhov zelených, kvetúcich. Na východé krásy tá trvá veľmi krátko, slnečným žiarom i za deň zmizne.

³⁾ Hoc je hriešnik dnes bohatý, zajtrá môže o všetko prísť, a čo si požičal, nebude môcť navrátiť. Spravodlivý bude mať z Božej pomoci vždy dost, ba bude i rozdávať.

⁴⁾ Ktorí dobrorečia Bohu.

⁵⁾ Skutky spravodlivého.

⁶⁾ Hoc by upadol do duševnej alebo telesnej biedy, Boh ho neopustí.

⁷⁾ I spravodlivý býva trápením navštevovaný, ale nebýva od Boha opúšťaný, ani jeho potomci nebudú v takej núdzi, aby nemali chleba.

31. Zákon jeho Boha v jeho srdci: a nebudú podrazené jeho kroky.¹⁾

32. Hriešnik striehne na spravodlivého: a ho hľadá na smrť.

33. Ale Pán ho nezanechá v jeho rukách: ani nedá ho odsúdiť, keď by bol pohnaný na súd.

34. Očakávaj Pána,²⁾ a ostríhaj jeho cestu: a on ňa vyvýši, aby si dedične obdržal zem: keď zahynú hriešnici, uvidíš.

35. Videl som ja bezbožníka vysoko vyvýšeného, a pozdviženého ako cedry libanonské.³⁾

36. A šiel som okolo, a hľa, nebolo ho: hľadal som ho, ale nenašlo sa jeho miesto.

37. Zachovaj nevinnosť, a dbaj na úprimnosť: lebo muž pokojný má budúcnosť.⁴⁾

38. No nespravodliví vospolok zahynú: budúcnosť bezbožných je zničená.

39. Ale spása spravodlivých prichádza od Pána: on je ich ochranca v čas súženia.

40. A Pán im pomáha a ich vytrhuje: a vyslobodzuje ich od hriešnikov, a spomáha im: preto že dúfali v neho.

ŽALM 37. (38.)

David vo veľkej ťažkosti a nemoci vypráva svoju biedu a zlosť nepriateľov; utieka sa k Bohu a prosí o pomoc a vyslobodenie.

1. Davidov žalm k sobotnej upomienke.⁵⁾

2. Pane, nekáraj ma vo svojej prchlosti, a netrestaj ma vo svojom hneve!⁶⁾

¹⁾ Riadi city, slová i skutky človeka a na tomto zákone ako na základe stojí pevne.

²⁾ Dôveruj a verný zostaň Pánovi i v prenasledovaní, a sám uvidíš záhubu bezbožných.

³⁾ Rozkladal a vypínal sa ako storočné stromy, tak bol silný a mocný.

⁴⁾ Má potomstvo; to bolo u Izraelitov znamením Božieho požehnania.

⁵⁾ Žalm, ktorý sa mal v sobotu spievať, aby im Boh poslal pomoci.

⁶⁾ Trestaj ako otec, nie ako sudca; v milosrdenstve, nie v hneve.

3. Lebo tvoje strely¹⁾ zapichly sa do mňa: a ty si položil ťažkú tvoju ruku²⁾ na mňa.

4. Nieto zdravia v (celom) mojom tele z tvojho hnevu;³⁾ niet pokoja v mojich kostiach z mojich hriechov.

5. Lebo moje neprávosti vystúpili mi nad hlavu a ma ako ťažké bremeno veľmi obťažujú.

6. Jatria sa a hnijú moje rany z mojej bláznivosti.⁴⁾

7. Biedny som a shrbený docela: každého dňa chodím zarmútený.

8. Lebo moje ťadviny plné sú potupy;⁵⁾ a niet zdravia v (celom) mojom tele.

9. Skľúčený a snížený som prenáramne: ryčím od stenania svojho srdca.⁶⁾

10. Pane, pred tebou je každá moja túžba;⁷⁾ a vzdychanie moje nie je tebe skryté.

11. Moje srdce je vzbúrené,⁸⁾ odišla ma moja sila: i to svetlo mojich očí nie je so mnou.

12. Moji priatelia a moji najbližší približovali sa proti mne a zastali.⁹⁾ A ktorí mi boli blízki, tí zďaleka stáli.

13. A tí, ktorí striehli na môj život, činili násilie. A tí, ktorí mi zlé priali, mluvili ničomnosť;¹⁰⁾ a lsti celý deň smýšľali.

¹⁾ Od teba poslané bolesti a navštívenia.

²⁾ Ruka Pánova je trestajúca jeho moc.

³⁾ Nemocný som od trestov tvojich pre hriechy.

⁴⁾ Pre moje hriechy. Bláznivosťou menuje sv. Písmo hriechy a neprávosti ako svätosť a zachovávanie Božieho zákona múdrosťou.

⁵⁾ Plné sú sklamanie, klamných žiadostí, lebo hriech sľubuje rozkoš a donáša biedu. Iní ináč vykladajú.

⁶⁾ Stenanie môjho srdca je tak hlasné, že podobá sa ryčaniu.

⁷⁾ Ty znáš všetky žiadosti moje; vieš, ako by si mi pomohol.

⁸⁾ Hebr.: Moje srdce silne klope. Známkou nepokoja a nemoci; od utrpenia a plaču i oči mi hasnú.

⁹⁾ Žalmista je ako malomocný. Najbližší pribúzní sa ho štitia; poďivávajú sa sice na jeho ranu, ale (zo strachu pred nepriateľmi) mu nepomáhajú.

¹⁰⁾ Nepriatelia veľmi sa namáhajú: rozkladajú mu osídla (ďľa hebr.), hovoria lož, ďľa hebr. hovoria o jeho zahubení. ustavične snujú mu lstivé nástrahy.

14. Ale ja neslyším jako hluchý: a som ako nemý, ktorý neotvára svojich úst.¹⁾

15. A som ako človek, ktorý nepočuje: a nemá vo svojich ústach protiřeči.

16. Lebo v tebe, Pane, dúfam: ty ma vyslyšíš, o Pane, Bože môj!

17. Lebo riekam: Len aby sa nikdy nado mnou neradovali moji nepriatelia: ktorí, keď klesajú moje nohy, hrde o mne vravia.²⁾

18. Lebo ja na biče som hotový;³⁾ áno, moja bolesť je pred mojím zrakom vždycky.

19. Lebo ja nepravosť svoju chcem vyznávať, a na svoj hriech myslieť.⁴⁾

20. Ale moji nepriatelia žijú,⁵⁾ a sú silnejší odo mňa: a sa rozmnožili, ktorí ma neprávom nenávidia.

21. Ktorí odplácajú zlým za dobré, utŕhajú mi, preto že nasledujem dobré.

22. Neopúšťaj ma, Pane, môj Bože! nevzdial sa odo mňa.

23. Ponáhľaj sa mi na pomoc, Pane, Bože mojej spásy.⁶⁾

ŽALM 38. (39.)

David vidí hriešnikov v šťastí, upáda do pokúšenia, hoci si bol uložil nad tým sa nehnevať; ale vstúpil do seba a prosí Boha za odpustenie a o pomoc v svojej úzkosti.

1. Ku koncu pre samého Idituna,⁷⁾ Davidova pieseň.

2. Riekol som: Chcem zachovávať svoje cesty: aby som nezhešil svojím

¹⁾ Trpezlivo som to znášal, robil som sa hluchým a nemým.

²⁾ Keď sa zdá, že padnem do nešťastia, už vypínajú sa nado mnou ako víťazi.

³⁾ Viem, že som trest zaslúžil. (Davidova ústosť.)

⁴⁾ T. j. mať starosť pre hriech, aby sa neopakoval (Theodor).

⁵⁾ Sú samá životná sila, samé šťastie, nie tak ako ja!

⁶⁾ Právě pokánie nezúfa, ale utleka sa k Bohu.

⁷⁾ Pre speváka Idituna. (I. Par. 16, 41.; II. Par. 5, 12.)

jazykom. Postavím stráž svojim ústam dokým bude hriešnik stáť predomnou.¹⁾

3. Onemel som a ponížil som sa, a mlčal som, ďaleko od šťastia: ale moja boľasť sa mi obnovila.²⁾

4. Rozhrialo sa moje srdce v mojom vnútri; a keď som rozmýšľal (o tom), roznieť sa oheň.

5. Riekol som jazykom svojím: Daj mi, Pane, znať môj koniec, a jaký je počet mojich dní.³⁾ aby vedel, čo mi schádza.⁴⁾

6. Hľa, na mieru⁵⁾ si postavil moje dni: a to moje bytie (je) ako nič pred tebou. Áno, všetko (je) márnosť, každý človek, ktorý žije.

7. Áno, jako tieň sa minie človek: a nadarmo sa znepokojuje.⁶⁾ Hromadí: a nevie, komu to shromaždí.

8. A teraz čože je moja nádej? Či nie Pán? Áno, moje bytie je u teba.⁷⁾

9. Odo všetkých mojich neprávostí ma vyslobod': dal si ma na posmech nemúdreho.⁸⁾

10. Onemel som, a neotvoril som mojich úst, lebo ty si to učinil.⁹⁾

11. Odním odo mňa svoje rany.

12. Silou tvojej ruky hyniem ja v káraníach; pre nepravosť trestáš ty človeka. A ako pavúka¹⁰⁾ necháš chradnúť

jeho dušu: veru, márne kormúti sa každý človek.¹⁾

13. Vyslyš moju prosbu, Pane, a modlitbu moju: pripuť k svojim ušiam moje slzy. Nemlč: lebo som u teba hostom: a pútnikom²⁾ ako všetci moji otcovia.

14. Uľav mi, nech sa občerstvím prv ako odídem a nebude ma viac.

ŽALM 39. (40.)

David si pripomína dobrodenia Božie, a vyslobodenie z nebezpečenstva; utieka sa k Bohu i v prítomnej núdzi.

1. Ku koncu. Žalm samého Davida.

2. Túžiac som očakával Pána, a on prihliadol ku mne.

3. A vyslyšal modlitbu moju: a vyviedol ma z jamy biedy a blata bahniťého.³⁾ A postavil na skalu moje nohy: a sriadil moje kroky.

4. A vložil do úst mojich pieseň novú, spev chvály Bohu nášmu. Uvidia to mnohí⁴⁾ a báť sa budú: a dúfať budú v Pána.

5. Blažený človek, ktorého nádejou je meno Pánovo: a (ktorý) neohliada sa po márných veciach ani po klamavých hlúpostiach.⁵⁾

6. Ty mnohé divy činiš, o Pane, Bože môj: a v твоjich mysleniach⁶⁾ niet toho, kto by ti bol podobný. Chcel som

¹⁾ Rozhodnul som, že sa budem chrániť repťat, dokiaľ vidím blahobyť bezbožníkov.

²⁾ Nehovoril nič za čas, ale tým bolesť v ňom rozbúrila sa.

³⁾ Života alebo utrpenia.

⁴⁾ Hebr.: Oznam mi, jak pominuteľný som ja.

⁵⁾ Hebr.: Hľa, (len na) dloň prideliť si mi dní. Dloň bola menšia miera na meranie dĺžky, 76 milimetrov. Život človeka pred večnosťou je ako nič.

⁶⁾ Sľáňaním sa po statkoch časných.

⁷⁾ Žalmista spolieha sa na Pána; moje bytie, moje všetko, čím som, moja podpora a sila je u Teba, Pane!

⁸⁾ Hriešnikovi a bohoruhačovi. Hebr.: V posmech bláznov ma nevydaj.

⁹⁾ Poddáva sa riadeniu Božiemu, ale predsa prosí o úľavu.

¹⁰⁾ Ako pavúk, keď pletie svoju sieť, vypúšťa zo seba svoje životné šťavy, tak robia aj synovia sveta. sháňajúci sa po rozkošiach a hriechoch.

¹⁾ Pre časné a smyselné veci, ktoré riadne tiahnu za sebou hriech a pokutu.

²⁾ Bez prístrešia a útechy; len tvojou dobrotou chránení.

³⁾ Z veľkého nebezpečenstva. Takto sa modlil David po premožení Absaloma; a Kristus po vyslobodení od nepriateľov. Kresťan po odriekaní tohto žalmu nech si pomyslí na slabú prírodnosť ľudskú, ktorá je vytrhnutá z bahna neprávosti a postavená pod ochranu Kristovu.

⁴⁾ Mnohí vidia moje vyslobodenie a budú oslavovať Boha. Toto sa stalo po oslavení Kristom.

⁵⁾ Nehľadel na falošné modly ani na ľudí, ktorí utekajú za márnosťami. Modly nemajú žiadnej moci, ale Pán tvorí divy.

⁶⁾ V твоjich úmysloch.

ich hlásať a vyprávať o nich: sú mnohé do nespočítania.¹⁾

7. Obety ani daru si nepraješ: lež uši si mi pripravil.²⁾ Zápalných obetí a obetí za hriechy si nežiadaš:

8. Tu riekol som: Hľa, idem!³⁾ V hlave knihy⁴⁾ je písané o mne,

9. aby som činil vôľu tvoju: Bože môj, chcem, a zákon tvoj je prostred v mojom srdci.⁵⁾

10. Rozhlašoval som tvoju spravodlnosť v shromaždení veľkom, hľa, ústam svojim som nebránil: o Pane, ty vieš.

11. Ja tvoju spravodlnosť som neskrýval v svojom srdci: o pravde tvojej a spasení tvojom som rozprával. Netajil som milosrdenstva tvojho a vernosti tvojej pred veľkým shromaždením.⁶⁾

12. Ty ale, Pane, nevzdiaľuj odo mňa sľutovaní svojich: milosrdenstvo tvoje a pravda tvoja ma budú vždycky ochraňovať.

13. Lebo ma obklúčili zlé veci bez počtu; zastihly ma pre moje nepravosti,⁷⁾ a nemôžem viac vidieť.⁸⁾ Sú početnejšie ako vlasy mojej hlavy: a moje srdce ma opúšťa.

¹⁾ Výsledok vykúpenia bude veľký. Ľudia ho ani pochopiť nemôžu. Apoštoli ho hlásali a tu shromaždili veriacich nesčísľelne mnoho.

²⁾ Správne „prevítal“, čo značilo toľko, že ten človek, ktorému uši prepichli, stal sa vlastnosťou a majetkom cudzím. Tu chce znázorniť svätý pevec oddanosť a poslušnosť Kristovu k svojmu otcovi; (viď II. Mojž. 21, 5—6.; I. Kráľ. 15, 22.; Žid. 10, 5.) akoby riekol: „Vďaka ti, Otče, že si nežiadal obety starého zákona, lež moju poslušnosť a oddanosť.“

³⁾ Vyplniť vôľu tvoju.

⁴⁾ V závitku knihy. Závitok knihy, čili kniha, v ktorej boli povinnosti Izraelitov predpísané, Kniha zákona. Vulgata má: V hlave Knihy, azda mieni hlavicu týčky, na ktorú sa popísané pruhy papyrusové alebo kožené obviňaly.

⁵⁾ Každý kresťan toto má chcieť a žiadať. Ján 4, 34.; 5, 30.

⁶⁾ Tu sa končí vďaka, a počína prosba o pomoc v nastávajúcich bolestiach. Ohľadom Krista sa toto môže vzťahovať buďto na jeho umučenie a bolesti, buďto na prenasledovanie jeho nevesty Cirkvi sv., ktoré on predvídala.

⁷⁾ Trest za nepravosti. Nakoľko sa ale tieto slová vzťahujú na Mesiáša, on pokladá hriechy naše za svoje.

⁸⁾ Pre veľké ich množstvo.

14. Ráč ty mňa, Pane, vyslobodiť: o Pane, hľaď mi pomôcť. (Žalm 69, 2.)

15. Nech sa zahanbia a zastydia (všetci) spolu, ktorí hľadajú moju dušu, aby ju odňali: Nech nazpät sa obrátia, a nech budú zahanbení, ktorí mi chcú zlo. (Žalm 34, 4)

16. Nech hneď odnesú svoje zahanbenie tí, ktorí mi hovoria: Hahá, hahá!¹⁾

17. Nech sa veselia a radujú všetci v tebe, ktorí ťa hľadajú: a nech riekajú vždycky: Zvelebovaný buď Pán; ktorí milujú tvoju spásu.²⁾

18. Ja však som žobrák a chudobný: Pán o mňa starosť snáša. Môj pomocník a môj obranca si ty, o Bože môj, nemeškaj!

ŽALM 40 (41.)

David dobrorečí tým, ktorí boli na pomoci jemu a jeho ľudu, keď utekal pred Saulom alebo Absalomom; žiadosť o vyslobodenie z moci a úkladov nepriateľov. (II. Kr. 17, 27.)

1. Ku koncu. Žalm samého Davida.

2. Blažený, ktorý pamätuje na núdzu jeho a na chudobného:³⁾ v deň nešťastia ho vyslobodí Pán.

3. Pán nech ho chráni a pri živote zachová, a učiní ho blaženým na zemi: a nech ho nevydá svevoli jeho nepriateľov.

4. Pán nech mu pošle pomoc na jeho bolestnú lož;⁴⁾ premieňaš všetko jeho ustlanie v nemoci jeho.⁵⁾

5. Ja povedal som:⁶⁾ Pane, smiluj sa nado mnou: uzdrav mi dušu moju, lebo som prehrešil proti tebe.

6. Nepriatelia moji zle hovorili o mne (rieknuc): Kedyže umre a zahynie jeho meno?⁷⁾

¹⁾ Ktorí sa mi posmievajú. Žalm 34, 21.

²⁾ Ktorí milujú spásu tvoju a k tomu vedúce prostriedky, ako aj Spasiteľa, ktorý ich ustanovil.

³⁾ Ktorý sa ho zaujme.

⁴⁾ Keď onemocnie.

⁵⁾ Lôžko bolesti premieňaš na lôžko radosti.

⁶⁾ Hovorí o nemoci.

⁷⁾ Ponosuje sa, že jeho nepriateľ a nemali s ním útrpnosti ani len v nemoci, ba naopak, že si žiadali čím rýchlejši jeho koniec.

7. A jestliže kto prišiel ma navštíviť, ničomne hovoril, nepravosť si sbieralo jeho srdce.¹⁾ Vychádzal von a mluvil

8. to v sebe. Proti mne šeptali všetci moji nepriatelia: proti mne vymýšľali zloby na mňa.

9. Bezbožné slovo vyriekli proti mne: No čo, kto spí, či zase vstane?

10. Ba i muž, s ktorým som mal pokoj,²⁾ na ktorého som sa spoliehal: ktorý jedával chlieb môj, pozdvihol päť³⁾ proti mne.

11. Ale ty, Pane, smiluj sa nado mnou, a pozdvihni ma: a odplatím im.⁴⁾

12. V tom poznám, že máš zaľúbenie vo mne: keď môj nepriateľ nebude sa radovať nado mnou.

13. Mňa ale udržuješ pre (moju) nevinnosť: a utvrdil⁵⁾ si ma pred svojou tvárou až na veky.

14. Buď velebený, Pane Bože izraelský, od vekov až na veky! Staň sa, staň sa!

ŽALM 41. (42.)

David utekajúc pred Absalomom, túži po stánku Božom; narieka nad svojou biedou; naposledy dôveru svoju skladá v Pánovi.

1. Na konci. Naučenie⁶⁾ synom Kore.

2. Ako jeleň dychtí po prameňoch vodných: tak po tebe túži moja duša, Bože!

3. Smädí duša moja po Bohu, po silnom, živom: kedy príjdem a ukážem sa pred tvárou Božou?⁷⁾

4. Slzy moje staly sa mi chlebom vo

dne v noci: keď mi riekajú deň po deň: Kde je Boh tvoj?¹⁾

5. Na to si vzpomínam a vylievam v sebe svoju dušu: že chcem ísť na miesto stánku podivného, až k Božiemu domu: s hlasitým plesaním a chválením slávnostného hluku.²⁾

6. Prečože si smutná, dušo moja, a prečo ma skormucuješ? Dúfaj v Boha, lebo ja ho ešte chváliť budem, (on je) spása mojej tvári,³⁾

7. a môj Boh! Vo mne samom kormúti sa duša moja, preto rozpomínam sa na teba zo zeme jordánskej a hermonskej⁴⁾ od malého vrchu.⁵⁾

8. Jedna priepasť ozýva sa druhej;⁶⁾ v hluku tvojich vodopádov. Všetky tvoje prívally, a tvoje vlny valily sa na mňa.

9. Vo dne mi vzkazuje Pán milosrdenstvo svoje: a v noci je jeho pieseň (u mňa).⁷⁾ Vo mne je modlitba k Bohu žitia môjho;

10. riekam Bohu: Ty si môj obranca, prečo si zabudol na mňa? A prečo ja musím chodiť v zármutku, keď ma sužuje nepriateľ?

11. Keď sa lámu moje kosti,⁸⁾ vytýkajú mi tí, ktorí ma sužujú, moji nepriatelia. Veď mi každý deň riekajú: Kde je Boh tvoj?⁹⁾

12. Prečože si smutná, dušo moja? A prečo ma zarmucuješ? Dúfaj v Boha,

¹⁾ Keď sa mi posmievali, že mi nechceš alebo nemôžeš pomôcť.

²⁾ Ponevác som navykol každodenne svoju pobožnosť konať v stánku tvojom, teraz vzdialený od neho želiem. Koľko kresťanov zameškáva nedelňajšie služby Božie? A koľko želie nad tým?

³⁾ Ochranca môj.

⁴⁾ Kde bol utiekol pred Absalomom. Východná čiastka Libanona a Antilibanona sa menovala Hermonom a ťahala sa ďaleko na juh až po východnú zem jordánsku a tu sa zdržoval David.

⁵⁾ Mizár, azda Zion a vrch, kde boly stánky Davidove.

⁶⁾ Jedno nešťastie nasleduje druhé pri vzniku tvojho súdu.

⁷⁾ Vo dne mi preukázal milosť a zato hneď v noci mu chcem vďaky vzdávať.

⁸⁾ Keď hynie moja sila.

⁹⁾ Keď sa mi posmievali, že mi nechceš alebo nemôžeš pomôcť.

¹⁾ Pokrytecky, na oko javí sústrasť, ale klamne hovorí; v srdci sbiera nešťachetnosti, ktoré by vonku pred nepriateľmi hovoril.

²⁾ Môj priateľ.

³⁾ T. j. zriadil ma. Slová tieto sa vzťahujú na zradcu Kristovho, na Judáša. Život Davidov bol totiž predobrazom života Spasiteľovho. Ján 13, 18.; Sk. ap. 1, 16.

⁴⁾ Dľa ich zásluhy a pravdy.

⁵⁾ Postavil si ma na večnosť k sebe.

⁶⁾ Žalm poučný, ktorý mali spievať synovia Kore, ktorí boli levíti. I. Par. 9, 19.

⁷⁾ V stánku tvojom na Sione.

lebo ja ho ešte chváliť budem: (on je) spása mojej tvári, a môj Boh.

ŽALM 42. (43.)

Dalej pokračuje v piesni v 41. žalme započatej, a žiada o rozhodnutie svojej rozopry.

1. Davidov žalm.¹⁾

Súď ma, Bože, a rozhodni môj spor proti ľudu nesvätému, od nepravého²⁾ a podvodného muža ma vysloboď.

2. Lebo ty si, Bože, moja sila: prečo si ma odohnal? A prečo mám chodiť v smútku, keď ma sužuje nepriateľ?

3. Sošli svoje svetlo,³⁾ a svoju pravdu:⁴⁾ tie ma povedú a dovedú na tvoju svätú horu a do tvojich stánkov.⁵⁾

4. A pristúpim k oltáru Božiemu: k Bohu, ktorý obveselil moju mladost. Oslavovať budem ťa na harfe, Bože, Bože môj.

5. Prečože si smutná duša moja? A prečo ma zarmucuješ? Dúfaj v Bohu, lebo ho ešte chváliť budem; (on je) spása mojej tvári a môj Boh.⁶⁾

ŽALM 43. (44.)

V žalme tomto žiada sv. pevec vyslobodenie ľudu izraelského, od nepriateľov sužovaného a trápeného; povzbudze k dôvere v Boha a ukazuje na nepočítané dobrodenia, ktoré Boh preukázal ich otcom.

1. Ku koncu, synom Kóre k naučeniu.⁷⁾

¹⁾ Pri tomto žalme nech si kresťan pomyslí na svoj odchod z tohto sveta, na nepriateľov svojho spasenia a na svoje pripojenie k svätým a vyvoleným Božím.

²⁾ Od nepriateľov.

³⁾ Tvoju milosť.

⁴⁾ Pravdy Božej a vernosti sa dovoľáva, aby mu boli splnené dávne prisľúbenia Božie.

⁵⁾ Božie svetlo a vernosť ako dvaja sprievodci majú viesť žalmistu do stánku na hore Sion, v duchovnom smysle k dokonalosti a medzi vyvolených Božích.

⁶⁾ Žalm tento odrieka kňaz na počiatku sv. Omše. Tým chce ho Cirkev upomínať na vznesenosť a vysokost úradu, ktorý koná pri sv. Omši, ako aj na to, aby svoju dôveru v Bohu skladal, ktorý môže jeho i stádo jeho z časnej i duševnej biedy vyslobodiť.

⁷⁾ Žalm tento bol napísaný po veľkej porážke, ktorú utrpeli Židia vo vojne, ktorú podujali na

2. O Bože, ušima našimi sme slýchali: otcovia naši nám vyrozprávali o skutkoch, ktoré si vykonal za ich dňov: a za dňov starodávnych.

3. Ty, ruka tvoja vyhnala pohanov, a ich¹⁾ si tam zasadil; vyhubil si národy, a ich si rozprestrel.

4. Lebo nezaujali tú zem svojím mečom, ani ich rameno im nespomohlo. Ale tvoja pravica a rameno tvoje, a svetlo tvári tvojej;²⁾ lebo si si ich obľúbil.

5. Veď ty si môj kráľ a môj Boh, ktorý posielaš pomoc Jakubovi.³⁾

6. Skrze teba rozmeceme svojich nepriateľov rohom:⁴⁾ a v tvojom mene pohrdneme tými, ktorí povstávajú proti nám.

7. Lebo nie v svojom luku dúfam: a môj meč ma nespasí;

8. ale ty nás vyslobodzuješ od tých, ktorí nás sužujú: a zahanbuješ tých, ktorí nás nenávidia.

9. My Bohom chválim sa ustavične: a tvoje meno chceme velebiť na veky.

10. Teraz však si nás zahnal a zahanbil: a nevychádzaš, Bože, s vojskami našimi.

11. Obrátil si nás nazpät pred našimi nepriateľmi: a ktorí nás nenávideli, brali si z nás (lúpež).

12. Ty si nás vydal ako ovce na zozranie: a medzi pohanmi si nás rozptýlil.⁵⁾

13. Ty predal si ľud svoj bez ceny: a nebolo veľkého zisku pri ich predávaní.⁶⁾

14. Ty dal si nás na pohanenie u susedov našich: na potupu a smiech tým, ktorí sú vôkol nás.

obranu svojho náboženstva. Kresťan vtedy môže tento žalm spievať, keď musí pre Krista protivníctvo znášať.

¹⁾ Našich otcov.

²⁾ Svetlo tvojej milosti.

³⁾ Hebr.: Nariaď blaho Jakuba (Izraela).

⁴⁾ Porazíme ich s mocou tvojou.

⁵⁾ Mnohí z nás upadli do zajatia.

⁶⁾ Hebr.: A nespravil si veľké ich ceny.

15. Ty vydal si nás na príslovie u pohánov: ku potriasaniu hlavou medzi ľuďmi.¹⁾ (Žalm 21, 8.)

16. Za celý deň je moja potupa predomnou a hanba mojej tvári ma pokrýva

17. z príčiny hlasu toho, ktorý mi utŕha a ma haní, pre pohľad nepriateľa a prenasledovateľa.²⁾

18. To všetko prišlo na nás a nezbudli sme na teba: a nič nepravého sme neučinili proti tvojej smluve.

19. A naše srdce sa neodvrátilo (od teba) nazpät: a ty si dal sa schýliť našim chodníkom od tvojej cesty,³⁾

20. lebo si nás ponížil na mieste súženia,⁴⁾ a pokryla nás tôňa smrti.

21. Keby sme boli zabudli na meno nášho Boha, a boli by sme vystierali svoje ruky ku cudziemu bohu;

22. či Boh by nebol toho vyhľadával? Lebo on zná tajnosti srdca. Áno, my bývame pre teba každý deň vraždení: považovaní sme za ovce na zabítie.⁵⁾ (Rim. 8, 36.)

23. Prebuď sa, prečo spiš, o Pane? Vstaňže a nezavrhuju nás do konca.

24. Prečo odvraciaš svoju tvár: zabúdaš našu biedu a súženie naše?

25. Lebo snižená je do prachu naša duša: priliplo k zemi naše telo.⁶⁾

26. Povstaň, o Pane, a pomôž nám: a vykúp nás pre meno svoje.⁷⁾

ŽALM 44. (45.)

Pieseň o sňatku Salomona s dcérou Faraonovou; v smysle duchovnom ospevuje sa tu spojenie Krista s Cirkvou, jeho nevestou; vychvaľuje sa tu ctnosť, láska a ozdoba oboch.

1. Ku koncu pre tých, ktorí budú premenení,¹⁾ synom Kóre k naučeniu, pieseň pre milenca.²⁾

2. Preteká³⁾ moje srdce krásnym slovom: vyspievam svoje diela o kráľovi. Môj jazyk je pero pisára,⁴⁾ ktorý rýchlo píše.

3. Podobou⁵⁾ spanilejší si nad synov ľudských, rozliata je lúbežnosť v ústach tvojich: preto ťa Boh požehnal na veky.

4. Pripáš svoj meč⁶⁾ na svoje bedrá, Najsilnejší!

5. Vo svojej spanilosti a vo svojej kráse vystúp, zdarile pokračuj a kráľuj.⁷⁾ Pre pravdu, tichosť a pre spravodlivosť: a tvoja pravica ťa podivne povedie.

6. Ostré⁸⁾ sú tvoje strely — národy pod tebou padnú — do srdca kráľovských nepriateľov (vnikajú).

7. Tvoj trón, ó Bože, (trvá) až na veľké veky: berla spravodlivosti, berla⁹⁾ tvojho kráľovstva.

¹⁾ Ktorí sa napravujú a niekedy stanú sa oslávenými, ktorí totižto vyzlečú starého človeka a podľa Krista chodiť budú.

²⁾ Na premilého a jediného syna Otca večného. Že sa žalm tento vzťahuje na Mesiáša, to uznávali aj najstarší Židia; dokazuje sv. Pavel v liste svojom k Židom 1, 8—9., kde opisuje výšnosť Mesiáša nad anjelov; dokazuje sám obsah celého žalmu.

³⁾ Hebr.: Kypí, je nadšením pohnuté.

⁴⁾ Ma mnoho myšlienok, ktoré sa mu hrnú na jazyk.

⁵⁾ Mesiáš je Boh i človek; spojenie božstva s človečenstvom ozdobilo ho prednosťami, akých žiaden človek nemá.

⁶⁾ Pod mečom rozumej slovo Božie pochádzajúce z úst Kristových. (Zjav. 19. 15.)

⁷⁾ O Kristu: Vystúp ako kráľ do boja proti zlému, šťastne bojuj a zvíťaz nad ním. Kráľuj múdrosťou, miernosťou a spravodlivosťou, pravcou číh divy.

⁸⁾ Strely Mesiášove sú jeho učenie a evanjelium; vnikajú do srdca; ľudia padajú, t. j. odumierajú od nich hriechy, z nepriateľov Božích stávajú sa priatelia.

⁹⁾ Berla je odznakom moci kráľovskej. Sv. Pavel tento verš vykladá o Spasiteľovi, Žid. 1. 8. 9.

¹⁾ Izrael stal sa susedným národom potupou, je im na posmech. Potupne kývajú hlavou nad jeho osudom.

²⁾ Stydil som sa, lebo som počul, ako sa nám posmievali pohani, a ako nás prenasledovali nepriatelia.

³⁾ Dopustil si, že sa naše osudy odchyľili od cesty tvojej spásy (od cesty šťastia), odklonil si naše cesty od seba, keď si biedu dopustil na nás. Tedy tie navštívenia nie sú tresty za odpadnutie od Boha. Hebr.: Neodpadlo vaše srdce, ani sa neodchyľil náš krok od tvojej cesty.

⁴⁾ Prišli na nás nešťastia a úzkosti. Hebr.: Na miesto šakálov; obraz najbiednejšieho polohy Izraelovho.

⁵⁾ Sv. Pavel toto miesto vzťahuje na prenasledovanie prvých kresťanov. (Rim. 8, 36.)

⁶⁾ Trápením sklonení ležíme na zemi.

⁷⁾ Hebr.: pre svoju milosť, preto, že si milostivý.

8. Miluješ spravodlivosť a nenávidíš nepravosť: preto ťa pomazal Boh, tvoj Boh olejom radosti pred tvojimi súdruhmi.¹⁾

9. Myrrha a aloe a kassia²⁾ (vanú) z odevu tvojho, z palácov zo slonovej kosti,³⁾ z ktorých ťa obveseľujú.

10. Kráľovské dcéry v tvojej sláve.⁴⁾ Kráľovna⁵⁾ stojí na pravici tvojej v odev zlatotkanom: oblečená v pestrej krásy.

11. Ó dcéro,⁶⁾ slyš a viď, a nakloň svoje ucho: a zabudni na svoj ľud a na svoj otcovský dom.⁷⁾

12. A požiada kráľ tvoju krásu: lebo on je Pán, tvoj Boh, — a klaň sa mu budú.

13. A dcéry tyrské⁸⁾ s darmi: tvoju priazeň žiadať budú všetci boháči zeme.⁹⁾

14. Vznešenosť všetka dcéry kráľovskej je vnútri¹⁰⁾ so zlatým lemovaním oblečená pestrými šaty.

15. Za ňou privedú ku kráľovi panny: jej družky budú k tebe¹¹⁾ prinesené.

16. S veselím a plesaním: budú prinesené, do kráľovho palácu privedené.

¹⁾ Boh pomazal Messiaša olejom radosti a slávy, keď ho posadil na svoju pravicu a jako človeka nad anjelov a ľudí ho povýšil.

²⁾ Veci tieto boli voňavé látky, ktoré pekne znázorňujú ctnosti Krista ženicha.

³⁾ Zo šiat, ktoré sa nachádzaly v Šalamúnovom dome zo slonovej kosti. Cirkevní vykladaelia vzťahujú tento verš na ľudskú prirodzenosť Messiašovu, ktorá bola vzatá z najčistejšieho, alebo ako v litániach loreťanských sa spieva — zo srdca, zo slonovej kosti preb. Panny Marie.

⁴⁾ Kráľovské dcéry, ktoré slúžia sláve Messiašovej, sú pohanské národy, ktoré vstúpili do Kristovej cirkvi; sú to i verné sväté duše, ktoré nasledovaním Krista Pána svojho obveseľujú.

⁵⁾ Cirkev ozdobená svätosťou a ctnosťami svojich verných.

⁶⁾ Týmto menom oslavuje svätý pevec Cirkev a zároveň každú nábožnú dušu.

⁷⁾ Nechaj všetky sväzky, ktoré ťa viažu k svetu tomuto, a nasleduj otca nebeského.

⁸⁾ Dcéry najbohatšieho mesta na svete.

⁹⁾ I najslávnejšie národy prídu s prosbou, aby od nejbodržali vieru a prijatie do cirkvi.

¹⁰⁾ Ďaleko väčšia je jej vnútorná krásy milosti a darov Božích, ako zovňajšie šaty.

¹¹⁾ K tebe, ó kráľu, budú privedené národy: t. j. budú povolané do Cirkvi tvojej.

17. Namiesto tvojich otcov narodia sa ti synovia:¹⁾ ty ustanoviš ich za kniežatá po celej zemi.

18. Spomínať budú tvoje meno v každom pokolení až do pokolenia. Preto ťa budú oslavovať (všetky) národy na večnosť — a až na veky vekov.

ŽALM 45. (46.)

Složený bol pri vtrhnutí nepriateľov do zeme žudskej, ktorých Pán porazil zemetrasením a hromobitím; kdežto mesto Jeruzalem žiadnej škody neutrvalo.

1. Ku koncu synom Kóre na tajomstvá,²⁾ žalm.

2. Boh je naše útočisko a sila: spomocník v súzeniach, ktoré nás zastihly veľmi.³⁾

3. Preto sa my nebojíme, keď by sa zem triasla, a keď by sa prenášaly hory do prostriedka mora.⁴⁾

4. Nech hučia a nech sa penia jeho vody; nech sa trasú hory jeho silou.

5. Riečny prúd obveseľuje mesto Božie:⁵⁾ postavil svoj stánok svrchovaný.

6. Boh je prostred neho, nepohne sa: pomôže mu Boh na svite z rána.⁶⁾

7. Národy sa búria, a kráľovstvá skláňajú: vydá svoj hlas, pohne sa zem.

8. Pán zástupov s nami: naším obrancom je Boh Jakubov.

¹⁾ Miesto patriarchov prídu synovia, totižto apoštolovia, učenici a ich nasledovníci.

²⁾ Tajomstvom bolo riadenie Prozreteľnosti Božej. Hebr.: allamôth, dľa niektorých nápevov pre hlas panien. Dľa sv. Otca rozumie sa pod tým ochrana, ktorou Boh bráni Cirkev svoju proti zlobám a úkladom sveta.

³⁾ Správnejšie hebr.: v súzeniach veľmi dokázaná.

⁴⁾ Najväčšie prevraty v živote národov predstavuje žalmista v udalostiach prírodných.

⁵⁾ Hebr.: Rieka — jej toky obveseľujú Božie miesto, svätýňu príbytkov Svrchovaného — a činia ho akoby rajom. Prúd milosti a prisľúbení tečie svätým miestom, ktoré kryje príbytky Najsvätejšieho.

⁶⁾ Boh nenechá dlho v tiesni svoje mesto (i Cirkev), leu kým neprejde noc.

9. Podťte a viďte Pánove skutky, jaké divy koná on na zemi.¹⁾

10. Ktorý robí válkam prietrž až do končín zeme. Drúzga buk a láme zbrane, a spaľuje štíty ohňom.

11. Upokojte sa a viďte, že ja som Boh: chcem byť vyvýšeným medzi národami, a chcem vyvýšeným byť na zemi.²⁾

12. Pán zástupov s nami: naším obrancom je Boh Jakubov.

ŽALM 46. (47.)

Vďaky vzdáva, keď archu úmluvy, ktorá bola vo vojne, nazpät do svätyne prenášali.

1. Ku koncu, synom Kore.³⁾ Žalm.

2. Národy všetky tieskajte rukami: jasotom slávté Boha hlasom zvučným.

3. Lebo Pán, Najvyšší, je hrozný: Kráľ veľký nad celou zemou.

4. Podmanil ľudí pod nás: a národy pod naše nohy.⁴⁾

5. Vyvolil nám dedictvo svoje: o-krasu⁵⁾ Jakubovu, ktorú zamiloval.

6. Vystúpil Boh⁶⁾ s jasaním: a Pán pri zvuku trúby.

7. Spievajte chvály nášmu Bohu, prespevujte: spievajte nášmu kráľovi, spievajte!

8. Veď kráľom celej zeme je Boh: spievajte múdre.

9. Kráľuje Boh nad národami: Boh sedí na stolici svojej svätej.

¹⁾ Koľké divy činí medzi národami v pokoji žijúcimi. Hebr.: Jaké spustošenie koná on na zemi.

²⁾ Neničte môj ľud, hľa, ja som Boh, proti mne nič nevykonáte; všade a všetkým má byť moc Boha známa.

³⁾ Žalm tento v duchovnom smysle vzťahuje sa na Spasiteľa slávne vstupujúceho na nebesá.

⁴⁾ Víťazstvo Kristovo, ktorý dvanástimi chudobnými a neučenými apoštolmi podmanil všetky národy.

⁵⁾ Vybral nám zo všetkých zemí zaslúbenia zem. Kanaan, ktorá je velebnosťou ľudu Jakubovho.

⁶⁾ Boh na horu sionskú do svätostánku. Spasiteľ ako víťaz, víťaný anjeli po premožení smrti a diabla vstúpil na nebesá, a sedí na tróne po pravici Božej.

10. Kniežatá národov sa shromažďujú k Abrahamovmu Bohu: lebo bohovia silní zeme — sú veľmi vyvýšení.¹⁾

ŽALM 47. (48.)

Jeruzalem je pevný, lebo je pod ochranou Božou; márne sa ho domáhajú podmaniť nepriatelia; žalmista za to oslavuje Pána.

1. Žalm piesne synom Kóre na druhý deň po sobote.

2. Veliký je Pán, a chválitebný veľmi, v meste Boha nášeho, na hore jeho svätej.²⁾

3. Založená je na rozkoš celej zeme, hora Sion: strana k poľnoci³⁾ je mesto veľkého kráľa.

4. Boh sa poznať dal na domoch⁴⁾ jeho, keď mu bol ochranou.

5. Lebo hľa, kráľovia zeme sa shrnuli:⁵⁾ spojili sa v jedno.

6. Oni to videli, nuž sa podivili, predesili sa a triasli.

7. Strach ich pojal.⁶⁾ Tu (napadly ich) bolesti ako u (ženy) rodiacej.

8. Prudkým vetrom stroskotávaš lode z Tarsis.⁷⁾

9. Ako sme slýchali, tak sme aj videli v meste Pána zástupov, v meste nášho Boha: Boh ho založil na večnosť.⁸⁾

10. Prijali sme, Bože, tvoju milosť prostred tvojho chrámu.⁹⁾

¹⁾ Kniežatá národov prijímajú vieru v Boha pravého, pripojujú sa k ľudu Božiemu. — Silní bohovia zeme, t. j. kniežatá, preto, že obrátili sa k Bohu pravému, dostali sa k veľkej vznešenosti, sú Boží.

²⁾ Menovite má sa chváliť v Jeruzaleme na hore Sion.

³⁾ Hora Sion s hradom Davidovým tvorila horné mesto. severovýchodne leží návršie Moria, na ktorom bol chrám.

⁴⁾ Obyvatelia poznávajú, že Boh zachránil domy i mesta.

⁵⁾ Proti Jeruzalemu.

⁶⁾ Z prítoku Pána prišiel na nich strach.

⁷⁾ Ty zkažíš mocných kráľov, ťahnuúcich proti Jeruzalemu; ako víchor zničí lode, idúce do Tarsisu, hoci sú najväčšie medzi kupeckými loďami.

⁸⁾ Ako si prisľúbil, že bude stáť na večnosť sväté mesto Božie: nebeský Jeruzalem.

⁹⁾ Kde sme ťa prosili o pomoc.

11. Podľa tvojho mena, Bože, tak i tvoja chvála, až do končín zeme: spravodlivosti je plná pravica tvoja.

12. Veselí sa hora Sion, a plesajú dcéry judské,¹⁾ z príčin tvojich súdov, Pane.

13. Obchádzajte Sion a okružte ho okolo: vyprávajte v jeho vežiach.²⁾

14. Obracajte svoje srdcia k jeho sile: a rozoznávajte³⁾ jeho domy, aby ste vyprávať mohli budúcu pokoleniu,

15. že tu je Boh, náš Boh na vždy, a na veky vekov: on nás bude vodievat na veky.⁴⁾

ŽALM 48. (49.)

Prorok ukazuje na pomínutelnosť šťastia a slávy svetskej, a napomína, aby sme si zakladali v ctnosti a bohabojnosti.

1. Ku koncu synom Kóre. Žalm.

2. Slyšte to všetky národy: prijmite to do uší všetci, ktorí bývate na svete.

3. Vy všetci ľudia zeme,⁵⁾ i synovia ľudskí: spolu bohatý i chudobný.

4. Hovoriť budú moje ústa múdrosť: a rozmyšľanie môjho srdca rozumnosť.

5. Nakloním k podobenstvu svoje ucho:⁶⁾ pri harfe vyložím pohádku svoju. (Žalm 77, 2.)

6. Prečo by som sa mal báť v deň nešťastia? Keď ma nepravosť mojich prenasledovníkov obkľučuje,⁷⁾

7. tí spoliehajú sa na svoju silu: a množstvom svojho bohatstva sa vychlubujú.

¹⁾ Mestá v Judstve a celá zem sa bude tešiť. ²⁾ Zvelebujte ho z výšin srdc svojich. Hebr.: Sčítajte jeho veže.

³⁾ Uvažujte o jeho moci, rozberajte v myšlienkach svojich jeho slávu.

⁴⁾ Bohom podivne chránený Jeruzalem je obrazom Cirkvi kresťanskej, nebeského Jeruzalema na zemi. Všetci jej nepriatelia musia ustúpiť a Boh preslávi sa v nej vždycky. Aj každá kresťanská duša je také mesto Božie.

⁵⁾ Ľudia zeme ako smrteľníci, synovia ľudskí, ľudia vôbec, teda všetci. Vzácnější a poprednejší.

⁶⁾ Chcem poslúchať, čo mi vnukne duch Boží; a čo počujem, to chcem pri harfe oznamovať.

⁷⁾ Keď ma zlostníci prenasledujú.

8. Nemôže brat vykúpiť, nevykúpi človek,¹⁾ nemôže Bohu nikto dať za seba smierne,

9. ani za vykúpenie svojej duše cenu; i keby sa namáhal večne

10. a keby ešte žil na veky.

11. Nevidí zahynutia,²⁾ keď vída, že i múdri umierajú; blázon i hlúpy spolu hynú. A svoje bohatstvo zanechávajú cudzím,

12. a hroby ich sú im domy na veky. Príblytky ich od pokolenia až do pokolenia: nazvali svojím menom svoje zeme.

13. A človek, keď je v cti, to nenahliada: prirovná sa zvieratám nerozumným, a býva im podobný.³⁾

14. Táto ich cesta je im k pádu: a predsa potom sa ich reči ľúbia.⁴⁾

15. Tak ako ovce honení sú do podzemia: kde smrť ich pasie.⁵⁾ A budú pannať nad nimi spravodliví hneď za rána: a ich podpora stlie v podzemí, tak že sú bez slávy.⁶⁾

16. Však ale Boh vykúpi moju dušu z ruky pekiel, lebo ma vezme (k sebe).

17. Neboj sa, keď niekto bohatne: a keď sa množí sláva jeho domu.

18. Lebo keď zomre, nevezme nič sebou: nesostúpi za ním jeho sláva (do hrobu).

19. Preto, že jeho duša bola žehnaná, kým žil: on chváli teba, kým mu dobre činíš.⁷⁾

¹⁾ Ani brat, ani žiaden človek nemôže vykúpiť od smrti, ani Boha uplatiť.

²⁾ Žiaden boháč neverí jeden druhému, keď vidia, že hynú jeden po druhom.

³⁾ Hebr.: A človek, v cti, neprenocuje (nemá trvácnosti), pripodobňuje sa zvieratám, ktoré hynú.

⁴⁾ Hebr.: To je osud tých, ktorí majú v sebe dôveru a koniec tých, ktorí v svojich ústach majú zaľúbenie.

⁵⁾ Smrť je ich pastierom, preto sa pomínú.

⁶⁾ Spravodliví, ktorých bezbožníci utískali, zjavila sa v deň súdu ako ich sudcovia a páni, kdežto bezbožníci v podzemí (na druhom svete) sú bez pomoci a bez všetkej ich slávy, ktorú na zemi mali.

⁷⁾ Hebr.: Ačkoľvek (človek) svojej duši v živote žehná a oslavujú ňu, že si dopraješ, predsa prísť musíš k pokoleniu otcov atď.

20. Odíde k pokoleniu svojich otcov:¹⁾ a až na veky neuvidí svetla.

21. Tak človek, keď je v cti, to nenahliada: prirovná sa zvieratám nerozumným, a býva im podobný.

ŽALM 49. (50.)

Boh ako najvyšší sudca tresce Židov, že pri obetách dávali viac na zovňajšie obrady, ako na vnútornú ich cenu; podobne aj pokrytco, ktorí mnoho hovoria o príkazoch Božích a nezachovávajú ich.

1. Žalm Azafov.-

Pán Boh bohov²⁾ hovorí, a privoláva zemi od východu slnca až na západ.³⁾

2. So Sionu ide skvelosť jeho krásy.⁴⁾

3. Boh verejne prichádza: Boh náš, a nemlčí.⁵⁾ Oheň pred ním sa roznetí: a okolo neho víchor prudký.⁶⁾

4. Volá na nebesá hore: i na zem, že bude súdiť svoj ľud.⁷⁾

5. Shromažďte jemu jeho svätých:⁸⁾ ktorí s ním zariaďa smluvu obetami.

6. A nebesá ohlasujú jeho spravodlivosť:⁹⁾ lebo Boh je sudcom.

7. Slyš, môj ľudu, a budem hovoriť: Izraelu; a chcem ti dosvedčiť: Boh, tvoj Boh som ja.¹⁰⁾

8. Nie pre tvoje obety ťa idem karhať, lebo tvoje zápaly sú vždy pred mojou tvárou.¹¹⁾

¹⁾ Bezbožní považujú sa ako za jednu rodinu; každý príjde tam, kde sú už iní.

²⁾ Svrchovaný, vznešený a mocný Boh.

³⁾ Všetkých obyvateľov zeme, aby boli svedkami, keď bude súdiť svoj ľud.

⁴⁾ So sv. vrchu, totižto z obrazu Cirkvi a nesbéskeho Jeruzalema príjde Pán v sláve svojej. Hebr.: So Sionu, koruny krásy, Boh sa zaskvieva.

⁵⁾ Jeho svätosť mu nedovolí mlčať.

⁶⁾ Oheň a víchor idú pred Sudcom: oheň hrozí stráviť hriešnikov, víchor odniesť ich ako plevy.

⁷⁾ Nebo i zem má byť svedkom súdu, pred nimi prisahal Izrael, že bude zachovávať smluvu.

⁸⁾ Hebr.: Shromažďte mi mojich svätých, t. j. Izraelitov, ktorých si Boh za svoj ľud posvätil.

⁹⁾ Kým sa tí, ktorí majú byť súdení, privádzajú, nebesá slávne uznávajú spravodlivosť Sudcovu.

¹⁰⁾ Ale ako taký, musím si svoju česť a svoju spásu vážiť.

¹¹⁾ Vy ste mi riadne prinášali svoje obety.

9. Neprijmem¹⁾ ja z tvojho domu junco: ani z tvojho stáda kozlov.

10. Lebo moja je zver lesov, dobytok na horách i voly.²⁾

11. Poznám všetko vtáctvo nebies a okrasa poľná je predomnou.

12. Keď by lačnel, neriekol by tebe: lebo môj je celý svet a jeho plnosť.

13. Či ja mám jesť mäso býkov? Alebo či piť krv kozlov?

14. Obetuj Bohu obetu chvály³⁾ a plň Najvyššiemu svoje sľuby.

15. A vzývaj ma v deň súženia: vytrhnem ťa, a ty budeš ma velebiť.

16. Ale hriešnikovi Boh povedal: Prečo ty vypočítavaš moje prikázania a berieš úmluvu moju do úst svojich?⁴⁾

17. Veď ty nenávidíš kázeň: a za seba hádžeš⁵⁾ moje slová.

18. Keď zlodeja vidíš, už s ním bežíš: a s cudzoložníkmi máš tvoj podiel.

19. Ústa tvoje pretekajú zlosťou: a tvoj jazyk snuje šalby.

20. Sedíš, svojho brata ohováraš, a na syna tvojej matky skladáš pohoršenie.

21. To si vykonal a ja som mlčal.⁶⁾ Nazdával si sa bezbožne, že som ti podobný: chcem ťa kárať, a postavím to pred tvoje oči.

22. Srozumajte to vy, ktorí zapomínate na Boha: aby neuchytil a nebolo by nikoho, ktorý by vychytil.⁷⁾

23. Obet chvály ma ctí: a to je tá cesta, ktorou mu ukážem spásu Božiu.

¹⁾ Nepotrebujem.

²⁾ Hebr.: hovädá v tisícich horách.

³⁾ Vďakovčinenia, ale ešte radšej vnútornú pobožnosť, a splň sľuby svoje, nežli zovňajšie obety býkov a kozlov.

⁴⁾ Darmo sa vydávaš za ctiteľa Božieho, kdežto...

⁵⁾ Zapovrhujes.

⁶⁾ Bol som shovievavým; ale ty preto domnieval si sa, že Boh nedbá hriechu.

⁷⁾ Ó, nevýslovná dobrota Božia, hovorí sv. Chrysostomus, že nás ešte i v poslednom výroku sudcovskom napomína zjavenú pravdu tohto žalmu dobre uvažovať, že totižto zovňajšia služba Božia bez vnútornej pobožnosti nemá nijakej ceny.

ŽALM 50. (51.)

Kajúcný žalm. David prosí za odpustenie svojich hriechov, za vnútorné obrátenie a vystavenie (nebeského) Jeruzalema.

1. Ku koncu. Žalm od Davida.

2. Keď prišiel k nemu Nátan prorok, ako vošiel k Betsabee.¹⁾

3. Smiluj sa nado mnou, Bože, podľa svojho veľkého milosrdenstva. A dľa množstva svojich sľutovaní shlad nepravosť moju.

4. Dokonále obmy ma od mojej nepravosti: a od môjho hriechu²⁾ očisť ma.

5. Lebo ja nepravosť svoju poznám: a hriech môj je predom mnou vždy.³⁾

6. Proti tebe samému som hrešil,⁴⁾ a zlé som pred tebou páchal, aby si ty spravodlivým sa dokázal v rečiach svojich, a zvíťazil, keď by ťa súdili.⁵⁾

(Rim. 3, 4.)

7. Lebo hľa, ja v nepravostiach som zrodený: a v hriechoch ma počala matka moja.⁶⁾

8. Lebo hľa, ty rád máš vernosť: neznáme a skryté veci svojej múdrosti si mi oznámil.⁷⁾

9. Pokrop ma yzopom⁸⁾ a tak budem očistený: obmy ma a nad sneh budem belší.

¹⁾ Nátan oznámil Davidovi (II. Kráf. 12, 13.), že mu Boh odpustil hriech cudzoložstva a vraždy, ale David predsa prosí Boha o sľutovanie, lebo vie, že aj po odpustení hriechov je ešte mnoho, čo má milosť Božia v ňom čistiť, meno-
vite zlé žiadosti, a pokuty za hriechy.

²⁾ Od všetkých pozostatkov a zlých náchylností k hriechu.

³⁾ Môj hriech ma stále prenasleduje.

⁴⁾ Hoci som škodil svojmu bližnému, nepravosť moja sa predsa na teba vzťahuje, lebo som tvoj zákon prestúpil.

⁵⁾ Keby snád ľudia posudzovali tvoj súd, že je nespravodlivý, aby sa tvoja spravodlivosť ukázala v celom svojom svetle.

⁶⁾ Pod týmto rozumejú všetci židovskí a kresťanskí vykladatelia hriech dedičný, v ktorom všetci počatí a zrodení bývame. (Ján 3, 6.) Hebr.: Hľa, v nepravosti som sa zrodil, a v hriechu ma počala matka.

⁷⁾ Hebr.: Hľa, ty máš zaľúbenie na úprimnosti v srdci a v nutri, oznám mi múdrosť (prostriedok dosiahnutia tej úprimnosti).

⁸⁾ Žiada očistenie. Keď sa malomocný uzdravil, býval pri očistnom obrade pokropený vodou, do ktorej bola hodená i vetvička zeliny yzopu.

10. Daj, nech slyším radosť a veselosť:¹⁾ a splesajú kosti roztlčené.

11. Odvráť svoju tvár od mojich hriechov: a nepravosť moju každú sotri.

12. Čisté srdce stvor vo mne, o Bože: a pravého ducha obnov v mojom vnútri.

13. Nezavrhní ma od svojej tvári: a svätého svojho ducha neodnímaj od mňa.

14. Navráť mi potechu svojej spásy:²⁾ a víťazným duchom ma podporuj.³⁾

15. Budem učiť nešľachetných tvojím cestám:⁴⁾ a bezbožní k tebe sa obrátia.

16. Vysloboď ma od tej krvnej viny,⁵⁾ Bože, Bože mojej spásy: a môj jazyk bude radostne velebiť tvoju spravodlivosť.

17. Pane, otvor moje pery: a ohlasovať budú ústa moje tvoju chválu.

18. Lebo keď by si bol chcel obeť, bol by som dal iste: v zápalných obeťach nemáš zaľúbenia.⁶⁾

19. Obetou je Bohu duch skrúšený: lútosťným a poníženým srdcom, Bože, nepohŕďaš.

20. Láske nakladaj, Pane, v svojej dobrej vôli so Sionom: aby vystavané boly múry jeruzalemské.⁷⁾

21. Vtedy rád budeš prijímať obeť pravú,⁸⁾ dary a zápalý: vtedy na tvoj oltár nosiť budú junce.⁹⁾

¹⁾ Oznám mi, že si ma prijal na milosť a toto mi bude radosťou; telo i duša hryzením svedomia a strachom pred tvojím hnevom akoby roztlčené, zaplesajú.

²⁾ Radostné zachránenie tvojou pomocou.

³⁾ Duchom posväcujúcim, s ktorým by som mohol vzdorovať zlým náruživostiam.

⁴⁾ Ktorými ty chodíš kážeš, ceste obrátenia sa a príkazov.

⁵⁾ Ktorý som spáchal, keď som rozkázal dať zavraždiť Uriáša. (II. Kráf. 11, 17.)

⁶⁾ Záľubu nemáš na zovňajších obeťach, keď srdce je plné nepravostí. Ja ti toto chcem doniesť, srdce čisté.

⁷⁾ Hebr.: Vybuduj múry jeruzalemské.

⁸⁾ Ktorá ti bude v pravom smýšľaní obetovaná.

⁹⁾ Potom, keď už bude vybudovaný ten nový Jeruzalem, Cirkev Kristova, potom prijmeš obeť, ktorá všetky obety sotrie, doplní a prevýši. Vtedy obeť Baránka na oltáre tvoje po celom svete klásť budú.

ŽALM 51. (52.)

David predpovedá, že zlí zahynú; on skladá svoju dôveru v milosrdenstve Pánovom.

1. Ku koncu. Poučenie od Davida.

2. Keď prišiel Doeg idumejský, a ošamril Saulovi: (že) prišiel David do domu Achimelechovho.

3. Prečo sa chvastáš zlosťou¹⁾ (ty), ktorý si mocný v neprávosti.

4. Každého dňa zamýšľal jazyk tvoj nespravodlnosť; ani tá ostrá britva konáš podvod.²⁾

5. Miluješ zlosť nad dobrotivosť: nepravosť radšej hovoríš, než čo je spravodlivé.

6. Miluješ samé zhubné³⁾ slová, ó, ty podvodný jazyk!

7. Preto ťa zničí Boh do konca, vytrhne ťa a vyženie ťa z tvojho stánku: a koreň⁴⁾ tvoj zo zeme živých.

8. Uzurú to spravodliví a báť sa budú:⁵⁾ a smiať sa budú nad ním a povedia:

9. Hľa, človek, ktorý neučinil Boha svojim spomocníkom: lež dúfal v množstve svojho bohatstva: a mocným cítil sa v tom, čo je marné.⁶⁾

10. Ja však som ako úrodná oliva⁷⁾ v dome Božom: ja dúfam v Božom smilovaní večne a na veky vekov.

11. Chcem ťa na veky oslavovať, že si to učinil:⁸⁾ a dúfať v mene tvojom, lebo je dobré pred tvárou svätých tvojich.

¹⁾ T. j. zavraždením kňazov.

²⁾ Tak nebezpečný je tvoj pomluvačný jazyk ako britva.

³⁾ Utrhačstvá.

⁴⁾ Vytrhne.

⁵⁾ Boha, aby ho neobrazili.

⁶⁾ V bohatstve svojom, ktoré nasbieral ako predstavený kráľovských pastierov.

⁷⁾ Oliva značí pokoj a tichosť, šťastie, požehnanie.

⁸⁾ Lebo si tým pomáhal, ktorí sa na teba spoliehali. (Theod.)

ŽALM 52. (53.)

O zkaženosti sveta, a že máme svoju nádej v Bohu skladať a od neho očakávať vyslobodenie.

1. Ku koncu, pre Maelet.¹⁾ Poučenie od Davida.

Riekol blázon v srdci svojom: Nieto Boha.

2. Pokazení sú (ľudia) a stali sa hnusnými v neprávostiach (svojich), niet nikoho, kto by robil dobre.

3. Shliadol s neba Boh na synov ľudských: aby videl, či je kto rozumný, alebo kto hľadá Boha.

4. Všetci odbočili, vospolok sa stali neužitočnými: niet nikoho, kto by robil dobre, nieto ani jediného.

(Rim. 3, 12.)

5. Či nezvedia všetci, ktorí páchajú nepravosť, ktorí zožierajú ľud môj ako pokrm chleba?

6. Boha nevzývajú: tu sa trasú strachom, kde niet strachu. Lebo Boh rozmetal kosti tých, ktorí chcú sa ľúbiť ľuďom:²⁾ zahambení budú, lebo Boh pohrdne nimi.

7. Kto dá spasenie Izraelovi so Siona? Keď odvráti Boh zajatie svojho ľudu, plesáť bude Jakub, a veseliť sa Izrael.

ŽALM 53. (54.)

David prosí o vyslobodenie z veľkého nebezpečenstva.

1. Ku koncu, v piesňach. Poučenie od Davida.

2. Keď prišli Zifejskí, a riekli Saulovi: Či sa neskrýva David u nás?

(I. Kráľ. 23, 19; 26, 1.)

3. O Bože, svojím menom³⁾ ma vysloboď: a v tvojej moci súď ma.

¹⁾ Žalm tento upravil David na hudobný nástroj, ktorý sa menoval maeleth, pravdepodobne podobný flaute. Obsah je ako žalm 13.

²⁾ Boh rozmetal úmysly tých, ktorí sa hľadajú ľúbiť ľuďom a nie Bohu. (I. Kor. 10, 32. 33.)

³⁾ V tvojom milosrdenstve a všemohúcnosti. (Žalm 51, 11.)

4. O Bože, slyš modlitbu moju: do uší prijmi slová mojich úst.

5. Lebo cudzinci¹⁾ povstali proti mne, a násilníci²⁾ hľadali môj život: a nedržali Boha pred svojimi očima.

6. A hľa, Boh mi pomáha: a Pán je záštitníkom mojej duše.

7. Obráť to zlé³⁾ na mojich nepriateľov: a v svojej vernosti ich vyhub.⁴⁾

8. Ochotne chcem ti obetovať a chváliť tvoje meno, Pane: lebo je dobré.⁵⁾

9. Veď zo všetkého súženia si ma vytrhol: a moje oko díva sa na mojich nepriateľov.

ŽALM 54. (55.)

David si sťažuje na pomocníkov Absolomových, menovite na prvého buriča Achitofela; preto sa utieka k Bohu a prosí ho o pomoc. (II. Král. 15, 31.)

1. Ku koncu. Z naučných spevov Davidových.

2. Vyslyš, Bože, moju modlitbu a nezapovrhni moju prosbu.

3. Pozoruj ma a vyslyš ma. Zarmútený som v zkúške svojej: a som rozrušený

4. pre hlas nepriateľa,⁶⁾ a pre nátlak hriešnika: lebo zahli na mňa nepriatelia a v hneve svojom ma obťažovali.

5. Moje srdce je vo mne vzbúrené: a strach padol na mňa.⁷⁾

6. Hrôza a strach prišli na mňa: a oplietla ma tma.⁸⁾

7. Tu som riekol: Ó, keby som mal krídla ako holub, aby som odletel a si odpočinul.⁹⁾

¹⁾ Zifejskí neboli síce cudzinci telom, ale ich city a smýšľanie boli Davidovi ďaleké.

²⁾ Hlavní ľudia Saulovi.

³⁾ Odvráť tie úklady nepriateľov mojich. Hebr.: Vrátiť sa zlé na mojich protivníkov.

⁴⁾ Ich hriešne úmysly.

⁵⁾ Bez toho, žeby som sa k tomu sľubom zaviazal.

⁶⁾ Hlavný nepriateľ Achitofel zastupuje v jeho očiach všetkých.

⁷⁾ Hebr.: Moje srdce sa krúti bolesťou v mojich útrobach a hrôzy smrti pripadly na mňa.

⁸⁾ Hebr.: a pokryl ma úžas.

⁹⁾ Kde by ma nedostihla ruka nepriateľov.

8. Hľa, vzdialujem sa útekom: a meškám na púšti.¹⁾

9. Čakám toho, ktorý by ma zbavil malomyselnosti ducha a víchrice.²⁾

10. Shod' ich, Pane, rozdvoj ich jazyky:³⁾ lebo vidím nepravosť a rozpor v meste.⁴⁾

11. Vo dne v noci obchádza nepravosť jeho múry: a vo vnútri jeho je ná-maha

12. a nespravodlivosť. A s námestia jeho neodchádza úžera a klamárstvo.

13. Lebo keby mi bol môj nepriateľ zlorečil, iste by som sniesol.⁵⁾ A keby ten, kto ma nenávidí, proti mne hovoril pyšne: azda by som sa skryl pred ním.

14. Ale ty, človeče, (ináč) so mnou jednej myslí:⁶⁾ vodca môj a môj dôverník:

15. čo si so mnou sladké požívali pokrmu; do Božieho domu sme putovali svorne.⁷⁾

16. Nech smrť na nich prijde a za živa sostúpia do podzemia.⁸⁾ Lebo zlost je v ich príbytkoch: medzi nimi.⁹⁾

17. Ja však volám k Bohu: a Pán mi pomôže.

18. Večer, a ráno, a na poludnie chcem vyprávať a zvestovať:¹⁰⁾ a vyslyší môj hlas.

19. Vykúpi v pokoji moju dušu od tých, ktorí sa mi približujú: lebo mnohí sú proti mne.

¹⁾ Kto mi dá prostriedky milosti, lebo toto sú krídla holubice, pomocou ktorých by som uletel z víru sveta a zaletel do samoty k Bohu.

²⁾ Hebr.: ponáhlal by som sa do útočiska svojho pred prudkým vetrom a víchricou.

³⁾ Pomäť ich úmysly.

⁴⁾ V Jeruzaleme.

⁵⁾ Hebr.: Lebo nie nepriateľ ma tupí — to by som zniesol.

⁶⁾ Hebr.: človek mne rovný. David bol kráľom, Achitofel len poddaným, ale David bol s ním v takom priateľstve, ako by mu bol rovným.

⁷⁾ Tento neverný priateľ je obrazom Judáša, ktorého Kristus Pán prijal medzi svojich najdôvernejších priateľov, apoštolov.

⁸⁾ T. j. v plnej sile nech zomrú. Achitofel sám si vzal život. Absalom odvisol na dube.

⁹⁾ V ich vnútri, v ich srdciach.

¹⁰⁾ Hebr.: nariekať a vzdychať.

20. Vyslyší Boh, a sníži ich, ktorý je pred vekmi. Lebo oni sa nezmenia,¹⁾ ani sa neboja Boha:

21. vztiahne (Boh) ruku svoju na odplatu. Poškvrnili²⁾ jeho smluvu,

22. rozmetaní budú hnevom jeho tvári: a priblížilo sa jeho srdce.³⁾ Lahodnejšie sú nad olej jeho reči: a zároveň sú to strely.⁴⁾

23. Uvrhni na Pána svoju starosť,⁵⁾ a on sám ťa bude opatrovať; nedá na veky, aby sa spravodlivý sklátil.⁶⁾

(Mat. 6, 25; I. Petr. 5, 7.)

24. Ty však, Bože, svedieš ich do jamy zatratenia. Ľudia krvi a podvodu nedovedú svojich dní do polovice;⁷⁾ ja však v tebe dúfam, Pane!⁸⁾

ŽALM 55. (56.)

David utieka sa v dôvere k Bohu, a prosí ho o pomoc a záštitu.

1. Ku koncu, pre ľud, ktorý je vzdialený od svätyne;⁹⁾ od Davida, (na pamätný nápis), keď ho držali cudzinci v Gét. (I. Kráľ. 21, 14.)

2. Smiluj sa nado mnou, Bože, lebo ma pošliape človek:¹⁰⁾ každý deň útočí na mňa a ma utiskuje.

¹⁾ Tí sa nepolepšia, lebo sa neboja Boha.

²⁾ Hebr.: On (Achitofel) vztahuje ruky na tých, ktorí s ním v pokoji žili; zruší svoju smluvu (priateľskú vernosť).

³⁾ Spravodlivým hnevom naplnené srdce sa priblížilo, aby trestalo.

⁴⁾ Jeho slová znejú priateľsky, ale sú úlisné, vychádzajú zo srdca, v ktorom je boj. Jeho slová sú jemnejšie nad olej a sú predsa obnažené meče.

⁵⁾ Túto radu dáva David sebe a všetkým nevinne trpiacim.

⁶⁾ On ťa chráni a nedopustí nikdy, aby spravodlivý zahynul.

⁷⁾ Hriešnici, na ktorých rukách je krv, zahynú pred časom.

⁸⁾ Sv. Augustín vzťahuje tento žalm na každého trpiaceho kresťana; i na celú cirkev.

⁹⁾ Keď bol David utiekol od Achisa do jaskyne odolamskej, prišlo k nemu asi 4000 mužov, priateľov jeho. Ponevác boli vzdialení od svätyne, složil David k ich potrebe tento žalm.

¹⁰⁾ David myslí na Saula, kresťan ale nech myslí na telesnosť svoju, ktorá večne bojuje proti duchu.

3. Šliapu po mne každého dňa moji nepriatelia: lebo mnoho bojujúcich je proti mne.¹⁾

4. Vysokosti dňa sa bojím:²⁾ ale (predsa) v teba dúfam.

5. V Bohu budem chváliť svoje slová,³⁾ v Bohu dúfam, nebojím sa toho, čo by mi urobiť mohlo telo.⁴⁾

6. Každého dňa preklínajú moje slová; proti mne sú všetky ich myslienky k zlému.⁵⁾

7. Schádzajú sa a skrývajú; oni pozorujú moje stopy. Ale jako čakajú na moju dušu,

8. tak nespasíš ich na žiaden spôsob: v hneve rozbiješ národy, Bože!

9. Život⁶⁾ svoj som ti vyložil: položil si moje slzy pred tvár svoju, ako si aj sľúbil.

10. Vtedy obrátia sa nazpät moji nepriatelia: v ktorýkoľvek deň ťa budem vzývať: hľa, ja viem, že ty si Boh môj.

11. V Bohu budem chváliť slovo, v Pánovi ja budem chváliť prisľúbenia: v Bohu dúfam, nebojím sa toho, čo by mi urobiť mohol človek.

12. Na mne sú, o Bože, tvoje služby,⁷⁾ ktoré splním (ako obeť) chvály tebe.

13. Lebo si vytrhol smrti dušu moju, a od pádu nohy moje: aby som pred Bohom našiel zaľúbenie⁸⁾ v svetle živých.

¹⁾ Hebr.: Dychtia moji protivníci každého dňa, lebo sú mnohí, ktorí bojujú proti mne hrdo.

²⁾ Najvyšších nebezpečenstiev sa bojím. Hebr.: Kedykoľvek sa mám báť, dúfam v teba.

³⁾ T. j. sľuby, ktoré Boh mne učinil, a ktoré sa dľa mojej istej dôvery vyplnia.

⁴⁾ Čože mi môže urobiť telesný človek?

⁵⁾ Hoc videli ustavične moje skutky a kroky, jednak všetko na zlé vykladali.

⁶⁾ Moje biedy a bolesti.

⁷⁾ Ponevác si ma vyslyšal a vyslobodil, musím plniť svoje sľuby.

⁸⁾ Aby som chodieval pred Bohom v svetle živých.

ŽALM 56. (57.)

David prosí za vyslobodenie, a keď ho Boh vyslobodil, vďaka vzdáva Bohu.

1. Ku koncu, Nezahub;¹⁾ od Davida, nápis, keď utekal pred Saulom do jaskyne.

2. Smiluj sa nado mnou, Bože, smiluj sa nado mnou: lebo v tebe dúfa duša moja. A do tône tvojich krídiel sa utiekam, dokiaľ neprejde nepravosť.²⁾

3. Volám k Bohu najvyššiemu: k Bohu, ktorý mi činí dobre.³⁾

4. Pošle s neba a ma vyslobodí: vydá hanbe mojich šliapateľov. Pošle milosť a vernosť svoju.⁴⁾

5. A vytrhne moju dušu z prostred lvičat; (keď) líham nastrašený.⁵⁾ Ľudskí synovia, ich zuby zbraň a strely: a ich jazyk je meč ostrý.

6. Vyvých sa nad nebesia, o Bože: a po všetkej zemi tvoja sláva.

7. Pripravili osidlo na moje nohy: a sohnuli moju dušu. Kopali pred mojou tvárou jamu: a upadli sami do nej.

8. Hotové je moje srdce, Bože, hotové je moje srdce: budem spievať a žalm riekat tebe.

9. Hor' sa, moja slávo,⁶⁾ hor' sa, harfo a citaro:⁷⁾ vstať chcem na úsvite.⁸⁾

10. Chcem ňa oslavovať medzi ľuďmi, Pane: a ňa ospevovať medzi národami.

11. Lebo veľké až po nebe je milosrdenstvo tvoje, a až po oblaky tvoja vernosť.

12. Vyvých sa nad nebesá, o Bože: a nad všetku zem (nech ide) tvoja sláva.

¹⁾ Dľa niektorých to slovo má znamenať nápev, dľa iných označenie obsahu. (Il. Kráf. 22. a 24.)

²⁾ A všetko s ňou spojené nebezpečenstvo.

³⁾ Hebr.: Ktorý to za mňa vykoná.

⁴⁾ Pán je spravodlivý a plní sľuby svoje.

⁵⁾ Hebr.: Moja duša je uprostred levov; musím ležať medzi ľuďmi ohňom sršiacimi, ktorých zuby kopije a strely a ktorých jazyk ostrý meč.

⁶⁾ Ukáž, Pane, že si najmocnejší.

⁷⁾ Moja duša.

⁸⁾ Hebr.: Zobudiť chcem rannú zoru.

ŽALM 57. (58.)

David opisuje nespravodlivých sudcov; predpovedá im trest, v ktorom sa ukáže spravodlivosť Božia.

1. Ku koncu, (nótu) Nezahub. David na nápis.

2. Jestliže v skutku pravdu hovoríte:¹⁾ tak súďte správne, vy synovia ľudskí.

3. Ale vy v srdci páchate nepravosť: na zemi vaše ruky stvárajú násilie.

4. Hriešnici sú odcudzení od lona (matky), od narodenia blúdia,²⁾ lož mlúvia.

5. Ich zúrivosť na spôsob hada: podobne hluchej zmiji,³⁾ ktorá zatvrdzuje svoje uši,

6. ktorá neslyší hlasu zaklínačov, ani čarodejníka v čarách obrátneho.

7. Boh im rozbije ich zuby v ich ústach: črenové zuby levov doláme Pán.

8. Na nivoč výjdu ako sbehajúca voda:⁴⁾ napína luk svoj, kým neztratia (oni) silu.

9. Ako vosk, ktorý sa rozteká, zájdu: pripadne oheň (na nich) a neuzrú slnca.⁵⁾

10. Prv, ako vaše tŕnie pozná, že je kerom: za živa ich pohltne v hneve.⁶⁾

11. I bude sa radovať spravodlivý. keď uvidí (tú) pomstu: umyje svoje ruky v krvi hriešnikovej.⁷⁾

12. A rieknu ľudia: Predsa spravod-

¹⁾ Majte sudcovia pravdu nielen v ústach, ale ju aj konajte.

²⁾ Zlosť im je akoby vrodená.

³⁾ Na východe začínajú hadov rozličnými čarami. A ak ho nemôžu začítať, pomenujú ho hluchým hadom, zato, že nechce poslúchať na nich.

⁴⁾ Len jeden pokyn jeho všemohúcnosti a zahynú.

⁵⁾ Ako vosk pri ohni sa roztopí, tak zahynú. Hebr.: Ako slimák, ktorý v slinu rozplynúc sa zachádza, ako nedochôdča ženy, ktoré neuzrelo slnca.

⁶⁾ Tŕnie rýchle ženie svoje mládniky, ale hriešnici ešte skorej zahynú, prv, než by previedli svoje zámery.

⁷⁾ Radovať sa bude nie zo škodoradosti, lež z horlivosti za česť Božiu. — Keď spravodliví budú vidieť hynutie hriešnikov, budú skutky rúk svojich zdokonaľovať.

livý má ovocie: zaiste je Boh, ktorý súdi ich na zemi.¹⁾

ŽALM 58. (59).

David prosí pomoc proti nepriateľom.

1. Ku koncu (nápevom) Nezahub. Od Davida; nápis, keď poslal Saul strážiť dom jeho, aby ho zabil. (I. Král. 19, 11.)

2. Vytrhni ma od nepriateľov mojich, o Bože môj: a od tých, ktorí povstávajú proti mne zachráň ma.

3. Vytrhni ma od páchatelov neprávosti a od krvožŕnivých mužov ma spas.

4. Lebo hľa, číhajú po duši mojej: rútiť sa na mňa mocní.

5. Ani nepravosť nie je vo mne, ani hriech, o Pane: bez neprávosti bežal a spravoval²⁾ som sa.

6. Povstaň³⁾ mi v ústrety a pohľad; a ty, o Pane Bože zástupov, o Bože izraelský, hľad, aby si navštívil všetkých pohanov: nesmiluj sa nad žiadnym (z tých), ktorí páchajú nepravosť.

7. Vracajú sa k večeru⁴⁾ a hlad trpia ako psi, a obehujú mesto.⁵⁾

8. Hľa, žvatľú (utrhačie) ústami svojimi, a meč je na ich gambách: lebo „ktože počuje?“⁶⁾

9. Ale ty, Pane, sa im smeješ: v ni-voč obrátiš všetky národy.⁷⁾

10. Ja svoju silu zachovám u teba; lebo ty, Bože, si obrancom mojím.

11. Milosrdenstvo môjho Boha ma predíde.

12. Boh dá mi dívať sa na svojich nepriateľov; nepobi ich: aby snáď neza-
budli moji ľudia.⁸⁾ Rozpraš ich svojou

mocou a svrhni ich, obranca môj, o Pane:

13. pre hriech ich úst, pre reč ich rtov:¹⁾ a nech lapení budú v svojej pýche. A rozhlásení pre prekliatie a lož

14. k vynivočeniu, ku zničeniu v hneve, aby ich nebolo.²⁾ Nech vedia, že Boh vládne nad Jakubom³⁾ a až do končín zeme.

15. Vracajú sa k večeru, a hlad trpia ako psi: a obehujú mesto.

16. Rozbiehajú sa hľadať pokrm: a keď sa nenasýtia, vrčia.⁴⁾

17. Ale ja budem ospevovať tvoju silu: a zrána budem plesať nad milosrdenstvom твоjim. Že si sa stal obrancom mojím, a útočišťom mojím v deň súženia môjho.

18. Môj spomocníku, tebe budem spievať; lebo ty Boh si, môj ochranca: môj Boh, milosrdenstvo moje!

ŽALM 59. (60.)

Dávid sa spolieha na zasľúbenia Božie, a keď sa nádejou, že s pomocou Božou premôže všetkých nepriateľov svojich.

1. Ku koncu, pre tých, ktorí sa premenia. Na pamätný nápis. Od Davida, k poučeniu,

2. keď bol vyplenil sýrsku Mezopotamiu a Sobal, a keď sa navrátil Joab a porazil dvanásť tisíc Idumejských v údolí soľnom.⁵⁾

3. O Bože, zavrhol si nás a zkazil

¹⁾ Hebr.: Hriech ich úst je slovo ich rtov.

²⁾ Pre pýchu a lož, ktorú páchajú, nech sú polapení, a vyhľad ich v hneve svojom, aby ich viac nebolo.

³⁾ Nad Izraelitami.

⁴⁾ Žalmista ostáva pri obraze. Psi sú nepriatelia, ktorí neprestávajú hľadať nakŕmenie, t. j. Davida, a hľadajú sa ho zmocniť. Ale darmo, David môže za rána plesať nad Božím milosrdenstvom, ktoré ho zachránilo.

⁵⁾ Dej tento opísaný je v I. Král. 8, 13., keď Joab dobyl skvelého víťazstva a porazil 12.000 nepriateľov. (I. Par. 18, 12.). Krestan pri spievaní tohto žalmu, nech si pomyslí, že aj on je členom vojska Kristovho a má bojovať proti nepriateľom Krista i Cirkvi, ktorá musí tu zápasť s mnohými ťažkosťami, ale predsa s milosťou Božou dôjde niekedy víťazstva.

¹⁾ Vskutku spravodlivý bude odmenený a hriech bude potrestaný.

²⁾ Ja som im neučil žiadneho protivníka.

³⁾ Presvedč sa v akom som nebezpečenstve.

⁴⁾ Vo dne sa neopovážia, preto prichádzajú večer.

⁵⁾ Dychtia Davidovi prekaziť útek.

⁶⁾ Slová nepriateľov. Boh nepočuje, teda ani trestať nebude.

⁷⁾ Pohanské. Títo bezbožníci prináležia k pohanom dľa ich smýšľania.

⁸⁾ Nepobi ich hneď, aby ich moji rodáci mali za čas pred očami ako príklad trestu Božieho.

si nás: rozhneval si sa a (zase) sľutoval si sa nad nami.

4. Pohýbal si zem a zatriasol si ňou: zahoj jej pukliny, lebo sa kníše.¹⁾

5. Ukázal si svojmu ľudu krušné veci: napojil si nás vínom zkormútenia.²⁾

6. (Lež) dal si tým, ktorí sa ňa boja, znamenie:³⁾ aby zutekať mohli pred lučišťom: aby sa zachránili tvoji milí.

7. Pomôž pravitou svojou a vyslyš ma.

8. Boh riekol vo svätosti svojej: Budem sa radovať, že budem deliť Sichem:⁴⁾ a údolie stanov⁵⁾ že rozmeriam.

9. Galaad je môj, a môj je Manasses: a Efraim je sila hlavy mojej. Juda kráľ môj:⁶⁾

10. Moab⁷⁾ nádoba mojej nádeje. Nad Idumejou vztiahnem svoju obuv:⁸⁾ mne cudzozemci⁹⁾ sú poddaní.

11. Kto ma dovedie do ohradeného mesta?¹⁰⁾ Kto ma sprevadí až do Idumeje?

12. Či nie ty, Bože, ktorý si nás bol zavrhol:¹¹⁾ a či nevyjdeš ty, Bože, s našimi vojskami?

13. Ty daj nám pomoc pred súžením: lebo je marná pomoc ľudská!

14. My v Bohu dokážeme silu: a on na nivoč tých obráti, ktorí nás sužujú.

¹⁾ Opisuje obrazy po vojne, kde je všetko zpuštošené ako po zemetrasení.

²⁾ Vínom trpkosti, t. j. dal si im okúsiť trpké veci.

³⁾ Znak, kam majú pred nepriateľmi utekať.

⁴⁾ Sichem a údolie Sukkoth sú za celý Kanaan; dve staré mestá zeme izraelskej: prvé v Predjordánsku, druhé v Zajordánsku.

⁵⁾ Sukkoth.

⁶⁾ Hebr.: Moja berla. Efraim a Juda sú hlavné kmeny. Efraim bol najpočetnejší, preto ho nazývajú silou, obranou svojej hlavy. A tak David vládne nad zaslúbenou zemou.

⁷⁾ Moabsko bolo maličká krajina od Sichemu na východ. Túto si podmaním, a táto bude akoby nádobou, z ktorej sa nasýtim.

⁸⁾ Podmaním aj Idumeju.

⁹⁾ A Filištínci mi budú poddaní.

¹⁰⁾ Do mesta Petra, hlavného mesta Idumeje, ktoré bolo úplne v skale.

¹¹⁾ Či nie ty mocný, ačkoľvek si nás teraz zavrhol? David prosbou premáha malomyseľnosť. Tak aj my prosíme, ale i muže konajme, a pri svojej slabosti zkusíme pomoc Božiu.

ŽALM 60. (61.)

David utekajúc pred Absalomom modlí sa, aby mu Boh bol na pomoci, dal mu dlhý život a šťastné kráľovanie.

1. Ku koncu, zo spevov¹⁾ Davidových.

2. Slyš, Bože, moju prosbu: daj pozor na modlitbu moju.

3. Od končín zeme²⁾ k tebe volám: keď je v úzkosti srdce moje; na skalu ty si ma vyvýšil.³⁾ Vodieval si ma;

4. veď mne ty býval si nádejou: silnou vežou pred nepriateľmi.

5. Prebývať v tvojom stánku chcem na veky, chráneným byť v zastrení tvojich krídiel.⁴⁾

6. Lebo ty, Bože môj, si slyšal moju prosbu:⁵⁾ udelil si dedičstvo tým, ktorí sa boja tvojho mena.

7. Dňov ku dňom kráľa pridáš, predĺžiš jeho roky od pokolenia do pokolenia!⁶⁾

8. Zostane na veky pred tvárou Božou: milosrdenstvo jeho a vernosť kto bude skúmať?⁷⁾

9. Tak chcem na veky vekov spievať chválu menu tvojmu: aby som plnil svoje sľuby zo dňa na deň.

ŽALM 61. (62.)

David v svojom protivenstve spolieha sa na Boha, a učí, že svoju dôveru v Bohu a nie v ľuďoch máme skladať.

1. Ku koncu pre Idithuna. Davidov žalm.

2. Či Bohu nemá byť poddaná moja

¹⁾ Kresťan nech pri tomto žalme myslí na súženie cirkvi a vyvolených a nech úfa v odmenu vo večnosti v kráľovstve Kristovom.

²⁾ Odlúčenému od mesta archy úmluvy zdalo sa, jako by bol na konci zeme.

³⁾ Ty si ma vyslobodil./

⁴⁾ V svätostánku tvojom zase najdem útočisko a útechu.

⁵⁾ Moju, so sľubami opojenú prosbu.

⁶⁾ Čo splnila sa v potomkovi Davidovom, v Messiašovi.

⁷⁾ Ktože vystihne tvoju dobrotu?

duša?¹⁾ Od neho totiž (prijde) moja spása.

3. Áno, on je môj Boh a môj spasiteľ: obranca môj, nepohnem sa viac.

4. Dokiaľ sa chcete oborovať na človeka?²⁾ Zabíjať chcete (ma) vy všetci: ako na stenu nachýlenú a múr navážený?

5. Len na to myslia, ako by zahnali moju cenu;³⁾ ja behám v žízni;⁴⁾ svojimi ústami požehnávajú a v srdci svojom preklínajú.

6. Áno, ty dušo moja, buď poddaná Bohu: lebo od neho moja trpezlivosť.

7. Lebo on je môj Boh a môj spasiteľ: môj spomocník; do cudziny neujdem.

8. Na Bohu moje spasenie a moja sláva: Boh moja pomoc, a úfanie moje spočíva na Bohu.

9. Dúfajte v neho všetko shromaždenie ľudu,⁵⁾ vylejte pred ním svoje srdcia: Boh (je) naším spomocníkom navždy.

10. Iste že márne sú synovia ľudskí, luhaví sú ľudia na vázkach:⁶⁾ sami seba klamú márnosťou vospolok.

11. Nedúfajte si v nepravosti, a nežiadať si lúpeží: jestliže priteká bohatstva, neprikladajte (k nemu) srdce.

(I. Kor. 7, 30, 31)

12. Raz hovoril Boh;⁷⁾ to dvojce som ja slyšal: že moc náleží Bohu,

13. a že u teba, Pane, je milosrdenstvo: lebo ty odplatiš každému podľa jeho skutkov.

(Mat. 16, 27; Rim. 2, 6; I. Kor. 3, 8; Gal. 6, 5.)

ŽALM 62. (63.)

David túži po Bohu a jeho stánku.

1. Davidov žalm, keď bol na púšti idumejskej.¹⁾

2. Bože, Bože môj! Ku tebe sa prebúdzam na úsvite. Smädilo po tebe moju dušu,²⁾ mnohonásobne (túži) po tebe moje telo.³⁾

3. V zemi (tejto) puste, bez ciest a bez vody: tak⁴⁾ som sa vo svätyni objavil tebe, aby videl tvoju moc a tvoju slávu.

4. Preto, že milosrdenstvo tvoje lepšie je nad život: ústa moje chváliť budú teba.⁵⁾

5. Tak ťa budem oslavovať za života svojho:⁶⁾ a v mene tvojom budem (k tebe) dvíhať svoje ruky:

6. ako sadlom a tučnosťou nech sa plní moja duša:⁷⁾ a rozplesanými rtami chvália (teba) ústa moje.

7. Keď si spomínam na teba na posteli svojej, ráno ešte premýšľam o tebe;⁸⁾

8. lebo ty si môj spomocník. A v zákrýte tvojich krídiel budem plesať.

9. Moja duša lne ku tebe: tvoja pravica ma drží.

10. Ale oni nadarmo hľadajú moju dušu, vojdú do hľbočín zeme,⁹⁾

11. budú vydaní do ruky meča, stanú sa podielom líšiek.

12. Ale kráľ sa bude tešiť v Bohu, honosiť sa budú všetci, ktorí skrze neho prisahajú:¹⁰⁾ že zapchaly sa tým ústa, ktorí hovoria nepravosť.

¹⁾ Dľa hebr.: judskej.

²⁾ Dychtíve po tebe túži.

³⁾ Telo i duša žízni po stánku tvojom.

⁴⁾ Taký úbohý a bezútešný som ja.

⁵⁾ V stánku tvojom.

⁶⁾ Jako ťa teraz moje ústa chvália.

⁷⁾ Keď príjdem pred tvár tvoju, bude nasýtená duša moja najvyšším pôžitkom, aký skytá dom Boží.

⁸⁾ Keď pri prebudení pomyslím na teba, viac neusnem.

⁹⁾ Do hrobu a zahynutia.

¹⁰⁾ Ktorí sa pridŕžajú kráľa, budú oslávení, ale ktorí ma pomlúvajú, onemejú. Ty ich zahanbíš.

¹⁾ David vyslovuje povedomie toho, že stojí pod Božou ochranou.

²⁾ Na Davida.

³⁾ Moje kráľovstvo a úcta.

⁴⁾ Túžim po pomoci.

⁵⁾ Vy všetci, ktorí ste mi ostali verní, vy, môj ľud.

⁶⁾ Keď by ich položil na váhu, nič by nezavážili, sú ako plevy.

⁷⁾ Boh raz navždy sľúbil, slovo jeho sa nemení nikdy.

ŽALM 63. (64.)

David v protivenstvách prosí o pomoc Božiu, a predpovedá zahynutie svojich protivníkov; predpovedá, že bude od Boha potešený a ochránený.

1. Ku koncu. Davidov Žalm.

2. Vyslyš, o Bože, moju modlitbu, keď prosím: pred strachom nepriateľským ochráň dušu moju.

3. Ty ma obrániš pred schôdzkou zločincov: pred množstvom páchatelov neprávostí.

4. Veď naostrili jako meč jazyky svoje: natiahli luk, vec horkú.¹⁾

5. aby strieľali v skryte na bezúhonného.

6. Náhle na neho vystreľujú, ani sa neboja (nikoho): zatvrdli v zlom úmysle. Ushovoruujú sa, že skrývajú siete;²⁾ hovoria: Kto ich vidí?

7. Vyhľadávajú neprávosti: vyčerpávajú sa samým myslením na to. Pozdvihne človek srdce k vysokým veciam.³⁾

8. tu Boh sa javí vyvýšený! Od nich sú rany ako od striel detských.⁴⁾

9. A ich jazyky proti nim oslably.⁵⁾ Užasnú všetci, ktorí ich vidia.

10. A bať sa budú všetci ľudia: a ohlašovať budú dielo Božie: a jeho činy srozumejú.

11. Teší sa spravodlivý v Pánovi a dúfa v neho, a plesáť budú všetci, ktorí sú úprimní srdcom.⁶⁾

¹⁾ Hebr.: Napínajú svoju strelu, horké slovo. Namierili jedovité strely utrhačstva proti mne.

²⁾ Ich podvody.

³⁾ Hebr.: Skrývajú výskumný úklad, a útroby a srdce je hlboké (ich zlosť je nevyskúmateľná).

⁴⁾ Hebr.: Tu Pán vystrelí na nich strelu, náhle sú ich rany (od Boha).

⁵⁾ Hebr.: A podvádzajú ho ku pádu, proti nim je ich jazyk; — čo ich jazyk ustanovil prichystať, to obrátilo sa proti nim.

⁶⁾ Dľa sv. Augustina: Kristus ako človek pristúpil na zámysly bezbožných, vydal sa im; ale ako Boh získal zároveň viac slávy, lebo pri jeho umučení objavila sa Božia múdrosť, spravodlivosť a milosrdenstvo v najväčšej miere. Strely bezbožných ani Pánu Kristu ani sv. mučeníkom neublížili. Keď Kristus Pán vstal z mŕtvych, užasli Židia, apoštoli naplnení boli strachom ale i

ŽALM 64. (65.)

David vzdáva vďaky Bohu za užitočný dážď a za úrodu poľnú, ktorá nasledovala po suchom, neúrodnom roku.

1. Ku koncu, Davidov žalm, pieseň Jeremiáša a Ezechiela¹⁾ pre ľud, ktorý sa bol vystahoval, keď začali vychádzať.

2. Tebe sluší chvalospev, o Bože na Sione: a tebe nech sa vyplní sľub v Jeruzaleme.

3. Vyslyš moju prosbu: k tebe príde každé telo.²⁾

4. Slová zlostníkov nás prevládaly: avšak ty odpustiš naše bezbožnosti.

5. Blažený ten, koho vyvoľuješ a prijímaš: bude bydlieť v tvojich sieňach.³⁾ Nasýtení budeme dobrotou tvojho domu:⁴⁾ svätý je tvoj chrám,

6. divuhodný vo spravodlnosti.⁵⁾ Vyslyš nás, o Bože, ty náš spasiteľu, nádej všetkých končín zeme, i na mori diaľnom.

7. Ktorý upevňuješ⁶⁾ hory svojou mocou, prepásaný silou:

8. Ktorý búriš základ mora, hukot jeho vlnobitia. Naľakajú sa národy⁷⁾

9. a tí, ktorí obývajú končiny, sa boja tvojich znakov;⁸⁾ východ⁹⁾ rana a večera ty plesaním nadeľuješ.

10. Navštevuješ zem,¹⁰⁾ a zvlažuješ ju: hojne ju obohacuješ. Rieka Božia

radostou. Apoštoli hlásali potom veľké diela Božie, ktorým len po vzkriesení Pánovom dobre porozumeli.

¹⁾ Žalm tento menuje sa piesňou Jeremiášovou a Ezechielovou, lebo oni ju oddali Židom k spievaniu, keď sa vyslobodili zo zajatia.

²⁾ K tebe sa obracajú všetci ľudia, a jednúc sa obrátia aj všetci pohani.

³⁾ V sieňach stánku tvojho.

⁴⁾ Hebr.: Nasýtení budeme dobrotou tvojho domu, svätosťou tvojho chrámu. — Milostami, pochádzajúcimi z tvojho stánku.

⁵⁾ Lebo tam si prítomný ty svätý a spravodlivý, nádej celého sveta.

⁶⁾ Ktorý ustanovuješ a zakladáš.

⁷⁾ Hebr.: Ktorý tišíš hukot mora, hukot jeho vln, i hluk národov. — Objavuješ sa ako Pán najvyšší, ktorému musí sa koríť príroda i človek. Hukot mora je obraz vzbúrených národov.

⁸⁾ Pred tvojimi zázrakmi.

⁹⁾ Kde sa počína ráno i večer.

¹⁰⁾ Polievaš ju v hojnosti.

býva naplnená vodou, hotuješ ich po-
krm:¹⁾ lebo takto je zem pripravená.

11. Zvlažuješ jej brázdy, rozmnožuješ
jej plod: v kvapkách dážďa jeho teší sa
a pučí.

12. Žehnáš vencu²⁾ roka svojou lá-
skavosťou: a tvoje polia sa naplňujú
hojnosťou.

13. Tučnejú pastviská púšti, a pahor-
ky plesaním sa prepasujú.³⁾

14. Odievajú sa barani oviec⁴⁾ a ú-
dolia rozhojňujú sa obilím: všetko vý-
ska, áno, spieva chválu.

ŽALM 65. (66.)

Prorok vyzýva národ izraelský, aby oslavo-
val Boha za jeho veľké dobrodenia, menovite
národu izraelskému preukázané.

1. Ku koncu. Pieseň. Žalm vzkrie-
senia.⁵⁾

Plesaj Bohu kdejaká zem.

2. Spievajte žalm jeho menu: slávne
ohlasujte jeho chválu.

3. Vravte Bohu: Jak sú hrozné tvoje
skutky, Pane! Pre veľkosť tvojej moci
lichotia ti tvoji nepriatelia.

4. Celá zem nech sa ti klania a nech
spieva tebe: žalm nech spieva tvojmu
menu!

5. Poďte a uzrite skutky Božie: hroz-
ný je v úmysloch nad ľudskými synmi.

6. On obrátil more na zem suchú,
cez rieku prešli (suchou) nohou: tam
sme sa v ňom radovali.

7. V svojej moci panuje na veky, je-
ho oči hľadia na národy: tí, ktorí ho

¹⁾ Dávaš hojnosť úrody zemskej.

²⁾ Hebr.: Korunoval si rok dobrotou svojou,
t. j. dal si bohaté požehnanie. Vencom toho roku
sú práve tie hojné plodiny a obilia.

³⁾ Pastviny budú požehnané. Keď oko pozre na
krásne kvetiny a lúčiny pahorkov, bude radosťou
plesať.

⁴⁾ Hebr.: Pokrývajú sa trávniky stádom
(oviec).

⁵⁾ Slovo vzkriesenia sa nenachodí v pôvodine.
Nazýva sa vzkriesením, lebo sa vzťahuje na ob-
novenie národa židovského po zajatí babylonskom,
a na vybudovanie chrámu jeruzalemského. Kre-
stán pri tomto žalme nech myslí na obnovenie po-
kolenia ľudského v Kristovi, ktorý vstal z mŕtvych.

rozhorčujú, nech sa nedvíhajú sami v
sebe.¹⁾

8. Dobrorečte, vy národy, Bohu náš-
mu: a hlasite nech zaznieva jeho chvá-
la.

9. On preložil moju dušu do života:²⁾
a nedal, aby sa potkly moje nohy.³⁾

10. Lebo si nás zkúsil, Bože: ohňom
si nás čistil, ako sa čistieva striebro.

11. Viedol si nás do osídla,⁴⁾ naložil
si súženie na naše chrbty;

12. Ľudí vsadil si na naše hlavy.⁵⁾
Prešli sme cez oheň a cez vodu: ale
vyviedol si nás do občerstvenia.

13. Chcem do domu tvojho vstúpiť
s obetami zápalnými, splniť tebe svoje
sľuby,

14. ako to vyriekly moje pery: a
v úzkosti mojej prisľúbily moje ústa.

15. Tučné zápalné obety chcem ti o-
betovať s kadením baranov; chcem ti
obetovať voly s kozly.

16. Poďte, slyšte, a vyprávať budem
všetkým, ktorí sa bojíte Boha, čo učinil
mojej duši.

17. Volal som na neho svojimi ústa-
mi a jazykom svojím zveleboval (som
ho).

18. Akže by som bol neprávosť vi-
del v srdci svojom, nebol by ma Pán
vyslyšal.

19. Ale Boh vyslyšal a dal pozor na
hlas mojej prosby.

20. Požehnaný buď Boh, ktorý ne-
odvrátil mojej modlitby od seba, ani odo
mňa milosrdenstva svojho.

ŽALM 66. (67.)

David povzbudzuje ľud k chvále Božej.

1. Ku koncu, vo chválospevoch. Žalm,
pieseň⁶⁾ od Davida.

¹⁾ Lebo neujdú trestu jeho.

²⁾ Vytrhol ju z moci smrti.

³⁾ Slová tieto sa vzťahujú na utrpenia muč-
níkov a cirkvi Kristovej vôbec.

⁴⁾ Hebr.: do väzenia. Mali ste sa dostať do
služobnosti.

⁵⁾ Dal si cudzincom pod moc.

⁶⁾ Žalm tento dľa hebr. mal byť spievaný na
strunovom nástroji.

2. Boh smiluj sa nad nami, a žehnaj nám: osvieť obličaj svoj¹⁾ nad nami, a smiluj sa nad nami.

3. Aby sme poznali na zemi tvoju cestu:²⁾ vo všetkých národoch spasenie tvoje.

4. Nech oslavujú teba národy, o Bože: národy všetky nech ťa oslavujú!

5. Nech sa radujú a plesajú národy, že súdiš ľudí spravodlivo, a vodiš národy na zemi.

6. Nech oslavujú teba národy, o Bože: národy všetky nech ťa oslavujú!

7. Zem dá úrodu svoju.³⁾ Požehnaj nás Boh, náš Boh.

8. Požehnaj nás Boh: a bojte sa ho všetky konce zeme!

ŽALM 67. (68.)

Žalm tento bol spievaný po častiach od spevákov, keď archu úmluvy po dobytom víťazstve prenášali na horu Sion.

1. Ku koncu, žalm piesne od Davida.

2. Nech vstane Boh,⁴⁾ že sa rozpřchnu jeho nepriatelia: a utečú od jeho tváří tí, ktorí ho nenávidia.

3. Ako zaniká dym, tak nech zaniknú; ako sa topí vosk od ohňa, tak nech zahynú hriešnici od tváří Božej.

4. A spravodliví nech hodujú, a nech plesajú pred tvárou Božou: a nech jasajú od radosti.

5. Spievajte Bohu, ospevujte chválou jeho meno; hotujte cestu tomu, ktorý vystupuje ponad západ:⁵⁾ Pán meno jeho. Plesajte pred jeho tvárou. Pred tvárou jeho nech sa trasú (nepriatelia),

¹⁾ Nech nám udelí milosti svojej.

²⁾ Tvoje pravdy. Velečiny tvojho zjavenia v Kristu.

³⁾ Žalm tento pokladajú sv. Otcovia ako vreľú túžbu po príchode Messiaša, ktorý prinesie spásu všetkým národom.

⁴⁾ Tieto slová nechával hovoriť Mojžiš, keď brali archu, aby ju niesli od boja, alebo v púšti ďalej išli.

⁵⁾ Išli pred vstúpením do zasľúbenej zeme k západu a niesli archu úmluvy. Žalm tento sa vzťahuje na Krista, ktorý po svojom západe — usmrtení — z hrobu vstal.

6. ktorý je otec sirôt a sudca vdôv. Boh v svojom mieste svätom.

7. Boh, ktorý tých, čo sú jedného zvyku, dáva bývať v (jednom) dome:¹⁾ ktorý vyvádza uväznených mocou, podobne i tých, ktorí vzdorujú, tí prebývajú v hrobch.²⁾

8. O Bože, keď si šiel na čele svojho ľudu, keď si prechádzal púšťou,

9. zem triasla sa, ba i nebesá rosily pred tvárou Boha Sinaj,³⁾ pred Bohom izraelským.

10. Dážď milostivý oddeliť si, Bože, pre dedictvo svoje: už omdlievalo, ale ty si ho posilnil.

11. Zástupy tvoje sa v ňom osadily: ty si ho prihotovil v svojej добрote pre chudobného,⁴⁾ Bože.

12. Pán udeľuje slovo zvestujúcim blaho veľikou silou.⁵⁾

13. On je kráľ zástupov premileného:⁶⁾ a krásu⁷⁾ domu dá rozdeliť korisť.

14. Keď si ležíte medzi podielami (svojimi),⁸⁾ ste jako krídla holubice postriebrené, a ktorej kraj chrbáta ligoce sa v bleďozlťom zlate.

15. Keď Nebeský rozptýlil kráľov po

¹⁾ Boh dáva tým, ktorí skrze jednu vieru jedny zvyky (mravy) majú, v dome, v rodine bývať. Kristus svojim v jednej cirkvi, alebo v užšom smysle rehoľníkom v jednom kláštore.

²⁾ Aj takých, ktorí ho často rozhorčovali a z trestu smrti prepadli, vyviedol Boh z Egypta: narážka na hroby neveriacich Izraelitov, ktorí pomreli na púšti. Tak Boh privedie i vzdorovitých, keď sa obrátia, k sebe.

³⁾ Vzťahuje sa na chvíľu, keď dáva Pán de-satoro Božích prikázaní. — Ale keď Kristus posielal na prvé Turíce svoj zákon skrze Ducha sv. do srdca apoštolov, vtedy bolo pohnutie duší a sŕdc.

⁴⁾ Izraela.

⁵⁾ Pánové víťazstvá oznamovali divy, ktorými vydobyl pre ľud izraelský zem zasľúbenú, víťazstvá Kristove budú oznamovať hlásatelia jeho sv. viery.

⁶⁾ Izraela.

⁷⁾ Pod krásou rozumej hospodyňu. Hebr.: Kráľovia zástupov utekali, utekali a hospodyňa domu delila korisť. V kráľovstve Kristovom je Cirkev touto krásou, ktorá diabľovi vytrhnutú korisť rozdeľuje.

⁸⁾ Hebr.: ste ležali medzi ohradami (stád). Obraz tichého pokoja.

nej,¹⁾ ako sneh sa belelo na Selmone.²⁾

16. Pohorie³⁾ Božie je pohorie tučné. Pohorie bujné, hora tučná.

17. Čo zazeráte na pohorie bujné? Je hora, na ktorej ľúbilo sa Bohu bydlieť: áno. Pán bude bydlieť tam na veky.⁴⁾

18. Voz Boží⁵⁾ rozmnožený na desiatistice, tisíce plesajúcich: Pán medzi nimi na Sinaji vo svätyni.⁶⁾

19. Vystúpil si na vysosť,⁷⁾ viedol si zajatých; prijal si dary medzi ľuďmi.⁸⁾ Áno i od tých, ktorí neveria,⁹⁾ že tu prebýva Pán Boh.

20. Chválený buď Pán denne, každodenne! Učiní šťastnou našu cestu¹⁰⁾ Boh našich ochrán.

21. Náš Boh je Bohom, ktorý môže spomôcť: a Pán Boh môže dať ujst smrti.¹¹⁾

22. Veru, že Boh rozbije hlavy svojich nepriateľov: temeno (vlasov) tých, čo chodievajú v svojich previneniach.

¹⁾ Keď im rozdelil zem.

²⁾ Selmon bol nepatrný vrch blízko Sichemu. Že sa zabelel machom, to bolo niečo neobyčajného. Má sa azda rozumieť, že Selmon bol pokrytý belavými kosťami nepriateľov.

³⁾ Keď im rozdelil zem.

⁴⁾ Pohorie tučné rozumej vrch Sion, milostiplný.

⁵⁾ Kresťan tu rozumie Cirkev.

⁶⁾ Voz Boží, obraz víťaznej moci Božej nad nepriateľmi. Plesajúci sú anjeli, ktorých Boh dáva svojmu ľudu na ochranu. Boh, ktorý sa na Sinaji ako zákonodarca zjavil, je vo svätyni ako na druhom Sinaji.

⁷⁾ Nakoľko pod Sionom sa rozumie Cirkev ktorej predobrazom bol tento vrch.

⁸⁾ Ľudí ako dary. Zajatých nepriateľov, ktorí teraz pri chráme vykonávajú nižšie služby, sám si (skrže nás) odviezol, ako dary poddanosti si prijal. Sv. Pavel uvádza tieto slová krásne o Kristu Pánu s malou premenou. (Ef. 4, 8.) Víťazstvo ľudu izraelského nad národom kananským bolo predobrazom víťazstva Kristovho nad mocnosťami pekelnými. Za časov sv. Pavla sa rozdávanie ovocia utrpenia Kristovho už začalo, preto hovorí sv. Pavel: „ďal“, kdežto v starom zákone stojí: „prijímal“.

⁹⁾ Aj tí musia ti slúžiť, i nevoľky prinášať ti dary.

¹⁰⁾ Oslavuje ďalej Pána, ktorý bude aj nabudúce ich ochrancom.

¹¹⁾ Áno, keď hrozí smrť a záhuba, i vtedy má Pán moc vytrhnúť od smrti. A Ježiš Kristus sám zbavil sa smrti, premohol ju.

23. Pán riekol: Z Bazanu ich zpät privediem, privediem z hlbín morských.¹⁾

24. Aby sa tvoja noha mohla zmáčať v krvi: jazyk psov tvojich v tejšej (krvi) z nepriateľov.

25. Videli vchod tvoj, Bože, vchod môjho Boha, môjho kráľa, ktorý je vo svätyni.

26. Po predku kráčajú kniežatá, pripojujú sa speváci v prostriedku panien bubnujúcich.²⁾

27. Vo shromaždení oslavujte Boha, Pána — vy (čo ste) z prameňa izraelského.³⁾ (Izai 48, 1.)

28. Tam je Benjamin⁴⁾ najmladší vo vytržení mysli, kniežatá Júdy, ich vodcovia: kniežatá Zabulona, kniežatá Nefтали.⁵⁾

29. Vyšli,⁶⁾ o Bože, svoju silu: utvrď, o Bože, čo si v nás učinil:

30. Zo svojho chrámu nad Jeruzalemom!⁷⁾ Kráľovia prinesú ti dary.

31. Pohroz sa zveri⁸⁾ v tŕsti, húf býkov⁹⁾ medzi kravami¹⁰⁾ národov (sa sbehol), aby vylúčili tých, ktorí sú vyzkúšanými ako striebro.¹¹⁾ Rozptýľ národy, ktoré ľúbia vojny!

¹⁾ Z Bazaanu, ba čo by i na dne morskom boli, vyvediem nepriateľov a dovediem ich do Kanaana, kde môj ľud vykoná na nich moju spravodlivosť.

²⁾ Radostná slávnosť, víťazný pochod k oslave Pána, na oslávenie vykúpenia.

³⁾ Jakub a jeho synovia, ako otcovia Izraelovi.

⁴⁾ Benjamin hoci bol najmladší, bol prvý azda preto, že chrám bol v zemi Benjamin, lebo toto ho prináša do vytrženia.

⁵⁾ Z Beniamina bol prvý kráľ izraelský Saul, víťaz nad pohanmi. V ňom bola, dľa prisľúbenia (Deuter. 33, 12.) a dľa ustanovenia hraníc (Joz. 18, 16.) svätynia Izraelova. Tak stal sa tento kmen, ačkoľvek bol posledný, najmenší, čo sa týka jeho počtu a územia, prvým, čo sa týka úcty. Juda bol od Davida kráľovský kmen na veky. Zabulon a Nefтали oslávili sa obranou národa (Sudc. 5, 18.).

⁶⁾ Ukáž.

⁷⁾ Chrám stane sa strediskom úcty Božej pre celý svet. Niektorí vykladajú „pre chrám tvoj“.

⁸⁾ Krokodilom, ktorí znázorňujú Egypt a znamená: pokor mocný Egypt a podrob ho ľudu tvojmu, aby mu platili daň.

⁹⁾ Obraz kráľov.

¹⁰⁾ Hebr.: teľcami.

¹¹⁾ Ľud Boží. Králi s národami, ktorí idú za kráľmi, sbehlí sa, aby vyhánali zo zeme Izraelitov.

32. Prichodia vyslanci z Egypta: Etiopia rýchle zdvihne svoje ruky k Bohu.¹⁾

33. Kráľovstvá zeme prespevujte Bohu: spievajte chvály Pánu; oslavujte Boha,

34. ktorý vstupuje na nebesá nebies k východu. Hľa, on vydáva svoj hlas, hlas presilný.²⁾

35. Vzdávajte slávu Bohu; velebnosť jeho je nad Izraelom, a jeho sila je v oblakoch.

36. Predivný je Boh v svojich svätých bytoch, Boh izraelský, on sám dáva moc, a silu svojmu ľudu. Chválený buď Boh!

ŽALM 68.

Žalmista narieka nad krivdami, ktoré musí znášať od nepriateľov. Niektoré verše žalmu tohoto vzťahujú apoštolovia na muky Spasiteľa.

1. Ku koncu pre tých, ktorí sa premenia, žalm od Davida.

2. Pomôž mi Bože: lebo vnikajú vody až do duše mojej.³⁾

3. Voviaznul som do bahna hlbokého: a nieto dna.⁴⁾ Dostal som sa do hlbociny mora: a búra ma utápa.

4. Ustal som od volania, zachríplo moje hrdlo, omdlely moje oči, kým dúfam v Boha svojho.

5. Viac je než vlasov mojej hlavy tých, ktorí ma nenávidia bez príčiny. Zmocneli, ktorí ma prenasledujú, nepriatelia moji, nespravodlive; čo som nevydrel, teraz musím splácať.⁵⁾

¹⁾ Egypt ako Etiopia majú uveriť v Boha, čo sa aj vskutku stalo, lebo traja králi prišli prví a kresťanstvo sa najprv a najlepšie v týchto krajinách rozšírilo.

²⁾ Jeho moc panuje nad všetkým. Môže sa i vykladať: Kristus odíde z nebies bude mocne hrmeť hlasom svojho evanjeliuma a svojej sv. milosti.

³⁾ Skoro zahyniem od bolesti.

⁴⁾ Na ktorom by som zostal. Voda a bahno sú obrazy veľkých nebezpečenstiev.

⁵⁾ Čo som ani nezheřil, musím sa kajať. Podobne hovorí sv. Pavel (II. Kor. 5, 21.).

6. O Bože, ty znáš moju pošetilosť: a moje previnenia nie sú tebe skryté.¹⁾

7. Nech sa nemusia hanbiť pre mňa tí, ktorí dúfajú v tebe, Pane, o Pane zástupov.

Nedaj, aby boli zahanbení pre mňa tí, ktorí hľadajú teba, Bože izraelský!²⁾

8. Lebo pre teba snášam posmech:³⁾ pokrýva stud tvár moju. Stal som sa cudzím svojim bratom, a som cudzincom synom mojej matky.⁴⁾

10. Lebo horlenie za tvoj dom⁵⁾ ma trávi: a potupy tupiacich teba padly na mňa.⁶⁾

11. Odieval som pôstom svoju dušu,⁷⁾ i to mi bolo k pohaneniu.

12. A keď som vzal na seba miesto rúcha svojho vrece:⁸⁾ nuž bol som im za porekadlo.

13. Proti mne hovorili, ktorí sedávajú v bráne: a mňa spievali tí, ktorí popijajú víno.⁹⁾

14. Ja však modlitbu svoju k tebe, Pane (vysielam), v čas milostivý,¹⁰⁾ Bože!

Dľa množstva svojej milosti ma vyslyš: pre vernosť svojej spásy:

15. Vytrhni ma z bahna, že nevoviazanem: vysloboď ma od tých, ktorí ma nenávidia, a z hlbokých vôd.¹¹⁾

16. Nech ma prúd vody nezaleje, ani hlbina nepohltnie: a jama nech nezavre otvor svoj nado mnou.¹²⁾

¹⁾ Ty vieš, koľko som zhreřil; vieš, že som tohto trápenia nezaslúžil.

²⁾ Nedopusť, aby sa tvoji ctitelia pohorřili na mojich bolestiach. (Izai. 53, 1.; Mat. 11, 25.) Kríž Kristov je Židom pohorřením, pohanom ale sprostosťou. Mnohí chcú s Kristom po ceste útechy kráčať, ale málo ich chce po krížovej ceste chodiť.

³⁾ V ňom býva Boh posmievaný.

⁴⁾ Odvrátili sa odo mňa. O Kristovi: Učenici moji ma opustili; a Židia, s ktorými máme spoločnú synagogu, ma zaznali.

⁵⁾ Za svätosť tvojej svätyne a za teba, ktorý v nej prebývaš.

⁶⁾ Potupa tvoja sa aj mňa týka.

⁷⁾ Mnohým mŕtvením a pôstom som potláčal svoje zlé náklonnosti.

⁸⁾ Rúcho kajúce.

⁹⁾ Posmešné piesne skladali o mne vo verejných miestnostiach.

¹⁰⁾ V dobe vyslyšania.

¹¹⁾ Z mnohých nebezpečenstiev.

¹²⁾ Nech sa nezavrú nado mnou vody.

17. Vyslyš ma, Pane, lebo dobrotivé je milosrdenstvo tvoje: dľa množství svojho sľutovania shliadni na mňa.

18. A neodvracaj svojej tvári od svojho sluhu, lebo som v súžení, náhle ma vyslyš.

19. Pozri na moju dušu, a zachráň ju: pre mojich nepriateľov vysloboď ma.

20. Ty poznáš moju potupu a moju hanu, a moje pohanenie.

21. Pred tvojou tvárou sú ti všetci, ktorí ma sužujú; potupu s biedou očakáva moje srdce.¹⁾

A čakal som, kto by ma pofutoval, a nebolo ho; a kto by potešil, a nenašiel sa.

22. A dali mi za pokrm žlč: a v mojom smäde napájali ma octom.²⁾

23. Ich stôl nech bude pred nimi o-sídrom: a na odplatu a na zkažu.³⁾

24. Nech sa zatemnia oči ich, by nevideli: a chrbát ich vždy skrývajú.⁴⁾

25. Vylej na nich svoj hnev: a páliivosť tvojho hnevu nech ich dostihne.

26. Nech spustne ich príbytok: a nech nebude nikoho, kto by v ich stánkoch bydlel.

27. Lebo prenasledujú toho, koho si ty udrel: a k bolesti rán mojich pridávajú (nové).

28. Daj, aby padali z jedného hriechu do druhého, a neobsiahli tvoju spravodlnosť.⁵⁾

29. Nech sú vytretí z knihy živých: a nech nie sú zapísaní medzi spravodlivých.

30. Ja bedár som a samá bolesť: no pomoc tvoja, Bože, ma ochráni.

31. Chcem chváliť meno Božie piesňou: a oslavovať jeho chválospevom.

¹⁾ Lebo mám premnoho nepriateľov.

²⁾ Ešte mi zhoršili trápenie.

³⁾ Na púšti bývala stolom koža, ktorá sa na zem prestierala; preto hebr.: Ich stôl pred nimi nech im bude osídrom, a bezpečným (keď sa ne-nazdávajú) za sieť k záhube.

⁴⁾ Toto splnilo sa na Židoch, ako to opisuje sv. Pavel. II. Kor. 3, 14.

⁵⁾ Ospravedlnenie a posväcujúca milosť. Toto je trest zatvrdlosti hriešnikovej, ako to napísal sv. Pavel k Rím. 1, 24.

32. A to sa bude lúbiť Bohu viac než mladý junec,¹⁾ ktorému vyrážajú rohy a paprčky.

33. Nech to vidia chudobní a nech sa radujú: hľadajte Boha a ožije vaša duša.

34. Lebo vyslycha Pán chudobných: a svojimi väzňami nepohrda.²⁾

35. Nech chvália ho nebesá i zem; more a všetko, čo sa hemží v nich.

36. Lebo pomôže Boh Sionu: a mestá judské budú vystavené: a budú tam prebývať, a obdržia ju (zem) za dedičstvo.

37. A semä jeho služobníkov bude nimi vládnuť: a milovníci jeho mena budú v nich prebývať.³⁾

ŽALM 69. (70.)

David žiada od Boha pre seba a spravodlivých pomoc, pre bezbožných ale zahanbenie.

1. Ku koncu, Davidov žalm. Na pamiatku, že ho Pán vyslobodil.⁴⁾

2. Bože, dbaj o pomoc moju: Pane, ponáhľaj sa mi pomáhať.

3. Nech sa zahanbia a zastydia tí, ktorí hľadajú môj život.

4. Nech sa zpät obrátia a nech sa zahanbia, ktorí mi nešťastia prajú. Nech ihneď odtiahnu zahanbení nazpäť, ktorí mi riekajú: Hahá, hahá.

5. Nech sa veselia a tešia v tebe všetci, ktorí ťa hľadajú; a nech riekajú vždycky: „Zvelebený buď Pán“, ktorí milujú spasenie tvoje.

6. Ale ja som núdzny a chudobný: Bože, pomáhaj mi! Môj spomocník a osloboditeľ môj si ty: Pane, nemeškajže!

¹⁾ Zo srdca pochádzajúci chválospev v chudobe a bolestiach, je Bohu milší, než najdokonalejšie obetné zviera.

²⁾ Ale sa ich zaujíma.

³⁾ V tomto žalme vidíme opis utrpenia Pánovho (vo 4., 5., 9., 13., 21., 22.), trest, aký zastihol a stíha jeho protivníkov.

⁴⁾ Žalm tento je skoro totožný so žalmom 39. od 14 verša

ŽALM 70. (71.)

David si pripomína dobrodenia, ktoré mu Boh preukázal od mladosti, a žiada, aby ho ochraňoval od nepriateľov jeho i v starobe.

1. Davidov žalm, synov Jonadaba¹⁾ a prvých zajatých.

V tebe, Pane, dúfam: nebudem zahanbený na veky:

2. Pre svoju spravodlivosť²⁾ vyslobodí ma a zachráni ma: ó, nakloň ku mne svoje ucho a pomôž mi.

3. Buď mi za Boha chrániteľa: a za príbytok opevnený abys' ma zachránil; lebo ty si môj hrad a moje útočisko.

4. Môj Bože, vytrhni ma z ruky hriešnikovej: a z ruky toho, ktorý čmí proti zákonu, a (z ruky) bezbožníka.

5. Lebo ty si očakávanie moje,³⁾ Pane: o Pane, moja nádej od mladosti mojej.

6. Na teba sa opieram od života matky: ty od života mojej matky si ochrancom mojím: o tebe bude môj spev vždycky.

7. Ako za zázrak bol som mnohým: lebo ty si spomocník silný.

8. Nech sa naplnia moje ústa chválou, aby som ospevoval tvoju slávu každého dňa velebnosť tvoju.

9. V čas staroby ma nezavrhní: keď zmizne moja sila, neopúšťaj ma.

10. Lebo hovoria moji nepriatelia o mne: a ktorí číhajú na moju dušu, tí sa spolu radia,

11. a riekajú: Boh ho opustil! Prenasledujte a chyťte ho: lebo niet, kto by ho vytrhol.

12. O Bože, nevzdialujže sa od mňa: Môj Bože, mojej pomoci prihlíadni.

13. Nech budú zahanbení a nech zhybnú tí, ktorí chcú strhnúť moju dušu;

nech sú pokrytí hanbou a potupou, ktorí mi zlého hľadajú.¹⁾

14. Ja však chcem stále dúfať (v tebe): a rozmnožovať všetku tvoju slávu.

15. Vyprávať budú moje ústa tvoju spravodnosť: každého dňa spasenie tvoje. Lebo opísať neviem.²⁾

16. Chcem prejsť na velečiny Pána: chcem pripomínať, Pane, tvoju spravodlivosť samú.

17. O Bože, učil si ma od mladosti mojej a až dosavď oznamujem tvoje divy.

18. A až do staroby a šedin: o Bože, neopúšťaj ma, kým neoznámim tvoje rameno každému pokoleniu, ktoré príde;

19. a moc tvoju, tvoju spravodnosť, Bože, až do nebies, čo si vykonal veľkého: o Bože, kto sa rovná tebe?

20. Jaké si mi dal vidieť tiesne, tak mnohé a zlé; avšak zasa ma oživíš: a z hĺbočiny zeme zasa ma vyvedieš.³⁾

21. Rozmnožíš ešte viac velebnosť⁴⁾ svoju: a zasa ma potešíš.

22. Tak ja chcem oslavovať tebe (k úcte) na nástrojoch hudobných tvoju vernosť, Bože, chcem teba chváliť na citare, svätý izraelský!

23. Nech moje ústa plesajú, keď tebe budem spievať: i duša moja, ktorú si vykúpil.

24. Ale i jazyk môj nech každého dňa oznamuje tvoju spravodnosť: keď budú zahanbení a zastydia sa tí, ktorí mi žiadajú nešťastia.⁵⁾

¹⁾ Stupňovanie: Nech budú zahanbení, nech zahynú, nech potupou zahynú.

²⁾ Ústne ťa budem velebiť, písomne to nie je možné.

³⁾ Z veľkého nebezpečenstva.

⁴⁾ Moju česť, keď ma pred mojimi nepriateľmi ospravedlníš.

⁵⁾ Latinskí sv. Otcovi vykladajú tento žalm o trpiacom Kristovi vo smrteľnom boji.

¹⁾ Tento žalm složil David už v starobe svojej, a mali ho spievať synovia Jonadabovi a prví odvedení do zajatia.

²⁾ Ukáž pravdu svoju ako sudca.

³⁾ Moja trpezlivá nádej.

ŽALM 71. (72.)

Žalmista žiada od Boha, aby dal Šalamúnovi tých ctností, ktoré sú potrebné k dobrému kráľovaniu a spravovaniu ľudu. V duchovnom smysle toto kráľovanie sa vzťahuje na Krista.

1. Žalm ku Šalamúnovi.¹⁾

2. O Bože, daj svoj súd kráľovi: a spravodlivosť svoju synovi kráľovmu:²⁾ nech súdi ľud tvoj vo spravodlivosti: a tvojich chudobných³⁾ dľa práva.

3. Nech prinášajú hory pokoj ľudu: a kopce spravodlivosť.⁴⁾

4. Prisúdi právo biednym z ľudu, a bude ochraňovať synov núdzných: a uponíži násilníka.

5. A bude trvať dokiaľ (svieti) slnce; a (trvá) mesiac, od pokolenia až do pokolenia.⁵⁾

6. Sostúpi ako dážď na rúno:⁶⁾ a ako kropaj kvapkajúca na zem.

7. Vykvitne za dňov jeho spravodlivosť, a hojnosti pokoja,⁷⁾ kým nepominie mesiac.

8. A bude panovať od mora až k moru: a od rieky až ku končinám zeme.⁸⁾

9. Pred ním sa klaňaf budú Etiopskí:⁹⁾ a jeho nepriatelia budú lízať prach (zeme).¹⁰⁾

10. Kráľovia z Tarsu¹¹⁾ a ostrovy

obetovať budú dary: kráľovia Arabov a Saba¹⁾ budú nosiť pocty.²⁾

11. A klaňaf sa mu budú všetci králi zeme: národy všetky jemu budú slúžiť.

12. Lebo on vyslobodí chudobného od mocného: a chudobného, ktorý nemá spomocníka.³⁾

13. Slutuje sa nad chudobným: a duše biednych bude chrániť.

14. Od úžery⁴⁾ a krivdy vykúpi ich duše: lebo ctihodné je ich meno⁵⁾ pred ním.

15. A bude žiť,⁶⁾ a dávať mu budú zo zlata Arabie,⁷⁾ a budú sa mu klaňaf vždycky:⁸⁾ po všetky dni ho budú požívať.

16. A bude v zemi obilie na štítoch vrchov, jej úroda sa bude zdvíhať nad Libanon:⁹⁾ a rozkvitnú sa v meste jako tráva zeme.¹⁰⁾

17. Buď požehnané jeho meno na veky vekov: pred tvárou slnca trvá jeho meno. A budú sa v ňom požívať všetky kmene zeme:¹¹⁾ národy všetky budú ho velebiť.

18. Buď pochválený Pán, Boh izraelský: on sám jediný koná divy.

19. A požehnané buď na veky meno jeho velebnosti: a nech sa celá zem naplní jeho velebnosťou! Staň sa, staň sa!

20. Dokončené sú chvály Davida, syna Jesse.

¹⁾ Kresťan pri odriekaní žalmu toho nech myslí na rozšírenie Cirkvi Kristovej.

²⁾ Následníkovi trónu.

³⁾ Spravodlivých.

⁴⁾ Zem nech bude plná spravodlivosti.

⁵⁾ Na veky.

⁶⁾ Sv. Otcovia vzťahujú verš tento na tajomstvo vtelenia Syna Božieho, ktorý sa počal z preblahoslavenej P. Marie bez narušenia jej panenstva.

⁷⁾ V kráľovstve Kristovom bude večne prevládať pokoj, ktorý zvestovali anjeli pri jeho narodení.

⁸⁾ Hranicou kráľovstva Messiašovho nebude rieka Eufrat a more, ale rozprestreté bude po celej zemi.

⁹⁾ Obyvatelia púšte.

¹⁰⁾ Nepriatelia jeho budú zem ľúbať, t. j. padať na zem a tak sa mu klaňať.

¹¹⁾ Tarsis bolo mesto Feničanov v Hispanii: Kráľovia najďalšieho východu.

¹⁾ Kráľovia juhu.

²⁾ Všetky národy zeme budú prinášať dary.

³⁾ Ktorý nemal obrancu pri súde.

⁴⁾ Hebr.: Od nátlaku.

⁵⁾ Ich osoba. Hebr.: Drahá bude ich krv.

⁶⁾ Chudobný.

⁷⁾ Jednu časťku darov (pocty), ktoré od pohánov budú dávané Pánovi.

⁸⁾ Za neho sa modliť vždycky, ale že modlitba obracia sa k Bohu, i klaňať sa. To robia všetci chudobní. Modlitba za rozšírenie Cirkvi je v istom spôsobe tiež modlitbou za Krista a jeho vec.

⁹⁾ Obilná úroda bude i tam, kde nebýva, na štítoch vrchov, ba i na Libane.

¹⁰⁾ Občania nového Jeruzalema, Cirkvi, sa budú množiť ako byliny.

¹¹⁾ Viď I. Mojž. 22, 18.; v Kristovi budú požehnaní jeho nasledovníci.

ŽALM 72. (73)

Žalmista napomína, aby sme sa nepohoršovali nad šťastím bezbožníka, ani nad utrpením spravodlivého, lebo oboje netrvá dlho.

1. Žalm Azafov.¹⁾

Jak dobrý je Boh, o Izrael! tým, ktorí sú priameho srdca.

2. Moje však nohy len že sa nepotkly: len málo, že sa nevyklzly moje kroky.²⁾

3. Lebo som sa rozhorlil proti nešlachetným, keď som sa díval na pokoj bezbožných.

4. Veď niet ohľadu na ich smrť:³⁾ a v ich trápeniach ničo trvácnosti.

5. Nemajú podielu v mukách ľudských a nebývajú bití ako iní ľudia.

6. Preto drží ich pýcha, pokrýva ich hriech a ich bezbožnosť.

7. Nepravosť ich vychádza akoby z tuku:⁴⁾ idú za žiadosťami srdca.

8. Smýšľajú a hovoria zlomyseľnosť: nepravosť hovoria z vysoka.

9. Stavajú svoje ústa proti nebu: a jazyk chodí im po zemi.⁵⁾

10. Preto obracia sa tam ľud môj:⁶⁾ že dobré dni sa nachádzajú u nich.

11. A riekajú: Ako to vie Boh: a či má o tom vedomosť Najvyšší?⁷⁾

12. Hľa, toto sú hriešnici, a (predsa) majú hojnosť na svete a dosiahli bohatstvo.

13. A riekol som:⁸⁾ Tedy som darmo zachovával spravodlivým moje srdce, a umýval som moje ruky medzi nevinými?

14. A predsa bol som bytý každého

dňa, a trestu sa mi dostávalo od včas rána?

15. Keby som bol povedal: Budem tak vyprávať: hľa, pokolenie synov tvojich bol by zaprel.¹⁾

16. Premýšľal som, že to pochopím, lež bolo mi to namáhaním.

17. Až keď som vošiel do svätyne Božej: a srozumel som, aký je ich koniec.²⁾

18. Veru na klzkých miestach ich nechávaš: svrhuješ ich, keď sa pozdvihli.³⁾

19. Jako tí spustli! V okamihu zmizli; zhynuli pre nepravosť svoju.

20. Ako sen vstávajúcich, Pane, vo svojom meste na nič obrátiš ich obraz.⁴⁾

21. Lebo sa rozpálilo moje srdce, a obličky sa vo mne prevracaly:⁵⁾

22. i sám som bol na nivoč obrátený, a nič som nevedel.⁶⁾

23. Ako hoviadko som sa stal pred tebou:⁷⁾ a predsa som bol stále s tebou.

24. Chytil si ma za moju⁸⁾ pravú ruku a podľa tvojej vôle ma povedieš, a prijmeš ma so slávou.⁹⁾

25. Lebo čo mám na nebi (bez teba), a mimo teba čo si žiadať mám na zemi?

26. Hoc hynie telo moje a srdce moje: Boh môjho srdca a môj diel je Boh na veky.

27. Lebo, hľa, ktorí sa od teba vzdia-

¹⁾ Tým by som bol zavrhol cestu dietok Božích, ktorí ostávajú stále kľudní a blažení v Bohu.

²⁾ V blízkosti Boha otvárajú sa mu oči; vidí riadenie prozreteľnosti Božej a posledné veci bezbožných, prestane reptáť.

³⁾ Bezbožní nie sú vo svojom šťastí nijak bezpeční.

⁴⁾ Keby bol obraz bezbožných, t. j. keby bola ich sláva ešte skvelejšia, zmizne ako sen, keď Boh precitne k súdu.

⁵⁾ Prišiel som do rozčulenia celý nad osudom hriešnikov.

⁶⁾ A predsa som nič nepochopil a nevedel som si to vyložiť. Hebr.: Tu som bol nesmyselný a bez rozumu, ako dobytok (sprostý) bol som pred tebou.

⁷⁾ Nesúdil som dľa rozumu, ale len dľa oka; ale hoc som upadol, predsa som stál pod tvojou ochranou.

⁸⁾ V pochybnosti mojej si mi nedal zahynúť.

⁹⁾ Hoc neznám budúcnosť, viem, že keď z toho sveta odídem, dostanem sa k tebe do slávy.

¹⁾ Za času Davida žil istý Azaf. I. Par. 16, 7.

²⁾ Skoro by sa bol odchýlil od mojich základov; vo veľkom pokušení skoro by som bol padol.

³⁾ Boh nehľadí na ich smrť, nedbá o ňu, dáva im dlhý život. Hebr.: nemajú nijakých múk až do smrti a tučný je ich bachor.

⁴⁾ Vyrastá jako z tučnej pôdy bujne a hojne.

⁵⁾ Oni si dovoľujú rúhavo hovoriť o všetkom, čo je na nebi i na zemi.

⁶⁾ Preto obracia sa ľud žalmistov, pobožní.

⁷⁾ Či sa Boh stará o svet?

⁸⁾ Myslel som, t. j. i ja som prišiel do pokušenia.

ľujú, zahynú: zahubiš všetkých, ktorí cudzoložia proti tebe.

28. Ale mne pridržať sa Boha je najlepšie: Na Pána Boha skladať svoju nádej, aby som mohol oznamovať všetku chválu tvoju v bránach Sionskej dcéry.¹⁾

ŽALM 73. (74.)

O zpuštění mesta Jeruzalem a rozvážaní chrámu: ľud si sťažuje na krivdy nepriateľov a žiada vyslobodenie z nich.

1. Poučná pieseň Azafova.

Prečo si nás, Bože, zavrhol na vždy:²⁾ tvoj hnev zahorel proti ovciam tvojej pastvy?

2. Rozpomeň sa na svoju obec, ktorou si vládnuť od počiatku.³⁾ Vykúpil⁴⁾ si ju za podiel (kmen) dedičstva svojho: to je vrch Sion, na ktorom prebývaš.

3. Pozdvihni až do konca svoje ruky proti ich spupnostiam, jak mnoho zlého popáchal nepriateľ vo svätyni!⁵⁾

4. A chvastali sa tí, ktorí ňa nenávidia, v prostred slávnosti tvojej.

Vztýčili svoje znaky a znamenia:⁶⁾

5. A nemali rozumu ako v bránach, tak na vrchu chrámu.

Tak ako v hore drevo sekerami

6. rozrúbali naporád jeho brány:⁷⁾ sekerou a toporom ich srážali.

7. Podpálili svätyniu tvoju: až po zem zhanobili stánok tvojho mena.

8. Riekali v svojom srdci oni a ich plemeno vospolok: Zastavme všetky sviatočné dni Božie v zemi.

9. Znamení⁸⁾ svojich nevidíme, už niet proroka: a nás už nezná.

¹⁾ V Jeruzaleme. V duchovnom smysle: v tvojej svätej Cirkvi.

²⁾ Tak dlho, že by sa zdať, ako navždy.

³⁾ Od Abrahama.

⁴⁾ Z egyptského otroctva.

⁵⁾ V chráme tvojom.

⁶⁾ Svoje modly postavili za bohov, a svoje obrady ustanovili nám za obrady.

⁷⁾ Brány jeho, t. j. chrámu, vyrúbali aj s rezbami.

⁸⁾ Náboženských obradov, nemáme prorokov, lebo Jeremiáša zajali do Egypta, a Boh nás nezná viac.

10. Dokiaľ, o Bože, bude sa nepriateľ rúhať: či dráždiť bude protivník bez konca tvoje meno?

11. Prečo odvraciaš svoju ruku, a svoju pravicu od môjho lona ustavične?¹⁾

12. Veď Boh je náš kráľ od vekov: on pôsobí spasenie v prostred zeme.

13. Ty si upevnil svojou silou more,²⁾ rozbil si hlavy drakom³⁾ vo vodách.

14. Ty si rozdrvil hlavu draka: dals ho za pokrm ľuďom etiopským.⁴⁾

15. Tys' dal vyvierat žriedlam i potokom: ty si vysušil rieky Etham.⁵⁾

16. Tvoj je deň, a tvoja je i noc: ty si utvoril dennicu i slnce.

17. Ty ustanovil si všetky hranice zeme: leto i jaro tys' utvoril.

18. Pamätaj na to; nepriateľ hanobí Pána: a bláznivý ľud dráždi tvoje meno.⁶⁾

19. Nevydávaj dravcom duše tvojich vyznavačov, a na duše tvojich ubiedených nezabudni nikdy.

20. Ohliadni sa na smluvu svoju:⁷⁾ lebo sú naplnení, ktorí žijú vo tmách zeme, domami neprávosti.⁸⁾

21. Nech sa nevracia unížený⁹⁾ s hanbou: nech chudobný a núdzny chváli tvoje meno.

22. Povstaň, o Bože, rieš pru svoju: pamätaj na potupy tvoje, ktorých sa ti od bláznov dostáva deň po deň.

23. Nezapomínaj na krik svojich nepriateľov: veď pýcha tých, ktorí ňa nenávidia, dvíha sa vždy a vždy.

¹⁾ Vztiahni pravicu svoju a urob koniec zpuštěníu. Boh nosil Izraela ako miláčka na lono svojom, teraz odtiahol obe svoje ruky a nechal svojho miláčka padnúť s lona.

²⁾ Červené more zastavil, keď utekali z Egypta.

³⁾ Egyptčanom.

⁴⁾ Ľudu, obyvateľom pústi.

⁵⁾ Rieky stále, ktoré nevysychajú.

⁶⁾ Popiera bytnosť tvoju.

⁷⁾ Ktorou si sa zaviazal ľud tvoj vyslobodiť zo všetkého nebezpečenstva.

⁸⁾ Vnútri zatemneli obyvateľia zeme, majú hojnosť príbytkov, pobrali ich proti právu Izraelitom. Lepšie hebr.: Naplnené sú kúty zeme miestami násilia.

⁹⁾ Utlačení národ izraelský.

ŽALM 74. (75.)

Žalmista napomína ľudí, aby bohobožne žili, lebo Boh je prísny sudca, ktorý potresce každú nepravosť.

1. Ku koncu, Nezahub.¹⁾ Žalm piesne Azafovej.

2. Oslavujeme teba, Bože, slávime Ťa, a voláme na pomoc tvoje meno.

Rozhlasujeme tvoje divy:

3. Keď si čas vezmem, ja budem súdiť spravodlivo.²⁾

4. Jestli sa rozplynula³⁾ zem a všetci, ktorí na nej bydlia: ja upevním jej stĺpy.⁴⁾

5. Hovorím nešlachetným: Nečiňte bezbožne, a hriešnikom: Nevyzdvihujte roha.⁵⁾

6. Nenosteže vysoko svojho roha: nemlujte proti Bohu nepravosti.

7. Lebo nie od východu, ani od západu, ani od vrchov púšti.⁶⁾

8. ale len Boh je sudca.

Jedného ponizuje a druhého povyšuje:

9. Lebo v Pánovej ruke je kalich⁷⁾ s čistým vínom, plný miešaného a nakloňuje ho sem i tam: a predsa jeho droždie⁸⁾ nie je vyprázdnené: z toho piť musia všetci hriešnici na zemi.

10. Ale ja chcem to zvestovať⁹⁾ na veky: chcem spievať Bohu Jakubovmu.

11. A všetky rohy hriešnikom polámem, a vyvýšené budú rohy spravodlivých.¹⁰⁾

¹⁾ Dľa nápevu „Nezahub“.

²⁾ Hebr.: Keď uchopím pravý čas, ja súdiť budem po práve.

³⁾ Dľa hebr.: zatriasla sa.

⁴⁾ Assur takmer základy zeme otriasol, lebo chcel panovať nad všetkými kráľovstvami; pretože aj Izrael trpel od toho, prichádza Pán znovu upevniť stĺpy, ktoré neviditeľne nosia o kršlek zemský. (Job. 9, 6.)

⁵⁾ Nezakladajte si v sile svojej.

⁶⁾ Neochráni vás pred strašným sudcom, hriešnici.

⁷⁾ Víno trpkosti a trestu.

⁸⁾ To najhorkejšie.

⁹⁾ Že Boh karhá hriešnikov.

¹⁰⁾ Smelosť hriešnikov klesne, keď počujú svoj súd, spravodliví ale budú potešení. Roh je obraz moci. (Srovnaj Deut. 33, 17.)

ŽALM 75. (76.)

Žalmista vďaka vzdáva Bohu za víťazstvo ľudu izraelského, že pokoril jeho nepriateľov.

1. Ku koncu medzi chválospevmi, žalm Azafov, pieseň na Assyrských.¹⁾

2. Známy je v Judstve Boh: v Izraeli je veľké jeho meno.

3. A v pokoji²⁾ je pripravené jeho miesto, a jeho príbytok na Sione.

4. Tam zlámал silu lukov — štít, meč i vátku.

5. Keď si sa podivne zažiaril — od večných hôr:

6. Zlakli sa všetci pošetili³⁾ srdcom. Usnuli svojím spánkom: a nič nenašli mužovia bohatstva v svojich rukách.⁵⁾

7. Od tvojho pohrozenia, Bože Jakubov, usnuli, ktorí sadali na kone.⁶⁾

8. Ty hrozný si, a kto ti môže odpovieť, keď vzplanie hnev tvoj?

9. Ty s neba dávaš slyšať súd:⁷⁾ zem zachvela sa a utíchla,

10. keď vstal Boh k súdu: aby pomohol všetkým tichým zeme.⁸⁾

11. Lebo smýšľanie ľudske bude Ťa velebiť: a ostatky smýšľania budú Ťe sláviť sviatok.⁹⁾

12. Sľubujte a vyplňte Pánu, Bohu svojmu: vy všetci, ktorí ste okolo neho, prineste dar Hroznému.

13. A tomu, ktorý odníma kniežatám ducha,¹⁰⁾ hroznému kráľom zemským.

¹⁾ Starí Židia vzťahovali tento žalm na porážku Senacheribovu. (IV. Kráľ. 19.)

²⁾ Pôvodne bolo v pokoji, v Saleme (Jeruzaleme).

³⁾ Večné, lebo sú od počiatku sveta bez premeny; tu od Sionu.

⁴⁾ Polhania. Hebr.: Vzdorovití bojovníci.

⁵⁾ Neveriaci usnuli na večnosť a ostali bez zbrane.

⁶⁾ Hebr.: bol omráčený i voz i kôň.

⁷⁾ Keď sa tvoja moc pozdvihla v hrmení, utíšil sa vztek strachom zachváteného sveta.

⁸⁾ Hebr.: aby pomohol ubohým na zemi.

⁹⁾ Dľa hebr.: Zbytkom hnevu sa prepasuješ, t. j. aj ten zbytok ľudského hnevu, slabý podnik bezbožných pripraví Ťi slávu a ozdobu.

¹⁰⁾ Hebr.: Ktorý korí ducha kniežat. Musia badať, že majú pána nad sebou, keď zkuša vysoké cédry, ktoré sa vzdorovite priečia jeho uznáť.

ŽALM 76. (77.)

Prorok si sťažuje na svoju biedu, avšak uvažujúc zázraky, ktoré učinil Boh ľudu izraelskému, nádej skladá v Bohu a jeho добрôte.

1. Ku koncu, pre Idithuna, žalm Azafov.

2. Ja svojím hlasom volám k Pánovi: ja hlasom svojím (volám) k Bohu, aby pozoroval na mňa.

3. V deň svojej tiesne hľadám Boha, vystieram v noci svoje ruky k nemu: a nesklamal som sa.¹⁾ Nechce sa potešiť moja duša.

4. Spomínam na Boha a radujem²⁾ sa (v ňom), a premýšľam a ukonáva sa môj duch.³⁾

5. Bdejú oči moje po všetok čas nočnej stráže: som zkormútený a nemôžem mluiť.

6. Premýšľam o dňoch dávnych: a večné roky mám na mysli.

7. A rozjímam za noci v svojom srdci, a premýšľam a trápim svojho ducha.

8. Či Boh zavrhuje nás na veky: alebo či už nikdy viac sa nesľutuješ?

9. Alebo či na veky odtiahne milosrdenstvo svoje, od pokolenia až do pokolenia?⁴⁾

10. Alebo či zabudne Boh byť milostivým? Alebo či zadrží v svojom hneve svoje sľutovanie?

11. Tu riekol som: Teraz začínam (poznávať): to je premena (od) praviace Svrchovaného!⁵⁾

12. Chcem rozpomínať sa na skutky Pána: lebo mám na pamäti tvoje divy od počiatku.⁶⁾

13. A budem rozjímať o všetkých твоjich činoch, a vhlbím sa do твоjich skutkov.

¹⁾ Že ma vyslyší.

²⁾ Lepšie dľa hebr.: a vzdychám.

³⁾ Spomínam, aký bol milostivý predtým a keď vidím dnešné úzkosti, omdlievam.

⁴⁾ Hebr.: Či je na vždy koniec jeho milosti.

⁵⁾ Teraz dostávam dôveru a poznávam, že túto premenu vo mne nespôsobil iný ako Boh.

⁶⁾ Izraela.

14. O Bože, v svätosti je tvoja cesta: kto je boh tak veľký ako náš Boh?

15. Ty si Boh, ktorý činí divy. Ty známou si učinil svoju moc v národoch:

16. Vykúpil si ramenom svojím ľud svoj, synov Jakubových a Jozefových.

17. Videly teba vody, Bože; videly teba vody: a naľakaly sa, a hlbiny¹⁾ sa chvely.

18. Náramný hukot vôd (bol): zvuk dávaly oblaky; a tvoje strely²⁾ lietaly sem i tam:

19. Hlas tvojho hrmenia do kola. Blýskanie tvoje osvietilo okruh zeme: pohybovala sa a zatriasala sa zem.

20. Cez more viedla tvoja cesta a tvoje chodníky cez veľké vody: a твоjich stôp nebolo poznať.³⁾

21. Tys' viedol ľud svoj ako ovce rukou Mojžiša a Arona.⁴⁾

ŽALM 77. (78.)

Prorok ukazuje na divy a na tresty, ktorými Boh stíhal vzpurných ich predkov počnúc od vytiahnutia z Egypta až po kráľovanie Davido, a chce ich týmto priviesť k poznaniu Boha.

1. Poučná pieseň Azafova.

Pozoruj, ľudu môj, na moju nauku: nakloň svoje uši k slovám mojich úst.

2. Otvorím ústa svoje v podobenstvách: vynášať chcem hádanky od praviekov.⁵⁾

3. Čo sme slyšali a zkúsili: a nám otovia naši rozprávali.

4. Nezatajíme pred ich deťmi, v druhom pokolení.⁶⁾ Vyrozprávame slávy Pána, a jeho moc i divy, ktoré učinil.

5. I vyzdvihol svedectvo⁷⁾ v Jakubo-

¹⁾ Narážka na priechod cez Červené more.

²⁾ Blesky šľahaly.

³⁾ Vody morské sa zase spojily a nebolo poznať šľapajov.

⁴⁾ Tvojej opatere a ochrane sa chcem poddať, lebo ty si starostlivý pastier.

⁵⁾ Dávne udalosti chcem rozprávať, ktoré nám dnes prichádzajú ako v pohádke.

⁶⁾ Hebr.: Nechceme zatajovať ich synom, vyrávame pozdejšiemu pokoleniu chválu Pána.

⁷⁾ Svedectvo svojej múdrosti a lásky.

vi: a zákon postavil v Izraelovi, v ktorom naložil našim otcom, aby to dali v známosť svojim synom,

6. aby vedelo pokolenie druhé. Synovia, ktorí sa narodiť mali, a povstanú, aby rozprávali o nich svojim deťom,

7. aby skladali v Boha nádej svoju, a nezabúdali na skutky Božie: ale zachovávali jeho príkazy.¹⁾

8. Aby nestali sa takými, ako ich otcovia: pokolenie zlostné a vzdorovité. Pokolenie, ktoré nenapravilo srdca svojho: ktorého duch nebol verný Bohu.

9. Synovia efraimskí, ktorí vedeli napínať a vystreľovať luk:²⁾ v deň bitky dali sa na útek.

10. Neostríhali³⁾ Božej smluvy a v jeho zákone nechceli chodiť.

11. A zabudli na jeho dobrodenia a na tie jeho divy, ktoré im ukázal.

12. Pred ich otcami činil divy v egyptskej zemi na tanisskom⁴⁾ poli.

13. Rozrazil more, a previedol ich (ním): a nechal vody stáť ako v nádobe.

14. A vodil ich v oblaku vo dne: a celú noc vo svetle ohňa.

15. Rozrazil skalú na púšti a napojil ich ako z hĺbočiny plnej.

16. A vyviedol zo skaly vodu: a dal tiecť vode, ako rieke.

17. Ale tí ešte viac hrešili proti nemu: popudzovali k hnevu Najvyššieho na bezvodnej (púšti).

18. A pokúšali Boha v svojich srdciach: že žiadali pre seba⁵⁾ pokrm.

19. A vraveli zle proti Bohu; riekli: Či môže Boh pripraviť stôl na púšti?

20. Uderil síce skalú, tak že tiekly vody, a potoky sa lialy: ale či môže dať aj chleba, alebo stôl pripraviť svojmu ľudu?⁶⁾

21. Tak slyšal to Pán a odložil;¹⁾ a rozpálil sa oheň proti Jakubovi, a hnev sa rozpálil proti Izraelovi:

22. Že neverili Bohu a nedúfali v jeho pomoc.

23. A rozkázal oblakom shora, a otvoril nebeské brány.

24. A nechal pre nich pršať mannu ku pokrmu a dal im nebeský chlieb.²⁾

25. Chlieb anjelský jedával človek:³⁾ potravu im sosielať do sýtosti.

(IV. Mojž. 11, 1.)

26. Preniesol južný vietor s neba: a mocou svojou doviedol severný vietor.

(IV. Mojž. 11, 31.)

27. A nechal na nich pršať mäso ako prachu: a jako piesku morského opečeného vtáctva.

28. A padaly na prostred ich ležania: vôkol ich stánkov.

29. A jedli a sa nasýtili veľmi, a dal im, čoho si žiadali.

30. Neboli zbavení ich chuti. Ešte ich pokrm bol v ich ústach: (IV. Mojž. 11, 33.)

31. a už hnev Boží vstúpil na nich. A pobil silných medzi nimi⁴⁾ a urobil prekážku vyvoleným⁵⁾ z Izraela.

32. Pri všetkom tom hrešili ešte ďalej: a neverili jeho divom.

33. Preto sa mýňaly ich dni v márnosti, a roky ich v rýchlosti.⁶⁾

34. Keď ich zabíjal, hľadali ho; a obrátili sa a za včas rána prichádzali k nemu;

35. a rozpomätali sa, že Boh je ich spomocníkom: a že Boh najvyšší je ich vykupiteľom.

¹⁾ Nedal im vojsť hneď do zasľúbenej zeme. Hebr.: rozžneval sa.

²⁾ Hebr.: žito s neba; žitom volá sa manna pre podobnosť so žitom.

³⁾ Chlieb silných, anjelov, lebo prichádzal z príbytku anjelov. Manna predobrazovala najsv. Svätosť Oltárnu. Ján 6, 31; 49, 50; I. Kor. 10, 3.

⁴⁾ Najprednejších.

⁵⁾ Mládencom.

⁶⁾ Všetci, ktorí mali vyše dvadsať rokov, mali umrieť na púšti.

¹⁾ Aby sa tak stali hodnými i na ďalej jeho pomoci.

²⁾ Hebr.: Ozbroyení lukostrelci.

³⁾ Otcovia.

⁴⁾ Tanis bolo hlavné mesto Egypta.

⁵⁾ Nie z potreby, ale z rozkoše.

⁶⁾ Hebr.: Mäso zaopatrit.

36. A milovali ho ústami svojimi, a svojím jazykom mu luhali.

37. Ale ich srdce nebolo úprimné k nemu: ani neboli verní v jeho smluve.

38. On však je milosrdný, a odpúšťa im ich hriechy: a nevyhubil ich. A mnohokrát odvrátil svoj hnev: a nerozpálil všetok svoj hnev.

39. Pamätal, že sú telo:¹⁾ odchádzajúci vetor, ktorý sa nevracia.

40. Koľkokrát roztrpčili ho na púšti, popudzovali k hnevu v zemi bezvodnej?

41. Opäť a opäť pokúšali Boha: a svätého izraelského popúdzali.

42. Nerozepamätali sa na jeho ruku, v ten deň, keď ich vykúpil z ruky utlačovateľa,

43. keď položil v Egypte svoje znaky a svoje zázraky na poli Tanis.

44. Keď premenil na krv ich rieky,²⁾ a ich potoky, tak že nemohli piť.

(II. Mojž. 7, 20.)

45. Poslal na nich psie muchy, a tie ich žieraly: i žaby, a tie ich hubily.

(II. Mojž. 8, 6; 24.)

46. A vydal ich úrody sneti: a ovocie ich roboty kobyľkám. (II. Mojž. 10, 15.)

47. Kamencom zničil ich vinice: a ich moruše ľadom.

48. A vydal ich dobytok krupobitiu: a majetok ich ohňu.³⁾

49. Poslal na nich hnev svojho rozhorčenia: prchivosť a hnev, a súženie: posielku od anjelov zhubných.

50. Urovnal chodník hnevu svojmu, nezdržal ich dušu od smrti: a ich dobytok⁴⁾ zavrel v smrti.

51. A pobil všetko prvorodené v egyptskej zemi: prvotiny ich všetkej práce v stanoch Cháma. (II. Mojž. 12, 29.)

52. Ale svoj ľud vyviedol ako ovce: a jako stádo vodil ich po púšti.

53. A vodil ich v dôvere, a nemali strachu: ale ich nepriateľov pokryl morom. (II. Mojž. 14, 27)

¹⁾ Smyselná žiadosť obľaznovala Izraelských.

²⁾ Egyptských.

³⁾ Hromobitiu.

⁴⁾ Hebr.: ich život.

54. A priviedol ich k svätej svojej hore,¹⁾ k tej hore, ktorú jeho pravica zaopatřila. (Joz. 13, 7.)

A vyhnať pred nimi národy: a podľa ľosov rozdelil im zem meričskou šnúrou.

55. A dal v ich stanoch bydlieť kmeňom izraelským.

56. Ale tí pokúšali a dráždili Boha najvyššieho: a jeho svedoctvá neostríhali.

57. A odvrátili sa, a nezachovávali smluvu, ako aj ich otcovia, obrátili sa ako planý luk.²⁾

58. K hnevu ho popúdzali na výšinnách³⁾ svojich, a svojimi vyrezávanými obrazmi roznecovali k žiarlivosti.

59. Slyšal to Boh a zavrhol ich, a na nivoč uviedol Izraela veľmi.⁴⁾

60. A zavrhol príbytok v Silo, svoj stánok, kde prebýval medzi ľuďmi.⁵⁾

(Jer. 7, 12; 14, 26, 6.)

61. A vydal v zajatie ich silu: a ich okrasu do rúk nepriateľa.⁶⁾

62. A vydal ľud svoj pod meč; a svojím dedičtvom pohrdol.

63. Ich mládencov pohltol oheň,⁷⁾ a panny ich neboly oplakané.⁸⁾

64. Ich kňazia padli mečom: a vdovy ich neboly oželené.⁹⁾

65. Tu precitnul Pán ako spiaci, ako hrdina opojený vínom.¹⁰⁾

¹⁾ Do zaslúbenej zeme, kde bola sv. hora sionská.

²⁾ Hebr.: ako luk zrady. Planý luk klame strelca, netrafi. Ľud izraelský pri všetkých dobrodieniach, ktoré dostával od Boha, nemal sa k nemu, ale chodil k modlám.

³⁾ Kde stavali stánky modlám. III. Kráľ. 3, 2.

⁴⁾ Hebr.: Rozhorlil sa a opovrhol Izraelom úplne. — Čím väčšia bola jeho láska, tým horší bol ich nevďak, tým väčší trest ich stíhal.

⁵⁾ Filištinskí im odobrali archu úmluvy. I. Kráľ. 1, 3.

⁶⁾ Okrasou Izraelitov bola archa úmluvy.

⁷⁾ Oheň vojny.

⁸⁾ Hebr.: a ich panny ostaly bez oslavy, t. j. bez sobášnej oslavy, nevydaly sa.

⁹⁾ Hebr.: Ich vdovy neželely, neplakaly. Vdovy pobitých nemohly v hrôzach vojny držať poľnohospodné nariadenie.

¹⁰⁾ Hovorí v obraze a dáva Bohu podobu ľudskú.

66. A bil svojich nepriateľov od zadku: pohanu večnú spôsobil im.

67. A opovrhol stánkom Jozefovým,¹⁾ a kmen efraimský nevyvolil.²⁾

68. Lež vyvolil kmen judský, sionskú horu, ktorú si obľúbil.

69. A vystavil si ako jednorozcov roh,³⁾ svätyniu svoju v tej zemi, ktorú založil na veky.

70. A vyvolil Davida, svojho služobníka, a pojal ho od stáda oviec: od dojnych oviec ho vzal,

71. aby pásol Jakuba, jeho služobníka, a Izraela, jeho dedičstvo:

72. i pásol ich dľa nevinnosti svojho srdca: a múdrosťou rúk svojich vodieval ich.

ŽALM 78. (79.)

Prorok oplakáva zkasu Jeruzalema a znesvetenie chrámu.

1. Žalm Azafa.

O Bože, vošli pohanania do tvojho dedičstva, poškvrnili tvoj svätý chrám: zmenili Jeruzalem na jablčnú bídu.⁴⁾

2. Mrtvoly tvojich služobníkov dali za pokrm nebeským vtákom: a telá svätých tvojich zverom zemským.

3. Vylievali krv ich ako vodu okolo Jeruzalema: a nebolo, kto by ich bol pochoval.⁵⁾

4. Stali sme sa posmechom pre susedov našich:⁶⁾ posmechom a rúhaním pre tých, ktorí sú v okolí našom.

5. Dokiaľ sa budeš hnevať, Pane,

¹⁾ t. j. Silom. Pre nevernosť tohoto pokolenia zavrhol Pán Silo a archa úmluvy prenesená bola na horu Sion.

²⁾ Boh Efraima nevyvolil, preto že bol Efraim Jozefov syn.

³⁾ Lepšie hebr.: vystavil ako výšky (nebeské) a jako zem, ktorú na večnosť založil. Nehovorí o večnom trvaní stavby stánku alebo chrámu, ale o večnej úcte k Bohu v Izraeli a v Judstve, ktorej pokračovanie je v kresťanskej cirkvi. Túto neohrozenú trvácnosť vyslovuje obraz pevného a silného rohu jednorozcovho.

⁴⁾ Táto sa rozvážala, keď sa ovocie pooberalo. Hebr.: obrátili Jeruzalem v rumy.

⁵⁾ Mŕtvolu nechať nepochovanú, to bolo obzvlášťne potupné.

⁶⁾ Moabitom, Ammonitom, Sýrom a Edomitom.

neustále: či ako oheň bude horieť tvoja rozhorlenosť?

6. Vylievaj hnev svoj na pohanov, ktorí ťa neznajú: a na kráľovstvá, ktoré nevzývajú mena tvojho. Jer. 10, 25.)

7. Lebo sožrali Jakuba: a spustošili jeho miesto.

8. Nepripomínaj nám predošlých našich neprávostí:¹⁾ nech náhle nás predíde tvoje smilovanie, lebo sme príliš zchudobneli. (Izai. 64, 9.)

9. Pomož nám, Bože našej spásy: pre slávu tvojho mena²⁾ vysloboď nás, Pane: a odpusť hriechy naše pre meno svoje.

10. Aby snáď neriekali medzi národami: Kde je Boh ich? A nech sa stane známosťou na pohanoch, pred očima našimi.³⁾

Pomsta nad krvou tvojich služobníkov, ktorú vylievali:

11. Nech príde pred tvár tvoju lkanie väzňov! Dľa veľkej moci tvojho ramena za svojich prijmi synov usmrtených.

12. A odpláť naším susedom sedemnásobne do ich lona:⁴⁾ za pohanenie, ktorým teba hanili, o Pane!

13. A my, tvoj ľud a ovce tvojej pastvy, budeme teba chváliť večne: od pokolenia až do pokolenia zvestovať chceme tvoju chválu.

ŽALM 79. (80.)

Prorok žiada od Boha vyslobodenie ľudu izraelského od nepriateľov. A my žiadame Boha za vyslobodenie a povýšenie Cirkvi Kristovej.

1. Ku koncu. Pre tých, ktorí budú premenení.⁵⁾ Svedoctvo od Azafa. Žalm.

2. Ty, ktorý riadiš Izraela, počuj; ty, ktorý vodievaš Jozefa⁶⁾ ako ovcu.

¹⁾ Viny našich predkov nám nepričítaj, lebo my sme sa od nich odvrátili a tak smieme úfať v tvoju milosť.

²⁾ Tvoja sláva to požaduje. Keby si nespomohol, hovorili by, že nemôžeš.

³⁾ Aby sme ešte my boli svedkami; ešte za nášho života. (Theodor.)

⁴⁾ Na východe schovávajú veci do pazuchy alebo do lona.

⁵⁾ Hebr.: pre riaditeľa hudby dľa „Ľalie sú svedectvom“.

⁶⁾ Jozef ako miláčik Jakubov stojí za celý národ.

Ty, ktorý sedíš nad cherubinami,¹⁾ zjav sa!

3. Pred Efraimom, Beniaminom, a Manassesom²⁾ vzbud' svoju moc, a príď nás vyslobodiť.

4. O Bože, obráť nás:³⁾ a ukáž tvár svoju a budeme spasení.

5. O Pane, Bože zástupov, dokiaľ sa budeš hnevať pri modlitbe⁴⁾ svojho služobníka?

6. Nás kŕmiť chlebom slz: a dávať nám slzavý nápoj v hojnej miere.

7. Postavil si nás za príčinu vady⁵⁾ pre susedov našich: a nepriatelia naši sa nám posmievajú.

8. O Bože zástupov, obráť nás: a ukáž svoju tvár a budeme spasení.

9. Ty si preniesol vinný kmen⁶⁾ z Egypta: vyhnať si pohanov a vsadil si ho.

10. Ty ako vodca šiel si cestou pred ním:⁷⁾ zasadil si koreň jeho: a naplnil zem.

11. Tieň jeho pokryl hory: a jeho ralestí cédry Božie.⁸⁾

12. Roztiahol svoje konáre až k moru: a až po riekú svoje prúty.⁹⁾

13. Prečo si rozboril ohradu jeho: aby ho oberali všetci, ktorí idú cestou.¹⁰⁾

¹⁾ Cherubíni zastupujú všetko stvorenie; nad nimi tróni Boh; ale sa nepretržite nezjavuje.

²⁾ Kmene Efraim a Manasses sú tu menované na miesto Jozefa. Beniamin bol rodom Jozefovi (z jednej matky) najbližší.

³⁾ Uveď nás zasa do predošlého stavu, aby sme boli zase slobodní a mali česť u susedov.

⁴⁾ Vzdor modlitby.

⁵⁾ Často sa hádal Egypt a Assýria pre Palestínu.

⁶⁾ Vinný kmeň je Izrael, ktorý v Egypte vyrastol, zkaďal ho Boh do zaslúbenej zeme presadil. Tento žalm môžeme vzťahovať i na túžbu po Kristovi, ktorý zpusťosť vinicu opäť privedie do dobrého stavu.

⁷⁾ Odstaňujú všetky prekážky. Tak i hebr.: upravil si pred ním miesto.

⁸⁾ Ako najväčšie stromy, pomníky moci Božej.

⁹⁾ Hranice: vrchy južná, cedry severná, more (stredozemné) východná, a rieka (Eufrat) západná hranica.

¹⁰⁾ Pozbavil si ľud židovský pastierov a učiteľov, ktorí ho vyučovali a povzbudzovali, a dnes pozbavený je najväčších pokladov náboženstva.

14. Rozryl ho kanec z lesa:¹⁾ a samotárska zver ho spásala.

15. O Bože zástupov, navráť sa, shliadni s neba, a viď, a navštív tento vinný kmen.

16. A dokonaj ho, ktorý vsadila pravica tvoja, (a shliadni) na syna človeka,²⁾ ktorého zmocnil si pre seba.³⁾

17. Spálený je ohňom a porúbaný! Od hrozby tvojej tvári zhynú.

18. Nech bude tvoja ruka nad mužom pravice tvojej:⁴⁾ a nad synom človeka, ktorého si silným učinil pre seba.

19. A neodstúpime od teba, obživ nás: a budeme vzývať tvoje meno.

20. O Pane, Bože zástupov, obráť nás: a ukáž svoju tvár, a budeme spasení.

ŽALM 80. (81.)

Žalmista napomína Izraelietov, aby pobožne slávili sviatky Pánove a Boha horlive ctíli.

1. Ku koncu, pre lisy. Žalm od samého Azafa.

2. Plesajte Bohu, nášmu pomocníkovi: vyskajte Bohu Jakubovmu.

3. Začnite spev, a dajte zavznieť bubnu: príjemnej harfe a citare.

4. Trúďte na nový mesiac trúbou⁵⁾ na znamenitý deň slávnosti vašej.

5. Lebo je to ustanovenie v Izraeli: a taký zákon Boha Jakubovho.

6. Na svedectvo⁶⁾ to ustanovil v Jozefovi, keď vychádzal z egyptskej zeme: keď slyšal jazyk, ktorý neznal.⁷⁾

¹⁾ Assur.

²⁾ Izraela.

³⁾ Ktorého si za silný národ sebe vychoval.

⁴⁾ Nad ľudom vyvoleným; ako obraz tých, ktorí budú jednú postavení na pravicu Otca v kráľovstve Kristovom.

⁵⁾ Nový mesiac siedmeho mesiaca slávili Izraeliti sviatočne ako deň najprísnejšieho odpočinku obetami. Na tento deň trúbievali na trúbe (vlastne na baranom rohu, sofar zvanom).

⁶⁾ dobrodení Božích a proti Izraelovi.

⁷⁾ Reč, akú Izrael dosiaľ neznal, má teraz slyšať. Hebr.: Reč počujem, ktorú neznám (t. j. reč v obyčajnom mluvení znejúcu, ale nadprirodzenú), reč Božíu.

7. On sprostil jeho chrbát bremien: keď ruky jeho s košami robotovaly.¹⁾

8. V súžení si ma vzýval, a ja som ťa vyslobodil: vyslyšal som ťa v mračne búry: sponoval som ťa u vôd sváru.²⁾

(II. Mojž. 17, 2.)

9. Slyš, ľudu môj, a osvedčím sa tebe:³⁾ o Izraelu, či ma len poslúchneš!

10. Nech nebude u teba žiadneho nového boha, neklaňaj sa bohu neznámemu.

11. Lebo ja som Pán, Boh tvoj, ktorý som ťa vyviedol zo zeme egyptskej: roztvor len ústa svoje, a ja ich naplním.⁴⁾

(II. Mojž. 20, 2.)

12. Ale môj ľud neslyšal hlasu môjho: a Izrael nedával pozor na mňa.

13. I prepustil som ich chuťkam ich srdca,⁵⁾ i chodili za svojimi výmyslami.

(Sk. ap. 14, 15.)

14. O keby mňa môj ľud poslúchol: Izrael keby chodieval po mojich cestách:

(Bar. 3, 13.)

15. ako nič bol by som azda ich nepriateľov snížil, a proti ich sužovateľom obrátil bych svoju ruku.

16. Pánovi nepriatelia by mu lichotili:⁶⁾ a ich (pokojný) čas trval by na veky.⁷⁾

17. A on by ich krmil najlepšou pšenitou: a medom zo skaly by ich bol sýtil.⁸⁾

ŽALM 81. (82.)

Žalmista napomína sudcov, aby bez ohľadu na osoby spravodlivo súdili.

1. Žalm od Azafa.

¹⁾ Izrael musel v košoch nosiť tehly.

²⁾ Kde začal ľud reptáť.

³⁾ Označiť ti a ťa napomenúť.

⁴⁾ Boh môže dať hojnosť svojich darov, i dá, len to žiada, aby ich človek prosil, žiadostivý spasenia.

⁵⁾ Hebr.: I pustil som ho v zatvrdilosti ich srdca — Boh učinil ich hriech ich trestom.

⁶⁾ By ho nútene poslúchali.

⁷⁾ Večne by boli bývali šťastnými.

⁸⁾ I zázračným spôsobom by ich bol ochraňoval. Keby Židia boli prijali Krista, boli by jedli chlieb nebeský, a okúsili by boli med múdrosti

Boh stojí v shromaždení bohov:¹⁾ uprostred bohov drží súd.

2. Dokedy budete nespravodlivo súdiť: a obličaje (osoby) hriešnikov prijímať?²⁾

3. Prisúďte právo ubohému a sirote: pomôžte k pravde nízkemu a chudobnému.

4. Oslobodzujte chudobného: a núdzneho z ruky hriešnika vytrhujte.

(Prís. 24, 11.)

5. Nevedia ničoho, ani nerozumejú: v temnostiach chodia: kdejaký základ zeme³⁾ sa kolíše.

6. Ja riekol som: Bohovia⁴⁾ ste vy, a synovia Svrchovaného všetci.

7. Predsa zomrete ako ľudia,⁵⁾ a jako jeden⁶⁾ z kniežat padnete.

8. Povstaň, o Bože, súd zem: iebo ty si dedičným pánom nad všetkými národami.

ŽALM 82. (83.)

Modlitba o pomoc Božiu, keď nepriatelia napádali kráľovstvo izraelské.

1. Žalmová pieseň od Azafa.

2. O Bože, kto ti je podobný?⁷⁾ Nemlč, ani sa neuspokoj, Bože:

nebeskej. Krestane, uč sa poznať múdrosť nauky Kristovej, aby si nebol vydaný zkaže ako národ židovský.

¹⁾ Vprostred kráľov a sudcov, ktorí sa v Písme sv. často menujú bohovia. II. Mojž. 21. 6, 22; 8, 28; Rím. 13, 1. 2. 3. Právo súdiť nad ľuďmi, najmä rozhodovať nad ich životom a smrťou, je právom veličenstva Božieho; vykonávanie práva toho preniesol Boh na ľudí. Ponevác sa Boh toho práva nepozbavil, ostáva jeho vôľa smerodajnou pre tých, ktorí v jeho mene súdia ľudí, tak on teraz drží súd v ich kruhu.

²⁾ Stranu držať hriešnikom, zlým, ktorí sudcov podplácajú.

³⁾ Predstavení ľudu nerozumeli, že základ kráľovstvá je pravda, a že tú majú vysluhovať každému. A ponevác toto nechcú uznať, búri sa celá zem.

⁴⁾ Ste na mieste Božom a konáte dielo Božie, teda mne ste zodpovední. Ján 1, 14, 18.

⁵⁾ Ale jestli tej dôstojnosti nezodpoviete, zomrete ako obyčajní ľudia.

⁶⁾ Ako jeden z tých kniežat, ktorých môj súd náhle shodil do pekla. Nezachráni vás váš božský úrad.

⁷⁾ Modlitba k Bohu, všemohúcemu spomocníkovi. Hebr.: O Bože, nemaj odpočinku, nemlč a neodpočívaj!

3. Lebo hľa, nepriatelia tvoji¹⁾ zúria: a ktorí teba nenávidia, pozdvihujú hlavu.

4. Proti tvojemu ľudu kujú zlostnú radu: a zamýšľajú proti tvojim svätým.

5. Riekajú: Podťte, a vyhubme ich z národov, že nebude viac spomínané meno Izraela.

6. Lebo jednomyselne sa usniesli: a spolu proti tebe smluvu uzavreli.

7. Edomské stany a Izmaelitskí, Moab a Agarenskí,

8. Gebal, a Ammon, a Amalech:²⁾ cudzinci³⁾ s obyvateľmi tyrskými.

9. Aj Assur prišiel s nimi: sú ku pomoci synov Lota.⁴⁾

10. Učín im ako Madianovi⁵⁾ a Sisarovi: ako Jabinovi⁶⁾ pri potoku Cison. (Sudc. 4, 7; 7, 22.)

11. Zhynuli v Endor: stali sa jako hnoj pre pole.

12. Nalož s ich kniežatami ako s Orebom a so Zebom a so Zebeom a so Salmanom, s ich všetkými kniežatmi,⁷⁾ (Sudc. 7, 25; 8, 21.)

13. ktoré vravely: Dedične privlastníme si svätýňu Božiu.⁸⁾

14. Môj Bože, učín ich ako krútnavu: a jako plevu pred vetrom.

15. Jak oheň, ktorý spaľuje les: a jako plameň, ktorý páli hory,

16. tak prenasleduj ich víchricou svojou: a svojím linevom ich ľakaj!

17. Naplň ich tvár potupou: aby hľadali meno tvoje, Pane.

18. Nech budú zahanbení a predezení na veky vekov: a nech sa hanbia a zahynú.¹⁾

19. A nech poznajú, že tvoje meno je „Pán“, že ty jediný si Najvyšší na celej zemi.

ŽALM 83. (84.)

Prorok vzdialený od svätyne, prejavuje túžbu po nej, a blahoslavenými menuje tých, ktorí stále majú voľný prístup do chrámu.

1. Ku koncu, pre lisy, žalm od Koreho synov.

2. Jak premilé sú príbytky tvoje, Pane zástupov!

3. Túži, až omdlieva duša moja po Pánových sieňach. Moje srdce a moje telo plesajú k Bohu živému.²⁾

4. Veď aj vrabec našiel si dom: a hrdlička svoje hniezdo, kde by uložila svoje mladé: tvoje oltáre,³⁾ Pane zástupov: kráľu môj a Bože môj!

5. Blažení tí, ktorí prebývajú v tvojom dome, Pane: budú ťa na veky vekov chváliť.

6. Blažený ten človek, ktorý má od teba pomoc: ten si usporiadal v srdci svojom cesty⁴⁾

7. slzavým údolím, k miestu, ktoré ustanovil.

¹⁾ Nepriatelia Izraela sú i nepriatelia Boha.

²⁾ Filištinskí.

³⁾ Edomiti, ktorí bývajú v stanoch, idú od juhovýchodu Mŕtvého mora, Izmaeliti od Sinai a severnej Arabie až po Libanon, Moab a Ammon od západnej strany Mŕtvého mora, Amalech od sinajského polostrova severne od zeme filištinskej. Agorenskí boli ľud arabský, za času Saula od východnej strany Mŕtvého mora vytisnutý. Gebal v severnom kraji edomského pohoria, južne od Mŕtvého mora. Obyvatelia Tyru, Feničania.

⁴⁾ Synovia Lotovi boli najrozhorčenejší nepriatelia.

⁵⁾ Od Madianitov oslobodil Izraelitov Gedeon. (Sud. 7.)

⁶⁾ Sisar a Jabin boli premožení za Baraka a Debory. (Sud. 4. a 5.)

⁷⁾ Títo zahynuli.

⁸⁾ Izraelovi od Boha ustanovenú zem alebo i chrám.

¹⁾ Jestliže sa neobrátia k tebe. — Sv. Augustín vzťahuje tento žalm na nepriateľov Cirkvi, ktorí sa len v nenávisti proti Kristovi a jeho Cirkvi spoločujú, z ktorých najhorší bude Antikrist.

²⁾ Ktorý je v chráme zvláštnym spôsobom medzi svojím ľudom prítomný, kde pri obetách hľadiac na vieru a ľútosť obetujúcich pre budúce zásluhy Kristove udeľuje povzbudzujúcu a posväcujúcu milosť.

³⁾ Oltáre tvoje sú pre mňa miestom odpočinku a pokoja.

⁴⁾ Reč je o pútnikoch, ktorí idú za Bohom na Sion. Tí najdú u Boha pomoc, premôžu prekážky, dôjdu až na Sion.

8. Lebo požehnanie dá zákonodarcu,¹⁾ od sily ku sile; zjaví sa Boh bohov na Sione.²⁾

9. Pane, Bože zástupov, vyslyš modlitbu moju: prijmi ju do svojich uší, Bože Jakubov!

10. Ochranco náš, pozri Bože, a pohľad na tvár pomazaného svojho.³⁾

11. Lebo lepší je deň jeden v sieňach tvojich, ako tisíc (inde).⁴⁾ Radšej chcem byť odhodnoteným v dome svojho Boha: ako bydlieť v stanoch hriešnikov.⁵⁾

12. Lebo milosrdenstvo a pravdu miluje Boh: milosť a slávu Pán dáva.

13. Neodoprie dobrého tým, ktorí chodia v nevinnosti. O Pane zástupov, šťastný človek, ktorý dúfa v tebe.⁶⁾

ŽALM 84. (85.)

Prorok pripomína vyslobodenie Izraelitov z Egypta, a žiada vyslobodenie ľudu z prítomného súženia.

1. Ku koncu; od synov Kore. Žalm.⁷⁾

2. Ty si, o Pane, požehnal zem svoju: odvrátil si zajatie Jakubovo.

3. Odpustil si nepravosť svojho ľudu: prikryl si všetky ich hriechy.

¹⁾ Ktorý prikázal každý rok aspoň tri razy navštíviť jeho príbytky.

²⁾ Menovite na Sione dostávajú pútnici všeliaké požehnanie. Ctnosti, ktorými človek svoje srdce ozdobuje, sú postupy z tohoto slzavého života k nebeskej otčine, ktorá je jeho cieľom (Augustin, Jaronym).

³⁾ Na kráľa. Kresťan tu myslí na veľkého Pomazaného, ktorý oroduje za nás u otca, aby aj on bol vzatý do počtu pomazaných skrze neho.

⁴⁾ Ako tisíc strávených po márnostiach sveta.

⁵⁾ Hebr.: Radšej chcem ležať na prahu v dome svojho Boha (konať v ňom najnižšie služby), ako zostať v stanoch hriešnikov.

⁶⁾ Aj my máme Boha na našich oltároch prítomného, ale dokonalejšie než v starom Zákone. Keď už v zemskej chráme, keď ešte nevidíme, ale len veríme, prítomnosť Božia tak blaženým čini, akou radosťou naplní nás videnie v nebesách!

⁷⁾ David sa modlil tento žalm, keď ho Saul prenasledoval. Kresťan nech ho odrieka v čas pokušenia a prenasledovania, menovite za oslobodenie od hriechov.

4. Zmiernil si všetok hnev svoj: upustil si od hnevu svojej prchlivosti.

5. Obráť¹⁾ nás, Bože, naša spása: a odvráť hnev svoj od nás.

6. Či sa na veky budeš hnevať na nás? Čiže pretiahneš hnev svoj od pokolenia do pokolenia?

7. Oživ nás, Bože, opäť:²⁾ a ľud tvoj bude plesať v tebe.

8. Ukáž nám, Pane, svoju milosť: a svojho spasenia nám udeľ.

9. Chcem slyšať, čo vo mne hovorí Pán, Boh:³⁾ lebo zvestuje pokoj svojmu ľudu.

I svätým⁴⁾ svojim: a tým, ktorí sa zo srdca obrátia.

10. Veru je blízko jeho spasenie k tým, ktorí sa ho boja: by sláva prebývala⁵⁾ v našej zemi.

11. Milosrdenstvo a vernosť sa stretnú:⁶⁾ spravodlivosť a pokoj sa bozkajú.⁷⁾

12. Vernosť zo zeme vychodí: a spravodlivosť s neba hľadí.⁸⁾

13. Áno, popraje Pán dobroty:⁹⁾ a naša zem vydá úrodu svoju.

14. Spravedlivosť¹⁰⁾ pred ním chodíva: a ukladá po ceste svoje kroky.

¹⁾ Udrž nás po našom navrátení v milosti svojej.

²⁾ Z milosti tvojej ožijeme.

³⁾ Akú odpoveď mi dá.

⁴⁾ Spravodlivým (žalm 78, 2; Mich. 7, 2.)

⁵⁾ Sám Boh príde (Ján. 1, 14.).

⁶⁾ Keď príde Spasiteľ, ukáže sa jeho milosť v tom, že svolá pohanov, spravodlivosť ale, že nevytvorí ani Židov z kráľovstva, t. j. z Cirkvi svojej.

⁷⁾ Slová tieto sú messianské, vzťahujú sa na príchod Messiaša, v ktorom Božia spravodlivosť a láska budú stelesnené. (Rim. 15, 8—9.)

⁸⁾ Vernosť sľubov sa na zemi úplne zjaví a spravodlivosť z neba, aby sostúpila na zem.

⁹⁾ Vedľa duševného požehnanie dá Boh i časné dobro.

¹⁰⁾ Chodí slávnostne pred ním i za ním nerozlučiteľne.

ŽALM 85. (86.)

David žiada vo svojom súžení od Boha pomoc proti svojim nepriateľom.

1. Modlitba od Davida.¹⁾

Nakloň, Pane, svoje ucho a vyslyš ma: lebo som núdzny a chudobný.

2. Ochraňuj dušu moju, lebo som ti svätý:²⁾ spas, o môj Bože, svojho služobníka, ktorý dúfa v tebe.

3. Smiluj sa nado mnou, o Pane, lebo na teba volám každého dňa.

4. Obveseľ dušu svojho služobníka, lebo ku tebe, Pane, dvíham svoju dušu.

5. Veď ty si, Pane, lúbežný a tichý: a veľkého milosrdenstva k všetkým, ktorí ťa vzývajú. (Joel. 2, 13.)

6. Do uší prijmi, Pane, moju modlitbu: a pozoruj na hlas prosenia môjho.

7. V deň svojho súženia ťa vzývam: lebo ty ma vyslyšíš.

8. Niet medzi bohmi tebe podobného, Pane: a nič sa nevyrovná tvojim skutkom.

9. Národy všetky, ktoré si učinil, príjdu, a budú sa ti klaňať, Pane: a oslavovať budú tvoje meno.³⁾

10. Lebo veľiký si ty a konáš divy: Ty sám si Boh jediný.

11. Veď ma, o Pane, svojou cestou, a budem chodiť v tvojej pravde: nech sa veselí moje srdce,⁴⁾ aby sa bálo tvojho mena.

12. Chcem oslavovať teba, Pane, Bože môj, z celého svojho srdca a zvelebovať tvoje meno večne.

13. Lebo milosrdenstvo tvoje veľké je nado mnou: a vytrhol si moju dušu z najhlbšej priepasti.

¹⁾ Tento žalm sa modlil David na úteku pred Saulom. Kresťan nech ho odrieka v pokušení k hriechu.

²⁾ Tebe zasvätený.

³⁾ Že sa tak stane v messiánskom kráľovstve, to oznamujú proroci často. Uznávajú národy, že si ty pravý Boh.

⁴⁾ Hebr.: Daj mi jednomyslné srdce, — sjednot všetky sily môjho srdca, daj mi z celého srdca báť sa teba.

14. O Bože, zlomyselne povstali proti mne a rota násilníkov hľadá moju dušu: a nemajú ťa pred očima svojimi.

15. A ty, o Pane, si Boh slutovný a milosrdný: shovievajúci a plný milosrdenstva a pravdivý.¹⁾

16. Pohliadni na mňa, a smiluj sa nado mnou; daj svoju moc služobníkovi svojmu:²⁾ a zachráň syna svojej služobnice.³⁾

17. Sprav na mne znak k dobrému,⁴⁾ aby videli tí, ktorí ma nenávidia a boli zahnaní: že si mi ty, o Pane, spomohol, a žes' ma potešil.

ŽALM 86. (87.)

O sláve nového Jeruzalema, ktorý bude zdrojom a základom blaha národov.

1. Žalm piesne. Od synov Kore.

Jeho základy⁵⁾ (sú) na svätých horách.⁶⁾

2. Miluje Pán brány sionské nado všetky stany Jakubove.

3. Slávne veci povedajú sa o tebe, miesto Božie.

4. Spomínam si Rahab a Babylon,⁷⁾ ktorí ma poznajú. Ajhľa, cudzinci, a Tyrus i ľud etiopský,⁸⁾ tí sú tam.

5. Či nebude povedané o Sione: Ten

¹⁾ Pravdomluvný, dľa iných: verný.

²⁾ Aby zvíťazil.

³⁾ Menuje sa služobníkom Božím a synom služobnice Božej; chce tým naznačiť ešte lepšie svoju vernosť a príslušnosť k Bohu. Syn služobnice prináležal pánovi; takého musí sa Pán zaujať.

⁴⁾ Učím na mne niečo, z čoho nepriateľa poznajú, že si so mnou. Niektorí sv. Otcovia vykladajú tento žalm o Kristovi, ktorý na križi prosí Otca a slávne víťazstvo, o obrátenie všetkých národov.

⁵⁾ Božie, Bohom položené základy; čo Boh založil.

⁶⁾ Množné čísla, lebo značí rozsiahlosť, alebo výšiny, na ktorých stál Jeruzalem. Žalmista má na mysli zvlášte horu Sionskú.

⁷⁾ Pod Rahabom rozumej Egypt; pod Babylonom národy severné. Obyvatelia týchto dvoch mocných zemí sa majú obrátiť, aby ohlasovali moc všemohúceho Boha.

⁸⁾ Filištínci, ktorí vždy začínajú války, bohatý Tyrus, silná Etiópia, tí všetci sú na Sione ako občania Božieho mesta.

a tamten narodil sa na ňom,¹⁾ a on sám, Najvyšší, ho založil.²⁾

6. Pán to vypráva v popise národov a kniežat, tých, ktorí tam boli.

7. Ako samých plesajúcich je bydle- nie v tebe.³⁾

ŽALM 87. (88.)

Prorok si narieka na svoju biedu a žiada vy- slobodenie z nej, aby Boha tým lepšie chválil mohol.

1. Žalмовá pieseň. Od synov Kore. Ku koncu pre maeleth⁴⁾ k odpovedi. Poučná pieseň Emana Ezrahovca.

2. O Pane Bože mojej spásy: vo dne i v noci volám pred tebou.

3. Nech príjde pred tvoj obličaj mod- litba moja: nakloňže ucho svoje k mo- jej prosbe.

4. Lebo sa naplnila moja duša útra- pamí:⁵⁾ a život môj sa blíži k smrti.

5. Považovaný som za rovného tým, ktorí klesajú do hrobu: stal som sa ako človek bez pomoci,

6. pustený medzi mŕtvých.

Ako pobití spiaci v hrobách, na kto- rých si viac nespomínaš: a ktorí sú od tvojej ruky odohnaní.⁶⁾

7. Spustili ma do jamy najspodnejšej: do temnosti a tône smrti.⁷⁾

8. Na mňa zaľahol ťažko hnev tvoj: a všetky svoje vlny púšťaš na mňa.

9. Oddialil si odo mňa mojich zná- mych:⁸⁾ vzali ma sebe za ošklivosť.

Vydaný som,⁹⁾ a nemôžem vyviaznuť.

10. Oči mi hynú od trápenia. Celý deň volám k tebe, Pane: vystieram k tebe svoje ruky.

11. Či chceš na mŕtvých činiť divy: alebo lekári ich vzkriesia, aby ťa chvá- lili?¹⁾

12. Či niekto v hrobe vypráva mi- losrdenstvo tvoje a tvoju vernosť v za- hynutí?

13. Či budú v tme poznané tvoje di- vy: a spravodlivosť tvoja v zemi za- budnutia?

14. Ja jednak k tebe, Pane, volám: a ráno chodí moja modlitba²⁾ pred teba.

15. Prečo, o Pane, zavrhuješ moju modlitbu: odvraciaš svoju tvár odo mňa?

16. Chudobný som a v námahách od mojej mladosti; keď som sa zdvihol, bol som snížený a podesený.³⁾

17. Na mňa sa hrnú tvoje hnevy: a tvoje hrôzy ma ľakajú.

18. Obklúčili ma ako vody každého dňa: obkružili ma spolu.

19. Oddialil si odo mňa priateľa a bližného: a mojich známých od nešťa- stia (môjho).⁴⁾

ŽALM 88. (89.)

Prorok uvádza sľuby od Boha Davidovi učí- nené; potom svoju chudobu a biedu celého kráľovstva, a žiada od Boha pomoci.

1. Poučenie Etana Ezrahovca.

2. Pánove milosrdenstvá chcem na veky ospevovať, z pokolenia do poko- lenia chcem rozhlasovať tvoju pravdu⁵⁾ svojimi ústami.

¹⁾ Sion má mnoho ľudí.

²⁾ Dľa hebr.: zachováva.

³⁾ Hebr.: A spievajú a poskakujú všetci, ktorí v tebe bývajú: Všetky moje žriedla (spasenia) sú v tebe!

⁴⁾ Maeleth bol hudobný nástroj.

⁵⁾ Všetka čerstvosť životná mi zmizla. Kres- tan nech si pomyslí na svoje duševné biedy v úzkostiach.

⁶⁾ Ich stav sa mení (je to pred zjavením sa Vykupiteľa) a ruka Božia nedá im pomoci a o- chrany.

⁷⁾ Do najväčšej biedy.

⁸⁾ Dôverných.

⁹⁾ Biede.

¹⁾ Hebr.: Či tiene stanú a budú ťa chváliť? Učiň na mne zázrak, a ja ťa budem chváliť. — Predpokladá predĺženie života.

²⁾ Hebr.: Moja duša (túžba mojej duše, ktorá sa vyjavuje modlitbou).

³⁾ Ako som sa k lepšiemu položeniu dostal, už som bol zas navštevovaný. Hebr.: Biedny som ja a zmieram od mladosti, snášam tvoje hrôzy, neviem si rady.

⁴⁾ Namiesto dosavadných mojich dôverníkov stalo sa mi dôverníkom toto. Žalmista zamkol a čaká, že Boh túto hádanku rozlúšti.

⁵⁾ Vernosť vo vyplnení sľubov svojich.

3. Lebo si riekol: Na veky bude milosrdenstvo na nebi vystavené:¹⁾ upevnená je v ňom vernosť k tebe.

4. Uzavrel som smluvu s mojimi vyvolenými: prisahal som Davidovi, môjmu služobníkovi:

5. Až na veky upevním semeno tvoje a vystavím od pokolenia do pokolenia trón tvoj.²⁾

6. Oslavujú nebesá zázraky tvoje, Pane: áno, tvoju vernosť v shromaždení svätých.³⁾

7. Lebo kto sa rovná v oblakoch⁴⁾ Pánovi: podobný je Bohu medzi synami Božími?

8. Boh, ktorý je slávou ctený v shromaždení svätých: veľiký a hrozný je nad všetkých, ktorí sú okolo neho.

9. Pane, Bože zástupov, kto je podobný tebe? Mocný si, o Pane, a okolo teba tvoja vernosť.⁵⁾

10. Ty vládneš nad búrlivosťou mora:⁶⁾ pohyb jeho vln ty mierniš.

11. Ty snížiš pyšného⁷⁾ ako raneného:⁸⁾ svojím silným ramenom rozprášiš svojich nepriateľov.

12. Tvoje sú nebesá, tvoja je i zem: zemský okršlek a čo ho naplňuje, ty si založil. (Mojž. 21, 1.)

13. Stranu severnú i more⁹⁾ ty si stvoril. Tábor a Hermon¹⁰⁾ plesajú v tvojom mene.

14. Tvoje rameno je mocné. Silná nech je tvoja ruka a pravica tvoja nech je vyvýšená.¹¹⁾

¹⁾ Na pevných základoch a nepominie nikdy, tak ako nebesá.

²⁾ Na večnosť bude panovať.

³⁾ V shromaždení anjelskom.

⁴⁾ Na nebi.

⁵⁾ Ty ju máš a všade ju prejavuješ; ty si samá vernosť.

⁶⁾ Obraz mora národov, vzbúrených nepriateľov.

⁷⁾ Egypt alebo každý pyšný.

⁸⁾ Ako smrteľne raneného, ktorý sa už nemôže brániť.

⁹⁾ Sever i juh.

¹⁰⁾ Dva vrchy v Palestíne, jeden leží na východ a druhý na západ. Celý svet plesá nad tebou.

¹¹⁾ Ukáž tedy moc svoju v našej biede a núdzi.

15. Spravodlivosť a súd sú základom tvojho trónu. Milosrdenstvo a vernosť kráčajú pred tvojou tvárou.

16. Blahoslavený ľud, ktorý zná oslavovanie:¹⁾ Pane, v svetle tvojej tvári chodiť budú.

17. a nad tvojím menom budú plesať každého dňa: a pre tvoju spravodlivosť budú vyvýšení.

18. Lebo ty si sláva ich sily, a v dobrote tvojej bude náš roh povýšený.²⁾

19. Lebo Pánovi náleží nás obrániť: a svätému Izraela (ochrániť) nášho kráľa.³⁾

20. Vtedy si hovoril vo videní k svojím svätým⁴⁾ a si riekol: Pripravil som pomoc udatnému, a povýšil som vyvoleného z môjho ľudu.

21. Našiel som Davida, svojho služobníka, svojím svätým olejom som ho pomazal.⁵⁾ (I. Král. 16, 13; Sk. ap. 13, 22.)

22. Preto bude mu pomáhať moja ruka: a rameno moje bude dávať mu posilu.

23. Nič neprevedie nepriateľ proti nemu, a syn nepravosti mu viac neuškodí.

24. Ale roztlčiem pred jeho tvárou jeho nepriateľov: a nenávisníkov jeho obrátim na útek.

25. Nad to vernosť moja a milosrdenstvo moje bude pri ňom: a v mene mojom bude vyvýšený jeho roh.

26. A položím jeho ruku na more — a na rieky jeho pravicu.⁶⁾

27. On ma bude vzývať (rieknuc): Otec môj si ty; Boh môj a ochrana mojej spásy.

¹⁾ Ktorý zná ohlasovať slávu Pánovu.

²⁾ Len z milosti tvojej budeme silnými.

³⁾ Hebr.: Lebo Pánovi náleží náš štít a svätému Izraela náš kráľ. Kráľ izraelský stojí ako majetok Boží pod ochranou Svätého Izraela. t. j. Boha.

⁴⁾ Samuelovi a Natanovi.

⁵⁾ Keď David prijal prisľúbenie (II. Sam. 7.), bol už pomazaný. Pomazanie bolo výrazom Božieho povolania a obrazom udelenej moci.

⁶⁾ Boh rozšíri vládu Davidovu tak, že bude siahať od mora (stredozemského) až k rieke Eufratu. Mnohí vykladajú tieto slová o rozsiahlosti kráľovstva Messiašovho po celom svete.

28. A ja ho učiním prvorodeným: najvyšším medzi kráľami zeme.¹⁾

29. Až na veky mu zachovám moje milosrdenstvo: a úmluva moja zostane mu verná.

30. A udržím jeho potomstvo na veky vekov: a trón jeho ako dni nebeské.

31. Jestli opustia jeho synovia môj zákon a nebudú chodiť podľa môjho práva;

32. jestli poškvria ustanovenia moje, a nebudú zachovávať mojich prikázaní:

33. navštívím ich neprávosti metlou: a ich hriechy bitkou.

34. Ale svojej milosti od neho neodvrátim: ani z mojej vernosti neujmem.²⁾

35. Ani nepoškvriťm svojej smluvy: a čo vyšlo z mojich úst, nezruším.

36. Raz³⁾ som prisahal na moju svätosť: Davidovi ľahť nebudem.

37. Jeho meno zostane večne,

38. a trón jeho ako slnce⁴⁾ predo mnou, a ako ten mesiac, ktorý založený je na veky: a ten svedok⁵⁾ na nebi je verný. (II. Kráľ. 7, 16.)

39. Ty však si zavrhol a pohrdol: odstránil si svojego pomazaného.⁶⁾

40. Vyzvihol si smluvu svojho služobníka: znesvätil si k zemi jeho svätyňu.⁷⁾

41. Sboril si ohrady jeho všetky:⁸⁾ obrátil si jeho pevnosť na strach.⁹⁾

42. Drancujú ho všetci, ktorí idú cestou: stal sa potupou susedom svojim.

43. Vyvýšil si pravicu utláčateľov je-

ho: rozveselil si všetkých jeho nepriateľov.

44. Odvrátil si pomoc jeho meča:¹⁾ a nedal si mu pomoci vo vojne.

45. Pozbavil si ho čistoty (lesku): a trón jeho si na zem povalil.

46. Ty si ukrátil dni jeho veku: pokryl si ho hanbou.

47. Dokedy sa budeš, Pane, docela odvracať: či má horieť hnev tvoj ako oheň?

48. Rozpomeň sa, čo je moja bytnosť:²⁾ či si teda darmo stvoril všetkých synov ľudských?

49. Kde je človek, ktorý by žil a neuzrel smrti? Ktorý by vytrhol svoju dušu z moci pekiel?³⁾

50. Kde sú dávne tvoje milosti, o Pane, ako si prisahal Davidovi skrze svoju vernosť? (II. Kráľ. 7. 15.)

51. Rozpomeň sa, Pane, na potupu svojich služobníkov, ktorú nosím v mojom lone od mnohých národov,

52. ktorou potupujú tvoji nepriatelia, Pane, ktorou potupujú premenu pomazaného⁴⁾ tvojho.

53. Pochválený buď, Pane, na veky! Staň sa, staň sa!⁵⁾

ŽALM 89. (90.)

Prorok zveľbuje večnosť a všemohúcnosť Božiu a uvádza, jak krátky a vrtkavý je život. Ďalej prosí Pána, aby odoustil svojmu ľudu všetko previnenie.

1. Modlitba Mojžiša, muža Božieho.⁶⁾

O Pane, ty si býval našim útočišťom: od pokolenia do pokolenia.

¹⁾ Všetci kráľovia sú synovia moji, tento ale bude najväčším medzi nimi. V najvyššom a vlastnom smysle patrí toto meno, prvorodený, Kristovi, lebo on je od večnosti dľa prirodzenosti syn Otcov.

²⁾ Z mojich sľubov neukrátim ničoho.

³⁾ Raz na vždy, neodvolateľne.

⁴⁾ Jasný ako slnce.

⁵⁾ Boh.

⁶⁾ Vtedajšieho kráľa jako potomka Davidovho, ktorý obdržal sľub.

⁷⁾ Korunu svojho kráľa.

⁸⁾ Všetko, čo kráľa chrániť mohlo.

⁹⁾ Hebr.: Obrátil si v rumy.

¹⁾ Odvrátil od kráľa pomoc, ktorú mu meč mohol priniesť. Hebr.: Odvrátil si ostrie jeho meča.

²⁾ Hebr.: Moje pominuteľné trvanie.

³⁾ Život je tak krátky, preto čím skôr preukáž nám svoju milosť, vyplň svoje prisľúbenie.

⁴⁾ Kráľa, ktorý miesto Davida nastúpil.

⁵⁾ Týmto sa zatvára tretia kniha žalmov.

⁶⁾ Dľa sv. Jaronyma Mojžiš napísal tento žalm na púšti, keď Židia povstali proti Bohu, a keď Boh vyslovil trest, že nikto z tých mužov nevojde do zasľúbenej zeme okrem Jozua a Chaleba. (IV. Mojž. 14.)

2. Prv ako by sa byly staly hory, alebo ako bola stvorená zem, a okršlek: od vekov až na veky, si ty, Bože!

3. Nezavracaj človeka do uníženia: veď ty si riekol: Obráťte sa synovia ľudskí.¹⁾

4. Veď tisíc rokov v očiach tvojich ako deň včerajší, ktorý pominul, a jako nočné bdenie.²⁾

5. Čo sa u nich za nič nepovažuje, to sú roky.³⁾

6. Za rána ako tráva hynie, za rána kvitne a sa miňa, pod večer padá, tvrdenie a usíchá;⁴⁾

7. tak my hynieme v tvojom hneve, a tvojou proclivosťou sme zdesení.⁵⁾

8. Ty kladieš naše neprávosti pred tvár svoju: vek nášho života⁶⁾ do svetla svojej obličaje.

9. Lebo dni naše všetky miznú: a my hynieme tvojím hnevom; naše roky sa namáhajú, ako pavúk.⁷⁾

10. Dní našich liet je sedemdesiat rokov; jestliže v sile,⁸⁾ osemdesiat rokov, a čo je vyše toho, to je lopota a bolesť.

Lebo nadíde slabosť, a my sme schvátení (Ekl. 18, 8.)

11. Kto pozná silu tvojho hnevu: a z bázne pred tebou vie hnev tvoj⁹⁾

12. sčítat? Daj poznať tak pravicu tvoju¹⁰⁾ a nech sa naše srdce poučí v múdrosti.

¹⁾ Modlitba bude vyslyšaná, lebo zakladá sa na vôli Božej, aby sa hriešnici obrátili. S hriechom prestane nešťastie, ako jeho následok.

²⁾ U Boha je tisíc rokov ako okamžik, lebo on je nepremeniteľný a večný.

³⁾ Roky ľudské sú ako ničomná vec.

⁴⁾ Tak pomynie človek: V mladosti plný zdravia nenadále môže zomrieť, v starobe každému nastáva smrť.

⁵⁾ Hriechom zaslužený hnev Boží ukracuje ľudskú dobu.

⁶⁾ Dobu hriešneho života.

⁷⁾ Namáhame sa za svojho života o veci, ktoré sú bezcenné ako pavučina. Pavúk sa pradením pavučiny vyčerpáva a ztráca silu, tak i moje letá miznú bez úžitku.

⁸⁾ A keď je mimoriadne silným.

⁹⁾ Či uznajú ľudia, že krátky ich vek je trestom za hriechy, a dľa toho žijú?

¹⁰⁾ Hebr.: Počítat naše dni tak poučuj; t. j. daj nám, aby sme krátkosť života dobre si rozvažovali a dľa toho žili.

13. Navráť sa,¹⁾ Pane, dokiaľ (budeš meškať?) a daj sa uprosiť nad svojimi služobníkmi.

14. Hneď ráno²⁾ naplnení budeme milosrdenstvom tvojím: a plesat a radosť sa budeme po všetky dni naše.

15. Veselit sa budeme podľa (počtu) tých dní, v ktorých si nás ponížoval: a podľa (počtu) tých liet, v ktorých sme zažili zlé.

16. Pohľad na svojich služobníkov, a na svoje diela:³⁾ a spravuj ich potomkov.

17. A nech je jasnosť⁴⁾ Pána, nášho Boha, na nás, a spravuj diela našich rúk nad nami;⁵⁾ a spravuj dielo našich rúk!

ŽALM 90. (91.)

Žalm tento bol složený z príležitosti moru, a ukazuje, že všetku dôveru skladať máme v Bohu.

1. Chválospev Davidov.

Kto prebýva pod pomocou Najvyššieho, pod ochranou Boha nebies zostáva.

2. Rieka⁶⁾ Pánovi: Obranca môj si ty a útočisko moje: Boh môj, v ktorom dúfam.

3. Lebo on ma vytrhne z osídla⁷⁾ lovcov, a od drsnej veci.

4. Svojimi plecami ťa zatieni:⁸⁾ a pod jeho perutami môžeš dôverovať.

5. Štitom obostre ťa jeho vernosť: a nebudeš sa báť nočnej hrôzy;

6. ani strely, ktorá lieta vo dne,⁹⁾ ani

¹⁾ Keď sa Boh hnevá, jakoby bol odišiel od neho.

²⁾ V okamihu.

³⁾ Ako na účinok rúk tvojich.

⁴⁾ Milosť.

⁵⁾ Aby sa nám darily. — Tieto slová Cirkev každodenne kladie do úst svojich služobníkov pri cirkevných hodinkách, aby nikdy nespustili s očí potreby Cirkvi a jej dieťok.

⁶⁾ Hebr.: Riekam.

⁷⁾ Z nebezpečia, úkladmi pripraveného, z nebezpečenstva smrti.

⁸⁾ Ochraňovať ho bude.

⁹⁾ Budeš ochránený od nebezpečenství za dňa i v noci, od nebezpečenství zjavných i tajných.

veci, ktorá chodí po tme: ani útoku a d'asa na poludnie.¹⁾

7. Čo by ich²⁾ po tvojom boku³⁾ padlo tisíc, a čo desaťtisíc po pravici tvojej: k tebe však sa nepriblížia.

8. Áno, svojimi očima budeš hľadeť: a uvidíš odplatu hriešnikov.

9. Lebo ty si, Pane, moja nádej: Najvyššieho si učinil svojim útočiskom.

10. Neprišúpi k tebe nijaké nešťastie: ani rana sa nesblíži k tvojmu stánku.

11. Lebo on anjelom svojim prikázal o tebe: aby ňa ostríhali po všetkých твоjich cestách. (Mat. 4, 6; Luk. 4, 10.)

12. Na rukách ňa budú nosiť, aby si o kameň neurazil svojej nohy.

13. Budeš po zmiži a bazilišku chodiť: a po leve i po draku⁴⁾ šliapať.

14. Ponevác on vo mne dúfa,⁵⁾ chcem ho vyslobodiť: ochránim ho, preto že zná moje meno.

15. Voláť bude na mňa a ja ho vyslyším: pri ňom som v súžení: vytrhnem ho a privediem k sláve.

16. Dlhým vekom ho nasýtim: a ukážem mu spasenie svoje.⁶⁾

ŽALM 91. (92.)

Prorok oslavuje Boha v dielach jeho a vypravuje o zahynutí bezbožníkov a šťastí spravodlivých.

1. Žalмовá pieseň. Na deň sobotný.

2. Dobré je oslavovať Pána: a tvoje meno ospevovať, o Najvyšší.

¹⁾ Hebr.: Ani moru, ktorý sa v mrákote prikráda, ani dúlu, ktorý o poudní hubí.

²⁾ Striel alebo nepriateľov.

³⁾ Po ľavom boku.

⁴⁾ Hebr.: Po leve a zmiži chodiť budeš, pošliapeš ľviča a draka. Tieto zvieraťá sú obrazy veľkých nebezpečenstiev (nepriateľskej moci), ktoré pútnikovi zjavne alebo tajne hrozia, a ktoré spravodlivý premôže.

⁵⁾ Odtiaľto hovorí Boh.

⁶⁾ Cirkev určila tento žalm pre kňazov za modlitbu na začiatku noci (v Kompletorium). Noc je obraz doby, v ktorej človek je viac vystavený nebezpečenstvu, než za dňa, keď sám nebezpečenstvo vidí. V ochrane Božej spravodlivý bezpečne sa ukladá na pokoj.

3. Za rána ohlasovať tvoje slutovanie: a v noci tvoju vernosť.¹⁾

4. Na desaťstrunovom žaltári: so spevom pri citare.

5. Lebo rozveseluješ ma činéním svojím: a v dielach твоjich rúk chcem plesať.

6. Jak vznešené sú tvoje diela, Pane: hlboké veľmi sú myšlienky tvoje.

7. Nerozumný toho nepozná:²⁾ a blázon tomu nerozumie.

8. Keď vzchádzajú hriešnici ako tráva:³⁾ a ukážu sa (v kvete) všetci, ktorí páchajú nepravosť: to aby zhynuli na veky vekov.⁴⁾

9. Ty však (si) Najvyšší na veky, o Pane.

10. Lebo hľa, tvoji nepriatelia, Pane, lebo hľa, tvoji nepriatelia hynú: a rozprášení budú všetci, ktorí páchajú nepravosť.

11. I bude roh môj vyvýšený ako jednorožcov: a moja staroba požívať bude hojné smilovanie.⁵⁾

12. A podíva sa⁶⁾ moje oko ponad mojich nepriateľov: a moje ucho uslyší⁷⁾ o tých zlostníkoch, ktorí povstávajú proti mne;

13. no spravodlivý bude kvitnúť ako palma: a ako céder na Líbane sa rozmáhať.⁸⁾

14. Sú zasadení v dome Pána, prekvetať budú v jeho sieňach.⁹⁾

15. Ešte i v starom veku plodiť budú: a dobre sa mať budú,

¹⁾ Za rána, v noci, t. j. vždýcky.

²⁾ Nepozná vznešenosti Božej, ktorá sa potom objavuje, alebo šťastia bezbožných a nešťastia spravodlivých (v. 8, 9.).

³⁾ Keď sa rozzenajú a rozkvitnú, vtedy ukážeš na nich svoju moc, trestajúc ich.

⁴⁾ Boh núka svoju milosť, ale keď hriešnik ňou pohŕdne, činí sa hodnejším trestu.

⁵⁾ Hebr.: poliaty som zeleným olejom. Môj starý vek bude silný a radostný.

⁶⁾ Díva sa s rozkošou.

⁷⁾ Pomstu.

⁸⁾ Hriešnici zahynú v krátkosti ako tráva, ale spravodliví budú trvať ako zelenajúce sa cedry.

⁹⁾ Ktorí milujú chrám Boží, a Boha ctia v ňom, tí obsiahnu večný život.

16. že môžu hlásať: že spravodlivý je Pán, Boh náš: a niet v ňom krivdy.¹⁾

ŽALM 92. (93.)

Prorok ospevuje vznešenosť Božiu, a Boha menuje kráľom sveta.

1. Chválospev od Davida na deň pred sobotou, keď bola zem založená.

Pán je kráľom,²⁾ veličenstvom sa priodíal: obliekol sa Pán do sily a opásal sa.³⁾ Áno, upevnil okršlek zemský, ktorý sa nepohne.

2. Založený je tvoj trón od dávna: od večnosti ty si.

3. Pozdvihujú rieky, Pane: pozdvihujú rieky zvuk svoj, pozdvihujú rieky svoje vlny

4. nad hluk veľkých vôd. Divné sú príboje morské, divuhodný je na výsostiach Pán.⁴⁾

5. Tvoje svedoctvá sú najvyššie vierohodné: tvojmu domu⁵⁾ sluší svätosť, Pane, na dni dlhé.

ŽALM 93. (94.)

Svätý pevec, pravdepodobne sám David, učí, že vo všetkých nebezpečenstvách žije človek bezpečne, keď skladá svoju dôveru v Boha.

1. Davidov žalm na štvrtý deň po sobote.⁶⁾

Boh pomsty, Pán:⁷⁾ Boh pomsty koná otvorene.⁸⁾

¹⁾ Že svoje zasľúbenia učinené spravodlivým verne zachováva.

²⁾ Smysel hebr.: stal sa kráľom, t. j. nastúpil kráľovstvo a už panuje.

³⁾ Stvorením sveta akoby sa Boh opásal krásnou šatou.

⁴⁾ Podivné sú javy prírody a vlnenie sa mora, ale moc a všemohúcnosť Božia je podivuhodnejšia.

⁵⁾ Mocou tvojou utvrdené sú zákony prírody, a tieto vydávajú svedectvo o všemohúcnosti tvojej. Alebo: Tvoje svedoctvá sľubujú budúce zjavenie sa jeho slávy v tvojom kráľovstve.

⁶⁾ Tento úvod sa nenachádza v hebrejskej pôvodine.

⁷⁾ Pánovi náleží pomsta (V. Mojž. 32, 35.), a preto nikto sa nesmie pomstiť na nepriateľoch.

⁸⁾ Bez toho, že by mu niekto mohol zabrániť.

2. Pozdvihni sa, o sudco zeme: dávaj odplatu pyšným.¹⁾

3. Jak dlho budú bezbožníci, Pane: jak dlho budú hriešnici sa vychľubovať,

4. tláčať, a mluiť nepravosti: tak (hrdo) mluiť budú všetci páchatelia nespravodlivosti?

5. Tvoj ľud, o Pane, ponížujú: a tvoje dedictvo sužujú.

6. Vdovy a príchodzieho zabíjajú: a siroty mordujú.

7. A riekajú: Nevidí (to) Pán, ani nespozoruje Boh Jakubov!

8. Majteže rozum vy nemúdri z ľudu:²⁾ a blázni zmúdrite už raz!

9. Ten, ktorý vsadil ucho, či neslyší? Alebo ktorý spravil oko, či nevidí?

10. Ten, ktorý karhá národy,³⁾ netresce: ten, ktorý učí človeka poznaniu?⁴⁾

11. Pán zná myšlienky ľudské: že márne sú.⁵⁾

12. Blahoslavený človek, ktorého ty cvičíš, Pane: a zo zákona svojho vyučuješ.

13. Aby si mu uľavil za zlých časov: kým bude hriešnikovi vykopaná jama.⁶⁾

14. Lebo Pán nezavrhnú svojho ľudu: a svojho dedictva on neopustí.

15. Kým spravodlivosť neprejde v rozsudok:⁷⁾ a všetci, ktorí sú priamého srdca, nebudú s ňou.

16. Kto sa pozdvihne za mňa proti zlomyseľným? Alebo kto stáť bude so mnou proti páchatelom nepravosti?

17. Keby mi Pán nebol spomohol:

¹⁾ Utlačateľom shromaždenia svätých, t. j. nepriateľom cirkvi.

²⁾ Rozvážte si, zločinci, že tým len sebe škodíte.

³⁾ Keď Boh pohanov tresce, keď sa ničím prevínia, tým viac musí trestať Izraela, ktorému dal viac poznania a milosti.

⁴⁾ Boh musí byť vševedomý, keď všetko poznanie od neho pochádza.

⁵⁾ Že nič neprevediete.

⁶⁾ Hoc prídu na spravodlivého navštívenia, Boh ho predsa poteší a zachráni; kdežto hriešnik prepadne trestu tu i tam.

⁷⁾ Právo, spravdливость, musí sa dostať k víťazstvu.

bez mála bola by bydlela moja duša už na druhom svete.

18. Keď riekam: Potáca sa moja noha:¹⁾ milosrdenstvo tvoje, Pane, mi pomáha.

19. Pri premnohých bolestiach v srdci mojom: potechy tvoje mi obveselujú dušu.

20. Či teba sa pridŕža stolec nepravosti:²⁾ ty, ktorý ťažkosť určuješ zákonom?³⁾

21. Tí budú číhať na dušu spravodlivého: a krv nevinnú odsudzovať.

22. Ale Pán bude mojim útočiskom: a Boh môj podporou nádeje mojej.

23. A on im odplatí ich nepravosti: a pre ich zlosť ich zničí: vyhubí ich Pán, Boh náš.⁴⁾

ŽALM 94. (95.)

Žalmista napomína ľud, aby oslavovali Boha, stvoriteľa všehomíru, a upomína na jeho tresty.

1. Chválospev Davida.

Podťe,⁵⁾ vesele chváľme Pána: plesajme Bohu, nášmu spasiteľovi.⁶⁾

2. Predstúpme pred jeho tvár s chválou: a spievajúci mu plesajme.

3. Zaiste⁷⁾ Boh je veľký Pán: a veľký kráľ nad všetkých bohov.⁸⁾

4. Lebo sú v jeho ruke všetky kraje zeme: a jeho sú temená hôr.⁹⁾

5. Lebo jeho je more, veď on to učinil: i suchú zem spravily jeho ruky.

¹⁾ Som v nebezpečenstve.

²⁾ Nespravodlivý vládca, sudca.

³⁾ Boh nie je spojencom nepravodlivých tyranov. Alebo: Či s tebou, bezbožníku, ostane navždy slúčený stolec zhuby, ktorý tropíš nešťastie menom zákona?

⁴⁾ Cirkev kladie tento žalm do úst trpiaceho Spasiteľa, ktorého nevinnú krv bezbožní sudcovia odsúdili.

⁵⁾ Tento žalm sa odrieka každodenne pri počiatku cirkevných hodín.

⁶⁾ Hebr.: základu nášho spasenia.

⁷⁾ Dôvody, prečo sa máme Bohu klaňať: on je veľký nad všetkých bohov ako kráľ, nad všetky veci, ako stvoriteľ nad svoj ľud, ako pastier a vodca.

⁸⁾ Rozumej modly a falošných bohov.

⁹⁾ On je Pánom celej zeme.

6. Podťe, klaňajme sa a padnime (pred ním): a plačme pred Pánom, ktorý nás stvoril.

7. Lebo on je Pán, Boh náš: a my ľud jeho pastvy, a ovce jeho ruky.

8. Dnes,¹⁾ jestli jeho hlas slyšíte, nezatvrdzujte svojich srdc: (Žid. 3, 7.)

9. ako pri rozdráždení v deň pokúšenia na púšti: kde pokúšali ma otcovia vaši,²⁾ zkúšali ma, a (predsa) videli môj skutok.³⁾

10. Štyridsať rokov mal som mrzutosť s tým pokolením⁴⁾ a povedal som: Títo vždycky blúdia srdcom.

11. A oni nepoznali mojich ciest: tak, že som prisahal vo svojom hneve: Nevojdú do odpočinutia môjho!⁵⁾

(Žid. 4, 3)

ŽALM 95. (96.)

Žalm tento bol spievaný z tej príležitosti, keď sa archa úmluvy prenášala z Obededomovho domu do svätyne na horu Sion. Vyzýva všetek ľud, aby oslavoval Pána, ktorý je Stvoriteľom všehomíru.

1. Spev od Davida, keď sa staval dom po zajatí.

Spievajte Pánovi pieseň novú: spievajte Pánovi všetky zeme.

2. Spievajte Pánovi a požehnávajte jeho meno: zvestujte deň po deň jeho spásu.

3. Vyprávajte medzi národami jeho slávu, medzi všetkými národy jeho divy.

4. Lebo veľký je Pán, a nad mieru chvály hodný: hrozný je nad všetkých bohov.

¹⁾ Pod „dnes“ rozumej príhodný čas spásy a pokánia, keď Boh soslala svoju hojnú milosť. Alebo i vždy, kedykoľvek.

²⁾ Pochybovaním.

³⁾ Ako ich podivne vodím, že ich nevediem do záhuby.

⁴⁾ V starom latinskom preklade znie nasledovne: „Za štyridsať rokov som bol blízko tomuto pokoleniu“, totižto: napomínal a prosil i vystíhal som tento národ.

⁵⁾ Do zeme zasľúbenej (kananejskej) a konečne do večnej blaženosti.

5. Lebo všetci bohovia pohanskí sú diabli:¹⁾ ale Pán nebesá stvoril.

6. Sláva a veleba je pred jeho tvárou: svätosť a vznešenosť v jeho svätyni.

7. Vzdávajte Pánovi rodiny národov, vzdávajte Pánovi slávu i česť.

8. Vzdávajte Pánovi slávu jeho mena. Vezmite obety a vojdite do siení jeho.

9. Klaňajte sa Pánu v jeho svätej sieni. Nech sa trasú pred ním všetky zeme.²⁾

10. Vravte medzi národami: Pán je kráľom. Lebo upevnil³⁾ okršlek zeme, ktorý sa nepohne: súdi národy v spravodlivosti.

11. Nebo nech sa raduje a zem nech plesá: nech zahučí more, i to, čo ho naplňuje.

12. Nech sa veselia polia, a všetko, čo je na nich!

Vtedy zaplesajú všetky stromy lesné

13. pred Pánovou tvárou, preto že prichádza: preto že prichádza súdiť zem.⁴⁾

Súdiť bude zemekruh v spravodlivosti, a národy v svojej pravdivosti.⁵⁾

ŽALM 96. (97.)

Prorok velebí všemohúcnosť Pána, ktorý ochraňuje svojich ctiteľov, kdežto modly nemôžu pomôcť svojim ctiteľom.

1. Od Davida, keď bola jeho zem upravená.

¹⁾ Nepriateľ človeka a spásy ľudskej použil modlárstva k tomu, aby Boha pozbavil jemu patriacej cti. Bohoslužba, vraždy obetí ľudských u modlárov, ukazujú, že diabol bol mordárom od počiatku.

²⁾ Vyzýva pohanov, aby prišli a velebili Boha po svojich rodoch, čeladiach, teda aby všetci obetovali svoje srdce, dobré skutky, najsvätejšiu obeť (obeť nekrvavej omše sv.).

³⁾ Stvoril a udržuje. Toto vzťahuje sa na Krista, ktorý svojou smrťou a svojím krížom vykúpil svet a udržuje ho svojou svätou naukou.

⁴⁾ Preto, že všetko priviedol do poriadku.

⁵⁾ Pri prvom príchode riadil svet svojou sv. naukou, pri druhom, na konci sveta, bude ho riadiť odplatou alebo trestom.

Pán je kráľom, nech zem plesá: nech sa radujú ostrovy mnohé.¹⁾

2. Oblak a mrákota sú okolo neho: spravodlivosť a súd sú základom jeho trónu.²⁾

3. Oheň ho predchádza,³⁾ a spaľuje vôkol jeho protivníkov.

4. Blesky jeho osviecujú okršlek zeme: zem to vidí a trasie sa.

5. Hory rozplývajú sa ako vosk pred Pánovou tvárou: pred Pánovou tvárou celá zem. (II. Petr. 3, 12.)

6. Zvestujú nebesá jeho spravodlivosť: a národy všetky vidia jeho slávu.⁴⁾

7. Nech sa hanbia všetci, ktorí sa klaňajú podobenstvám: a ktorí sa vychlubujú svojimi modlami.

Klaňajte sa mu vy všetci jeho anjeli.⁵⁾

8. Slyší to, a raduje sa Sion.⁶⁾

A plesajú dcéry judské,⁷⁾ pre rozsudky tvoje, Pane:

9. Lebo ty si, Pane, najvyšší nad celou zemou: veľmi vyvýšený si nad všetkých bohov.

10. Ktorí milujete Pána, nenávidíte zlé: Pán ostríha duše svojich svätých, z ruky hriešnikovej ich vyslobodzuje. (Amos. 5. 15; Rím. 12, 9.)

11. Svetlo vychádza spravodlivému,⁸⁾ a tým, čo sú úprimného srdca, radosť.

12. Radujte sa v Pánu, spravodliví: a slávte pamiatku jeho svätú.⁹⁾

¹⁾ Pohania.

²⁾ Vzťahuje sa na druhý príchod Kristov v oblakoch nebeských. (Mat. 24. — Žalm 88, 15.)

³⁾ II. Petr. 3, 12.; II. Tes. 1, 8.

⁴⁾ Celá príroda aj nebeskí duchovia uznávajú jeho spravodlivosť, všetky národy jeho veľkú moc a slávu.

⁵⁾ II. Mojž. 20, 4.; II. Mojž. 26, 1.; V. Mojž. 5, 8; Žid. 1, 6.

⁶⁾ Svätá Cirkev.

⁷⁾ Sväté duše Cirkvi.

⁸⁾ Spravodlivým dostane sa svetla, viery, milosti; pod svetlom môžeme rozumieť i Krista Pána, jeho milosti i večné blahoslavenstvo.

⁹⁾ Rozmýšľajte o tom, že je svätý, a prespevujte mu, ďakujte mu.

ŽALM 97. (98.)

Žalmista velebí Pána, ktorý je ochrancom národa vyvoleného a sudcom celej zeme.

1. Žalm od Davida.

Spievajte Pánovi spev nový: lebo on konal divné veci.¹⁾ Spomohla mu pravica jeho, a sväté jeho rameno.

2. Pán v známosť uviedol spasenie svoje: pred národami zjavil svoju pravdu.

3. Spamätal sa na svoju milosť a na svoju vernosť k domu Izraela.²⁾ Videly všetky končiny zeme spasenie³⁾ Boha nášho. (Izai. 52, 10; Luk. 3, 6.)

4. Plesajte Bohu všetky zeme: spievajte, radujte sa a plesajte.

5. Hrajte Pánovi na citare; na citare s hlasitým spevom.

6. Na dutých trúbach, a pri zvuku rohov. Plesajte pred očima kráľa, Pána!

7. Nech hučí more a to, čo ho naplňuje: okršlek zeme a tí, ktorí bydlia na ňom.

8. Nech rieky tleskajú⁴⁾ rukama: zároveň hory nech plesajú.

9. pred tvárou Pána: lebo prichodí, aby súdil zem. On súdiť bude okršlek zeme v spravodlivosti a národy dľa práva.⁵⁾

ŽALM 98. (99.)

Žalmista ospevuje moc Kristovu, a vyzýva všetkých k jeho velebeniu.

1. Žalm od Davida.⁶⁾

Pán je kráľom, nech sa hnevajú⁷⁾ národy: ktorý tróni na cheruboch,⁸⁾ zem nech sa zatriasa!

¹⁾ Boh sám dokázal svoju zázračnú moc proti nepriateľom.

²⁾ Na zasľúbenia oznamované od prorokov.

³⁾ Spasiteľa nášho.

⁴⁾ Výraz radosti, holdu.

⁵⁾ Kristovo vykúpenie prospeje celej prírode, preto sa má radovať, má ho vítať pri druhom príchode.

⁶⁾ V židovskej pôvodine nápisu tohoto nenie.

⁷⁾ Hebr.: traste sa národy.

2. Pán na Sione je veľký:¹⁾ a vyvýšený nad všetky národy.

3. Nech velebia tvoje veľké meno: lebo hrozné je a sväté:²⁾

4. A česť kráľova miluje právo.³⁾ Ty si ustanovil cesty pravé:⁴⁾ súd a spravodlivosť na Jakubovi ty konáš.

5. Vyvyšujte Pána, nášho Boha, a klaňajte sa u podnožia⁵⁾ ňôh jeho: lebo sväté je.

6. Mojžiš i Áron sú medzi jeho kňazmi: a Samuel medzi tými, ktorí volajú na jeho meno. Volali na Pána, a on ich vyslyšal.⁶⁾

7. V stĺpe oblakovom hovoril k nim; ostríhali jeho svedoctvá a ustanovenia, ktoré im dal.

8. Pane, Bože náš, tys' ich vyslyšal: Bože, ty si im bol milostivý a bol si mstiteľom všetkých ich nápadov.⁷⁾

9. Vyvyšujte Pána, nášho Boha, a klaňajte sa na jeho svätej hore: lebo svätý je Pán, Boh náš.

ŽALM 99. (100.)

Prorok vyzýva všetkých k poznaniu a cteniu Pána, stvoriteľa a správcu všetkých vecí.

1. Žalm ku chvále.

2. Jasajte Bohu všetky zeme: v radosi slúžte Pánovi.⁸⁾ Predstúpte pred tvár jeho s plesaním.

¹⁾ Na svätej arche, o koľko väčší a slávnejší je on skutočne prítomný v svätostánku na našich oltároch.

²⁾ Hebr.: Chváliť budú tvoje meno, veľké a strašné, svätý je on (Boh).

³⁾ Pán zakladá svoju česť v tom, že je spravodlivý, preto žime spravodlivo, aby nám jednúc dľa svojej pravdy odmenil.

⁴⁾ Spravodlivé predpisy a zákony.

⁵⁾ Pred archou úmluvy, ktorá predstavuje náš svätostánok.

⁶⁾ Mojžiš medzi kňazmi, lebo zastával pred Áronom kňazský úrad a vykonával kňazské úkony. Áron bol prvý od Mojžiša ustanovený kňaz, otec Bohom vyvoleného rodu kňazského. I Samuel obetoval raz výnimočne. Prosili Boha, a on preto ušetril ľud.

⁷⁾ Žalm vypomstíš ich zlé úmysly a skutky, ako si vyslyšal tých svätých mužov, tak vyslyšíš i modlitby nynejších zbožných mužov.

⁸⁾ V láske a spravodlivosti.

3. Uznajte, že Pán je Boh: on nás učinil a nie (my) sami seba:¹⁾ Sme jeho ľuďom a ovcami jeho pastvy.

4. Vojdite do brán²⁾ jeho s chválou; do jeho sieň so spevmi: oslavujte ho. Chváľte jeho meno:

5. Lebo je dobrotivý Pán, na veky (trvá) jeho milosť, a až od pokolenia a do pokolenia jeho vernosť.

ŽALM 100. (101.)

David sľubuje Pánovi, že chce dobre žiť a dľa zákona Božieho panovať a svojich poddaných spravovať.

1. Žalm od Davida.

Milosrdenstvo a súd³⁾ chcem ti spievať, o Pane: chcem ti chvály spievať.

2. Chcem múdre dbať na cestu bezúhonnú, keď prídeš ku mne.⁴⁾ Chcem chodiť v nevinnosti svojho srdca uprostred svojho domu.

3. Nechcem pred moje oči stavať nepravdivú vec,⁵⁾ tých, ktorí páchajú nepravosť, chcem nenáviieť.⁶⁾ Nepridruhuje sa ma

4. zkažené srdce: zlomyseľného, ktorý sa odo ma odkloňuje, ja nechcem poznať.⁷⁾

5. Kto tajne svojmu bližnému utríha, toho prenasledovať⁸⁾ budem. S tým, ktorý je pyšného oka a nenasytného srdca, s tým ja nechcem jesť.⁹⁾

6. Oči moje (hľadia) na verných v zemi, aby sedali so mnou:¹⁰⁾ kto chodí

po nepoškvrnenej ceste, ten nech mi slúži.¹⁾

7. Nebude bydlieť v mojom dome, kto pácha pýchu: kto hovorí nepravé, nezachová sa pred zrakom mojich očí.

8. Za rána²⁾ zabijem všetkých hriešnikov zeme: abych vyplienil z mesta Pánovho³⁾ všetkých zločincov.

ŽALM 101. (102.)

Modlitba neznámeho pevcu sv., ktorý v zajatí babylonskom žiada o vyslobodenie národa židovského, a čím skoršie splnenie proroctva Jeremiášovho.

1. Modlitba chudobného, keď je v úzkosti, a vylieva pred Pánom svoju prosbu.

2. O Pane, slyš modlitbu moju: a moje volanie nech príjde k tebe.

3. Neodvráť tvári svojej odo mňa: v deň, v ktorýkoľvek som v súžení, nakložže ku mne svojho ucha. V deň, v ktorýkoľvek teba vzývam, rýchle ma vyslyš!

4. Lebo dni moje sa mňajú ako dym:⁴⁾ a kosti moje vyschly ako (suché) ráždie. (Žalm 36, 20; 67, 20.)

5. Som porazený ako tráva, a srdce moje je zoschnuté,⁵⁾ že som i chleba svojho jesť zabudol.⁶⁾

6. Od hlasu môjho vzdychania priplply moje kosti k môjmu telu.⁷⁾

7. Podobný som pelikánovi na púšti, som ako nočná sova v stavaní.⁸⁾

¹⁾ Hebr.: a jemu náležime. — Srdce Božie náleží nám, preto aj my oddávame jemu svoje srdcia.

²⁾ Do brán chrámových. Tento chrám má byť požehnaním pre celý svet. Vyslovuje nádej obrátenia všetkých národov k Bohu.

³⁾ O láske a spravodlivosti.

⁴⁾ Snáď: Kedy prídeš ku mne? Alebo: Keď prídeš so svojou milosťou, ako túžobne čakám.

⁵⁾ Aby som snáď nezamýšľal ju vykonať. Pokúšenie očí svádza často k zlému skutku.

⁶⁾ Strániť sa budem ich a ich skutkov.

⁷⁾ Prevráteností nechcem poznať.

⁸⁾ Vyženiem z môjho dvoru.

⁹⁾ S pyšným a lakomým nechcem nič mať.

¹⁰⁾ Za radcov svojich zvolím len tých, ktorí sú Bohu a kniežatu verní.

¹⁾ Do úradu prijmem len ctiteľov Božích.

²⁾ V pravom čase, ale za rána, keď je doba súdu, zatratím hriešnikov.

³⁾ Jeruzalem je mesto Pánovo, odkedy archa Božia tam býva.

⁴⁾ Žalmista popisuje utrpenie Židov v zajatí. Dym rýchle mizne, nič neostáva po ňom.

⁵⁾ Vyschnul som ako tráva od veľkej biedy a úpalu slnca.

⁶⁾ Od bolesti nemôžem jesť.

⁷⁾ Od bolesti som tak schudol, že som len kosť a koža.

⁸⁾ Oba tí vtáci sú nečisté zvieratá a sdržujú sa najradšej v pustých krajoch; do púšti zajatia presadený je i básnik.

8. Bdiem a som ako osamotený vrabec na streche.

9. Každého dňa ma tupia moji nepriatelia:¹⁾ a ktorí ma chválili, včuf proti mne prisahajú.²⁾

10. Veď popol³⁾ ako chlieb jedávam, a nápoj svoj so slzami miešavam.

11. Pre tvoj hnev a nevoľu tvoju, lebo keď si ma zdvihol, shodil si ma.⁴⁾

12. Dni moje nachylujú sa ako tieň, a ja zasychám ako tráva.

13. Ale ty, Pane, zostávaš na veky: a tvoja pamiatka od pokolenia a do pokolenia.

14. Ty povstaneš a smiluješ sa nad Sionom: lebo je čas, aby si sľutoval sa nad ním, áno, čas prišiel.⁵⁾

15. Lebo sa ľúbia tvojím služobníkom jeho skaly, a ľútosť majú s jeho zemou.⁶⁾

16. I budú sa báť národy tvojho mena, Pane, a všetci králi zeme tvojej slávy.

17. Že vystaví Pán Sion: a objaví sa v svojej sláve.⁷⁾

18. Pohliadne na modlitbu poníženných: a nepohrdne ich prosbou.

19. To bude zapísané pre budúce pokolenie: a ľud, ktorý má byť stvorený, chváliť bude Pána.⁸⁾

20. Že pohliadol so svojej svätej vysokosti, Pán s neba na zem shliadol.

21. Aby vyslyšal vzdychy uväznených:

aby rozputnal synov povraždených.¹⁾

22. Aby ohlašovali²⁾ na Sione meno Pána, a jeho slávu v Jeruzaleme,

23. keď sa tam spolu shromaždia národy a kráľovia, by slúžili Pánovi.

24. Odvetil mu na ceste svojej sily: Oznámi mi skrovný počet mojich dní.³⁾

25. Neodvolaj ma v polovici mojich dní:⁴⁾ od pokolenia do pokolenia trvajú tvoje roky.

26. Na počiatku si ty, o Pane, zem založil: a dielo tvojich rúk sú nebesá.

27. Ony pominú, ale ty zostaneš: a ony všetky ako rúcho sa zostarnú. A ako odev ich premeníš, a premenené budú.⁵⁾

28. Ale ty si ten istý, a tvoje roky nikdy neprestanú.

29. Synovia tvojich služobníkov budú prebývať, a ich semeno bude stáť na veky.

ŽALM 102. (103.)

David ďakuje Bohu za dobrodenia, ktoré vo svojej úzkosti prijal.

1. Od Davida.

Chváľ moja duša Pána: a všetko, čo je vo mne, sväté jeho meno.

2. Chváľ moja duša Pána, a nezabúdaj všetkých jeho dobrodení;⁶⁾

3. ktorý odpúšťa všetky tvoje neprávosti; on uzdravuje všetky tvoje nemoce.

¹⁾ Vysmievajú ma, že ma Boh opustil.

²⁾ Hebr.: prisahajú skrze mňa, t. j. hovoria, keď niekoho preklínajú: Bodaj by sa i tebe tak povodilo.

³⁾ Obraz veľkého smútku: bolesť a nešťastie sú mojim vezdajším chlebom.

⁴⁾ Boh ľud izraelský povýšil, šťastím obdaril a teraz do biedy uvrhol.

⁵⁾ Mnohí vykladatelia rozumejú tieto slová o proroctve Jeremiášovom, o konci zajatia.

⁶⁾ Siona. Služobníci Boží necítia sa v Babylone ako doma, túžia po Jeruzaleme, hoci by on ležal v prachu, v rumoch.

⁷⁾ Česť Boha závisí na vystavení Sionu, Jeruzalema, lebo len potom obrátia sa pohania, keď Sion bude obnovený.

⁸⁾ Na toto pamätať budú nielen Židia, lež menovite ľud znovuzrozený z vody a Ducha sv. I. Pet. 1, 23.; Jak. 1, 18.

¹⁾ Hebr.: synov umierania. Tých, ktorí pri odvedení do zajatia zahynuli.

²⁾ Na sľuboch založená nádej, ktorá sa ovšem vyplnila len v messianskej dobe, kde rozličné národy v jednej cirkvi spolu velebia Boha.

³⁾ Prorok vo väzení babylonskom prosí Pána, aby mu zjavil, či ešte dlho bude žiť, či dožije sa dní slobody. Hebr.: Prehnal na ceste (trápenia) moju silu, ukrátil moje (ľudu) dni. Riekam: Nevyťahuj ma v polovici mojich dní.

⁴⁾ Túžba po novej dobe vnuká mu túto prosbu.

⁵⁾ Oznamuje, že nebe a zem nepominú, ale sa len premenia. Rim. 8, 20—21.

⁶⁾ Na nič tak ľahko nezabudne človek, ako na vďačnosť, menovite na vďačnosť k Bohu.

4. On zachováva život tvoj od zahynutia: on korunuje Ťa milosťou a milosrdenstvom.¹⁾

5. On naplňuje dobrým tvoju žiadosť;²⁾ takže sa tvoja mladosť obnovuje ako (mladosť) orla.³⁾

6. Preukazuje Pán milosrdenstvo: a právo všetkým, ktorí trpia krivdu.

7. Oznamil svoje cesty Mojžišovi, synom izraelským úmysly svoje.⁴⁾

8. Sľutovný a láskavý je Pán: shovieajúci a nad mieru milosrdný.

(IV. Mojž. 14, 18.)

9. Nebude hnevať sa na veky: ani na večnosť hrozíť.

10. Nie podľa našich hriechov činí s nami: a neodplácal nám dľa našich neprávostí.⁵⁾

11. Lebo jak vysoké sú nebesá nad zemou: tak silné je milosrdenstvo jeho na tých, ktorí sa ho boja.

12. Jak ďaleko je východ od západu: tak vzdialil od nás naše previnenia.⁶⁾

13. Ako sa smilováva otec nad deťmi, tak sľutuje sa Pán nad tými, ktorí sa ho boja.

14. Lebo on zná slozenie⁷⁾ naše. Má na pamäti, že sme prach.

15. Dni človeka sú ako tráva, ako kvet poľný, tak odkvitá. (Job. 7, 10.)

16. Zaveje nad ním vietor⁸⁾ a už ho niet: a nikto viac nepozná jeho miesta.

17. Ale milosrdenstvo Pánovo od vekov, a až na veky s tými, ktorí sa ho boja.

A jeho spravodlivosť nad synami synov,

¹⁾ Koruna skladá sa z milosti a milosrdenstva.

²⁾ Rozumej dušu, ktorú milosťou svojou zdobí a okrašľuje.

³⁾ Hebr.: Obnovuje sa ako orol tvoja mladosť. Starí sa domnievali, že orol môže časom skutočne zmladnúť.

⁴⁾ Zákon Boží je dôkazom jeho lásky a milosti.

⁵⁾ Miera jeho spravodlivosti je jeho milostivý úmysel.

⁶⁾ Odpúšťa celkom a úplne.

⁷⁾ Vie, aké sme my slabé stvorenia.

⁸⁾ Pálčivý vietor a zahynutie.

18. tým, ktorí ostríhajú jeho smluvu: a pamätajú na príkazy jeho, aby ich plnili.¹⁾

19. Pán postavil svoj trón v nebesách: a jeho kráľovstvo panuje nad všetkými.

20. Požehnávajú Pána všetci vy anjeli jeho: vy mocní v sile,²⁾ ktorí vykonávajú jeho slovo a poslušní ste hlasu jeho reči.

21. Požehnávajú Pána všetky vy zástupy jeho: vy jeho služobníci, ktorí plníte jeho vôľu.

22. Požehnávajú Pána všetky jeho diela: na každom mieste jeho panovania, a požehnávajú aj dušu moja, Pána.³⁾

ŽALM 103. (104.)

Prorok, ktorého meno je neznáme, veľbí touto snád najkrajšou piesňou žaltára Boha stvoriteľa a zachovávatela všehomíru.

1. Od Davida.⁴⁾

Oslavuj, dušo moja, Pána: O Pane, Bože môj, ty si náramne veľký! Slávou a velebnosťou sa odievaš.⁵⁾

2. Obvinul si sa svetlom ako rúchom:⁶⁾ prestrel nebesá ako kožu.⁷⁾

3. Prikrývaš vodami ich vysokosti,⁸⁾ oblaky činíš svojím vozom: chodíš na krídlach vetrov.⁹⁾

4. Činíš za poslov tvojich vetry:¹⁰⁾

¹⁾ Samá znalosť zákona nestačí.

²⁾ Mocní vykonávatelia Božej vôle.

³⁾ Žalmom týmto môžeme ďakovať Bohu za všetky milosti, ktoré nám udelil v Kristovi.

⁴⁾ Tento nadpis sa nenachodí v židovskej pôvodine.

⁵⁾ V dielach tvojich ukazuješ svoju moc a krásu.

⁶⁾ To isté tvrdí aj apoštol píšuc (I. Tim. 6, 16), že Pán prebýva v nedostížnom svetle.

⁷⁾ Jako kožu. Židia počas svojho putovania na púšti bývali v stánkoch, ktoré boly z koží shotovené. Od tohto berie žalmista svoje podobenstvo.

⁸⁾ Hebr.: Ktorý kladie trámy svojich vrchných priestorov do vody. — Žalmista robí rozdiel medzi hornými a dolnými vodami. Horné boly na oblohe, z ktorých prichádzal dážď.

⁹⁾ Vetry sú ako zvieratá, ktoré oblak, voz Boží, pohýňajú.

¹⁰⁾ Ktorý anjelov svojich ozdobil rýchlosťou vetra a silou ohňa. Žid. 1, 7.

za svojich služobníkov ohnivé plamene.

5. Zem si založil na jej pevný základ;¹⁾ nepohne sa na veky vekov.

6. Priepast²⁾ ju kryje ako oblek: na horách stály vody.

7. Pred твоjím pohrozením³⁾ utekajú: pred hlasom tvojho hromu sa ľakajú.

8. Zdvihly sa hory: a spustily pláne na miesto, ktoré si založil pre ne.

9. Hranicu si položil, ktorú nesmú prestupovať: aby sa nevrátili, pokryť zem. (Job. 38, 10.)

10. Ktorý vypúšťaš pramene v údolí: medzi horami tečú vody.

11. Z nich pije všeliká zver poľná: z nich žiadajú si diví osli⁴⁾ v svojom smäde.

12. Nad nimi vtáctvo nebeské prebýva: zpomedzi skál svoj hlas vydáva.

13. Ty hory svlažuješ so svojich výšin: ovocím tvojich diel⁵⁾ sa nasycuje zem.

14. Ty dávaš trávnu pre dobytok, a byliny k potrebe ľudí, abys' vyviedol chlieb zo zeme.

15. Aj víno, aby obveseľovalo srdce ľudské: aby sa vyjasnila tvár v oleji.⁶⁾ a chlieb, aby posilnil srdce ľudské.

16. Nasýtia sa na poli stromy, a na Libane cedry, ktoré si ty sadil:

17. tam kladú vtáci hniezda.

Bocianov domec je ich vodcom.

18. Vysoké hory sú jeleňom: skaly sú útočisko ježom.⁷⁾

19. Učinil mesiac k rozoznaniu časov:⁸⁾ slnce zná svoje zapadanie.

¹⁾ Založil si ju bez všetkých základov, svojou všemohúcnosťou.

²⁾ Morá. Opisuje, ako sa voda odlúčila od zeme.

³⁾ Na tvoj všemohúci rozkaz.

⁴⁾ Pod divými oslami rozumej všetku divinu.

⁵⁾ Z dážďa, z rosy, ktoré vychádzajú z oblakov.

⁶⁾ Hebr.: aby sa tvoja tvár leskla olejom. — To stávalo sa pri radostnom hodovaní.

⁷⁾ Hebr.: jazvecom.

⁸⁾ Mesiac a jeho premeny slúžili u Hebrejov aj inde k určeniu časových oddelení i k určeniu sviatkov.

20. Položíš tmú, a nastáva noc: v tej hemží sa všetka zverina lesná.

21. Ľvičatá revú za lúpežou, a aby si žiadali pokrm od Boha.

22. Vychádza slnce, sbierajú sa, a na brlohy svoje líhajú.

23. (Vtedy) vychádza človek k svojej práci:¹⁾ a k svojmu dielu až do večera.

24. Jak veľké sú tvoje diela, Pane. Všetko si v múdrosti učinil: zem plná je majetku tvojho.

25. Tu je veľké more a rozsiahle ramenami: tam živočíchy nemajú počtu, zveratá malé s veľkými.

26. Tam lode prechádzajú; i drak²⁾ ten, ktorého si stvoril, aby sa v ňom hrabal.

27. Všetko od teba čaká, abys' im dal pokrmý časom svojím.

28. Ty dávaš im, oni sbierajú: otváraš svoju ruku, všetko nasýtené býva dobrotou.

29. Ale ak odvrátiš tvár svoju, ľakajú sa, keď im odnímaš dych, nuž hynú a vracajú sa v svoj prach.

30. Keď pošleš svojho ducha, stvorené býva; a obnovuješ tvárnosť zeme.³⁾

31. Nech trvá sláva Pánova na veky: nech sa raduje Pán vo svojich skutkoch.

32. On hľadá na zem, a ona sa trasie, on dotkne sa hôr, a už kúri sa z nich. (II. Mojž 19, 18; 20, 18.)

33. Chcem spievať Pánovi, dokiaľ som živý: chcem chvály spievať svojmu Bohu, dokiaľ trvať budem.

(Žalm. 145, 2.)

34. Nech sa mu ľúbi moje slovo: a ja sa budem veseliť v Pánovi.

35. Nech zmiznú hriešnici zo zeme,⁴⁾

¹⁾ Deň je časom činnosti človeka.

²⁾ Hebr.: Leviatan, čo značí morskú ohavu, ktorá sa zahráva s vlnami morskými.

³⁾ Cirkev používa týchto slov na obnovenie zeme skrze Ducha svätého na Turíce.

⁴⁾ Oni protivia sa cieľu stvorenia Božieho, nie sú mu na česť.

a bezbožníci, aby ich nebolo! Oslavuj, duša moja, Pána!¹⁾

ŽALM 104. (105.)

Prorok ospevuje dobrodenia, ktoré Pán udelil národu vyvolenému od časov Abraháma až do opanovania zasľúbenej zeme.

1. Alleluja.²⁾

Oslavujte Pána, a vzývajte jeho meno: ohlašujte jeho skutky medzi národami.

2. Spievajte mu a hrajte mu: vypravujte všetky jeho divy.

3. Honoste sa svätým jeho menom: nech sa teší srdce hľadajúcich Pána.

4. Hľadajte Pána a buďte silní,³⁾ hľadajte tvár jeho ustavične.

5. Rozpomeňte sa na jeho divy, ktoré činil: na zázraky a na súdy jeho úst.⁴⁾

6. Vy, semeno Abraháma, jeho služobníci, vy synovia Jakubovi, jeho vyvolenci.

7. On, Pán (je) náš Boh: na zemi na všetko (vzťahujú sa) súdy jeho.

8. Pamätal večne na svoju smluvu, na to slovo, ktoré prikázal tisícim pokoleniam,

9. na to, čo uzavrel s Abrahámom, a na svoju prísahu,⁵⁾ (zloženú) Izákov.

10. A postavil ju za zákon Jakubov: a za večnú smluvu Izraelovi.

11. Rieknuc: Tebe dám zem Kanaan: za podiel dedictva vášho.

12. Keď ich bolo málo počtom, veľmi málo, a keď boli ako cudzinci v nej.

13. a keď tiahli od národa ku národu, a od kráľovstva k inému ľudu:

14. nedopustil nikomu im škodiť: a potrestal pre nich kráľov.¹⁾

15. Nedotýkajte sa mojich pomazaných; a prorokom mojím nerobte nič zlého.

16. A povolal do zeme hlad, všetku podporu výživy odňal,²⁾

17. poslal pred nimi jedného muža: za sluhu bol odprevadený Jozef

18. do pút sponížili jeho nohy, železo preniklo jeho dušu,³⁾

19. až sa dostavilo jeho slovo.⁴⁾ Výrok Pánov ho osvedčil;

20. poslal kráľ a rozviazal ho; knieža národov, a prepustil ho.

21. Ustanovil ho za pána svojho domu, a za vládcu nad všetkým majetkom svojím,

22. aby spravoval kniežatá jeho ako seba;⁵⁾ aby jeho starcov vyučoval múdrosť.

23. Prišiel Izrael do Egypta, a Jakub bol cudzím v zemi Chamovej.⁶⁾

24. A on rozmnožil svoj ľud náramne: a učinil ho silnejším ako jeho nepriatelia. (II. Mojž. 1, 7.)

25. Prevrátil ich srdce,⁷⁾ že nenávideli jeho ľud: a že lstive zachádzali s jeho služobníkmi.

26. Poslal Mojžiša, svojho služobníka, Árona, ktorého si vyvolil.

(Mojž. 14, 27.)

¹⁾ V hebrejskom priložené je: Alleluja. — Človek začuduje sa nad tým Žalmom, hovorí A. Humbolds. V tak krátkej piesni niekoľko veľkými črtami vidí v ňom nakreslené nebo i zem. Všeobecný úsudok má tento žalm za majstrovské dielo starého básnictva, ktoré všetky ódy Grékov i Rimanov prevyšuje. — Cirkev modlí sa tento žalm na Turíce, pretože od Boha poslaný svätý Duch obnovuje duševný svet, činí, že sa stáva novým stvorením.

²⁾ Radostné vyzvanie: Chváľte Pána! V hebr. pôvodine sa nenachádza. Prvých 15 veršov vybraté je I. Par. 16, 8.

³⁾ Hebr.: Pýtajte sa na Pána a na jeho moc, hľadajte stále jeho tvár.

⁴⁾ Ako súdil, trestal Boh pohanov v prospech Izraelitov.

⁵⁾ Na smluvu.

¹⁾ Boh ich všade chránil. Pre nich trestal i kráľov; tak egyptského kráľa (Gen. 12.), fílistinského Abimelecha (20), keď chránil Sáru a Rebekku (26), manželky Abraháma, dotyčne Izáka.

²⁾ Dopustil neúrodu.

³⁾ Zatvorili ho do väzenia.

⁴⁾ Dokiaľ sa nevyplnil sen, ktorý bol vykladal svojim spoluväzňom.

⁵⁾ Vykladal kniežatom múdrosť a stal sa prvým po faraonovi.

⁶⁾ V Egypte.

⁷⁾ Sv. Augustín hovorí, že nebol to Boh, ktorý by im bol vnuknul nenávisť proti Židom, ale on to predvidel a dopustil, aby previedol svoje úmysly a súdy s ľudom vyvoleným.

27. Predložil im slová jeho znakov a zázrakov¹⁾ v zemi Cháma.

(II. Mojž 7, 10.)

28. Poslal tmu, a zatmelo sa: a neprotivil sa príkazom jeho.²⁾

(II. Mojž. 10, 21.)

29. Obrátil na krv ich vody: a pobil ich ryby.

30. Ich zem vydala im žaby, aj v izbách ich kráľov.

31. Riekol, a prišly psie muchy: a komáre do ich všetkých končín.

32. Dal im krupobitie za dážď: oheň páliaci v ich zemi.

33. Zbil ich vinice a ich fíkové sady: a polámaval stromy v ich hraniciach.

34. Riekol a prišly kobyľky a chrobáky: bolo ich bez počtu.

(II. Mojž. 19, 12.)

35. A zožraly všetku bylinu v ich zemi: a zožraly všetku úrodu ich poľa.

36. Potom pobil všetko prvorodené v ich zemi: prvotiny všetkej práce (materinskej)

(II. Mojž. 12, 29.)

37. A vyviedol ich so striebrom a so zlatom: a nebolo nemocného medzi ich kmenami.

38. Radoval sa Egypt z ich odchodu: lebo ich napadol strach pred nimi.³⁾

39. Vystrel oblak za ich prikrývadlo: a oheň, aby im svietil v noci.

(II. Mojž. 13, 21. Žalm 77, 14. I. Kor. 10, 1.)

40. Žiadali a prišly prepelice: a nebeským chlebom sýtil ich.

(II. Mojž. 16, 13.)

41. Rozštiepil skalú, a tiekla voda: valila sa ako rieka suchou zemou.

(IV. Mojž. 20, 11.)

42. Lebo pamätal na svoje sväté slovo, ktoré dal Abrahámovi, svojmu služobníkovi.

43. A vyviedol ľud svoj s veseľaním, a s plesaním svojich vyvolených,

44. a dal im zem pohanov:⁴⁾ a tak

námahy (ovocie práce) národov obdržali oni,

45. aby ostríhali jeho nariadenia, a nasledovali jeho zákon.

ŽALM 105. (106.)

Žalmista pokračuje v chválospeve a povzbudzuje ľud izraelský k oslave Pána, ktorý ich otcov vyslobodil.

1. Alleluja.

Spievajte slávu Pánovi, lebo je dobrý: lebo na veky (trvá) jeho milosť.

2. Kto môže vysloviť veľké skutky Pána, rozhlásiť všetku jeho chválu?

(Ekl. 43, 35)

3. Blažení, ktorí ostríhajú právo, a činia spravodlivosť v každom čase.

4. Pamätaj, Pane, na nás, pre láskavosť k svojmu ľudu, navštív nás svojou spásou:

5. aby sme mohli vidieť šťastie tvojich vyvolených, aby sme mohli radosť sa z radosti národa tvojho: aby si bol oslavovaný so svojím dedičstvom.¹⁾

6. Zhrešili sme, ako otcovia naši: nepravosť sme činili, bezbožnosť páchali.

7. Otcovia naši v Egypte nedbali na zázraky tvoje, neboli pamätliví množstva tvojho milosrdenstva. A rozhorčili sa, keď prichádzali k moru, k Červenému moru.

8. Ale zachránil ich pre svoje meno:²⁾ aby uviedol v známosť svoju moc.

9. Pohrozil³⁾ Červenému moru a to vyschlo: a viedol ich cez hĺbočiny (morské) ako cez púšť. (II. Mojž. 14, 21.)

10. A vyslobodil ich z moci nenávisníkov: a vykúpil ich z ruky nepriateľa.

11. A pokryl vodou ich utlačiteľov: neostal ani jeden z nich. (II. Mojž. 14, 27)

¹⁾ Dal im moc činiť zázraky.

²⁾ Hebr.: A Možiš a Áron boli neposlušní jeho slovám.

³⁾ Mali strach pred Židmi.

⁴⁾ Kananejských.

¹⁾ S tvojím ľudom pre veľké tvoje divy, ktoré si preukázal svojmu ľudu.

²⁾ Pre svoju bytnosť, ktorá je láska a slúženie.

³⁾ Rozkázal svojou všemohúcou vôľou.

12. A uverili jeho slovám: a ospievali jeho chválu.

13. Však chytro zabudli na jeho skutky: a nečakali jeho rady.¹⁾

14. A rozbažili sa na púšti: a pokúšali Boha v krajine bezvodnej.

15. A dal im, čo si zažiadali: a poslal presýtenie do ich duší.

(IV. Mojž. 11, 31.)

16. A roztrpčili²⁾ Mojžiša v ležení: Árona, svätého Pánovho.

17. Tu otvorila sa zem a shtla Dathana, a zatvorila sa nad rotou Abirona.

(IV. Mojž. 16, 32.)

18. A zažal sa oheň v ich shromaždení: a plameň spálil bezbožníkov.

19. A urobili teľa na Horeb: a klaňali sa liatine.

(II. Mojž. 32, 4.)

20. A zamenili svoju slávu za podobu telaťa, ktoré žerie trávu.³⁾

21. Zapomenuli na Boha, ktorý ich zachránil, ktorý vykonal veci veľké v Egypte,

22. zázračné v zemi Cháma, hrozné pri mori Červenom.

23. I riekol, že ich vyhubí,⁴⁾ keby sa nebol Mojžiš, jeho vyvolený, postavil v tej roztržke pred tvár jeho;⁵⁾ aby odvrátil jeho hnev, žeby ich nevyhubil.

24. A za nič nevážili si žiaducnej zeme a neverili jeho slovám.

25. A šomrali vo svojich stánkoch: neposlúchali hlasu Pánovho.

26. A on pozdvihol svoju ruku na nich, že ich porazí na púšti,

27. že hodí ich semeno medzi pohanov: a ich rozpraší po krajinách.

28. I zasvätili sa Belfegorovi,⁶⁾ a jedli z obetí neživých.⁷⁾

¹⁾ Nechceli vyčkať prevedenie jeho úmyslu, o hľadom na čas a spôsob jeho pomoci.

²⁾ Hebr.: A žiarlili na Mojžiša.

³⁾ Podobne činia aj tí kresťania, ktorí sa sháňajú len po márnostiach a rozkošiach sveta.

⁴⁾ Znivočí.

⁵⁾ Keby nebol uprosil jeho hnev.

⁶⁾ Spojovali sa s Baalom, ktorého ctili Moabití na hore Peor.

⁷⁾ Jedli z obetí mŕtvych bohov; menuje ich tak naprcti živému a pravému Bohu.

29. A dráždili ho svojimi výmysli: a objavila sa veľká rana medzi nimi.

30. Tu postavil sa Finees a ukojil ho: a prestala tá rana.

31. A bolo mu pripočítané ku spravodlivosti od pokolenia a do pokolenia až na veki.

32. A rozhnevali ho pri Vodách sváru, tak že i Mojžiš zle pochodil pre nich,

33. lebo tak roztrpčili jeho myseľ, že sa preriekol svojimi ústami.¹⁾

34. Nevyplienili národov, o ktorých riekol im Pán.

35. A smiešali sa s tými národami, a naučili sa ich skutky.

36. A slúžili ich modlám: a stalo sa im to osídлом.²⁾

37. Obetovali svojich synov a svoje dcéry zloduchom.³⁾

38. A vylievali krv nevinnú: krv svojich synov a dcér svojich, ktoré obetovali modlám kanaanejským. Tak bola poškrvnená krvou zem,

39. a znečistená bola ich skutkami: a smilnili svojimi činy.⁴⁾

40. Nuž rozpálil sa Pán vo svojom hneve proti svojmu ľudu a zhnusilo sa mu dedictvo jeho.

41. I vydal ich do rúk pohanov: a panovali nad nimi tí, ktorí ich nenávideli.

42. A nepriatelia ich utískali ich: a pokorení boli pod ich ruky.

43. Často ich vyslobodil. Oni však ho roztrpčovali svojimi úmyslami, a boli ponížení svojou vlastnou vinou.⁵⁾

44. A videl ich súženie, a vyslyšal ich modlitbu.⁶⁾

45. A rozpomenul sa na svoju smluvu: a bolo mu ich ľúto, podľa veľkého milosrdenstva jeho. (V. Mojž. 30, 3.)

¹⁾ Pochyboval, či bude Bohu možné vodu vyvolať zo skaly. IV. Mojž. 20, 10.

²⁾ Pokúškou a záhubou.

³⁾ Bohoslužba Molocha, v ktorej ľudské obety prinášali, čo sa len zlým duchom mohlo ľúbiť.

⁴⁾ Odpadli od Boha ako pravého manžela a pridžžali sa modiel.

⁵⁾ Svojimi hriechami upadli do biedy.

⁶⁾ Nariekanie.

46. A dal im najšť milosrdenstvo, pred tvárou všetkých, ktorí ich zajali.¹⁾

47. Spas nás, o Pane, Bože náš, a shromažď nás z pohanov,²⁾ aby sme vlebili tvoje sväté meno: a chlúbili sa tvojou chválou.

48. Požehnaný buď Pán Boh Izraelov od vekov až na veky: a všetok ľud nech riekne: Staň sa, staň sa!³⁾

ŽALM 106. (107.)

Prorok napomína ľud izraelský, aby vzdával vďaky Bohu za všetko dobrodenie, ktoré im preukázal na púšti, v zajatí, v nemoci a búrkach.

1. Alleluja!⁴⁾

Spievajte slávu Pánovi, lebo je dobrý: lebo na veky trvá jeho milosť.

2. Nech povedia tí, ktorí sú od Pána vykúpení, ktorých vykúpil z ruky nepriateľa: a ktorých shromažďil zo zemí:

3. Od východu i od západu slnca: od severu i od mora.⁵⁾

4. Blúdili púšťou po bezvodnom kraji,⁶⁾ nenašli cesty k mestu na bývanie.

5. Lačneli a žíznil: ich duša v nich hynula.

6. A kričali k Pánovi, keď boli v súžení: a z ich úzkosti ich vytrhol.

7. A viedol ich na pravej ceste, aby sa dostali do mesta prebývania.

8. Nech oslavujú Pána pre milosrdenstvá jeho: a pre zázraky jeho medzi synami ľudskými.

9. Lebo nasýtil žiadostivú dušu: a lačnú dušu nasýtil dobrými vecmi.

10. Sedeli v tme a v stíne smrti: sputnaní biedou a železom;

11. lebo sa protivili slovám Božím: a opovrhli radou Najvyššieho.

12. A pokorené je ich srdce útrapami: zoslabli,¹⁾ a nebolo, kto by im pomohol.

13. Tu volali k Pánovi, keď boli v súžení: a vytrhol ich z ich úzkostí.

14. A vyviedol ich z tmy a stínu smrti, a roztrhal ich putá.

15. Nech oslavujú Pána pre milosrdenstvá jeho, a pre zázraky jeho medzi ľudskými,

16. že rozlámал medené brány: a železné závary zmrvil.

17. Prijal ich s cesty ich priestupkov:²⁾ lebo pre svoje neprávosti boli poníženi.

18. Ich duši zošklivil sa všetek pokrm:³⁾ a priblížili sa až k bránam smrti.

19. Tu volali k Pánovi, keď boli v súžení: a vytrhol ich z ich úzkostí.

20. I poslal svoje slovo⁴⁾ a uzdravil ich: a vyslobodil ich zo zahynutia.

21. Nech oslavujú Pána pre milosrdenstva jeho, a pre zázraky jeho medzi synami ľudskými;

22. A obetujú obeť chvály: a rozhlašujú jeho skutky s plesaním.

23. Ktorí sa plavia po mori na loďiach, čo prevádzajú prácu na veľkých vodách,⁵⁾

24. tí vídali Pánove skutky a jeho divy na hlbine.

25. Rozkázal a dostavil sa búrlivý vietor, tak že sa zdvihly jeho vlny.

26. Vzniesly sa až k nebesám a soštúpily až do priepasti: ich duša rozplývala sa v nešťastí.

¹⁾ Hebr.: Klesli.

²⁾ S cesty, na ktorú ich hriechy priviedly. Hebr.: Pošetilci, ktorí pre svoju hriechu cestu a pre svoje viny boli trápení.

³⁾ Od úzkosti nemohli jesť a boli chorí na smrť.

⁴⁾ Poslal „Slovo“, pod čím rozumejú sv. Otcovia Syna Božieho, druhú osobu Najsv. Trojice. Mudr. 16, 12.; Mat. 8, 8.; Ján 1, 14.

⁵⁾ Boli plavci, ktorí sú stále v nebezpečenstve smrti. Podobne všetci ľudia sú na búrlivom mori života plávajúc s Kristom k prístavu večného blaha.

¹⁾ Tak na pr. našli milosť u Dariusu.

²⁾ Žalm bol napísaný azda v zajatí babylonskom. Kresťan nech si pomyslí na vyslobodenie svojich bratov, ktorí sú ešte dnes v temnosti pohanstva a moci diabla; aby bol čím skôr jeden ovčieček a jeden pastier.

³⁾ Týmto sa končí štvrtá kniha žalmov. (Viď žalm 40, 20.)

⁴⁾ V hebr. pôvodine sa nenachádza.

⁵⁾ Z Egypta, Malej Azie a Európy.

⁶⁾ Túlali sa po púšti v nedostatku.

27. Točili a motali sa ako opilec: a kdejaká ich múdrosť bola pohltaná.

28. Tu volali k Pánovi, keď boli v súžení, a vytrhol ich z ich úzkosti.

29. A premenil tú búrku v tichý vetrík: a ztíchly jeho vlny.

30. A zradovali sa, že ztíchly: a priviedol ich do prístavu ich žiadosti.

31. Nech oslavujú Pána pre milosrdenstvá jeho, a pre zázraky jeho medzi synami ľudskými!

32. A nech ho vyvyšujú v shromaždení ľudu: a v zasadnutí starcov nech ho chvália.

33. Obrátil rieky na púšť: a prameňe vôd na suchú zem;

34. zem úrodnú na pôdu soľnú¹⁾ pre zlobu jej obyvateľov.

35. Premenil púšť na močariny: a zem bez vody na pramene vodné.²⁾

36. A osadil tam lačných; a založili mesto na bývanie.

37. I osievali polia a nasadili vinice: a mali úžitok urody.

38. A požehnal im, a množili sa náramne: a neumenšil ich dobytká.

39. A (zase) ubudlo ich: a trápení boli súžením od zlých a bolesťou.

40. Vylialo sa opovrhzenie na kniežatá:³⁾ a on dopustil, že blúdili po bezcestí a nie na ceste.

41. Ale pomohol chudobnému z biedy: a rozmnožil rodiny ako ovce.

42. Vidia to úprimní a radujú sa: a kdejaká neprávosť zavre svoje ústa.⁴⁾

(Job. 22, 19.)

¹⁾ V pôdu neúrodnú. Upamätovanie na zahynutie Sodomy a Gomorhy.

²⁾ Pre naše hriechy dopúšťa Pán búrky, suchoty a iné živelné pohromy. V duchovnom smysle však vzťahuje sa toto miesto na synagogu a na Cirkev. Tamtá bola silná a zámožná a rozpadla sa, ale Cirkvi dáva Pán svoju úrodu a požehnanie, ktorá z malých počiatkov a prameňov sa rozmohla; a neúrodnosť pobožnosti a horlivosti židovskej obrátila v hojnosť darom Ducha sv.

³⁾ Ktorí tiež stonali a poníženi boli v zajatí.

⁴⁾ Kto vidí diela Božie, ten buďto ho bude oslavovať a zvelebovať, alebo zamený a zahanbený bude.

43. Kto múdry (je) a zachová tieto veci, a porozumie Pánovým milosrdenstvám?¹⁾

ŽALM 107. (108.)

Prorok oslavuje Pána za rozšírenie kráľovstva Messiašovho. (Žalm tento je složený zo žalmu 56, 8—12. a 59, 8—14.)

1. Žalмовá pieseň od Davida.

2. Hotové je moje srdce, Bože, hotové je moje srdce: budem spievať a žalm riekať v svojej sláve.²⁾

3. Hor' sa, slávo moja, hor' sa harfo a citaro: vstať chcem na úsvite.

4. Chcem ťa oslavovať medzi ľuďmi, Pane: a ťa ospevovať medzi národami.

5. Lebo veľké až po nebo je milosrdenstvo tvoje: a až po oblaky tvoja vernosť.

6. Vyvýš sa nad nebesá, o Bože, a nad celú zem (nech ide) tvoja sláva,

7. aby boli zachránení tvoji milí; spomáhaj pravicom svojou, a vyslyš ma:

8. Boh hovoril vo svojej svätyni: Budem výskať a rozdelím Sichem, a rozmeriam údolie stánkov.

9. Môj je Galaad, a môj je Manasses: a Efraim sila hlavy mojej. Júda kráľ môj:

10. Moab je nádoba mojej nádeje. Nad Idumejou natiahnem svoju obuv: cudzinci sa stali mojimi priateľmi.

11. Kto ma dovedie do mesta hradeného? Kto ma doprevadí až do Idumeje?

12. Či nie ty, o Bože, ktorý si nás bol zavrhol, a či nevyjdeš, o Bože, s našimi vojskami?

13. Udeľ nám pomoci zo súžení: veď je márna pomoc ľudská.

14. V Bohu dokážeme silu: a on obráti na nivoč našich nepriateľov.

¹⁾ Hebr.: Kto je múdry, nech zachová tieto veci a nech pozoruje milosti Pánove. — Vyslobodenie zo zajatia babylonského je obraz vykúpenia sveta skrze Krista, natoľko je tento žalm obrazne messianský.

²⁾ Povedomi svojej cti alebo pre svoju česť.

ŽALM 108. (109.)

David od svojich nepriateľov pomlúvaný a osočovaný, prosí Boha o záštitu, a predpokladá, čo hriešnikov očakáva.

1. Ku koncu. Žalm od Davida.¹⁾

2. O Bože, chvály mojej nezamlčuj: lebo sa ústa bezbožné a ústa lstivé otvárajú na mňa.

3. Hovoria proti mne jazykom lstivým, a rečami nenávisťnými ma obkľučujú: a proti mne bojujú bez príčiny.

4. Čo by ma mali milovať, mi utrhávajú: ja však sa modlím.²⁾

5. A dávajú mi zlé za dobré: a nenávisť za moju lásku.

6. Postav nad neho bezbožníka: a žalobník nech stojí na pravici jeho.³⁾

7. Keď bude súdený, nech vyjde odsúdený, a jeho modlitba nech sa mu stane hriechom.

8. Nech bude jeho dní máličko: a úrad jeho nech obdrží iný.

9. Nech jeho deti budú sirotami: a žena jeho vdovou.

10. Nech sa sem a tam potulujú jeho deti a nech žobrujú: a nech sú vyhnaní z príbytkov svojich.

11. Úžerník nech prehliada všetko jeho bydlisko, a nech cudzinci rozoberú jeho nadobytok.

12. Nech nemá spomocníka: a nikoho, kto by sa smiloval nad jeho sirotami.

13. Nech jeho deti padnú do záhuby: nech v prvom pokolení bude vymazané jeho meno.

¹⁾ Čo tu hovorí David, to úplne platí o nepriateľoch Kristových, menovite o zradnom Judášovi.

²⁾ Takto činil Kristus na kríži, dávajúc nám príklad, ako máme my činiť. Hebr.: Za moju lásku sú mi nepriateľskými.

³⁾ Hriešnik, ktorý nemocného utiskoval, má mať nad sebou mocnejšieho utiskovateľa, žalobník (zloduch, diabol) nech ho má vo svojej moci, keď ho privedie pred súd. Tieto žiadosti, ktoré sa od 6—19. veršu uvádzajú neobsahujú žiadosti pochádzajúce od zlého srdca, ale proroctvo trestov, ktoré zastihnú hriešnikov.

14. Nech sa uvádza v pamäť pred Pánovou tvárou neprávosť ich otcov: a nech hriech jeho matky nebude sotrený.

15. Nech sú¹⁾ pred Pánom vždycky, a ich pamiatka²⁾ nech so zeme zmizne.

16. Preto že nepamätal na to, aby preukazoval milosrdenstvo;

17. ale prenasledoval človeka nudného³⁾ a žobráka a skrúšeného srdcom, aby ho usmrtil.⁴⁾

18. A rád mal kľatbu, i príde na neho: a nechcel požehnanie, i vzdialilo sa od neho. Obliekol sa do kľatby ako do odevu: a vošla jako voda do vnútorností jeho, a jako olej do jeho kostí.⁵⁾

19. Nech mu je ako oblek, ktorým sa prikrýva: a ako pás, ktorým sa stále prepasuje.

20. To nech je odplata tým, ktorí utrhnú mi u Pána: a ktorí hovoria zlé veci proti mojej duši.

21. Ty ale, Pane, zastaň ma pre tvoje meno: lebo lúbežné je milosrdenstvo tvoje: Vysloboď ma;

22. lebo som núdzny a chudobný: a moje srdce zkormútené je vo vnútre mojom. (Mat. 26, 38.)

23. Ako tieň, keď sa nachyľuje, kapem: a odtriasaný som ako kobyľky.⁶⁾

24. Kolená moje slabnú pôstom: a moje telo premenilo sa, že nemá oleja.

25. A ja som im za posmech: vidia ma a kývajú svojimi hlavami.⁷⁾

(Žalm 21, 8.)

¹⁾ Hriechy otcov.

²⁾ Hriešnikov.

³⁾ Žalmista myslel na seba, ale vo vyššom mysle na Krista, ktorý bol chudobný, a chudobným hlásal evanjelium.

⁴⁾ Pomysli na Judáša, ktorý zapredal zarmúteného Krista.

⁵⁾ Tri obrazy znázorňujú stupňovanie: Vypúšťal proti mne kľatbu, ona splní sa na ňom; nemal pre mňa slova požehnaní, ona odchádza od neho; pil kľatbu ako vodu, ňou naplnily sa jeho útroby.

⁶⁾ Ako vietor smetá kobyľky.

⁷⁾ Hľadia na mňa ako na človeka, ktorého Boh potrestal.

26. Pomahaj mi, Pane, môj Bože: spas ma podľa milosrdenstva svojho.

27. Nech zvedia, že (je) to ruka tvoja: a ty, o Pane, že si to vykonal.

28. Nech kľajú, ty žehnaj: ktorí povstanú proti mne, nech budú zahubení; tvoj služobník však bude sa radovať.

29. Nech budú do potupy oblečení moji utrhači: a nech odiati budú ako plášťom¹⁾ svojou hanbou.

30. Chcem veľmi oslavovať Pána svojimi ústami: a vprostred mnohých chcem ho chváliť.

31. Lebo on stojí po pravici²⁾ chudobnému, aby zachránil moju dušu od tých, ktorí ju prenasledujú.

ŽALM 109. (110.)

Kráľovský žalmista ospevuje víťazný boj Messiáša, a zároveň kňaza podľa rádu Melchisedechovho.

1. Davidov žalm.³⁾

Riekol Pán môjmu Pánovi: Posad sa na pravicu moju. Kým nepoložím⁴⁾ tvojich nepriateľov za podnožku tvojim nohám.

2. Prút tvojej moci vypustí Pán zo Sionu:⁵⁾ panuj uprostred svojich nepriateľov.⁶⁾

3. U teba (je) panovanie v deň tvojej

¹⁾ Ako dvojatým plášťom, ktorý bolo možné dva razy okolo tela otočiť. Majú byť skrz na skrz potupou naplnení.

²⁾ Boh stojí mu po pravici a nie žalobník, diabol (v. 6.) a chráni ho pred tými, ktorí by život trpiteľa zničiť chceli.

³⁾ V žalme tomto ospevuje sv. pevec slávneho kráľa, ktorého Pán učinil spolukráľom, a ktorý nielen kráľovskú, ale aj kňazskú hodnosť mať bude na spôsob Melchisedecha, totižto obetovať bude obeť chleba a vína. Že týmto slávnym kráľom nenie iný ako Messiáš, to uznávali všetci Židia.

⁴⁾ Dokiaľ premôžem tvojich nepriateľov.

⁵⁾ Sion je pôvodom a počiatkom Messiášovej moci. Ztadiaľ sa jeho duchovné panstvo rozšíri po celej zemi.

⁶⁾ Sú slová Božie: ty budeš panovať nad nimi. Ačkoľvek bude Messiáš mať okolo seba nepriateľov, predsa bude ich Pánom.

moci¹⁾ vo svätej žiare: ja z lona pred dennicou splodil som ťa.²⁾

4. Prisahal Pán a nebude banovať: ty si na veky kňazom dľa rádu Melchisedechovho.³⁾

5. Pán⁴⁾ na pravici tvojej, roztlčie v deň svojho hnevu kráľov.

6. Súd bude držať medzi národami, učiní úplnú porážku, roztlčie hlavy mnohých v zemi.⁵⁾

7. Z potoka⁶⁾ na ceste piť bude, preto pozdvihne hlavu.

ŽALM 110. (111.)

Svätý pevec ospevuje Pánove skutky a dokazuje, že pobožným sa dobre vedie, hriešnikov ale trest stihá.

1. Alleluja.⁷⁾

Oslavovať budem teba, Pane, celým svojím srdcom: v rade spravodlivých⁸⁾ a vo shromaždení.

3. Veľké sú Pánove skutky: vyhľadané podľa všetkej jeho vôle.⁹⁾

3. Sláva a velebnosť je jeho konanie:

¹⁾ Odo dňa jeho povýšenia, keď zasadol po pravici Boha, je v Božskej žiare, velebnosti postavený. Ináč: Na deň súdu, v ktorý deň zjaví sa Messiáš so svätými v sláve, ktorú i ich nepriatelia mohli obsiahnuť; i svätí budú spolusúdcovia Pánovi, ako boli jeho spolubojovníkmi na zemi proti jeho nepriateľom, a Kristus v nich nad tými zvíťazil.

²⁾ Zo svojej podstaty som ťa splodil skôr než boli hviezdy. Slová tie sa vzťahujú na večný pôvod Syna Božieho, totižto Messiáš je synom Božím. Pred hviezdami, t. j. pred časmi; jestli tedy pred časmi, od večnosti — hovorí sv. Augustín.

³⁾ Ty si nielen kráľom, ale aj kňazom, ktorý neobetuje ako Áron hovädá, ale chlieb a víno ako Melchisedech. Kňazstvo to nikdy neprestane.

⁴⁾ Slová žalmistove k Bohu Otcu. Pán, t. j. Messiáš, ktorý teraz po tvojej pravici sedí.

⁵⁾ Hebr.: Naplňuje mrtvolami, potiera hlavy v širom kraji.

⁶⁾ Messiáš nemôže si dopriať odpočinku; aby svoje dielo dokonal, občerstvuje sa spešne tým, že sa napije z potoka na ceste a zase prenasleduje svojich nepriateľov, dobýva víťazstva, a preto pozdvihuje hlavu. Dľa iných: Messiáš má podiel na pozemských súženiach, pije bolesti a muky ako vodu, preto získal si slávu, ktorej sa mu na pravici Božej v nebesiach i ako človekovi dostalo.

⁷⁾ Tento žalm v žid. pôvodine sa začína vždy s inou písmenou dľa židovskej abecedy, a preto sa menuje žalmom Alfabetovým.

⁸⁾ S nábožnými v chráme.

⁹⁾ Všetko je stvorené dľa jeho dobroty a lásky.

spravodlivosť jeho oslava na veky vekov.

4. Pamiatku¹⁾ postavil svojim divom, láskavý a milosrdný je Pán.

5. Pokrm dal tým, ktorí sa ho boja:²⁾ večne pamätá na svoju smluvu.

6. Silou svojich skutkov ohlašuje svojmu ľudu:

7. že im dáva dedičstvo pohanov; dieťa jeho rúk sú vernosť a súd.³⁾

8. Spoľahlivé⁴⁾ sú všetky rozkazy jeho: upevnené na večitú večnosť, založené na pravde a na spravodlivosti.

9. Vykúpenie poslal⁵⁾ svojmu ľudu: zariadil na veky svoju smluvu.

Sväté a hrozné je jeho meno.

10. Počiatok múdrosti bázeň Pánova:⁶⁾ dobrý rozum majú všetci, ktorí to konajú; jeho chvála zostáva na veky vekov.

(Ps. 1,7;10;Ekl. 1,16.)

ŽALM 111. (112.)

Žalmista líči v tomto podobne alfabetickom žalme blaženosť človeka mierneho a šľachetného.

1. Alleluja! Pri návrate Aggea a Zachariáša⁷⁾ (proroka).

Blažený muž, ktorý sa bojí Pána: ktorý má veľké zaľúbenie v jeho prikázaniach.

2. Mocné na zemi bude jeho potomstvo: rod spravodlivých bude požehnaný:

3. Česť a bohatstvo v jeho dome: a

¹⁾ Ustanovením istých slávností, menovite veľkonočných sviatkov.

²⁾ Židom na púšti mannu, a kresťanom svoju nauku a oltárnu Sviatosť.

³⁾ Všetko, čo činí Pán, je sväté a spravodlivé.

⁴⁾ Spravodlivé a nepremeniteľné sú jeho príkazy viery a mravov.

⁵⁾ Z Egypta.

⁶⁾ Poslušnosť k Bohu, zachovávanie jeho prikázaní, jeho úcta. Kto je tak múdry, že to koná, čím sa bázeň Božia javí, ten má spasiteľnú múdrosť.

⁷⁾ Nápis tento nenachádza sa v hebrejskom a povstal istotne z nábožnej povesti, že sa výšpomenutí proroci pri tom žalme navrátili zo zajatia.

jeho spravodlivosť zostáva na veky vekov.¹⁾

4. Vychádza vo tmách spravodlivým svetlo: milosrdný a láskavý a spravodlivý.²⁾

5. Prijemný (Bohu) človek, ktorý sľutováva sa a požičiava, on svoje veci na súde prevedie.³⁾

6. Lebo na veky sa nepohne.

7. V pamäti večnej bude spravodlivý: povesti zlej⁴⁾ sa báť nebude.

Ochotné jeho srdce dúfať v Pána.

8. Pevné je srdce jeho: nepohne sa, kým nepodíva sa (s hrdosťou na) svojich nepriateľov.

9. Rozsýpa, dáva chudobným;⁵⁾ tak spravodlivosť jeho zostane na veky vekov, roh⁶⁾ jeho bude vyvýšený v sláve.

10. To hriešnik uzre a bude sa hnevať, svojimi zuby bude škripať a sa zmorí; hriešnikov žiadosť vyjde na zmar.

ŽALM 112. (113.)

Napomína k chvále Boha, ktorý povyšuje chudobného.

1. Alleluja!

Chváľte, služobníci,⁷⁾ Pána, chváľte meno Pánovo.

2. Nech je meno Pána požehnané, od tohoto času až na veky.

3. Od východu slnca až na západ chvályhodné je Pánovo meno.

4. Vyvýšený je nad všetky národy Pán, a nad nebesia je sláva jeho.

(Malach 1, 11.)

¹⁾ V jej večnej odplate pre neho a v požehnaní pre jeho potomkov.

²⁾ Kto sa spolieha na Boha, ten aj v úzkostiach najde útechu, lebo je presvedčený o jeho spravodlivosti.

³⁾ Na odmenu za jeho ctnosti Boh nedá mu podľahnúť.

⁴⁾ Pomlavy.

⁵⁾ Odmena spravodlivých skutkov.

⁶⁾ Jeho sila rastie, kým sa z útisku nepriateľov vymôže a nad nimi zvíťazí.

⁷⁾ Služobníci Boží. Sv. Augustín a Athanáz rozumia pod nimi dietky Božie, aby chválili pôvodcu svojej spásy. Žalm tento spieva sa pri pohrabe malíčkových.

5. Kto je ako Pán, náš Boh, ktorý, sídli na vysostiach,

6. a hlboko dolu hľadá (na to, čo je) na nebesiach i na zemi?¹⁾

7. Ktorý vyzdvihuje s prachu úbohého, a s hnojišťa povyšuje chudobného,

8. aby ho posadil s kniežatami, s kniežatami svojho ľudu.²⁾

9. Ktorý činí, že neplodná býva v dome: ako matka dietok³⁾ veselíac sa.

ŽALM 113.¹ (114.)

Prorok vypráva o všemohúcnosti Božej, poukazujúc na divy, ktoré Pán na ceste Izraelitov z Egypta činil. Žalm tento je v hebrejskej osnove na dva rozdelený, do v. 9. polovica, od 10—18. druhá polovica.

1. Alleluja.⁴⁾

Keď vyšiel Izrael z Egyptu, dom Jakubov z cudzieho ľudu,⁵⁾

2. Judea stala sa svätyňou jeho,⁶⁾ Izrael jeho panstvom.⁷⁾

3. To vidíac more zutekalo:⁸⁾ Jordán sa späť obrátil.⁹⁾

4. Hory poskakovali ako škopce: a pahorky ako jahňatá.¹⁰⁾

5. Čo ti je, more, že utekáš: a tebe, Jordan, že sa späť obraciaš?

6. Vám, vrchy, že poskakujete ako škopce a pahorky ako jahňatá?

¹⁾ Ktorý sa tak ponízuje, že na všetko hľadá.

²⁾ Príklad tohoto vyvýšenia vidíme na Jozefovi, Mojžišovi, Davidovi a Danielovi, ktorí z najväčšej poníženosti na najvyšší stupeň slávy vyvýšení boli. Podobne činí aj s nami, keď nás z bahna hriechu k sebe priťahuje.

³⁾ Toto učinil Pán Šáre, Rebeke, a Anne, matke Samuelovci. Neplodnej žene dostávalo sa v dome potomky; Boh i tej pomáha.

⁴⁾ V hebr. sa nenachádza.

⁵⁾ Cudzieho jazyka. II. Mojž. 13, 3.

⁶⁾ Zem a jej národ, ktorý si vyvolil akoby za svätyňu, aby v ňom pripravil vykúpenie pokolenia ľudského. II. Mojž. 19, 5, 6.

⁷⁾ Boh bol kráľom izraelským.

⁸⁾ Keď išli z Egypta, Červené more sa rozdelilo.

⁹⁾ Zázrak, keď prešli suchou nohou cez Jordán.

¹⁰⁾ Vzfahuje sa na udalosť na hore Sinaj, keď sa celá príroda triasla, keď Boh dával Mojžišovi desatoro prikázaní.

7. Pred tvárou Pána triasla sa zem, pred tvárou Boha Jakubovho.

8. Ktorý obracia skalú v jazerá vôd, a kamene na pramene vôd.¹⁾

ŽALM 113.² (115.)

1. Nie nám, o Pane, nie nám: lež svojmu menu daj česť

2. pre svoju milosť a pre svoju vernosť:²⁾ nech neriekajú pohania: Kde je ich Boh?

3. Náš Boh je predsá v nebi: čo sa mu ľúbi, všetko koná.

4. Obrazy pohanov sú striebro a zlato, rúk ľudských diela.³⁾ (Žalm 134, 15.)

5. Ústa majú, ale nemluvia: oči majú, ale nevidia. (Mudr. 15, 15.)

6. Uši majú, ale neslyšia: nos majú, ale nezavoniavajú.

7. Ruky majú, a nemakajú, nohy majú, ale nechodia: nemôžu volať svojím hrdlom.

8. Podobní nech im budú tí, ktorí ich shotovujú:⁴⁾ a všetci, ktorí v nich dúfajú.

9. Dom Izraelov dúfa v Pánovi: on je ich spomocník a ich ochranca.

10. Dom Áronov⁵⁾ dúfa v Pánovi: on je ich spomocník a ich ochranca.

11. Ktorí sa boja Pána, dúfajú v Pánovi: on je ich spomocník a ich ochranca.

12. Pán na nás pamätá: a požehná nám: Požehná domu Izraela: požehná domu Árona.

13. Požehná všetkým, ktorí sa boja Pána, malým i veľkým.

¹⁾ Zázraky na Horebe II. Mojž. 17, 6. a v Kádes IV. Mojž. 20, 11.

²⁾ Ty si nás, Pane, vyviedol z Egypta; ochraňuj nás i teraz a spravuj nás, aby sa splnili tvoje predpovedania a sľuby, žeby sa nám pohania nevysmievali.

³⁾ Mrtvé obrazy.

⁴⁾ Ktorí ctia modly, budú takí bezcitní a zahynú ako ony.

⁵⁾ Rozumej kňazstvo židovské.

14. Pán pridaj na vás; na vás i na vašich synoch.¹⁾

15. Vy požehnaní ste od Pána, ktorý učinil nebe i zem.

16. Nebesá nebies sú Pánove; zem však dal synom ľudským.

17. Nie mŕtvi chvália Ťa, o Pane: ani tí, ktorí vstupujú do pekiel.²⁾

(Baruch 2, 17.)

18. ale my, ktorí žijeme, chválime Pána, od teraz až na veky.

ŽALM 114. (116. 1—9.)

Žalmista ďakuje Bohu za vyslobodenie z veľkých nehôd a nebezpečenstva života. V hebrejskom sa tento žalm spojuje s nasledujúcim.

1. Alleluja.³⁾

Milujem, lebo slyšal Pán hlas mojej prosby.

2. Lebo naklonil ucha svojho ku mne: preto ho budem vzývať po dni svojej.

3. Mňa obklúčily smrteľné bolesti: a nebezpečia pekiel ma zastihly; nachodím súženie a bolesť:

4. i vzýval som Pánovo meno: O Pane, vyslobodžte dušu moju!

5. Pán milostivý je a spravodlivý, a náš Boh sa sľutáva.⁴⁾

6. Pán ostríha maličkých: ja som bol snížený, a pomohol mi.

7. Navráť sa, dušo moja, do pokoja svojho:⁵⁾ lebo ti Pán učinil dobre.

8. Lebo on moju dušu vytrhol od smrti: moje oči od (prelievania) slz, moje nohy od pádu.

9. Chcem sa Pánovi ľúbiť v kraji živých.⁶⁾

¹⁾ Rozmnož vás i vaše dietky v majetku i v čísle.

²⁾ V starom zákone boli nebesá zatvorené, preto ešte neznajú večného oslavovania tých, ktorí usnuli v Pánovi.

³⁾ Pri tomto žalme myslí si na nebezpečia spásy, ktoré Ťa stále a všade obklúčujú.

⁴⁾ Lebo dľa svojich prisľúbení je spravodlivým na pomoci.

⁵⁾ Po prekonanom boji.

⁶⁾ Chcem svoje povinnosti voči Pánovi konať, kým budem žiť.

ŽALM 115.

10. Alleluja!

Ja verím,¹⁾ preto som hovoril:²⁾ ja však snížený som bol veľmi.

11. Ja riekal som vo svojom uchvátení: Kdejaký človek je luhár.³⁾

12. Čím sa odslúžim Pánovi, za všetko, čo mi preukázal?

13. Kalich spasenia vezmem:⁴⁾ a meno Pána vzývať budem.

14. Svoje sľuby, Pánovi (učinené) splním pred všetkým jeho ľudom.

15. Vzácná je pred Pánovcu tvárou smrť jeho svätých.⁵⁾

16. O Pane, áno, ja som tvoj služobník: tvoj služobník som a syn tvojej dievky.⁶⁾ Ty si rozviazal moje putá:⁷⁾

17. Tebe chcem obetovať obeť chvály, a vzývať meno Pánovo.

18. Svoje sľuby (učinené) Pánovi splním pred všetkým jeho ľudom,

19. v sieňach Pánovho domu, uprostred teba, o Jeruzaleme!

ŽALM 116. (117.)

Žalmista nás vyzýva k oslave Pána za jeho veľké dobrodenia.

1. Alleluja! Chváľte Pána všetky národy: chváľte jeho všetci ľudia.⁸⁾

¹⁾ Tomu, čo sľúbil Pán, že totižto svojich ctiteľov neopustí.

²⁾ Nerobil som z toho tajnosti, že sa spolieham na Pána. Kresťania, učte sa od žalmistu vieru svoju verejne vyznávať.

³⁾ Že človek nie je spoľahlivý, a preto opierať sa budem o verného môjho ochrancu.

⁴⁾ Čo mi Boh podáva, spasenie vezmem a Bohu zaň ďakovať budem. U Židov bolo vo zvyku po slávných hostinách na konci pohár vďaky vyprázdniť ku cti a sláve Božej. Kresťan ale nech obetuje Bohu trpký kalich krvi Kristovej pri nekrvavej obeti nového zákona.

⁵⁾ Spomohol mi, lebo smrť spravodlivého je pred Pánom veľmi vážna vec.

⁶⁾ Pane, vzhliadni na mňa, lebo ti chcem večne slúžiť.

⁷⁾ Ty si ma vyslobodil z pút zajatia babylonského. My si myslíme: z pút a úkladov diabolských.

⁸⁾ Žalm tento odspevoval ľud židovský na konci alebo na počiatku služieb Božích, tak asi ako mi všade dokladáme: Sláva Otcu i Synu.

2. Lebo mocnou dokázala sa nad nami jeho milosť: a Pánova vernosť zostáva na veky.¹⁾

ŽALM 117. (118.)

Žalmista vzdáva vďaky Bohu za vyslobodenie od nepriateľov a úfa v Boha, že zvíťazí nad ktorýmkoľvek nepriateľským národom.

1. Alleluja!²⁾

Velebte Pána, preto že je dobrý: lebo na veky trvá jeho milosť.

2. Nech tedy povie Izrael: Lebo je dobrý: lebo na veky trvá jeho milosť.

3. Nech teda povie Áronov dom: Lebo na veky trvá jeho milosť.

4. Nech tedy povedia tí, čo sa boja Pána: Lebo na veky trvá jeho milosť.

5. Z úzkosti volal som na Pána: a vyslyšal ma Pán s oslobodením.

6. Pán je mi spomocníkom: nebojím sa, čo mi urobí človek?³⁾ (Žid. 13, 6)

7. Pán je mi pomocníkom: a zas' sa hrdo poďívam na svojich nepriateľov.

8. Lepšie je dôverovať v Pána, než dôverovať v ľudí.

9. Lepšie je dúfať v Pána, než nádej skladať v kniežatách.⁴⁾

10. Všetky národy⁵⁾ obklopily ma: a ja sa v mene Pánovom vypomstím na nich.⁶⁾

11. Oni ma obklúčili zôkol-vôkol; a ja sa v mene Pánovom vypomstím na nich.

12. Oni ma okružili ako včely, a

vzbĺkli ako oheň v trní:¹⁾ a ja sa v mene Pánovom vypomstím na nich.

13. Bol som strkaný, podrážaný na spadnutie: ale ma Pán zachytil.²⁾

14. Pán (je) moja sila, i moja pochvala: a stal sa mi spasením.

(II. Mojž. 15, 2.)

15. Hlas plesania a spásy je v stánoch spravodlivých.

16. Pravica Pánova konala veľké veci: pravica Pánova ma vyvýšila: pravica Pánova konala veľké veci.

17. Neumrem, ale budem žiť: a vypravovať budem skutky Pánove.

18. Potrestať, potrestal ma Pán:³⁾ ale ma smrti nevydal (za korisť).

19. Otvorte mi brány spravodlivosti, že vojdem do nich sláviť Pána.⁴⁾

20. To je Pánova brána, do nej vchádzajú spravodliví.

21. Ďakujem ti, žes' ma vyslyšal: a stal si sa mi spásou.

22. Ten kameň,⁵⁾ ktorý zapovrhli stavitelia: stal sa kameňom (hlavou) uholným.

¹⁾ Včely prenasledujú svojho nepriateľa hrozne a náruživé. — Oheň v trní náramne sa rozpáli a saskvrčí, ale skoro uhasne.

²⁾ Muky Kristove slúžili ku sláve a vyvýšeniu. Podobne aj prenasledovania Cirkvi a kresťana, obrátia sa v dobré.

³⁾ Uznáva, že Boh nechcel svoj ľud tým súžením zahubiť, chcel ho len potrestať za jeho viny.

⁴⁾ Brány chrámu sú vchod k miestu obcovania Boha s ľuďmi; k Bohu, ktorý tu spravodlivosť udeľuje, majú len spravodliví prístup. Slavnostný prôvod sa blíži ku chrámu a volá: Kňazi, otvorte brány chrámu! Keď slová vzťahujeme na Spasiteľa: Spasiteľ trojnásobným spôsobom otvoril brány: 1. Keď slávne vchádzal na čele ľudu do Jeruzalema. 2. Keď svojou smrťou na kríži otvoril brány chrámu ctnosti a spravodlivosti, do ktorého dnes všetci ľudia majú prístup, totižto Cirkve. 3. Otvoril spravodlivým brány slávy nebeskej.

⁵⁾ Izrael i pohaní ním opovrhli, nechceli, aby medzi národami bol i tento, ako svojisky chceli vyhubiť Izraela. Boh ujal sa ho a použil ho za kameň, na ktorom spočíva celá stavba, za hlavný kameň v rohu; kameň na rohu dvoch múrov, ktorý tie múry spojuje a udržuje, je uhlový kameň. Ale len skrze Krista mohol sa Izrael stať uhlovým kameňom medzi národami. — Slová tohoto veršu odpovedal ľud, keď Spasiteľ vstupoval do chrámu. Kameň, ktorý odhodili stavitelia: kniežatá kňazské a zákonníci, sa stal základom a spojiťom všetkých ľudí veriacich, a anjelov nebeských, utvoriac z nich jednu veľkú rodinu. Izai. 28, 16; Mat. 21, 42; Sk. Ap. 4, 11; I. Petr. 2, 6.

¹⁾ Milosrdenstvo, milosť vzťahuje sa na povolenie pohanov, ovčinka Pánovho, „vernosť“ na Židov, lebo to prisľúbil Pán ich otcom: Abrahámovi, Izákovi, Jakubovi a Davidovi. Řim. 15, 8. 12.

²⁾ V hebr. sa nenachádza. Žalm tento dľa sv. Otcov má sa používať ako chválospev Messiašov za vyslobodenie svoje z mŕk. Ponevác každý kresťan viac alebo menej znázorňuje v sebe život Spasiteľa, môže tento žalm na seba vzťahovať a city svoje s citami Spasiteľa sjednotiť. Cirkve sv. užíva tento žalm pri svätení chrámu.

³⁾ Keď je Boh s nami, čo nám urobia nepriatelia? Kresťan vie, že má troch nepriateľov: žiadost očí, žiadost tela, a diabla.

⁴⁾ Lebo láska a smýšľanie i najlepšieho človeka môže sa zmeniť.

⁵⁾ Pohanias.

⁶⁾ V mene a moci Pána zvíťazím,

23. Od Pána stalo sa to: a divné je to: a divné je to v našich očiach.

24. Toto je ten deň,¹⁾ ktorý učinil Pán: radujme a veselme sa v ňom.

25. O Pane, pomáhaj mi, o Pane, ráč uštedriť zdaru.

26. Buď požehnaný, ktorý prichádza v Pánovom mene. Žehnám vám s Pánovho domu.

27. Boh je Pán a zasvietil nám.²⁾ Zariadte deň slávnostný s hustými (vetvami) až k oltárnemu rohu.

28. Môj Boh si ty, a chcem ťa oslavovať: môj Boh si ty, a chcem ťa vyvyšovať.

Chcem ťa velebiť, preto že si ma vyslyšal: a stal si sa mi spásou.

29. Velebte Pána, preto že je dobrý: lebo na veky trvá jeho milosť.³⁾

ŽALM 118. (i19.)

Žalmista velebí a oslavuje príkazy a zákony Božie; blahoslaveným nazýva toho, kto sa ich stále pridŕža, a žiada, aby ich s pomocou Pánovou mohol stále zachovávať. — Tento žalm je složený podľa židovskej abecedy tak, aby každá písmena mala 8 veršov a aby sa každá verš tou istou písmenou počínal.

Alef

1. Alleluja!⁴⁾

Blahoslavení, ktorých cesta je nepoškvrnená: ktorí kráčajú v zákone Pánovom.

2. Blahoslavení, ktorí zkúmajú svedectvá jeho,⁵⁾ z celého srdca ho hľadajú.

3. Lebo tí, ktorí páchajú nepravosť, nekráčajú po jeho cestách.

¹⁾ Deň radostný učinil nám Pán tým, že nás zachoval. O Kristovi: Deň slávneho zmŕtvýchvstania Krista, lebo vtedy vyslobodil pokolenie ľudské zo služby diabla a otroctva sveta.

²⁾ Preniesol nás do svetla milosti Božej.

³⁾ I my hľadáme oslavovať Boha, ďakujeme za to, že sme v bránach spravodlnosti, v cirkvi Božej.

⁴⁾ V hebr. sa nenachádza.

⁵⁾ Príkaz Boží, slovo, ustanovenie, narodenie Božie je tu jedného a toho istého významu.

4. Ty si rozkázal svoje prikázania ostríhať pilne.

5. Ó by riadené boli moje cesty, aby som zachovával tvoje práva.

6. Vtedy nebudem zahambený, keď budem hľadiť na všetky príkazy tvoje.

7. Velebiť ťa chcem v úprimnosti srdca, keď sa naučím tvojím spravodlivým súdom.¹⁾

8. Ustanovenia tvoje budem zachovávať: neopustím ťa docela.²⁾

Bet

9. Čím zachová mládenec pravú svoju cestu? Tým, že zachová tvoje slová.

10. Ja celým svojím srdcom hľadám teba: nezaženiť ma od tvojich prikázaní!³⁾

11. Vo svojom srdci skrývam tvoje reči:⁴⁾ aby sa neprehrešil proti tebe.

12. Buď požehnaný, Pane, vyučuj ma ustanoveniam svojím!

13. Ústami svojimi rozprávam o všetkých právach tvojich úst.

14. Na ceste tvojich svedectví mám radosť ako na všelikom bohatstve.

15. V príkazoch tvojích chcem sa cvičiť:⁵⁾ a uvažovať tvoje cesty.

16. Ustanovenia tvoje chcem rozjímať: na tvoje reči nezabudnem.

Gimel

17. Tú milosť daj služobníkovi svojmu, a obživ ma:⁶⁾ a zachovávať budem tvoje slová.

18. Odokry moje oči:⁷⁾ a chcem hľadiť na divy zo zákona tvojho.

¹⁾ Spravodlivým zákonom. Každý zákon je spolu aj výrokom alebo súdom, ktorý rozhoduje nad tým, či človek dobre alebo zle činí, a nasledovne či je odplaty alebo trestu hoden.

²⁾ Nikde; nikdy. Pomôž mi milosťou tvojou ich vždy zachovávať.

³⁾ Hebr.: Nedaj mi zblúdiť od tvojich prikázaní.

⁴⁾ Zachovávam ich ako najdrahší poklad, aby som obstál v pokušení.

⁵⁾ Chcem na ne stále pamätať.

⁶⁾ Hebr.: aby som žil.

⁷⁾ Aby som nezablúdil, lebo ako cudzinec potrebujem spofahlivého vodcu.

19. Cudzinec som na zemi: neskrývajte pred mnou príkazy svojich.

20. Túžobne žiada moja duša ustanovenia tvoje v každom čase.

21. Ty hroziš pyšným: zakliati sú tí, ktorí odchyľujú sa od tvojich príkazní. (V. Mojž. 27, 26.)

22. Preč odním odo mňa potupu a pohanu: lebo svedectvá tvoje¹⁾ hľadám.

23. Ačpráve i kniežatá zasedajú a proti mne mlúvia, tvoj služobník premýšľa o ustanoveniach tvojich.²⁾

24. Lebo i tvoje svedectvá sú mojim rozjímaním: a mojou radou sú tvoje ustanovenia.

Dalet

25. Prilipla k pôde moja duša:³⁾ obživ ma podľa tvojho slova.

26. Oznámil som ti svoje cesty,⁴⁾ a vyslyšal si ma: vyučuj ma svojim ustanoveniam.

27. Daj mi rozumieť ceste tvojich nariadení: a chcem sa cvičiť v tvojich divoch.

28. Omdlieva duša moja mrzutosťou:⁵⁾ posilni ma svojimi slovami.

29. Odvráť odo mňa cestu nepravosti: a dľa zákona svojho ma omilost.

30. Vyvolil som si cestu pravdy: na tvoje práva nezabúdzam.

31. Svedectví tvojich sa pridžžam, Pane; nedaj, aby bol zahanbený.

32. Po ceste tvojich príkazní budem bežať: keď si rozšíril⁶⁾ moje srdce.

33. Za zákon ulož mi, o Pane, cestu svojich nariadení: a budem ju vždy vyhľadávať.⁷⁾

¹⁾ Lebo som chcel zachovávať tvoje príkazy.

²⁾ Hoc by ma aj mocní prenasledovali, ja idem ďalej v zachovávaní tvojich príkazní, ony ma ochránia.

³⁾ Boľstou a starosťou som stlačený k zemi; pozdvihni ma, ako si prisľúbil.

⁴⁾ Boje, biedy.

⁵⁾ Som úplne sklúčený. Hebr.: Moja duša zlzi starosťou.

⁶⁾ Radosťou, potešením nad tým, že ho Boh z veľkej biedy vyslobodil, alebo že ho vnútorne zachovávaním zákona posilnil.

⁷⁾ Budem ho zachovávať. (Verše od 33. do 40. sú pod záhlavím: He.)

34. Daj mi porozumenie, a budem tvoj zákon zkúmať: a zachovávať ho z celého svojho srdca.

35. Voď ma chodníkom svojich príkazní: lebo si toho žiadam.

36. Nakloň mi srdce ku svedectvám tvojim: a nie k lakomstvu.¹⁾

37. Odvráť mi oči, aby nevidely márnosť:²⁾ na svojej ceste obživ ma.

38. Potvrď služobníkovi svojmu svoje slovo, pre strach pred tebou.³⁾

39. Odvráť odo mňa pohanenie,⁴⁾ ktorého sa bojím: veď práva tvoje sú lúbežné.

40. Hľa, túžim po príkazoch tvojich: spravdnosťou svojou obživ ma.⁵⁾

Vau

41. Nech prijde na mňa tvoja milosť,⁶⁾ Pane: spasenie tvoje dľa výroku tvojho.

42. a odpoviem tým, čo ma tupia, slovo: lebo ja dúfam v tvojich slovách.

43. A neodnímaj nikdy slovo pravdy⁷⁾ od úst mojich, lebo ja v tvojich právach veľmi dúfam.

44. A budem zachovávať zákon tvoj vždy: na veky a na veky vekov.

45. A budem chodiť v šírosti:⁸⁾ lebo príkazy tvoje vyhľadávam.

46. A budem o svedectvách tvojich hovoriť pred kráľmi, a nebudem sa hanbiť.

47. A budem rozjímať o tvojich príkazaniach, ktoré som zamiloval.

48. Zdvihnem⁹⁾ svoju ruku k tvojim príkazaniam, ktoré rád mám: a cvičiť budem sa v ustanoveniach tvojich.

¹⁾ K ziskuchtivosti.

²⁾ Márnosť je všetko, čo môže svieť k zlému.

³⁾ Slovo, prisľúbenie, ktoré si dal na to, aby sa tá tým viac báli.

⁴⁾ Aby nezvítazil nado mnou nepriateľ môj; alebo, aby som zákon nezaprel.

⁵⁾ Daj mi sily plniť príkazanie tvoje.

⁶⁾ Milosť vnútorného osvietenia a radostného vyznania.

⁷⁾ Aby som pravde nemohol vydať svedectvo.

⁸⁾ Nebudem mať prekážky, slobodne budem môcť zachovávať Boží zákon.

⁹⁾ Ako pri modlitbe k Bohu; láskou a túžbou.

Zain

49. Rozpomeň sa na svoje slovo k svojmu služobníkovi, že si mi dal v ňom nádej.¹⁾

50. To je útechou mojou v ponížení mojom, že ma tvoj výrok oživuje.

51. Pyšní sa vždycky veľmi prehrešujú:²⁾ ja ale som sa neodchýlil od zákona tvojho.

52. Pamätal som na tvoje súdy od večností, Pane: a tým sa potešoval.³⁾

53. Nevôľa⁴⁾ ma prejala nad hriešnikami, ktorí opúšťajú zákon tvoj.

54. Ospievateľné⁵⁾ sú mi tvoje nariadenia, na mieste môjho putovania.⁶⁾

55. V noci som pamätlivý tvojho mena, Pane:⁷⁾ ostriham tvoj zákon.

56. To je môj podiel,⁸⁾ že stojím o ustanovenia tvoje.

Heth

57. Môj podiel, Pane, vravím: (je) ostrihať tvoj⁹⁾ zákon.

58. Modlievam sa ku tvojej tvári celým svojím srdcom: nado mnou smiluj sa podľa výroku svojho.

59. Premýšľal som o svojich¹⁰⁾ cestách: a obrátil som svoje nohy ku svedectvám tvojim.

60. Hotový som, a nedám sa odstrániť, ostriham tvoje prikázania.

61. Povrazy hriešnikov¹¹⁾ ma obkľučujú: ale ja nezabudnem na tvoj zákon.

62. V polnoci vstávam,¹⁾ aby som ťa oslavoval, pre tvoje spravodlivé prikázania.

63. Som spoločníkom všetkých, ktorí sa ťa boja, a ktorí ostríhajú tvoje prikázania.

64. Milosti tvojej, Pane, plná je zem, vyučuj ma ustanoveniam svojim!

Teth

65. Dobré si preukázal svojmu služobníkovi, o Pane, dľa svojho slova.²⁾

66. Vyuč ma dobrote a kázni a známosti, lebo ja tvojim prikázaniam verím.

67. Prv, než by som bol pokorený,³⁾ hrešil som: preto ostriham tvoje slovo.

68. Ty dobrotivý si, a vo svojej dobrote vyučuj ma ustanoveniam svojim.

69. Veľmi sa rozmnožila proti mne nepravosť pyšných;⁴⁾ ale ja celým srdcom zkúmam tvoje prikázania.

70. Sadlo sa jako mlieko ich srdce:⁵⁾ ja však rozjímam o zákone tvojom.

71. To je mne dobre, že si ma pokoril, aby sa naučil ustanovenia tvoje.

72. Lepší je pre mňa zákon tvojich úst, nad tisíce zlata a striebra.

Jod

73. Mňa tvoje ruky učinily a ma utvorily: daj mi rozum, aby sa poučil tvoje prikázania.⁶⁾

74. Ktorí sa teba boja, vidia⁷⁾ ma a radujú sa: že v tvojich slovách veľmi dúfam.

75. Viem, Pane, že sú spravodlivé tvoje súdy, a že si ma pokoril vo vernosti svojej.⁸⁾

¹⁾ Že budeš mojim spomocníkom.

²⁾ Hebr.: Zpupní sa mi náramne posmievajú.

³⁾ Lebo som videl, že hriech tresceš a ctnosť odmieňaš.

⁴⁾ Hebr.: Zúrivý hnev.

⁵⁾ Hebr.: Spevy, t. j. tak ľubezné ako spevy.

⁶⁾ Za živobytia môjho.

⁷⁾ I v noci sa utiekam k tebe.

⁸⁾ Zachovávať Boží zákon. Vyvolil si dobrú čiastku.

⁹⁾ Hebr.: Môj diel si ty, Pane; umienil som si zachovávať tvoje slová.

¹⁰⁾ Rozmýšľam o živote mojom a následkom toho chodím po tvojich cestách.

¹¹⁾ Zlé príklady ľudí a úklady diabla.

¹⁾ Hľa, už David vstáva v noci z vďačnosti oslavovať Boha, čo potom nábožní rehoľníci a pustovníci tak pilne nasledovali.

²⁾ Podľa zasľúbenia tvojho.

³⁾ Pokorený krížami a trápeniami.

⁴⁾ Ktorí pohŕdajú mnou pre moju pokoru.

⁵⁾ Nemá smyslu pre Boží zákon; ono je ako sadlé mlieko; hebr: tupé ako tuk, bezcité.

⁶⁾ Nemôže Boh opustiť toho, ktorého s takou starostlivosťou stvoril; dá mu, čoho potrebuje, aby sa mohol naučiť poznať Božie prikázania.

⁷⁾ Že som šťastný a blažený.

⁸⁾ Že ma navštevuješ z lásky.

76. Nech tvoja milosť ma poteší podľa výroku tvojho na služobníkovi tvojom.

77. Nech prijdú na mňa tvoje slutovania, aby som žil: lebo tvoj zákon je mi rozjímaním.

78. Nech budú zahanbení pyšní, lebo mi robili krivdu bez príčiny: ja však sa cvičím v твоjich prikázaniach.

79. Nech sa obrátia ku mne,¹⁾ ktorí sa ťa boja, a ktorí poznajú svedoctvá tvoje.

80. Nech bude moje srdce bezúhonné pri ustanoveniach твоjich, aby som nebol zahanbený.²⁾

Kaf

81. Mre moja duša za spasením твоjím: a v tvojom slove veľmi dúfam.

82. Mrú moje oči za výrokom твоjím³⁾ hovoriac: Kedy ma potešíš?

83. Lebo som sa stal ako temlov v mraze:⁴⁾ na tvoje ustanovenia som nezabudol.

84. Koľkože je dní тvojho služobníka? Kedy vykonáš súd nad tými, ktorí ma prenasledujú?⁵⁾

85. Bezbožní hovoria mi smyslené veci, ale nie sú ako tvoj zákon.

86. Všetky príkazy tvoje (sú) pravda: bezprávne ma prenasledujú; pomôž mi.

87. Bez mála by ma boli zničili na zemi: ja však som neopustil твоjich prikázaní.

88. Dľa svojej milosti ma obživ⁶⁾ a budem zachovávať svedectvá úst твоjich.

¹⁾ Nech sa sjednotia so mnou k zachovaniu твоjich prikazov.

²⁾ Len keď sa jeho srdce drží Božích ustanovení, je istý, že sa nezklame.

³⁾ Za sľubom o vyslobodenie od nepriateľov.

⁴⁾ Popukany. Tak trpel Izrael súžením, niet na ňom krásy.

⁵⁾ Život je krátky, teda ponáhľaj sa s potrebaním bezbožných, aby som sa toho ešte dožil.

⁶⁾ Udržuj ma pri živote.

Lamed

89. Na veky, Pane, potrvá tvoje slovo v nebi.

90. Od pokolenia a do pokolenia tvoja vernosť; založil si zem a strváva.¹⁾

91. Z ustanovenia тvojho trvá deň: lebo to všetko slúži tebe.²⁾

92. Keby tvoj zákon nebol моjím rozjímaním: tak by som azda bol zahynul v mojom ponížení.

93. Na večnosť nezabudnem na ustanovenia tvoje: lebo ma nimi obživuješ.

94. Tvoj som ja; zachovaj ma: lebo ustanovenia tvoje vyhľadávam.

95. Číhajú na mňa bezbožníci, aby ma zničili: ja však mám tvoje svedectvá na mysli.

96. Kdejakých vecí stvorených som videl koniec: len tvoje prikázanie sahá predaleko.³⁾

Mem.

97. Ó, jak milujem zákon tvoj, o Pane: po celý deň je моjím rozjímaním.

98. Nad mojich nepriateľov múdrejším ma robíš svojim prikázaním: lebo na večnosť je to moje.

99. Nad všetkých mojich učiteľov⁴⁾ väčšiu mám rozumnosť: lebo svedectvá tvoje sú mi rozjímaním.

100. Nad starcov väčšiu mám rozumnosť:⁵⁾ lebo som vyhľadával tvoje prikázania.

101. Od každej cesty zlej zdržujem svoje nohy, aby som zachovával tvoje slová.

102. Od твоjich súdov sa neodchyľujem, preto že ty si mi ich dal za zákon.

¹⁾ Vernosť, pravda tvoja stáť bude dokiaľ bude svet svetom.

²⁾ Hebr.: Dľa твоjich upravení stojí dnes, lebo všetko je tebe slúžobným.

³⁾ Bez konca a večne trvajúce.

⁴⁾ Rozumie učiteľov, ktorí inému Bohu, telesnej múdrosti, vyučovať chceli.

⁵⁾ Nakolko tí len vo svetských veciach majú zkusenosť.

103. Jak sladké sú výroky tvoje môjmu hrdlu: sú sladšie nad med mojim ústam.

104. Od tvojich prikázaní stal som sa rozumným: preto i nenávidím všetky cesty neprávosti.¹⁾

Nun.

105. Svetelnou mojim nohám tvoje slovo a svetlom je chodníkom mojim.

106. Prisahal som a vzal som si pred seba, že budem zachovávať tvoje spravodlivé súdy.

107. Strápený som náramne, Pane:²⁾ obživ ma podľa svojho slova.

108. Ráč, Pane, dobrovoľné obety³⁾ úst mojich si obľúbiť a vyučuj ma tvojím súdom.

109. Svoj život nosím stále v svojich rukách:⁴⁾ ale som na tvoj zákon nezabudol.

110. Bezbožníci kládli mi osídla, ja však od tvojich prikázaní som nezblúdil.

111. Za dedictvo som dostal tvoje svedectvá na večnosť: lebo sú rozkoš môjmu srdcu.

112. Skloňujem moje srdce k plneniu ustanovení tvojich až na veky: pre odplácanie.⁵⁾

Samech.

113. Nespravodlivých nenávidím: a zákon tvoj milujem.

114. Ty si môj spomocník a môj ochranca: a v tvojich slovách ufám veľmi.

115. Odstúpte odo mňa zlostníci: lebo chcem skúmať prikázania svojho Boha.

116. Podporuj ma podľa výroku svoj-

¹⁾ Všetko, čo je od Boha odvrátené.

²⁾ Ako hovorí sv. Pavel, že ktorí chcú nábožne žiť, prenasledovanie musia snášať. II. Tím. 3, 12.

³⁾ Moje modlitby, v ktorých sa tebe oddávam.

⁴⁾ Stále som v nebezpečenstve smrti.

⁵⁾ Pre večnú odmenu, ktorú mi dá Pán. Hebr.: Na veky, až do konca, až do posledného.

ho a žiť budem: a nezahanbi ma v očakávaní mojom.

117. Pomahaj mi a zachránený budem: a budem rozjímať ustanovenia tvoje vždycky.

118. Zavrháš všetkých, ktorí odstupujú od ustanovení tvojich: preto že ich smýšľanie je nespravodlivé.¹⁾

119. Pokladám za prestupujúcich²⁾ všetkých hriešnikov na zemi: a preto milujem svedectvá tvoje.

120. Prenikni svojou bázňou moje telo:³⁾ lebo sa tvojich súdov bojím.

Ain.

121. Konal som súd a spravodlivosť, nevydávaj ma mojim utrhačom.⁴⁾

122. Zaujmi sa za svojho služobníka k dobru:⁵⁾ nech ma nepomlúvajú pyšní.

123. Mrú oči moje za spasením tvojím: za výrokom spravodlivosti tvojej.

124. Urob so služobníkom tvojím podľa svojho sľutovania a vyuč ma ustanoveniam svojim.

125. Tvoj služobník som ja, daj mi poznanie, aby som znal svedectvá tvoje.

126. Čas konania je, Pane,⁶⁾ na nič tvoj zákon obrátili.

127. Preto milujem tvoje prikázania nad zlato a drahé kamenie.

128. Preto dľa všetkých tvojich prikázaní sa spravujem: nepravé cesty všetky nenávidím.

P he. (Fe).

129. Podivné sú svedectvá tvoje: a preto ich zkúmala duša moja.

130. Výklad slov tvojich osvecuje, a dáva poznanie malíčnym.⁷⁾

¹⁾ Lebo sú podvodní a klamliví.

²⁾ Hebr.: Ako trosky zavrhuješ všetkých bezbožníkov zeme.

³⁾ To samé učí aj sv. Pavel praviac, že ktorí náležia Kristovi, telo svoje ukrižovali s jeho žiadostami a rozkošami. Gal. 5, 24.

⁴⁾ Násilníkom.

⁵⁾ Aby mi neuškodili.

⁶⁾ Proti nepriateľom spásy.

⁷⁾ Pokorným a pobožným.

131. Otváram svoje ústa a popadám dychu: lebo som žiadostivý tvojich prikázaní.¹⁾

132. Podívaj sa na mňa a smiluj sa nadou mnou dľa práva milujúcich²⁾ tvoje meno.

133. Riad' moje kroky dľa výroku svojho: a nech nado mnou nepanuje nijaká nespravodlivosť.

134. Vyslobod' ma od pomlúv ľudských, aby som mohol zachovávať tvoje prikázania.³⁾

135. Vyjasni svoju tvár nad služobníkom svojím,⁴⁾ a vyuč ma ustanoveniam tvojim.

136. Potoky slz sa lejú z mojich očí, že (ľudia) nezachovávali tvojho zákona.

Sade.

137. Ty spravodlivý si, o Pane, a pravdivý je tvoj súd.

138. Prikázal si svedoctvá svoje so spravodlivosťou⁵⁾ a s veľkou svojou pravdou.

139. Od horlivosti vädnem, že zabudli na tvoje slová moji nepriatelia.

140. Čistený v ohni je tvoj výrok dokonále: a tvoj služobník ho miluje.

141. Mladučký som ja a opovržený: ale⁶⁾ ustanovení tvojich nezabúdam.

142. Tvoja spravodlivosť je spravodlivosť večná, a zákon tvoj je pravda.

143. Útrapy a útky ma zastihly: predsa sú tvoje prikázania mojím rozjímaním.

144. Na veky sú svedoctvá tvoje spravodlivé: daj mi poznania, a žiť budem.

¹⁾ Lebo dychtím poznať tvoje cesty.

²⁾ Ako sa sluší tým, ktorí ňa milujú.

³⁾ Aby som netrpezlivosťou a útliskom nebol do pokušenia uvedený.

⁴⁾ Tma obkľučuje tých, ktorí nezachovávajú tvojich prikázaní.

⁵⁾ Ty si prísne naložil, aby sme poznávali a plnili tvoje zákony.

⁶⁾ Ale nemám nič na námietky starších a pyšných protivníkov.

Kof.

145. Z celého svojho srdca volám: Vyslyš ma, o Pane! Ustanovenia tvoje budem vyhľadávať.

146. Na teba volám, spas ma, aby som zachovával tvoje prikázania.

147. Predstíham svitanie a volám: lebo na tvoje slová¹⁾ úfam veľmi.

148. Prichodia oči moje k tebe pred úsvitom:²⁾ aby rozjímal o výrokoch tvojich!

149. Slyš hlas môj dľa milosrdenstva svojho, Pane, a podľa svojho práva obživ ma.

150. Blížia sa, ktorí ma prenasledujú, zlobe,³⁾ od tvojho zákona však sú vzdialení.

151. Ty blízko si, o Pane, a všetky tvoje cesty (sú) pravda.

152. Už dávno viem to o svedoctvách tvojich; žes' ich založil až na veky.

Reš.

153. Podívaj sa na moje poníženie a zachráň ma, lebo na zákon tvoj som nezabudol.

154. Rieš moju záležitosť a vykúp ma: pre výrok svoj ma obživ.

155. Ďaleko je od hriešnikov spásenie: lebo ustanovení tvojich nehľadajú.

156. Milosrdenstvá tvoje sú početné, Pane! Dľa svojho práva obživ ma.

157. Sú mnohí, ktorí ma prenasledujú a sužujú; od tvojich svedoctví sa neodchýlim.

158. Keď vidím priestupníkov, chradnem:⁴⁾ preto že tvojich výrokov neostríhajú.

159. Viď, že milujem tvoje prikázania, Pane, v milosrdenstve svojom obživ ma.

160. Základom tvojich slov je prav-

¹⁾ V zasľúbeniach tvojich.

²⁾ Hebr.: Prechádzajú moje oči bdenia nočné.

³⁾ Hebr.: Blížia sa tí, ktorí sa ženú za neresťou, od tvojho zákona sú vzdialení.

⁴⁾ Hebr.: Cítim ošklivosť.

da,¹⁾ na veky (trvajú) všetky tvoje spravodlivé súdy.

Sin.

161. Kniežatá ma prenasledujú bez príčiny, ale pred tvojimi slovami sa strachuje moje srdce.²⁾

162. Ja teším sa z výrokov tvojich: ako ten, ktorý našiel hojnú korisť.

163. Nepravosť nenávidím, a mám v ošklivosti: tvoj zákon však milujem.

164. Sedemkrát³⁾ cez deň chválu tebe vzdávam: pre tvoje spravodlivé súdy.

165. Pokoja hojne majú (tí), ktorí milujú tvoj zákon: a nieto pre nich žiadneho úrazu.⁴⁾

166. Ja čakám na spasenie tvoje, Pane, a rád mám tvoje prikázania.

167. Ostriha duša moja tvoje svedotvá; miluje ich prenáramne.

168. Ja zachovávam tvoje prikázania i tvoje svedotvá: preto že všetky moje cesty sú pred tvojou tvárou.

Tau

169. Nech príjde blízko moja prosba pred tvár tvoju, Pane, podľa výroku svojho daj mi rozumu.

170. Nech sa dostane moja žiadosť pred tvár tvoju, podľa výroku svojho ma vytrhni!

171. Pretekaj budú moje ústa chválospevom: preto že si ma vyučil ustanoveniam mojím.

172. Môj jazyk bude ohlašovať výrok tvoj: preto že všetky tvoje prikázania (sú) spravodlivosť.

173. Nech ma zachráni tvoja ruka: lebo som si vyvolil tvoje prikázania.

¹⁾ Pravda sú všetky čiastky, i všetky tvoje zjavenia.

²⁾ Nebojím sa prenasledovania, ale bojím sa Božích slov, tie nechcem prestupovať.

³⁾ Často, opätovne. Určité, sväté číslo na miesto neurčitého.

⁴⁾ Dokiaľ zachováva zákon, nemôže upadnúť. Áno, dokiaľ sa sám nepoddá a dokiaľ ho neopustí poslušnosť zákona.

174. Dychtivý som po tvojej spásе, Pane: a zákon tvoj je mojím rozjímaním.

175. Žiť bude moja duša a ťa chváliť: a tvoje súdy budú mi pomáhať.

176. Ja blúdím ako ovca, ktorá sa ztratila: hľadaj svojho služobníka, lebo na tvoje prikázania nezabudnem.

ŽALM 119. (120.)

Žalmista si sťažuje na nevernosť a pokrytectvo ľudí.

1. Stupňová pieseň.¹⁾

K Pánovi som volal, keď som bol v úzkosti: a on ma vyslyšal.

2. Pane, zachráň moju dušu od úst nešlachetných a od lstivého jazyka.

3. Čo sa ti dá,²⁾ alebo čo sa ti pridá za tvoj lstivý jazyk?

4. Ostré strely udatného so žeravým, zhubným uhlím.³⁾

5. Beda mne, že moje putovanie tak sa predlžuje: že prebývam medzi obyvateľmi kedarskými:⁴⁾

6. Už pridlho je cudzincom duša moja

7. u tých, ktorí nenávidia pokoj, som pokojný: keď hovorím⁵⁾ s nimi, začínajú boj proti mne bez príčiny.

¹⁾ Prečo sa tento žalm a 14 nasledujúcich menujú piesňami stupňovými, určite sa povedať nedá. Azda dľa spôsobu spevu, alebo že boly od levitov na stupňoch spievané, boly takto pomenované. Sv. otcovia stupňové žalmy radi vykladajú o spravodlivých dušiach, ktoré dychtia po nebeskej vlasti. Po stupňoch rôznych ctností vystupujú, sv. Duch im svojou pomocou pomáha, by k svojmu cieľu i medzi bezbožnými kráčať mohli.

²⁾ Oslovuje pomlúvačov.

³⁾ Trestaný budeš tým, že moc rozhnevaného Boha a zožierajúcu bolesť snášať musíš. Žeravé uhlie je tu uvedené za obraz hryzenia svedomia.

⁴⁾ Kedarskí boli plieniaci kmeň v Arabii, a pod nimi majú sa rozumieť všetci úkladníci. I. Mojž. 25, 13; Izai. 42, 11; 60, 7. Pomysli si, kresťane, na podvod a klam sveta, ktorý ťa o vieru a česť chce pripraviť.

⁵⁾ Keď svoju vieru vyznávam.

ŽALM 120. (121.)

Prorok sľubuje pomoc Božiu tomu, ktorý opravdive túži po nej.

1. Stupňová pieseň.¹⁾

Pozdvihujem svoje oči k horám,²⁾ odkiaľ mi prichádza pomoc.

2. Pomoc moja prichodí od Pána, ktorý učinil nebe i zem.

3. Nech nedá, aby sa potočila tvoja noha, ani nech nedrieme, kto ťa ochraňuje.

4. Hľa, nedrieme, ani nespí, ktorý ochraňuje Izraela.³⁾

5. Pán je tvojím strážcom, Pán ochranou tvojou na pravici tvojej.⁴⁾

6. Vodne slnce nebude ťa páliť, ani mesiac v noci.⁵⁾

7. Pán ťa bude ochraňovať od všetkého zlého, nechže Pán ochráni tvoju dušu.

8. Pán nech ochraňuje príchod tvoj i východ:⁶⁾ od tohoto času až na veky.

ŽALM 121. (122.)

Žalmista sa raduje vidiac čitateľov Pánových putovať do Jeruzalema, a prosí všetko dobré na Jeruzalem, a na tých, ktorí ho milujú.

1. Stupňová pieseň.

Radujem sa z toho, že mi bolo povedané: Pôjdeme do Pánovho domu!⁷⁾

2. Stoja naše nohy v твоjich sieňach, o Jeruzaleme!

3. Jeruzalem, ktorý sa (opäť) zbu-

¹⁾ V zajatí babylonskom obracia pevec oči k Jeruzalemu a očakáva pomoc. (II. Par. 20, 17.)

²⁾ K Jeruzalemu, kde je Božie sídlo. Kresťan má k nebeskému Jeruzalemu obracať svoj zrak.

³⁾ Prozreteľnosť stále bdie, jej oko je otvorené; tak je chránený Izrael.

⁴⁾ Keď budeš v boji, Pán ťa zastane, aby ťa neporanili.

⁵⁾ Neuškodí ti ani páľivosť slnka, ani nočný mráz.

⁶⁾ Všetky tvoje kroky a počínania.

⁷⁾ K púti do Jeruzalema chodievali v prôvodoch. Radosť z púti trvá u pobožného a on sa raduje, keď stojí v bránach Jeruzalema.

duje, ako mesto, jeho čiastky sú vospolok slúčené.¹⁾

4. Veď ta prichádzajú pokolenia, pokolenia Pánove:²⁾ podľa predpisu pre Izraela oslavovať meno Pánovo.

5. Lebo tam sú postavené stolice ku súdu,³⁾ stolice pre Davidov dom.

6. Proste o to, čo je k pokoju Jeruzalemu: a nech hojnosť majú, ktorí ťa milujú.

7. Nech je pokoj v твоjich hradbách a prehojnosť v твоjich vežiach.⁴⁾

8. Ja pre svojich bratov a pre svojich bližných: prajem ti pokoja.

9. Pre dom⁵⁾ Pána, nášho Boha, žiadam tebe dobré.

ŽALM 122. (123.)

Nábožný pevec žiada ochranu a pomoc Božiu proti tým, ktorí sa mu posmievajú.

1. Stupňová pieseň.

K tebe pozdvihujem svoje oči, ktorý prebývaš v nebesiach.

2. Ajhľa, ako oči služobníkov k rukám svojich pánov, ako oči služobnice k rukám svojej panej:⁶⁾ tak (obrátené) sú naše oči k Pánu, nášmu Bohu, kým sa smiluje nad nami.

3. Smiluj sa nad nami, Pane, smiluj sa nad nami, lebo sme potupou veľmi nasýtení.

4. Áno, preveľmi je naplnená naša duša: sme na posmech boháčom,⁷⁾ a na potupu pyšným.

¹⁾ Hebr.: Jeruzalem, ty vystavený ako mesto, ktoré je v sebe úplne uzavreté!

²⁾ Jeruzalem je strediskom celého Izraela. Sem putujú Izraeliti dľa Božieho nariadenia.

³⁾ Na ktorých králi, potomci Dávidovi, panovali a súdili.

⁴⁾ V meste i okolo mesta nech je blahobyť.

⁵⁾ Pre obyvateľov mesta a pre Svätýňu Pána praje všetkého dobrého. Jeruzalem je a zostane srdcom Izraela. Jeruzalem je obrazom Cirkvi a nebeského Jeruzalema.

⁶⁾ Hľadia im z očí vyčítať ich žiadosť, tak aj Izrael hľadá stále na Boha, kedy sa nad ním smiluje.

⁷⁾ Bezpečným, ktorí majú všetkého hojnosť, sú bez starostí.

ŽALM 123. (124.)

David ďakuje Bohu menom národa za poskytnutú pomoc, bez ktorej by bol zahynul.

1. Stupňová pieseň.

Jestli by nebolo Pána s nami, riekni teraz Izraelu:

2. Jestli by nebolo Pána s nami, keď povstali ľudia proti nám,

3. azda by nás boli zhlтали za živa, keď sa rozpálila ich zúrivosť na nás:

4. azda by nás boly zatopily vody.

5. Prúdom prechádzala naša duša:¹⁾ bez mála by bola naša duša prišla do nesnesiteľnej vody.²⁾

6. Požehnaný buď Pán, ktorý nás nevydal k zachváteniu od ich zubov.

7. Duša naša ako vtáča unikla z osidla lovcov; osidlo sa roztrhlo a my sme zachránení.

8. Pomoc naša (je) v mene Pána,³⁾ ktorý učinil nebe i zem.

ŽALM 124. (125.)

Žalmista napomína národ, aby sa pridŕžal ctnosti, lebo Pán je hradbou spravodlivých, ktorí v ňom dúfajú, ale nešfachetníci zahynú.

1. Stupňová pieseň.

Ktorí dúfajú v Pánovi, (sú) ako hora Sion,⁴⁾ nehne sa na veky, kto prebýva

2. v Jeruzaleme.⁵⁾

Hory sú okolo neho: a Pán je okolo svojho ľudu od tohoto času, až na veky.

3. Lebo nenechá Pán prút hriešnikov⁶⁾ na údele spravodlivých: aby spravodliví svojich rúk nevztiahli na nepravosť.⁷⁾

4. Učiniť dobre, Pane, dobrým, a tým, ktorí sú úprimní srdcom.

¹⁾ Hebr.: berla. Panstvo hriešnikov dokazuje sa a neresti.

²⁾ Naduté vody boly by šly cez nás, boli by sme bývali nesnesiteľnému utrpeniu vystavení.

³⁾ Všemohúceho, ktorý nás neopustil.

⁴⁾ Na Sione tróni Boh, ktorého sa verne pridružujú.

⁵⁾ Kto patrí do počtu vyvoleného národa, bude chránený Pánom.

⁶⁾ Hebr.: berla. Panstvo hriešnikov dokazuje sa jako šlahajúci prút.

⁷⁾ Aby neboli svedení k zlému.

5. Tých však, ktorí uchylujú sa na cesty krivé, privedie Pán (k súdu) s páchatelmi nepravosti:¹⁾ Pokoj buď nad Izraelom!

ŽALM 125. (126.)

Radosť nad navrátením sa zo zajatia babylonského.

1. Stupňová pieseň.

Keď obrátil Pán zajatie²⁾ Sionu: tak nám bolo jako potešeným.³⁾

2. Vtedy boly naše ústa samá radosť, a náš jazyk samý výskot. Vtedy hovorili ľudia medzi národami: Veľké veci učinil Pán s nimi.

3. Veľké veci učinil Pán s nami, nuž rozveselili sme sa.

4. Obráť, Pane, to zajatie naše, ako potok na poludní.⁴⁾

5. Ktorí rozsievajú so slzami, s plesaním žiaľ budú.

6. Chodia sem i tam a plačú, rozsievajúc svoje semä; ale príjdu zas s plesaním, nesúc svoje snopy.⁵⁾

ŽALM 126. (127.)

Žalmista ukazuje, že márna je práca človeka bez Božieho požehnania.

1. Stupňová pieseň od Šalamúna.⁶⁾

Jestli Pán nestavia domu, darmo sa tí namáhajú, ktorí ho stavajú.

Jestli Pán nechráni mesta, darmo bdie ten, kto ho stráži.⁷⁾

2. Zbytočné je vám pred o dňom vstávať, vstávajte, keď ste si posedeli,

¹⁾ Ktorí zanášajú sa odpadnutím, nech zahynú s verejnými hriešnikami a pohanmi.

²⁾ Z Babylona.

³⁾ Nenadálou radosťou sme zase ožili. Hebr.: Báli sme sa, ako by sa nám snívalo.

⁴⁾ Ako keď príjde južný potok počas dážďov a ovlaží i zúrodnú zem, tak ovlaží a poteší aj ty srdcia naše vyslobodením našich väzňov.

⁵⁾ Roľník na jar vysejúc svoje posledné zrno býva zarmútený, ale v čas hojnej žatvy plesá a raduje sa.

⁶⁾ V najstarších rukopisoch sa toto meno nechaď.

⁷⁾ Pod mestom a domom máme rozumieť všetko imanie, čo patrí rodine.

ktorí jiete chlieb bolesti,¹⁾ keď on dáva svojim milým spánok.²⁾

3. Hľa, dedictvo Pánovo sú dietky: odmena je plod života.³⁾

4. Ako strely v ruke udatného, tak sú dietky odohnaným.⁴⁾

5. Blažený muž, ktorý nimi naplňuje svoju túžbu:⁵⁾ nedostane sa mu hanby, keď sa bude hádať so svojimi nepriateľmi v bráne.⁶⁾

ŽALM 127. (128.)

Žalmista sľubuje všetko dobré, časné i večné, citeľom Pánovým.

1. Stupňová pieseň.

Šťastný každý, kto sa bojí Pána, kto po jeho cestách chodí!

2. Lebo z práce svojich rúk požívať⁷⁾ budeš: blažený si, a povedie sa ti dobre.

3. Tvoja manželka je ako plodný vinič vo vnútorke tvojho domu.

Tvoje dietky ako mládniky olívy vôkol tvojho stola.

4. Hľa, tak bude požehnaný človek, keď sa bojí Pána.

5. Nech ťa Pán požehná so Sionu: a hľaď na šťastie Jeruzalema všetky dni života svojho.

6. A vidz synov svojich synov. Pokoj buď nad Izraelom!

¹⁾ Hebr.: Márné je vám, ktorí včas vstávate, ktorí si neskoro líhate, chlieb lopoty (namáhania) jete. — Nič nevynútíte svojou lopotou.

²⁾ Čo vy príslušnou starostou nemôžete dosiahnuť, to Boh svojim milým dáva vo spaní.

³⁾ Dar od Boha. Odmena za ctnosť.

⁴⁾ Ako zbraň obráni jej majiteľa, tak obráni dietky svojich rodičov, hoc by oni boli aj v zajatí vyhnaní.

⁵⁾ Ktorý má dietky, akých si praje.

⁶⁾ Keď sa bude súdiť, nebude premožený, lebo ho budú brániť aj dietky.

⁷⁾ Ani nepriateľ, ani smrť ti to nezvezme prv než budeš požívať. Zo svojej práce sa živiť, je povinnosť; požívať je šťastie, lebo chlieb dáva Boh.

ŽALM 128. (129.)

Žalmista poučuje, že Pán, ktorý vyslobodil svoj národ z veľkých pohrom, zmari aj pokusy nepriateľov.

1. Stupňová pieseň.

Často dorážali na mňa od mladosti mojej:¹⁾ tak nech povie Izrael.²⁾

2. Často dorážali na mňa od mladosti mojej, ale nič nemohli mi urobiť.

3. Na chrbáte mojom kovali hriešnici, dlho páchali nepravosť svoju.³⁾

4. Pán je spravodlivý, vylámal hriešnikom krky.⁴⁾

5. Zahanbení a zpäť obrátení buďte všetci, ktorí nenávidíte Sion.

6. Buďte ako tráva na strechách: ktorá skorej, ako by ju vytrhali, uschne;

7. z ktorých nenaplní svojich rúk, kto kosí, ani svojho lona ten,⁵⁾ kto viaže snopy.

8. Ani nepovedia, ktorí tade idú: Požehnanie Pánovo buď s vami! Požehnáme vám v mene Pánovom!⁶⁾

ŽALM 129. (130.)

Hriešnik, obrátiac sa k milosrdenstvu Božiemu, prosí za odpustenie hriechov.

1. Stupňová pieseň.⁷⁾

Z hĺbokosti⁸⁾ volám k tebe, Pane.

2. Pane, vyslyš môj hlas:

Nakloň svoje uši k hlasu mojej snažnej prosby.

¹⁾ Mladosť Izraelova je doba, keď prebýval v Egypte.

²⁾ Keď ťa Pán vyslobodil.

³⁾ Hebr.: Na mojom chrbáte orali; dlhé brázdy vyháňali.

⁴⁾ Hebr.: Prefal povraz bezbožníkov — ktorým Izraela viazal.

⁵⁾ Pri žatve, ktorí zbierajú riadky.

⁶⁾ Ako sa žencom na poli voláva a jako oni odpovedávajú. — Boh trpí bezbožníkov nejaký čas, ale nenadále zahynú ako tráva na strechách.

⁷⁾ Pieseň táto bola odriekaná v deň pokánia nariadený Ezdrášom. Cirkev svätá odrieka ju za duše verných zomrelých.

⁸⁾ Z hĺbokosti mojich bôľov, z väzenia, prípadne z múk očistcových.

3. Keby si mal na pozore neprávosti, Pane!¹⁾ Pane, kto obстоjí?

4. Avšak u teba je odpustenie, a pre zákon tvoj²⁾ na teba spolieham sa, Pane! Moja duša očakáva jeho slovo.

5. Moja duša úfa v Pána.

6. Od ranného bdenia až do noci:³⁾ dúfaj, Izraelu, v Pána;

7. lebo u Pána je sľutovanie: a u neho hojné vykúpenie.

8. Áno, on vykúpi Izraela z jeho všetkých neprávostí.⁴⁾

ŽALM 130. (131.)

Žalmista učí pokore a poníženosti.

1. Stupňová pieseň od Davida.⁵⁾

Pane, srdce moje sa nevypínalo, ani moje oči nie sú pyšné.⁶⁾ Ani nezanášam sa veľkými vecmi, ani zázračnými pre mňa.⁷⁾

2. Veru som pokorne smýšľal a nevyvyšoval duše svojej: ako odlúčené dieťa je pri jeho matke, taká je odplata v mojej duši.⁸⁾

3. Dúfaj, Izraelu, v Pána od tohoto času až na veky.

¹⁾ Budeš-li súdiť dľa prísnosti odplácajúcej spravodlivosti, ktože ostane beztretným?

²⁾ Pre zasľúbenie tvoje.

³⁾ Hebr. v. 4—6.: Ale u teba je odpustenie, aby sa teba báli. Dúfam v Pána, dúfa moja duša, a v jeho slovo dôverujem. Duša moja (čaká) na Pána väčšmi než strážnici na svitanie. Izrael dlhým trápením unavený čaká oslobodenie.

⁴⁾ On vykúpi Izraela od hriechov a tým prestane trest za hriechy, bieda a nešťastie, v ktorom sa ľud nachádzal.

⁵⁾ U 70 vykladateľov sa toto nenachádza. Žalm tento mal složiť David, aby ukázal Saulovi svoju pokoru. Dľa iných bol tento žalm složený na obranu Židov, navracajúcich sa zo zajatia, ktorých obviňovali zo vzbury proti perskému kráľovi.

⁶⁾ Nedivajú sa hrdo, s opovržením na iných.

⁷⁾ Netúžim po veciach prevyšujúcich moje sily.

⁸⁾ Ako dieťa odstavené u matky, tak je milosť (odplata za moju pokoru) v mojej duši, činí ma pokorným, slobodným od žiadostí nízkeho človeka.

ŽALM 131. (132.)

Túžba Davidova po stavaní chrámu a prosba za splnenie Davidových sľubov.

1. Stupňová pieseň.¹⁾

Pamätaj, o Pane, na Davida, a na jeho všetku tichosť.²⁾

2. Ako prisahal Pánovi, sľub učinil Bohu Jakubovmu.

3. (Rieknuc): Nevojdem do statku svojho domu, nevstúpim na posteľ mojej lože.

4. Nedám svojim očiam usnúť, ani mihalniciam mojim sdriemnuť.

5. Ani odpočinku mojim sluchám, doiaľ nenajdem pre Pána miesta, príbytku pre Boha Jakubovho.

6. Hľa, slyšali sme o nej v Efrate:³⁾ našli sme ju na lesnatých poliach.⁴⁾

7. Vojdime do jeho stánku: budeme sa klaňať na mieste, kde stoja jeho nohy.⁵⁾

8. Povstaň, Pane, do odpočinnutia svojho ty i archa tvojej velebnosti.

(II. Par. 6, 41.)

9. Tvoji kňazi nech sa obliekajú v spravodlivosti: a nech tvoji svätci plešajú.

10. Pre Davida, svojho služobníka,⁶⁾ neodvracaj tvár pomazaného svojho.⁷⁾

11. Prisahal Pán Davidovi vernosť,

¹⁾ Mysli pri žalme tomto na tvojho Božského Davida, ktorý che každú dušu obrátiť v príbytok Boží.

²⁾ Na jeho starostlivosť o vystavenie Boha dôstojného príbytku.

³⁾ O arche úmluvy sme slyšali v Efrata, totižto v Betleheme, alebo zem Efraim, kde bola archa v meste Silo.

⁴⁾ Kariatiarim, kde ju boli previezli zo Silo. Keď sa tento žalm vzťahuje na Krista, má sa rozumieť takto: O Kristu sme slyšali v Betleheme, kde sa narodil, potom v Jeruzaleme, kde zomrel. Ale najdeme ho aj na púšti, kde vykladá slová svoje pohanským národom.

⁵⁾ Miesto, kde stoja nohy Božie, je archa úmluvy s priestorom zjavenia prítomnosti Božej medzi cherubami. Stánok je od Davida dočasne vystavený príbytok.

⁶⁾ Ktorý dľa svojej túžby toto miesto vystavil.

a nezrušil ju (rieknuc): Z plodu tvojho života posadím na svoj trón.¹⁾

12. Jestli budú zachovávať tvoji synovia úmluvu moju, a svedoctvá moje, ktorým ich ja učiním: aj ich synovia na veky budú sedieť na stoličnici tvojej.

13. Lebo Pán vyvolil Sion: vyvolil si ho za svoj prístýtok (rieknuc):

14. Toto je moje odpočinutie na veky vekov:²⁾ tu prebývať budem, lebo som si ho vyvolil.

15. Jeho vdovy budem požehnávať štedre:³⁾ chudobných nasýtim chlebom.

16. Jeho kňazov ošatím spasením:⁴⁾ a tu jeho svätci budú veľmi plesať.⁵⁾

17. Tam privediem k vzrastu Davidov roh,⁶⁾ pripravím svieteľňu⁷⁾ svojemu pomazanému. (Luk. 1, 69.)

18. Jeho nepriateľov oblečiem do hanby; ale nad nimi bude kvitnúť moje posvätenie.

ŽALM 132. (133.)

Korunovaný prorok prirovnáva blahodárne účinky svornosti účinkom oleja a rosy.

1. Stupňová pieseň od Davida.⁸⁾

¹⁾ Vždy bude na tróne Davidovom potomok. Tento sľub sa vyplnil dovŕšene v Kristu, Messiasovi, večnom kráľovi.

²⁾ V iných miestach bola archa úmluvy len nejaký čas, v Silo (Ž. 77, 60.), v Bethel (Sud. 20, 27.), v Masfe (Sud. 21, 5.) a asi vyše 20 rokov v dome Abinadobovom v Kariatiarim (I. Kráf. 7, 2), len tri mesiace v dome Obededoma (II. Kráf. 6, 11.), tu bude na veky.

³⁾ Hebr.: Jeho postave chcem hojne požehnávať.

⁴⁾ Oni ako sluhovia Boží milosť, spasenie nie len budú podávať ľudu, ale ju osobne budú mať.

⁵⁾ Zbožní budú mať prečo plesať, veď im Boh dá milosti; lebo na Sione je kráľovstvo prísľúbenia, ktoré neostane bez vyplnenia.

⁶⁾ Boh dá vzrásť z rodu Davidovho roh, silného, všetkých nepriateľov prevládajúceho kráľa, t. j. Messiasa, Krista.

⁷⁾ Messias je svieteľňa, svetlo, ktoré nikdy nevyhasne, ktoré tmú a biedu hriechu zaženie a spasenie prinesie.

⁸⁾ Žalm tento sa azda Davidovi len pripisuje, lebo zodpovedá jeho duchu.

Hľa, jak dobré a jak utešené je to, keď bývajú bratia spolu vo svornosti:¹⁾

2. Ako skvostná masť na hlave, ktorá stekala na bradu, bradu Áronovu,²⁾ ktorá stekala na okraj jeho rúcha;

3. ako rosa na Hermone,³⁾ ktorá tečie na sionskú horu. Lebo Pán tam vyslal požehnanie, a život na veky.⁴⁾

ŽALM 133. (134.)

Žalmista vyzýva služobníkov svätyne, aby oslavovali Pána.

1. Stupňová pieseň.⁵⁾

Hore sa! Teraz oslavujte Pána všetci služobníci Pána: ktorí stáivate v Pánovom dome, v sieňach domu nášho Boha.⁶⁾

2. V noci pozdvihujte svoje ruky ku svätyni, a požehnáвайте Pána.

3. Nech ťa požehná Pán so Siona, ktorý učinil nebe i zem.⁷⁾

¹⁾ Keď sa bratia, sbratrení sväzkom rodinným i sväzkom srdca a smýšľania sijdú. Túto radosť mal všetok Izrael aspoň za krátky čas, keď sa pri slávnostiach Pánových na Sione schádzal.

²⁾ Áron nebol len ako jednoduchý kňaz na čele pomazaný, ale na znamenie, že prijal plnosť kňazskej moci, bol mu vzácny olej (smiešanina oleja a voňavých látok) vyliaty na hlavu tak hojne, že mu stekal s hlavy na bradu i na vchrný okraj rúcha. Tak i všetkým, ktorí prichádzajú na Sion, dostáva sa hojne milostí, jeden duch preniká všetkých a sjednocuje ich.

³⁾ Bratská svornosť občerstvuje. Hermon je vysoká hora na južnom konci Antilibanu, pokrytá večným snehom; rosa, ktorá tam v letných dobách spadáva, vetrom zanášaná chladom občerstvuje, zavlažuje holé, neúrodné hory okolo Sionu.

⁴⁾ Boh so Sionu chce udeľovať požehnanie i život. Tam sa prejavuje Božská láska Izraela v najlepšom svetle. Vôbec tam, kde sa bratia schádzajú, je požehnanie, a život, kde svornosť pakuje.

⁵⁾ Žalm tento je pieseň, ktorou sa levítia a kňazia na nočnej strážii v chráme k chvále Božej medzi sebou vyzývali.

⁶⁾ Hebr.: Ktorí stáivate v dome Pánovom cez noci...

⁷⁾ Kňazia vyriekajú nad ľudom, ktorý ich k modlitbe vyzval, požehnanie. Žalmy 119—133. sú stupňové žalmy. Prvých päť modlíme sa za duše v očistci, druhých päť je prosba za odpustenie hriechov, a ostatných päť je modlitba zo pomoci Božiu.

ŽALM 134. (135.)

Žalmista povzbudzuje k oslave Pána, ktorý stvoril všetko z ničoho, a ľudu izraelskému mnoho dobrého preukázal. Opisuje spolu ničomnosť modiel pohanských.

1. Alleluja!

Chváľte meno Pána, chváľte služobníci, Pána!

2. Ktorí stáivate v Pánovom dome, v sieňach domu nášho Boha.¹⁾

3. Chváľte Pána, lebo dobrý je Pán: ospevujte jeho meno, lebo je lúbezne.

4. Lebo Jakuba si vyvolil Pán, Izrael sebe za majetok.

5. Lebo²⁾ ja viem, že veľiký je Pán, a náš Boh že je nad všetkých bohov.

6. Všetko, čo chce Pán, to činí na nebi, na zemi, v mori, a vo všetkých hľbočinách.

7. Ktorý oblaky privádza z končín zeme, blesky a dážď obracia.³⁾

Ktorý vetry vyvádza zo svojich komôr.⁴⁾

8. Ktorý pobil prvorodených Egyptských od človeka až do hoväda.

(II. Mojž. 12, 29.)

9. A znamenia a zázraky poslal vprostred teba, o Egypte: proti faraonovi a všetkým jeho služobníkom.

10. Ktorý zbíl národy mnohé, a usmrtil mocných kráľov: (Joz. 12, 1—7.)

11. Sehona, kráľa amorejského a Oga, kráľa Básanu, a všetky kráľovstvá Kanaanu. (IV. Mojž. 21, 24.)

12. A dal ich zem za dedictvo, za dedictvo svojmu ľudu, Izraelu.

13. Pane, meno tvoje zostáva na veky: Pane, tvoja pamiatka od pokolenia a do pokolenia.⁵⁾

¹⁾ Chváľte ho všetci zároveň, kňazi aj ľud. Kresťan nech si pomyslí na nekonečné milosti a dary, ktoré nám Boh stále preukazuje, a nech ho za to oslavuje.

²⁾ Chváľte ho, lebo...

³⁾ Blesky oznamujú dážď a sprevádzajú ho.

⁴⁾ Ako žalm 32, 7. a Job 38, 22. Všetko, čo sa v prírode stáva, má svoj pôvod v moci Božej.

⁵⁾ Boh v prírode tak chvályhodný, v osudoch Izraela tak vznešený, je vždycky a na veky ten istý.

14. Lebo súdiť bude Pán svoj ľud: a pre svojich služobníkov dá sa odprosovať.

(V. Mojž. 32, 36.)

15. Modly pohanské sú striebro a zlato, dielo ľudských rúk.

16. Ústa majú, nevravia, oči majú, nevidia. (Múdr. 15, 15.)

17. Uši majú, a neslyšia: ale ani dychu niet v ich ústach.

18. Nech im budú podobní tí, ktorí ich hotovia: a tí všetci, ktorí v nich dúfajú.

19. Dome Izraelov, oslavujte Pána: o dome Áronov, oslavujte Pána.¹⁾

20. Dome Levi, oslavujte Pána: ktorí sa bojíte Pána, oslavujte Pána.

21. Oslávený buď Pán so Sionu, ktorý prebýva v Jeruzaleme.²⁾

ŽALM 135. (136.)

Žalmista oslavuje Pána ako správcu všehomíru, ktorý preukázal Izraelitom toľké dobrodenia.

1. Alleluja!³⁾

Oslavujte Pána, preto že je dobrotivý: lebo večné je milosrdenstvo jeho.

2. Oslavujte Boha bohov: lebo večné je milosrdenstvo jeho.

3. Oslavujte Pána pánov: lebo večné je jeho milosrdenstvo.

4. Ktorý sám učinil veľké divy: lebo večné je jeho milosrdenstvo.

5. Ktorý stvoril nebesá v múdrosti: lebo večné je jeho milosrdenstvo.

6. Ktorý zem upevnil nad vodami:⁴⁾ lebo večné je jeho milosrdenstvo.

7. Ktorý stvoril svetlá veľké: lebo večné je jeho milosrdenstvo.

8. Slnce, aby panovalo vo dne: lebo večné je jeho milosrdenstvo.

9. Mesiac a hviezdy, aby panovaly

¹⁾ Oslavujte Pána všetci, ľud i kňazi.

²⁾ Sion je predobraz Cirkvi.

³⁾ Žalm tento býval spievaný v chráme za mieňavo, ako u nás litanie, od dvoch sborov.

⁴⁾ Zem si predstavovali tak, akoby ležala sťa veľký ostrov na vodách.

v noci: lebo večné je jeho milosrdenstvo.

10. Ktorý ranil Egypt s jeho prvorođenými: lebo večné je jeho milosrdenstvo. (II. Mojž. 12, 29.)

11. A ktorý vyviedol Izraela z ich prostriedku: lebo večné je jeho milosrdenstvo. (II. Mojž. 13, 17.)

12. Rukou silnou a ramenom pozdvihnutým: lebo večné je jeho milosrdenstvo.

13. Ktorý rozdelil Červené more v diely: lebo večné je jeho milosrdenstvo.

14. A previedol Izraela jeho stredom: lebo večné je jeho milosrdenstvo.

15. A otriasol faraona a jeho vojsko do mora Červeného: lebo večné je jeho milosrdenstvo. (II. Mojž. 14, 28.)

16. Ktorý viedol ľud svoj púšťou: lebo večné je jeho milosrdenstvo.

17. Ktorý porazil veľkých kráľov: lebo večné je jeho milosrdenstvo.

18. Ktorý zabil slávnych kráľov: lebo večné je jeho milosrdenstvo.

19. Sehona, amorského kráľa: lebo večné je jeho milosrdenstvo.

20. A Oga, kráľa Basanu: lebo večné je jeho milosrdenstvo.

21. A dal ich zem za dedictvo: lebo večné je jeho milosrdenstvo.

22. Za dedictvo Izraelu, svojemu služobníkovi, lebo večné je jeho milosrdenstvo.

23. Ktorý v našom pokorení na nás pamätaval: lebo večné je jeho milosrdenstvo.

24. A nás zbavil našich nepriateľov: lebo večné je jeho milosrdenstvo.

25. Ktorý dáva pokrm veškerému telu:¹⁾ lebo večné je jeho milosrdenstvo.

26. Oslavujte Boha nebies: lebo večné je jeho milosrdenstvo.

27. Oslavujte Pána Pánov: lebo večné je jeho milosrdenstvo.

ŽALM 136. (137.)

Žalmista líči zármutok Izraelitov v zajatí, ako túžili po návrate, a ako sa dovoľávali pomsty Božej na nepriateľov.

1. Žalm Davidov; Jeremiášov.¹⁾

Pri babylonských riekach,²⁾ tam sme sedávali a plakali: keď sme rozpomínali sa na Sion.

2. Na vrby³⁾ v prostrednej (zemi) zavesili sme nástroje svoje.

3. Lebo tam žiadali od nás tí, ktorí nás zajatých viedli, slov pesničiek, a ktorí nás odvedli (riekli): Radostnú pieseň nám spievajte z pesničiek sionských.⁴⁾

4. Ako by sme my mohli spievať pieseň Pánovu na cudzej zemi?

5. Kebych na teba, Jeruzaleme, zabudol, nech zabudnutiu prepadne pravica moja.⁵⁾

6. Nech jazyk môj prilipne k mojim jasnám:⁶⁾ jestli nebudem pamätať na teba; jestliže nebudem pokladať Jeruzalem za najvyššiu svoju radosť.

7. Pamätaj, Pane, na edomských synov,⁷⁾ na (osudný) deň Jeruzalema.

Ktorí vraveli: Ničte, znivočte ho až do základu!

8. Dcéro⁸⁾ babylonská, nešťastnico! Blažený, kto ti odplatí, čo si spáchal zlého na nás.

¹⁾ Na spôsob nárekov Davidových alebo Jeremiášových. Kresťan nech myslí na rozličné biedy, ktoré ho obkľučujú.

²⁾ Eufkrat, Tigris, Chaboras a Euläus, pri ktorých sa Židia radi sdržiavali, aby sa mohli dostať predpisu zákona často umývať.

³⁾ Topole, ktoré rástli pri riekach.

⁴⁾ Sväté, bohoslužobné piesne, žalmy. Babylónčania si toho žiadali nie snáď pre zábavu alebo že by si boli chceli z Izraelitov spraviť posmech, ale tuším preto, aby Izraeliti nesmútili a Babylone tak sa cítili, ako doma, v Jeruzaleme.

⁵⁾ Keď by som sa zabudol a spieval by som sväté piesne v zemi pohanskej, nech moja ruka nikdy nehrá na posvätnom nástroji.

⁶⁾ Nech zanemie.

⁷⁾ Potrestaj Edomských, ktorí pomáhali sbohoriť Jeruzalem.

⁸⁾ Rozumej mesto Babylon, ktorému predpovedá odplatu a trest.

¹⁾ Každému stvoreniu.

9. Blažený,¹⁾ kto pochyťí a bude rozrážať o skalú tvoje malé deti.

ŽALM 137. (138.)

David vďaka vzdáva Bohu za vyslobodenie z nebezpečenstva, a za splnenie jeho prisľúbení.

1. Od Davida.

Chcem oslavovať teba, Pane, celým svojím srdcom: lebo si slová mojich úst vyslyšal. Pred anjelmi²⁾ chcem tebe spievať chválu.

2. Chcem klaňať sa k svätému tvojmu chrámu, a oslavovať tvoje meno pre milosrdenstvo tvoje a pre vernosť tvoju: lebo si zvelebil nad všetko svoje sväté meno.³⁾

3. Ktoréhokolvek dňa ťa vzývam, vyslyš ma:⁴⁾ rozmnožíš silu v mojej duši.

4. Nech oslavujú teba, Pane, všetci kráľovia zeme, keď uslyšali všetky slová tvojich úst.⁵⁾

5. A nech spievajú o Pánových cestách,⁶⁾ lebo veľká je Pánova sláva.

6. Lebo vznešený je Pán a na ponížené hľadí, a vysoké z ďaleka pozná.⁷⁾

7. Keď by som chodil v prostred súženi, ty ma obživíš, a proti hnevu mojich nepriateľov vzťahneš svoju ruku, a zachráni ma tvoja pravica.

8. Pán bude platíť za mňa.⁸⁾ O Pane,

¹⁾ Nech je šťastný, ktorý ťa zničí. — Žalm môže sa vykladať za vzdychanie spravodlivých a zbožných, ktorí v pokušeniach žiadostivosti trpiac túžia po nebeskom Sione.

²⁾ K Svätostánku obrátený. Hebr.: pred bohi, t. j. pred mocnými sveta, pred kniežatmi.

³⁾ Hebr.: Lebo veľikou si učil nad všetko svoje meno svoju reč.

⁴⁾ Hebr.: V deň, keď som volal, ty si ma vyslyšal, odvahu mi dávaš, v mojej duši je sila.

⁵⁾ Slyšali, že Boh prisľúbil Davidovi pomoc, a teraz vidia, že to i splnil.

⁶⁾ O cestách milosti, ktorými Boh Davida vodil.

⁷⁾ Ačkoľvek je Boh vysoko, dáva pozor na tých, ktorí sú dolu na zemi; k poníženým sklóni sa v milosti, pyšným sa protiví.

⁸⁾ Hebr.: Pán dokoná (to) za mňa: Boh dokoná, čo Davidovi sľúbil, Messiaša pošle, a dá mu stolicu kráľa Davida a jeho kráľovaniu nebude konca.

tvoje milosrdenstvo na veky: dielom rúk tvojich nepohrdaj.

ŽALM 138. (139.)

David poukazuje na všavedomosť a všadeprítomnosť Božiu, a sťažuje si, že ho nepriatelia pomlúvajú.

1. Ku koncu, Davidov žalm.

O Pane, ty ma zkusuješ a poznáš ma.

2. Ty znáš sadnutie moje a povstanie moje¹⁾

3. Rozumieš mojim myšlienkam z ďaleka: ty moju cestu i môj údel zkúmaš.²⁾

4. A vieš popredku všetky moje cesty: lebo niet slova na jazyku mojom.

5. Hľa, Pane, ty vieš všetko, najnovšie i dávne: Ty si ma stvoril, a položil na mňa svoju ruku.³⁾

6. Podivná je tá tvoja znalosť⁴⁾ pre mňa: je privysoká a nemôžem ju dosiahnuť.

7. Kdeže môžem zajať pred tvojim duchom? a kde pred tvojou tvárou utiecť?

8. Jestliže vstúpim na nebesá, ty tam si: jestli sostúpim na podzemia, ty si tam. (Amos, 9, 2.)

9. Jestli by som vzal krýdla rannej zory, a šiel by som prebývať až na koniec mora,⁵⁾

10. i tam by ma odprevadila tvoja ruka, a tvoja pravica by ma držala.⁶⁾

11. A jestli by som riekol: Azda ma tma skryje: a noc mi bude svetlom pri rozkošiach mojich.⁷⁾

¹⁾ Všetky moje kroky a skutky, každý môj pohyb.

²⁾ Hebr.: Moje chodenie i moje ležanie previevaš. — Moje mravy zkúmaš podľa merítka tvojich príkazaní.

³⁾ Ty znáš všetky veci a ty nás chrániš a zachovávaš.

⁴⁾ Všavedúcnosť tvoja.

⁵⁾ Keby som na krýdlach slnca alebo zorničky letel od východu na západ, tvoja prítomnosť by ma všade nasledovala.

⁶⁾ I tam by si bol a vedel by si o mne.

⁷⁾ Keby som myslel, že noc ma skryje pred Bohom, sklamal by som sa. Aj noc posvieti na mňa, keď úfam, že nevidome môžem sa oddať rozkošiam.

12. Lebo tma tebe nie je temná, a noc je jasná ako deň. Jako jej tma, tak jejmu svetlo.¹⁾

13. Ty zaiste máš v moci moje ľadvia:²⁾ zaujal si sa za mňa od života mojej matky.

14. Oslavujem ťa preto, že si sa ku podivu preslávil; predivné skutky tvoje, a pozná to moja duša veľmi dobre.

15. Nebola skrytá moja kosť pred tebou, ktorú si učinil v tajnosti, ani podstata moja v hĺbočinách zeme.³⁾

16. Ešte som nebol dokonaný (videľy ma) tvoje oči, a v tvojej knihe opísaní sú všetci;⁴⁾ ich dni sú otvorené, a (ešte) nikoho niet v nich.

17. U mňa však veľmi uctievaní sú priatelia tvoji, Bože: preveľmi pevne postavená je ich prednosť.

18. Keby som chcel ich sčítať, viac by ich než piesku bolo: keď sa prebúdzam, ešte som u teba.⁵⁾

19. O by si pobil, Bože, hriešnikov! mužovia odstúpťe odo mňa!⁶⁾

20. Lebo riekate si v myslení: Nardarmo dostávajú tvoje mestá.⁷⁾

21. Nemám ja nenávidieť, Pane, tých, ktorí teba nenávidia? A či pre tvojich nepriateľov nemám sa zožierať?

22. Mám ich v úplnej nenávisi i nepriateľmi sa mi stali.

23. Zkúš ma, o Bože, a znaj moje srdce, zpytuj ma a poznaj moje cesty.

¹⁾ Hebr.: Ani tma nie ti je temnou, a noc svieti ako deň: tma i svetlo tebe sú jednaké.

²⁾ Moje city a vnútornosti.

³⁾ V živote matky.

⁴⁾ Všetci ľudia sú opísaní prv, nežli sa niekto z nich narodil.

⁵⁾ Hoc by som celú noc uvažoval o moci a veľkosti tvojej, vždy budem len tam, kde som započal. Hebr. v. 17—18.: A mne jak ťažké sú tvoje myšlenky, Bože! Jak silný je ich súčet! Chcem ich sčítať — je ich viac než piesku; prebudil som sa a som ešte u teba!

⁶⁾ Žiadosť pochádza z horlenia za česť Božiu a z lásky spravodlivosti: Žalmista nechce mať s bezbožnými žiadne spojenie.

⁷⁾ Bezbožní si myslia: Nech Boh dá zbožným mestá Palestíny, my predsa zvíťazíme. Hebr.: ktorí ti listve odpovedajú, vyvýšení sú v ničomnosti tvoji protivníci.

24. A viď, či je nepravá cesta vo mne: a voď ma cestou večnou.¹⁾

ŽALM 139. (140.)

David prosí Boha, aby ho vyslobodil od ľudí násilných, lstivých a zlomyseľných.

1. Ku koncu, Davidov žalm.

2. Vytrhni ma, Pane, od človeka zlého: od muža bezbožného ma ochraňuj;

3. od tých, čo myslia na zlé v srdci: každého dňa vzbudzujú sváry.²⁾

4. Jazyky svoje ostria, jako hady: jed zmije je pod ich gambami.

5. Zachráň ma, Pane, z hriešnikovej ruky a od bezbožných ľudí ma vytrhni. Od tých, čo zamýšľajú mi podraziť nohy.

6. Ukryli pyšní na mňa sľučky: a povrazy rozťahli na osídlo: pokládli vedľa cesty pasce na mňa.

7. Ja riekol som Pánovi: Boh môj si ty! Vyslyš, o Pane, hlas prosenia môjho!

8. Pane, Pane, silo mojej spásy: Ty zastieniš v deň boja moju hlavu.

9. Nedávaj ma, o Pane, proti mojej vôli bezbožníkom;³⁾ tí smýšľajú (zlé) proti mne; ty neopúšťaj ma, aby sa azda nechľúbili.

10. Na hlavu tých, ktorý ma obkľučujú: nech shrnie sa nešťastie ich úst.⁴⁾

11. Nech prší na nich uhlie,⁵⁾ do ohňa ich uvrhneš: v pohromách ani neobstoja.⁶⁾

12. Muž utrhačný nebude na zemi stály: a muža nespravodlivého strhuje nešťastie do záhuby.⁷⁾

13. Viem, že prevedie Pán pravotu úbohého: a pomstu núdzných.

¹⁾ Cestou pravdy, ktorá večne trvá, k Bohu, k životu večnému vedie.

²⁾ Stále žijú v nepokoji a boji.

³⁾ Hebr.: Nesplňuj, Pane, žiadosť bezbožných; nepripúšťaj, aby previedli svoj zámer!

⁴⁾ Čo mne strojili, to sa im stane.

⁵⁾ Hromy a blesky.

⁶⁾ Hebr.: do jám, aby nevstali.

⁷⁾ Hebr.: Muž násilník — zlo ho bude stíhať raz po raz.

14. A preto spravodliví budú oslavovať tvoje meno: a bydlieť budú úprimní pred tvojou tvárou.

ŽALM 140. (141.)

David prosí Boha, aby chránil jeho jazyk a srdce od zlého, a aby ho vyslobodil od úkladov zlých ľudí.

1. Žalm Davidov.

O Pane, volám k tebe, vyslyš ma:¹⁾ daj pozor na môj hlas, keď k tebe volám.

2. Nech dvíha sa modlitba moja ako zápal kadidla pred tvojou tvárou: nech bude pozdvihnutie mojich rúk²⁾ ako večerná obet.³⁾

3. Postav, o Pane, stráž ku mojim ústam, a bránu ohradnú ku mojim gambám.⁴⁾

4. Nenakloň moje srdce k slovám zlostným: by hľadalo výhovorku hriechov;⁵⁾ ako tí ľudia, ktorí páchajú nepravosť; a nechcem mať podielu na tom,⁶⁾ čo si títo vyvolili.

5. Nech ma potresce spravodlivý v láskavosti, a nech ma kára: len olej⁷⁾ hriešnikov nech nepomaže mojej hlavy!

Preto že ešte i modlitba moja ide proti tomu, na čom majú zaľúbenie.

6. Shodení boli so skál ich sudcovia,⁸⁾ a sa roztrieskali, uslyšia moje slová, že sú mocné.⁹⁾

7. Ako keď tvrdé hrudy vyvaľujú sa na roli,¹⁾ sú rozsypané naše kosti vedľa hrobov.

8. Lebo na teba, Pane, Pane, hľadia moje oči: ja v tebe dúfam, neodnímaj mi života.

9. Zachráň ma pred osídлом, ktoré nastávali na mňa, a pred pascami páchatelov nepravosti.

10. Do svojej sieti upadnú hriešnici: a ja ostanem o sebe, kým neprejdem.²⁾

ŽALM 141. (142.)

David prosí Boha, aby ho vyslobodil od Saulových nástrah.

1. Poučná pieseň Davidova, keď bol v jaskyni. Modlitba. (I. Král. 24.)

2. Hlasite volám k Pánovi: hlasite modlím sa k Pánovi.

3. Pred jeho tvárou vylievam modlitbu moju, a moje súženie pred ním vykladám.

4. Keď zo mňa duch sa ztráca, ty znáš moje cesty.³⁾ Na ceste, ktorou chodím, ukryli proti mne osídla.

5. Obzerám sa na pravo a sa dívam; tu niet nikoho, kto by ma znal.⁴⁾

Môj útek zhynul,⁵⁾ niet nikoho, kto by sa zaujal mojej duše.

6. Volám na teba, Pane, vravím: Ty nádejo moja, diel môj v zemi živých.⁶⁾

7. Daj pozor na úpenie moje: lebo som veľmi pokorený. Vysloboď ma od mojich prenasledovníkov, lebo sú silnejší odo mňa.

8. Von vyveď zo žalára moju dušu, aby som oslavoval tvoje meno.

¹⁾ Pri oraní sa vyvaľujú hrudy; to je úrodnosti zeme užitočné. Tak i nebezpečenstvo smrti na dobré vypadne žalmistovi, lebo silne úfa v Boha.

²⁾ Dokiaľ nevyviaznem z nebezpečenstva, alebo neprejdem do druhého života.

³⁾ Keď klesám v súžení, ty znáš moje położenie; to je moja potecha.

⁴⁾ Kto by mi chcel pomôcť.

⁵⁾ T. j. je zamedzený. Nemohol som utiecť.

⁶⁾ Ty si mojim všetkým v tomto i budúcom živote.

¹⁾ Hebr.: Pospiechaj ku mne.

²⁾ Moja modlitba.

³⁾ Samostatná obet večerom každého dňa pri-nášaná. Modlitba večerná má byť Bohu príjemná jako obet večerná.

⁴⁾ Daj mi trpezlivo snášať pomlavy a prenasledovania mojich nepriateľov, aby som neupadol do hnevu, kľatby alebo netrepezlivosti.

⁵⁾ Nech ma nenapadne myšlienka, aby som vymlúval svoje skutočné hriechy.

⁶⁾ Na hriechoch a priestupkoch.

⁷⁾ Olej, obraz radosti, šťastia. Šťastia, jaké majú hriešnici, si nežiadam, ba modlím sa, aby ma Boh od neho zachránil.

⁸⁾ Nech budú do priepasti hodení ich vodcovia, a keď sa to stane, uznajú, že slová moje sú pravdivé.

⁹⁾ Hebr.: že sú ľubežné. Náhle zahynutie nepriateľov, ktoré nasledovalo na prosbu Davidovu, dokáže, že jeho modlitba bola Bohu príjemná.

Na mňa čakajú spravodliví, dokiaľ mi neodplatíš.¹⁾

ŽALM 142 (143.)

David prosí Boha, aby ho vyslobodil z nebezpečenstva, v ktorom sa nachádza.

1. Žalm Davidov, keď ho prenasledoval Absalon, jeho syn.

O Pane, slyš modlitbu moju; vypočuj moju úpenlivú prosbu vo vernosti svojej: pre svoju spravodlivosť²⁾ vyslyš ma!

2. A nevchádzaj do súdu s tvojím slúžobníkom, lebo pred tvojou tvárou nie je spravodlivý žiadan živý.³⁾

3. Lebo nepriateľ stíha moju dušu: stlačuje k zemi život môj;⁴⁾ posadil ma na temné miesta ako už od veku mŕtvych.⁵⁾

4. A preto sklúčený je vo mne duch môj, ztrnuté vo mne moje srdce.

5. Spomínam staré časy,⁶⁾ premýšľam všetky tvoje skutky: rozjímam dieľa tvojich rúk.

6. Rozpínam k tebe moje ruky:⁷⁾ po tebe (túži) moja duša ako zem bez vody.

7. Vyslyš ma rýchle, Pane! Môj duch sa stráca. O neodvracaj svojej tvári odo mňa; veď ináč budem podobný tým, ktorí vchádzajú do jamy.

8. Daj mi za rána⁸⁾ slyšať svoju milosť, lebo ja dúfam v tebe. Daj poznať cestu, po ktorej mám chodiť: lebo ja k tebe pozdvihujem svoju dušu.

9. Vytrhni ma od mojich nepriateľov, Pane, k tebe sa ja utiekam.

10. Nauč ma plniť tvoju vôľu, lebo môj Boh si ty. Tvoj dobrý duch¹⁾ nech ma vodieva po rovnej zemi.²⁾

11. Pre svoje meno, Pane, obživ ma! Pre tvoju spravodlivosť vyveď moju dušu zo súženia.

12. A z milosrdenstva tvojho rozpráš mojich nepriateľov, a zahub všetkých, ktorí trápia moju dušu, preto že ja som tvoj služobník!³⁾

ŽALM 143. (144.)

David zvelebuje Boha ako svoju najsilnejšiu záštitu, bez ktorej človek nič nevykoná; a žiada Boha o pomoc proti lstivým nepriateľom.

1. Davidov žalm proti Goliatovi.⁴⁾ Požehnaný buď Pán, Boh môj, ktorý učí moje ruky boju, moje prsty vojne.

2. Moje milosrdenstvo a moje útočisko: môj obranca a vysloboditeľ môj. Môj ochranca, v ktorom dúfam, ktorý podmaňuje môj ľud.⁵⁾

3. Pane, čo je človek, že sa k nemu hlásiš?⁶⁾ Alebo syn ľudský, že si ho ty všímaš?

4. Človek je podobný ničote,⁷⁾ jeho dni sa mŕňajú ako tieň.⁸⁾

5. Pane, nakloň svoje nebesá a zostúp: dotkni sa hôr,⁹⁾ a sa budú kadiť.

6. Pošli blýskavicu a rozptýľ ich: vypušť svoje strely a podes ich.

7. Vystri svoju ruku z vysokosti; vy-

¹⁾ Aby ťa za udelené mi dobrodenia so mnou chváliť mohli. Hebr.: Mňa obštúpia spravodliví, keď mi preukážeš (dobré). — Cirkve kladie slová tohoto žalmu do úst trpiaceho Spasiteľa a sedembolestnej Panny Marie.

²⁾ Spravodlivosť, milosť, vernosť sú vo sv. Písme pochopy, ktoré sa často zamieňajú.

³⁾ Nebuď prisným sudcom, lebo ináč žiaden neobstojí pred tebou.

⁴⁾ Až na kraj hrobu ma privádza.

⁵⁾ Na ktorých už nikto nepamätá.

⁶⁾ Časy, v ktorých si často ukazoval milosrdenstvo svoje.

⁷⁾ Posmelený skutkami milosrdenstva tvojho.

⁸⁾ Čím skorej.

¹⁾ Tvoja milosť.

²⁾ Po ceste ctnosti a pravdy.

³⁾ Ktorý môže žiadať o Božiu ochranu a spoľehať sa na ňu.

⁴⁾ Slová: „proti Goliátovi“ sa v hebr. pôvodine nenachádzajú.

⁵⁾ Všetky kmeny.

⁶⁾ Zjaveniami tvojimi. Hebr.: Čo je človek, že ho znáš?

⁷⁾ Pomínutelný a nestály. Job. 8, 9.; 14, 2.

⁸⁾ Hebr.: Človek je podobný dychu, jeho dni sú ako stieň, ktorý uniká.

⁹⁾ Obráz nepriateľov. Boh sa ich len dotkne a už hynú.

trhni a vysloboď ma z vôd veľkých: z ruky synov cudzozemcov.¹⁾

8. Ktorých ústa vravia márnosť: a ich pravica je pravica nešľachetností.²⁾

9. Bože, novú pieseň chcem ti spievať: na desaťstrunovej harfe ti hrať.

10. Ktorý dávaš spásu³⁾ kráľom: ktorý si Davida, svojho služobníka zachránil od meča vražedného.

11. Vytrhni ma a vysloboď ma z rúk cudzozemcov, ktorých ústa mlavia márnosť, a ich pravica je pravica nešľachetností.

12. Ktorých synovia sú ako štepy vo svojej mladosti. Dcéry ich sú ladné, ozdobené ako chrám nejaký.⁴⁾

13. Sýpkky ich sú plné, tak že z jednej preteká do druhej; ovce ich sú plodné, početné, keď vychádzajú (na pastviny).

14. Kravy ich sú tučné, niet prielomu v múroch⁵⁾ ani priechodu: ani kriku v ich uliciach.

15. Blahoslavia ľud, ktorému sa toto dostáva; blahoslavený ľud, ktorého Boh je Pán.⁶⁾

ŽALM 144 (145.)

David oslavuje týmto žalmom velebnosť a moc Božiu.

1. Chválospev od Davida.⁷⁾

Velebiť ťa budem môj Bože, kráľu: a na veky vekov chváliť tvoje meno.

2. Každého dňa chcem ťa požehnávať, a na veky vekov chváliť tvoje meno.

3. Veľký je Pán a všetkej chvály hodný: a veľkosť jeho nemá konca.⁸⁾

¹⁾ Cudzie národy, pohanských nepriateľov.

²⁾ Pravica, ktorá sa k falošnej prisaha dvíha.

³⁾ V boji víťazstvo.

⁴⁾ Opisuje blahobyť svojich nepriateľov, aby ukázal, že nemali príčiny vzburiť sa proti Davidovi.

⁵⁾ Múry ich mesta neprelomí nikto a na uliciach niet ponosy na biedu a núdzu.

⁶⁾ Šťastný ľud, ktorý má taký blahobyť, ale najšťastnejší je ľud ten, ktorý má Pána za svojho Boha.

⁷⁾ Žalm tento v hebr. pôvodine je pieseň abecedná.

⁸⁾ Hebr.: a jeho veľkosť nemožno preskúmať.

4. Pokolenie pokoleniu bude vychvalovať tvoje skutky: a moc tvoju budú oznamovať.

5. O preveľkej sláve tvojej svätosti hovoriť budú,¹⁾ a o divoch tvojich vyprávať budú.

6. A o moci tvojich hrozných skutkov mluiť budú: a o tvojej veľkosti rozprávať si budú.

7. Pamiatku prehojnej tvojej dobroty vynášať budú: a pre tvoju spravodlivosť radovať sa budú.

8. Slutovný a milosrdný je Pán: shovievavý a preveľmi milosrdný.

9. Lásavý je Pán ku všetkým: a slutovávanie jeho je na všetky jeho diela.

10. Nech ťa oslavujú, Pane, všetky tvoje diela a nech ťa žehnajú tvoji svätí.

11. Nech o sláve tvojeho kráľovstva vravia, a o tvojej moci nech si povedia,

12. aby ľudským synom v známost uviedli moc tvoju; a nádheru a vznešenosť tvojeho kráľovstva.

13. Tvoje kráľovstvo je kráľovstvo na večné veky, a vladárstvo tvoje je od pokolenia a do pokolenia. Verný je Pán v každom svojom slove: a je svätý v každom svojom skutku.

14. Podopiera Pán každého, ktorý padá: a každého srazeného pozdvihuje.

15. Oči všetkých čakajú na teba, Pane, a ty dávaš im ich pokrm v čas príhodný.

16. Ty otváraš svoju ruku, a každého živočicha nasycuješ požehnaním.

17. Spravodlivý je Pán v každej svojej ceste, a je svätý v každom svojom diele.

18. Blízko je Pán všetkým, ktorí ho vzývajú, ktorí ho vzývajú v úprimnosti.

19. On tým, ktorí sa ho boja, plní vôľu a vyslyší ich modlitby, a ich spasí.

20. Pán ostríha všetkých, ktorí ho milujú, ale všetkých hriešnikov vyhubí.

¹⁾ Hebr.: uvažovať budem.

21. Chválu Pánovu zvestujte moje ústa: a nech každé telo požehnáva jeho sväté meno večne, áno, až na veky vekov!

ŽALM 145. (146.)

Prorok za blahoslavených vyhlasuje tých, ktorí svoju nádej neskladajú v ľuďoch, ale v Bohu, ktorý pomáha tým, ktorí dúfajú v ňom.

1. Alleluja! Od Aggea a Zachariáša.¹⁾

2. Chváľ, o dušo moja, Pána, chváľ! budem Pána dokiaľ žijem: chvály spievať chcem Pánovi, dokým budem trvať.

Nedúfajte v kniežatách:

3. v synoch ľudských, v ktorých niečo spásy.²⁾

4. Vyjde jeho dech, a on navráti sa do svojej zeme, v ten deň zmiznú všetky ich zámysly.

5. Blažený ten, ktorému je Boh Jakubov spomocníkom; jeho nádej je v Pánovi, jeho Bohu,

6. ktorý stvoril nebe i zem, more, a všetko, čo je v nich.

7. Ktorý zachováva vernosť až na veky,³⁾ ktorý učiní súd tým, čo krivdu trpia: dáva pokrm lačným.

Pán vypúšťa väzňov.

8. Pán otvára oči slepým,

Pán pozdvihuje srazených, Pán miluje spravodlivých.

9. Pán chráni prichádzich, siroty a vdovy sa ujíma: ale cesty hriešnikov podvracia.⁴⁾

10. Kráľom bude Pán na veky, Boh tvoj, Sione, od pokolenia a do pokolenia.

¹⁾ Šesť (hebr. päť) Alleluja-žalmov zakončujú žaltár. Žalmy 145—148 majú nápis od Aggea a Zachariáša. Piesne tieto pochádzajú z ich doby.

²⁾ Ktorí nemôžu pomôcť.

³⁾ Ľudia sa menia, neplnia svojich sľubov vždy, ale Boh splní každé dané slovo.

⁴⁾ Hebr.: Skrivuje, do záhuby uvádza, tak že majú ich snahy výsledok zcela iný, než bezbožní očakávali.

ŽALM 146. (147.)

Prorok povzbudzuje ľud k oslavovaniu Boha, ktorý sa stará o všetko stvorenie, zvláštne ale o svoj vyvolený národ.

1. Alleluja!

Chváľte Pána, lebo dobrý je spev chvály: nášmu Bohu buď príjemná a dôstojná chvála.¹⁾

2. Pán bude Jeruzalem:²⁾ rozohnaných z Izraela shromažďuje.

3. Ktorý uzdravuje tých, čo sú skrúsení srdcom, a zaväzuje ich rany.

4. Ktorý sčíta množstvo hviezd: a ich všetky menom volá.

5. Veľký je náš Pán, a veľká moc jeho: a múdrosti jeho nenie miery.³⁾

6. Pán sa zaujíma tichých: ale hriešnikov snižuje až ku zemi.

7. Spievajte Pánovi s ďakovaním i hrajte nášmu Bohu na citare.

8. Ktorý zastiera nebesá oblakmi: ktorý pripravuje zemi dážď.

Ktorý dáva rásť na horách tráv: a zeliny ľuďom na úžitok.

9. Ktorý dáva dobytku ich pokrm: i havranom mladým, ktorí volajú na neho.⁴⁾

10. Nemá v sile koňa zaľúbenia: ani v lýtkach muža si nezaľubuje.⁵⁾

11. Zaľúbenie má Pán v tých, čo sa ho boja a v tých, ktorí dúfajú v milosrdenstve jeho.⁶⁾

¹⁾ Hebr.: Chváľte Pána, lebo je dobre chválu spievať nášmu Bohu, lebo rozkošné (je); príslušná je chvála. Boh je chvály hodný, vďačnosť žiada, aby sme ho chválili.

²⁾ Kresťan vzťahuje to na cirkev.

³⁾ Boh je všemohúci, ale i nekonečne múdry.

⁴⁾ Srovnaj Job 38, 41. Všetky stvorenia uznávajú svoju odvislosť od Boha, uznať musí ju i človek a nemôže sa na seba spoliehať.

⁵⁾ Bohu neľúbi sa sila a moc vojenská, ani rýchlosť bojovníkov; tomu, kto by sa na ne spoliehal, Boh pomáhať nebude.

⁶⁾ Boh má zaľúbenie v ľuďoch, ktorí spoliehajú sa v pokore na Boha.

ŽALM 147.

Prorok ďalej vyzýva k oslave Božej. — Žalm tento je v hebrejskom samostatný.

12. Alleluja!

Chváľ, Jeruzaleme, Pána: chváľ, Si-
one, svojho Boha!

13. Lebo on upevnil závery brán tvo-
jich: požehnával tvojich synov v tebe.

14. Ktorý pôsobil v hraniciach svo-
jich pokoj: a nasýtil ňa pšeničným tu-
kom.¹⁾

15. Ktorý posielal svoj výrok²⁾ na
zem: rýchle beží jeho slovo.

16. Ktorý dáva sneh sta vlnu: a
hmlu³⁾ ako popol sype.

17. Hádže ľad svoj ako omrviny: kto
pred jeho zimou obstoí?

18. On vysielal svoje slovo a topí ich,⁴⁾
dáva zavívať vetru, a hneď tečú vody.

19. On oznámil svoje slovo Jakubo-
vi: svoje práva i ustanovenia Izraelovi.

20. Neučinil on tak ani jednému ná-
rodu: a nezjavil im práv svojich.⁵⁾ Al-
leluja!

ŽALM 148.

Žalmista povzbudzuje tvory nebeské i zem-
ské, menovite ale ľudí, aby oslavovali Pána
za dobrodenia preukázané národu vyvole-
nému.

1. Alleluja!

Chváľte Pána s nebies: chváľte ho na
vysostiach!

2. Chváľte ho všetci anjeli jeho:
chváľte ho všetky zástupy jeho!⁶⁾

3. Chváľte ho slnce i mesiac: chváľte
ho všetky hviezdy i svetlo!

4. Chváľte ho nebesá nebies:⁷⁾ a

všetky tie vody, ktoré sú nad nebesa-
mi,¹⁾ (Dan. 3, 59, 60.)

5. Nech chvália Pánovo meno!

Veď on riekol a staly sa: on rozká-
zal a stvorené boly.

6. On ich²⁾ postavil na večnosť a na
veky vekov: zákon³⁾ im dal a nepre-
kročí ho:

7. Chváľte Pána so zeme, obludy⁴⁾
a všetké hlbčiny!

8. Oheň, kamenec, sneh, ľad, vých-
rica, ktoré plnia jeho rozkaz!

9. Hory a pahorky všetky, stromy o-
vocné, a všetky cedry!

10. Zver divoká a všetky hovädá:⁵⁾
zemeplazy a krídlaté vtáctvo!

11. Vy kráľovia zeme a všetky ná-
rody: kniežatá a všetci sudcovia na ze-
mi!

12. Mládenci i panny, starci s mladí-
kami nech Pánovo meno chvália;

13. lebo vyvýšené je jedine jeho me-
no,⁶⁾

14. jeho sláva je nad nebom i nad
zemou; a on vyvýšil roh⁷⁾ svojho ľudu.

Pieseň chvály patrí všetkým jeho
svätým,⁸⁾ synom izraelským — ľudu,
ktorý mu je blízko. Alleluja.

ŽALM 149.

Žalmista olavuje Pána týmto spevom za
zvláštne dobrodenia, ktoré preukázal svojim
ctiteľom.

1. Alleluja!

Spievajte Pánovi novú pieseň: jeho
chvála (nech je) v shromaždení svä-
tých.⁹⁾

¹⁾ Vody, ktoré dľa mienky starých boly nad
pevnou oblohou shromaždené a z ktorých dával
Boh dážď na zem.

²⁾ Anjelov a hviezdy.

³⁾ Ich úlohu a jej hranice.

⁴⁾ Morské zvery, veľryby.

⁵⁾ Menovite domáce zvieratá.

⁶⁾ Príčina, prečo ho majú chváliť všetky tvory.

⁷⁾ Boh zas dal Izraelovi samostatnosť medzi
pohanmi.

⁸⁾ Preto svätým, lebo boli ľud kňazský a jako
taký s Bohom úzko spojený.

⁹⁾ Tých, ktorí verní ostali Bohu a viere izra-
elskej.

¹⁾ Najlepšou pšenitou vás požehnáva.

²⁾ Svoj rozkaz, ktorý sa hneď vykoná.

³⁾ Hebr.: Mráz.

⁴⁾ Sneh, mráz, ľad.

⁵⁾ Pohanom Pán neoznámil svojho zákona mi-
losti a zjavenia, ale zákon rozumu. Zákon zjave-
nia dostal prvý Izrael.

⁶⁾ Obyvatelia nebeskí.

⁷⁾ Obyvatelia najvyšších nebies, alebo vôbec
všetko nadzemské.

2. Nech sa raduje Izrael z toho, kto ho stvoril: a synovia Sionu nech plesajú nad svojím kráľom.¹⁾

3. Nechže chvália jeho meno v sbo-roch: s bubnom a citarou nech mu pre-spevujú.

4. Lebo Pán má zaľúbenie v svojom ľudu: a vyvýši tichých k spáse.²⁾

5. Nech plesajú svätí v sláve;³⁾ nech veselia sa na svojich ložiach.⁴⁾

6. Chválospevy Božie sú v ich ús-tach: a na obe strany ostré meče sú v ich rukách,⁵⁾

7. Aby vykonalí pomstu na poha-noch,⁶⁾ tresty na národoch,

8. aby sputnali ich kráľov refazami: a ich šľachticov putami železnými,

9. aby na nich vykonalí súd⁷⁾ pís-

ný: toto bude k sláve všetkým svätým. Alleluja!

ŽALM 150.

Žalmista povzbudzuje ľudí, aby oslavovali Boha spevom a hudbou.

1. Alleluja!

Chváľte Pána v jeho svätyne:¹⁾ chváľ-te ho v oblohe jeho moci!²⁾

2. Chváľte ho pre jeho mocné skut-ky:³⁾ chváľte ho dľa množstva jeho ve-likosti!⁴⁾

3. Chváľte ho zvukami trúby: chváľ-te ho na harfe a citare!

4. Chváľte ho na bubne a vo sbo-roch: chváľte ho na strunách a na flaute!

5. Chváľte ho na cymbaloch, čo dob-re zvučia: chváľte ho na cymbaloch ple-sania.

6. Všetko, čo má dych, nech chváli Pána.⁵⁾ Alleluja!

¹⁾ Stvoriteľ Izraelov staral sa o neho a kráľ jeho nenechal svojich poddaných pod cudzou mo-cou.

²⁾ Hebr.: A zdobí zúbožených spásou.

³⁾ V tej sláve, ktorú im Boh dal miesto pre-dešlej potupy.

⁴⁾ Driev na svojich ložiach vo svojich príbyt-koch, plakávali, nariekali nad utiskovaním spra-vodlivých.

⁵⁾ Proti novým nepriateľom spásy.

⁶⁾ Aby všetky národy Bohu podrobili.

⁷⁾ Svedectvo zákona a prorokov, aby všetky kráľovstva poddaly sa Bohu a jeho pomazanému. K tomu má dopomáhať Izrael svojím mečom, kre-sťan duchovným bojom.

¹⁾ V jeho nebeskej svätyne, ktorá je jeho prí-bytkom.

²⁾ V jeho silnej pevnosti.

³⁾ Predmet chvály: jeho divy, ktoré vykonal.

⁴⁾ Miera chvály: veľkosť Božia.

⁵⁾ Všetko čo dýcha, nech chváli Boha. Zvlášť-ne človek, obdarený nielen dechom života, ale i duchom, má hlásať Božiu chválu slovom i skut-kom a na každom mieste i vždycky.

KNIHA PRÍSLOVÍ.

KNIHA PRÍSLOVÍ.

PREDMLUVA.

Kniha prísloví obsahuje krásne pamätné prôpovedi, ktoré sa už na náboženský, už na občiansky, už na vyšší duchovný, už na telesný život vzťahujú. Nadpis v hebrejskej pôvodine znie: Prôpovedi Šalamúnové. Pod prôpoveďami nemáme rozumieť v našom smysle príslovia, ale reči v podobenstvách a obrazoch, ktoré alebo súvisia, alebo z prôpovedí, o sebe poskladaných, pozostávajú. Kniha Prísloví obsahuje poučenia pre všetky stavy a pomery, pre kráľov i poddaných, pre pánov i sluhov, pre mužov i ženy, pre bohatých i chudobných.

Kniha sa právom prpisuje Šalamúnovi. Avšak hlava 30. už neprináleží jemu, ale ináč neznámemu Agorovi a verš 1.—9. hlavy 31. Lamuelovi. Či sa má tomu pripísať (a nie azda Šalamúnovi) i abecedná chválopieseň „o silnej žene“ v hlave 31. v. 10.—31. to nedá sa ustáliť. Kniha má teda viac skladateľov a složená je i z viac zbierok. Prvú časť (1, 1.—24, 22;) sossbieral Šalamún sám: Druhú (25, 1.—29, 27) sossbierali mužovia Ezechláša kráľa. Kto priložil dva ostatné prídavky a tak dal knihe dnešnú podobu, nevieme s istotou povedať.

Židia i kresťania považovali knihu Prísloví vždy za zjavené slovo Božie, ktoré sa na mravný život vzťahuje, od hriechu vystrieha a k ctnosti povzbudzuje.

Dľa sv. Jeronyma podal nám Šalamún v Prísloviach základy božskej múdrosti v druhej svojej knihe v Kazateľovi povzbudzuje k pokračovaniu v ctnosti a opovrhovaním všetkého, čo je pominuteľné; v tretej knihe, vo Piesni piesní ukazuje dokonálu blaženosť duše s Bohom úplne sjednotenej.

HLAVA 1.

Šalamún ukazuje užitočnosť tejto knihy, vyučuje, že počiatok múdrosti je bázeň Božia, ktorá ponúka sa vychovávaníu dietok a k chráneniu sa zlého tovaríštvu; a podáva iné vyborné naučenie.

1. Príslovia Šalamúna, syna Davidovho, kráľa izraelského

2. k poznaniu múdrosti¹⁾ a kázne:²⁾

3. k porozumeniu slovami opatrností:³⁾ a k dosiahnutiu vycvičenia v na-

uke,¹⁾ v spravodlivosti, v práve a v slušnosti:²⁾

4. aby daná bola maličkým dômyseľnosť,³⁾ mladíkovi umenie a rozumnosť.

5. Keď to poslúchať bude múdry, bude múdrejším: a rozumný stane sa schopným iných vodiť.

6. Porozumie podobenstvu a výkladu (jeho): slovám múdrym a ich pohádkam.⁴⁾

¹⁾ Ktorá sa dokazuje v skutkoch.

²⁾ Ktorá učí krotiť svoje náruživosti a žiadosti.

³⁾ Múdre, rozumné reči.

¹⁾ Múdra skúsenosť.

²⁾ Tie tri slová znamenajú asi i čo je pravého a slušného.

³⁾ Aby i sprostým dostalo sa haďej opatrnosti, prozreteľnosti.

⁴⁾ Nasledujú príslovia.

7. Bázeň Pánova¹⁾ je počiatok múdrosti.²⁾ Múdrostou a učením pohrdajú blázni.³⁾ (Žalm 110, 10.)

8. Slyš, synu môj, kázeň svojho otca, a neopúšťaj prikázania svojej matky.⁴⁾

9. Aby prišla na tvoju hlavu milosť, a na tvoje hrdlo zlatá refaz.⁵⁾

10. Synu môj, jestliže by ťa lákali hriešnici, neprivoľuj im.

11. Jestliže by (ti) riekli: Pod' s nami, čihať budeme na krv,⁶⁾ v skryte nastrojíme klepce nevinnému bez príčiny:

12. pohltíme ho ako hrob živého a zcela ako takého, ktorý zostupuje do jamy, (IV. Mojž. 16, 30.)

13. najdeme všelijaký drahocenný majetok, naplníme svoje domy korisťou,

14. hádž s nami lós, mesiac jeden budeme mať všetci.⁷⁾

15. Synu môj, nechod' s nimi, zdržuj svoju nohu od ich chodníkov.

16. Lebo ich nohy bežia za zlým, a spiechajú vylievať krv. (Izai. 59, 7.)

17. Avšak⁸⁾ nadarmo sa rozprestiera sieť pred očima vtákov.⁹⁾

18. Oni i sami na svoju (vlastnú) krv čiňajú, a stroja úklady proti svojmu vlastnému životu.¹⁰⁾

¹⁾ Bázeň detinná, ktorá pochádza z povedomia, že Boh všetko vidí, a dobré odpláca a zlé tresce. Potom len nasledujú ctnosti a láska. (Aug.)

²⁾ Slovni: múdrosť, opatrnosť, rozumnosť a i. mieni sa múdrosť pravá, ktorá v pravom náboženstve, v známosti a konaní vôle Božej, v ctnosti a sfachetnosti života záleží.

³⁾ Bezbožní, ktorí v svojej bezbožnosti skutočne pohrdajú múdrostou.

⁴⁾ Lebo čo ti tí povedia, to pochodí z lásky a zakladajú sa na zkušenosť.

⁵⁾ Lebo to ti bude väčšou okrasou ako drahokam a zlato; lebo poslušnosť je najsfachetnejšia ozdoba mládeže.

⁶⁾ Na toho, ktorého krv chce prelievať.

⁷⁾ Spoj sa s nami, čo my nazbývame, to bude aj tvoje.

⁸⁾ Hebr.: lebo.

⁹⁾ Nespravodlivý zisk predstierajú ti ako sieť, ale ty zbadávajú ich leť, aby ťa do hriechu zamotali, varuj sa ich ako vták, ktorý zbadal nastrojené osídlo, nevleť doň.

¹⁰⁾ Príde na nich to samé zlo, ktoré druhým strojili.

19. Také sú chodníky každého. lakomca, dovádzajú majiteľov o život.¹⁾

20. Múdrosť²⁾ káže vonku, na uliciach vydáva svoj hlas:

21. na čele zástupov³⁾ volá, u vrát mestských brán⁴⁾ hovorí svoje slová a rieka:

22. Dokiaľ maličkí budete milovať detinstvo, a blázni budú žiadať to, čo im je škodné, a nemúdri nenávidieť umenie?⁵⁾

23. Obráťte sa na moju výstrahu: hľa, vyjavím vám svojho ducha, a oznámim vám svoje slová.⁶⁾

24. Ponevác som (vás) volala a odpierali ste: rozťahovala som svoju ruku⁷⁾ a nebolo (nikoho), kto by pozoroval;

25. pohrdali ste všetkou mojou radou a na moje dohovárание ste nedbali:

26. (preto) aj ja smiať sa budem z vášho zahynutia, a posmievať sa vám budem, keď príjdu na vás tie veci, ktorých ste sa báli.

27. Keď náhle pripadne na vás bieda, a nastane vám zahynutie⁸⁾ ako víchor: keď príjde na vás súženie a úzkosť.

28. Vtedy budú volať na mňa, ale nebudem slyšať: ráno vstanú (hľadájú ma), ale ma nenajdu;

¹⁾ Taký je koniec každého, ktorý sa sháňa po nespravodlivom zisku, jeho vlastné cesty ho dovedú do záhuby.

²⁾ Hebr.: na rohu hlučných ulíc.

³⁾ V hebrejskej osnove množný počet. Múdrosť ako Božia moc predstavená, teda druhá božská osoba. (Athán., Cyrill., Rehór, Naz., Tertull., Aug., Beda.)

⁴⁾ Kde sa schádzajú ľudia k súdom a kúpam; hebr. dodáva: všade v meste, teda všade, kde ju mnoho ľudí môže počuť.

⁵⁾ Hebr.: Dokiaľ sprostáci milovať budete sprostosť, a posmievať si posmech si obľubovať, a blázni nenávidieť umenie. — Nezkúsení dajú sa najľahšie zvesti. Posmievať sú tí slobodomyslní, ktorí mienia, že nieto Boha, Boh nedbá o to, čo človek činí. Blázni sú horší od sprostých; chcú požívať a preto nevsímajú, alebo nenávidia pravdu, že Boh hriešnikov tresce.

⁶⁾ Poviem vám, čo vás očakáva, keď nedáte nič na moje napomínanie.

⁷⁾ Hrozila som sa vám.

⁸⁾ Hebr.: Keď ako víchor príde na vás strach a vaše nešťastie ako búra nastane.

29. preto že v nenávisti mali kázeň, a bázne Pánovej nevyvolili,

30. ani neposlúchli mojej rady, a tupili všetky moje kárania.

31. Preto okúsia ovocia svojich skutkov, a nasýtia sa svojimi úmyslami.¹⁾

32. Odpor (proti múdrosti) maličkých (sprostých), ten usmrtí ich, a šťastie²⁾ bláznov, to zahubí ich.

33. Ale kto mňa poslúcha, odpočívať bude bez strachu, a požívať bude hojnosť (všetkých vecí), i nebude sa báť nešťastia.³⁾

HLAVA 2.

Jak mnoho dobrých vecí pochádza z múdrosti a že ona človeka proti všetkým pokušeniam v dobrom zachováva.

1. Synu môj, akže prijmeš moje reči, a schováš u seba moje prikázania,

2. (tak), aby tvoje ucho slyšalo múdrosť: nakloň svoje srdce k poznaniu rozumnosti.

3. Lebo jestliže budeš vzývať múdrosť a nakloníš svoje srdce k opatrnosti:

4. jestli ju budeš hľadať, ako peniaze a vykopávať ako poklady:

5. vtedy porozumieš bázni Pánovej, a najdeš umenie Božie:

6. lebo Pán dáva múdrosť; a z jeho úst pochádza opatrnosť a umenie.

7. On zachováva spásu uprimným a ochraňuje tých, ktorí chodia bezúhonne.⁴⁾

(Rom. 12 16)

8. zachovávajúc chodníky spravodlivosti a ostríhajúc cesty svätých.

9. Vtedy⁵⁾ porozumieš spravodlivosti a právu, a úprimnosti, a každej dobrej ceste.

¹⁾ Čo nasiali, to budú žať.

²⁾ Hebr.: bezpečnosť — pokoj.

³⁾ Hebr.: bydlieť bude bezpečne a má pokoj pred strachom zlých vecí.

⁴⁾ Ktorí obcujú nábožne.

⁵⁾ Keď Boh dá, čo sa vo v. 6—8. spomína.

10. Jestliže vstúpi múdrosť do tvojho srdca, a duši tvojej sa zaľúbi rozumnosť:

11. prozreteľnosť ťa bude ochraňovať, a opatrnosť ťa zachová,¹⁾

12. aby ťa vyslobodila od zlej cesty,²⁾ a od človeka, ktorý mluví veci prevrátené;

13. ktorí opúšťajú cestu priamu a chodia po cestách tmavých;

14. ktorí sa tešia, keď zle činia, a plesajú z vecí najhorších,³⁾

15. ktorých cesty sú prevrátené⁴⁾ a kroky hanebné.

16. Aby ťa zachránila od cudzej ženy, a od cudzozemky, ktorá hovorí reči lichotivé,⁵⁾

17. a opúšťa vodcu⁶⁾ svojej mladosti,

18. a na smluvu⁷⁾ svojho Boha zabudla; lebo jej dom chýli sa k smrti, a k pekle jej chodníky:

19. všetci, ktoríkoľvek vstupujú k nej, nevrátia sa viac, a nenajdu chodníkov života;⁸⁾

20. aby si chodil po ceste dobrej: a pridržal sa chodníkov ľudí spravodlivých.

21. Lebo ktorí sú uprimní, budú bývať v zemi, a nevinní zostanú v nej.⁹⁾

22. Ale bezbožní vykorenení budú so zeme: a ktorí páchajú nepravosť, budú s nej vyvržení. (Job. 18, 17.)

HLAVA 3.

Napomína ďalej k múdrosti, v dôvere v Boha, k trpezlivosti v súžení k štedrosti ku blížnemu.

1. Synu môj, nezabúdaj na môj zákon, a tvoje srdce nech zachováva moje prikázania;

¹⁾ Múdrosť ťa ochraňovať bude vo všetkých nebezpečenstvách.

²⁾ Ktorá vedie k zlému.

³⁾ Hebr.: v prevrátenostiach.

⁴⁾ Hebr.: Krivolaké.

⁵⁾ Vystríha pred cudzoložstvom a smilstvom.

⁶⁾ Manžela svojho.

⁷⁾ Smluvu manželskú, pri ktorej Boh bol svedkom; dľa iných náboženstvo.

⁸⁾ Zahynú vo svojich hriechoch.

⁹⁾ Zem zaslúbená, a zároveň zem večného blaha, ktorej obrazom bola zem Kanaan.

2. prinesú ti dlhosť dní i roky života i pokoj.

3. Milosrdenstvo a pravda nech ťa neopúšťajú,¹⁾ zaves si ich okolo hrdla, a zapíš na dosky svojho srdca,²⁾

4. a nájdeš milosť, i dobrú kázeň³⁾ u Boha i u ľudí.

5. Dúfaj v Pána z celého svojho srdca, a nespoliehaj sa na svoju múdrosť.⁴⁾

6. Na všetkých svojich cestách pamätaj na neho, a on bude spravovať tvoje kroky.

7. Nebývaj múdрым sám u seba: boj sa Boha a odstúp od zlého.⁵⁾

(Rim. 12, 6.)

8. to bude zdravie tvojmu životu, a ovlaženie tvojim kostiam.

9. Cti Boha z majetku svojho, a z prvotín všetkých svojich úrod mu dávaj,

10. a naplnia sa tvoje stodoly hojnosťou, a tvoje lisy budú oplývať vínom.

11. Kázne Pánovej, synu môj, nezavrhujuj: a netrať dôvery, keď budeš trestaný od neho.⁶⁾

(Žid. 12, 5.)

12. Lebo koho miluje Pán, toho trestce; a má zaľúbenie v ňom ako otec v synovi.⁷⁾

13. Blahoslavený muž, ktorý nachádza múdrosť, a ktorý má hojne rozumnosti:

14. Lepšie je nadobývať ju ako zarábať striebrom a nad predné a najcennejšie zlato jej úžitok:

15. Vzácnnejšia je nad všetky bohat-

¹⁾ Konaj dľa nich nielen raz, dva razy, ale vždy. (Chrysost.)

²⁾ Maj ich vždy pred očima a pamätaj na ne.

³⁾ Priazeň, prospech výborný.

⁴⁾ Buď pokorný a nezakladaj si v svojej múdrosti.

⁵⁾ Nie dľa tvojej hlavy a múdrosti pokračuj, ale dľa bázne Božej.

⁶⁾ Verš 9—10. vyzýva k vďačnosti v šťastí, verš 11. k trpezlivosti v nešťastí.

⁷⁾ Hebr.: a trestce syna, ktorého miluje. Syn musí začíť prúta, jestli má byť dobre vychovaný. Tak Boh tých, ktorých miluje, odťahuje od zlých ciest. Bezbožných necháva, kým sa nenaplní miera ich hriechov, potom príde na nich jeho súd.

stvá: a všetky veci, ktorých si ľudia žiadajú, nemôžu sa jej rovnať.¹⁾

16. V jej pravici je dlhý vek života, a v jej ľavici bohatstvo a sláva.²⁾

17. Jej cesty utešené, a všetky jej chodníky pokojné.³⁾

18. Stromom života⁴⁾ je tým, ktorí ju dosiahnu: a kto ju má, ten je blažený.

19. Pán založil zem múdrosťou, a nebesá utvrdil rozumnosťou.

20. Múdrosťou jeho sa pretrhly priepasti, a oblaky srážajú sa v rosu.⁵⁾

21. Synu môj, nech veci tieto⁶⁾ neodchádzajú od tvojich očí: zachovávajú zákon a dobrú radu:

22. a bude to životom tvojej duši, a milosťou⁷⁾ tvojmu hrdlu.

23. Vtedy budeš bezpečne chodiť svojou cestou a tvoja noha nezavadi.

24. Keď pôjdeš spať, nebudeš sa báť: odpočinieš a tvoj sen bude lúby:⁸⁾

25. Neľakneš sa náhleho prestrašenia, a moci bezbožníkov valiacych sa na teba.⁹⁾

26. Lebo Pán bude pri tvojom boku, a bude ochraňovať tvoje nohy, aby si nebol lapený (do osídla).

27. Nebráň dobre činiť tomu, kto môže: ak môžeš, čiň aj ty dobre.¹⁰⁾

28. Nehovor svojmu priateľovi: Id (teraz) a navráť sa zase; zajtrá ti dám, keď môžeš hneď dať.

¹⁾ Hebr.: Drahšia je než perly a všetky tvoje klenoty nevyrovnajú sa jej.

²⁾ Múdrost donáša aj hojnosť časných vecí.

³⁾ Vedú k pokojnému životu.

⁴⁾ Narážka na Genesis 2, 9.; 3, 22. Strom, ku ktorému sa Adam po páde nesmel priblížiť, je synom múdrosti prístupný: žiaden cherub im nebráni prísť k nemu. Múdrost je stavb bránou k bohosľobnosti, nesmrteľnosti a blahoslavenstva. (August., Hieron.; srov. Zjáv. 2, 7.)

⁵⁾ Hebr.: A oblaky vydávajú rosu. Rosa dľa starodávneho ponímania prichádzala z neba.

⁶⁾ Múdrost a kázeň.

⁷⁾ Lúbežnou ozdobou.

⁸⁾ Spokojný a nemusíš sa báť, keď oko Božie stráži nad tebou.

⁹⁾ Hebr.: ani zpusťošenia bezbožníkov, keď príde.

¹⁰⁾ Hebr.: Nezadržuj dobrodenia potrebným, jestli je to v moci tvojich rúk. aby si ho učinil.

29. Nezamýšľaj proti svojmu priateľovi zlé, keď on má dôveru v tebe.¹⁾

30. Nevaď sa s človekom bez príčiny, keď ti on nič zlého neučinil.

31. Nezáviď človekovi nespravodlivému, a nenasleduj jeho ciest:

(Žalm 36. 1.)

32. Lebo ohavnosťou je Pánovi každý posmievač,²⁾ ale s uprimnými obcuje dôverne.

33. Chudoba od Pána (je) v dome bezbožného:³⁾ ale príbytky spravodlivých budú požehnané.

34. Posmievačom on sa posmieva, ale tichým⁴⁾ dáva milosti.

35. Múdri obdržia slávu: vyvýšenie bláznov (sa obráti) na potupu.⁵⁾

HLAVA 4.

Salamon svojim príkladom povzbudzuje vyhľadávať múdrosť; učí chrániť sa zlého tovaríštva, a radí strážiť srdce, ústa i kroky. Varuje od nečistoty a cudzoložstva i ukazuje na ich zlé následky. Napomína k láske manželskej.

1. Slyšte synovia kázeň otcovu, a pozorujte, aby ste sa naučili opatrnosti.

2. Dobrý dar dám vám:⁶⁾ neopúšťajte môj zákon.

3. Lebo i ja som bol syn môjho otca, útluký a jediný pred mojhou matkou;⁷⁾

4. a učieval ma a riekaval: Nech prijme tvoje srdce moje slová, zachovávaj moje prikázania a budeš žiť.

5. Nadobuď múdrosti, nadobuď rozumnosti: nezabúdaj a neodchýľuj sa od slov mojich úst.

¹⁾ Hebr.: Keď býva dôverne s tebou.

²⁾ Hebr.: prevrátenec, (falošník).

³⁾ Hebr.: Kliatba Božia je na dome bezbožného.

⁴⁾ Hebr.: pokorným, tým, ktorí sa na svoju múdrosť nespoliehajú, ale Bohu sa pokorujú.

⁵⁾ I blázni si nadobudnú povesti, ale hanbenej i u ľudí.

⁶⁾ Naučenia, ktoré som ja dostal od svojho otca.

⁷⁾ Útľe milovaný, akoby bol býval jednorodným.

6. Neopúšťaj ju a bude ňa chrániť: miluj ju, a zachová ňa.¹⁾

7. Počiatok múdrosti (je): nadobývaj múdrosti, a za všetko svoje imanie zapatri si rozumnosti.

8. Uchop ju,²⁾ a vyvýši ňa: zvelebí ňa,³⁾ keď ju objímeš.

9. Pridá tvojej hlave miloty, a slávou korunou ňa ozdobí.⁴⁾

10. Slyš, synu môj, a prijmi moje slová, nech sa ti rozmnožia letá života.

11. Cestu múdrosti ti ukážem, povediem ňa po chodníkoch spravodlivosti:

12. keď budeš po nich chodiť, nebudú zdržované tvoje kroky, a keď pobežíš, neurazíš sa.⁵⁾

13. Drž kázeň a nespúšťaj sa jej: zachovaj ju, lebo ona je tvoj život.

14. Nekochaj sa v chodníkoch bezbožníkov, a nezaľubuj si v ceste zlých.⁶⁾

15. Vyhni jej a nechod po nej: odchýľ sa od nej, a opušť ju.⁷⁾

16. Lebo neidú spať, kým zlosť neprevedú: a sen sa vzdiaľuje od nich, kým niekoho ku pádu neprivedú.⁸⁾

17. Jedia chlieb bezbožnosti, a pijú víno neprávosti.⁹⁾

18. Ale chodník spravodlivých je jako svetlo jasné,¹⁰⁾ ktoré vychodí a rastie až do dokonáleho dňa.

¹⁾ Od hriechov a ich následkov.

²⁾ Vysoko si ju váž.

³⁾ Pred Bohom i ľuďmi.

⁴⁾ Menovite vo večnej odplate.

⁵⁾ Keď sa budeš pridŕžať múdrosti, iste a rýchlo prídeš k cieľu; lebo jej cesta je vidná (v. 18.) a rovná.

⁶⁾ Hebr.: Na chodník bezbožných nevchádzaj a nekráčaj cestou zlostných.

⁷⁾ Obíď ju.

⁸⁾ Chráň sa hriešnikov, lebo ani vo dne ani v noci nemajú pokoja, dokiaľ nevyplnia svoje žiadosti.

⁹⁾ Jedia a pijú veci nepravosťou a hriechom nadobudnuté; alebo hriech je ich každodenný chlieb.

¹⁰⁾ Hebr.: ako jasnosť ranného svítania. Nie ranné slnce dáva plný deň, jasnosť poludňajšiu, preto i nenasleduje ubývanie. Tak i cesta spravodlivých musí sa naposledy končiť v dokonalom blahoslavenstve, očakávajú večný život.

19. Cesta bezbožníkov je tmavá: nevedia, kde klesnú.¹⁾

20. Synu môj, daj pozor na moje reči, a k slovám mojím nakloň svoje ucho.

21. Nech neschádzajú s tvojich očí, zachovaj ich uprostred svojho srdca.

22. lebo životom sú tým, ktorí ich nachádzajú: a zdravím každému telu.²⁾

23. Všetkou bedlivosťou³⁾ ochraňuj svoje srdce, lebo z neho pochádza život.⁴⁾

24. Odlož od seba prevrátenosť úst, a rty pomlúvačné nech budú ďaleko od teba.

25. Tvoje oči nech hľadia rovno (pred seba), a tvoje víčka nech predchádzajú tvoje kroky.⁵⁾

26. Hľaď, aby chodník tvojich nôh bol poriadny (rovný), a všetky tvoje cesty budú isté.⁶⁾

27. Neodchyľuj sa ani na pravo,⁷⁾ ani na ľavo: odvráť svoju nohu od zlého: lebo cesty, ktoré sú na pravo,⁸⁾ zná Pán: ale ktoré sú na ľavo, prevrátené sú. Ale on sám učiní priamým tvoj beh (života), a tvoje cesty povedie v pokoji.

HLAVA 5.

Varuje od nečistoty a cudzoložstva; ukazuje na ich zlé následky. Napomína k láske manželskej.

1. Synu môj, dávaj pozor na moju múdrosť, a k mojej opatrnosti nakloň svoje ucho,

¹⁾ Rútia sa slepo do nebezpečenstva a nevedia, kedy zahynú.

²⁾ Prospešné pre každého.

³⁾ Hebr.: predovšetkým.

⁴⁾ Všetko, dobré i zlé.

⁵⁾ Kráčaj rovno svojou cestou, a oči svoje neobracaj po mármosti, aby si sa nepotkol.

⁶⁾ Hebr.: a všetky tvoje cesty budú pevné (určité, odmerané). Hľadaj nohám svojim cestu spravodlivú, aby si sa nepotkol.

⁷⁾ Nie ísť na pravo sa zakazuje, ale odchyliť sa od prava. (Béda, Rehor, Naz.)

⁸⁾ Dobré činy schvaľuje Boh, požehnáva a zdaru im dáva. (Aug.)

2. aby si zachoval rozvahu,¹⁾ a tvoje rty aby zadržaly kázeň. Nedbaj ošemetnosti ženskej.²⁾

3. Lebo ako kvapkajúci plášť sú rty neviestky, a nad olej hladšie je jej hrdlo.³⁾

4. Ale posledné jej veci sú horké ako blen, a ostré jako meč na obe strany ostrý.⁴⁾

5. Jej nohy sostupujú k smrti, a jej kroky prenikajú až do pekla.⁵⁾

6. Po chodníku života⁶⁾ nechodia, jej kroky sú nestále a bez stopy.⁷⁾

7. Teraz tedy, synu môj, slyš ma, a neodstupuj od slov mojich úst.

8. Vzdial' od nej svoju cestu, a nepribližuj sa k dverám jej domu.

9. Aby si nedal cudzím (ženám) svoju česť, a roky svoje ukrutnému.⁸⁾

10. Aby sa snáď cudzí nenasycoval z tvojho majetku, a tvoje práce nezostávaly v cudzom dome,⁹⁾

11. a ty nemusel na konci, keď zničíš svoje mäso a svoje telo,¹⁰⁾ stonať a hovoriť:

12. Prečo som nenávidel kázeň, a moje srdce (prečo) neposlúchlo napomenutie,

13. a nepočúval som hlas tých, ktorí ma vyučovali, a k mojím učiteľom nenakloňoval som svojho ucha?

¹⁾ Ak padne čistota, srútia sa po nej všetky ctnosti. (Aug.)

²⁾ Týchto slov nemá hebr. Tu sú k doloženiu toho, čo si má čitateľ myslieť.

³⁾ Cudzoložnica a smilnica má sladké slová a podvodné reči.

⁴⁾ Sama prepadne zahynutiu a privádza tých do zahynutia, ktorí sa s ňou zaplietli.

⁵⁾ K zahynutiu, lebo telesné rozkoše ukracujú život a dušu vedú do priepasti.

⁶⁾ Na ceste, na ktorej múdrosť vedie k životu bázne Božej a múdrosti.

⁷⁾ Hebr.: vrtké sú jej chodníky, a nevie (kam ide).

⁸⁾ Nepotup svoju česť so smilnicou, lebo život tvoj prepadne smrti a satanovi.

⁹⁾ Sv. Chrysostom menuje smilnice priepasť, ktoré pohlcujú dedičné majetky.

¹⁰⁾ Nemravným životom. — Jak mnoho nešťastia a biedy zapríčinil nečistý život — hovorí sv. Augustín — nečistá láska má už na tomto svete svoje následky. O pekle nechcem hovoriť. Chráň sa, aby si sám sebe nebol peklom, už v tomto živote.

14. Jak málo chýbalo, že som neotcnul vo veľkom nešťastí, uprostred obce a shromaždenia.¹⁾

15. Pi vodu zo svojej cisterny, a čo z tvojej vlastnej studne vyteká,²⁾

16. nech sa rozlievajú tvoje prame-
ne von, a svoje vody rozdel na uli-
ciach.³⁾

17. Tebe samému nech patria, a cu-
dzinci nech nemajú účasť s tebou.

18. Buď požehnaný⁴⁾ tvoj prameň, a
veseľ sa so ženou svojej mladosti.⁵⁾

19. (Nech ti je ako) najľúbeznejšia
laňka, a nautešenejšia srnka.⁶⁾ Jej lá-
ska nech ťa opojuje každý čas, v jej mi-
lovaní sa kochaj ustavične.

20. Prečo by si sa mal dať sviesť, sy-
nu môj, od cudzej, a spočívať v lone
inej?

21. Pán hľadá na cesty človeka, a po-
zoruje všetky jeho kroky.⁷⁾ (Job. 14. 16.)

22. Bezbožníka popadnú jeho vlast-
né neprávosti, a povrazmi svojich hrie-
chov bude poviazaný.⁸⁾

23. On zomre, lebo neprijal kázne, a
v množstve svojho bláznovstva bude o-
klamaný.⁹⁾

¹⁾ Starešina súdila v shromaždení, obec vy-
konala pokutu za cudzoložstvo kamenovaním.
Tomu hriešnik vyhol.

²⁾ Hebr.: a pramenistú vodu zo svojej studne
— Ťi v láske a ctnostnom živote s manželkou,
s ktorou si spojený čistou láskou.

³⁾ Z čistého spojenia manželského majú po-
chádzať požehnaní potomci, ktorí budú okrasou
obce a tebe i manželke tvojej ku cti a chvále.

⁴⁾ Od Boha, zvláštne dietkami.

⁵⁾ S ktorou si sa spojil sväzkom manželským
v mladosti svojej.

⁶⁾ Spôsob lahodenia u východných milovní-
kov.

⁷⁾ Hebr.: Ponevác pred Pánovými očima sú
cesty človeka, a on všetky jeho chodníky vážil.
Trebárs by cudzoložník aj tajil svoje hriechy,
predsa neujde spravodlivej ruke Božej.

⁸⁾ Hriešnik je otrokom svojich náruživostí.

⁹⁾ Hebr.: bude sa potácať (od pravej cesty
zblúdi a padne).

HLAVA 6.

Dáva radu poručníkom; vystríha od leni-
vosti a škodenia iným. Sedem vecí Bohu
protivných. Napomína k poslušnosti k rodi-
čom. Zase vystríha pred nestydatosťou.

1. Synu môj, ak si sa zaručil za svoj-
ho priateľa, ak si dal cudziemu svoju
ruku,

2. viazaný si slovami tvojich úst, a
chytený svojimi vlastnými rečami.

3. Urob teda, synu môj, čo hovorím,
a vysloboď sa: lebo si upadol do ru-
ky bližného. Bež, spiechaj, prebuď svoj-
ho priateľa!¹⁾

4. Nedaj zaspať svojim očiam, ani za-
driemať svojim víckam.

5. Vytrhni sa ako srna z ruky (lov-
ca), a ako vták z ruky vtáčnika.²⁾

6. Iď ku mravcovi, leňochu, a pozo-
ruj jeho cesty, a uč sa múdrosti.³⁾

7. Ktorý nemajúc vodcu, ani učiteľa,
ani pána,⁴⁾

8. pripravuje si v lete pokrm a shro-
mažďuje v čas žatvy čoby (potom)
jedol.

9. Dokiaľ budeš spať, lenivče? Kedy
vstaneš zo svojho sna?⁵⁾

10. Pospí si ešte trochu, podriem si
trochu, slož si ešte trochu ruky, aby si
poležal: (Nižšie 24, 33.)

11. vtom príde na teba (neočaká-
vane) ako pcestný chudoba a núdza
jako ozbrojený muž.⁶⁾ Ale ak nebudeš
lenivý, príde jako studnica tvoja žat-
va, a chudoba utečie ďaleko od teba.

12. Človek odpadlík⁷⁾ je muž neuži-
točný, chodí s podvodnými ústami,

¹⁾ Si v moci toho, u koľo si sa zaviazal za
bližného, preto sa postaraj, aby si sa rukojem-
stva zbavil, a aby tvoj priateľ svojej povinnosti
dostál.

²⁾ Bez ustávania a všemožne hľad sa zbaviť
poručníctva.

³⁾ Od mravca sa má učiť človek opatrnosti
a usilovnosti, aby sa v príhodný čas zaopatril
potrebnými vecmi.

⁴⁾ Žiadneho zovňajšieho pokynu nemá.

⁵⁾ Či nikdy nechceš vstať?

⁶⁾ Ako túlavý lúpežník.

⁷⁾ Hebr.: človek nešťachetný, syn Belialov.

13. žmurká očima, šúcha nohou, prstom hovorí,¹⁾

14. srdcom zlým kuje zlé, a vždycky sváry rozsieva.²⁾

15. Na tohto v náhle príde jeho záhuba, a nebadane bude rozšliapaný, a nebude pre neho viac lieku.

16. Šesť vecí je, ktoré nenávidí Pán, a siedmu má v ošklivosti jeho duša.

17. Pyšné oči, lživý jazyk, ruky vyliavajúce krv nevinnú,

18. srdce, ktoré vymýšľa zlé, nohy rýchle bežiace k zlému,

19. svedka falošného, ktorý vynáša lož, a toho, ktorý rozsieva sváry medzi bratmi.

20. Zachovaj, synu môj, prikázania svojho otca, a neopúšťaj naučení svojej matky.³⁾

21. Priviazuj ich k svojmu srdcu ustavične, a vešaj si ich okolo hrdla!

22. Keď budeš chodiť, nech kráčajú s tebou: keď budeš spať, nech ťa ochraňujú, a keď sa prebudiš, rozmlúvaj s nimi.⁴⁾

23. Lebo prikázanie je svieca, a naučenie svetlo, a káranie, kázne cesta života:

24. Aby ťa ochraňovali od zlej ženy, a od lichotivého jazyka cudzej.⁵⁾

25. Nech nepožiada jej krásy tvoje srdce, a nedaj sa chytiť jej pokynami:

26. Lebo neviestka sotva stojí boch-

ník chleba:¹⁾ ale žena (iného) muža ulovuje drahú dušu.²⁾

27. Či môže človek skryť oheň vo svojom lône, aby neshorelo jeho rúcha?

28. Alebo chodiť po žeravom uhli, aby sa nepopálili jeho nohy?

29. Tak kto vchádza k žene svojho bližného, nebude čistý, keď by sa jej dotkol.³⁾

30. Nenie (tak) veľký hriech,⁴⁾ keď kto kradne: lebo kradne (azda), aby nasýtil lačnú dušu:

31. a predsa, jestli ho postihnú: navráti to sedemnásobne, a dáva všetek majetok svojho domu.⁵⁾

32. Ale kto je cudzoložníkom, pre nepravosť srdca ztratí svoju dušu.⁶⁾

33. Shromažďuje si nečesť a hanbu, a jeho potupa nebude vyhladená.

34. Lebo žiarlivosť a zúrivosť muža neušetrí v deň pomsty,

35. ani sa nedá nikomu uprosiť, ani neprijme za vykúpenie nijakých darov, hoc (by ich i) mnoho (dával).⁷⁾

HLAVA 7.

Napomína k zachovávaní prikázaní. Predkladá listi a podvody cudzoložní, a vystríha od nich.

1. Synu môj, zachovaj moje reči a prikázania moje schovávaj u seba. Synu:

2. zachovávaj moje prikázania a bu-

¹⁾ Dáva tým, ktorí sú s ním srozumení, znamenia, že zamýšľa lesť a ošemetnosť, čo zjavné vynášať nesmie.

²⁾ Hebr.: Prevrátenosť všeliká je v jeho srdci, smýšľa zlé každého času, sváry rozsieva.

³⁾ Písmo sv. hovoriac o zákone rodičovskom, má zaiste na zreteli rodičov nábožných a viere verných. A takéto dieťky sú blažené; čože ale povedať o rodičoch, ktorí neznejú Boha, ctností a mravu? Týchto rodičov neslobodno nasledovať, lebo Boha máme viac poslúchať ako ľudí.

⁴⁾ Porovnávaj s nimi svoje skutky, a konaj dľa nich.

⁵⁾ Duch sv. často vystríha od necudnosti, lebo na tomto úskalí sa ztroskotáva loď mravnosti, menovite u mládeže. A nič tak neprekáža pokroku v ctnosti ako práve hriechy smilstva.

¹⁾ Hebr.: Lebo príčinou ženy cudzoložnej (prišiel by si) až na kus chleba, t. j. o všetko, že naposledy nemal by si ani kúska chleba.

²⁾ Dušu toho, ktorého zvábí.

³⁾ Ziadem, kto by sa jej dotkol, neostane bez viny, teda ani bez trestu.

⁴⁾ V porovnaní k smilstvu a cudzoložstvu;

⁵⁾ A trebárs by mal dať všetko svoje imanie, jestliže by len z hladu kradol.

⁶⁾ Krádež sa dá nahradiť; ale cudzoložník musí dať svoj život za svoj hriech. Hebr.: Kto hubí svoju dušu (kto sa sám chce zahubiť), ten to činí.

⁷⁾ A čo by si mu koľkokrát dával, už nepustí. Ešte pred súdobným zakročením mohli sa pojednať.

deš žiŕ, a moje naučenia (zachovávaj) ako zrenicu svojho oka:¹⁾

3. Priviaž ich na svoje prsty, napíš ich na dosky svojho srdca.²⁾

4. Riekní múdrosti: sestra moja si ty, a opatrnosť menuj svojou priateľkou,³⁾

5. aby ťa ochraňovala od cudzej ženy, a od prespoľnej, ktorá hovorí sladké slová.

6. Lebo vyzeral som z okna svojho domu cez mreže,

7. a vidím mladých ľudí, a spatrím nerozumného mladíka,

8. ktorý ide po ulici vedľa uhla,⁴⁾ a cestou kráča k jej domu,

9. na súmraku, keď sa zvečerieva, v nočných mrákotách, a vo tme.⁵⁾

10. A hľa, vyjde proti nemu žena v odeve neviestky, pripravená lapať duše: štebotná a túlavá,

11. neposedná, lebo nevie doma sa zadržať na svojich nohách,

12. hneď je predo dvermi, na uliciach, na uhloch číha.

13. A chytiac (toho) mladíka, ľúba ho, a nestydatou tvárou sa mu líška, rieknuc:

14. Sľúbila som obeť za zdravie,⁶⁾ dnes som splnila svoj sľub.

15. Preto som ti vyšla naproti, žiadajúc ťa vidieť, a našla som ťa.

16. Svoju posteľ popreŕkávala som stužkami, postlala maľovanými kobercami z Egypta.

17. Pokropila som môj pokojík myrou, aloem a škoricou.⁷⁾

18. Poď, opojme sa láskou, a poží-

vajme žiadostivé objímanie, dokým sa nerozodnie.

19. Lebo muža nieto doma, odišiel na ďalekú cestu.¹⁾

20. Mešec peňazí vzal sebou: v deň splnu mesiaca sa vráti domov.

21. Oplietla ho mnohými rečmi a lichotením svojich rtov ho pritiahla.

22. Hneď ide za ňou, ako vól vedený k zabitiu, a jako bujný baran, a on, blázon, nevie, že je ťahaný do pút,

23. kým strela neprenikne jeho jatrú:²⁾ alebo ako keď vták pospiecha k osídľu, a nevie, že tu ide o jeho život.

24. Teraz tedy, synu môj, slyš ma, a pozoruj na slová mojich úst.

25. Nenechaj svoju myseľ odviesť na jej cesty: a nedaj sa oklamať jej chodníkami.

26. Lebo mnohých poranila a porazila, aj tí najsilnejší³⁾ boli zabíť od nej.⁴⁾

27. Cesty do pekla (je) jej dom, ktoré idú až do priepasti smrti.

HLAVA 8.

Múdroseť nás vyzýva, aby sme ju milovali, a vychvaluje sa, že je s Bohom spoluevka, a s ním všetko riadi. Ktorí ju najdu, sú blahoslavení, ale ktorí ňou pohrdajú, bývajú nešťastní.

1. Či múdroseť nevolá, a opatrnosť nevydáva svojho hlasu?

2. Na vysokých a na najvyšších vrchoch, pri ceste a na rozcestí stojí,⁵⁾

3. u mestských brán, v samých dverách hovorí a rieka:⁶⁾

¹⁾ Dlhý čas nepríde, netreba sa nám báť ničoho.

²⁾ Rozkaz Mojžišov II. Mojž. 13, 16. V. Mojž. 6, 8.

³⁾ Spoj sa čo najužšie s múdrostou, aby si bol nálezite ozbrojený proti svodom cudzoložnice.

⁴⁾ Má ona dom na uhle, aby čím viacerých lapila.

⁵⁾ Tieto stupne tmy značia stupne zaslepenosti telesnej.

⁶⁾ Hebr.: Obety pokojné sú u mňa, t. j. točo pozostalo po obetách k jedlu, hody sú u mňa. Najprv zväzda ho hodovaním.

⁷⁾ Aby voňal.

¹⁾ Strela je obraz náhleho nešťastia. Jatrú považované boly u Grékov, Arabov, Rímanov a Peržanov za sídlo chľipnosti; dľa Jeronýma i lekári pripisujú im chľipnosť.

²⁾ Hebr.: a silní všetci zmordovaní boli od nej.

³⁾ Na nivoč privedení.

⁴⁾ Všade ju vidíš a slyšíš, darmo zatváraš oči a uši.

⁵⁾ Všade som. Čo sa tu mluví o múdrosti, sv. Otcovia vzťahujú na večnú múdroseť; totižto na Syna Božieho.

4. O mužovia, k vám volám, a hlas môj je k synom ľudským.

5. Učte sa, vy nezkúsení, opatrnosti, a vy nemúdri pozorujte!

6. Slyšte! Lebo budem hovoriť o veľkých veciach: a moje pery sa otvoria, aby ohlasovali, čo je pravé.

7. Moje ústa hovoria pravdu, a moje pery v ošklivosti majú bezbožnosť.

8. Spravodlivé¹⁾ sú všetky moje reči, niet v nich nič nepravého ani prevráteného.

9. Sú pravé rozumným a priame tým, ktorí nachádzajú umenie.

10. Prijmite moju kázeň a nie peniaze;²⁾ vyvoľte si radšej poučenie, ako zlato.³⁾

11. Lebo lepšia je múdrosť nad všetky drahocennosti, ani tie najžiadanejšie nemôžu sa jej vyrovnáť.

12. Ja, múdrosť, bývam v (dobrej) rade, a prítomná som, kde sú rozumné myšlienky.⁴⁾

13. Bázeň Pánova nenávidí zlé: vysokomyseľnosť, a pýchu, a cestu nepravú i dvojsmyselný jazyk mám v ošklivosti.

14. Moja je rada a pravosť,⁵⁾ moja je opatrnosť, moja je sila.⁶⁾

15. Skrže mňa kráľujú kráľovia, a zákonodarcia ustanovujú, čo je spravodlivé:

16. skrže mňa panujú kniežatá, a mocní usadzujú spravodlivosť.⁷⁾

17. Ja milujem tých, ktorí mňa milujú: a ktorí mňa hľadajú zavrásna,⁸⁾ najdú ma.

18. U mňa je bohatstvo a sláva, nádherné poklady a spravodlivosť;

¹⁾ Oproti všetkej múdrosti, ktorá mnohokrát i hriechne a nepravé veci zaobaluje do pekných slov.

²⁾ Striebro.

³⁾ Zlato najvýbornejšie.

⁴⁾ Kde sú dobré myšlienky a dobrá rada, ja som tam, lebo ony odo mňa pochádzajú.

⁵⁾ Pravé poznanie a činenie.

⁶⁾ Účinok opatrnosti.

⁷⁾ Hebr.: Skrže mňa panujú kniežatá a páni a všetci sudcovia zemskí.

⁸⁾ Ktorí túžia po mne, pilne ma hľadajú.

19. lebo moje ovocie je lepšie nad zlato, a nad drahý kameň, a moje úrody (sú lepšie) ako výborné striebro.

20. Po cestách spravodlivosti chodím, prostriedkom chodníkov súdu,¹⁾

21. aby som tých, ktorí ma milujú, obohatila ich pokladnice naplnila.

22. Pán vládol mnou na počiatku svojich ciest,²⁾ prv než bol niečo učinil od počiatku.

23. Od večnosti som ustanovená, a od starodávna, prv než zem bola.

24. Ešte nebolo priepasti (morskej) a ja som už bola počatá: ešte žriedla vodné³⁾ nevyvierali:

25. Ani ešte vrchy ozrutnou farchou neboly sa usadily: pred vŕškami som sa zrodila:

26. Ešte nebol učinil zem, ani rieky, ani sťažaje okruhu zemského.⁴⁾

27. Keď pripravoval nebesá, bola som tam: keď dľa istého zákona, kruhom ohradzoval priepasti,⁵⁾

28. keď s vrchu upevňoval oblaky, a odvažoval pramene vôd:

29. keď vôkol mora ustanovoval jeho hranice a ukladal zákon vodám, aby neprestupovali svojich medzí: keď vymieraval základy zeme,

30. s ním som bývala a usporadovála všetko: a veselila som sa deň po deň, ihrajúc sa pred ním po celý čas;⁶⁾

31. ihrajúc sa na okruhu zemskom: a moja rozkoš je bývať so synami ľudskými.

32. Teraz tedy, synovia, slyšte ma:

¹⁾ Kade chodí múdrosť, tade musla chodiť i tí, ktorí ju milujú; a kto chodieval po jej ceste, bude šťastný.

²⁾ Od večnosti. Slová tieto znamenajú, že Boh Otec bol od večnosti v Bohu Synovi, a Boh Syn vždy v Bohu Otcovi. (Jeron.) — Cirkev svätá orenáša slová v. 22.—32. na prebl. Pannu Mariu, ktorá je medzi všetkými synami a dcérami ľudskými najdokonalejšia.

³⁾ Hebr.: studne, oplývajúce vodami.

⁴⁾ Hebr.: Ešte nebol učinil zem, ani roviny, ani prvú hruď okruhu zemského.

⁵⁾ Hebr.: Keď upevnil klenbu nad morom.

⁶⁾ Veselila som sa vo svojich dielach, ktoré byly také dokonalé, a hravo i ľahko som ich dokonala.

Blahoslavení sú, ktorí zachovávajú mo-
je cesty.

33. Slyšte naučenie, a buďte múdri,
a nezavrhuje ho.

34. Blahoslavený človek, ktorý ma
slyší a ktorý bdie u mojich dvier každo-
denne, a strežie na prahu mojich dvier.¹⁾

35. Kto mňa najde, najde život:²⁾ a
dosiahne spasenie od Pána.

36. Ale kto hreší proti mne, škodí
svojej duši. Každý, kto mňa nenávidí,
miluje smrť.³⁾

HLAVA 9.

Múdrost' vystaviac si dom, všetkých volá na
hody. To činí aj bláznivosť a nešťachnosť
v podobe osoby ženskej.

1. Múdrost' si vystavila dom, vyte-
sala stĺpov sedem.⁴⁾

2. Obetovala svoje obety,⁵⁾ smiešala
vino,⁶⁾ a vystrojila svoj stôl.⁷⁾

3. Poslala svoje slúžky,⁸⁾ aby volaly
na hrade a na múroch mestských:⁹⁾

4. (rieknuc): Kto maličký,¹⁰⁾ nech prij-
de ku mne! A maličkým odkázala:

5. Poďte, jedzte môj chlieb, a pite ví-
no, ktoré som vám smiešala.

¹⁾ Kto sa mňa radí vo všetkých okolnostiach
a činoch.

²⁾ Tu život milosti, tam život slávy.

³⁾ Miluje, čo vedie k smrti.

⁴⁾ Domy na východe mávali obyčajne štyri
stĺpy. Počet sedem znamená niečo nádherného,
niečo svätého, chrám. Dom múdrosti v najdoko-
nálejšom smysle je Cirkev. (Rehor V.) Symbol-
icky je Kristus chrámom, sedem darov Ducha
svätého je tých sedem stĺpov. Niektorí sv. Ot-
covia rozumejú pod tým domom telo, ktoré Spa-
siteľ vzal z Marie Panny. I na Pannu Mariu
vzťahujú niektorí sv. Otcovia tento obraz.

⁵⁾ Po obetách nasledovali hry. V cirkvi je
hoda:mi prevelebná Sviatosť tela a krvi Kristovej.

⁶⁾ Silné vína krajín východných sa miešajú
s vodou a v cirkvi pri nekrvavej obete sa mieša
s vínom trochu vody, aby sa znázornilo spoje-
nie Božstva Kristovho s prirodzenosťou ľudskou.

⁷⁾ Pod stolom rozumej duchovnú náuku a ho-
dy lásky Kristovej.

⁸⁾ Slúžky sú učitelia múdrosti, v Novom zá-
kone apoštoli a kňazia, ktorých poslal Pán vy-
učovať národy.

⁹⁾ Hebr.: na vrchu najvyšších miest v meste.
Mesto je to isté ako 8, 2. a 1, 20.

¹⁰⁾ Pod maličkým rozumej pokorného, nedo-
statočne poučeného.

6. Opustite detinstvo,¹⁾ a žite a choďte
po cestách rozumnosti.

7. Kto vyučuje posmievača, sám sebe
krivdí,²⁾ a kto karhá bezbožného, pri-
praví sebe hanbu.

8. Nekarhaj posmievača, aby ťa ne-
vzal v nenávisť. Karhaj múdreho, a bu-
de ťa milovať.

9. Daj múdremu príležitosť, a bude
prospievať v múdrosti. Pouč spravod-
livého, a prijme to s ochotnosťou.

10. Počiatok múdrosti je bázeň Pá-
nova: a umenie svätých je rozumnosť.³⁾
(Žalm 110, 10.)

11. Lebo skrze mňa sa rozmnožia
tvoje dni, a pridané ti bude liet života.
(Vyššie 3, 2.)

12. Keď si múdry, sám sebe si (múd-
rym) a keď si posmievač, sám ponesieš
zlo.⁴⁾

13. Žena bláznivá, jazyčná,⁵⁾ plná lá-
kadiel, a úplne nerozumná,

14. sedí vo dverách svojho domu na
stolci na vyvýšenom mieste v meste,

15. aby volala na idúcich⁶⁾ cestou a
kráčajúcich⁷⁾ po svojej ceste:

16. Kto je maličký, nech sa uchýli
ku mne! A bláznivému⁸⁾ hovorí:

17. Voda kradená je sladšia, a chlieb
kradmo jedený chutnejší!⁹⁾

18. A on (hlupec) nevie, že sú potvo-

¹⁾ Opustte hlúposť, bláznivosť.

²⁾ Dľa niektorých znamenajú verše 7—10., že
pozvanie netýka sa posmievačov, lebo takých
ľudí chceš napravovať, prináša len hanbu. Ale
tie verše môžu byť i odôvodnením veršu 6. O-
pusťte bláznivosť! Prestaňte obcovat s tými ľuď-
mi, lebo z toho budete mať len nenávisť a han-
bu; poďte k múdrom!

³⁾ Prvá múdrosť je: Boha sa báť a jeho mi-
lovať.

⁴⁾ Požehnanie múdrosti okúsiš sám a sám
budeš snášať kľatbu posmechu.

⁵⁾ Nerozumnosť, hriech a blud, ktoré môžu
človeka svojimi peknými ale prázdnyimi slovami
zaviest.

⁶⁾ Ktorí i nevoľky sa jej sblížia.

⁷⁾ Ktorí priamo idú svojou cestou.

⁸⁾ Nezakúsený.

⁹⁾ Bláznivosť ako múdrosť povoláva na hry.
Ale jaký to rozdiel! Tam víno, tu vodu, tam pri-
chystaná je hostina, tu skrytý chlieb. Tu jedlá
zakázané: cudzoložstvo. Srdce náchylné je k za-
kázanému, preto nazýva to sladším, chutnejším.

ry,¹⁾ a v hlbokostiach pekla jej hodovníci.²⁾

Podobenstvá Šalamúnova.

HLAVA 10.

Múdry a blázon, spravodlivý a bezbožný pilný a lenivý, sprostý a prevrátený, láska a nenávisť; čo jazyk spôsobí.

1. Syn múdry obveseľuje otca: ale syn bláznivý je zármutkom svojej matky.³⁾

2. Nič neosožia poklady bezbožne nadobudnuté: ale spravodlivosť vyslobodí od smrti.⁴⁾

3. Pán nebude sužovať hladom dušu spravodlivého,⁵⁾ a úklady bezbožníkov podvráti.⁶⁾

4. Ruka lenivá privádza k núdzi: ale ruka silných⁷⁾ obohacuje.

Kto sa spolieha na klamy, ten pasie vetvy: a ten istý uteká za letiacimi vtákami.⁸⁾

5. Kto shromažďuje v čas žatvy, je syn múdry: kto ale v lete vyspáva, je synom hanby.⁹⁾

6. Požehnanie Pánovo príjde na hlavu spravodlivého: ale ústa bezbožníkov zakryje nepravosť.¹⁰⁾

7. Pamiatka spravodlivého je v sláve: ale meno bezbožných shnije.

¹⁾ Pekelné potvory. Hebr.: že tieň smrti (mŕtvi) sú tma. Ti, ktorí ešte čo chvíľu prepadnú smrti sú už teraz ako mŕtvi.

²⁾ Ten dom siaha až do pekla.

³⁾ Meno otec alebo matka sa upotrebuje za oboch.

⁴⁾ Nespravodlivosť má vždy zlé následky, ale spravodlivosť vyslobodí niekedy od predčasnej smrti, ako Lóta, Noema a iných vždycky od večnej.

⁵⁾ Boh nedopustí zla na spravodlivých, a keď ich aj časnými trestami navštevuje, činí to preto, aby ich vyzkúšil, a jednúc tým slávnejšiu odmenu im dal.

⁶⁾ Ale žiadosť bezbožných odstráni.

⁷⁾ Usilovných.

⁸⁾ Darmo sa namáha a zklame sa veľmi — Tohto prídavku niet v hebrejskom.

⁹⁾ Pod žatvou a letom rozumej život.

¹⁰⁾ Hebr.: ale ústa bezbožných prikrývajú ukrutnosť. — Keď niečo hovoria; toho zatajený cieľ býva ukrutnosť. Preto príde na nich kľatba a záhuba.

8. Kto je múdreho srdca, prijíma naučenia: ale blázon ústami sa bije.¹⁾

9. Kto chodí úprimne, chodí bezpečne: ale kto prevracia svoje cesty, bude odhalený.²⁾

10. Kto žmurká očima, zapríčiní bolesť: a bláznivý jazyčník bije sám seba.³⁾ (Ekl. 27, 25.)

11. Prameň života sú ústa spravodlivého: ale ústa bezbožných zakrývajú nepravosť.

12. Nenávisť vzbudzuje sváry: ale láska prikrýva všetky previnenia.⁴⁾ (I Petr. 4, 8)

13. V ústach múdreho nachodí sa múdrosť: ale prút na chrbát toho, ktorý je bez srdca (rozumu).

14. M ťri skrývajú vedomosť, ale ústa blázna sú najbližšie k zahanbeniu.⁵⁾

15. Majetok bohatého je pevné jeho mesto: strach chudobných je ich nedostatok.⁶⁾

16. Práca spravodlivého je k životu: ale ovocie (výrobok) bezbožného k hriechu.⁷⁾

17. Cestou života (ide), kto zachováva kázeň: ale kto pokarhaním opovíha, blúdi.

18. Rty lživé ukrývajú nenávisť: kto vynáša (na javo) slová potupné, je blázon.⁸⁾

19. Mnohé mluvenie⁹⁾ nebýva bez hrie-

¹⁾ Vlastnými rečmi si škodí. Hovorí len bláznovstvá a nepočúva nič múdreho.

²⁾ Kto chodí úprimne rovnou cestou, nemá sa čoho obávať, ale zámysly pokrytca sa prezradia, alebo: Na súde Božom bude objavený.

³⁾ Potutelný škodí iným, a jazyčník sebe.

⁴⁾ Kto nenávidí bližného, každý jeho krok zle vykladá, ale milujúci vymlúva.

⁵⁾ Múdry málo hovorí, sprostí mnoho a nemúdre hovoriac pritiahne si posmech.

⁶⁾ Bohatstvo dobre použité je veľmi užitočné: chudoba (žobrácka) nenie v sebe nič dobrého; to chráni od mravných nebezpečenstiev, táto vystavuje mnohým pokušeniam a ťažkostiam.

⁷⁾ Zlý človek upotrebuje svojho bohatstva nie k vďačnému požívaniu a dobročineniu, ale k hriechu: k nasýteniu telesných žiadostí a k utláčaniu chudobných. Život: protiva hriechu, ale i záhuby, do ktorej hriech vedie.

⁸⁾ Luhár ako aj luhač sú nebezpeční.

⁹⁾ Jalové, daromné reči bez cieľa.

chu: ale kto zdržuje svoje reči, je opatrný.

20. Jazyk spravodlivého je striebro výborné: ale srdce bezbožných nestojí za nič.¹⁾

21. Ústa spravodlivého vyučujú mnohých: ale ktorí sú neučení, zomrú pre nedostatok srdca.²⁾

22. Požehnanie Pánovo obohacuje (ľudí), a to bez všetkého trápenia.³⁾

23. Ako pre žart pácha blázon nešľachetnosť: ale múdry muž je opatrným.⁴⁾

24. Čoho sa obáva bezbožný, to príde naň: čo si žiadajú spravodliví bude im dané.

25. Ako pominie víchrica, tak nebude bezbožníka: ale spravodlivý je ako základ večný.⁵⁾

26. Ako ocot zubom, a dym očiam, taký je lenivý tým, ktorí ho posielajú.

27. Bázeň Božia rozmnožuje dni života: a letá bezbožných budú ukrátené.

28. Očakávanie spravodlivých je radosť: ale nádej bezbožných zahynie.

29. Cesta Pánova je silou úprimnému: strachom pre tých, ktorí činia zlé.

30. Spravodlivý na veky sa nepohne: ale bezbožníci nebudú bydlieť na zemi.

31. Ústa spravodlivého vydávajú múdrosť: ale jazyk prevrátených zahynie.⁶⁾

32. Rty spravodlivého pozorujú na

to, čo je ľúbe.¹⁾ a ústa bezbožníkov na to, čo je prevrátené.

HLAVA 11.

Úžitky ctnosti a škody nepravosti.

1. Váha falošná je ohavnosťou u Pána: ale závažie spravodlivé ľúbi sa mu.

2. Kde je pýcha,²⁾ tam bude aj potupa: ale kde je pokora,³⁾ tam je aj múdrosť.

3. Prostota spravodlivých spravuje ich: ale ošemetnosť prevrátených doveďie ich do záhuby.⁴⁾

4. Neprospeje bohatstvo v deň pomsty (súdu): ale spravodlivosť vyslobodí od smrti.

5. Spravodlivosť úprimného spravuje jeho cestu:⁵⁾ ale bezbožný padne svojou bezbožnosťou.

6. Spravodlivosť úprimných vyslobodí ich: ale bezbožní budú vo svojich úkladoch polapení.

7. Keď zomre človek bezbožný, niet (mu) viacej nádeje: očakávanie pečlivých zahynie.⁶⁾

8. Spravodlivý bude vyslobodený z úzkosti: a vydaný bude bezbožný za neho.⁷⁾

9. Pokrytec ústami klame svojho priateľa: ale spravodliví vyslobodení budú múdrosťou.

10. Zo šťastia spravodlivých raduje sa mesto: ale keď hynú bezbožníci, zavznie chvála.

11. Požehnaním⁸⁾ spravodlivých povýšené býva mesto: ale ústami bezbožných býva vyvrátené.

¹⁾ Zo zlého srdca pochádzajú hriešne myšlienky; čo v srdci, to na jazyku.

²⁾ Hebr.: blázni pre bláznivosť umierajú. — Spravodlivý nežije len pre seba, ale aj iných vedie k životu. Blázni nikomu nemôžu byť vodcami k životu, sami sú synmi smrti pre ich nerozum.

³⁾ Len tie majetky neobťažujú, na ktorých je požehnanie Božie a ktoré sa čestnou cestou nabudujú.

⁴⁾ Hebr.: Za žart je bláznovi činiť nešľachetnosť, ale muž rozumný drží sa múdrosti, t. j. človek prozreteľný hovorí a koná vždy podľa múdrosti.

⁵⁾ Víchrica súdu strhne bezbožníka jako plevu s jeho miesta, tak že už nevedia, kde bol; ale nábožnému neuškodí.

⁶⁾ Múdry hovorí, čo je k osuhu jemu a iným, ale hriešnik zahubí seba i iných.

¹⁾ Vedia hovoriť, čo sa ľúbi, čo je vzácné Bohu i ľuďom.

²⁾ Pod touto je bláznovstvo.

³⁾ A táto prináša úctu.

⁴⁾ Spravodlivých vedie prostota po pravej ceste k životu večnému, ale nešľachetníkov sama ich ošemetnosť uvrhne do záhuby. Boh dopúšťa, že do svojich vlastných osídliel sa zamocú.

⁵⁾ Odstraňuje mu všetky prekážky spásy.

⁶⁾ Bezbožný nemá čo úfať na druhom svete, svoje dobré mal tu na zemi.

⁷⁾ Kto druhému jamu kope, sám do nej padá.

⁸⁾ Ich modlitbami, radami, príkladmi a naučením.

12. Kto pohŕda¹⁾ svojím priateľom, ten nemá rozum: ale muž rozumný mlčí.

13. Kto chodí podvodne,²⁾ odkrýva tajnosti: ale kto má verné srdce, tají, čo mu priateľ sveril.

14. Kde není správca, padá ľud: ale blaho tam, kde je mnoho rady.³⁾

15. Zle sa povedie tomu, kto sa ručí za cudzieho: ale kto sa chráni takých osíd, je bezpečný.

16. Žena milostná⁴⁾ má česť: a silní obsiahnu bohatstvo.⁵⁾

17. Dobré činí sebe človek milosrdný: ale kto je ukrutný, ten aj príbuzných odvrhuje od seba.⁶⁾

18. Bezbožný kuje dielo, ktoré neobstojí,⁷⁾ ale kto rozsieva spravodlivosť, ten bude mať mzdu trvanlivú.

19. Dobrotivosť vedie k životu: ale chodiť za zlým, prináša smrť.

20. Ohavnosťou je Pánovi srdce prevrátené: ale zaľúbenie má v tých, ktorí chodia počestne.

21. Ruka v ruke!⁸⁾ Zlý neostane bez trestu: ale pokolenie spravodlivých bude spasené.

22. Ako zlatá obruč v nose svine, taká je žena pekná, ale bez rozumu.

23. Žiadosť spravodlivých je všetko dobré: nádej bezbožníkov hnev.⁹⁾

24. Jedni dávajú vlastné veci a bývajú bohatšími: iní berú, čo im nepatrí, a vždycky sú v núdzi.¹⁰⁾

25. Duša, ktorá požehnáva,¹¹⁾ dobre sa nasýti: a kto iných napája, sám bude napojený.

26. Kto skrýva obilie,¹⁾ zlorečený bude od ľudí: ale požehnanie príde na hlavu tých, ktorí ho predávajú.

27. Dobré vstáva na úsvite, kto hľadá dobro:²⁾ ale kto sa sháňa po zlých veciach, bude potlačený od nich.

28. Kto dúfa vo svojom bohatstve, padne: ale spravodliví³⁾ ako zelený list sa rozplodia.

29. Kto privádza do zmätku svoj dom, dedič bude vetry: a kto je blázon, bude slúžiť múdremu.⁴⁾

30. Ovocie spravodlivého je strom života:⁵⁾ a kto sa zaujíma o duše, je múdry.

31. Jestliže spravodlivý na zemi berie odplatu,⁶⁾ čím viac bezbožný a hriešnik?

HLAVA 12.

O kázni a spravodlivosti; o odmene a trestu zlých.

1. Kto miluje kázeň,⁷⁾ miluje múdrosť: ale kto nemiluje karhanie, je nemúdry.

2. Kto je dobrý, obdrží milosť od Pána, ale kto si zakladá vo svojich myšlienkach, činí bezbožne.⁸⁾

3. Človek sa neupevní⁹⁾ bezbožnosťou: ale koreň spravodlivých sa nepohne.¹⁰⁾

4. Žena pilná je korunou svojho muža: ale ako hnis v jeho kostiach tá, ktorá hanebné veci činí.

5. Myšlienky spravodlivých smerujú

¹⁾ Čakajúc na drahotu, aby ním úžeril.

²⁾ Hebr.: Kto sa namáha za dobrým, hľadá, čo sa (Bohu) ľúbi.

³⁾ Ktorí dôverujú v Pánu.

⁴⁾ Kto svojím nedáva, čoho potrebujú, aby nadobúdali sily a radosti života, obyčajne viacej tratieva nedbanlivosťou svojich, než svojou sporivosťou získal, tak že sa niekedy i pre chudobu zadlží a tak inému slúži.

⁵⁾ Jeho reči a skutky obživujú iných, vedie ich k životu, ktorý sa dosahuje múdrosťou a spravodlivosťou.

⁶⁾ Za svoje priestupky zaslúžený trest trpí.

⁷⁾ Kto sa dá poučiť.

⁸⁾ Hebr.: ale muža pletích zatracuje (Boh).

⁹⁾ Bezbožný nemá stáleho šťastia.

¹⁰⁾ Spravodlivý má svoj koreň v Bohu, toho nevyhne žiadna búra.

¹⁾ Kto pomlúva a zľahčuje blížneho.

²⁾ Hebr.: Kto sa ako pomlúvač túla.

³⁾ Kde kráľ radí sa svojich radcov.

⁴⁾ Ctnostná.

⁵⁾ Česť a bohatstvo sú vzácné dobroty. Ale násilím ich nedosiahneš.

⁶⁾ Hebr.: Trápi svoje telo.

⁷⁾ Lebo sa skoro ztratí v živote, alebo predsa istotne po smrti.

⁸⁾ Nejasné. Snáď: ruku na to, že zlý neostane bez trestu.

⁹⁾ Spravodlivý má očakávať odmenu, hriešnik ale trest.

¹⁰⁾ Hebr.: Iní skúpe držia nad slušnosť, ale k chudobe.

¹¹⁾ Ktorá udeľuje, bude hojne odmenená.

k právu: ale rada bezbožných k podvodu.

6. Slová bezbožných strežú na krv:¹⁾ ústa spravodlivých ich²⁾ vyslobodzujú.

7. Vyvráť bezbožných, a niet ich viac; ale dom spravodlivých má stálosť.

8. Muža poznať po jeho učení:³⁾ ale kto je marný a nerozumný, vystavuje sa potupe.

9. Lepší je chudobný, ktorý je spokojný, ako slávny a nemajúci chleba.

(Ekkli. 10, 30.)

10. Spravodlivý pozná žiadosti svojho dobytku: ale srdce bezbožných je ukruťné.

11. Kto obrába svoju zem, nasýtený bude chlebom: ale kto sa pridŕža záhaľky, je blázon.⁴⁾ Kto rád trávi svoj čas v pijatikách, zanecháva vo svojom dome potupu.

12. Žiadosť bezbožného je ochrana pre zlých: ale koreň spravodlivých bude prosperovať.⁵⁾

13. Pre hriechy úst blíži sa pád zlému:⁶⁾ ale spravodlivý ujde úzkosti.

14. Z ovocia svojich úst nasycuje sa každý dobrým,⁷⁾ a podľa prác jeho rúk bude mu odplatené.

15. Cesta bláznova je priamá v jeho očiach: ale kto je múdry, poslúcha radu.

16. Blázon hneď ukazuje svoj hnev: ale kto tají krivdu svoju, je opatrný.

17. Kto hovorí to, čo vie, hovorí pravdu: ale kto luhá, je svedok klamlivý.⁸⁾

18. Nieкто sľúbi, a býva akoby me-

čom svedomia prebodnutý:¹⁾ ale jazyk múdrych donáša uzdravenie.²⁾

19. Ústa pravdomluvné utvrdené budú na veky: ale kto je náhly svedok, ostrí jazyk k luhaniu.³⁾

20. Klam prebýva v srdci tých, ktorí zlé zamýšľajú: ale ktorí radia pokoj, tých sprevádza radosť.

21. Nič nezarmúti spravodlivého, čo koľvek sa mu prihodilo:⁴⁾ ale bezbožní naplnení budú nešťastím.

22. V ohavnosti sú u Pána ústa luhavé: ale ktorí verne konajú, ľúbia sa mu.

23. Človek opatrný tají svoju vedu: ale srdce nemúdrych vyvoláva svoju nerozumnosť.

24. Ruka silných⁵⁾ bude panovať: ale lenivá bude platiť daň.

25. Starosť v srdci muža snižuje ho, ale rečou dobrou býva potešený.

26. Kto nehľadá na škodu pre priateľa, je spravodlivý: ale cesta bezbožných sklame ich.⁶⁾

27. Klamár nenajde zisku: ale majetok (bedlivého) muža je zlata hoden.⁷⁾

28. Na ceste spravdivosti je život: ale cesta blúdna vedie k smrti.

HLAVA 13.

Rozličné pravidlá života.

1. Múdry syn je učenie otcovo:⁸⁾ ale

¹⁾ Keď hovorí a sľubuje nerozvažite. Hebr.: Nieкто vynáša reči podobné meču prebodujúcemu.

²⁾ Ponevác múdrosťou svojou napravi prázdne a pomluvačné reči hriešneho.

³⁾ Hebr.: ale na krátkučko jazyk luhavý.

⁴⁾ Hebr.: Nepotká spravdivého žiadne nešťastie. Spravdivý vidí vo všetkom opatrnosť a prozreteľnosť Božiu.

⁵⁾ Usilovných.

⁶⁾ Spravdivý i škodu trpí sám, aby bližného od väčšej škody zachránil, alebo mu pomohol; ale bezbožný na škodu bližného zakladá svoje šťastie, avšak býva sklamaný vo svojich zámeroch.

⁷⁾ Podvodník nikdy nezbohatne, na práci spravdivého je požehnanie. Hebr.: Nebude piecť lenivý čo ulovil, ale drahou dobrotou pre človeka je usilovnosť.

⁸⁾ Hebr.: Múdry syn kázeň otcova. Dokazuje ju svojím životom.

¹⁾ Ohrožovaných nevinných.

²⁾ Hebr.: Vyvrátení bývajú bezbožní, aby ich nebolo.

³⁾ Po rozume. Hebr.: Podľa toho, jako je poznáný, chválený býva muž.

⁴⁾ Nielen, že nemá chleba, ale ani rozumu.

⁵⁾ Dobré potláčať a zlé podporovať je snahu bezbožných: ale vec spravdivá predsa zvíťazí.

⁶⁾ Bezbožníka zničia jeho vlastné reči. Hebr.: V prestúpení úst je nebezpečné osídlo.

⁷⁾ Kto hovorí múdre, bude mať z toho osoh.

⁸⁾ Hebr.: Kto hovorí pravdu, hovorí (vždy) čo je pravé; ale svedok ľalošný lož.

posmievač nepočúva, keď sa mu dohovára.¹⁾

2. Z ovocia svojich úst nasycuje sa človek dobrý: ale duša priestupníkov je nespravodlivá.²⁾

3. Kto ochraňuje ústa svoje, zachráni si život:³⁾ ale kto hovorí bez rozvahy, zakúsi zlé veci.

4. Chce sa i nechce lenivému:⁴⁾ ale duša pracovitých stúča.⁵⁾

5. Lživé slovo má v nenávisti spravodlivý: ale bezbožný zahanbuje, aj (sám) zahanbený býva.

6. Spravodlivosť ochraňuje cestu nevinného: ale bezbožnosť podvracia hriešnika.⁶⁾

7. (Nieкто) je jako bohatý,⁷⁾ a nič nemá: (iný) je jako chudobný, kdežto má mnoho bohatstva.

8. Nieкто vykúpi svoj život svojím bohatstvom: ale kto je chudobný, netrpí hrozenia.⁸⁾

9. Svetlo spravodlivých obveseľuje,⁹⁾ ale svieca bezbožníkov zhasne.

10. Medzi pyšnými sú ustavičné sváry:¹⁰⁾ ale tí, ktorí všetko s poradou konajú, spravujú sa múdrosťou.¹¹⁾

11. Rýchle nadobudnutý majetok bude umenšený: ale ten, ktorý sa pomaly shromažďuje rukou, bude rozmnožený.

12. Nádej, ktorá sa odkladá, trápi dušu: ale splnená žiadosť je strom života.

13. Kto haní nejakú vec, viaže sa pre

budúcnosť: ale kto sa bojí prikázania, bude žiť v pokoji.¹⁾

Duše lstivé blúdia v hriechoch: ale spravodliví sú milosrdní a sľutávajú sa.

14. Naučenie múdrehu je prameňom života, aby sa ochránil od záhuby smrti.

15. Dobrá nauka dáva milosť: na ceste potupníkov je priepasť.

16. Opatrný koná všetko s poradou:²⁾ ale kto je blázon, ukazuje svoje bláznovstvo.

17. Posol bezbožného padne do nešťastia: ale posol verný prináša zdravie.³⁾

18. Núdza a potupa príde na toho, kto opúšťa kázeň: ale kto rád prijíma výstrahu, dôjde slávy.

19. Keď sa žiadosť splní, raduje sa duša: blázni opovrhujú tých, ktorí utekajú od zlého.⁴⁾

20. Kto chodí s múdrymi, bude múdry: priateľ bláznov bude im podobný.⁵⁾

21. Hriešnikov stíha nešťastie: ale spravodlivým sa odplatí dobrými vecmi.

22. Dobrý zanechá po sebe dedičov synov a vnukov; a majetok hriešnikov zachovaný býva spravodlivému.⁶⁾

23. Hojnosť pokrmov (rastie) na rovinách otcov:⁷⁾ ale iným shromažďujú sa bez práva.⁸⁾

¹⁾ Hebr.: Kto pohŕda slovom Božím, založí sa (dá sa do zálohy), — vinu si ukladá k budúcnému Božiemu súdu; ale kto sa prikázania bojí, bude mať pokoj v tomto i v druhom živote. (Beda.)

²⁾ S rozvahou.

³⁾ Kto roznáša a vykonáva hriešne veci človeka, ktorý ho k tomu najal, bude potrestaný od Boha, ale múdry prostredník posluží k dobrému i sebe i posielateľovi, rozhnvané strany priviedie k pokoji, ako keď lekár rozožraté rany hojí.

⁴⁾ Hebr.: ale ohavnosť je bláznom odstúpiť od zlého. — Každá žiadosť prináša upokojenie, keď sa splní, preto hľadajú blázni vždycky svoje uspokojenie v predmete svojich žiadostí, v zlom. Ale šťastie a zisk netrvajú navždy, jestliže sa nezakladajú na ctnosti.

⁵⁾ Bude nešťastlivý ako oni.

⁶⁾ Majetok spravodlivého prejde na potomkov, majetok nespravodlivých nemá stálosti, ale prejde do iných rúk.

⁷⁾ Hebr.: Chudobných. Chudobný i zo zeme pustej, keď sa pilne obrába, hojnosť chleba dostáva.

⁸⁾ Hebr.: ale hynie (i tá najlepšia roľa) pre nesúd, t. j. pre nerozumné hospodárenie.

¹⁾ Nedbá na žiadne dohováranie.

²⁾ Priestupníci páchajú neprávosti. Hebr.: Duša (žiadosť) prevrátených nátky. Dľa iných: Iným chcú škodiť, sebe škodia.

³⁾ Od hriechov a trápení.

⁴⁾ Žiada sa mu, ale lení sa mu odhodlať k práci, preto trpí núdzu.

⁵⁾ Zbohatne.

⁶⁾ Spravodlivý má vo všetkom šťastie, ale hriešnik zahynie v svojej neprávosti.

⁷⁾ Pretvára sa; robí sa bohatým, aby sa mu dostalo vážnosti a úveru.

⁸⁾ Chudobný sa nemusí báť zlodejov.

⁹⁾ Sviati veselo. Svetlo je obraz šťastia.

¹⁰⁾ Hebr.: Samou len pýchou pôsobí človek svár.

¹¹⁾ Kto sa rád poradí, býva ochránený od prekvapení.

24. Kto šanuje prút, nenávidí svojho syna: ale kto ho miluje, drží ho stále v cviku. (Nížšie 33, 13.)

25. Spravodlivý je, kým sa nenasytí: ale brucho bezbožných je nenasytné.¹⁾

HLAVA 14.

Chvála múdrosti v domácnosti a spoločenskom živote. Zlý koniec neopatrných.

1. Múdra žena stavia svoj dom: nemúdra aj vystavený rúca vlastnými rukami.

2. Kto chodí rovnou cestu a bojí sa Boha, pohrdaný býva od toho, ktorý kráča chodníkom zlopestným.²⁾

3. V ústach blázna je metlou pýcha, ale rty múdrych ochraňujú ich.³⁾

4. Kde nieto volov, prázdne sú jase: ale kde je mnoho zbožia, tam je zjavná sila vola.⁴⁾

5. Verný svedok neklame, ale falošný svedok mlúvi lož.

6. Hladá posmievač⁵⁾ múdrosť, a nenajde: pre rozumných je veda snadá.⁶⁾

7. Prístup k mužovi bláznovi, a nebude ničoho vedieť o rtách múdrosti.⁷⁾

8. Múdrosť opatrného je porozumieť svojej ceste:⁸⁾ ale nerozumnosť bláznov je blúdna.⁹⁾

9. Blázon sa posmieva z hriechu,¹⁰⁾ ale medzi spravodlivými prebýva milosť.¹¹⁾

¹⁾ Hebr.: Spravodlivý je až do nasýtenia duše, ale brucho bezbožných trpí nedostatok.

²⁾ Hebr.: Kto chodí v úprimnosti, bojí sa Pána, ale prevrátený vo svojich cestách pohŕda ním.

³⁾ Múdrych.

⁴⁾ Kde niet dostihy, niet ani hostiny.

⁵⁾ Slobodomyselník, ktorý Bohom a od Boha ustanovenou vrchnosťou pohŕda, chce cieľ, ale nechce pravých prostriedkov.

⁶⁾ Kto hľadá múdrosť v zjavení Božom a v učení neomylnnej cirkvi, ten ju snadno môže nájsť.

⁷⁾ Nedostaneš od neho múdreho slova. Hebr.: Odiš od blázna a neoznal si rtov umenia.

⁸⁾ Hebr.: Bláznovstvo bláznov je klam.

⁹⁾ Opatrný považuje následky svojich krokov a nečiní nikomu krivdy.

¹⁰⁾ Blázon pácha ľahko i najväčšie hriechy.

¹¹⁾ Čo sa Bohu a zbožným ľuďom ľúbí.

10. Srdce ktoré zná horkosť svojej duše, do jeho radosti sa neprimieša nikto cudzí.¹⁾

11. Dom bezbožných bude zhladený: ale stany spravodlivých budú kvitnúť.

12. Niektorá cesta zdá sa človekovi spravodlivou: ale koniec jej vedie k smrti.

13. Smiech sa s bolesťou mieša, a po radosti naposledy býva žalosť.

14. Cestami svojimi nasýti sa blázon, ale muž dobrý bude nad ním.²⁾

15. Nevinný verí každému slovu: ale opatrný uvažuje svoje kroky. Lstivému synovi nič dobrého sa nedarí: ale skutky múdreho sluhu budú šťastné, a priama bude jeho cesta.

16. Múdry sa bojí a chráni sa zlého: ale blázon preskakuje a je smelý.³⁾

17. Netrzeplivý⁴⁾ pácha bláznivosť a muž ošemetný je v nenávisti.

18. Deditvo sprostých je bláznovstvo, ale opatrní očakávajú budú rozumnosť.

19. Skláňajú sa zlí pred dobrými: a bezbožní pred bránami spravodlivých.⁵⁾

20. Aj svojmu bližnému býva v nenávisti chudobný, ale boháči mávajú mnoho priateľov.

21. Kto pohŕda svojím bližným, hreší: ale kto sa smilováva nad chudobným, bude blahoslavený.⁶⁾ Kto verí v Pána, miluje milosrdenstvo.

22. Blúdria, ktorí zle činia: milosrdenstvo a pravda pripravujú⁷⁾ dobré.

¹⁾ Žalosť i radosť citieva najviac len ten, ko-ho sa týka; cudzí ani tú ani túto nepochopí.

²⁾ O mnoho viac radostí najde zbožný vo svojich cestách a v spravodlivosti.

³⁾ V slepej dôvere všeličo podniká.

⁴⁾ Kto sa netrzeplive pomstí nad každou urážkou.

⁵⁾ Zvláštne na druhom svete. (Beda.)

⁶⁾ Pred pekelnou bránou stojí milosrdenstvo a tomu, kto ju miloval, nedá tam vojsť. (Aug.) Väčšie než z mŕtvych vzkriesiť v mene Ježiša Krista, je hladujúceho Krista nasýtiť. (Chryst.)

⁷⁾ Získajú od Boha.

23. Každou prácou prichodí hojnosť: ale kde je mnoho slov, tam je často núdza.¹⁾

24. Koruna múdrych je ich bohatstvo:²⁾ pošetilosť bláznov, nerozumnosť.³⁾

25. Verný svedok vyslobodzujeivot: ale falošný prednáša lže.

26. V bázni Pánovej je silná dôvera, a jeho synovia⁴⁾ budú mať nádej.

27. Bázeň Pánova je prameň života, aby vyhli záhube smrti.

28. V množstve ľudu záleží dôstojnosť kráľova: a málo ľudu je hanba⁵⁾ kniežata.

29. Kto je trpezlivý, toho vedie mnoho opatrnosti: ale kto je netrpezlivý, vynáša svoju nemúdrosť.⁶⁾

30. Životom tela je zdravé srdce: hnisom v kostiach je závišť.⁷⁾

31. Kto utiskuje núdzného, hanobí jeho stvoriteľa: ale ten ho ctí, kto sa sľutováva nad chudobným.⁸⁾

32. Pre zlosť svoju odhodený⁹⁾ býva bezbožný: ale spravodlivý má nádej i vo svojej smrti.

33. V srdci opatrného spočíva múdrosť, a bude vyučovať všetkých nemelých.

34. Spravodlivosť vyvyšuje národ: ale hriech biednymi činí národy.

35. Rozumný služobník je príjemný kráľovi: neužitočný zakúsi jeho hnev.

¹⁾ Kto mnoho hovorí a málo pracuje, upadne do núdze.

²⁾ V rozumnosti. Múdrosť je koruna múdrych.

³⁾ Nemúdry bude korunovaný posmechom a hanbou.

⁴⁾ Pánovi.

⁵⁾ Hebr.: Zahynutie.

⁶⁾ Aby tým viac videná bola. Hebr.: Zpozdlý k hnevu má rozum, ale náhly odnáša bláznovstvo.

⁷⁾ Kto má pokoj v duši, je zdravý, ale náruživosti podkopávajú zdravie.

⁸⁾ Chudoba ako aj bohatstvo je od Boha, preto kto haní chudobu, rúha sa Bohu. Kristus zomrel v najväčšej chudobe, a svätí za ním sa zriekli všetkých pokladov.

⁹⁾ K pádu privedený. Dom bezbožného stavaný je na piesku; príde voda nešťastia a tá ho strhne; ale dom zbožného stavaný je na Bohu ako na skale, má v Bohu svoje trvanie.

HLAVA 15.

Opatrnosť a rozumnosť je užitočná. Ako sa zachováme od hriechu.

1. Odpoveď mäkká (tichá) skrocuje hnev: reč tvrdá budi zúrivosť.

2. Jazyk múdrych ozdobuje vedomosť: ústa bláznov vyliievajú bláznovstvo.¹⁾

3. Na každom mieste hľadia oči Pánove na dobrých i na zlých.

4. Pokojamilovný jazyk je strom života:²⁾ ale bezúzdny zabíja ducha.

5. Blázon sa posmieva kázní svojho otca, ale kto zachováva napomínania, bude múdrejším. V hojnej spravodlivosti je najväčšia sila: ale úmysly bezbožných budú vykorenené.

6. Dom spravodlivého je najpevnejší hrad: ale v dôchodkoch bezbožného býva zmätok.³⁾

7. Rty múdrych rozsievajú vedu: ale nie tak srdce nemúdrych.

8. Obety bezbožných sú ohavnosťou Pánovi: sľuby spravodlivých sú lúbežné.⁴⁾ (Ekkli. 34, 21.)

9. Ohavnosťou Pánovi je cesta bezbožného; kto nasleduje spravodlivosť, milovaný býva od neho.

10. Trest zlý príde na toho, kto opúšťa cestu života: kto nenávidí napomenutie, zomre.

11. Peklo a zatratenie sú (odhalené)⁵⁾ pred Pánom: čím viac srdcia synov ľudských?

¹⁾ Múdry prednáša pekne svoje reči, ale nemúdry vo všetkom ukazuje prázdnotu.

²⁾ Pokojamilovný človek donáša ovocie lásky a svornosti, ale bezúzdny zarmucuje duševný život iných.

³⁾ Bezbožný môže mnoho nashromaždiť, ale v jeho imaní je zárodok záhuby: slzy sirôt a vdov, vzdychy oklamaných atď.

⁴⁾ Kalváriu chcel by týmito slovami dokazovať, že všetky skutky neveriacich sú hriechami. Ale pravda je v tom, že skutok (obeta a iné) môže byť podľa svojho cieľa dobrý ako almužna, ale úmysel konajúceho zlý.

⁵⁾ Peklo, to tmavé obydlie (na druhom svete) všetkých zomrelých; zatratenie = obydlie zatratených, pravé peklo. Teda miesta najväčších tajností, o ktorých ľudia nemajú predstavy, sú Bohu známe a v jeho moci.

12. Pokazený nemiluje toho, kto ho napomína: ani neobcuje s múdrymi.

13. Srdce veselé obveseluje tvár: v zármutku srdca klesá duch.¹⁾

14. Srdce múdreho hľadá učenie: ústa bláznov pasú sa na nerozume.

15. Všetky dni chudobného sú zlé: bezpečná myseľ sú večité hody.²⁾

16. Lepšie je máličko s bážňou Pánovou, ako veľké poklady bez nasýtenia.³⁾

17. Lepšie je pozvaným byť na zeleninu s láskou, ako na krmne teľa s nenávisťou.

18. Hnevľivý muž vzbudzuje sváry: kto je trpezlivý, krotí vzbudené.

19. Cesta lenivých je jako plot z trňa; cesta spravodlivých je bez úrazu.⁴⁾

20. Múdry syn obveseluje otca: ale človek bláznivý pohŕda svojou matkou.⁵⁾

21. Bláznovstvo je radosť blázna: ale muž opatrný kráča rovnou cestou.

22. Zmarené bývajú úmysly, kde niet rady: ale kde je viac radcov, tam majú stálosť.⁶⁾

23. Teší sa človek z výpovedi svojich úst: ale slovo na čase je najlepšie.⁷⁾

24. Chodník života nežného⁸⁾ vedie hore, aby sa odchýlil od najhlbšieho pekla.

25. Dom pyšných sborí Pán: ale medze vdovy upevní.⁹⁾

¹⁾ Keď je duch ubitý, aj tvár je smutná, preto nás napomína sv. Pavel (Fil. 4, 4.), aby sme boli stále veselými. Jediný zármutok a smútok je milý pred Pánom: ľútosť úprimná nad spáchanými hriechami.

²⁾ Dni chudobného sú síce v zármutku, ale jestliže má čisté srdce, to je viac hodno, ako všetky rozkoše a hostiny.

³⁾ Hebr.: poklad veľký s nepokojom.

⁴⁾ Hebr.: vydláždená. Lenivý sa všetkého bojí, spravodlivý sa nebojí ťažkostí.

⁵⁾ Svojimi zlými skutkami.

⁶⁾ Nikto není zo všetkého dosť múdry, každý potrebuje rady.

⁷⁾ Človek môže hovoriť i najlepšie, ale ak je to nie okolnostiam primerané, ono škodí.

⁸⁾ K veciam nadzemským a vždy k väčšej mravnej dokonalosti.

⁹⁾ Pán zastane chudobného a vdovu.

26. Ohavnosťou Pánovi sú zlé myšlienky: ale čistá reč najkrajšie obstoí pred ním.¹⁾

27. Zarmucuje svoj dom, kto chodí za lakomstvom: ale kto nenávidí dary, bude žiť.²⁾ Milosrdenstvom a vernosťou³⁾ očisťujú sa hriechy: ale bážňou Pánovou zdržuje sa každý od zlého.

(Nižšie 16, 6.)

28. Myseľ spravodlivého premýšľa o poslušnosti:⁴⁾ ústa bezbožných vylievajú zlé (reči).

29. Ďaleko je Pán od bezbožných: ale modlitby spravodlivých vyslyší.

30. Svetlo očí⁵⁾ obveseluje dušu: povest dobrá dáva tuku kostiam.

31. Ucho, ktoré poslúcha domluvy života,⁶⁾ bude bývať uprostred múdrych.

32. Kto zavŕha napomenutie, pohŕda svojou dušou: ale kto prijíma domluvanie, vládne svojím srdcom.⁷⁾

33. Bázeň Pánova je školou múdrosti: a slávu predchádza poníženosť.⁸⁾

HLAVA 16.

Božia prozreteľnosť a múdra vláda. Sláva múdrosti.

1. Človek zamýšľa vo svojom srdci: ale na Pánovi záleží spravovať jazyk.⁹⁾

2. Všetky cesty ľudské zjavné sú jeho očiam: Pán váži duchov.¹⁰⁾

(Nižšie 20, 2)

3. Zjav¹¹⁾ Pánovi svoje skutky: a spravované budú tvoje úmysly.

¹⁾ Lúbi sa mu.

²⁾ Kto sa nedá podplatiť; verš iste vzťahuje sa na sudcov.

³⁾ Skutkami milosrdenstva a spravodlivostí. Slovo milosrdenstvom atď. niet v hebrejskom.

⁴⁾ Hebr.: premýšľa, čo má hovoriť.

⁵⁾ Prívetivý pohľad.

⁶⁾ Kto počúva spasiteľné napomenutie, bude zo dňa na deň múdrejším.

⁷⁾ Rozumne vie panovať nad sebou.

⁸⁾ Ako pýcha pred úpadom, tak pokora, hlavný prejav múdrosti, pred slávou.

⁹⁾ Hebr.: od Pána je reč jazyka. Ako písťala bez dychu nevydá hlasu, tak srdce nevydá zo seba nič dobrého bez Božieho vnuknutia. (Beda.)

¹⁰⁾ Pán hľadí na srdce a dobrý úmysel.

¹¹⁾ Poruč. Kto svoj úmysel, svoje predsavzatia na Pána poručí, podarí sa mu.

4. Všetko pre seba samého učinil Pán: ten ostríha svoju dušu, kto zachováva svoje cesty.¹⁾

5. Ohavný je pred Pánom každý hrdý: a hoc by ruka v ruke bola, nie je nevinný.¹⁾

Počiatok dobrej cesty je: konať spravodlivosť:²⁾ a to je príjemnejšie Bohu, ako obetovať obeti.

6. Milosrdenstvom a pravdou³⁾ vykupuje sa nepravosť: a bážňou Pánovou chráni sa od zlého. (Vyššie 15, 27.)

7. Keď sa Pánovi ľúbia cesty človeka, i nepriateľov jeho privedie k pokoju.⁴⁾

8. Lepšie je máličko so spravodlivosťou, ako veľké príjmy s nespravodlivosťou.

9. Srdce človeka si vymyslí cestu: ale Pán spravuje jeho kroky.

10. Výpoveď Božia je na rtoch kráľových,⁵⁾ jeho ústa nepoblúdia v súde.

11. Váha a závažie patria pred súd Pánov: a všetky (závažné) kamene vo vačku sú jeho dielo.⁶⁾

12. Ohavní sú kráľovi, ktorí konajú bezbožnosť: lebo spravodlivosťou upevňovaný býva trón.

13. Rrty spravodlivého⁷⁾ sú lúbezne kráľom: kto hovorí pravdu, býva milovaný.

14. Hnev kráľov je ako posol smrti: ale muž múdry ho ukrotí.

15. V jasnej tvári kráľovej je život: a jeho prívetivosť ako dážď pozdňý.⁸⁾

16. Nadobúdaj si múdrosti, lebo je lepšia nad zlato: a zadovážuj si opatrnosti, lebo je drahšia nad striebro.⁹⁾

17. Cesta spravodlivých vyhýba zlému: ten ostríha svoju dušu, kto zachováva svoje cesty.¹⁾

18. Záhubu predchádza pýcha: a pred úpadom nadúva sa duch.

19. Lepšie je ponížovať sa s pokornými: ako deliť korisť s pyšnými.

20. Spôsobilný vo veci²⁾ najde šťastie: a kto úfa v Pána, je blažený.

21. Kto je múdreho srdca, nazýva sa rozumným:³⁾ a kto mile vie hovoriť⁴⁾ dosiahne ešte viac.

22. Prameňom života je rozumnosť tomu, ktorý ju má: ale učenie bláznov je pošetilosť.

23. Srdce múdreho rozumne spravuje jeho ústa: a jeho rtom pridáva milosti.

24. Plášť medu⁵⁾ sú sporiadané reči: sladké duši a zdravé kostiam.⁶⁾ (Vyššie 15, 13.)

25. Je cesta, ktorá sa zdá človekovi priamou: ale jej koniec vedie k smrti.

26. Žiadosť pracovitého pracuje pre seba, lebo ho doháňajú jeho ústa:⁷⁾

27. Muž bezbožný vykopáva zlé,⁸⁾ a na jeho rtách horí oheň.⁹⁾

28. Človek podvodný budí sváry: a klebetník rozlučuje kniežata.

29. Muž nespravodlivý¹¹⁾ láka svojho priateľa: a vedie ho na cestu, ktorá nie je dobrá.

30. Kto meravými očima smýšľa zlé, hryzúc svoje pery vykonáva zlé.¹²⁾

¹⁾ Hoc by mu mnohí pomáhali, nezostane bez viny a trestu.

²⁾ Zachovávať prikázania Božie.

³⁾ Vernosťou a spravodlivosťou.

⁴⁾ Mrazný život premáha i nepriateľov.

⁵⁾ Lebo je námestníkom Božím.

⁶⁾ Váha má byť spravodlivá, lebo Boh bude súdiť tých, ktorí upotrebia falošného závažia. Za starodávna nosievali kupci kamene na závažie vo zvláštnom mešci.

⁷⁾ Úprimné.

⁸⁾ Úrodný, ktorý prichádza na východných krajinách z jara.

⁹⁾ Hebr.: O mnoho lepšie je nadobudnúť múdrosť než zlato, a nadobudnúť rozumnosť lepšie než striebro.

¹⁾ Chodí cestou ctnosti a dokonalosti.

²⁾ Hebr.: Kto pozoruje slová (Pánove).

³⁾ A preto mnohí chcú sa od neho učiť.

⁴⁾ Hebr.: a sladkosť rtov pridáva (dopomáha k) naučeniu.

⁵⁾ Med chutí a posilňuje.

⁶⁾ Med občerstvuje celé telo.

⁷⁾ Hlad ho núti do práce.

⁸⁾ Pre seba shŕňa zlé z jamy, ktorú iným vykopal, aby ich zahubil.

⁹⁾ Z úst jeho pochádza nešťastie jako oheň spaľujúci.

¹⁰⁾ Najvernejších priateľov.

¹¹⁾ Hebr.: ukrutný.

¹²⁾ T. j. vážne i úskočne kuje a vykonáva svoje úmysly.

31. Koruna čestná je staroba, ktorá na cestách spravodlivosti nájdená býva.¹⁾

32. Lepší je trpezlivý, ako muž silný: a kto panuje nad svojím srdcom (lepší) než ten, ktorý dobýva miest.

33. Losy hádžu sa do lona, ale Pán ich riadi.²⁾

HLAVA 17.

Rozličné výsledky múdrosti a neumelosti nábožnosti a bezbožnosti.

1. Lepší je kúsok suchého chleba s radosťou, ako dom plný obetí³⁾ so svárou.

2. Slúžobník múdry bude panovať nad synami bláznivými, a deliť bude dedičstvo medzi bratmi.⁴⁾ (Ekkli. 10, 28.)

3. Ako býva zkúšané striebro ohňom, a zlato pecou: tak zkusuje Pán srdcia.⁵⁾

4. Zlý človek rád počúva jazyk nepravý, a podvodník rád počúva podvodné rty.⁶⁾

5. Kto pohŕda chudobným, tupí jeho stvoriteľa: a kto sa teší z pádu iného, nebude bez trestu.

6. Koruna starcov sú deti detí: a sláva synov sú ich otcovia.

7. Bláznovi neslušia ozdobné slová: ani kniežatu ústa lživé.⁷⁾

8. Ako najvzácnejší drahokam je to, po čom dychtí očakávajúci: kdekoľvek sa obráti, počína rozumne.⁸⁾

¹⁾ Dlhý vek je odmena za plnenie prikázaní.

²⁾ Bez vôle a dopustenia Božieho sa nič nestáva. I to, čo sa zdá, že sa náhodou deje, Boh predívne sám riadi a spravuje.

³⁾ Hostín po obetovaní. Z obetí pokojných sa len málo obetovalo, najväčšia ich časť sa pri hostine po obetovaní strovila.

⁴⁾ Bude ustanovený za darcu nad nepodarenými synmi.

⁵⁾ Ohňom zkúsenia a bied.

⁶⁾ Poslúcha zlú radu.

⁷⁾ Dľa Aristotelesa lož je hriech otrokov.

⁸⁾ Hebr.: Ako drahý kameň, tak býva vzácny dar pred očima pána svojho (t. j. toho, ktorý ho dáva, aby získal priazeň mocného alebo sudcu). Kdekoľvek sa s ním obráti, myslí, že sa mu všetko zdari.

9. Kto tají previnenie,¹⁾ hľadá priateľstvo: ale kto ho inou a inou rečou karhá, rozdeluje spojených.

10. Viac osoží (jedno) domlúvanie u múdreho, ako sto úderov na blázna.

11. Zlý vždy hľadá sváry: ale nemilosrdný anjel bude poslaný proti nemu.²⁾

12. Lepšie je potkať sa medvedicou, keď jej poberú mladé, ako s bláznom zakladajúcim si vo svojej hlúposti.³⁾

13. Kto sa odpláca zlým za dobro, neodíde zlé z jeho domu.

(I. Petr. 3, 9.)

14. Kto spúšťa vodu, je príčinou svárov; a prv než by utrpel pohanenie, opúšťa svadu.⁴⁾

15. Kto ospravedlňuje bezbožného, a kto zatracuje spravodlivého, obidvaja sú v nenávisti pred Bohom. (Iz. 5, 23.)

16. Čo osoží bláznovi, že má bohatstvo, keď si nemôže kúpiť múdrosť?⁵⁾

Kto dvíha svoj dom vysoko, hľadá (jeho) sborenie; a kto sa štíti učenia, padne do nešťastia.

17. Stále miluje, kto je priateľom: a brat sa v úzkosti poznáva.

18. Bláznivý človek tleska rukami, keď sa zaručil za svojho priateľa.

19. Kto myslí na rozbroje, miluje svady: a kto dvíha svoje dvere⁶⁾ vysoko, hľadá pád.

20. Kto je prevráteného srdca, nenajde dobroty: a kto prekrúca⁷⁾ svoje reči, upadne do zlého.

21. Blázon sa narodil k svojej vlastnej hanbe:⁸⁾ ale ani otec nebude sa tešiť z bláznivého (syna).

¹⁾ Kto tají chyby priateľove.

²⁾ Zlý neujde prísnej pomste Božej.

³⁾ Lepšie je sísť sa s rozlútenou zverou, ako bláznom v jeho bláznovstve, t. j. keď sa jeho bláznovstvo javí v skutkoch.

⁴⁾ Hebr.: Ako spúšťanie zastavenej vody, tak býva začiatok svady, preto prv, než by sa rozmohol svár, prestaň. — Každé zlé sa z počiatku má premáhať.

⁵⁾ Hebr.: K čomu sú peniaze v ruke blázna, keď k nadobudnutiu múdrosti rozumu nemá. — Nasledujúce niet v hebrejskom.

⁶⁾ Dvere svojich úst k vade.

⁷⁾ A kto má jazyk vrtký. Kto ošemetne smýšľa a mluví.

⁸⁾ Hebr.: Kto splodil blázna, k svojmu zármutku ho splodil.

22. Mysel veselá činí vek kvetúcim: smutný duch vysušuje kosti.

23. Bezbožný¹⁾ berie dary z lona,²⁾ aby prevrátil cesty práva.

24. Na tvári rozumného skvie sa múdrosť: oči bláznov (sa túlajú) v končinách zeme.³⁾ (Ekkles. 2, 14.)

25. Syn pošetilý je na hnev otcovi: a na bolesť matky, ktorá ho porodila.

26. Nie je dobre škodu učiniť spravodlivému: ani biť knieža, ktoré súdi spravodlivo.⁴⁾

27. Kto zdržuje svoje reči je učený a opatrný: a vzácneho ducha⁵⁾ je muž rozumný. (Jak. 1, 19.)

28. Aj blázon, keď mlčí, pokladaný býva za múdreho: a dokiaľ zavreté drží svoje ústa, za rozumného.⁶⁾

HLAVA 18.

Rozličné pravidlá múdrosti.

1. Zádrapky hľadá, kto chce odstúpiť od priateľa: každého času bude hoden domľúvania.

2. Blázon neprijíma slov opatrnosti, keď mu nehovoríš, čo má vo svojom srdci.⁷⁾

3. Bezbožný, keď príde do hlbiny hriechov, pohrdne.⁸⁾ ale potupa a hanba ide za ním.

4. Voda hlboká sú slová z úst muža:⁹⁾ a potok rozvodnený je prameň múdrosti. (Nižšie 20, 5.)

5. Zastať bezbožného nie je dobre,

tak, žeby si sa odchyľil od pravdy pri súde.

6. Rty blázna vpletajú sa do vady: a jeho ústa vzbudzujú trenice.¹⁾

7. Ústa blázna sú k jeho zkaze: a jeho rty sú k pádu²⁾ jeho duše.

8. Slová dvojazyčného zdajú sa bezvadnými: ale prenikajú až do vnútornosti života.³⁾ Leňocha poráža strach, a duše maznavcov budú lačnieť.

9. Kto je maznavý a nedbanlivý v svojej práci, bratom je tomu, ktorý mrhá, čo zarobil.

10. Najpevnejšia veža je meno Pánovo: k nemu sa utieka spravodlivý, a bude povýšený.

11. Majetok bohatého je jako pevné jeho mesto, a jako pevný múr, ktorý ho ohradzuje.⁴⁾

12. Srdce človeka prv než padne do záhuby, sa povyšuje: a prv než býva oslávené, sa snižuje.

13. Kto prv odpovedá než vyslyší, ukazuje, že je blázon, a zahanbenia hoden. (Ekkli. 11, 8.)

14. Duch muža snáša svoju slabosť: ale ducha k hnevu náchylného kto bude môcť sniesť?

15. Srdce opatrné dosahuje rozumnosť: a ucho múdrych hľadá učenie.

16. Dar rozširuje človekovi jeho cestu, a otvára mu voľný prístup pred kniežatá.⁵⁾

17. Spravodlivý najprv sám na seba žaluje: (potom) príde jeho priateľ a vyskúma ho.⁶⁾

¹⁾ Sudca.

²⁾ Ktoré donesú stránky v lône alebo v pazuche skryté.

³⁾ Blázon blúdi očima v diaľke a nevidí svoje povinnosti pred sebou.

⁴⁾ Hebr.: I pokutovať spravodlivého nenie dobre, ani biť kniežatá pre úprimnosť.

⁵⁾ Chladnokrvný je muž rozumný.

⁶⁾ Miernosť v rečiach je znakom múdrosti.

⁷⁾ Ak nehovoríš po jeho vôli. Hebr.: Nemá blázon zaľúbenia v rozumnosti, ale vo vyjavovaní svojho srdca.

⁸⁾ Zatvrdne v srdci. Hebr.: Keď niekam príde bezbožný, prichádza s ním potupa a s hanebnosťou hanba.

⁹⁾ Múdreho.

¹⁾ Z neho pochádzajú vady a bitky.

²⁾ Hebr.: sú osídlo jeho duše.

³⁾ Hebr.: Slová klebetníka sú jako chlive hltané a vnikajú až do najhlbších vnútorností. — Klebetníkov ľudia radi počúvajú a veria im. Ďalších slov v tomto verši v hebrejskom niet.

⁴⁾ Hebr.: Ako múr vysoký v jeho mysli. — Opač toho, čo je vo v. 10. povedané. Boháč bezbožný nespolieha sa na Boha, ale na svoj majetok.

⁵⁾ V krajinách východných nikto neprichádzal ku kniežatom bez daru. Ani pred Pána nemôže prísť, kto si cestu k nemu darom lásky neotvára.

⁶⁾ Tak nech hriešnik vyznáva pri spovedi svoje hriechy svojmu priateľovi, duchovnému ot-

18. Los vyrovnáva rozpory, a roz-
hoduje aj medzi mocnými.¹⁾

19. Brat, ktorý má pomoc od brata,
je jako pevné mesto: a súdy sú jako
závery miest.²⁾

20. Ovocím úst človeka naplnený
býva jeho život: a úrody jeho rtov ho
nasýtia.³⁾

21. Smrť aj život⁴⁾ je v ruke jazyka:
kto ho miluje, bude jesť jeho ovocie.⁵⁾

22. Kto nájde dobrú ženu, nájde
šťastie: a dosiahne potešenia od Pána.

Kto zaháňa dobrú ženu,⁶⁾ odháňa od
seba šťastie: ale kto drží cudzoložni-
cu,⁷⁾ je blázon a bezbožník.

23. Prosebné hovorí chudobný: ale
bohatý odpovedá spurne.

24. Muž, ktorý je príjemný v spo-
ločnosti, býva väčším priateľom ako
brat.⁸⁾

HLAVA 19.

Chvála rozličných čností, menovite prostoty
slušnosti, spravodlivosti, trpelivosti
a skromnosti.

1. Lepší je chudobný, ktorý chodí
v svojej prostote, ako boháč skrivujúci
svoje ústa,⁹⁾ a blázon.

covi, aby ho tento ešte viac vyzpytoval a k po-
znaniu seba priviedol. Hebr.: Pravdu mať zdá sa
ten, kto je prvý vo svojej pravde; ale príde dru-
hý a podvráti ho. To učí sudcu, aby len vtedy
súdil, keď obidve stránky vyslyší.

¹⁾ Keď stránky nemôže sudca vyrovnat, hodí
na ne lós, a musia prísť, podobne aj mocní ne-
majúc nad sebou sudcu, musia sa oddať osudu.

²⁾ Hebr.: Brat krivdou urazený trdší je, ako
mesto pevné a rozpory sú ako závera v hrade
(nepripustia sblíženia), t. j. snádnejšie je mesto
pevné vydobýť, ako urputné svady medzi brat-
mi napraviť.

³⁾ Šťastie a blaho človeka závisí od jeho re-
či, ctený alebo znevážený býva dľa reči.

⁴⁾ Život prirodzený i život milostí, život prí-
tomný i budúci.

⁵⁾ Jazyk donáša mnoho dobrého alebo zlého,
život i smrť.

⁶⁾ Dobrá žena je zlatý stĺp, a kto ju odože-
nie skrze rozsobáš, pácha hriech.

⁷⁾ Kto nečiní pokánie a strváva v hriechu.

⁸⁾ Hebr.: Kto má (neopatrne si volí) mnoho
priateľov, má ich k svojej škode: ale pravý pri-
ateľ (ktorý nás úprimne miluje), býva vernejší nad
brata.

2. Kde niet umenia duše,¹⁾ tam niet
dobrot: a kto sa náhli, potkne sa.²⁾

3. Bláznovstvo človeka podráža je-
ho kroky: a jeho srdce vre proti Bo-
hu.³⁾

4. Bohatstvo pridáva priateľov mno-
ho: ale od chudobného odstupujú aj tí,
ktorých mal.

5. Skrivodlivý svedok neostane bez
trestu: a kto mlúvi lže, neujde.

(Dan. 13, 61.)

6. Mnohí otia osobu zámožného, a
priateľmi sú tomu, ktorý im dáva dary.

7. Chudobného človeka nenávidia
bratia: nad to i priatelia sa vzdiaľujú
od neho.

Kto len za slovami ide, nebude mať
ničoho:

8. ale kto má rozum, miluje svoju
dušu, a kto zachováva opatrnosť, na-
jde dobré veci.

9. Skrivodlivý svedok neostane bez
trestu: a kto mlúvi lže zahynie.

10. Blázni nesvedčí rozkoš:⁴⁾ ani
sluhovi panovať nad kniežatami.

11. Rozum človeka poznať po trpe-
livosti: a jeho slávou je nepravé veci⁵⁾
preminúť.

12. Ako revanie leva, taký je hnev
kráľov: a jako rosa na tráve, taká ich
veselosť⁶⁾

13. Boľasť otcova je syn bláznivý:
a jako strecha, cez ktorú ustavične
kvapká, je žena svadlivá.

14. Dom a statok býva od rodičov: ale
opatrná žena len od Pána.⁷⁾

¹⁾ Známosti seba samého, svojich náklonností.

²⁾ Kto prenáhľene, nepovážene koná, urazí sa,
zhrší.

³⁾ Blázon na Boha repce a na neho vinu
svojho nešťastia skladá, kdežto si je sám vina
svojím bláznovstvom učinil sa nešťastným.

⁴⁾ Lebo bohatstvo, sláva, šťastie, rozkoš bez
múdrosti stávajú sa osídlami.

⁵⁾ Krivdu, ktorá sa mu stala.

⁶⁾ Priazeň, milosť jeho. Poddaní nech nepo-
pudzujú kráľa k hnevu a kráľ nech sa chráni
zúrit ako lev.

⁷⁾ Rozumu len Boh môže dať. Z tohoto ver-
šu učí sv. Ambroz, že muž veriaci si nemá brať
nikdy ženy neveriacej a naopak; pretože v mie-
šaných manželstvách nenie pevného a stáleho
dorozumenia a **svornosti**.

15. Lenivosť pôsobí tvrdý sen a duša nedbanlivá bude lačniť.¹⁾

16. Kto zachováva prikázanie, zachráni svoju dušu: ale kto zanedbáva svoju cestu,²⁾ usmrtený bude.

17. Pánovi na úroky požičiava, kto sa smilováva nad chudobným: a on mu odplatí za jeho dobrodenie.³⁾

18. Trestaj svojho syna, aby si nezúfal:⁴⁾ ale nežiadať, aby zahynul.⁵⁾

19. Kto je netrpelivý, utrpí škodu: a keďby niečo odobral násilne, škoda (jeho) bude dvojnásobná.⁶⁾

20. Poslúchaj radu a prijímaj naučenie, aby si bol na konci (svojho života) múdrom.

21. Mnoho myšlienok je v srdci človeka: ale vôľa Pánova tá ostane.⁷⁾

22. Núdzny človek je milosrdný: a lepší je chudobný ako lhár.⁸⁾

23. Bázeň Pánova (vedie) k životu: a (kto ju má), bude prebývať v hojnosti, nenavštíví ho nešťastie.

24. Leňoch schováva svoju ruku pod pazuchu, a ani len k svojim ústam ju nevztiahne.⁹⁾ (Nižšie 26, 15.)

25. Keď bezbožníka bičuješ, blázon sa

dovtípi: ale keď pokarháš múdreho, porozumie naučeniu.¹⁾

26. Kto sužuje svojho otca a odháňa matku, je človek hanebný a nešťastný.²⁾

27. Neprestávaj, synu, počúvať naučenie a reči múdrosti nech ti nebudú neznáme.³⁾

28. Svedok nepravý sa posmieva súdu: a ústa bezbožných hltajú nepravosť. (Jak. 1, 19.)

29. Pripravené sú posmievačom (trestné) sudy: a údery kladiva telám bláznov.

HLAVA 20.

Výstraha pred opilstvom, vzbúrou, nepravosťou a záhalkou.

1. Bujná vec je víno, a búrlivé je opilstvo:⁴⁾ ktokoľvek sa v nich kochá, nebude múdrom.

2. Ako revanie leva, taká je i hrôza kráľova: kto ho popúdzda, hreší proti vlastnému životu.

3. Česť je človekovi varovať sa svárov; ale všetci blázni sa miešajú do svád.

4. Pre zimu⁵⁾ nechce leňoch orať: preto bude v lete žobrať, ale mu nič nedajú.

5. Ako hlboká voda, taký je úmysel v srdci muža: ale múdry človek ho vyváži.⁶⁾

6. Mnohí ľudia sa menujú milosrdnými: ale kto najde muža verného?⁷⁾

7. Spravodlivý, ktorý chodí v svojej

¹⁾ To sa vzťahuje rovnako na časné i na duševné veci.

²⁾ Kto nezachováva príkazy.

³⁾ Ponevác Pán hojne odmeňuje to, čo učiníme chudobnému, lebo jakoby sme jemu čínil.

⁴⁾ Nad jeho napravením.

⁵⁾ Keby si ho zanedbávaním trestu telesne i mravne pokazil.

⁶⁾ Hebr.: Kto sa prudko hnevá, utrpí škodu (musí byť trestaný, aby sa polepšil); preto že ponevác odpustíš, potom viacej trestať budeš. — Keď mu trest odpúšťaš, množíš krivdu, preto že zase upadne do hnevu. Musí pocítiť, keď nevie počúvať.

⁷⁾ Mnoho myšlienok u človeka, ale jedna je vôľa Božia, ktorá sa plní.

⁸⁾ Hebr.: Žiadaná vec človekovi je jeho milosrdenstvo. Kto si žiada preukázať milosrdenstvo a nemá k tomu prostriedkov, tomu bude vôľa pripočítaná za skutok. Taký chudobný je lepší od boháča, ktorý všeliak vykrúca, aby nič nemusel dať.

⁹⁾ Hebr.: Lenivý siahne rukou do misy a nevztiahne ju k svojim ústam. — Na východe pri jedení nebolo lyžíc alebo vidličiek, každý bral si rukou z misy. — Aj v duchovnom smysle je to tak: Nie jeden bere si pred seba, že sa polepší, ale ku skutku to neprivedie.

¹⁾ Bezbožník (hebr.: posmievač náboženstva) sa trestom nenapraví; ale iný menej bezbožný blázon môže byť trestom bezbožníka na nešťastie, ktoré mu nastáva, upozornený a tak napravený. Múdreho človeka napravia napomenutie, karhanie, trest.

²⁾ Čo sa len vtedy môže prihodiť, keď syn stal sa pánom domu a statku ešte pred smrťou svojho otca.

³⁾ Hebr.: Prestaň, synu môj, počúvať učenie, ktoré od reči rozumných odvádza.

⁴⁾ Privádza k nečistote a k nepokojom.

⁵⁾ Na zimu, nad pozim.

⁶⁾ Srdce ľudské je nevyzpytatelné, jako hlboká voda, ale múdry, znajúci súdiť, nazre doň.

⁷⁾ Mnohí sa dajú oslavovať za svoje milosrdenstvo, ale koľko ich zotre v skutočnosti slzu s tváří chudobného a núdzneho?

prostote, zanechá po sebe šťastných synov.

8. Kráľ, ktorý sedí na súdnej stolič, rozháňa všetko zlé svojím pohľadom.¹⁾

9. Kto môže povedať: Čisté je moje srdce, čistý som od hriechu?

(III. Kráľ. 8. 46.)

10. Dvojaká váha a dvojaká miera, obidve sú v ohavnosti u Boha.

(Vyššie 11, 1.)

11. Chlapec poznáva sa po jeho snáhach, či sú čisté a pravé jeho skutky.²⁾

12. Oko, ktoré vidí, i ucho, ktoré slyší, oboje učinil Pán.³⁾

13. Nemiluj spánok, aby si neschudobel: otvor svoje oči, a nasýtiš sa chlebom.

14. Zlé je, zlé je: rieka každý kuppec, ale keď odíjde, vtedy sa chváli.⁴⁾

15. Je zlata a perál množstvo, ale najdrahší klenot sú rty múdre.

16. Vezmi rúcho tomu, kto sa zaručil za cudzieho, a za cudzincov vezmi záloh od neho.⁵⁾

(Nižšie 27, 13.)

17. Chutný je človekovi chlieb lže: ale potom jeho ústa pieskom naplnené bývajú.⁶⁾

18. Myšlienky nabývajú sily radou: ale vojny sa musia viesť s rozvahou.

19. K tomu, ktorý zjavuje tajnosti, a chodí klamne, a otvára svoje rty,⁷⁾ sa nepridávajú.

20. Kto zlorečí svojmu otcovi, a svojej matke, toho svieca zhasne v temných mrákotách.⁸⁾

(II. Mojž. 21, 17.)

¹⁾ Kráľ, ktorý drží opraty krajiny v silnej ruke, viac vykoná pozorom, ako slabý hrozbou. Kiežby sa dnes všetci panovníci a vrchnosti postavili na tú stolicu pravdy, koľko bied a ston by prestalo!

²⁾ Náhylnosti dieťaťa ukazujú, aký bude z neho muž.

³⁾ Pán všetko vidí i slyší a nikto sa nezatají pred ním.

⁴⁾ Dokiaľ kupuje haní, keď kúpil chváli.

⁵⁾ Chráň sa od ľahkomyselného rukojemstva.

⁶⁾ Klamstvom nadobudnuté veci sú zpočiatku milé, ale konečne nasleduje horkosť.

⁷⁾ Hebr.: Kto vynáša tajnosti, chodí neuprimne, preto ľahodiacemu svojimi rťami neprimiešaj sa.

⁸⁾ Toho opustí šťastie v najväčšej potrebe.

21. Deditvo, za ktorým spiechajú na počiatku, bude na konci bez požehnaní.¹⁾

22. Nehovor: odplatím sa zlým;²⁾ očakávaj Pána a vyslobodí ťa.

(I. Tess. 5, 15.)

23. V ohavnosti u Pána je dvojaké závažie: klamná váha je nie dobrá.

24. Pán vedie kroky muža: ale ktorý človek môže rozumieť jeho ceste?³⁾

25. Záhuba človeka je: zožierať svätých, a učinené sľuby odvolávať.⁴⁾

26. Múdry kráľ vylučuje⁵⁾ bezbožníkov, a nechá po nich prejsť koleso.

27. Svieca Pánova je duša človeka, ktorá všetky tajnosti tela zkúma.⁶⁾

28. Milosrdenstvo a pravda ochraňuje kráľa, a prestol jeho utvrdzuje sa milostivosťou.

29. Radosť⁷⁾ mladých ľudí (je) ich sila: a dôstojnosť starcov šediny.

30. Švíky (rán) stierajú zlé: a údery, ktoré prenikajú vnútornosti človeka.⁸⁾

HLAVA 21.

O prozreteľnosti Božej. Rozličné naučenia.

1. Ako vodovody, tak je srdce kráľovo v ruke Pánovej: kdekolvek chce, nakloňuje ho.⁹⁾

2. Každá cesta zdá sa byť človekovi priamou: ale Pán váži srdcia.¹⁰⁾

(Vyššie 16, 2.)

3. Vykonávať milosrdenstvo a pravdu, lepšie ľubi sa Pánovi, ako obety.

4. Pýcha očí je nadýmanie srdca: svieca¹¹⁾ bezbožníkov je hriech.

¹⁾ Čo ľahko prišlo, ľahko aj odíde.

²⁾ Nehľadať zakázanej pomsty.

³⁾ Pán riadi osudy ľudské a nikto nepochopí cesty jeho.

⁴⁾ Nedobre je sa prenáhliť v zasväcovaní a prisľubovaní Bohu, a len potom uvažovať, či to môže splniť.

⁵⁾ Hebr.: rozptyľuje.

⁶⁾ Duša človeka je svetlo, ktoré Boh zapálil, a ktoré i do najtajnejšieho vnútra srdca vniká.

⁷⁾ Hebr.: ozdoba, sláva.

⁸⁾ Komu nepomôže napomenutie, musí ho telesný trest napraviť.

⁹⁾ Teda Boh v moci má jeho predsavzatie.

¹⁰⁾ Bez Boha nič nemáme podujímať.

¹¹⁾ Šťastie.

5. Myšlienky silného¹⁾ sú stále v hojnosti: ale lenivci všetci sú vždycky v núdzi.

6. Kto shromažďuje poklady jazykom lživým, je márný a nesmyselný, a vohnaný bude do osídíel smrti.²⁾

7. Lúpeže³⁾ bezbožníkov ich strhnú,⁴⁾ lebo nechceli konať, čo bolo spravodlivé.

8. Prevrátená cesta muža⁵⁾ je nepravá; ale kto je čistý, toho dielo je spravodlivé.

9. Lepšie je sedieť v kútiku na streche,⁶⁾ ako so svárlivou ženou v dome spoločnom. (Nižšie 25, 24.)

10. Duša bezbožného žiada zlé, a neslútuva sa nad svojím blíznym.

11. Keď býva posmievač trestaný, hlúpy býva múdrejším: a keď bude nasledovať múdreho, prijíma umenie.

(Vyššie 19, 25.)

12. Spravodlivý⁷⁾ premýšľa o dome bezbožného, aby odvrátil bezbožných od zlého.⁸⁾

13. Kto zatvára ucho svoje pred krikom chudobného, bude aj sám volať, a nebude vyslyšaný.

14. Tajný dar⁹⁾ ukracuje hnev: a dar do lóna (ukojí) rozhnevanie najväčšie.

15. Spravodlivému je radosťou vykonávať súd: ale hrôzou tým, ktorí konajú nepravosť.

16. Muž, ktorý by zblúdil s cesty rozumnosti, bude prebývať v shromaždení násilníkov.¹⁰⁾

17. Kto miluje hostiny, bude v nú-

dzi: kto miluje víno a tučné veci, nezbohatne.

18. Za spravodlivého daný býva bezbožný: a za úprimných, ošemetný.¹⁾

19. Lepšie je bývať v pustej zemi, ako so ženou svadlivou a zlostinou.

(Nižšie 25, 24.)

20. Poklad žiadúci a olej (býva) v príbytku spravodlivého:²⁾ ale nemúdry človek to premárni.

21. Kto ide za pravdou a milosrdenstvom, nájde život, spravodlnosť a slávu.

22. Do mesta silných vchádza múdry, a borí pevnosť jeho dúfania.³⁾

23. Kto chráni svoje ústa a svoj jazyk, zachráni od úzkosti svoju dušu.⁴⁾

24. Pyšný a hrdý menuje sa neumeľým, ktorý v hneve vykonáva svoju pýchu.

25. Žiadosti zabíjajú lenivého: lebo jeho ruky nechcú nič robiť;

26. celý deň žiada a dychtí: ale kto je spravodlivý, dáva bez prestania.

27. Obety bezbožných sú ohavné, lebo sa obetujú z nešlachetnosti.

(Eccl. 34, 21.)

28. Lživý svedok zahynie: ale muž poslušný mluiť bude o víťazstve.⁵⁾

29. Bezbožný muž nestydate zatvrduje svoju tvár:⁶⁾ ale kto je úprimný, napráva svoju cestu.

30. Niet múdrosti, niet rozumnosti, niet rady proti Pánovi.

31. Kôň býva strojený ku dňu boja, ale víťazstvo dáva Pán.⁷⁾

¹⁾ Myšlienky usilovného, bedlivého, prichádzajú k prospechu.

²⁾ Kto shromažďuje poklady nerovnou cestou, chová márnú nádej, lebo ony nebudú požehnané.

³⁾ Násilníctva.

⁴⁾ Do zatratenia.

⁵⁾ Hebr.: muža viny.

⁶⁾ Lepšie je v pokoji chudobnému, ako bohatci v svađe.

⁷⁾ Boh, Spravodlivý v najvyššej miere.

⁸⁾ Hebr.: a rúca bezbožného do nešťastia, keď totižto príjde čas súdu.

⁹⁾ Nezbadane daný.

¹⁰⁾ Hebr.: V shromaždení tieňov je jeho odpočívanie. Tieňové sú zatratenci, odpočívajúce v pekle je podiel hriešnikov.

¹⁾ Spravodlivý oslobodený býva od neresti, ktorú mu zlostiníci strojili.

²⁾ Múdry šetrí a má poklady.

³⁾ Rozumom viac vykonáš ako silou.

⁴⁾ Kto málo mluiť, ušetrí si nepriateľstva.

⁵⁾ Jeho svedectvo zvíťazí.

⁶⁾ Hľadí pevným zrakom, akoby najspravodlivejším bol, a zostáva vo svojej nepravosti.

⁷⁾ Múdrost ľudí a ich sila je nič bez Boha.

HLAVA 22.

O dobrom mene; ako sa ono nadobýva a utráca. Iné naučenia.

1. Lepšie je dobré meno, ako mnohé bohatstvá: priazeň dobrá je nad striebro i zlato.¹⁾ (Eccles. 7, 2.)

2. Bohatý i chudobný stretávajú sa: stvoriteľom obidvoch je Pán.²⁾ (Nižšie 29, 13.)

3. Opatrný vidí neresť a skryje sa: hlúpy ide ďalej, a zastihnutý býva škodou.

4. Ovocie skromnosti je bázeň Pánova; ona je bohatstvo, sláva a život.³⁾

5. Zbraň a meče⁴⁾ sú na ceste prevráteného: ale kto ochraňuje dušu svoju, vzdialuje sa od nich.

6. Je príslovie: Mladík podľa (spôsobu) cesty svojej,⁵⁾ aj keď sa sostará, neodvráti sa od nej.

7. Boháč panuje nad chudobným: a kto berie pôžičku, bude služobníkom toho, kto mu požičal.

8. Kto rozsieva nepravosť, bude žať zlé, prút jeho hnevu ho zahubí.⁶⁾

9. Kto je nachylný k milosrdenstvu, bude požehnaný: lebo zo svojho chleba dáva chudobnému.

Dôjde víťazstva cti, kto dáva dary: ale tým, ktorí ich berú, odníma dušu. (Eccl. 31, 28.)

10. Vyhod' posmievača a vyjde s ním svár, a prestanú rozopry a potupovania.

11. Kto miluje čistotu srdca, pre mi-

lotu svojich rtov bude mať za priateľa kráľa.¹⁾

12. Oči Pánove ochraňujú umenie: ale slová bezbožného bývajú podvrátené.²⁾

13. Rieka leňoch: Lev je vonku, na prostred ulici mohol by som byť zabitý.³⁾

14. Hlboká jama sú ústa cudzej (ženy):⁴⁾ na koho sa rozhneval Pán, padne do nej.⁵⁾

15. Bláznovstvo priviazané je k srdcu, prút kázne ho vyženie.⁶⁾

16. Kto utíska chudobného, aby rozmnožil svoje bohatstva, dá (potom) sám bohatšiemu, a bude trpieť núdzu.

17. Nakloň svoje ucho a slyš slová múdrych: a nauku moju vezmi si k srdcu:

18. ona bude ti milá, keď ju budeš zachovávať v srdci, a rty budú ňou oplývať,

19. aby tvoja dôvera bola v Pánovi, preto i oznamujem ti ju dnes.

20. Hľa, trikrát⁷⁾ som ti ju opísal v myšlienkach a umení:

21. aby som ti ukázal pevný základ, a slová pravdy, aby si vedel z nich odpovedať tým, ktorí Ťa poslali.⁸⁾

22. Nečín násilia chudobnému, preto že je chudobný: a neutláčaj núdzneho v bráne.⁹⁾

23. lebo Pán rozsúdi jeho záležitosť, a zahanbí tých, ktorí zkormútili jeho dušu.¹⁰⁾

¹⁾ Svojimi rozumnými rečami nadobudne si priazeň kráľovskú.

²⁾ Spravodlivého ochraňuje Boh, ale bezbožní budú zahanbení.

³⁾ Lenivec všade vidí prekážky a všetkého sa bojí.

⁴⁾ Smilnice.

⁵⁾ Mnohokrát z jedného hriechu pochádza iné. Tak vady, kľatby, hrešenia, sudy, pomlavy.

⁶⁾ Ako slovenské príslovie: Mladosť — pochabosť.

⁷⁾ Často, mnohokrát.

⁸⁾ Hebr.: Aby som v známosť uviedol istotu rečí pravých, tak, aby si vynášať mohol slová pravdy tomu, ktorý Ťa poslal (otcovi).

⁹⁾ Kde sa odávajú sudy a obchody, neoklam a neutlač chudobného.

¹⁰⁾ Hebr.: a vydríe dušu tým, ktorí vydierajú im.

¹⁾ Základom dobrého mena sú dobré a ctnostné skutky. Preto kto chce mať dobré meno, musí viesť opravdu kresťanský život. Z toho však nasleduje, aby sme sa všade a stále obzerali na mienku ľudí. Dobré skutky musia byť konané pre Boha, uznanie potom samo príde.

²⁾ Jeden druhého v živote potrebuje. Bohatstvo a chudoba, hovorí sv. Augustín, akoby proti sebe bojovaly, a predsa jedno odkázané je na druhé. Bohatstvo je stvorené pre chudobných, a chudobní pre bohatých.

³⁾ Pokora je základom pravej ctnosti.

⁴⁾ Hebr.: tŕnie a osídla.

⁵⁾ Keď sa mladý človek privykol ceste ctnosti.

⁶⁾ Hebr.: a prút jeho prchlivosti prestane.

24. Nebývaj priateľom človeka hnev-livého, a neobcuj s mužom zúrivým:

25. aby si azda nepriučil sa jeho chodníkom, a nevzal pohoršenie pre svoju dušu.

26. Nebývaj s tými, ktorí si podáva-jú ruky,¹⁾ a ktorí sa zaručujú za dlhy:

27. lebo keď nemáš čím by si zapla-til, prečo by mal brať prikryvadlo z tvojej ložnice?²⁾

28. Neprestupuj starých medzí, kto-ré ustálili tvoji otcovia.³⁾ (Mojž. 19, 14.)

29. Vídaš snažného muža v jeho prá-ci? Pred kráľom stáva,⁴⁾ a nebude stáť pred nepatrnými.

HLAVA 23.

O striezlivosti, poslušnosti, opatrnosti.
Rozličné pravidlá života.

1. Keď sadneš k jedlu s kniežatom, pilne pozoruj na to, čo je predložené pred teba,⁵⁾

2. a polož nôž na tvoje hrdlo,⁶⁾ ale ak máš v moci tvoju dušu,⁷⁾

3. nebuď žiadostivý jeho pokrmu, lebo je to chlieb klamlivý.⁸⁾

4. Neusiluj sa, aby si zbohatol: ale ulož mieru tvojej múdrosti.

5. Nepozdvihuj svojich očí k bohat-stvám, ktoré nemôžeš obdržať: lebo u-robia si krídla ako orli, a zaletujú k nebu.⁹⁾

6. Nejedz s človekom závistným,¹⁰⁾ a nežiadať pokrmov jeho:

7. lebo ako vykladač a hadač snov, súdi to, čo nezná.¹⁾

Jedz a pi, ti riekne: ale jeho srdce nie je s tebou.

8. Pokrmy, ktoré si zjedol, vyvrá-tiš:²⁾ a ztratia sa tvoje krásne reči.³⁾

9. Nehovor do uší nemúdrym,⁴⁾ le-by pohrdnú naukou reči tvojej.

10. Netýkaj sa medzí maličkých:⁵⁾ a na pole sirôt nevchádzaj.⁶⁾

11. lebo ich príbuzný je silný: a on rozsúdi ich záležitosť proti tebe.⁷⁾

12. Obráť tvoje srdce ku kázni: a tvoje uši k slovám umenia.

13. Neodnímaj kázne od chlapca: lebo keď ho šľahneš prútom, nezomre od toho.⁸⁾ (Vyššie 13, 24.)

14. Ty ho šľahneš prútom: a vyslo-bodíš jeho dušu z pekla.

15. Synu môj, keď bude múdre tvo-je srdce, radovať sa bude s tebou moja duša.

16. A plesaj budú moje vnútornosti, keď budú hovoriť tvoje rty pravé veci.

17. Nech nehľadí tvoje srdce horlive chodiť za hriešnikami, ale v bázni Bo-žej buď celý deň: (Nižšie 24, 1.)

18. lebo na konci budeš mať nádej, a tvoje očakávanie nebude zklamané.⁹⁾

19. Slyš, synu môj, a buď múdry: a srdce tvoje nech chodí po pravej ceste.

20. Nebývaj na pitkách pijanov, ani na žraniciach tých, ktorí snášajú mä-so k jedeniu.¹⁰⁾

¹⁾ Ako hadač a vykladač rozmýšľa, ako by niečo jemu neznáme vytiahol, tak vyratuje la-komec v sebe úzkostlive, koľko sa pri stole míňa.

²⁾ Pod dojmom, ktorý závist a falošnosť svojo-ho hostiteľa na teba učinila.

³⁾ Darom mu budeš ďakovať za pohostenie.

⁴⁾ Nie: hlúpy, ale tým, ktorí pravde odpo-rujú.

⁵⁾ Chudobných.

⁶⁾ Neodberaj sirotám poľa.

⁷⁾ Lebo Boh je ich otcom, on sa vypomstí za nich.

⁸⁾ Koľko rodičov z bázne a nesriadenej lásky rozmaznáva svoje deti. Na starosť však riadne o-plakáva svoju slabosť.

⁹⁾ Pri smrti dostaneš odmenu.

¹⁰⁾ Nemárni majetok svoj s labužníkmi a pi-janmi.

¹⁾ S ľahkomyselnými.

²⁾ Hebr.: tvoju posteľ pod sebou.

³⁾ Hebr.: Neprenášaj medzníku starodávneho. V duchovnom smysle: Neopúšťaj zákony svätej viery a nauky, ktorým ťa učili sv. Otcovia, cirkev a tvoji rodičia.

⁴⁾ Do služby kráľovskej.

⁵⁾ Nejedz mnohého

⁶⁾ Hebr.: Inak vrazil by si nôž do svojho hrd-la; smysel: svojou pažravosťou mohol by si prísť do nebezpečia života.

⁷⁾ Hebr.: ak si lakotný.

⁸⁾ Nielen nasýtiť ťa chcu, ale i k iným cieľom upotrebovať.

⁹⁾ Nesháňaj sa po veciach, ktoré nemôžeš do-siahnuť, sú veľmi klamlivé; uspokoj sa s osudom svojím.

¹⁰⁾ A lakomým.

21. Lebo tí, ktorí hľadajú piť a dávajú hostiny zchudobnú, a ospalosť¹⁾ bude sa odievať handrami.

22. Poslúchaj svojho otca, ktorý ťa zplodil: a nepohrdaj svojou matkou, keď sostarne.

23. Kupuj pravdu a nepredávaj múdrosť, a poučenie, a rozumnosť.

24. Od radosti plesá otec spravodlivého: a kto zplodil múdreho, tešiť sa bude v ňom.

25. Nech sa raduje tvoj otec, a tvoja matka, a plesá tá, ktorá ťa porodila.

26. Daj mi,²⁾ synu môj, svoje srdce:³⁾ a oči tvoje nech ostríhajú moje cesty.

27. Lebo jama hlboká je neviestka: a studňa úzka cudzia žena;⁴⁾

28. čiha na ceste ako zbojník, a zabíja tých, ktorých za neopatrných poznáva.⁵⁾

29. Komu beda? Čiemu otcovi beda? Komu svady? Komu jamy? Komu bez príčiny rany? Komu podľahnuté oči?⁶⁾

30. Či nie tým, ktorí sedávajú pri víne, a usilovne vyprázdňujú poháre?

31. Nehľad na víno, keď sa žlkne, a keď sa skvie v sklenici jeho barva: vchádza lahodne,

32. ale naposledy uštipne ako had, a ako bazilíšek rozleje jed.

33. Tvoje oči pozeraj budú po cudzích (ženách), a tvoje srdce hovoriť bude prevrátené.⁷⁾

34. A budeš ako ten, ktorý spí v prostred mori, a ako snom premožený správca lodi, ktorý ztratil veslo:⁸⁾

35. a riekneš: Bili ma, ale ma nebolelo: vláčili ma, a ja som nič necítil: kedy sa prebudím, a či zasa najdem víno?¹⁾

HLAVA 24.

Rozličné pravidlá života.

1. Neusiluj sa nasledovať zlých ľudí, a nežiadať si byť s nimi:

(Vyššie 23, 17.)

2. lebo ich srdce premýšľa o lúpeži, a ich rty vravia klam.

3. Múdrostou býva stavaný dom, a rozumnosťou upevnený.

4. Skrze umenie naplnené bývajú komory, rozličným vzácnym a krásnym imaním.

5. Muž múdry je oddaný: a muž učený, mocný i silný.

6. Lebo s prozreteľnosťou počína sa válka: a vyslobodenie bude tam, kde je hojná rada.²⁾

7. Vysoká je bláznovi múdrosť, (preto aj) v bráne neotvorí úst svojich.

8. Kto zamýšľa zle učiť, toho bláznom nazvú.

9. Čo myslí blázon, je hriech: a o-havnosťou u ľudí je utrhač.

10. Keď v deň súženia ustatý zúfaš, umenšená bude tvoja sila.³⁾

11. Vytrhuj tých, ktorí sa vedú na smrť: a (tých), ktorých ťahajú k zahynutiu vyslobodzovať neprestávajú.⁴⁾

12. Keď povieš: Nestačia mi sily: ten, ktorý zkúma srdce, rozumie,⁵⁾ a udržovateľa života tvojho nič neoklame, a on odplatí človekovi podľa jeho skutkov.

13. Jedz, synu môj, med, lebo je dob-

¹⁾ Ktorá nastupuje po pití a odoberá chuť ku práci.

²⁾ Hovorí sama múdrosť.

³⁾ Buď pozorný, úprimný, poslušný.

⁴⁾ Studne, cisterny na východe, do ktorých dažďová voda stekala, sú hlboké, široké, ale k vrchu súžené, tak že ich kameňom zakrývajú. Kto do takej studne padol, nedostal sa z nej bez cudzej pomoci. Tak je temer iste ztratený ten, kto sa s cudzoložnicou zapodieva.

⁵⁾ Hebr.: a zúfalcov na svete rozmnožuje.

⁶⁾ Potupné, zlé následky opilstva. Jamy = žaláre.

⁷⁾ Nemiernosť a chlipnosť sú si veľmi blízke.

⁸⁾ Ako loď bez kormidla je vetrami sem-tam metaná a môže kedykoľvek utonúť a sa strosko-

tať, tak aj pijan môže kedykoľvek o život prísť. Preto sa opilstvo všetkým právom môže nazývať stroskotaním života, zdravia, čistoty a ctnosti.

¹⁾ Hebr.: Keď sa prebudím, dám sa zasa do toho! — Opilec býva nenapraviteľný.

²⁾ Hebr.: množstvo radcov.

³⁾ Ešte menej budeš môcť snieť nešťastia. Dôvera v Boha všetko prekoná.

⁴⁾ Napomenutie sudcov a duchovných otcov, aby sa nespravodlivo prenasledovaných zaujali.

⁵⁾ Či môžeš prispieť bližnému svojmu; i opustenie dobrého môže byť hriechom.

rý, a plášť, lebo je sladký tvojmu hrdlu.

14. Tak aj učenie múdrosti pre tvoju dušu: Keď ju nalezneš, budeš mať nádej v poslednom čase a tvoja nádej nezahynie.

15. Nečíň úkladov a nehľadaj bezbožnosti v dome spravodlivého, a ne-kaz mu odpočinok.¹⁾

16. Lebo sedemkrát padá spravodlivý²⁾ a povstáva: ale bezbožní padajú v zlom.

17. Keď tvoj nepriateľ padne, neraduj sa, a nad jeho padnutím nech neplesá tvoje srdce,

18. aby azda nevidel to Pán, a neľúbilo by sa mu to, a odňal by od neho svoj hnev.³⁾

19. Nevaď sa so zlými, a nenasleduj bezbožných:

20. Lebo zlí nemajú nádeje pre budúcnosť, a svieca bezbožných zhasne.

21. Boj sa Pána, synu môj, i kráľa: a nemiešaj sa medzi pomluvačov.

22. Lebo náhle nastane ich záhuba: a zahynutie oboch tých,⁴⁾ kto zná?

23. Aj toto je pre múdrych:⁵⁾ Ohľad brať na osobu⁶⁾ pri súde je nedobre.

(III. Mojž. 19, 15.)

24. Ktorí hovoria bezbožnému: spravodlivý si: tých preklínať budú ľudia, a nenávidieť ich budú pokolenia.

25. Ktorí ho karhajú, tí budú chválení: a príjde na nich požehnanie.⁷⁾

26. Kto odpovedá pravé slová, ľúba rty.⁸⁾

¹⁾ Na skutky spravodlivých nehľad podozrivým okom a neruš jeho pokoj.

²⁾ Lebo chybiť je ľudskou vecou, ale spravodlivý nezotrvá vo svojom hriechu. Okrem toho poklesky spravodlivých sú malé a pochádzajú zo slabosti a nedonášajú ich o život duše, o vieru, nádej, lásku a milosť.

³⁾ A preniesol na teba.

⁴⁾ Tak tých, ktorí sa Pána neboja, ako tých, ktorí kráľa neposlúchajú.

⁵⁾ Nadpis k nasledujúcim prísloviám.

⁶⁾ Na rod, moc a slávu.

⁷⁾ Od Boha.

⁸⁾ Akoby ľúbali človeka na znak priateľstva. Kto odpovedá slová srovnávajúce sa s pravdou, najmä pred súdom.

27. Vonká obstaraj svoje dielo, a u-silovne obrábaj svoje pole, aby si po-
som vystavil svoj dom.¹⁾

28. Nebývaj svedkom bez príčiny²⁾ proti svojmu bližnému: a nikoho lahodne nenahovárav svojimi rtami.³⁾

29. Nehovor: Ako mi učinil, tak mu učiním: odplatím každému podľa jeho skutkov. (Vyššie 20, 22.)

30. Prešiel som poľom človeka lenivého a vinicou muža blázna:

31. a hľa, všetko zaplňovala žihľava, a jeho povrch pokrylo trnie, a kamen-ná ohrada bola sborená.

32. Keď som to videl, vzal som si k srdcu, a príkladom tým naučil som sa kázni.⁴⁾

33. Málo pospíš, hovorím, málo po-driemeš, málo složíš ruky, aby si od-počinul,

34. v tom príjde na teba núdza ako behúň, a žobrota ako muž ozbrojený.

HLAVA 25.

O úcte Božej a kráľovskej. Pokora, pobož-nosť a iné ctnosti.

1. Aj toto sú príslovie Šalamúnove, ktoré sossbierali mužovia Ezechiáša, kráľa judského.

2. Sláva Božia je skrývať vec, a sláva kráľova je vyskúmať vec.⁵⁾

3. Vysokosť nebies a hlbokosť zeme a srdce kráľov je nevyzpytateľné.⁶⁾

4. Oddiaľ trosky od striebra a ukáže sa nádoba najčistejšia:

5. Oddiaľ bezbožnosť od tvári krá-lovej, a bude utvrdený jeho trón spravodlivosťou.⁷⁾

¹⁾ Najprv sa postaraj o to, z čoho budeš žiť a potom zakladaj svoju domácnosť.

²⁾ Bez pravej príčiny.

³⁾ Aby k tvojmu prospechu krivo svedčil.

⁴⁾ Vzal som si to na výstrahu.

⁵⁾ Tajnosť veľkosti Božej leží v nevyzpytateľ-ných jeho slovách a úmysloch. Sláva kráľova je skrytú krivdu objaviť, všade spravodlivosť konať.

⁶⁾ Ale nie pre Boha. — Nespoľahni sa na o-kamžitú priazeň kráľovu.

⁷⁾ Dobrotu, blaho a šťastie len vtedy môžeme očakávať od mocnárov, keď majú ctnostných a spoľahlivých radcov.

6. Neukazuj sa slávnym pred kráľom, a nestávaj na mieste zámožných.¹⁾

7. Lebo je lepšie, keď sa ti povie: Postúp sem: než abys bol ponížený pred kniežaťom. (Luk. 14, 10.)

8. Čo videli oči tvoje, neprednášaj hneď v svade: aby si potom nemohol napraviť,²⁾ keď si zneuctil svojho priateľa.

9. Záležitosť svoju pokonaj s priateľom svojim, ale tajnosti cudziemu nevyjavuj.

10. aby ťa azda nezhanil, keď to počuje, a neprestal si vytýkať.

Milosť a priateľstvo vyslobodzujú: tieto si zachovaj, aby si nedošiel hanby.

11. Zlaté jablká na strieborných miskách³⁾ je, kto povie slovo v svojom čase.

12. Zlatá naušnica a skvelá perla je, kto karhá múdreho a poslušného.⁴⁾

13. Ako studený sňah v deň žatvy,⁵⁾ taký je verný posol pre toho, kto ho poslal, uspokojuje jeho dušu.

(Nižšie 26, 6)

14. Ako oblaky a vietor, ktorý neprímáša dážďa, taký je chvastavý muž, ktorý nesplní, čo sľúbi.

15. Trpezlivosťou obmäkčené knieža a mäkký jazyk láme tvrdosť.⁶⁾

16. Keď najdeš med, jedz, koľko ti je dosť, aby si ho azda presýtený nevyvrátil.⁷⁾

17. Zdržuj nohu svoju od domu blízkeho svojho, aby niekto sytý súc teba, nemal ťa v nenávisti.⁸⁾

18. Šíp, a meč, a ostrá strela je člo-

vek, ktorý hovorí proti svojmu blížnému krivé svedectvo.

19. Zub vyžraný, a noha ustatá je ten, ktorý dôveruje nevernému v deň úzkosti,

20. a jako ten, kto tratí plášť v zimný deň:¹⁾ Ako ocot na sanitre, taký je,²⁾ kto spieva pesničky srdcu zarmútenému. Ako moľ rúchu, a červ drevu: tak škodí srdcu zármutok človeka.

21. Keď tvoj nepriateľ má hlad, nakŕm ho: Keď ho smädí, daj sa mu vody napiť: (Rim. 12. 20.)

22. lebo žeravé uhlie shromažďíš na jeho hlavu,³⁾ a Pán odplatí tebe.

23. Polnočný vietor rozháňa dážď,⁴⁾ a zarmútená tvár utrhačný jazyk.

24. Lepšie je sedieť v kúte na streche, ako so svadnou ženou v spoločnom dome. (Vyššie 21, 9.)

25. Studenou vodou žižnivej duši je novina dobrá z ďalekej zeme.

26. Prameň nohou zamútený, a zkažená studňa je spravodlivý, padajúci pred bezbožným.⁵⁾

27. Ako tomu, kto mnoho medu jie, nie je dobre: tak kto zkúmateľom je veľbnosti, premožený bude od slávy.⁶⁾

(Eccli. 3, 22.)

28. Ako otvorené mesto a bez múrovanej ohrady, taký je muž, ktorý nevie v reči mierniť ducha svojho.

HLAVA 26.

Blázni a lenivci sú opovrzenia hodní.

1. Ako sňah v lete, a dážď v žatve, tak nepríslušná je bláznovi češť.

2. Ako vták sem-tam preletuje, a vrabec dľa vôle lieta: tak kliatba bez

¹⁾ Nehľadaj vyznačenia, lebo ony sú spojené s farchou.

²⁾ Chráň sa súdov; snadno sa deje krivda, ale ťažko sa napravljuje.

³⁾ Ako krásne sú jablka na miskách zo striebra vypracovaných podávané.

⁴⁾ Hebr.: Naušnica zlatá a ozdoba z rýdzeho zlata (je) trestateľ múdry u toho, kto poslúcha.

⁵⁾ Na východe chladievajú nápoje sňahom, ako u nás ľadom.

⁶⁾ Hebr.: kosti. Ustavičným opakovaním láme najtvrdší odpor.

⁷⁾ I najväčšie rozkoše sa musia mierne užívať.

⁸⁾ Nenavštevuj často blízkeho, aby si sa mu nezunoval.

¹⁾ V zime odhadzovať plášť je hlúposť.

²⁾ Ocot na sanitre budí zlý zápach, tak spev budúci nevôľu zarmútenému.

³⁾ Zahanbiť ho a on rozpáli sa bolesťou ľútosti.

⁴⁾ Ktorý je podvodný lhár.

⁵⁾ Na obe je smutno hľadiť, reč je o tých, ktorí z bázne pred ľuďmi odpadávajú od pravdy.

⁶⁾ Dobré je rozmýšľať a rozvažovať o veciach Božích, ale keby sme zo všetečnosti chceli ísť ďalej než s našim obmedzeným rozumom smieme, upadli by sme do bludov.

príčiny¹⁾ vyslovená, na nikoho nepadne.

3. Bič na koňa, a úzda na osla, a prút na chrbát nemúdrych. (Vyššie 22, 13.)

4. Neodpovedaj bláznovi podľa jeho bláznovstva,²⁾ aby si aj ty jemu nebol podobný.

5. Odpovedz bláznovi dľa jeho bláznovstva,³⁾ aby sa sebe nezdal múdрым byť.

6. Krivý je na nohy a pije nepravosť, kto odkazuje reči od posla bláznivého.⁴⁾

7. Ako krivý nadarmo má krásne lýtka: tak nepristane ústam bláznov príslovie.

8. Ako kto kladie kameň na hromadu Merkuria:⁵⁾ taký je, kto činí bláznovi česť.

9. Ako keď sa tŕň zapichol do ruky opilého: tak je múdra prípoveď v ústach bláznov.⁶⁾

10. Súd dokonáva rozpory: a kto ukladá bláznovi mlčanie, krotí hnev.

11. Ako pes, ktorý sa navracia k svojmu vývratku, taký je blázon, ktorý opakuje svoje bláznovstvo.

12. Videl si človeka, ktorý sa zdá sám sebe byť múdрым? Viac bude mať nádeje blázon než on.⁷⁾

13. Rieka lenivec: Lev je na ceste, a ľvica na uliciach!

14. Ako sa dvere obracajú na svojich stežajách, tak lenivý na svojej loži.

¹⁾ Bez príčiny vynesené zlorečenia odletia bez výsledku ako vták.

²⁾ Prijímajúc jeho stanovisko, jeho bláznovstvo vážne vykladajúc.

³⁾ Hrubo ho odbaviac ako to jeho bláznovstvo zasluhuje; nech si nenamýšľa, že je múdry a ty nevieš mu odpovedať, odpoveď mu ostro.

⁴⁾ Kto sa spolieha na blázna, bude mať mnoho nepríjemností a neprijde nikdy ku cieľu.

⁵⁾ Pohami stavali vedľa cesty sochy modle Merkuria, a počestní z úcty kladli vedľa nej kamene aby ich ochraňoval, z čoho povstali veľké hromady. Bláznovi preukazovať česť je ako na takúto hromadu skaly skladať, modlárstvo preukazovať.

⁶⁾ Ako opitý necíti, keď sa mu tŕň zabodne do ruky, tak blázon nepochopí múdrej reči.

⁷⁾ Viac môžeme očakávať od blázna ako od namysleného múdrego.

15. Schováva lenivý svoju ruku pod pazuchu, a namáha sa, keď ju má k ústam svojim dostať. (Vyššie 19, 24)

16. Lenivcovi sa zdá, že je múdřejší než sedem mužov, ktorí vravia múdre prôpovede.

17. Ako kto lapá psa za uši,¹⁾ tak je ten, kto mimo ide netrepezlivý, a zamieša sa do hádky druhého.

18. Ako je vinný ten, kto hádže strely a kopije smrteľné:

19. tak muž, ktorý škodí ľstive svojmu priateľovi: a keď ho postihnú, hovorí: Zo žartu som to urobil.²⁾

20. Keď nebude drevo, vyhasne oheň: a keď nebude klebetníka, utíchnu sváry.

21. Ako uhlie k rozneteniu a drevo k ohňu (patria), tak hnevľivý človek podpaľuje sváry. (Vyššie 15, 10)

22. Slová klebetníkov sú ako sprostné, a predsas vnikajú až do vnútornosti tela.

23. Ako keby si chcel nečistým striebrom ozdobiť nádobu hlinenú,³⁾ tak sú rty naduté so zlým srdcom spojené.

24. Po jeho rtách poznáva sa nepriateľ, keď skladá v srdci lešť.

25. Keď by i ponížil svoj hlas,⁴⁾ never mu: lebo sedmoraká⁵⁾ nepravosť je v jeho srdci.

26. Kto ľstive kryje nenávisť, toho zlosť vyjaví sa v rade.⁶⁾

27. Kto (inému) jamu kope, sám do nej padá; kto valí (hore) kameň, obráti sa na neho.

28. Ošemetný jazyk nemiluje pravdy: a šmikľavé ústa spôsobia pády.⁷⁾

¹⁾ A tým psa dráždi, aby ešte viac brechal a hrýzol.

²⁾ Lepší zjavný nepriateľ ako úlisný, falošný priateľ.

³⁾ Lepšie: črep. Môže sa lišťať, ale zostane bezcenný. Ako postriebka má zakryť hlinu, tak liškavé ústa zlostné srdce.

⁴⁾ Keby i ponížene, prívetive hovoril.

⁵⁾ Dokonalá.

⁶⁾ Pokrytec zakrýva svoju nenávisť, ale pri súde vydá všetek hnev.

⁷⁾ Nemravné reči spôsobia škodu, zvláštne u mládeže.

HLAVA 27.

O samochvále, o hneve, o priateľstve, miernosti a iných ctnostiach.

1. Nechlúb sa zajtrajším dňom, lebo nevieš, čo budúci deň prinesie.

2. Nech ťa chváli iný, a nie tvoje ústa: cudzí, a nie tvoje rty.¹⁾

3. Ťažký je kameň, a vážny je piesok: ale hnev bláznov je ťažší od obidvoch.²⁾ (Ekk. 22, 18.)

4. Hnev nemá milosrdenstva, ani prudká prchivosť: a útok popudeného kto bude môcť sniesť?³⁾

5. Lepšie je zjavné dohováranie, ako tajné milovanie.⁴⁾

6. Lepšie sú rany od milujúceho, ako lstivé bozky od nenávisníka.

7. Duša sýta pošliape plášť (medový): ale lačná duša aj horké prijme za sladké. (Job. 6, 7.)

8. Ako vták, ktorý od svojho hniezda odletuje, je muž, ktorý opúšťa svoje miesto.⁵⁾

9. V masti a v rozličných vôňach Kochá sa srdce: tak býva osladená duša dobrými radami priateľa.

10. Priateľa svojho, a priateľa otca svojho neopúšťaj: a nevstupuj do domu brata svojho v deň svojho súženia.⁶⁾ Lepší je blízky sused, ako ďaleký brat.

11. Pilnuj múdrosť, synu môj, a obveseľ moje srdce, aby si mohol odpovedať tomu, kto by ti niečo vytýkal.⁷⁾

¹⁾ Čo sa máš chváliť. Kto ťa pozná, ten toho nepotrebuje. Keď ťa neznajú, pomni, že pravá ctnosť rada má skrytosť. Kým žiješ, niet času na chvály, nech ťa chváli a odporúča posledný deň. (Cyr. Alex.)

²⁾ Hnev bláznov je nesnesiteľný; každý musí trpieť, keď sa rozzlostí.

³⁾ Hebr.: ale kto obstoí pred závisťou?

⁴⁾ Ktoré chyby priateľove pred ním zastiera.

⁵⁾ Človek ľahkomyselne opúšťajúci rodné miesto, padá do nebezpečenstva; i duša opúšťajúca svoje bydlisko, svoj pokoj v Bohu, vrhá sa do nebezpečenstva zahynutia.

⁶⁾ V čas núdze id' radšej ku priateľovi ako ku bratovi.

⁷⁾ Aby si sa mohol odvolať na svoju výchovu; lebo múdry syn je najlepšie svedectvo o čestnosti otcovej.

12. Opatrný sa skryje, keď vidí zlé, ale hlúpi idú ďalej a trpia škody.

(Vyššie 22, 3.)

13. Vezmi rúcho toho, ktorý sa zaručil za cudzinca: a miesto od cudzieho vezmi od neho záloh. (Vyššie 20, 16.)

14. Kto v noci vstáva a žehná bližnému svojmu hlasom veľkým, podobá sa tomu, ktorý mu kľaje.¹⁾

15. Strecha, cez ktorú kvapká v čase zimnom a svadlivá žena sú sebe rovné.²⁾ (Vyššie 25, 24.)

16. kto ju zadržuje, jakoby chcel vietor držať, a oleja do svojej pravice nabírať.³⁾

17. Železo sa ostrí železom, a človek ostrý zrak svojho priateľa.⁴⁾

18. Kto opatruje figový strom, bude jesť jeho ovocie: a kto je strážcom svojho pána, bude oslávený.

19. Ako sa vo vode ukazuje tvár (do nej) hľadiacich, tak srdcia ľudské zjavné sú opatrným.⁵⁾

20. Peklo a priepasť sa nikdy nezaplnia: tak sú i oči ľudské nenasýtné.

21. Ako sa zksuše striebro v topnici,⁶⁾ a zlato v peci, tak zkušany býva človek ústami toho, kto ho chváli.⁷⁾ Srdce nespravodlivého hľadá zlé, ale srdce úprimného hľadá múdrosť. (Vyššie 17, 3.)

22. Keby si blázna v mažiari, ako krúpy tlkom otkal, jeho bláznovstvo nebude odňaté od neho.

23. Pilne dozerať, ako vyzerá tvoj dobytok, a dávaj pozor na svoje stáda;

24. lebo nebudeš mať vždycky moci:⁸⁾ ale ani koruna nebýva daná od pokolenia do pokolenia.

¹⁾ Kto žehná pochlebne a v neprihodný čas, ten neosoží.

²⁾ Pred nimi doma neobstoíš.

³⁾ Ako by chcel olej v ruke zavrieť; vtečie mu a zamastí ho: marná práca!

⁴⁾ Činí ho schopnejším k ctnosti a dobrému; človek človeka cvičí.

⁵⁾ Obraz srdca sú myšlienky, city a žiadosti a dľa týchto sa poznáva človek.

⁶⁾ V panvi na roztopenie, rozpúšťanie striebra.

⁷⁾ Kto sa vypína následkom rečí ľudských nie je opravdive múdrym a ctnostným.

⁸⁾ Blahobyť a bohatstvo sú pominuteľné.

25. Keď sa otvárajú lúky a ukazujú sa zelené byliny, shromažďuje sa seno s hôr.

26. Barance sú na tvoj odev: a kozľatá na zaplatenie poľa.¹⁾ (I. Tim. 6, 8.)

27. Maj dost²⁾ na koziom mlieku ku svojmu pokrmu a ku potrebám svojho domu: a k živnosti tvojim slúžkam.

HLAVA 28.

Rozličné naučenia. Bez príčiny nemáme sa báť. Nepravosti nemajú ostať bez trestu. S vrahami nemáme obcovať, ani rodičov okrádať.

1. Bezbožný uteká, hoc ho nikto neprenasleduje: ale spravodlivý bude ako smelý lev bez strachu.

2. Pre hriechy krajiny (bude) mnoho v nej kniežat:³⁾ ale keď sú ľudia múdri a porozumejú tomu, čo sa im hovorí,⁴⁾ život vodcov bude predĺžený.⁵⁾

3. Muž chudobný, ktorý utíska chudobných,⁶⁾ podobný je prívalu, ktorým sa pripravuje hlad.

4. Ktorí prestupujú zákon, chvália bezbožného: ale ktorí zachovávajú, rozhorlia sa proti nemu.

5. Zlí ľudia nemyslia na súd: ale ktorí hľadajú Pána, na všetko pozorujú.

6. Lepší je chudobný, ktorý chodí vo svojej prostote, než boháč na cestách nepravých. ((Vyššie 19, 1.)

7. Kto zachováva zákon je syn múdry: ale kto kŕmi žráčov,⁷⁾ robí hanbu svojmu otcovi.

8. Kto hromadí bohatstvo úrokami a úžerou, štedrému k chudobným ich shromažďuje.⁸⁾

9. Kto odvracia svoje uši, aby ne-

slyšal zákon, toho modlitba bude ohavnou.

10. Kto svádza spravodlivých na zlú cestu, padne do svojej záhuby: a majetkom jeho vládnuť budú¹⁾ úprimní.

11. Múdrym zdá sa byť sám sebe boháč,²⁾ ale chudobný opatrný ho vyskúma.

12. V plesaní spravodlivých je veľká sláva: ale keď panujú bezbožní, ľudia padajú do záhuby.

13. Kto tají svoje priestupky, neobstojí: ale kto ich vyzná a opustí, dôjde milosrdenstva.

14. Blahoslavený človek, ktorý je vždy bojazlivý:³⁾ ale kto je tvrdej myšli,⁴⁾ upadne do zlého.

15. Ručiaci lev, a lačný medveď, je bezbožné knieža nad chudobným ľudom.

16. Knieža bez rozumu mnohých utlačí bezprávne: ale kto nenávidí lakomstvo, predĺži svoje dni.

17. Človeka, ktorý je obťažovaný krvou ľudskou,⁵⁾ hoc by utiekol až k jame, nikto nezadrží.

18. Kto chodí úprimne, bude zachovaný; kto kráča po nepravých cestách, zrazu padne.

19. Kto obrába svoje pole, nasýti sa chlebom: ale kto sa oddáva záhaľke, naplnený bude nedostatkom.

(Vyššie 12, 11; Eccl. 20, 30.)

20. Verný muž bude veľmi chválený:⁶⁾ ale kto ponáhľa sa zbohatnúť, nebude bez viny.⁷⁾ (I. Tim. 6, 9.)

21. Kto pri súde hľadá na osobu, nečiní dobre: taký i za kus chleba opustí pravdu.

¹⁾ Budeš si mať za čo pole kúpiť.

²⁾ Hebr.: Nadto je tu dostatok mlieka kozieho.

³⁾ Rýchle sa menia, čo je na škodu krajine.

⁴⁾ Že vzbura škodí.

⁵⁾ Hebr.: pre človeka rozumného a umelého trvanlivo býva (panovanie).

⁶⁾ Keď chudobný príjde k moci a utláča iných.

⁷⁾ Kto obcuje s nemiernymi.

⁸⁾ Sám ho neužije, ale dostane sa inému, ktorý by ho šetrne užíval a dľa vôle Božej štedre dával z neho chudobným.

¹⁾ Hebr.: obdrží dobré (od Boha). Bezbožný dáva zlé rady, a potom sa raduje, keď sa inému zle vodí.

²⁾ Lebo svoje bohatstvo svojej opatrnosti pripisuje, lebo mu mnohí lichotia, lebo i také môže, čo chudobný nemôže.

³⁾ Ktorý bojí Boha a chráni sa zlého.

⁴⁾ Kto nemá svätej bázne.

⁵⁾ Ktorý krv ľudskú prelieva; i kto chudobného olupuje, tak sa nazýva, Ekl. 31, 35.

⁶⁾ Hebr.: požehnaný. Poctivec, ktorý všetko činí dľa prikázania Božieho, dôjde požehnania.

⁷⁾ Kto chytré chce zbohatnúť, nebude sa štiť ani zlých prostriedkov.

22. Muž, ktorý ponáhľal sa zbohatnúť, a závidí iným, nevie, že príjde naň núdza. (Vyššie 13, 11.)

23. Kto karhá človeka, nájde u neho potom milosť viac, než ten, ktorý ho lichotením jazyka klame.

24. Ktorý ujíma niečo svojmu otcovi a matke a hovorí, že je to nie hriech,¹⁾ účastníkom je vražedníka.

25. Kto sa rozhadzuje a roztahuje,²⁾ vzbudzuje sváry: ale kto dôveruje v Pánovi, bude uzdravený.³⁾

26. Kto dôveruje svojmu srdcu,⁴⁾ je blázon: ale kto kráča múdre, bude vyslobodený.

27. Kto dá chudobnému, nebude mať núdze: ale kto pohŕda prosiacim, trpieť bude nedostatok.

28. Keď povstávajú bezbožní, skrývajú sa ľudia: ale keď tí zahynú, rozmnožia sa spravodliví.

HLAVA 29.

Priestupok treba trestať. Chudobu neslobodnotu piť, služba Božia sa má rozširovať. Deťom netreba shovievať. V mlúvení máme byť prozreteľnými.

1. Na človeka, ktorý tvrdošijne pohŕda tým, ktorý ho napomína, príde náhla zkaza: a nebude mu pomoci.

2. Keď sa množia spravodliví, raduje sa ľud: ale keď sa dostanú k panstvu bezbožní, stonať bude národ.

3. Muž, ktorý miluje múdrosť, obveseluje svojho otca: ale kto vydržiava neviestky, ztratí majetok. (Luk. 15, 13.)

4. Kráľ spravodlivý pozdvihuje zem, muž lakomý ju hubí.⁵⁾

¹⁾ Lebo po rodičoch i tak on bude dedič, alebo že je už pánom v dome.

²⁾ Vypína. Kto chytro zbohatnúť chce, nebude so svojimi blíznymi žiť v pokoji.

³⁾ Kto dôveruje v Pánovi, tomu sa bude dobre dať a bude v pokoji žiť.

⁴⁾ Kto sa na svoj rozum a silu spolieha.

⁵⁾ Hebr.: Kráľ právom upevňuje zem, ale muž, ktorý berie dary, borí ju; muž, ktorý nehľadá na právo, podporuje nepravosť, taký „muž darov“ hubí zem i ľud.

5. Človek, ktorý lahodnými a smyselnými rečami hovorí so svojím priateľom, rozostiera sieť jeho krokom.

6. Muža bezbožného, ktorý hreší, zapletie osídlo: ale spravodlivý bude chvály spievať a radovať sa.¹⁾

7. Spravodlivý zná záležitosť chudobných:²⁾ ale bezbožný nemá (do toho) rozumnosti.

8. Ľudia opovržení³⁾ rozniecujú mesto: ale múdri odvracajú hnev.⁴⁾

9. Keď sa múdry muž háda s bláznom, či sa hnevá a či sa smeje, nemá pokoja.⁵⁾

10. Krvožiznívi ľudia nenávidia prostého: ale spravodliví záujmu sa jeho duše.

11. Blázon vypúšťa všetok svoj duch: múdry odkladá a zdržuje na potom.⁶⁾

12. Knieža, ktoré rado poslúcha lživé reči, máva všetkých služobníkov bezbožných.

13. Chudobný a veriteľ stretávajú sa: oboch osvecuje Pán.⁷⁾ (Vyššie 22, 2.)

14. Trón kráľa, ktorý súdi v pravde chudobného, bude na veky utvrdený.

15. Prút karhania dáva múdrosť: ale dieťa, ktorému sa dáva po vôli, zahabuje svoju matku.⁸⁾

16. Keď sa rozmnožujú bezbožníci, rozmnožujú sa nešlachetnosti: ale spravodliví budú vidieť ich pád.

17. Vyučuj svojho syna, a občerství ťa, a spôsobí rozkoš tvojej duši.

18. Keď nebude proroctva,⁹⁾ rozvieri

¹⁾ Že vyhol nešťastiu.

²⁾ a ujíma sa ich horľive.

³⁾ Hebr.: vysmievači, tí slobodomyselníci, ktorí všetko, čo je sväté, tupia.

⁴⁾ Vzpúru, odboj.

⁵⁾ S bláznom nedojdeš konca; či mu prídeš po dobrom a či po zlom, „s bláznom nič nevykonáš.“

⁶⁾ Blázon všetko naraz povedá, čo vie, vyjavuje i tajnosti svoje, múdry uvažuje okolnosti a zdržuje sa.

⁷⁾ Obidvom dal život a zachováva i chudobného i bohatého.

⁸⁾ Lebo matka viac popúšťa dieťaťu než otec.

⁹⁾ Tu nie je reč o skutočných prorokoch, ale o takých v ďalšom smysle o učiteľoch viery a náboženstva, akými sú i múdri.

sa ľud: ale kto zachováva zákon, je blahoslavený.

19. Služobník nemôže byť napravený slovami:¹⁾ lebo čo riekneš, rozumie, ale odpovedať nechce.

20. Videl si človeka, ktorý prenáhle-
no hovoríeva? Od toho sa skorej do-
čkáš bláznovstva než nápravy.²⁾

21. Kto od detinstva rozkošne chová
svojho sluhu, potom zkusí, že je vzdor-
ovitý.

22. Hnevливý človek vzbudzuje sva-
dy: a kto je snadný k hnevu, bude k hre-
šeniu náchyľnejší.

23. Za pyšným kráča poníženie: ale
pokorný duchom dôjde slávy.

(Job, 22, 29.)

24. Kto sa delí so zlodejom, nenávi-
dí svoju dušu,³⁾ slyší zaklínanie, a ne-
oznamuje ho.⁴⁾

25. Kto sa bojí človeka, rýchle pad-
ne: kto dúfa v Pánovi, bude pozdvih-
nutý.

26. Mnohí hľadajú tvár kniežaťa: ale
súd nad všetkými vychádza od Pá-
na.⁵⁾

27. Spravodliví majú v ohavnosti mu-
ža bezbožného: a bezbožní majú v o-
havnosti tých, ktorí po pravej ceste krá-
čajú.

Syn, ktorý zachováva slová (otco-
ve), bude bez zahynutia.

HLAVA 30.

Príslovia Agura syna Jakeovho.

1. Slová shromažďovateľa syna Vy-

¹⁾ neposlúcha, nedbá na slová, teda inak než
púhymi slovami napravený byť musí.

²⁾ Hebr.: Lepšia je nádej v bláznovi než v ta-
kom.

³⁾ Tak hreší ako zlodej sám a má očakávať
trest.

⁴⁾ Kto počul verejné a slávnostné zaklínanie,
lepšie povedano: preklínanie neznámeho vinníka,
povinný bol ho oznámiť, jestli ho poznal; ináč
padla kliatba i na neho. (Levit. 5, 1.)

⁵⁾ Boh je pán všetkých sudcov; jeho súd je
platný a smerodajný. Radšej Bohu oddaj svoju
vec, než by si mal všetko úfať od ľudí.

davateľovho.¹⁾ Videnie, ktoré mluvil
muž, s ktorým je Boh, a ktorý je po-
silnený od Boha, ktorý prebýval s ním,
hovorí:

2. Najnerozumnejším som z mužov,
a ľudskej múdrosti nemám.²⁾

3. Nenaučil som sa múdrosti, a ume-
nia svätých neznám.

4. Kto vystúpil na nebe, a sostúpil?³⁾
Kto držal vietor vo svojich rukách?⁴⁾
Kto shrnul vody ako do rúcha?⁵⁾ Kto
ustálil všetky končiny zeme?⁶⁾ Ktoré je
meno⁷⁾ jeho, a také meno jeho syna,⁸⁾
či vieš?

5. Všetky slová Božie sú zkúšané
ohňom, on je štítom dúfajúcich v ňom.⁹⁾

(Žalm 11, 7.)

6. Nepridávaj ničoho k jeho slovám,
aby si nebol karhaný a jako lhár po-
stihnutý.

(V. Mojž. 4, 2; 12, 32)

7. Dve veci som žiadal od teba (Bo-
že), neodopri mi ich, prv než umriem.

8. Márnosť¹⁰⁾ a lživé reči vzdial odo
mňa. Žobroty a bohatstva mi nedávajú:
len k živnosti potrebných vecí mi po-
praj:

9. aby som azda nebol nasýtený, a
k zapreniu (teba) privábený, a neriekol:
Kto je Pán? Alebo aby som biedou dc-
hnaný nekradol a skrivodlive neprisa-
hal skrze meno môjho Boha.

¹⁾ V hebrejskom je: Slová Agura, syna Jake-
ovho; latinský preklad podáva to doslovne.

²⁾ Nemám ani toľko rozumu ako obecný člo-
vek; vyznáva nedostatočnosť svojho rozumu.

³⁾ Nikto; teda odtiaľ poznanie vecí nebeských
na zem priniesť nemôže.

⁴⁾ Hebr.: Kto sobral vietor do svojich hrstí?
Tak aby ho zadržať a pustiť mohol.

⁵⁾ Horná voda je v oblakoch ako v dutom rú-
chu sviazaná a nemôže dolu spadnúť.

⁶⁾ Hranice zeme proti moru. Vo všetkom javí
sa všetko zemské prevyšujúca bytnosť, ktorú vy-
stihnúť darmo namáha sa človek.

⁷⁾ Je nekonečný, nijaké meno ho nemôže vy-
javiť. (Tom.)

⁸⁾ Mieni druhú božskú osobu, ktorá už v 8.
hlave ako osobná múdrosť vystúpila.

⁹⁾ Všetky slová Božie sú čistá pravda; preto
sú štítom jeho verným proti každému nebezpeč-
stvu a mamu.

¹⁰⁾ Každá faleš.

10. Nežaluj¹⁾ na služobníka u jeho pána, aby ti azda nezlorečil, a ty aby si nepadol.²⁾

11. (Je) pokolenie,³⁾ ktoré svojmu otcovi zlorečí a svojej matke nedobrorečí;

12. pokolenie, ktoré zdá sa sebe byť čistým, avšak od svojich nečistôt nie je obmyté;

13. pokolenie, ktoré má meče miesto zubov, a žuje svojimi črenovými zubami, aby sožralo chudobných so zeme, a biednych z ľudí.

15. Pijavice majú dve dcéry, ktoré hovoria: Daj, daj! Tri veci sú nenasytiteľné, a štvrtá, ktorá nikdy nepovie: Dosť!

16. Peklo a ústa života,⁴⁾ a zem, ktorá sa nenasycuje vodou: oheň však nikdy neriekne: Dosť!⁵⁾

17. Oko, ktoré sa posmieva otcovi, a ktoré pohŕda plodom svojej matky, nech vyklújú potoční krkavci, a nech ho zjedia orličatá!

18. Tri veci sú mi nesnadné, a štvrtej dokonca neznám:

19. Cesty orla na nebi, cesty hada na skale, cesty lode uprostred mora, a cesty muža za mladi.⁶⁾

20. Taká je i cesta ženy cudzoložnej, jje, a utrie si ústa a povie: Neurobila som nič zlého.

21. Pod troma vecmi pohybuje sa zem, a štvrtú nemôže sniesť:⁷⁾

22. pod sluhom, keď kráľuje:⁸⁾ pod bláznom keď sa nasýti pokrmom:⁹⁾

23. pod nenávidenou ženou,¹⁰⁾ keď

bola vziata za manželku: a pod slúžkou, keď dedičkou býva svojej panej.¹⁾

24. Štyri veci sú najmenšie na zemi, ale sú múdrejšie nad mudrcov:

25. Mravec, ľud nesilný, ktorého však pripravujú si v žatve pokrm;

26. kráľik, ľud slabý, ktorý však robí si na skale svoju ložu;

27. kobyľky, ktoré nemajú kráľa, a predsa všetky vychádzajú po svojich húfoch:²⁾

28. jašterica, ktorá sa podopiera rukama a predsa býva v domoch kráľovských.³⁾

29. Tri veci sú, ktoré dobre vykračujú, a štvrtá, ktorá šťastlivo chodí:

30. lev, najsilnejší medzi zvieratmi. nebojí sa nikoho, s ktorým sa stretne;

31. kohút⁴⁾ prepásaný na bedrách: a baran:⁵⁾ a nieto toho kráľa, ktorý by sa mu sprotivil.⁶⁾

32. Keď sa blázon dostane na vysoké miesto, ukáže sa, že je bláznom: lebo keby bol mal rozumu, bol by si na ústa ruku položil.⁷⁾

33. Kto silne stiská vemä, aby vydojil mlieko, vytiskne maslo: a kto silne siaka, vyvedie krv: a kto vzbudzuje hnev spôsobí roztržky.⁸⁾

HLAVA 31.

Vystriha pred smilstvom a opilstvom. Chvála statočnej ženy.

1. Slová Samuela kráľa. Videnie, ktorému ho vyučila jeho matka.⁹⁾

¹⁾ Skrivodlive; neosočuj.

²⁾ Osočovaný sluha dostane trest od pána a bude ti kliat; jeho kliatba má svoju príčinu, padne na teba.

³⁾ Uvedené štyri triedy neslávných ľudí: nevďační, pyšní, pokrytci a ukrutníci.

⁴⁾ Chlipna: žena.

⁵⁾ Tieto štyri veci vzťahujú vykladatelia na krvoživnosť, rozkoš, lakomstvo a vysokomyseľnosť.

⁶⁾ Lebo nenechá stopy po sebe.

⁷⁾ Hebr.: ba pod štyrma, ktoré nemôže sniesť; ony vyvracajú všetkú spravodlivosť a neverný poriadok.

⁸⁾ Lebo by utláčal ľud zo strachu, aby neutralizoval moc.

⁹⁾ Lebo potom by sa vymáňal nad iných.

¹⁰⁾ Pod zapudzenou ženou, keď sa za iného vydá. Dľa iných: pod mrzutou starou dievkou.

¹⁾ Správnejšie: ktorá svoju paniu vytisne a potom jej miesto zaujme.

²⁾ Ako keby vodcu mali.

³⁾ Zvláštny druh škodnej jašterice, ktorá vo východných krajinách húfne dostáva sa i do najlepších domov.

⁴⁾ Dľa iných: Kôň.

⁵⁾ Lepšie: cap. Samé zvieratá, ktoré si pyšne vykračujú, akoby ony predok viedli.

⁶⁾ Azda miesto: Kráľ, proti ktorému nikto nepovstáva. Táto reč vzťahuje sa vlastne na kráľa v jeho všetko opanujúcej moci a vysokosti.

⁷⁾ Bol by mlčal a nedral sa hore, vidiac, že na vyššom mieste jeho rozum nedostačí.

⁸⁾ I v napomínaní zadrž vieru; lebo hnevom ešte väčší oheň podpáliš.

⁹⁾ Táto matka je azda i Agurova, a tak by bol Samuel Agarovým bratom.

2. Čo,¹⁾ milý môj? Čo, miláčku môjho života? Čo, miláčku mojich sľubov?

3. Nedávaj ženám svojho majetku, ani bohatstva tvojho na nivočenie kráľov.²⁾

4. Nedávaj kráľom, o Samuelu, nedávaj kráľom vína:³⁾ lebo niečo tam tajnosti, kde panuje opilstvo.

5. Aby azda pijúc nezabudli na právo a nezmenili pru chudobných.

6. Dajte silný nápoj zarmúteným, a víno tým, ktorých srdce smúti.

7. Nech pijú a zabudnú na svoju biedu, a na svoje trápenie nech nevzpomenú viac.

8. Otvor svoje ústa za nemého,⁴⁾ a za záležitosti všetkých ľudí, ktorí prechodia:

9. Otvor svoje ústa, a rozoznaj, čo je spravodlivého, a súď záležitosť núdzneho a chudobného.⁵⁾

10. Ženu silnú kto najde?⁶⁾ Jej cena je (jako to, čo) z ďaleka a od kraj sveta (prichodí).⁷⁾

11. V nej dôveruje srdce jej muža,⁸⁾ a na koristi nebude mať nedostatku.

12. Odpláca mu dobrým a nie zlým po všetky dni svojho života.

13. Hľadá vlnu a ľan, a pracuje umenímu svojich rúk.

14. Je jako kupecká loď,⁹⁾ z ďaleka prinášajúc svoj chlieb.

15. Vstáva za noci, a rozdáva koristi svojim domácim, a potravu svojim slúžkam.¹⁰⁾

¹⁾ Alebo: Čo vykonáš, synu môj? Alebo: Co, synu môj, či sa chceš dať sviesť?

²⁾ Kaziteľkam kráľov.

³⁾ Hebr.: Nie kráľom, o Samuelu, nie kráľom náleží piť víno, a nie pánom žiadať opojného nápoja.

⁴⁾ Za toho, kto sa nemôže obrániť; za opustené siroty.

⁵⁾ K právu im pomáhaj.

⁶⁾ Taká žena je dar Boží. Ekkl. 26, 1—8.

⁷⁾ Hebr.: ďaleko nad perly jej cena.

⁸⁾ Keď ju má, nemusí sa báť nedostatku.

⁹⁾ Starostlivá žena všetkých domácich zaopatrí chlebom.

¹⁰⁾ Hebr.: Veľmi ráno vstáva, dáva pokrm svojej čeladi a náležitý podiel svojim dievkam.

16. Obzrela roľu a kúpila ju, z výrobku svojich rúk vysadila vinicu.

17. Silou prepasuje svoje bedrá, a posilňuje svoje ramená.¹⁾

18. Číti a vidí, že je dobré jej zamestnanie: a jej svieca nehasne v noci.²⁾

19. Po veľkých veciach vystiera svoju ruku; a jej prsty uchopujú vreteno.

20. Ruku svoju otvára núdznemu a svoje dlane vystiera k chudobnému.³⁾

21. Nebojí sa o svoj dom za zimy sťažnej, lebo všetci jej domáci zaobľechení sú rúchom dvojným.

22. Spravila si pokrovce: kment a šarlát je jej odevom.

23. Slávny je v bráne jej muž, keď zasedá s radnými zeme.⁴⁾

24. Robí drahé plátno a predáva, a pás oddáva Kanaanejskému.⁵⁾

25. Sila a krása je jej odev, a smiat sa bude na posledný deň.⁶⁾

26. Ústa svoje otvára múdrosti, a zákon milostivý je na jej jazyku.⁷⁾

27. Pozoruje chodníky⁸⁾ svojho domu, a chleba nejedáva zahálčive.

28. Povstávajú jej synovia a za najblahoslaveniejšiu ju vyhlašovali: i jej muž ju chváli.

29. Mnohé dcéry nashromažďovali si bohatstva,⁹⁾ ty prevýšila si všetky!

30. Klamlivá je spanilosť, a márna je krása: žena, ktorá sa bojí Pána, tá bude chválená.¹⁰⁾

31. Dajte jej z výrobku jej rúk: a nech ju vychvaľujú v bránach jej skutky.¹¹⁾

¹⁾ Ona sama sa má snažne a ochotne k práci.

²⁾ Teší sa výsledku jej prác, ani v noci neprestáva jej radosť.

³⁾ Pomáha núdznym a chudobným.

⁴⁾ Starostlivosť a opatrnosť ženina javí sa aj na mužovi, keď ide do porady.

⁵⁾ Kanaanskému kupcovi na predaj.

⁶⁾ Hebr.: nestará sa o časy potomné.

⁷⁾ Chráni sa prázdnych rečí, a čo hovorí, je poučné a vážne.

⁸⁾ t. j. poriadok.

⁹⁾ Hebr.: mnohé ženy statočne si počínaly.

¹⁰⁾ Ctnosť jediná je trvanlivá a vždy chvály hodná.

¹¹⁾ V shromaždení obce v bránach nech vzniká chvála jej života a jej účinkovania.

KNIHA KAZATEL' (ECCLESIASTES).

KNIHA KAZATEĽ (ECCLESIASTES).

PREDMLUVA.

Kniha táto menuje sa Kazateľ, pretože jej spisovateľ hovorí v nej akoby k svojmu ľudu. Obsah tejto knihy môže sa na krátko udať takto: „Boha sa boj, a jeho prikázania zachovávaj, a to dobré, čo ti Boh dal, pri poriadku užívaj. Veď počet musíš vydať Bohu zo všetkého! Preto kráčaj po ceste ctnosti a nábožnosti!“ Jasne učí, že márnosťou je všetko, čo sa deje na svete a z toho nič nemôže uspokojiť srdce ľudské, to môže len Boh; preto človek nech sa obracia k tomuto prameňu každého blaha a pokoja, už i preto, lebo, čokoľvek sa pod slnkom deje, dobré alebo zlé, patrí pred súd Boží, na ktorom Boh vynesie na svetlo všetko, odmení, alebo potresce všetko dľa zásluhy.

Pôvodcom knihy dľa predtým všeobecnej novšie však mnoho napádanej mienky Židov i Cirkvi je Šalamún. Prijatie knihy do sv. Písma je zaručené i ospravedlivené.

HLAVA 1.

Šalamún ukazuje, že na svete nielo nič stáleho. Toto potvrdzuje svojím zkušaním a životom.

1. Slová Kazateľa, syna Davida, kráľa jeruzalemského.

2. Márnosť nad márnosťou, riekol Kazateľ: márnosť nad márnosťou, a všetko márnosť.¹⁾

3. Čo má viac človek zo všetkej svojej práce²⁾, v ktorej sa namáha pod slnkom.³⁾

4. Pokolenie sa mŕňa, a pokolenie prichádza: ale zem stojí na veky.⁴⁾

¹⁾ Svätí Otcovia vykladajú takto: Sveské veci sú márne, lebo sú pomínutelné; márne sú, lebo človeka nečinia šťastným a blaženým; márné sú, lebo môžu človeka časne i večne nešťastným urobiť. Mární ľudia, nešťastní ľudia, prečo milujete márnosť, ktorá vás uvrhne do záhuby?

²⁾ Aký úžitok má človek zo svojej práce a zo svojho strádaní?

³⁾ Na tomto svete.

⁴⁾ Zem, ktorá je pre človeka stvorená, zostáva, kdežto jej pán, človek, stane sa prachom (Jar.) — aspoň dľa tela.

5. Vychádza slnce a zapadá, a navracia sa na svoje miesto: a odtiaľ zase vychádza,

6. ide k poľudniu a obracia sa na polnoc: obchádzajúc všetko vŕkol pohybuje sa vietor, a zasa sa do svojich kruhov vracia.

7. Všetky rieky vchádzajú do mora, a more sa neprepľňuje: na to miesto, odkiaľ vychádzajú rieky, sa navracajú, aby zasa vychádzali.¹⁾

8. Všetky veci sú nesnadné:²⁾ človek nemôže ich vysloviť. Ako sa ich nemôže dosť nadávať, ani ucho napočúvať.

9. Čo je, čo bolo? To samé, čo zasa bude. Čo je, čo sa dialo? To samé, čo sa diať bude.

10. Nič nového pod slncom, a nikto nemôže povedať: Hľa, to je nové, ono

¹⁾ Hebr.: do miesta, do ktorého tečú rieky. Tam navracajú sa vždy. Bez prestania konajú tú cestu.

²⁾ Všetky veci sú plné zaneprázdnenia, vždy účinkujú k svojmu účelu.

už to bolo pred vekmi, ktoré boli pred nami.

11. Niet pamäti predošlých vecí: ale ani o tých, ktoré potom nastanú, nebude pamiatky u tých, ktorí budú v poslednom čase.¹⁾

12. Ja, Kazateľ, bol som kráľom izraelským v Jeruzaleme,

13. a zaumienil som si v srdci hľadať a zkúmať múdre všetko, čo sa deje pod slncom. Toto biedne zamestnanie dal Boh synom ľudským, aby sa s ním zaoberali.²⁾

14. Videl som všetko, čo sa deje pod slncom, a hľa, všetko je márnosť a trápenie ducha.

15. Prevrátení sa ťažko napravujú, a bláznov je nekonečný počet.³⁾

16. Hovoril som vo svojom srdci a riekol: Hľa, stal som sa veľkým, a prevýšil som múdrosť všetkých, ktorí boli pred mnou v Jeruzaleme: a môj duch rozmyšľal múdre o mnohých veciach, a poučil som sa.

17. A vydal som svoje srdce (na to), aby som poznal opatrnosť a umenie, blud i bláznovstvo: a prišiel som na to, že i v tomto je namáhanie a trápenie ducha,

18. preto, že kde je mnoho múdrosti, (tam) je mnoho mrzutosti;⁴⁾ a kto si

rozmnožuje umenie, rozmnožuje si aj bolesť.

HLAVA 2.

Ukazuje marnosť rozkoší a bohatstva. Väčšou múdrosťou je shromažďovať poklady pre život večný.

1. Riekol som v svojom srdci: Pôjdem; a oplývať budem rozkošami, a užívať dobré veci.¹⁾ Ale videl som, že je i toto márnosť.

2. Smiech mal som za poblúdenie: a radosti som riekol: Čo sa darmo kľameš?

3. Umienil som si v srdci telo svoje zdržovať od vína,²⁾ aby som svoju myseľ obrátil k múdrosti a vyhýbal bláznovstvu, dokiaľ by som nevidel, čo by bolo užitočné synom ľudským: čo by mali činiť pod slncom v počte dní svojho života.

4. Podujal som veľké diela, vystavil som si domy, a sadil som vinice;

5. spravil som si zahrady a štepnice, a vysadil som ich stromami všetkého druhu,

6. a narobil som si rybníkov, aby som ovlažoval les rastúcich stromov,

7. mal som sluhov a slúžky, a mnoho čŕľadi: k tomu rožný dobytok a veľké krdle oviec nado všetkých, ktorí boli pred mnou v Jeruzaleme:

8. nakopil som si striebra a zlata, a pokladov od kráľov a krajín: zaopatril som si spevákov i speváčky, a rozkoše synov ľudských, poháre a džbáňky, slúžiace k nalievaniu vína:

9. a bohatstvom prevýšil som všetkých, ktorí boli pred mnou v Jeruzaleme: k tomu i múdrosť³⁾ trvala so mnou.

¹⁾ V. 9—11. Boh všetkým veciam predpísal ich poriadok, ktorý človek nemôže zmeniť, aby sa človek naučil číť Boha. Náš rozum je zatemnený a nikto nemôže vypočítať činy Božie, a predsa všetko je od vekov, čo sa deje vôľou toho, ktorý je mocnejší nad človeka, alebo jeho dopustením. Nie jedna vec zdá sa zlou a zroňuje synov ľudských; ale kto to môže zmeniť proti vôli Božej?

²⁾ Hebr.: Také biedne zamestnanie dal Boh synom ľudským, aby sa s ním biednili. Mnoho zamestnávani majú ľudia, ku ktorým ich ani potreba, ani úžitok, ani vôľa Božia nenúti; biedia sa daromnou prácou, ktorú Boh nevydelil, ale len dopúšťa zákonami, ktorými riadi svet, pôsobiac, že nesporiadané pokusy ostávajú bez žiadaného výsledku.

³⁾ Hebr.: Čo je krivé, nemôže sa vzpriamiť, a čoho niet, nemôže sa sčítať. Krivé a čoho niet, nedostatok, sú od Boha a po upadnutí do hriechu staly sa prostriedkami trestania Božieho a mnohé pokusy ľudske privádzajú na zmar.

⁴⁾ To bol osud najnadanejších duchov všetkých časov, kým v Kristu neprišla plnosť Božieho svetla a spasnej milosti. „Ja som svetlo sveta, kto ide za mnou, nechodí v tme.“ (Job 8, 12.)

¹⁾ Hebr.: Nuž teraz zkusovať ťa (mňa, oslavu-je seba) v radosti (smyselnej), užívaj dobré veci (či moje srdce azda v tom najde svoje šťastie).

²⁾ Tu je víno za smyselnú rozkoš vôbec (Jarol., Rehor Thaum.)

³⁾ Ľudská múdrosť, s ktorou Šalamún šťastie v sláve a nádhere hľadal.

10. A ničoho, čo si zažiadaly moje oči, neodoprel som im: ani som srdcu svojmu nebránil požívať všelikú rozkoš, a radovať sa v tých veciach, ktoré som pripravil: a to som pokladal za môj podiel¹⁾ užívať svoju prácu.

11. Ale ako som sa poďíval na všetky diela, ktoré vykonaly moje ruky, a po všetkých prácach, pri ktorých som sa nadarmo potil, videl som vo všetkom márnosť²⁾ a trápenie ducha, a že nič nemá trvania pod slncom.

12. Obrátil som svoj zrak na múdrosť, a bludy i bláznovstvo: Čože je reku človek, že by mohol nasledovať kráľa, svojho Stvoriteľa?

13. A videl som, že takú prednosť má múdrosť³⁾ pred bláznovstvom, aký rozdiel svetlo od tmy.

14. Múdry má oči v svojej hlave; blázon však chodí vo tme: a poznal som, že oba majú rovnaký koniec.⁴⁾

(Prisl. 17, 24.)

15. A riekol som vo svojom srdci: Keďže blázni môj osud na konci bude rovnaký, čo mi to osoží, že som väčšiu pilnosť na múdrosť vynakladal? Tu riekol som vo svojom srdci: Zbadal som,, že i toto je márnosť.

16. Lebo netrvá pamiatka ani múdreho, ani blázna na veky, a budúce časy všetko rovnako prikryjú zabudnutím: umiera učený ako neučený.

17. A preto zunoval som ten život, keď som videl, že všetky veci pod slncom sú zlé,⁵⁾ a že všetko je márnosť a trápenie ducha.

18. Ano, mrzela ma i všetka moja snaživosť, ktorou som veľmi pilne pracoval pod slncom preto, že budem mať dediča,

19. o ktorom neviem, či bude múdry či blázon, a predsa panovať bude nad

všetkou mojou prácou, pri ktorej som sa potil, a vynasnažoval: A či je čosi tak márneho?¹⁾

20. Preto som prestal a moje srdce uzavrelo, že nebude sa viac namáhať pod slncom.²⁾

21. Lebo keď niekto pracuje s múdrosťou a obozretnosťou a pečlivosťou, a človekovi zahálčivému zanecháva to, čo nadobudol, i toto je márnosť, a veľké zlé.

22. Lebo čo má človek zo všetkej svojej práce, a z trápenia ducha, ktorým sa moril pod slncom?³⁾

23. Všetky jeho dni plné sú bolestí a bied a ani v noci neodpočívá jeho myseľ.⁴⁾ Či aj to nie je márnosť?

24. Či je nie lepšie jesť a piť a dopriať svojej duši dobrých vecí zo svojich prác?⁵⁾ I toto je z ruky Božej!

25. Kto však bude tak jesť a rozkošami tak oplývať ako ja?

26. Človekovi dobrému pred tvárou svojou dáva Boh múdrosti, umenia a radosti: ale hriešnikovi dáva súženie a zbytočnú starosť, aby množil a shromažďoval, a odovzdal tomu, ktorý sa ľúbi Bohu.⁶⁾ Ale i toto je márnosť a daromná pečlivosť srdca.⁷⁾

¹⁾ Mnoho vynasnažovať sa a majetky shromažďovať je márnosťou, lebo človek nevie, na koho prejdú. Hoc má i dietky, tie môžu byť pred ním zomret, budú nadobudnuté majetky ľahkomyselne premárniť.

²⁾ Mudrc nezavrhne prácu vôbec. To sú slová zúfania vyslovujúce dve príčiny, z ktorých je ľudská príčinnivosť márna: človek namáha sa nie pre seba — azda prídu za ním nehodní dedičia.

³⁾ Len ten človek, ktorý sa príliš namáha a trápí len o časné veci.

⁴⁾ Človek pečujúci len o časné veci a rozkoše nemá nikdy pokoja.

⁵⁾ Veď dal ich Boh, aby sme ich požívali; a o mnoho lepšie je Bohom dané veci v miernosti a bázni Božej dľa vôle Božej požívať, ako len majetky na majetky shromažďovať. Ovšem obdivovať musíme tie hrdinské duše, ktoré opustiac časné veci a zrieknuc sa pôžitkov v sebazapieraní a mŕtvení telesných žiadostí vedú Bohu milý a kajúcný život.

⁶⁾ Kto sa mierne a múdre obmedzí, príde i k tomu, čo hrabivý hriešnik skôr-neskôr ztratí.

⁷⁾ Nie dľa vôle Božej konať je márnosť, ale prílišne pečovať je darobnosť.

¹⁾ Za múdre, za cieľ života. Ale i v sláve a nádhere bola márnosť.

²⁾ Väčšiu márnosť, ako v múdrosti.

³⁾ Ľudská múdrosť na zemské veci obmedzená, ktorá mizne, keď sa smrť približuje.

⁴⁾ Pri smrti mu nič nezostane.

⁵⁾ Pominuteľné a nestále.

HLAVA 3.

Ukazuje pomínutelnosť všetkých vecí. Učí, že nič není lepšieho ako Bohom dané dary v miernosti požívať; že pri súdoch panuje neprávosť, a že ľudia sa pomínú, ako aj iné tvory.

1. Všetko¹⁾ má svoj čas, a všetky veci idú svojím behom pod nebom.²⁾

2. (je) čas narodenia, a čas umierania; čas sadenia, a čas vytrhovania toho, čo bude zasadené;

3. čas zabíjania, a čas uzdravovania; čas rúcania a čas stavania;

4. čas plakanie, a čas smiatia; čas kvílenia, a čas tancovania;

5. čas rozhadzovania skaly, a čas sbierania;³⁾ čas objímania, a čas vzdávania sa od objímania;

6. čas nadobývania, a čas utrácania;⁴⁾ čas zachovávanie, a čas odhadzovania;

7. čas trhania a čas sošívania;⁵⁾ čas mlčania, a čas hovorenia;

8. čas milovania, a čas nenávidenia; čas vojny a čas pokoja.

9. Čo viac má človek zo svojej práce?⁶⁾

10. Videl som súzenie, ktoré dal Boh synom ľudským, aby sa ním trápili.⁷⁾

11. On učinil všetko dobre pre svoj určitý čas a svet vydal ich bádaniu, (ale tak) aby človek nevystihol diela, ktoré koná Boh od počiatku až do konca.⁸⁾

¹⁾ Všetko v živote ľudskom.

²⁾ Hebr.: Každé predsavzatie pod nebom má svoju chvilu — je neznesiteľné do Božieho riadenia sveta vpravené.

³⁾ Čas stavať domy, a čas zasadzovať meďníky.

⁴⁾ Čas sporiť a čas márníť.

⁵⁾ Priateľstvo uzavierať a roztráť. (Hag. Vikt.)

⁶⁾ Keď sa takto všetko stále mení, a človek nemá nič istého, čo ostáva človekovi? Poslúchať riadenie Božie, či nám je ono k zásluhy a či k trestu. Človek musí sa zdržovať namáhania, ktoré sa Bohu neľúbi.

⁷⁾ Toto súzenie preto dopúšťa Boh, aby ľudia ním donútení poznali svoju slabosť. Darma sa moria svojím namáhaním; vždy chcú, čo sa stať nemôže, lebo všetko sa len tak môže stať, ako Boh ustanovil.

⁸⁾ Boh vydal svet človekovi k bádaniu nie preto, aby človek poznal úmysly Božie, ale aby videl, že je márný a nestály.

12. A poznal som, že by nič lepšieho nebolo ako veseliť sa a seba dobre činiť vo svojom živote.

13. Lebo každý človek, ktorý je a pije, a požíva dobrotu zo svojej práce, má to z daru Božieho.¹⁾

14. Naučil som sa, že všetky diela, ktoré učinil Boh, trvajú na veky: nemôžeme k tomu pridať ničoho, ani odobrať, čo učinil Boh, aby sa ho báli.²⁾

15. Čo je učené, to ostáva: a čo bude, to už bolo: a Boh obnovuje, čo sa pomínulo.³⁾

16. Videl som pod slncom bezbožnosť na mieste súdu, a na mieste spravodlivosti neprávosť.

17. A riekol som vo svojom srdci: Boh bude súdiť spravodlivého i bezbožného, a vtedy bude čas každej veci.⁴⁾

18. Riekol som vo svojom srdci o synoch ľudských: že ich Boh zkúsi a ukáže, že sú podobní⁵⁾ zvieratám.

19. A preto rovnaké je zahynutie človeka i zvieraťa⁶⁾ a oba majú rovnaký osud: ako umiera človek, tak zomierajú i ony: rovnako dýchajú všetci, a ničoho nemá človek viac než zviera: všetko poddané je márnosti,

¹⁾ Ale musíme mieru zachovať, v tom našom obmedzovaní je múdrosť veľiká, ona je veľkým darom Božím, ktorý človeka k tomu vedie, aby svoju žiadostivosť na úzde držal a svoje srdce na ceste Božej zachoval.

²⁾ V podstate, ináč sa všetko mení. Diela Božie trvajú, ľudské sa rýchlo pomínú. Človek uznávaciu pri všetkej sile i múdrosti svojej pomínutelnosť vecí a svoju nedostatočnosť vo svojej smrteľnosti, keď porovnáva svoje skutky, diela s dielami Božími, bojí sa Boha najvyššieho, ktorý sa nemení.

³⁾ Skutky Božie sa dľa nepremennitelných od Boha im uložených zákonov spravujú.

⁴⁾ Hľa, ktorý krivdu trpí a si nevinne súdený, čerpaj tu posilu k snášaniu krivdy, lebo každá vec príde k svojmu koncu; dobrý k odplate, zlý k trestu; príde čas, kde Boh i tvoju spravodlivú vec vynesie na svetlo.

⁵⁾ Podľa tela. — Jestliže Boh dopúšťa nespravodlivosť na zemi, činiť to z dvojakej príčiny, aby bola zkúšaná stálosť spravodlivého; a aby hriešnik poznal, že ohľadom tela bude podobný nerozumným tvorám, a že bude niekedy korisťou smrti.

⁶⁾ Dľa tela. Doslovne hebrejsky: Prípadnosť synov ľudských a prípadnosť zvierat je rovnaká prípadnosť. Ako umiera ono, tak umiera i on, a dýchanie rovnaké všetci majú, a ničoho nemá človek pred zvieraťom. — V tomto a v nasledu-

20. a všetko sa berie na jedno miesto: zo zeme je učinené a zasa navracia sa do zeme.

21. Kto vie, či duch synov Adamových vystupuje hore, a či duch zvierat sostupuje dolu?

22. A nahliadol som, že pre človeka nič není lepšieho, než veselíť sa zo svojej práce, lebo toto je jeho podiel. Lebo kto ho privedie k tomu, aby poznal, čo bude po ňom?¹⁾

HLAVA 4.

O utískaní nevinných zo závesti; o márnom shromažďovaní bohatstva, keď nieto dediča; poslušnosť je lepšia než obeť bláznov.

1. Obrátil som sa k iným veciam, a videl som utískania, ktoré sa dejú pod slncom, a slzy nevinných, a nijakého utešiteľa: a že nemôžu odolať ich násiliu súc pozbavení všetkej pomoci.

2. A chválil som viac mŕtvych, nežli živých:

3. A za šťastlivejšieho nad oboch som pokladal toho, kto sa ešte nenarodil, a nevidel zlých vecí, ktoré sa dejú pod slncom.

4. Zasa uvažoval som všetky námahy ľudské, a zbadal som, že usilovnosť je vystavená závesti bližného: teda i v tomto je márnosť a zbytočná starosť.

5. Blázon si zakladá ruky, a jie svoje mäso,²⁾ a povedá:

júcich dvoch veršoch nezapiera sa nesmrteľnosť duše. Kazateľ tu len to tvrdí, že z smyselného porovnania, zo zovnútorých zjavov a okolností, nevieme, aký je po smrti rozdiel medzi človekom a zvieraťom. O osude duše ľudskej po smrti človeka hovorí vo v. 17., že Boh bude súdiť spravodlivého i nespravodlivého na druhom svete; i v hl. 11. v. 9. je reč o poslednom súde; v hl. 12. v. 5—7. jasne vraví, že človek berie sa do domu svojej večnosti, t. j. kde má na veky ostať...; a že prach (telo) navráti sa do svojej zeme a duch vráti sa k Bohu, ktorý ho dal.

¹⁾ Spokojný s terajším položením, že spravodliví útsky trpia a nespravodliví víťazia, oddaj sa do vôle Božej a služ Bohu v pokoji očakávajúci súd na druhom svete, ale nezpytuj sa všetečne, kedy ten súd nastane.

²⁾ Radšej sa bude sužovať a núdzu trpieť, než by pracoval.

6. Lepšia je hrst' v pokoji, ako plné obe ruky v práci, a v súžení duše.

7. Uvažoval som ďalej a našiel som aj inú márnosť pod slncom:

8. To je jeden,¹⁾ ktorý nemá iného, ani syna, ani brata, a predsa neprestáva pracovať a jeho oči nenasycujú sa bohatstvom: a nepomyslí hovoriť: Pre koľko pracujem a uťahujem dobré veci svojej duši? I v tomto je márnosť, a najhoršie trápenie.

9. Preto lepšie je dvom byť spolu, ako jednému: lebo majú užitek zo spoločnosti svojej:

10. Padne jeden, pozdvihne ho druhý. Beda samotnému, lebo keď spadne, nemá nikoho, kto by ho zdvihol.

11. I keď budú dvaja spolu ležať, zohreje sa jeden od druhého: jeden ako sa zahreje?²⁾

12. A keby kto prevládal jedného, dvaja mu odolajú: trojnásobný povrázok sa ťesnadno pretrhne.³⁾

13. Lepší je mladík chudobný a múdry, než kráľ starý a bláznivý, ktorý nevie činiť opatrenie pre budúce časy.⁴⁾

14. Lebo niekedy zo žalára a okôv vychádza niekto,⁵⁾ aby panoval: a iný narodený v kráľovstve hynie chudobou.

15. Videi som všetkých živých pod slncom chodiť s mladíkom druhým, ktorý povstane miesto neho.⁶⁾

¹⁾ Tu až po 13. verš karhá sa lakomý, ktorý stráni sa všetkých sväzkov rodinných a priateľských i ničoho dobrého zo svojej mamony nečiniť. Taký len na seba myslí a mimo svojej osoby o nikoho nedbá.

²⁾ V Palestíne sú studené noci a chudobný človek sa len svojím vrchným rúchom prikrýva. (II. Mojž. 22, 26.)

³⁾ Podobne sa to má aj s mravným životom. Kto má po ruke priateľa ctnostného, hoc by aj padol, má ho kto k dobrému a k ctnostnému povzbudiť.

⁴⁾ Lepšie dľa hebr.: Ktorý nevie už ani napomenutia prijímať. Kráľ, ktorý pre starobu stráni sa ľudí alebo pre pýchu nechce ich k sebe pripustiť, neprijíma rady a rúti sa do záhuby, preto že nechce si dať poradiť. Protivou toho je mladý ale múdry mládenček. Taký kráľ je lakomcovi podobný, ktorý sa odťahuje od ľudí.

⁵⁾ Mladík, ku pr. Jozef v Egypte.

⁶⁾ Miesto starého kráľa.

16. Nebývalo konca všetkých tých ľudí, ktorí boli pred ním:¹⁾ a ktorí potom budú, nebudú sa z neho tešiť: ale²⁾ i te je márnosť a trápenie ducha.

17. Ochraňuj svoju nohu, keď vstupuješ do domu Božieho, a približ sa, aby si slyšal. Lebo o mnoho lepšia je poslušnosť, než obety bláznov, ktorí nevedia, čo zlého činia.³⁾

(I. Kráf. 15, 22.)

HLAVA 5.

Napomína, aby sme sľubov ľahkomyseľne nečinili, a aby sme učinené plnili; aby sme sa nespravedlivostami, ktoré sa na svete dejú, nedali trápiť, a aby sme sa varovali lakomstva.

1. Nehovor ničoho nerozvážlive, a tvoje srdce nech sa neprenáhli vynášať reči pred Bohom.⁴⁾ Lebo Boh je na nebi, ale ty si na zemi: preto nech je málo tvojich reči.⁵⁾

2. Na mnoho starostí nasledujú sny,⁶⁾ a v mnohých rečiach nachádza sa bláznovstvo.

3. Keď si niečo sľúbil Bohu, nemeškaj to splniť: lebo neľúbi sa mu neverné a bláznivé sľubovanie, ale čo si sľúbil, splniť.

4. Lebo o mnoho lepšie je nesľúbiť, ako po sľube, čo bolo sľúbené, nesplniť.⁷⁾

5. Nedopúšťaj svojim ústam, aby k hriechu priviedly tvoje telo: ani nehovor pred anjelom.⁸⁾ Niet prozreteľnosti: aby sa azda nerozhneval Boh na tvoje

reči, a na zkažu priviedol všetky skutky tvojich rúk.¹⁾

6. Kde je mnoho snov, tam je veľmi mnoho márnosti, a reči bez počtu: ale ty sa boj Boha!

7. Keď vidíš nátisky chudobných a násilné súdy a prevracanie pravdy v (niektorej) krajine, neďiv sa tej veci:²⁾ lebo nad vysokým je iný vyšší, a nad týmito sú ešte iní vyšší,

8. a nadto rozkazuje kráľ všetkej zemi, ktorá mu je poddaná.³⁾

9. Lakomý sa nenasytieva peniazmi: a kto miluje bohatstvo, nebude mať z neho úžitku: teda i to je márnosť.⁴⁾

10. Kde je mnoho majetkov, mnoho býva i tých, ktorí ich jedia. A čo prospieva majiteľovi, leda že hľadá na bohatstvo svojima očima.

11. Sladký je sen robotnému či jie veľa a či málo: ale sýtosť bohatého nedá mu spať.⁵⁾

12. Je ešte aj iný neduh veľmi zlý, ktorý som videl pod slncom: bohatstvá opatrované k vlastnej škode ich pána.

13. Lebo tratia sa mu v mimoriadnom súžení: splodil syna, ktorý bude v najväčšej núdzi.⁶⁾

14. Ako vyšiel zo života svojej matky nahý, tak sa aj navráti,⁷⁾ a nič nevezme so sebou zo svojej práce.

15. Biedny to zaiste neduh: ako prišiel, tak sa aj navráti. Teda jaký úžitok má z toho, že sa namáhal do vetra?

¹⁾ Všetko požehnanie tvojej práce odňal a tak ju na nivoč obrátil.

²⁾ A nehovor: Nieto prozreteľnosti!

³⁾ Máš vidieť, že nad všetkými vrchnosťami je sprchovaný Panovník, ktorý toto nenechá bez trestu.

⁴⁾ Sv. Bernard hovorí, že osuhu z bohatstva nemajú boháči, ale iní; boháči majú len meno a starosť.

⁵⁾ Že sa boháč nasýti, to mu nedáva prednosť pred robotníkom, lebo to, že si viac zaopatril, prináša mu starosti, a že sa lepšie najedol, prináša mu ťažobu.

⁶⁾ Keď sa majetok nachystaný pre syna ztratí, nešťastie ztráty je ešte raz tak veľké.

⁷⁾ A keby človek svoj majetok i do ostatnej hodiny svojho života zachránil, čo bude mať z neho?

¹⁾ T. j. ktorí pred mladíkom stáli.

²⁾ Preto:...

³⁾ Prichádzaj do chrámu pripravený a poslúchaj slovo Božích prikázaní, aby si ich plnil, lebo toto je nad všetky skutky pobožností bláznov.

⁴⁾ Srov. 4, 17.

⁵⁾ Neposudzuj Boha a jeho prozreteľnosť. (Prisl. 10, 18...)

⁶⁾ Prílišné starosti nedajú pokojne spať.

⁷⁾ Keď Boh už tak prísne požaduje splnenie sľubu nábožnou myslou učiného, čo urobí s tými, ktorí hovoria slová, ktorými Boha potupujú alebo sa mu rúhajú? Na to odpovedá v. 5.

⁸⁾ Pred anjelom, ktorý dľa vôle Božej bohorúhavé reči pozoruje a ich tresce (alebo pred anjelom strážcom?).

16. Po všetky dni svojho života jedával vo tmách,¹⁾ a mnohých starostiach, a v biede i zármutku.

17. Teda to sa mi zdalo za dobré, aby každý jedol a pil, a požíval radosti zo svojej práce, ktorou sa moril pod slncom v počte dní svojho života, ktorý mu dal Boh, lebo to je podiel jeho:²⁾

18. a každému človekovi, ktorému dal Boh bohatstvo, a majetok, dal i moc, aby jedol z nich, a požíval svoj podiel, a tešil sa zo svojej práce: to je dar Boží.³⁾

19. Lebo nebude mnoho pamätovať na dni⁴⁾ svojho života, preto že Boh radostami naplnil jeho srdce.

HLAVA 6.

Bohatstvo je márnosťou, keď ho nerozumieme užívať.

1. Je ešte aj iné zlé, ktoré som videl pod slncom, a to často medzi ľuďmi.

2. Muž, ktorému dal Boh bohatstvo, a majetok, a česť, tak že nemá nedostatku jeho duša v ničom, čoho sa jej žiada: avšak nedal mu Boh, aby jedol z toho, ale cudzí človek to ztroví: to je márnosť a veľká bieda.

3. Keby niekto i sto⁵⁾ detí splodil, a mnoho rokov žil, a vysokého veku dosiahol, ale jeho duša by neužila dobroty zo svojho majetku, a nemal by ani pohrabu:⁶⁾ o tomto ja hovorím, že lepšie je nedochôdča⁷⁾ ako on,

4. lebo ono nadarmo prišlo (na svet),⁸⁾ a odchádza do temnosti, a zapomenutím bude vyhladené jeho meno.

¹⁾ Nedoprial si dňa veselého, ani svetla si neprial.

²⁾ Porovnaj 2, 24.; 3, 13.

³⁾ Mierne užívanie majetku sa odporúča dľa účelu celej tejto knihy, ktorý je: Kto všetky náruživosti!

⁴⁾ Na zlé dni. Mat. 6, 34.

⁵⁾ Mnoho.

⁶⁾ Dôstojného, svojmu stavu slušného, lebo pre lakomstvo ani na to si nedožičí.

⁷⁾ Predčasný plod, lebo tento nezkúsil nič dobrého ani zlého, kdežto boháč lazaký má mnoho starostí a okrem toho večné muky.

⁸⁾ Cieľom človeka je pomocou časných vecí dospieť k večnému blahoslavenstvu, ale lakomec neužije svojho časného života a tratí večný.

5. Ono nevidelo slnca, ani nepoznalo rozdiel medzi dobrým a zlým:¹⁾

6. a keby (boháč) žil i dvetisíc rokov, a neužil by dobrého, či všetko nespiecha k jednému miestu?²⁾

7. Všetka práca človeka je pre jeho ústa:³⁾ ale jeho duša nemôže sa nasýtiť.⁴⁾

8. Čo má viac múdry než blázon? A chudobný čo, leda že ide tam, kde je život.⁵⁾

9. Lepšie je vidieť, čo si žiadaš, ako žiadať to, čoho nemáš:⁶⁾ ale aj toto je márnosť a opovážlivosť ducha.

10. Kto bude, už je nazvaný svojím menom: a vie sa, že je človek, a že sa nemôže súdiť so silnejším⁷⁾ ako je sám.

(I. Kráľ. 13, 14.)

11. Premnoho slov má v hádaní⁸⁾ mnoho márnosti.

HLAVA 7.

Rozličné nauky: o dobrej povesti, o užitočných spoločnostiach, o dobrej povahe, o pravej múdrosti, o zlej žene.

1. Čo potrebuje človek väčšie od seba veci vyhľadávať,⁹⁾ keď nevie, čo mu je užitočné v jeho živote, za tých málo dní jeho putovania, a za čas, ktorý sa

¹⁾ Hebr.: a tak odpočinutie má lepšie ako ten.

²⁾ Ku prachu a popolu.

³⁾ Dľa úmyslu Božieho má každá práca ľudská mať ten cieľ, aby človek v medziach Bohom ustanovených dobré užíval a tak pokoj nachádzal.

⁴⁾ Ale duša sa vzdajšími pôžitkami nasýtiť nedá, po vznešenom pokrme túži.

⁵⁾ Čo má chudobný nad boháča? To, že on odobrá sa na večnosť k blahoslavenstvu, a tento umiera bez nádeje. Hebr.: A čo chudobný, ktorý sa vie chovať medzi ľuďmi? Niet inej cesty ku šťastiu, ako: svoje žiadosti skrotiť a s pomermi od Boha uloženými spokojným byť.

⁶⁾ Lepšie je užiť to, čo máš, ako márnymi a nesplniteľnými žiadosťami sa sužovať; alebo: Lepšie je o seba sa starať, než za slepými náchylnosťami duše chodiť.

⁷⁾ S Bohom. Tu uvádza príčiny, prečo má človek trpezlivo snášať biedy a trápenia života.

⁸⁾ S Bohom sa hádať neumenší utrpenia. Boh všetko dľa svojej vôle usporiadal a vedie i spravuje všetko k jeho cieľu i proti vôli človeka. Teda pokorne podrob sa jeho svätej vôli.

⁹⁾ Načo sa sháňať po nedostizných, sily prevyšujúcich veciach?

mňa ako tieň? Alebo kto mu bude môcť oznámiť, čo bude po ňom pod slncom?¹⁾

2. Lepšie je dobré meno, než drahé masti;²⁾ a deň smrti (lepší) než deň narodenia.³⁾ (Prisl. 22, 1.)

3. Lepšie je ísť do domu zármutku, než do domu hodovania: preto že sa v tom pripomína koniec všetkých ľudí, a živý myslí na to, čo potom bude.⁴⁾

4. Lepší je hnev než smiech: lebo smutnou tvárou napráva sa duša vinníka.⁵⁾

5. Srdce múdrych (býva tam), kde je zármutok, a srdce bláznov tam, kde je veselosť.

6. Lepšie je, keď ťa múdry karhá, nežli keď ťa blázon pochlebovaním klame;

7. lebo ako prašanie horiaceho tŕňa pod hrncom, tak je smiech blázna:⁶⁾ ale i to je márnosť,

8. Pomlúva zarmucuje múdreho, a marí silu jeho srdca.

9. Lepší je koniec reči,⁷⁾ než počiatok. Lepší je trpezlivý, než vysokomyseľný.⁸⁾

10. Nebuď náhly k hnevu: lebo hnev spočíva v lone blázna. (Jak. 1, 19, 20.)

11. Nehovor: Ako je to, že predošlé časy boli lepšie ako sú teraz? Lebo bláznivá je takáto otázka.⁹⁾

12. Užitočnejšia je múdrosť s bohatstvom, a viac prospieva tým, ktorí vidia slnce.¹⁰⁾

¹⁾ Keď človek ani len to nevie, čo mu prospieja chudoba, alebo bohatstvo, česť, alebo uniženie, zdravie alebo nemoc.

²⁾ Vôňa dobrého mena prevyšuje vôňu najlepšej masti.

³⁾ Lebo človek sa rodí k bolesti, ale pri smrti sa ich zprošťuje; rodí sa ku starostiam, umiera k večnému blahoslavenstvu.

⁴⁾ Lebo to je dokonanie každého človeka, a živý berie si to k srdcu.

⁵⁾ Prísna, vážna tvár na nenapraviteľného hriešnika viac účinkuje než pochlebovanie. (v. 6.)

⁶⁾ Mnoho prašania a málo tepla.

⁷⁾ A každej veci.

⁸⁾ Ktorý dľa svojej hlavy chce mať všetko naraz.

⁹⁾ Na svete bolo vždy dobré i zlé spolu a to nezávisí od časov a okolností, ale od slobodnej vôle či sme dobrí a či zlí. (Jarol.)

¹⁰⁾ Ktorí žijú na svete.

13. Lebo ako chráni múdrosť, tak chránia i peniaze: ale skúsenosť a múdrosť majú prednosť, preto že dávajú život tým, ktorí ich majú.

14. Hľaď na účinkovanie Božie, že nikto nemôže napraviť, čo on zavrhol.¹⁾

15. V dobrý deň požívaj dobré veci, a na deň zlý buď bedlivý, lebo ako tento, tak aj ten učinil Boh, aby človek ne-našiel proti nemu spravodlivej sťažnosti.²⁾

16. I toto som videl za dňov svojej márnosti: Spravodlivý³⁾ hynie vo svojej spravodlivosti, a bezbožný⁴⁾ dlho žije vo svojej zlosti.

17. Nebývaj prispravodlivým: ani nemudruj viacej ako je treba, aby si neotupel.⁵⁾

18. Nehreš mnoho: a nebuď bláznom, aby si neumrel pred svojím časom.⁶⁾

19. Dobré ti je pridŕžať sa toho, čo je spravodlivé, ale ani od iného neodťahuj svojej ruky: lebo kto sa Boha bojí, nezamešká ničoho.⁷⁾

20. Múdrosť posilňuje múdreho nad desať kniežat v meste.⁸⁾

¹⁾ Zlých ľudí a ich prevrátenosti nesnadno napraviť.

²⁾ Dobré i zlé dni prijmi z ruky Božej; Boh všetko dobre riadi. Hovor s Jobom: Keď sme dobré veci prijali od Boha, zlých prečo by sme neprijímali. (2, 10.)

³⁾ Práprisy vo vykonávaní svojej spravodlivosti proti chybným.

⁴⁾ Taký dľa súdu toho prísneho; ale pri ľahkomyselnosti jesto v ňom i niečo opatrnosti. (Viď Luk. 16, 8.)

⁵⁾ Nebuď tak netrepežlive prísny srdcom mravov, že by si nielen ľudí, ale i Boha a jeho zákon súdil a svätejším chcel byť od Boha; i vo spravodlivosti i v múdrosti drž mieru.

⁶⁾ Hebr.: Nebuď pristarostivý, ani nebývaj bláznom. Prečo máš umierať v čase, ktorý je nie tvoj? Keď si ty v očiach toho domnelého spravodlivého i nespravodlivým, daj si pozor, aby si sa bezbožnosťou a nepravdou nestal ozajstným nespravodlivým a bláznom, a tak neukrátil si života.

⁷⁾ Ani od hriešnika neodťahuj milosrdenstva, ktoré síce v prvom rade svojetí a dobrým, potom však pre Boha i nepriateľom máš preukazovať. Alebo: Zachovávaj prikázanie Božie, ale nepohŕdaj ani tých radostí, ktorých ti Boh poprial. (5, 8; 3, 22.)

⁸⁾ Múdrosť dá viac sily ako desať predstavých, t. j. ako celý úrad, ktorý u Židov dľa viacerých vykladateľov sv. Písma pozostával z desiatich kniežat. (Kniha Rút. 4, 2.)

21. Lebo niet na zemi človeka spravodlivého, ktorý by (vždy) robil dobré, a (nikdy) nehrešil.

(Prísl. 20, 9)

22. Ale ani všetkých rečí, ktoré sa hovoria, neber sa k srdcu: aby si azda nepočul svojho slúžobníka, ako ti zlorečí;¹⁾

23. lebo vie tvoje svedomie, že si aj ty často zlorečil iným.²⁾

24. Všetko som zkúsil s múdrosťou. Riekol som: Budem múdрым:³⁾ a ona⁴⁾ vzdialila sa odo mňa

25. o mnoho viacej než (prv) bola; je (ona) veľkou hĺbinou, kto ju najde?

26. Všetko som prebehol svojou myslou, aby som poznal, zpytoval a vyhľadal múdrosť a rozum; a aby som poznal bezbožnosť blázna a blud nemúdrych:

27. a našiel som, že horkejšia nad smrť je žena, ktorá je osídлом lovcov, ktorej srdce je sieť, a ktorej ruky sú okovy: kto sa ľúbi Bohu, uvaruje sa jej: ale kto je hriešnikom: býva lapený od nej.

28. Hľa, toto som našiel, riekol Kazateľ, jedno i druhé,⁵⁾ aby som našiel príčinu,

29. ktorú ešte hľadá moja duša, a ne-našiel som jej. Muža som našiel z tisíc jedného, ženy zo všetkých nenašiel som (ani jednej).⁶⁾

30. Len to som našiel, že Boh učinil človeka dobrého, ale on sa zaplie-

tol do bezpočetných otázok.¹⁾ Kto je ako múdry, a kto vie vyložiť to slovo?²⁾

HLAVA 8.

Napomína k poslušnosti vrchnostiam; k múdremu užívaniu času. Hovorí o šťastí a nešťastí šľachetných a nešľachetných, o nevyzpytateľnej správe sveta.

1. Múdrosť človeka svieti z jeho tváři, ale Najmocnejší môže jeho tvár zmeniť.³⁾ (Vyššie 2, 14.

2. Ja pozorujem na ústa kráľove, a na prikázania prísahy Božej.⁴⁾

3. Nespiechaj odísť od jeho tváři, ani nesotrvej v zlom skutku: lebo všetko, čo chce, učiní:

4. a slovo jeho plné je moci: a nikto nemôže mu povedať: Prečo tak činíš?⁵⁾

5. Kto zachováva prikázanie, neokúsi nič zlého. Srdce múdreho rozumie času i odpovedi.⁶⁾

6. Každá vec má svoj čas, a príležitost, ale človek má mnoho trápenia:

7. preto že nezná minulých vecí, a budúcich nemôže sa dozvedieť od nijakého posla.⁷⁾

8. Niet človeka, ktorý by mal moc zabráňovať duchu, ani nemá moci nad dňom smrti, ani sa mu nedopustí od-

božnú ženu, než muža; príčiny však toľkej slabosti ženského pokolenia som nenašiel. Preto sv. Peter ženu nazýva slabšou nádobou, ktorej však pritom všetkom príslušnú úctu treba preukazovať.

¹⁾ Do zrkúmania dobrého a zlého a v tom sa od pôvodného prameňa dobra odchyľili, a stali sa nešťastnými.

²⁾ Kto môže vyzkúmať a vyložiť všetky príčiny vecí a ľudí, a ich náchylnosť k zlému?

³⁾ Hebr.: Múdrosť človeka osvecuje jeho tvár, a nestydatosť tvár jeho premeňuje — znie ináč.

⁴⁾ Hebr.: Ja: Výpoveď kráľovskú ostríhaj a to pre prísahu Božiu. Kráľom tým je kráľ kráľov, Boh. (Jarol., Rehor, Thaum., Chald.) Božia prísaha ťa zaväzuje kráľa ctíť. (II. Mojš. 24, 7).

⁵⁾ Kráľovi príslušná úcta postavená je tu za príklad úcty, ktorú sme podlžní Bohu.

⁶⁾ Hebr.: Súdu. Múdry vie, že príjde súd a že zlý neuje trestu.

⁷⁾ Ako bude, kto mu to môže povedať? Nevie spravodlivý, kedy a jako sa objaví spravodlivosť Božia, jemu ostáva len neistá nádej.

¹⁾ Nedaj na reči ľudské, nepočúvaj, čo sa ti donáša. Kto rád všetko počúva, často o sebe po-čuje.

²⁾ Nemaj za zlé, keď niektorí ľudia zlé o tebe myslia, a to hovoria, čo ty nerád slýchaš. Tvoj pokoj nie je v ústach ľudí, lebo či tvoje činenie vykladajú na dobré alebo na zlé, ty preto nie si iným človekom. (Nasled. Krista, Kniha III. hlava 28.)

³⁾ Riekol som: Chceme vyzpytovať všetko z vlastnej skúsenosti, čo dobrého a čo zlého.

⁴⁾ Múdrosť však práve skrze skusovanie smyselných vecí (t. j. požitkov, ktoré sa snadno stanú zvykom otupujúcim) ma opúšťala.

⁵⁾ Jedno s druhým porovnávajúc.

⁶⁾ Chce povedať: Po takých skúsenostiach som sa presvedčil, že ťažšie je byť múdry a po-

počinúť, keď nastáva boj, ani nevyslobodí bezbožného bezbožnosť.¹⁾

9. Toto všetko som uvažoval,²⁾ a priložil som moju myseľ ku všetkým skutkom, ktoré sa dejú pod slncom. Niekdedy panuje človek nad človekom k svojmu zlému.

10. Videl som pohraby bezbožných: ktorí, kým ešte žili, aj na svätom mieste boli, a chválení boli v meste, akoby ich skutky boli spravodlivé: ale i toto je márnosť.

11. Lebo že sa výrok súdu hneď proti zlým nevynáša, preto páchajú synovia ľudskí zlé bez všetkej bázne.

12. Avšak z toho, že hriešnik stokrát činí zlé, a shovievave snášaný býva, ja som poznal, že tým bude dobre, ktorí sa Boha boja a jeho tvári ostýchajú.

13. Nech nebude dobre bezbožnému, a dni jeho nech nebudú predĺžené, ale ako tieň nech sa pomínú tí, ktorí sa neboja tvári Pánovej.

14. Ešte je iná márnosť, ktorá sa deje na zemi. Sú spravodliví, ktorým sa zle vedie, akoby činili skutky bezbožných: a sú bezbožníci, ktorí sú tak bezpeční, akoby mali skutky spravodlivých: ale aj toto pokladám za veľmi márne.

¹⁾ Človek sa nemôže ubrániť smrti. V smrteľnom zápase nebude nikto šetrený; každému príjde čas, v ktorom ho spravodlivosť Božia zastihne.

²⁾ Verš 9—15. hebr.: Všetko to som videl, keď som priložil svoju myseľ ku všetkému tomu, čo sa deje pod slncom, že časom panuje človek nad človekom k jeho zlému. 10. Atedy som videl, ako bezbožní pohodení bývajú a odstupujú k odpočinku, ale z miesta svätého odchádzajú, a zabudnutí bývajú v tom meste, ktoré dobre činili. I to je márnosť, 11., lebo že nie hneď súdny výrok dochádza pre zlý skutok, preto vrúce je k tomu srdce synov ľudských, aby činili zlé. 12. Preto, že hriešnik činí zlé na stokrát a žije, keď i viem, že dobre bude bohobojným, ktorí sa boja jeho tvári, 13. s bezbožným nedobre sa povedie, a že dlho žijú, ako stieň, a každý kto sa nebojí tvári Božej. 14. Je márnosť, ktorá sa deje na zemi, že bývajú spravodliví, ktorým sa vedie, akoby konali skutky bezbožných, a že bývajú bezbožní, ktorým sa vedie, akoby činili spravodlivo. Ja hovorím: I to je márnosť. 15. A tak chválím veselost, že nič nemá lepšieho človek pod slncom, ako jesť a piť a veseliť sa a že to ho sprevádza pri jeho práci vo dňoch jeho života, ktoré dal mu Boh pod týmto slncom.

15. Preto som chválil veselost,¹⁾ akoby pre človeka nebolo nič lepšieho pod slncom, ako jesť a piť a radovať sa: lebo len to vezme sebou zo svojej práce za dňov svojho života, ktoré mu dal Boh pod slncom.

16. A priložil som svoje srdce k tomu, aby som poznal múdrosť: a porozumel zaneprázdneniu, ktoré býva na zemi: je človek, ktorému ani vo dne ani v noci neprichádza sen na oči.²⁾

17. A srozumel som, že človek nemôže najstí nijakej príčiny všetkých skutkov Božích, ktoré sa dejú pod slncom: a čím viacej namáha sa a hľadá, tým menej nachádza: môže múdry i rieť, že vedel, jednak nebude môcť najstí.³⁾

HLAVA 9.

Neistota osudu ľudského, lebo často sa šlachetným i bezbožným rovnako vedie.

1. Všetko toto som uvažoval vo svojom srdci, aby som dôkladne vyrozumel:⁴⁾ Sú spravodliví a múdri, a ich skutky sú v ruke Božej: a predsa nevie človek, či lásky a či nenávisťi je hoden.⁵⁾

2. ale všetky veci sa jako neisté pre budúcnosť ukladajú,⁶⁾ spravodlivým i

¹⁾ Chce povedať: Zachovaj si veselost a rozvahu ducha; nezúfaj — vidiac celý svet prevrátený, ponechaj Bohu spravodlivému súd.

²⁾ Hebr.: 16. Keď som sa vydal srdcom svojim na to, aby som múdrosť vystihnúť mohol a rozumieť biede, ktorý býva na zemi, lebo ani vo dne ani v noci nevidia sna vo svojich očiach. 17. A videl som pri každom skutku Božom, že nemôže človek vystihnúť skutku, ktorý sa deje pod slncom, akokoľvek pracuje človek vyhľadať chcuť, ale nevystihuje, ba čo by i myslel múdry, že sa dozvie, nebude môcť (nič) najstí.

³⁾ Vynasnažoval som sa najstí príčinu týchto vecí a nerestí, ale som sa presvedčil, že človek nemôže preniknúť úmysly Božie.

⁴⁾ Aj toto, čo nasleduje, som uvažoval.

⁵⁾ V hebr. ináč: ako milosti, tak ani nenávisťi nezná človek. Len Boh, ktorý príjemné i nepriemné veci dáva, môže na tom meniť. Reč je tu o vezdajších osudoch ľudských. Teda: človek nevie, koho bude mať za priateľa, koho za nepriateľa.

⁶⁾ Nikto nevie, čo bude s ním.

bezbožným, s dobrým i zlým, s čistým i nečistým, s obetujúcim obety, i pohŕdajúcim obetami; ako sa máva dobrý, tak i hriešnik: ako krivoprísahník, tak i ten, ktorý prisahá pravdu.¹⁾

3. To je najhoršie zo všetkého, čo sa deje pod sncom, že všetkým to isté pripadá:²⁾ preto i srdcia synov ľudských naplnené bývajú zlosťou a potupou v ich živote, a potom do pekiel sa dostávajú.

4. Niet nikoho, kto by vždycky žil, a kto by to mohol úfať: lepší je živý pes, ako mŕtvy lev.

5. Lebo živí vedia, že zomrú, ale mŕtvi ničoho viac nevedia, a nemajú ďalej odplaty: lebo ich pamiatka daná je do zapomenutia.³⁾

6. I láska, i závišť, i nenávišť spolu zahynuly, a nemajú viac podielu na tomto svete, a v práci, ktorá sa deje pod slncom.

7. Nuž id' a jedz v radosť svoj chlieb, a pi s veselosťou⁴⁾ svoje víno: lebo ľúbia sa Bohu tvoje skutky.

8. Každého času nech je tvoje rúcho biele, a oleja na tvojej hlave nech není nedostatku.⁵⁾

9. Uživaj život s manželkou, ktorú miluješ, po všetky dni nestáleho svojho života, ktoré sú ti dané pod slncom po všetek čas tvojej márnosti: lebo toto je

¹⁾ Len budúci život donesie zaslúženú odmenu, lebo veci, ako: zdravie, nemoc, chudoba, bohatstvo, šťastie i nešťastie sú všetkým ľuďom bez rozdielu spoločnými.

²⁾ To je najsmutnejší zjav, že spravodliví i hriešnici majú rovný osud na zemi.

³⁾ Živí vedia, že zomrú, že putujú k večnosti, a preto si majú dávať pozor, aby pre pomínutelné veci neboli zatratení, lebo veď mŕtvi už nevedia ničoho, čím by si ešte zásluhy získali; hoc iné veci môžu vedieť zo zjavenia Božieho, ku pr. čo sa deje na zemi. Takto vykladá verš tento Tirinus a iní.

⁴⁾ Keď totižto pri všetkom pamätáš na večnosť a činíš v miernosti a bázni Božej, lebo nevinné radosť a pôžitky života sú milé pred Bohom ako každá dobrá práca.

⁵⁾ Biela farba značí nevinnosť a radosť, olej potreby telesné. Sv. Jarolým hovorí: Nemus nikdy nečistej šaty, obleč sa do milosrdenstva, dobroty, pokory a trepezlivosti, obleč sa do nového človeka, ktorý sa zo dňa na deň obnovuje. Pozoruj, že olej udržuje svetlo a posilňuje údy, preto zadováž si olej a duševných masť, ktorý osvecuje a posilňuje.

podiel v živote a pri tvojej práci, ktorou sa namáhaš pod slncom.¹⁾

10. Čokoľvek môže vykonať tvoja ruka, rob usilovne: lebo ani práce, ani rozumnosti, ani múdrosti, ani umenia nebude na tom svete, na ktorý pospiechaš.²⁾

11. Obrátil som sa inde, a videl som pod slncom, že nezáleží beh na rýchlych, ani boj na udatných, ani chlieb na múdrych, ani bohatstvo na učených, ani priazeň na umelcoch: ale to všetko patrí času a príhodám.³⁾

12. Človek nezná svojho konca: ale ako ryby lapané bývajú udicou, a jako vtáci chytaní bývajú osidlom, tak lapaní bývajú ľudia v zlý čas, keď ich náhle napadne.

13. I túto múdrosť videl som pod slncom, a uznal som ju za veľmi veľkú:

14. Bolo malé mesto, a v ňom málo ľudí: pritiahol proti nemu veľký kráľ, a obohnal ho násypom a vystavil bašty okolo neho, a dokonané bolo obležanie.

15. A našiel sa v ňom chudobný muž a múdry, a vyslobodil mesto svojou múdrosťou; ale nikto potom nepamätal na toho chudobného muža.

16. A riekol som ja: Lepšia je múdrosť nežli sila: akože tedy mohli múdrosť chudobného opovrhnuť a jeho slová neslúchať?

17. Slová múdrych v tichosti bývajú viac slýchané⁴⁾ než krik kniežata medzi bláznami.

18. Lepšia je múdrosť než vojenská zbraň: a kto zhreší v jednom, zkazí mnoho dobrého.⁵⁾ (Vyššie 7. 20.)

¹⁾ Kazateľ odporúča život medzi manželmi v láske. Ži pobožne, pokojne a dokonále s pomocnicou tvojho života.

²⁾ Pracuj, pokiaľ máš čas, lebo príde hodina, v ktorej nikto nebude môcť ďalej účinkovať. (Gal. 6. 10.; II. Kor. 6. 2.) Hebr.: Všetko, čo by pred seba vzala tvoja ruka k čineniu, podľa svojej možnosti konaj.

³⁾ Ukazuje, že človek pri všetkej svojej pracovitosti nevykoná ničoho, ak mu Boh nepopraje šťastia, času a pozhnania.

⁴⁾ Sú lepšie.

⁵⁾ Hebr.: ale nemúdry jeden kazí druhého.

HLAVA 10.

Múdre nauky, ako sa máme chovať k vrchnosti. Úžitok múdrosti, povýšenie nehodných, opovrhovanie zaslúžených, nedobrá vec proti povýšeným hovoriť.

1. Muchy mrtvé kazia ľubosť masti.¹⁾ Drahšie než múdrosť a sláva, malé a na čas bláznovstvo.

2. Srdce múdreho je na jeho pravici, a srdce blázna na jeho ľavici.²⁾

3. Ba i vtedy, keď blázon svojou cestou chodí, ponevác sám je nemúdry, všetkých má za bláznov.³⁾

4. Keby duch moc majúceho povstal proti tebe, neopúšťaj svojho miesta.⁴⁾ lebo ten liek prietrž učiní najväčším hriechom. (V. Mojž. 1, 29.)

5. Je (aj iné) zlé, ktoré som videl pod slncom, ktoré ako omylom vychádza od kniežata.⁵⁾

6. že blázon postavený býva vo vysokej hodnosti a bohatí⁶⁾ dolu sedávajú.

7. Videl som sluhov na koňoch: a kniežatá chodiť na zemi pešky ako sluhovia.

8. Kto kope jamu, padne do nej: a kto rozberá plot, uštipne ho had.⁷⁾ (Prisl. 26, 27.)

9. Kto prenáša kamene, urazí sa na ne: a kto štiepa drevo, ranený bude od neho.⁸⁾

10. Keď sa zatupí železo, a nebude

¹⁾ Muchy sú malé a predsa môžu nakaziť dobru oleja, tak i malé chyby a poblúdenia môžu nakaziť dobré meno múdreho a slovutného muža. Dľa výkladu sv. Rehora Veľk.: tak i časné starosti a nemierne pečlivosti kazia sladkosť a úžitok modlitby. Dľa sv. Bernarda pod muchami máme rozumieť zlé žiadosti a vášne, ktoré škvrnia krásu duše.

²⁾ Lepšie: K jeho pravici a k jeho ľavici: k dobrému, k zlému obrátené. Myšlienky múdreho nasledujú cestu ctnosti, blázнове cestu zlosti.

³⁾ Nielen že sám chodí po chodníkoch nepravosti, ale aj tých, ktorí ho nenasledujú, drží za bláznov.

⁴⁾ Keď sa nahnevá mocný, netrať ducha.

⁵⁾ Od Boha nie tak jeho riadením, ako viac jeho dopustením. Preto hovorí „ako omylom“, čiže nedopatrením.

⁶⁾ T. j. zásluhami a múdrosťou.

⁷⁾ Kto chce zškodit iným, škodí sám sebe.

⁸⁾ Kto robí niečo bez sily alebo bez rozumu sám má z toho škodu.

také ako prvej, ale nemá ostria, veľkou námahou sa vyostrieva: tak i po pilnosti prichádza múdrosť.

11. Ako had keď uštipne potajomky, o nič menej nie je ten, kto tajne utrhá.¹⁾

12. Slová z úst múdreho sú milé: ale rty nemúdreho sú jako zahubou.

13. Počiatok jeho slov je bláznovstvo, a posledok jeho reči blud najhorší.

14. Blázon množí slová. Človek nevie, čo bolo pred ním: a čo bude po ňom, kto mu to bude môcť oznámiť?

15. Práca bláznov trápi tých, ktorí nevedia cesty do mesta.²⁾

16. Beda tebe, zem, keď tvoj kráľ je dieťa, a tvoje kniežatá ráno hodujú.

17. Blahoslavená zem, ktorej kráľ je šlachetný, a ktorej kniežatá jedávajú v svojom čase pre posilnenie a nie pre rozkoš.

18. Pre lenivosť nakloňuje sa krv, a pre spúšťanie rúk kvapkáva do domu.³⁾

19. So smiechom dávajú chlieb a víno, aby vesele žili: a peniaze poslúcha všetko.⁴⁾

20. Vo svojej myšlienke neutrhaj kráľovi,⁵⁾ a v skrýši svojej ložnice nezloreč⁶⁾ boháčovi: lebo i vtáci⁷⁾ nebeskí

¹⁾ Oba sú rovnako jedovatí.

²⁾ Namáhanie bláznov trápi ich, a nemá nijakého výsledku, keďže ani na najväčnejších cestách sa nevyznajú. Menovite sa to má rozumieť o bludovercoch, ktorí nielen že sami chodia po suchoparných púšťach rozličných bludov, ale aj mnohých veriacich dobromyseľných na cestu nevery, bludu a záhuby dovádzajú. Kdežto múdrosť Božiu tak snadno môžu nájsť v Cirkvi svätej.

³⁾ Následky zahŕľčivosti a rozkošníctva; všetko sa zanedbáva až sa i dom srúti.

⁴⁾ Smysl veršov 16—19.: Beda človekovi, v ktorého duši všetky náklonnosti, akoby panovníci jedného štátu, oddané sú nie srdcu a zdržanlivosti, ale zahŕľke a požitkárstvu. Či tak skrze zahŕľanie netráfi sa každá sila a zanedbaný dom nemusí sa srúcať? Či to nie je potupa oddávať sa jedeniu a pitíu, zovnútorým požitkom, a na to chlieb; víno a zlato, ktoré by mali byť prostriedkami práce, opovrhľivo zneužívať. (Aug. Arndt. S. J.)

⁵⁾ Bohu; ako v. 5. a 8. 2.

⁶⁾ Výstraha pre toho, ktorý vyhľadáva múdrosť a ktorému sa v tom odporúča pracovitosť, aby keď vidí prevrátenosť na svete, netrátil ducha a neobviňoval božskú prozreteľnosť, lebo práca ľudí nebýva vždy dľa zásluhy odmenená.

⁷⁾ Iste anjeli.

môžu odniesť tvoj hlas, a to, čo má krydla, zvestovať (tvoju) reč.

HLAVA 11.

Napomína bohatých k štedrosti a milosrdenstvu, a k miernemu užívaniu časných vecí.

1. Pust chlieb svoj po vode mimo tekúcej: lebo po dlhom čase ho najdeš.¹⁾

2. Dávaj čiastku: siedmim, ba i osmim:²⁾ lebo nevieš, čo zlého bude na zemi.³⁾

3. Keď sú oblaky plné, vylejú dážď na zem: Keď padne strom na poludnie alebo na poľnoc, na ktoré miesto padne, tam bude.⁴⁾

4. Kto si všima vetra, nezaseje: a kto hľadá na oblaky, nikdy nebude žat.⁵⁾

5. Ako nevieš, ktorá je cesta ducha a ako sa skladajú kosti v živote tehotnej: tak neznáš skutkov Boha, ktorý je pôvodcom všetkého.⁶⁾

6. Ráno rozsievaj svoje semeno a večer nech neustáva tvoja ruka: lebo nevieš, ktoré lepšie sijde, či toto a či to: a keď oboje spolu, bude ešte lepšie.⁷⁾

7. Sladké je svetlo, a milé očiam vidieť slnce.

8. Hoc by človek mnoho rokov žil, a vo všetkom tom sa veselil, nech pamätá na dni temnosti, ktorých bude

¹⁾ Čiň ustavične dobré i v neistej nádeji; len počkaj a uvidíš, že to bolo užitočné mnohým a najmä tebe, lebo ty všetko dostaneš aj s úrokami nazpät.

²⁾ T. j. chudobným, chce povedať, že všetkým, ktorým a koľkým len môžeš. Viď Luk 6, 30.

³⁾ Od čoho pre almužnu môžeš byť zachránený. (Srov. Tob. 12, 9.; Mat. 5, 7.)

⁴⁾ Toto všetko nechaj na Boha, jako aj na ktorú stranu povalí vietor strom, ktorý sme vyvrátený našli.

⁵⁾ Kto si myslí, že má v moci oblaky i vetry, nikdy ten nebude sjať ani žat ani nijakej užitočnej práce nevykoná.

⁶⁾ Nezkúmaj cesty Božie, i tak nemôžeš ich pochopiť; neodďávaj sa len časným starostiam, vo všetkom sa poruč na Boha.

⁷⁾ Čiň dobré skoro a neskoro a nechaj na Boha, či tvoje skoré a či neskoré alebo všetko spolu milostivo prijme. (Sv. Jarol.) Skoro a neskoro rozumie sa o mladosti a starobe.

mnoho: ktoré keď prijdú, obviňovať budú minulé z márnosti.¹⁾

9. Raduj sa tedy, mladíku, vo svojej mladosti, a tvoje srdce nech je v dobrom v dňoch tvojej mladosti, a choď po cestách svojho srdca za tým, čo vidia tvoje oči: ale vedz, že pre všetky tieto veci privedie ťa Boh k súdu.²⁾

10. Vytvor hnev³⁾ zo svojho srdca, a odvráť zlosť od svojho tela.⁴⁾ Lebo mladosť a rozkoš sú márne.

HLAVA 12.

Boj sa Boha, všetko je márnosť krom bázně Božej a zachovávaní jeho prikázaní.

1. Pamätaj na svojho Stvoriteľa v dňoch svojej mladosti, prv než príjde čas trápenia, a priblížia sa roky, o ktorých povieš: Neľúbia sa mi.⁵⁾

2. prv nežli sa zatmie slnce a svetlo, a mesiac, i hviezdy,⁶⁾ a navrátia sa oblaky po dáždi.⁷⁾

3. keď sa triasť budú strážcovia domu,⁸⁾ a klátiť mužovia najsilnejší,⁹⁾ a ustávať melávačky,¹⁰⁾ lebo ich je málo, a zatmnia sa tí, ktorí hľadajú z okien:¹¹⁾

4. a zavrú sa dvere do ulice,¹²⁾ keď zatíchať bude huk mlyna,¹³⁾ a budiť sa budú na hlas vtáčací a ohluchnú všetky dcéry spevu;¹⁴⁾

¹⁾ Ale hoc budeš dlho žiť v šťastí, nezapomínaj na dni žiaľu a bolesti, menovite na smrť, lebo táto ti ukáže, že to všetko bolo márnosťou.

²⁾ Teš sa životu, nasleduj náchylnosti srdca, ale tak, aby si mohol pred Bohom obstať.

³⁾ Každý nepokoj srdca.

⁴⁾ Buď veselý a odstráň všetku nevrlosť od seba.

⁵⁾ Roky staroby a rozličných bied.

⁶⁾ Keď ťa nechajú telesné a duševné sily a schopnosti.

⁷⁾ Keď bude nasledovať slabosť na slabosť a bieda na biedu.

⁸⁾ Porovnáva telo ľudské s domom. Keď sa budú triasť ramená, ktoré boli strážcami.

⁹⁾ Keď sa budú klátiť nohy a kriviť kosti a chrbát.

¹⁰⁾ Vypadajú zuby, alebo ich len málo ostane, a tie nebudú môcť viac mlieť pokrmu.

¹¹⁾ Temnota pokryje oči, ktoré hľadely von.

¹²⁾ Keď pery (gamby) ovisnú.

¹³⁾ T. j. ústa.

¹⁴⁾ Keď človek nebude môcť spávať, tak že i na vtáčací spev sa prebudiť, a keď uši ohluchnú.

5. a keď sa i vysokosti bát, a na ceste strachovať budú, keď zakvitne mandlový strom,¹⁾ stučnie kobyľka²⁾ a odkvitne kaparka:³⁾ lebo berie sa človek do domu svojej večnosti, a budú chodiť vôkol po uliciach plačúci;⁴⁾

6. prv než sa pretrhne strieborný povrázok,⁵⁾ rozviaže sa zlatá páska,⁶⁾ a rozbije sa džbán na studni, a doláme koleso na cisterne;⁷⁾

7. a navráti sa prach do svojej zeme, odkiaľ vzatý bol, a duch vráti sa k Bohu, ktorý ho dal:

8. Márnosť nad márnosťou, riekol Kazateľ. a všetko márnosť!

9. A pretože bol Kazateľ (muž) veľ-

¹⁾ Kvitne v zime, má biely kvet, ale nemá listia.

²⁾ Ako kobyľka potom pomaly sa pohybuje, tak i starec.

³⁾ Na jaseň.

⁴⁾ Keď už nebudú môcť chodiť na vrchy, ba pre závrat i na rovnej ceste sa budú potáčať; keď ošedivie vlas; keď telo ináč obratné a štíhle ako kobyľka opuchne a stane sa nemotorným; keď ťa nechá vtip a dobrá vôľa a keď bude už všetko hotové na pohrab a plačúci na pohrabe už sú prichystaní. (II. Sam. 3, 31.)

⁵⁾ Život, duša prirovnáva sa drahej visiacej lampe, ktorá sa odtrhne.

⁶⁾ Hebr.: A rozváži sa zlatá čiaša (lampy).

⁷⁾ Prv než sa ti pretrhne dych a vyhasne ti svieca života, srdce prestane biť a pľúca prestanú dýchať; prv než so sveta pôjdeš.

mi múdry, vyučoval ľud, a rozprával, čo bol učinil: a skúmal a složil mnoho prísloví.

10. Hľadal užitočné slová, a spísal reči najpravejšie, a pravdy plné.

11. Slová múdrych sú ako ostrie, ako klíny vbité hlboko,¹⁾ ktoré sú z rady učiteľov vydané od jedného pastiera.²⁾

12. Viac než toto,³⁾ synu môj, nežiaď. Robenie mnohých kníh⁴⁾ nemá nijakého konca: a časté premýšľanie, je trápenie tela.

13. Výsledok reči slyšme všetci spolu.⁵⁾ Boha sa boj, a jeho prikázania zachovávaj: lebo toto je (úlohou) každého človeka.⁶⁾

14. A všetko, čo sa deje, či je to dobré a či zlé, každé poblúdenie privedie Boh na súd.⁷⁾

¹⁾ Sú ostré a silné.

²⁾ Pochádzajú od Boha. Často pastierom tým je Boh. (I. Mojž. 49, 24.; Izai. 40, 11.)

³⁾ V predpisoch múdrosti, ktoré čítaš obsažené, učenie o pravej múdrosti.

⁴⁾ Neužitočných a škodných.

⁵⁾ Hebr.: Summa (obsah) všetkého, čo si slyšal.

⁶⁾ Ži večnosti, nie času.

⁷⁾ Hebr.: Ponevác každý skutok Boh privedie na súd i každú vec tajnú, buďto dobrú, buďto zlú.

PIESEŇ ŠALAMÚNOVA.

PIESEŇ ŠALAMUNOVA.

(CANTICUM CANTICORUM = PIESEŇ PIESNÍ.)

Nazýva sa dľa hebrejskej osnovy i latinského prekladu: „Pieseň piesní Šalamunových“, preto že najkrásnejšia a najznamenitejšia je medzi všetkými inými, ktoré Šalamun sošal. Pieseň obsahuje opis čistotnej lásky dvoch zasnúbencov, ktorí si pri pokušeniach a pri ťažkých prekážkach vernosť zachovali. Opis však nesmieme rozumieť doslovne o myseľnom ľúbostnom nejakom pomere, ako by to väčšina protestantských vykladačov chcela. Mienku Theodora z Mopsuestie († 428), že Pieseň Šalamúnova má byť za svetskú ľúbostnú pieseň považovaná a doslovne vykladaná, Cirkev na piatom všeobecnom sneme Konštanlinapolskom r. 553 zavrhol a zaťatila. Ako by i bol mohol Duchom Svätým spravovaný učiteľský úrad Cirkvi svetskú ľúbostnú pieseň medzi knihy svätého písma prijať a „Piesňu piesní“ Duchom svätým vnuknutú „najkrásnejšou piesňou“ nazvať?

Chýrečný rabín Akiba († r. 135) učil, že Pieseň piesní je veľmi svätá, že žiadon deň nie je tak vzácny, ako ten, na ktorý dostal Izrael onú pieseň a že nikdy žiadon Izraelit nepochyboval o jej svätosti.

Theodoreť hovorí; „Všetci svätí otcovia dokazujú, že túto knihu rozumieť treba v smysle duchovnom (allegorickom)“.

Dľa jednohlasného podania svätých Otcov a Katolíckej Cirkvi predstavuje sa v Piesni Šalamunovej v obraze čistej a vernej lásky ženšcha a nevesty (nevesta nazýva sa Sulamitha „[šelomit“ neznačí žiadnu historickú osobu, preto sa musí rozumieť čo osoba ideálna.] a ženšch Šalamun t. j. Pokojná a Pokojný) milostivé spojenie Boha so svojou nebeskou Cirkvou, najprv s cirkvou Starého Zákona, potom i s Cirkvou nového zákona ako osláveným, dokonalým pokračovaním Starozákonnej. Nakolko podobné spojenie milostné, ako je medzi Bohom a jeho Cirkvou, i medzi Bohom a jednotlivými jeho milujúcimi dušami jestvuje: vykladajú Pieseň piesní i o tomto spojení, zvláštne o spojení medzi Bohom a najsvätejšou dušou Panny Marie. Spojenie Boha s Cirkvou a s jednotlivými jeho milujúcimi dušami sa tak i v Starom i Novom zákone v obraze spojenia snúbencov alebo manželov predstavuje. My vo vysvetlivkách k Piesni Šalamunovej pridržať sa budeme najmä výkladu o Spojení Krista s Cirkvou dľa novších Komentárov: Hontheim S. J. 1908. a Mornz O. S. B. 1912.

Pieseň Šalamúnova delí sa na dve hlavné časti; a každá časť obsahuje tri spevy. Prvá časť trvá od 1, 1. až do 5, 1; druhá časť do 5, 2 až do 8, 14.

HLAVA 1.

Nevesta=cirkev, láskou svojho ženicha roznesená, žiada prebývať s ním, a dôverne rozpráva sa s ním.

1. O by ma poľúbil bozkom svojich úst:¹⁾ lebo tvoje prsia²⁾ lepšie sú nad víno.

2. zaváňajú najlepšimi masťami.³⁾ Olej rozliaty je tvoje meno:⁴⁾ preto ťa milujú mladice.⁵⁾

3. Tiahni ma,⁶⁾ pobehneme⁷⁾ za tebou po vôni masťí tvojich. Kráľ⁸⁾ ma uvie-

¹⁾ Tak začína sa prvý spev 1, 1—2, 7. Predmet prvého spevu je prosba padnutého pokolenia ľudského o nové spojenie s Bohom. Bozk je obraz a význam úprimného priateľstva, lásky a spojenia srdca. Modlitba a bozk Boží je modlitba prvého človeka po jeho upadnutí do hriechu a všetkých jeho potomkov. Prosiaca nevesta je Cirkev, t. j. hriechu upadnuté pokolenie ľudské, ktoré pri svojom počiatku vo svojich vyvolených údoch predstavovala budúcu cirkev, ako ho prozreteľnosť Božia v starozákonnú i novozákonnú cirkev pripráva, akou bude a má byť skrze vykúpenie a zásluhy Ježiša Krista v jej časnom trvaní na zemi i v jej dokonalosti a večnom trvaní vo večnom živote. Táto Cirkev prosí o lásku Pánovu, o prijatie za jeho nevestu. Smysel slov je: Bože, o milosti a miluj ma zasa a pošli vykupiteľa, ktorý svojimi ústami bude hovoriť ku mne, a už nie viac skrze arcitcov a prorokov.

²⁾ Hebr.: Lepšia je nad víno tvoja láska. Víno znamená veselost, rozkoš. Smysel: Tvoja milosť mi je nad všetkú rozkoš svetskú, tvoja milosť mi je nado všetko.

³⁾ Masť a olej sú obrazmi milosti a ctnosti.

⁴⁾ Tvoje meno, t. j. ty sám, Kristus, ako rozliaty olej izbu naplňuje, človeka vôňou svojich milostí a dávaš svojmu stvoreniu svoje dobroty; kto by ťa nemal milovať?

⁵⁾ Už tvoje meno, spomienka tvoja, naplňuje človeka najvyššou radosťou a slasťou, preto milujú ťa mladice, panny. Dľa obyčajú na východe mladice, paničky, družky, bývaly pri svadobných slavnostiach stálym sprievodom nevestiným. V obraznom smysle znamenajú tieto panny duše, ktoré Bohu slúžiť, s ním ako so svojim ženichom spojiť sa chcú. Takou dušou je i v Piesni nevesta, ktorá jako osoba predstavuje Cirkev, kdežto mladice predstavujú cirkev ako všetky tie duše, z ktorých v tom čase pozostávala.

⁶⁾ Nevesta potrebuje k úplnému spojeniu sa so ženichom pomoc Božiu. Je tu reč o milosti predchádzajúcej. „Nikto nemôže prísť ku mne, iba keď ho priťahuje Otec“, hovorí Spasiteľ. (Ján 6, 44.)

⁷⁾ Nevesta totižto a družky za ženichom nasledujú. „Po vôni masťí tvojich“ je dodatok Vulgaty. Milosť tiahne jako vôňa, ale neslí.

⁸⁾ Nevesta uznáva v ženichovi kráľa, z čoho dá sa predpokladať, jak znamenité a drahé poklady sú v jeho pokojoch.

dol¹⁾ do svojich pokojov: plesať a veseliť²⁾ sa v tebe budeme, pamätajúc na tvoje prsia³⁾ viac než na víno: Úprimní⁴⁾ ťa milujú.

4. Som čierna, ale krásna, dcéry jeruzalemské, ako stánky cedarské, ako opony Šalamúnove.⁵⁾

5. Nehľadte na mňa, že som tak počerná, lebo som ohorela od slnca: synovia mojej matky brojili proti mne, postavili ma za strážnu vo viniciach (svojich), (kdežto) svojej vinice som neostrážila.⁶⁾

6. Oznam mi ty, ktorého miluje moja duša, kde pásavaš, kde odpočívaš na

¹⁾ Azda lepšie vyslovené jako žiadosť: uveď ma.

²⁾ Toto plesanie a veselenie znamená šťastie a blaho, ktoré nevesta, cirkev, v Kristovi nachádza, a zalúbenie, ktoré má Boh v Cirkvi alebo v spravodlivej duši.

³⁾ T. j. na tvoju lásku, čiže na tvoju milosť a milosrdenstvo, ktoré sú hodnejšie nad všetky hody a pôžitky.

⁴⁾ Čistí, spravodliví.

⁵⁾ T. j. ako jedna zo stánkov cedarských, a jedna zo stanov Šalamúnových. Cedarovi potomci boli arabskí pastieri, ktorí bývali pod pokrovmi, hotovenými z čiernej kože alebo veľblúdovej srsti. V žalme 119, 5. znamenajú stánky cedarské miesto súženia a utrpenia. — Smysel veršu: Cirkev zhrešila v prvých ľudoch i osobnými hriechami a skrze to ztratila svoju krásu a milotu. Ale Cirkev za svoje hriechy činila pokánie, kajúce snášala svoje trápenia jako následky hriechu, a vykonané pokánie, trpezlivosť a vytrvanlivosť, ktorou trápenia z lásky k Pánovi prijímala, učinily ju zasa krásnou. — Dcéry jeruzalemské sú tu, nakoľko na tomto mieste Jeruzalem má sa rozumieť ako mesto Božie, nebeské, svätí anjeli, ako obyvatelia nebeského toho mesta, ktorí v Piesni Šalamúnovej ako prostredníci (anjeli strážci) medzi Bohom a Cirkvou vystupujú.

⁶⁾ Rozumej: Preto, vy svätí anjeli, nečudujte sa, že som tak počerná. Ja som počerná preto, že som ohorela od slnca. Slnce, to je Boh, ktorý dopúšťal na ňu navštívenia, a ona Ich trpezlivo snášala. A dopúšťal Ich na ňu skrze synov jej matky, ktorí vo svojom rozhnevaní sa na ňu ustanovili ju za strážnu vo viniciach. Jej bratia nahnevali sa na ňu, preto že vinice svojej neostrážila. T. j. úlohu, ktorú jej Boh dal, nevykonala. Preto pokuta ktorá prišla na ňu. Boli jej sverili správu a zachovanie vinice Božej, kráľovstva Božieho. — Boh skrze svojich anjelov postavil prvých ľudí do raja, aby si ho zachovali a Bohu verne slúžili. Ale toho oni neučinili, preto ztratili svoju vinicu, milosť. Tu pokolenie ľudské chce ju zasa dostať. „Synovia svojej matky“, prostriedky prozreteľnosti Božej (= matky) v riadení sveta.

poludnie, aby som sa nemusela túlať za stádami tvojich súdruhov.¹⁾

7. Jestli to nevieš, o najkrásnejšia medzi ženami, vyjdi, a id' za šľakom stád, a pas kozliatka svojej vedľa stánkov pastierskych.²⁾

8. Svojej záprahe³⁾ vo vozoch Faraonových pripodobňujem ťa, priateľko moja.

9. Krásne sú tvoje líca ako hrdličky: tvoje hrdlo ako (drahá) okrasa na hrdlo.⁴⁾

¹⁾ Ženich objavuje sa tu ako pastier a nevesta ako pastierka, čo i musí byť, lebo nevesta musí vždy byť, čo je ženich, preto že s ním jednu cirkev tvorí. „Pásť a strážiť stádo“, toho obrazu upotrebuje sv. Písmo na označenie spásy messianskej. Nevesta iste spytuje sa, kedy nastane tá žiaduca spása? Ona, čiže pokolenie ľudské dozveduje sa, ako by sa mohla zasa spojiť so svojím ženichom, kedy, ako a kde príjde božský pastier zhromaždiť a pásť svoje stádo, kedy nastane to poludnie = ten požehnaný čas; kedy totižto bude pokolenie ľudské vykúpené. — Súdruhovia = spolupastieri, t. j. duchovní pastieri, proroci, apoštoli, biskupi sú jedno so ženichom; kde sú oni so svojimi stádami, tam je i on, tiež jeden z pastierov.

²⁾ Keď sa chceš s ním sísť a nevieš, kde je, nemusíš sa túlať; id' k pastierom, ku ktorým i ženich patrí, tam ho najdeš. Ženich býva v stánkoch pastierskych, on je pastier, ktorý nezanedbáva starať sa o svoju nevestu, nikdy neopúšťa svoj ľud. Takto káže messianský pastier svojej neveste, po ňom túžiacemu pokoleniu ľudskému, k tým sa pripojiť, ktorí jemu prináležia, k tej vernej čiasťke ľudí, pri ktorej a s ktorou je Boh, a ktorá na Cirkev a kráľovstvo Božie vyrastie, k tej strane prístúpiť, v ktorej sa on i jeho proroci a učítelia nachádzajú, od nich sa dať pásť a viesť, jeho, keď príjde, za svojho pravého pastiera uznávať. — Ponevác nevesta, ktorá práve po tomto túžila, to čini, vykonáva sa medzi ňou a ženichom zaslúbenie, čo z nasledujúcich obaľných chvál (1, 9—2, 3.) nepodvratne vysvitá.

³⁾ Nasleduje okrasné vystrojenie nevestino. Ženich je kráľom, vystrojíte ju kráľovský. Komu bude vtedy podobná? Najvyššie, čo sa ohľadom ozdoby a krásy v tej dobe, v ktorej Pieseň Šalamúnova povstala, myslel dalo, bol kráľovský ozdobený, zlatom i striebrom blýskavý kôň, na kráľovskom skvostnom voze egyptských faraonov. Taký faraónsky voz mal i Šalamún. Porovnanie nie je unižujúce alebo zahambyjúce. I Jakub pripodobňuje syna svojho Izachara silnému oslu. (I. Mojž. 49, 14.) — Ponevác nevesta je Cirkev, tedy i to, čomu sa tu nevesta pripodobňuje, je obraz Cirkvi. Kôň, ktorý voz ťahá, je kňazstvo cirkiev vyznačujúce, a voz je k Cirkvi patriaci ľud, Cirkev poslúchajúca, a Kristus, Šalamún, je správca celej Cirkvi. Tak predstavuje sa nám v tomto podobenstve Cirkev, a táto ukazuje sa neveste jako to, v čom túžba a žiadosť pokolenia ľudského vyplnená bude.

⁴⁾ Hebr.: Líca tvoje okrášlené sú ozdobami a hrdlo tvoje retiazkami. Ženy nosia jako kôň

10. Retiazok zlatých ti narobíme, vybijaných striebrom.¹⁾

11. Dokiaľ kráľ²⁾ stoloval,³⁾ môj nard vydával svoju vôňu.

12. Kytka myrrhy je mi môj milý, ktorá na mojich prsiach odpočívať bude.⁴⁾

13. Môj milý je (mi) stravec cyprový z viníc v Engaddi.⁵⁾

14. Hľa, čiže si krásna, priateľko moja, hľa, čiže si ty len krásna, tvoje oči sú holubičie.⁶⁾

15. Hľa, čiže si ty krásny, milý môj a

svoju okrasu na hlave i na hrdle, tým zväčšujú svoju krásu. Tak je i Cirkev, ktorá je už vo svojom sriadení dľa svojho cieľa a určenia krásny, neprevyšiteľný, božský ústav, ešte zvláštne plnosťou milostí a darov, ktorými ju Kristus obohacuje, ozdobená.

¹⁾ Zlato je obraz Beha a jeho milostí, striebro vyznamenáva spoluúčinkovanie ľudí; z oboch pochádzajú skutky lásky k Bohu a k blížnému, ktoré Cirkvi zvláštnu ozdobu dávajú.

²⁾ Nevesta odpovedá ženichovi chválami v troch veršoch.

³⁾ Dľa obyčaja na východe pri stole ležal. Ženich a nevesta slávia svoje zaslúbenie, hodujú spolu radujúc sa z toho spojenia. Vyliatím druhej voňavej masti pri hodoch osvedčovala sa veľká láska. Nevesta hovorí: Dokiaľ kráľ pri mne sedí, vydáva môj nard svoju vôňu, t. j. nechýba môj nard alebo nardová vôňa. On sám je jediný nard a jediná vôňa, ktorú si žiadam. Nardom, príjemnou vôňou je jej ženich v jeho vtenení, ktorým pokoleniu ľudskému štedrý stôl pripravil a s ním seba najužšie spojil.

⁴⁾ Ženy nosievaly na prsiach fľaštičky s voňavkami, preto prirovnáva nevesta priateľa kytke (vrecúžku) voňavej myrrhy na svojich prsiach. Myrrha je ker veľmi sladkej vône, ale horké chuti. Nevesta nazýva ženicha hlavne pre tú horkosť svojou myrrhou, preto, že za nás mnoho trpel a na kríži umrel; ale jeho utrpenie je prameňom nášho spasenia, tak stalo sa ono myrrhou sladkou. Ako nevesta svoju myrrhu vždy na svojich prsiach nosila, tak i my ustavične máme mať na svojej mysli utrpenie Pána nášeho, Ježiša Krista.

⁵⁾ Stravec (hrozno) z kra cyprového, z kra s hrozničkovitým, bielym a voňavým kvetom, ktorý rástol vo viniciach najjužnejšieho a prekrásneho kraja Engaddi (= Studnici kozlov) na západnom brehu Mŕtvého mora. Tento kvet cyprový je obraz najdrahšieho ovocia smrti Kristovej; jeho vzkriesenia a oslávenia, i nášho duchovného a večného zmŕtvýchvstania. Toto najlepšie ovocie darí sa v krásnom kraji Engaddi, t. j. na Studnici kozlov, čiže v Cirkvi, v ktorej kozli, hriešnici od ich škvrn očisťovaní bývajú vo sviatostiach krstu a pokánia.

⁶⁾ Hebr.: Tvoje oči sú holubičie. Oči nevestine sú zrkadlom duše, v nich odzrkadľujú sa vlastnosti holubičie: nevinnosť a čistota, pokora a úprimnosť, láska a pobožnosť.

utešený,¹⁾ postieľka naša je plná kvetov.²⁾

16. Trámy našich domov sú cédrové, stropy naše cyprusové.³⁾

HLAVA 2.

Ženich a nevesta sa vychvaľujú: ženich navštevuje nevestu a shovára sa s ňou.

1. Ja som kvet poľný, a ľalia v údoliach.⁴⁾

2. Ako ľalia medzi trnmi, tak je moja priateľka medzi dcérami.⁵⁾

3. Ako jablň medzi lesnými stromami, tak môj milý medzi synami.⁶⁾ Pod tŕňou toho, ktorého som žiadala,⁷⁾ sedím, a jeho ovocie je sladké mojim ústam.

¹⁾ Nevesta vracia chválu ženichovi: Nie ja som krásna, ale ty si krásny a utešený, a jestlže som krásna, som len skrze teba. Ty si moja radosť a utešenie.

²⁾ Hebr.: I to lôžko naše sa zelená. Zaslúbenci nachádzajú sa na lúbežnom mieste, pod tónistým stromom. Tieto slová veršu znamenajú tajomstvo láskyplného, ako manželského sväzku, ktorý Krista Pána s Cirkvou, alebo s dušou spojuje, a jeho nádeje a požehnania.

³⁾ Hebr.: Trámy našich domov sú cédry, naše vykladanie (steny) cypresy: Reč je o príbytku zasľúbencov v budúcnosti. Mnohý počet, naše domy, znamená všeobecnú Cirkev, ktorá bude obsahovať celý svet bez hraníc a bez miery. Najvýbornejšie dreva: Cédry a cypresy znamenajú trvanlivosť, nepominuteľnosť a nepremožiteľnosť Cirkvi.

⁴⁾ Ja som len kvet poľný a obyčajná ľalia. Nevesta zdá sa chváliť, ale robí to tak skromne a striedme, že ju ženich (v. 2.) opravuje. Pole i údolie znamená svet, na ktorom kvitne Cirkev bohatstvom svojich milostí, ktoré v Cirkvi účinkujú, ctností a dobrých skutkov, ktoré ju utešenou kvetnou zahradou činia.

⁵⁾ Áno, si ľaliu, opravuje ju ženich; ale takou, ktorá sa skveješ ako ľalia medzi trnmi (správnejšie: medzi bodlačím), ako najkrajšia medzi dcérami Adámovými. Ty sama si nevesta (Cirkev) kráľova (Kristova), ktorá môže byť pripodobnená krásnemu kvetu, ty si najkvetúcejšia zahrada Božia a nijaká náboženská spoločnosť mimo teba (Cirkvi Kristovej) nemôže sa ti rovnáť.

⁶⁾ Ženicha pripodobňuje najšľachetnejším ovocným stromom, ostatných synov ľudských planým stromom lesným.

⁷⁾ Hebr.: V tieni jeho žiadostivá som bola sedieť, t. j. v ňom chcem hľadať a požívať ochranu a šťastie. Tento stieň je obraz božskej ochrany a prozreteľnosti, ktorej ženich (Kristus) svojej neveste a svojim vyvoleným udeľuje a v ktorej nevesta a každá jedna spravodlivá duša vo všetkých protivenstvách úfa, tak že vo svojej nádeji zahanbená nebude.

4. Voviedol ma do vinárne¹⁾ a riadil vo mne lásku.²⁾

5. Občerstvite ma kvetami, a posilnite ma jablkami: lebo láskou omdlievam.³⁾

6. Jeho ľavica pod mojou hlavou, a pravica jeho ma objíma.⁴⁾

7. Prisahou vás zaväzujem, dcéry jeruzalemské, skrze srny a jeleňov na poli, aby ste nebudily a nevyrušovali zo sna moju milú,⁵⁾ dokiaľ by sama nechcela.

8. Hlas⁶⁾ môjho milého, hľa, on pri-

¹⁾ Vináreň i vinný sklep, je tu za miestnosť, kde staré víno držiavali; vináreň starých nebola pod zemou, ale obyčajne vedľa ložnice. — Obraz najznamenitejšieho daru Kristovho, lásky, je víno.

²⁾ Hebr.: a zástava, ktorú on drží nado mnou, to je láska. — Môj priateľ n. j. viedol a chránil; tým vedením a chránením bola jeho láska. Smysl veršu: Ženich sa najužšie spojil so mnou a daroval mi svoju lásku; nikdy sa neodlúčim od neho a pôjdem za zástavou jeho lásky, kde on pôjde. (Srovn. sv. Pavel k Rim. 8, 35. atď.)

³⁾ Radosť nevestina je veľiká; ženich spojil sa s ňou vo svojej milosti, dosiahla všetko, čo si žiadala. V tom odišiel od nej ženich, prišiel na ňu čas navštívenia, opustenia. Nevyslovnou túžbou po ňom omdlieva. Smysl: Cirkev, ktorú láska k Bohu docela naplňuje, má na spasení ľudí pracovať, ale prečasto prichádza jej bojovať s prenasledovaním, utlačovaním atď., a v tomto boji zdá sa niekedy, že ju Boh opustil. Dlhो neprestáva niekedy tuhá zkúška. Preto vždy potrebuje pomoc svojho božského zakladateľa.

⁴⁾ Kristus vyslycha prosbu Cirkvi (vo v. 5.), prichádza jej na pomoc, udržuje a zachováva ju. Ľavica a pravica sú obrazy účinkovania božskej jeho pomoci.

⁵⁾ Skrze srny a jeleňov = skrze všetko, čo je pekného a pôvabného. Milú, hebr.: lásku. Nevesta a ženich spojení sú láskou a nechcú, aby v tom spojení rušení boli. Zaprisahanie znamená: Ako Boh žije, toto spojenie lásky nebude nikdy narušené, nikdy neprestane. Spojenie s Bohom znamená pre dušu: s milosťou Božou spravodlivo žiť, vôľu Božiu plniť, s Bohom v myslení, chcení a činení celkom sa srovnávať. Toto zaprisahanie je i proctvo o večnom trvaní Cirkvi. Nevesta — Cirkev — vyzýva anjelov (dcéry jeruzalemské = anjeli; viď poznámku 13. k hlave 1.), aby nerušili, nedali rušiť Cirkev v ctení Boha, v nábožnom živote, v práci na spojení duší, kým oni dvaja, ženich i nevesta, sami nechcú, t. j. nikdy, preto, že v spravodlivom živote, v ctení Boha nikdy nie je konca. — Tu končí sa spev prvý. Pokoleniu ľudskému dané bolo zasa spojiť sa s Bohom, a síce navždy, ono je zasa dieťaťom Božím; našlo toho, ktorého hľadalo, ktorého jeho duša miluje, a už prožíva plnosť pokoja.

⁶⁾ Tu počína sa spev druhý, 8—3, 5. V prvom speve opisuje sa spojenie milujúcich sa, v druhom vidíme, ako si žiadajú vždy byť spolu. Po zasľúbení Izraela s Bohom skrze vydanie zá-

chádza poskakujúc po horách, a preskakujúc kopce.¹⁾

9. Podobný je môj milý srne, a mladému jeleňovi: hľa, on stojí za našou stenou, nazerá cez okná a hľadá cez mreže.²⁾

10. Hľa, môj milý mlúvi ku mne: Vstaň, a pospeš, priateľko moja, holubico moja, krásna moja, a poď!³⁾

11. Veď už zima pominula, prška prestala, a prešla.⁴⁾

12. Kvieťa ukazuje sa po našej zemi, čas rezačky (vo viniciach)⁵⁾ prišiel: hlas hrdličkin počuť v našej krajine.

13. Strom figový vypúšťa svoje smokvice: zakvitlé vinice vydávajú svoju vôňu. Vstaň, priateľko moja, krásna moja, a poď!⁶⁾

kona a uzavrenie smluvy. Boh často navštevoval svoj vyvolený ľud, v ktorom i vyvolení iných národov zastúpení boli, dokazovaním svojich milostí, ktorých ho až po dobu Kristovu účastným činil, a to nie bez výsledku. To predstavuje sa tu v obraze: Ženich hľadá nevestu (2, 8—17) a nevesta hľadá ženicha (3, 1—5). — Hlas môjho milého... čiže Či! počujem kroky...

¹⁾ Poskakovanie ženichovo po horách a preskakovanie kopcov pri navštívení nevesty a jeho prirôvanie srne a mladému jeleňu (v. 9.) ukazuje na to, že prichádza s hora, z výšin nebeských a vrelou horlivosťou vyhľadáva ľudí, aby ich pre spasenie získal. Už v starom zákone Boh všetko vynaložil, aby svoj ľud izraelský a skrze ten i iné národy k príchodu Spasiteľa pripravil a zachránil. A keď človekom sa stal a ľudom sa zjavil, „ako úbor bežal svojou cestou“ (Žalm 18, 6.), urovnával vrchy a kopce, odstraňoval každú pýchu (Luk. 3, 5), pripravoval cestu pokory, na ktorej človek k nemu sa dostať môže.

²⁾ Okná v Palestíne sú na obyčajných domoch len úzke diery v mure bez skla, opatrené mrežkami alebo mrežkovanou záclonou. Pod stenou rozumejú svätí otcovia ľudskú prirodzenosť ženichovu, ktorou svoje božstvo zakryl a neviditeľným učinil.

³⁾ Vyzýva nevestu, aby sa k zachráneniu a spaseniu duší s ním spojila, obráť vinicu a vyhľadáť z nej škodnú zver. (Béda.)

⁴⁾ Ženich oznamuje starozákonnej cirkvi dobu vykúpenia. Zima je doba od Mojiša až po Krista, jaro je začiatok messiáskej doby a s ňou príslých požehnaní messiášskych.

⁵⁾ Hebr.: Čas spevu prišiel. Opisovanie jara je obraz s Kristom začínajúceho sa života spravodlivosti. Po dlhej noci hriechu ma zavítať veľký

⁶⁾ Obraz jara zakončený poukázaním na vinič a figový strom, znamená šťastia a radosti. Zakončuje sa tak i opis približujúceho sa vykúpenia. Vinič a figový strom sú obrazy ľudu izraelského. Ženich vyzýva nevestu, aby sa Vykupiteľovi zcela oddala, do jeho cirkvi vstúpila a tak stala sa jeho priateľkou a učednícou.

14. Holubico moja, v rozsadlinách skalných, v škáre ohrady, ukáž mi svoju tvár,¹⁾ nech zavznie tvoj hlas v mojich ušiach: lebo tvoj hlas je sladký, a tvoja tvár krásna!²⁾

15. Polapajte nám maličké líšky,³⁾ ktoré škodu robia na viniciach; lebo naša vinica už kvitne.

16. Môj milý je môj a ja (som) jeho,⁴⁾ ktorý pasie medzi ľaliami,⁵⁾

17. dokiaľ neochladne deň a naklonia sa tône.⁶⁾ Navráť sa: podobný buď, milý môj, srne a mladému jeleňu na horách Béter.⁷⁾

¹⁾ V malom, nízkom domci s jeho jednoduchým múrom z kameňa, so zamreženými okienkami združuje sa nevesta, ako holubica v rozsadlinách skalných, v škárah múrov a ukrýva sa proti nebezpečenstvám. Ženich ju vyzýva, aby vyšla z úkrytu a dala sa pod jeho ochranu. — Ako holubica chránila sa v svojom úkryte proti nepriateľom, tak žil Izrael, aby zachránil si vieru v Pána, svojho Boha a zachoval jeho prikázania, v Kanaane, odlúčený a napádaný pohanskými národami. Keď príde Messias ľud izraelský vykúpiť, má zo svojej odlúčenosti a ukázať sa svetu v pravom čení Boha a v žití dľa jeho vôle.

²⁾ Izrael dá počuť svoj hlas a ten bude sladký v ušiach Božích, ak v chválení a zvelebovaní jediného pravého Boha vytrvá a sebe sverené zjavenie i u iných národov oznámiť sa pousiluje. Tvár jeho bude krásna, t. j. Boh bude so zalúbením milostive hľadiť na ľud izraelský.

³⁾ Verš tento je vincúrska pesnička, ktorá zodpovedá práci, ktorú má podujat. Líšky žerú hrozno, i kutaním robia škodu vo viniciach. Vinicu je tu cirkev a každá duša. Vyzýva dcéry jeruzalemské, čiže anjelov, aby jej v úzkostiach proti jej nepriateľom pomáhali a ju proti podvodu a násiliu sveta i diabla bránili. Vinica kvitne a sľubuje hojnú úrodu, preto treba odhádzať jej škodníkov; odhádzať treba i zlé náruživosti, ktoré práve rozkvetu zbožného života zvláštne škodia.

⁴⁾ Dokonále spojenie. Náležia jeden druhému a účinkujú spolu z jednej vôle k jednému cieľu, k zachráneniu a spaseniu ľudského pokolenia.

⁵⁾ Pasie, čiže kochá sa medzi ľalijami, t. j. len čisté, nevinné, ctnostné duše miluje tento ženich. K nim prichádza, im darúva svoje srdce, ich oblahoslavyje.

⁶⁾ Až do konca dňa, kým tône so západom slnca vo tme nezmiznú. Spoločný ich účinkovanie bude až do konca dennej úlohy, čiže až do konca tohoto času a do svitu posledného dňa, čiže večného života trvať.

⁷⁾ Ženich dosiahol svoj cieľ, nevesta (cirkev, duša, P. M.) je užšie s ním (s Kristom) spojená a tak celkom uspokojená: môže odísť. Prišiel s hôr, s nebeských výšin, a zase vracia sa tam.

HLAVA 3.

Nevesta hľadá, a nálezá svojho ženicha.

1. Na svojej posteli cez celé noci hľadala som toho, ktorého miluje moja duša: hľadala som ho, ale nenašla som ho.¹⁾

2. Vstanem a pochodím mesto: po námestiach a uliciach hľadať budem toho, ktorého miluje moja duša: hľadala som ho, ale nenašla som ho.²⁾

3. Našli ma strážci,³⁾ ktorí strážia mesto: Či ste nevideli toho, ktorého moja duša miluje?

4. A sotva že som od nich odišla, našla som⁴⁾ toho, ktorého miluje moja duša: chytila som ho, ani ho nepustím,⁵⁾ dokiaľ ho nedoviediem do domu svojej matky, a do izby svojej rodičky.⁶⁾

¹⁾ Nevesta hľadá ženicha, ďalej nemôže byť bez neho. V nociach, alebo v nočných bdeniach prichádza na ňu tak veľká túžba po ňom, že keď nezjavoval sa na jej volanie, vstáva s lože a ide ho hľadať. Noci znamenajú tu tmavé a hriešne cesty pred Kristom. Ale i temnotu ducha, ktorá naplňuje človeka, keď ho nebeský ženich opustí. Vo v. 1—5. opisuje sa, ako sa vyvolené duše namáhajú dosiahnuť spojenie s Bohom.

²⁾ Pri všetkom mojom namáhaní a hľadaní nenašla som ho. Doba vykupiteľova ešte nenadšla a plnosť času, v ktorom Prežiadaný dľa nariadenia Božieho na zem príde, treba vyčakávať.

³⁾ Sama darmo sa namáha, spýta sa strážcov. V duchovnom živote je všetko v rukách Božích a namáhanie naše musí byť s horou podporované, potrebná je predchádzajúca milosť a riadenie Božie. Pod strážcami rozumejú vykladači sv. apoštolov, ktorí po poslaní Ducha Svätého v Judsku chodili a hlásením evanjelia akoby vyvolených z domu Izraelovho hľadali, a dľa nich i náčelníkov cirkvi, skrze ktorých Boh ľudí, Židov i pohanov, k nebu vedie.

⁴⁾ Nenašla nevesta svojho ženicha, kým sa jej on sám nezjavil. Darmo namáhala sa synagoga, t. j. starozákonná cirkev v obradoch a obetách najst ospravedlnenie a spasenie. Kým neprišiel nebeský ženich, ktorý ju od jarma zákona oslobodil a opravdive ospravedlnil. Len vo vtelení ženicha, Syna Božieho, najde toho, ktorého hľadá, len potom bude celkom a trvale jej.

⁵⁾ Môže ho držať a nepustiť, lebo ju nič nemôže odrhnúť od neho. Duša to dosiahne, keď sa mu vrelou vierou a úprimnosťou pridrža. I synagoge bude to dané. Čo Boh pokoleniu ľudskému a zvláštne ľudu izraelskému prisľúbil, dosiahne vytrvalou modlitbou a vernosťou k ženichovi.

⁶⁾ T. i. kým sa s ním najužšie nespojím, jeho celou láskou neprijímam, jemu sa celky neodдам. Dom, izba matky, rodičky je i náš dom, je naše srdce, do ktorého privedieme Pána, keď sa mu

5. Prisahou vás zaväzujem, dcéry jeruzalemské, skrze srny a jeleňov na poli, aby ste nezobudily a zo sna nevyrušovaly moju milú, dokiaľ by sama nechcela.¹⁾

6. Kto²⁾ je to tá, čo³⁾ vystupuje z púšti⁴⁾ ako stĺp dymu z voňavého korenia, myrhy a kadidla⁵⁾ a zo všeliakého prachu kupca s koreninami?

7. Hľa, lôžko Šalamunovo, okolo neho šesťdesiat⁶⁾ udatných z najsilnejších Izraelov:

8. všetci opásaní mečami a vycvičení do boja: každý má meč pri svojom boku pre nočné strachy.⁷⁾

docela darujeme a jeho vytrvanlivo hľadáme. Dom matky je Cirkev, ktorú ženich svojou milostivou prítomnosťou naplňuje, v ktorej vyučujúcej a poslúchajúcej cirkvi svojej milosti tým hojnejšie udeľuje, čím ona ochotnejšie jeho milosti prijíma.

¹⁾ I spev druhý končí sa jako prvý (2, 7.). Nevesta je uspokojená. Jej hľadájúca a žiadajúca láska spočíva v tom, po ktorom túžila. To je najväčší stupeň lásky Božej.

²⁾ Tu začína sa spev tretí (3, 6—51.), ktorý líči dokonalé spojenie Boha s ľuďmi, čiže duchovný sňatok s jeho ľudom vo vtelení Syna Božieho, založenie cirkvi a jej vzrast a plnosť.

³⁾ Nevesta vchádza do Jeruzalema, Salamún ide jej na kus v ústrety. Ľud díva sa a volá: Aká to utešená nevesta! Aká vznešenosť!

⁴⁾ Pod púšťou rozumieme tento svet, v ktorom sa bez boja a trápenia ku spaseniu dostať nemôžeme. Vystupovanie z pústi znamená tu prestúpenie nevesty zo stavu túženia po ženichovi do stavu duchovného sjednotenia s ním, zo stavu zaslúbenia do stavu manželského. Z pústi túžil Izrael po prisľúbenej zemi, ktorá bola obrazom kráľovstva Messiašovho, do ktorého má starozákonný ľud za príchodu Vykupiteľa vstúpiť a jeho duchovné dobroty požívať.

⁵⁾ Hebn: Ako stĺpy dymu, okadená vôňou myrhy a kadidla. Vôňa korenia sú milosti a ctnosti, ktorými nevesta, ľud Boží, Izrael, ktorý predstavuje celé pokolenie ľudské, má byť pripravená uznať Vykupiteľa za svojho kráľa a Pána, keď „do svojho príde“ (Ján 1, 10.). Kupec s koreninami je darca ctností, Pán, ktorý milujúcej duši vo veľkých ctnostiach príklad zanechal a potrebné milosti vďačne a v čas príhodný jej udeľuje.

⁶⁾ To je obrazne: bez počtu.

⁷⁾ Na ceste púšťou môže sa obávať nočných zbrojníckych nápadov. Proti tým a iným nebezpečeniam chránia bojovní hrdinovia, ale to nie je tu ich jediným cieľom. Oni sú i čestným sprievodom. Tu sa všetko tak vymyslene požáva, ako keby nevesta z veľmi ďaleka nebezpečnou púšťou prichádzala. Tak je to veľkolepejšie. Pod udatnými sprievodcami rozumieme vojsko Božie, anjelov, ktorých Boh na ochranu jeho cirkvi na svet poslal. Tejto ochrany je cirkev Božia, starozákonná tak ako novozákonná, veľmi portebná.

9. Nosidlo¹⁾ si dal spraviť Šalamun kráľ z dreva libanského:

10. ich stĺpy spravil strieborné, opedradlo zlaté, sedadlo šarlátové: prostriedok postlal láskou pre dcéry jeruzalemské:²⁾

11. Vyjdite a pozrite dcéry jeruzalemské, na kráľa Šalamuna s korunou, ktorou ho jeho matka korunovala v deň jeho oddavok a v deň veselosti jeho srdca.³⁾

HLAVA 4.

Krása snúbencov.

1. Čiže si ty krásna, priateľko moja,

lebo vždy má nepriateľov, ktorí v službe moci temnosti vyvolené duše napádajú a prenasledujú.

¹⁾ Teda v 7. verši bola reč o nosiacom lôžku Šalamúnovom, v ktorom sedela kráľovská nevesta; tu a v nasledujúcom verši opisuje sa lôžko, v ktorom sedí kráľ. — Nosidlo Šalamúnovo predstavuje ľudskú prirodzenosť, ktorú Syn Boží, knieža pokoja, nebeský Šalamún, na vykúpenie pokolenia ľudského na seba vzal, ktorá neporušená v smrti (cédry, drevo libanské, sú obrazmi neporušenosti) ku sláve vstane z mŕtvych, a je nado všetko krásnym dielom všemohúcnosti Božej.

²⁾ Láskou — hebraizmus, t. j. tým, čo je milé a vzácné. Pre dcéry jeruzalemské — čiže k vôli dcéram (dušiam).

³⁾ Kráľ chce dnes sláviť svoju svatbu, svoje veselie; prichádza sobášne vystrojený, v nádhernom sobášnom rúchu, s kráľovskou korunou, k podivu nevesty i prítomným. Toľkou krásou udivená upozorňuje dcéry jeruzalemské na rozkošné to divadlo, na krásu a slávu Šalamúnovu a zvláštne na predrahou korunu, ktorú kráľovská mať svojmu synovi na dnešný sobášny deň darovala. V Palestíne matka syna v deň sobášny venčila. Smysel: Syn Boží sa vo svojom vtelení oddal, zasnúbil s ľudským pokolením a skrze svoje utrpenie a smrť z lásky k nemu to svoje zasnúbenie spečatil. Za to dostal drahou korunu a jeho Otec dal mu ju skrze synagogu (Židov), ktorá ho skutočne trňovou korunou korunovala a na kríž pribila na prepodivné divadlo nebu i zemi. V tomto smysle používa Cirkve tento verš na deň najsv. Srdca Ježiš a na deň trňovej koruny následkom svojho sjednotenia so svätými dušami nosí Kristus viac korún. Dľa sv. Jána z Kríža jednu z čistoty všetkých pamenských duší, druhú z učení cirkevných učiteľov, tretiu z červených ruží mučeníkov. Sv. Beda a iní rozumejú pod korunujúcou matkou Mariu, ktorá Krista Pána korunou korunovala, keď jednorodeného Syna Božieho z Ducha Svätého počala a jako človeka porodila. Pod dcérami jeruzalemskými rozumejú vykladači svätých anielov, ktorí sa vyzývajú, aby nebeskú slávu opustili a Vykupiteľovi, Synu

čiže si len krásna!¹⁾ Tvoje oči sú oči holubice, mimo toho, čo je vnútri skrytého,²⁾ tvoje vlasy sú jako stáda kôz, ktoré vystupujú s hory Galaad.³⁾

2. Tvoje zuby sú jako stáda strihaných (oviec), ktoré vychádzajú z kúpania, všetky majú po dvoje jahniat, a jalovej niet medzi nimi.⁴⁾

3. Ako šarlátový pásik sú tvoje pery: a reč tvoja je sladká.⁵⁾ Ako križalka

Božiemu, sa klaňali. Proroctvo vyplnilo sa už pri narodení Spasiteľa sveta, keď zástupy nebeské Boha chválili a zvelebovali. (Luk. 2, 13.)

¹⁾ Šalamún síde sa so Salomitou blízko palácu a víta ju. Táto reč je chválospev na nevestu, aký i dnes na východe pri sobášnych hrách býva vo zvyku. Taký spev líči a vychvaluje telesnú dokonalosť a ozdobu mladoženichov.

²⁾ Hebr.: Holubice zpod tvojho závoju. Tvoje oči sú jasné, nevinné, zrak tvoj úprimný.

³⁾ Sú dlhé, husté, čierne. V prirovnávaní vlasov so stádami kôz vyobrazuje sa hlava nevesty ako vrch; ako početné stáda kozie horu Galaad, kde bolo mnoho pastvy, pokrývajú, tak vlnia sa tvoje dlhé, hrubé, čierne kadere s tvojej hlavy (nevesty nosily vlasy rozpustené). Hora Galaad je vo východnom Jordánsku. — Telesné vnady milovanej nevesty, ktoré ženich v tomto i v nasledujúcich veršoch tak nadšene velebí, požadujú hlbší tajomný smysel. — Prvá krásna na neveste, cirkvi, sú jasné oči. Tie sú obrazom duchovného poznania, i oči holubičie, obraz prostoty, úprimnosti, tichosti a pokojnosti znamenajú cirkve v jej pokojnom diele, vo vyučovaní národov, v ktorom vždy ide rovnou cestou pravdy, t. j. je neomylná v učení, ktoré jej Boh sveril. Oči svetla a vedú človeka. Stelesnené oči cirkvi sú jej predstavení a vodcovia po starozákonných praotcoch a prorokoch v novom zákone apoštoli a ich nástupci pápež a biskupi, ktorí ako od Boha ustanovené svetlá pokolenia ľudského cestu k životu ukazujú a jako spoľahlivé oči cirkvi, jako mužovia pokoja i ako vhodní vodcovia bez bludu a klamu sa dokazujú. Vlasy sú dľa výkladu Otcov ako obraz hojnosti a plnosti, početné národy- ktoré sa niekedy k cirkvi prihlásia. Aj Galaad so svojimi hojnými pastvami je obraz cirkvi, v ktorej všetky národy zeme najdú hojnú duševnú pašu v jej učení, a milosti. Tak oči znamenajú cirkve vyučujúcu, vlasy vyobrazujú cirkve poslúchajúcu.

⁴⁾ Dvojčičky — jahňatá, ktoré má každá matka, dobre vyobrazujú plné, neštrhavé dva rady zubov; barva oviec, obyčajne biela a po kúpaní čistučka vyobrazuje ich bielosť a skvúcu čistotu. — Pod zubami rozumejú vykladači kazateľov, ktorí ľudu Božské pravdy srozumiteľnými a strovitelnými činia a skrze kúpeľ krstu deti svojej lásky, k Bohu i bližnému, plodia, ktoré v Kristu znovumarodené, z kúpeľa krstu vychádzajú skveľú sa spravodlivosťou, dobrými skutkami a ctnosťami.

⁵⁾ Pery, rty, ústa sú prostriedkom, nástrojom reči, ústami hovorme. Sv. Rehov praví: „Tíže kazatelia nazývajú sa rtami Cirkvi, lebo skrze nich hovorí ľuďom prikázania života.“ Ale

granátovho jablka, také sú tvoje líca,¹⁾ okrem toho, čo vnútri skrytého je.

4. Ako veža Davidova je tvoje hrdlo, ktorá je vystavená s baštami: na tisíce štítov visí z nej, všeliká zbraň hrdinov.²⁾

5. Oba tvoje prsníky sú ako dve mladé srnky, dvojčence, ktoré sa pasú medzi laliami.³⁾

6. Keď ochladne deň, a nachýlia sa tône (potom) pôjdem k hore myrhovej a k vršku kadidlovému.⁴⁾

nie sú len nástrojom poučnej reči, lež i modlitby, ktorou hovoríme k Bohu. Modlitba menuje sa zo Sv. Písma obetou chvály (Žalm 49, 14—23.), sv. Pavel vyzýva Židov (Žid. 13, 15): „Obetujeme vždy Bohu obetu chvály, to jest ovocie rtov, ktoré vyznávajú jeho meno.“ Modlitba konaná v Cirkvi od jej sluhov a veriacich je zvláštna ozdoba Cirkvi. Modlitba zohrieva Srdce a rozpaľuje ho láskou; na toto láskou spálené srdce ukazuje červenosť rtov; modlitba je Bohu sladká, milá, tak že jej vyslyšania neodopiera.

¹⁾ Granátové jablko je vnútri bleďočervené; tak nežočervené sú líca nevestine. Táto červenosť je jej krása a znamená stýdlivosť a pokoru, ktorou ozdobená Cirkev stojí pred svojim ženichom. Ona prejavuje sa v múdrom, vhodnom mlčaní, ale prejavuje sa u panenských duší aj v tom, že hriech nadovšetko nenávidia, zapovrhujú, a zapýria sa (zapália sa), keď sa k nim priblížiť chce.

²⁾ Hrdlo nevestine, štíhle, silné, a ozdobené, je obraz sily, smelosti a spoľahlivej stálosti; ono pripodobňuje sa veži Davidovej, na ktorej okolo, ako na hrdle nevestinom okrasa, visia štíty a všeliká zbraň. Veža Davidova je v duchovnom smysle Cirkev. V nej ako v tej veži je složená a zachovávaná všeliká zbraň k boju. Preto je Cirkev v boji proti svojím neopriateľom silná a nepremoziteľná jako bojovník Boží David. Hrdinovia sú tie duše, ktoré sa v boji proti hriechu, a prenasledovateľom Cirkvi a nepriateľom Božím vyznačujú.

³⁾ Laliami sa značí niečo čistého, aby tu potrebné spomínanie zrelosti všetko vytváralo, čo by mohlo byť neslušné. Ženská krása líčená je tu dopodrobne iste preto, že jednotlivé čiastky cirkvi svoju zvláštnu, im vlastnú dokonalosť majú. Prsníky sú obrazom materskej lásky: mliekom, ktorým cirkev svoje detky chová, sú božské učenie a milosti sviatostné, ktoré vytekajú z oboch zákonov; preto dľa vkladáčov prsníky znamenajú zákony, starý i nový a dve mladé srnky znamenajú dvoje národov, Židov a pohanov, z ktorých je cirkev složená a ktoré sa na jej prsiach chovajú.

⁴⁾ Tento verš má ten smysel, čo v hl. 2. verš 17. (Vid' tam poznámku). Keď cirkev svoje účinkovanie dokoná, odvedie ju ženich do večných bydlísk, kde je myrrha a kadidlo t. j. všetko, čo je lúbezné. Čo obveseľuje a oblažuje, bez miechy, do neba. Dľa naistarách vkladáčov znamená vôňa myrhy zásluhu mŕtvencia seba samého, vôňa kadidla lúbeznosť modlitby a pobožnosti.

7. Docela si krásna, priateľko moja, a nieto poškrvny na tebe.¹⁾

8. Poď s Libanu, nevesto moja, poď s Libanu, poď! Budeš korunovaná, (poď) s vrchu Amanu, s vrchu Saníru a Hermona, z peleší lvových, z hôr pardo-vých.²⁾

9. Ranila si moje srdce, sestro moja, nevesto,³⁾ ranila si moje srdce⁴⁾ jedným okom tvojím a jedinou kučerou tvojho hrdla.

10. Jak⁵⁾ krásne sú tvoje prsia, sestro, nevesto moja! Tvoje prsia⁶⁾ sú krajšie nad víno, a vôňa tvojich mastí nado všetky voňavé veci.

11. Med z plášťa tekúci sú tvoje rty, nevesto, med a mlieko sú pod tvojím jazykom: a vôňa tvojho odevu, ako vôňa kadidla.⁷⁾

¹⁾ Ženich jediným slovom opakuje všetku chválu. Nevesta musí byť bez poškrvny a vrásky (Ef. 5, 26.), aby sa pred Bohom zjaviť a s ním sjednotiť mohla.

Ženich pozýva nevestu do svojho palácu k oddavkám a k uzavreniu manželskej zmluvy. S Libanonu schádza sa cez Aman a Hermon, ktorého jednou časťou je Sanír, tedy zo severa na juh. Ženich napomína nevestu, aby opustila svoj domov, ktorý obrazne líči ako hrozný kraj v horách, plný dravej zveri, hory, divoké a pusté kraje sú obrazy cirkvi nepriateľských, svetských mocností, levi a pardi obraz mocností temnosti. Od týchto sa nevesta a každá duša musí odtrhnúť a s Bohom navždy spojiť.

²⁾ Tu a 10, 12., ako 5, 1., menuje ju nielen nevestou, ale i sestrou. Nevesta — duša — je sestrou nebeského ženicha, preto že ženich skrze svoje vtelenie a vykúpenie stal sa naším bratom. (Žid. 2, 14.) Nový dôkaz, že v Piesni Šalamúnovej niet reči o telesnom, ale o duchovnom zasľubení.

³⁾ Hebr.: „Uchvátila si mi srdce.“ „V ranení srdca rozumie sa veľkosť lásky Kristovej k Cirkvi.“ (Angelomus.)

⁴⁾ Nasleduje (10—15) prorocké líčenie následkov a ovocí sňatku, ktoré vzťahuje sa na omilostnenie Cirkvi a každej Boha milujúcej duše skrze Krista.

⁵⁾ Herb.: Tvoja láska. Láska nevesty, Cirkvi, je všetko to, čo z lásky k Bohu činí, čo v službe Božej a k spaseniu duší, na slávu Božiu koná. Nič nemôže byť príjemnejšieho Bohu nad lásku a z nej pochádzajúci ustavičný svätý život Cirkvi a jej údov.

⁷⁾ Všetko, čo prichádza na rty a z úst nevestiných, je samá slasť a milota, menovite jej mluva. Reč Cirkvi je pre vnímavé duše príjemná a lúbežná, lebo osvecuje, potešuje a občerstvuje.

12. Zahrada zamknutá si, sestro, nevesto moja, zahrada zamknutá, studnica zapečatená.¹⁾

13. Tvoje výhonky sú raj granátových jabloní s ovocím jablk. Cypri s nardom,

14. nard a šafran, kassia a škorica so všelikým libanským stromovým, myrrha a aloe so všetkými drahými masťami,²⁾

15. prameň zahradný: studňa živých vôd, ktoré s prudkosťou tečú s Libana.³⁾

16. Zdvihni sa, vetríku severný, a prijd' vetríku južný, prevej moju zahradu, nech vytekajú jej vône.⁴⁾

Jej slová sú slová požehnaní a spásy. Preto pripodobňujú sa medu z plásta tekúcemu, samotčenému. Ponevác učenie Božie určené je i pre maľučkých, ktorým ich chápatosti primeraným spôsobom podávané býva, spomína sa pri mede i mlieko. Pod vôňou odevu rozumieme vôňu dobrých skutkov, ktorou Cirkev zaväňa.

¹⁾ T. j. si jako utešená úrodná zahrada, prístupná však len svojmu ženichovi. Táto zahrada a studnica v nej je Cirkev. Rastliny a ovocia, ktorými je zahrada hojne požehnaná, sú milosti, ktoré Duch svätý v Cirkvi účinkuje, a dobré skutky, ktoré údočia Cirkvi konajú; Cirkev je zahrada zamknutá, studnica zapečatená, t. j. neprístupná diablu a všetkému bludu. Vzťahovať môžeme tento verš i na zbožnú dušu, ktorá má byť blaženým príbytkom svojho božského ženicha, plodnou na dobré skutky lásky a neprístupnou každej svetskej žiadosti.

²⁾ Zahrada opisuje ďalej: je krásna a úrodná jako raj; ponevác je hojne zvlažovaná tekúcou vodou, daria sa v nej znamenité rastliny, stromovie s najchutnejším ovocím, a krovie rozmanité, z ktorých dostávajú sa najlepšie korenia a prevýborné masti. Tu podaný je obraz všestrannej úrodnosti a krásy Cirkvi, jej duchovného rozkvetu a prospechu. Co znamenajú tie všelijaké druhy voňavých vecí, leda vôňu stností, a prospech, ktorý je vo svätých. (Rehor.)

³⁾ Prameň všetkej tej úrodnosti prerozkošnej zahrady, raja, je nevesta, Cirkev s jej vodou, t. j. s božským učením; menuje sa studňou živých vôd, pre čistotu a neporušenosť cirkevného učenia, a moc i blahodarné účinky, ktorými Cirkev duše ako prameň zahradu zvlažuje a zúrodňuje, a tak duchovné ovocie plodí. — Libanon je druhý obraz nevesty, tiež Cirkve. Sv. otcovia vykladajú význam prameňa, po ktorom sa nám všetkých milostí Božích dostalo, dostáva a dostávať bude.

⁴⁾ Nasleduje uzavrenie manželskej smluvy. Ženich pripodobnil nevestu úrodnej zahrade. Nevesta na to slovo nadpriada, oddáva svoju zahradu milému ženichovi a vyzýva vetry, aby rozniesli vôňu, ktorú ženich chválil, tak prijde ženich do tejto zahrady, ktorá je teraz jeho. V

HLAVA 5.

Utrpenia lásky.

1. Nech príjde milý môj do svojej zahrady, a nech je ovocie zo svojich jabloní. Prišiel som do svojej zahrady, sestro, nevesto moja, sberal som svoju myrrhu s voňavým korením svojím: jedol som plášť so svojím medom, pil som svoje víno i svoje mlieko: jedzte, priatelia, a pite, a hojne sa napite, najmilejší.¹⁾

2. Ja²⁾ spím, ale moje srdce bdie. Hlas môjho milého, ktorý klope: Otvor mi, sestro moja, priateľko moja, holubico moja, nepoškrvnená moja:³⁾ lebo

božskej zahrade Cirkvi závisí zdar od božskej milosti. Preto nevesta vyzýva vetrami vyobrazeného Ducha svätého, aby so všetkých strán s plnosťou svojich milostí orišiel. Ako severný vietor oblaky rozháňa, a južný dážď prináša, a zem zúrodňuje, tak Duch svätý rozháňa oblaky pokušení a utrpení a zúrodňuje srdcia pomáhajúcou milosťou, tak že ctnosti v nich prekvetajú.

¹⁾ Nevesta pozýva ženicha do zahrady, aby ju vzal za svoju. Ženich prijíma ponuknutie. Po tomto uzavierajú manželstvo, čiže duchovné sjednotenie. Zahrada je teraz docela ženichova, on bude požívať jej rozkoše a skvosty. Sobáš končí sa veselím, na ktorom súdruhovia a priatelia ženichovi účasť berú. Duchovný smysel: Nevesta je Boha milujúca duša, ktorá pozýva nebeského ženicha, aby zavítal v nej a tešil sa zo skutkov milosti od jeho lásky pochádzajúcich. Ženich s radosťou privoľuje k duchovnému sňatku; teší sa z utešeného ovocia, ktoré v zahrade Cirkvi rastie: z myrrhy sebamŕtvenia a kajúcnosti, z voňavého korenia ctností, z medu, a mlieka spasiťelného učenia, z vína lásky, ktorá srdcia veriacich potešuje a obveseľuje. Ponevác tieto dobroty nie sú len pre ženicha, ale i pre veriacich predmetom radosti, vyzýva ich, aby ich požívali: Jedzte, priatelia, a pite!

²⁾ Tu nasleduje spev štvrtý 5, 2—6. 9., ktorý hovorí o zkúškach Cirkvi v jej prenasledovaní a utrpení, ktoré sa s jej založením začína.

³⁾ Po veselí sa ženich oddialil. Nevesta túži po ňom i vo sne. Keď ju svojím príchodom poteší, bude to mimoobyčajným dôkazom jeho lásky, ako keď sa Spasiteľ zjavoval po svojom zmŕtvychvstaní. Ale po potešení príjde zkúška. — Lásky k Božskému ženichovi udržuje Cirkev a každú Boha milujúcu dušu v bdení, tak že na svet a jeho radosti zabúda a v modlitbe a rozjímaní pohrúžená pre Boha bdie. — „Otvor mi“: vstať z pokoja a rozjímania a pod pracovať na zachránení duší. Sestra, preto že skrze svoje vteľenie stal sa jej bratom; priateľka, preto že Cirkvi sú sverené tajomstvá zriadenia Božieho; holubicou, pre jej čistotu a úprimnosť; nepoškrvnená, lebo niet na nej vady ani chyby ani na jej učení ani na jej prostriedkoch spasenia.

moja hlava plná je rosy, a moje kučere krupajov nočných.¹⁾

3. Svliekla som svoju sukňu, jako ju (zasa) oblečiem? Umyla som si nohy, ako ich mám (zasa) zamazať?²⁾

4. Milý môj siahol svojou rukou cez otvor,³⁾ a moje vnútornosti sa zatriasly, keď sa ho dotkol.⁴⁾

5. Vstala som otvoriť svojmu milému: z mojich rúk kvapkala myrrha: a moje prsty (boly) plné myrrhy najdrahšej.⁵⁾

6. Závor mojich dverí som svojmu milému otvorila: ale on (už) odišiel a zmizol. Duša moja sa rozplývala, keď hovoril: hľadala som, ale nenašla som ho: volala som, ale neozval sa mi.⁶⁾

¹⁾ V Palestíne noci bývajú chladné a padá toľko rosy, že i vlasy a šaty cestujúcich mokré bývajú. Hlava je Spasiteľ sám; rosa a kropaje sú obraz studenosti, vlažnosti života dľa viery, nedostatku lásky. Mnohí kresťania veria, že Kristus je Boh, a jednak zostávajú vlažní a nerozniecujú sa láskou k nemu. Preto Kristus vyzýva svoju nevestu Cirkve, aby vstala ku práci zachránenia duší ohlasovaním nauky Božej.

²⁾ Nevesta rada urobí, čo ženích žiada, vstáva, len spomína obtížnosti vstania, ale ona ich vďačne prekoná. Na východe pred spaním umývali si nohy a svliekali všetky šaty. Duchovne dľa sv. Rehora rozumej: Ja som svliekla všetky svetské starosti, smyla škvrny všedného života a oddala sa tichému odpočínutiu vo svojom Bohu; jakože sa mám zasa k tomu životu vracáť a do nebezpečenstva nejakej poškvrny sa vydávať. — Ale Božskému ženichovi všetko záleží na spasení duší.

³⁾ Otvorom vo dverách alebo múre, zkúšajúc, či by mohol sám závoru odstrániť, aby skôr vyšla.

⁴⁾ Ťakla som sa, keď siahol na dvere. V duchovnom smysle: Ako som váhala milému svojmu otvoriť, on sám láskave ma svojou milosťou chcel predísť; i sponáhľala som sa mu otvoriť.

⁵⁾ Otvárajúc pomastila závoru najdrahšou voňavkou, aby víťanie bolo čestné a príjemné. — Milosťou povzbudená nevesta vstala hotová k úctinnému životu, hotová zapieraniamu a mŕtveniu seba z lásky k dušiam. Mŕtvenie seba značí myrrhu.

⁶⁾ Duša moja sa rozplýva v slzách a žiali, že odišiel a niečo už tu; to rovnalo sa mi smrti. Ženích sa niekedy utiaha, aby zkušal vernosť svojej nevesty, a dopúšťa ju i prenasledovať i biť. Boh zkúša je trpezlivosť a vytrvanlivosť, vernosť každej duše. Od svojho počiatku bola Cirkve, i s jej nábožnými veriacimi prenasledovaná a tak to bude až do konca sveta. „Keď mňa prenasledovali, aj vás budú prenasledovať“ (Ján 19, 20.). „A všetci, ktorí chcú žiť pobožne v Kristu Ježišovi, trpieť budú prenasledovanie“ (II. Tim. 3, 12.). Teda ženích chce nevestu zkúšovať, chce, aby ho hľadala, preto odišiel od nej; obety mu-

7. Našli ma strážni, ktorí chodia po meste: zbili ma, a ranili ma: vzali mi plášť strážnici múrov.¹⁾

8. Zaväzujem vás prísahou, dcéry jeruzalemské, akže by ste našly môjho milého, aby ste mu povedali, že láskou omdlievam.²⁾

9. Jakýže je tvoj milý nad (iného) milého, o najkrásnejšia zo žien? Akýže je tvoj milý nad iného milého, že nás tak zaprisahávaš?³⁾

10. Môj milý je biely a červený, vyvolený z tisícich.⁴⁾

11. Jeho hlava je jako rýdze zlato:

sia sväzok lásky upevniť a posilniť, vernosť a večnú vytrvalosť zabezpečiť. Ale nevestu to teší, že za svojho ženicha obety prinášať môže, a z toho, že pri zkuške dobre obstála, bude mať najsladšiu radosť. — Hľadanie a volanie nevestine znamenajú volanie Cirkvi v úzkostiach o pomoc, keď ona shora dlho neprichádza.

¹⁾ Nevesta všade po svete hľadá ženicha, ale ženicha nenalezá, a nad to musí od ľudí trpieť urážanie a krivdy. Týmto utrpením nevesty ženicha hľadajúceho značí sa utupenie Cirkvi a jej vyznavačov od ľudí svetských a mocných. Mesto je pohanstvo a nevera v kresťanských národch, nepriateľoch kresťanského mena. Strážni sú bezbožné mocnosti a ich Cirkve utláčajúce zákony a nariadenia. Plášť značí zovnútorň, zemské majetky. Ale nevesta tým vŕcnejšou láskou hľadá svojho ženicha; Cirkve tým patrnejšie dokazuje a zjavuje svoju božskosť a nepremožiteľnosť. Pod strážnymi v meste môžeme rozumieť i nášho odvického nepriateľa, diabla a jeho náhončích; i všetky smyselné náruživosti a hriechne náklonnosti, ktoré duše smrteľne ranievajú a do večnej záhuby vodievajú.

²⁾ Nevesta súde sa s dcérami jeruzalemskými, musí sa im vypoňosovať, i prosí ich, aby jej pomáhali hľadať ženicha, a jestli sa s ním stretnú, aby mu povedali, že túži po ňom, lebo ho veľkou láskou miluje. Pod dcérami jeruzalemskými rozumieme anjelov, od Boha k tomu ustanovených, aby Cirkvi a každej duši v tomto plačlivom údolí pomáhali.

³⁾ Má tvoj milý niečo zvláštneho v sebe, čím nad iných vyniká, že máš takú starosť o neho? Po čom ho poznáme?

⁴⁾ Chválospev nevesty o ženichovi (10—17.) udáva príčinu, prečo ho tak veľkou láskou miluje, že je hotová i to najhoršie trpieť za neho. Je najkrásnejší, najľubeznivejší, milovania najhodnejší! Biely a červený; spojenie týchto bariev platí za najväčšiu krásu; je mlieko a krv, samý život, samé zdravie a sila. Z tisícich (hebr. z desiatstísiach) vyvolený, t. j. z mnohých, zo všetkých. — Vyobrazenie milého vzťahuje sa vo všetkom na Krista, na osobu Syna Božieho. Je ako Boh i človek biely, najčistejší v kráse svojej svätosti a ctnosti, červený vo svojom utrpení, vo svojej za hriechy sveta vyliatej krvi.

jeho vlasy ako palmové ratolesti čierne ako havran.¹⁾

12. Jeho oči sú ako oči holubíc pri potokoch vôd, ktoré sa v mlieku kúpajú, a vedľa najplnších prúdov sedávajú.²⁾

13. Jeho líca sú ako hrady od korenárov voňavým korením zasiate.³⁾ Jeho rty sú ľalie, pryščiace zo seba myrrhu prevýbornú.⁴⁾

14. Jeho ruky sú ako zo zlata vytočené, plné hyacintov.⁵⁾ Jeho telo je (ako) slonová kosť, ozdobená safirmi.⁶⁾

15. Jeho stehná sú (ako) mramorové stĺpy, ktoré sú založené na zlatých postavcoch.⁷⁾ Jeho postava ako Libanon, výborný je ako cédry.⁸⁾

16. Jeho hrdlo je najľubežnejšie, a všetok je prežiaducný:⁹⁾ taký je môj milý, a ten je môj priateľ, dcéry jeruzalemské.¹⁰⁾

¹⁾ Hlava i zlato obraz božskej prirodzenosti. O hlave hovorí, že je ako rýdze zlato; Božská prirodzenosť je zo všetkého, čo je na nebi a na zemi, to najvyššie, najcennejšie a najvznešenejšie, ako je rýdze zlato zo všetkých kovov najvzácnejšie a najdrahšie. Vlasy ako palmové ratolesti, ako ratolesti, ktoré s palmy visia, čierne ako havran. Čierne vlasy mali na východe za zvláštnu ozdobu mužskú. Tu znamenajú najvyššie, najhlbšie a najdôležitejšie myšlienky Božie, ktorých predmetom je spasenie duší.

²⁾ Rozumej: Rozum a múdrosť ženicha sú najdokonalejšie: žiaden rozum ich nepochopí.

³⁾ Prívetivosť, milota, pokora a tichosť Kristova v tvári sa javia.

⁴⁾ Čo z jeho úst pochádza, je učenie sväté, ktoré ctnosť zapieraní seba vzbudzuje a svätých i spravodlivých plodí.

⁵⁾ Všetko, čo božský ženich za spasenie sveta vykonal, je predrahé a má nekonečnú cenu.

⁶⁾ Jeho telo čisté, bez hriechu a pokazenosti, ozdobené safirmi, čiže čistou nebeskou myslou.

⁷⁾ Stehná, nohy, znamenajú cestu, ktorou ide. Rozumej: Jeho úmysly, sľuby, nariadenia, najmä ohľadom na naše spasenie, zakladajú sa na božskej istote a pravde, dôjdu cieľa.

⁸⁾ Libanon ako najväčšia hora a cedar ako najkrajší strom v Judsku znamenajú, že Messias prevyšuje každú veľkosť a krásu v zemi zasľubenej. On je „spanilý postavou nad synov ľudských“ (Zalm 44, 3.).

⁹⁾ Jeho reč je ľubezná, je jakoby dech jeho duše, prenášajúci slasť na milujúcu dušu; a nič nie je na ňom, čo by nebolo najväčšej lásky hodné.

¹⁰⁾ Taký je ten môj ženich, najkrásnejší, najľubežnejší, milovania najhodnejší; taký je každej vernej duši Kristus.

17. Kdeže odišiel tvoj milý, o najkrásnejšia zo žien? Kdeže sa obrátil tvoj milý? A hľadať ho budeme s tebou.¹⁾

HLAVA 6.

Nevesta našla svojho ženicha. On vychvaľuje jej okrasy.

1. Môj milý išiel do svojej zahrady k hriadkam voňavého korenia, aby sa pásol v zahradách, a trhal ľalie.²⁾

2. Ja som môjho milého, a môj milý je môj, ktorý sa pasie medzi ľaliami.³⁾

3. Krásna si, priateľko moja, ľúba a pekná, jako Jeruzalem: hrozná ako šík vojenský sriadený.⁴⁾

4. Odvráť svoje oči odo mňa, lebo ony učinily, že som odletel.⁵⁾ Tvoje vlasy sú (jako) stádo kôz, ktoré sa objavujú s Galaadu.⁶⁾

5. Tvoje zuby sú ako stádo oviec, ktoré vystupujú z kúpalni, a každá má po dvoje jahniat, a jalovej nieto medzi nimi.

¹⁾ Popis ženicha rozniatil družky. Ale darmo by ho hľadaly, keby sa im sám nezjavil.

²⁾ Nevesta odpovedá: Ženich môj je vo svojej zahrade, v Cirkvi; len tu ho najdeme. Idú tam a najdú ho pásť medzi ľaliami. Voňavé korenia sú voňavé kvety ctností, najmä lásky. V takých zahradách sa božský pastier rád zdržuje a zbiera ľalie, zálohy najčistejšej lásky.

³⁾ Božskému pastierovi sa nevesta celky odáva a venuje; nikto ju od neho neodlúči. I toto odlúčenie bolo len zdanlivé. Kristus je vždy vo svojej Cirkvi a vždy prichádza so svojou pomocou do svojej zahrady, v ktorej voňavé kvety, t. j. sväté a vyvolené duše kvitnú. I po svojom náhlom zmiznutí po vstupe do neba, keď bol svoju nevestu, Cirkev, v zkuškach, v prenasledovaniach opustil, zasa príjde a prinesie jej pokoj.

⁴⁾ Nasleduje nová chváloreč o neveste. Hebr.: Krásna si, priateľka moja, jako Thirza, prerozkošná jako Jeruzalem. — Jeruzalem ako sväté mesto, mesto pokoja, ochrany a sídlo pravého Boha, a Thirza, jako krásne, pevne založené hlavné mesto kráľov izraelských (pred Šalamúnom), — mesto, vyobrazujúce Cirkev Kristovu. Hroznou nazýva sa cirkev ako sriadené vojsko, lebo všetkých svojich nepriateľov premôže, zvíťazí nad srdcami, nad svetom i nad peklom.

⁵⁾ A do teba celkom sa zahrúžil. Hebr.: pomiatly (preľakaly). Slová znamenajú veľkú lásku Kristovu, ktorou sa Cirkvi a zbožných duší pridťa.

⁶⁾ Táto časť veršu a v. 5—6. obsahujú opakovanie v. 1—3. hlavy 4.

6. Jako koža jablka granátového,
také sú tvoje líca mimo to, čo skrytého
je.

7. Šesťdesiat je kráľovien, a osem-
desiat ženín a mladíc bez počtu;

8. jediná však je holubica moja, dokonála moja,¹⁾ jediná svojej matky, vyvolená svojej rodičky.²⁾ Videly ju dcéry a najblahoslavenejšou ju nazývaly: (videly ju) kráľovné a žieniny a chválili ju.

9. Kto je to tá, ktorá kráča ako vychádzajúca dennica, krásna ako mesiac, výborná ako slnko, hrozná ako sporídaný vojenský šík?³⁾

10. Šišla som do orechovej zahrady
popozerať ovocie po údolí, a podívať
sa, či kvitnú vinice, a pučia granátové
jablká.⁴⁾

11. Nevedela som (o ničom), v tom
nastrašila ma moja duša pre vozy Ami-
nadabove.⁵⁾

¹⁾ Viac zien nemá v sebe nič pohoršlivého. Kráľovia východní mávali i teraz mávajú viac zien u svojho dvoru, ale len jedna je manželkou-kráľovnou. Tu však rozumej nepočetné duše, ktoré sa Kristu zasnuujú. „Jediná však hoľubica“ má prednosť, t. j. len jedna cirkev je pravá, čistá, svätá, ktorú Kristus miluje.

²⁾ Nebeského Jeruzalema, Cirkvi víťaznej, ktorá mimo nej nemá a nezná inej svojej dcéry na zemi.

9) „Cirkev vychádza ako dennica, oznamujúce šťastie a blaho všetkým, ktorí sú dobrej vôle, a stojí ako veľké svetlo na nebi svetov, ticho a pokojne; rastie vo svojej láske a vo svojom boji ako mesiac, keď milého hľadá, pre neho trpí a jeho prednosti a jeho ľúbeznosti pred ľuďmi na javo dáva, a osvecuje jako slnce tmavý svet, v tme a v stieni smrti nachádzajúce sa národy, a ide stoeletiami v mohutnom víťaznom behu, ktorý ženích (Kristus) skrze ňu a s ňou koná až do jeho druhého príchodu — na súd.“

^{a)} Týmto veršom začína sa spev piaty, 6, 10—8. 4., ktorý hovorí o víťazstvách a útechách Cirkvi. — Nevesta sama vypráva, ako sa sišla so svojím ženichom a jeho sprievodom na ceste do orešnice. Církev (nevesta) schádza do orešnice, v ktorej i iné ovocie rastie, poobzerá sa, ako stojí; táto starostlivosť je jej ustavičnou povinnosťou na zemi, národy viesť k spaseniu, čo ju stojí námahy, práce a boje, lebo spása veriacich leží v tvrdej škrupine. I každá Bohu oddaná duša musí vo svojom povolaní podstupovať pokušenia a duchovné boje.

^{b)} Hebr.: Neviem, ale moja láska učinila, aby som vystúpila na vozy môjho vznešeného ľudu. Nenazdala som sa, že by v orešnici kto bol, a tu náhle objavili sa vozy kňazstva a jeho sprievodu, a zľakla som sa. Smysel: Kdekolvek Cirkev pre-

12. Vráť sa, vráť, Sulamitko: vráť sa, vráť, nech sa podívame na teba.¹⁾

HLAVA 7.

Chvála nevesty, jej vernosť, a jej žiadosť.

1. Čo uvidíš na Sulamitke, leda rady vojenskej?²⁾ Jak krásne sú tvoje nohy³⁾ v črieviciach, dcéra kniežacia! Spájania tvojich bedier ako obojky, ktoré sú shotočené rukou umelcovou.⁴⁾

2. Tvoj pupok (ako) okrúhla čaša,
ktorá nikdy nie je bez nápoja. Tvoj ži-
vot ako stoh pšenice, obložený talia-
mi.⁵⁾

3. Oba tvoje prsníky ako dve mladé
srnčatá, dvojčence.⁶⁾

vyvolených pracuje, prichádza jej v ústrety Pán so svojím nebeským vojskom, so svätými anjelmi, hotový je pomáhať.

¹⁾ Náhlým zjavením sa ženicha a jeho sprievodu nastrašená nevesta chce utiecť, ale zadržia ju, iste aby jej ako svojej kráľovnej prvý raz holdovali. Preto i prvý raz tu ju nazývajú Šulamitkou (t. j. manželkou Šalamúnovou), čo znamená pokojnú. Jako nebeský Šalamún, Kristus, je knieža pokoja, tak je mu ona menom svojím yodobná = pokojná, lebo Kristus skrze ňu udeľuje dušiam svoj pokoj. K tomu povoláva ju Kristus.

2) T. j. kolá táborov, čiže v tábore tancujúcich a spievajúcich vojakov. Toto patrí ešte k predošlému veršu, ktorý obsahuje hovor medzi sprievodcom a Sulamitkou: Poď sem, poď, Sulamitko; poď sem, poď, nech sa podívame na teba. — Čo chcete vidieť na Sulamitke? — Vojenský tanec. — Nevesta nemôže sa toho zbaviť. Ešte i dnes tancúva na východe nevesta s hosťami kolo, v ktorom nevesta mečom máva, a ktoré sa preto mečovým kolom nazýva. Nasleduje pieseň, ktorú v tanci spievajú; jedno, či ju celý sbor alebo len jedna speváčka spieva. Pieseň vychvaľuje nevestu, opisuje celé jej telo. Chvála je prorocká a vzťahuje sa tiež na Cirkev a na duše, milujúce Boha.

³⁾ Nohy a kroky sú obrazom kázania a rozširovania evanjelia skrze Cirkev. (Srov. Izaiáš 52, 7.)

4) Bedrá sú sídlom sily. Význam slov: Celý život Cirkvi berie svoju krásu a silu z učenia Kristovho a z jeho milosti, čoho sa jej dostáva najmä prostredníctvom účinkovaním Svätého Ducha, v neho, ktorý riadi Cirkev a tvorí duše, preto v hebrejskom nazýva sa dielom šotoveným rukou umelcovou.

⁵⁾ Tento a nasledujúci verše (2—7.) hovoria o duchovnej plodnosti nevestinej. Obrazy sú orané z úrodnosti svätej zeme, ktorá sa najmä vo víne a v pšenici javí. Cirkev je pre jej dielky nevyčerateľným prameňom všetkých milostí a každého pozhňania.

⁶⁾ Nevesta je matka plodná; tu vyslovuje sa jej silná materinská láska, z ktorej obživujúcim

4. Tvoje hrdlo ako veža zo slonovej kosti.¹⁾ Tvoje oči ako rybníky v Hesebone,²⁾ ktoré sú vedľa brány Dcéry Množstva.³⁾ Tvoj nos⁴⁾ je ako veža libanská, ktorá hľadá k Damašku.

5. Tvoja hlava je ako (hora) Karmel, a vlasy na tvojej hlave sú jako šarlát kráľov, sviazaný do rias.⁵⁾

6. Čiže si ty krásna a jak utešená, najmilejšia v rozkoši!

7. Postava tvoja podobná je palme, a prsia tvoje hroznám.⁶⁾

8. Riekol som: Vyjdem na palmu a soberiem jej ovocie: a nech budú mi tvoje prsia ako hrozna vinice: a vôňa tvojich úst ako vôňa jablk.⁷⁾

a zachovávaúcim pokrmom milosti a pravdy chová duše.

1) Hrdlo pripodobnené veži zo slonovej kosti pre jeho silnosť, štihlosť a bielosť, čo ukazuje na jej veličenskú postavu. Cirkev je silná, nepremôžiteľná v hájení zjavenia Božieho, vždy vznešená a vyvýšená pred Svetom, svieti jasným svetlom čistoty pravdy.

2) Hesebon je staré mesto vo východnom Jordánsku, znamenité krásnymi rybníkmi. Oči nevestine sú ako dva rybníky, v ktorých sa nebesia zrkadlia. Na široko-ďaleko otvorené oko Cirkvi je zrkadlo, v ktorom Boha a jeho nevýslovnú bytnosť poznať a všetko vidieť môžeme, čo človek potrebuje vidieť a činiť, aby sa k Bohu dostal.

3) Ludnaté mesto (Bathrabbín). Cirkev má množstvo príslušníkov, 8, 11., príslúcha jej už celý svet.

4) Veža dľa niektorých predhorie. Libanon ako hlava, predhorie ako nos. Obraz tohoto veršu znamená jednu myšlienku: nepremôžiteľnosť Cirkvi.

5) Hora Karmel je spanilá a úrodná. Ako Karmel svojou spanilosťou a úrodnosťou všetko dokola prevyšuje, tak je Cirkev ďaleko viditeľnou horou, ku ktorej sa všetky národy shromažďujú. Ako vlasy vyrastajú z hlavy, tak daria sa vyvolení pod správou Cirkvi, sviazaní Božími prikazami, vedení vôľou Božou, hodnými činení kráľovskej slávy v nebesiach.

6) V pravde si ako palma a vzácna ako táto. Palma znamená ľud izraelský. Rozumej: Nevesta je pravý Izrael a skutočne bude prinášať ovocie, ktoré mal prinášať ľud starozákonný, ale ich neprinášal. Ovocia palmy sú ako veľké hrozny, sladké, chutné a osviežujúce; tým znamená sa dobrota ovocia nevesty, t. j. jej diel, a ich vysoká cena pre spasenie ľudské.

7) Ženich prijíma a berie ovocie nevestine za svoj majetok a užíva ich spolu s nevestou ako spoločné dielo oboch. V prácach nevesty vidí ženich svoje vlastné dielo, a ovocie vykúpenia.

9. Tvoje hrdlo je ako víno najlepšie,¹⁾ hodné,²⁾ aby ho môj milý pil, a jeho rty a zuby prežúvaly.

10. Ja náležim môjmu milému a ku mne (je) jeho náklonnosť.

11. Pod', milý môj, vyjdime na pole, bývajme v osadách.³⁾

12. Včas ráno pôjdem do viníc, pozreme, či kvitne vinica, či pučí sa z kvetu ovocie,⁴⁾ či kvitnú granátové jablká: tu dám ti svoje prsia.⁵⁾

13. Mandragory vydávajú svoju vôňu. V našom dome sú všeliaké ovocie, nové i staré, tie, milý môj, zachovala som pre teba.

HLAVA 8.

Túžba nevesty Kristovej sa plní. Zasnúbení sa sjednotia.

1. Ó, keby si bol mojim bratom, ktorý požíval prsia mojej matky, aby som ťa vonku našla a poľúbil⁶⁾ mohla, a už nikto mi to za zlé nemal.

1) Hrdlo = nástroj reči; všetko, čo z tvojho hrdla, z tvojich úst vychádza, všetky tvoje slová sú jako víno prevýborné.

2) Nevesta skočí mu do reči a pokračuje: víno — hodné, aby ho môj milý pil... čiže: víno, t. j. dobré skutky, ktoré na mne chváliš, nie sú moje, ale tvoje, ty ho okús, ty jeho sladkosť požívaj.

3) Toto pozvanie znamená vznešené povolanie Cirkvi: všetkých ľudí (pole = svet) bez rozdielu, i chudobných (osady) pozývať, aby v jej lone záštitu a záchranu hľadali.

4) Či viera, ktorú národy prijali, pôsobí kresťanský život?

5) Zahrada (4, 12.; 16, 10.) znamená Palestinu. Ale medzi pohanmi sa Cirkev zvláštne napracovala, tu zbierala početné ovocie a chce ženichovi veľikosť svojej lásky ukázať.

6) Ako v 1. 1. proší nevesta zasa o bozk Boží, aby jej totižto poprial vykupiteľ, aby prišiel a sa ukázal pred ľuďmi a ju bozkal bozkom svojich úst, t. j. sám (nie skrze prorokov) hovoril k nej z úst do úst. Teda veľikou láskou k ženichovi naplnená nevesta proší o najvyššiu milosť, o vtelenie Syna Božieho, skrze ktoré stane sa úzke spojenie človeka s Bohom. Tak vykladajú sv. Otcovia nasledujúci verš. Ak tieto slová vzťahujeme na dušu vyvolenú, tu žiada táto nevesta Kristova, aby tak ako on prijal ľudskú prirodzenosť, ona jeho božskej prirodzenosti účastná bola, by len jeho vrúcne ctíť a milovať mohla. (Srov. II. Petra 1, 3—4.) Jeho (Kristova) božská moc darovala sa nám na život a pobož

2. Vzala by som ťa, a dovedla do domu svojej matky, tu by si ma vyučoval, a dala by som ti nápcja z vína stromeného. a muštu z mojich granátových jablk.¹⁾

3. Jeho ľavica pod mojou hlavou, a jeho pravica ma objíma.²⁾

4. Prisahou vás zaväzujem, dcéry jeruzalemské, aby ste nebudily a zo sna nevyrušovali moju milú, dokiaľ by sama nechcela.³⁾

5. Kto⁴⁾ je tá, čo tam vychádza z púšti, oplývajúc rozkošami, opretá na svojho milého?⁵⁾ Pod jabloňou som ťa prebudil: tu bola otehotnená tvoja matka, tu bola porušená tvoja rodička.⁶⁾

6. Polož ma ako pečať na svoje srdce, jako pečať na tvoje rameno,⁷⁾ lebo silné

nosť... aby ste boli účastní prirodzenosti božskej a ušli porušeniu tej náruživosti, ktorá je na svete.

1) Vedie ho do domu svojej matky, t. j. do Cirkvi, ináč i zahradou menovanej a častuje ho vínom a muštom, čiže výsledkami svojej neustálej práce na zemi.

2) Nevesta hovorí sama k sebe radujúc sa a plesajúc, že sa jej túžba vyplnila. Slová znamenajú, že Boh Cirkv už v tomto živote vždy svojimi milostami a darami potešuje a posilňuje a v druhom živote v sláve blahoslavených so sebou sjednotí.

3) Viď 2, 7. — Nevesta tu ešte v plačlivom údolí vzyva duchov nebeských, aby jej boli na pomoci v konaní božskej úlohy, spasenia pokolenia ľudského, kým to žiadať bude jej ženích, ktorého vôle ja i jej vôľou.

4) Týmto veršom začína sa šiesty spev, ktorý obrazne znamená večné sjednotenie sa Cirkvi s Kristom na konci sveta, jej vojdienie do neba a jej oslávenie.

5) Ku svatobným obyčajom a slávnostiam patrilo i odvedenie nevesty z domu rodičovského do domu ženichovho; i Pieseň Šalamúnova končí sa prevedením Cirkvi z tohoto sveta do druhého a jej korunovaním v nebesách. O toto dokonalé a nerozlučiteľné sjednotenie túžobne prosí nevesta. „Vychádza z púšti“ t. j. zo sveta hriechu a pokánia, pokúšenia a očisťovania; opiera sa o svojho milého, t. j. všetok život i všetku silu má od neho. Jeho milosťou, mocou i ochranou putuje k nebu.

6) Hebr.: Tu ťa počala tvoja matka, tu ťa počala tvoja rodička. — Približujúc sa k domu nevstinmu, ukazuje ženich na miesto, na ktorom jej lásku vzbudil a získal, t. j. jej nadprirodzený život udelil, ju na milosť prijal. Tu však je i to miesto, na ktorom ju jej matka k prirodzenému životu zrodila.

7) Ponevác niet žiaducnejšieho pre stvorenie nad sjednotenie so Stvoriteľom, Vykupiteľom a Spasiteľom — preto prosí nevesta: Spoj ma čím užšie, sjednot ma so sebou. Toto spojenie opatrí

je jako smrť milovanie; tvrdé jako hrob horlenie, jeho blkot ako blkot ohňa a plameňov.¹⁾

7. Mnohé vody nemôžu uhasiť lásku, ani rieky ju nezatopia: keby dal človek všetek majetok svojho domu za milovanie, ako ničím pohrdne ním.²⁾

8. Sestra naša je maličká, a prs nemá. Čo učiníme s našou sestrou v deň, keď ju budú nahovárať?³⁾

9. Jestliže je (ako) múr, vystavíme na ňom strieborné bašty; jestliže je ako dvere, obložíme ich cedrovými doskami.⁴⁾

pečaťou pevnou, svätou, neporušiteľnou, ktorá s neho nemôže a nesmie byť sňatá na veky. — Srdce je obraz lásky, rameno obraz sily a stálosti. (Židia nosievali svoje pečatné prstene v mešku na ramene, alebo na stužke na prsiach.)

1) Nevesta túži po láske, ktorá je silná ako smrť. Smrť láme každú ľudskú silu. Taká sila je i v láske, lebo láska k Bohu to pôsobí, že človek odumiera všetkým zemským dobrotám a radošiam; opúšťa všetko, aby žil krstu. — Tvrdé jako hrob (peklo) je horlenie. Hrob (peklo) nevydáva, čo dostal. Tak silne drží sa milujúci toho, čo láska žiada; a nedrží z čiastky s Bohom a z čiastky so svetom. Keď treba brániť vec Božiu, stáva sa ohňom a plameňom.

2) Oheň lásky nedal sa ničím uhasiť. Vody a rieky sú tu obrazy pokúšenia a trápenia. Nieto toho trápenia, ktoré by opravdive milujúcu dušu od jej božského ženicha odlúčilo. Láska je najväčší poklad na tomto i na druhom svete, ktorý môže človeka nevyslovne bohatým a blaženým urobiť, preto že Boh je predmetom jeho lásky a bude i teraz i potom i na veky jej odmenou.

3) Verš 8—10. je jedno z najtmavších miest Piesne Šalamúnovej; preto má viac výkladov. Bratia nevestini radia sa o jej vydaji. Na východe sú bratia prirodzení ochrancovia sestár po smrti rodičov. — Je ešte prímlúda, nemá ani prs, hovoria; čo urobíme, keď ju budú pýtať? Musíme jej nedostatky odstrániť a ju pristrojiť (8). Ak ju prirovnáme múru, vystavíme naň bašty zo striebra, a naša sestra nadobudne ceny a hodnoty, ako strieborná bašta, obruba, dodáva krásy a vzácnosti. Ak je jako dvere, obložíme ich cedrovými doskami, to dodá jej slávnosti a sličnosti. — Cedrové drevo je na východe najvzácnejšie a najtrvácnejšie. (9). Toto počujú približujúca sa sestra, povie bratom: Nestarajte sa o mňa; ja taká, jaká som, našla som milosť u ženicha; on ma vezme a ja idem zaňho. (10.) — My tu berieme výklad o Cirkvi. Bratia sú anjeli v nebesách. Maličká = Cirkv vo svojom začiatku ako panna, ktorá telesne i duchovne ešte nedospela a sa nevydala. Svoju dospelosť, plodnosť, dokonalosť dostane od Boha, jako dostala od neho svoj začiatok.

4) Cirkv je mesto Božie na zemi a na nebi. Na zemi opevnené a udržiavané múrom nadprirodzeným zjavením, božským učením spasenia. Dvere, ktorými sa do nej a skrze ňu dostaneme,

10. Ja som ako múr, a prsia moje ako veža od tej chvíle, ako som sa pred ním stala tou, ktorá našla pokoj.¹⁾

11. Vinicu mal Pokojný v Tej, ktorá vládne národami: odovzdal ju strážnym, každý muž prináša mu za jej ovocie tisíc strieborných.²⁾

12. Moja vinica je predo mnou, tisíc

Tebe, o Pokojný, a dvesto tým, ktorí strážia jej ovocie.¹⁾

13. Ty, ktorá prebývaš v zahradách, priatelia načúvajú: daj mi slyšať hlas tvoj.²⁾

14. Utekaj, milý môj, a buď podobný srne, a mladému jeleňu na horách voňavých.³⁾

sú sv. sviatosti. Múr a dvere znamenajú učenie a sviatosti, ktorými Cirkev pokoleniu ľudskému nebe otvára. Bez nich niet kresťanstva, ani náboženstva, ani Cirkvi. O ich zachovaní v neporušenosti musí sa Cirkev starať. Toto účinkovanie Cirkvi znamenajú bašty na múre, ktoré dodávajú pevnosti a silnej obrany. Pod týmito baštami v Cirkvi rozumieme prorokov, apoštolov a ich nástupcov. Pod dverami rozumieme sviatosti a milosti Ducha svätého, ktorými spočiatku malička Cirkev sa zväčšuje a rozširuje a v sebe neúhľadný, slabý tento ústav dostáva krásy, pevnosti a sily, na čo ukazujú cedrové dosky.

¹⁾ Nevesta sama dúfanlivo si počína a osvedčuje svoju pevnosť a nepohnutelnosť, všetká jej dôstojnosť a hodnota je odlesk ženicha, ktorý jej ho sám udelil, lebo hovoriac o pokoji vyznáva, že Pokojný (v. 11.) udelil jej milosť. Cirkev hovorí, čím sa stala, a že tým, čím sa stala, stala sa skrze Krista.

²⁾ Sláva nebeská nie je len darom milosti, ale i odplatom zásluhy, preto nevesta hovorí ďalej, aké dobré skutky prináša, ktoré ju hodnou činia oslávania. — Vinicu má Pokojný, knieža pokoja. Kristus, v Cirkvi, v ktorej shromažďujú sa národy, aby sa pre život večný spasili. On ustanovil v nej strážnych, kňazov, prorokov a apoštolov, lebo dľa jeho úmyslu vinica má donášať veľký úžitok, tisíc strieborných, t. j. nesmierny počet vyvolených a spasených. Nevesta, Cirkev, musí tak obrábať svoju vinicu.

¹⁾ Vinica môže byť len jedna (moja), lebo nevesta sama je tou vinicou. Vinicu zúrodnil ženich, t. j. on ju sadil a prinášal ovocie v tých, ktorých k práci vo vinici povolal, jestliže povolanie prijal. Duchovné ovocie je obom spoločné. Nevesta v delení úžitku ustanovuje veľkosť podielu na spoločnej práci, ktorú so ženichom vykonala. Uznáva, že hlavnú časť práce vykonal ženich, o mnoho menšia je práca, ktorú vykonal Cirkev. Jako keby plesajúc vďakou bola zvolala: „Nie nám, Pane, nie nám, ale menu svojmu daj slávu“. (Žalm 113, 9.)

²⁾ V posledných dvoch veršoch je reč o stálom sjednotení ženicha a nevesty na nebi. Vinica Božia na zemi, Cirkev Kristova, predchádza na konci sveta do oslávenej Cirkvi v nebesách, Jeruzalem pozemský stáva sa nebeským. Priatelia sú anjelia, ktorí s radosťou vyvolených pozdravujú. Nevesta, Cirkev, má večné Alleluja spievať, ktoré anjelov, ba i samého ženicha obveseľuje.

³⁾ Túžba nevestina, aby ženich s ňou na voňavé večné vŕšky utiekol a tam strával, sa vyplnila; jej blaženosť je spečatená (8, 6) na veky. Na začiatku Piesne Šalamúnovej (1, 1.) prosí nevesta, aby ženich prišiel ako vykupiteľ sveta. V poslednom veršu (8, 14.) prepúšťa ho, keď bol dielo vykúpenia dokonal, na hory voňavé do večných príbytkov, alebo viac, ona ho prosí, aby s ňou utiekol tam, keď s ním nerozlučiteľne sjednotená bude.

KNIHA MÚDROSTI.

KNIHA MÚDROSTI.

Táto Kniha menuje sa tak od svojho obsahu, lebo on v nej múdrosť t. j. zoznať Boha a báť sa ho, slovom i príkladom odporúča. Kto je pôvodcom tejto knihy nevieme; isté je, že tým nebol Šalamun, ako niektorí Otcovia mienili. Šalamun sa len ako najmúdrejší z kráľov mlúviac uvádza, aby pôvodca v osobe tohoto kráľa proti svojich povinnosti nepamätlivým kniežatám jeho doby snadnej postavil sa mohol. Z toho vysvetľuje sa i nadpis „Múdrosť Šalamunova“ v grčkej osnove, ktorá je pôvodná. Dľa latinského prekladu (Itala, Vulgata) je nadpis: „Kniha múdrosti.“

Dľa obsahu knihy môžeme povedať, že ju písal ktorýsi egyptský vysťahovalec za časov Ptolomejcov, aby svojich bratov dľa viery v milovaní múdrosti a menovite v pravej viere proti nevere posilnil. Nevera, nemravnosť a požívavosť zaberalo mysle nie len v Palestíne, ale i v Egypte, najmä pod Ptolomeom IV., Philopatrom I. (201—205.) Na Egypt ukazuje tá zvláštna pozornosť, ktorú spisovateľ ranám pri odchode Izraelcov z Egypta a rozdielnemu osudu Egyptčanov a Izraelcov venuje.

Že je vnuknutím Ducha Svätého písaná, o tom niet pochybnosti. Cirkev Katolícka ju od počiatku medzi knihy Svätého Písma počítavala. O tom svedčia starodávny latinský preklad Itala z prvého kresťanského storočia a najstarší spisovatelia cirkevní: Klement Rímsky, Klement Alexandrinský, Origenes atď. mnohé cirkevné snemy a menovite snem Tridentský, ktorý Knihu Múdrosti za knihu Bohom zjavenú vyhlásil.

Dľa obsahu môžeme knihu na tri častky rozdeliť. V prvej čiasťke (Hl. 1—5.) odporúča sa život dľa viery a vykladá sa rozdielny osud spravodlivých a bezbožných v živote i v smrti. V druhej čiasťke (Hl. 6.—9.) napomína pôvodca zvlášť kniežatá, aby dbali o múdrosť a upamätúva ich na tú ťažkú odpovednosť, ktorá nastáva. Za príklad toho dbania o múdrosť uvádza Šalamuna kráľa, na ktorom sa múdrosť tak slávne zjavila, a ktorý preto najlepšie mohol vykladať, v čom múdrosť záleží a ako účinkuje. Ako hlavný prostriedok dosiahnutia múdrosti udáva sa modlitba. V tretej čiasťke (Hl. 10.—19.) chváli pôvodca múdrosť z jej účinkov v dejinách vyvoleného národa, zvlášť za doby patriarchov, pri čom bere ohľad na falošnú múdrosť Egyptčanov, Kanáancov, ktorí boli modlárstvu oddaní, a vykladá rozdielny osud Izraelcov a pohorských Egyptčanov za času východu z Egypta.

HLAVA 1.

Mocní sveta majú byť múdri, ctnostní a spravodliví. Boh nenávidí lsti, reptanie, utrhanie a iné zlé skutky.

1. Milujte spravodlivosť,¹⁾ vy, ktorí súdite zem. Smýšľajte o Pánovi dobre,²⁾ a prostým srdcom³⁾ ho hľadajte.

(Izai. 56, 1.)

2. Lebo dá sa najstť tým, ktorí ho nepokúšajú:⁴⁾ a zjavuje sa tým, ktorí majú vieru v ňom: (II. Par. 15, 2.)

3. lebo prevrátené smýšľanie odľučuje od Boha: ale moc⁵⁾ pokúšaná tresce nemúdrych:

4. lebo do zlomyseľnej duše nevojde múdrosť, ani nebude prebývať v srdci hriechom poddanom.⁶⁾

5. Lebo svätý duch kázne⁷⁾ uteká pred lstou,⁸⁾ a vzdaluje sa od myšlienok, ktoré sú bez rozumu, a vypudený býva, keď blíži sa nepravosť.

6. Dobrotivý je sice duch múdrosti, ale nevyslobodí zlorečníka pre jeho rty:⁹⁾ lebo Boh je svedkom jeho ľadvín,¹⁰⁾ a nemylným zpytateľom jeho srdca, a poslucháčom jeho jazyka.¹¹⁾

(Gal. 5, 22.)

7. Lebo duch Pánov naplňuje okres zeme: a ten, ktorý všetko udržuje, pozná každý hlas.

(Izai. 6, 3.)

8. Preto kto hovorí nepravé veci, nemôže sa tajiť, ani ho neminie trest súdu.

9. Lebo na myšlienku bezbožníka príjde skúška: a zvesť jeho reči dostaví

sa pred Boha, aby boli trestané jeho nepravosti.

10. Lebo ucho horlivosti¹⁾ slyší všetko, a hluk reptania nebude (pred ním) skrytý.

11. Preto vystríhajte sa reptania, ktoré nič neosoží, a chráňte jazyk od utrhaní, lebo ani tajná reč neodíde na prázdno,²⁾ a ústa, ktoré luhajú,³⁾ zabíjajú dušu.

12. Nestarajte sa tak horlive o smrť bludom svojho života,⁴⁾ a neuvádzajte na seba záhubu skutkami svojich rúk.⁵⁾

13. Lebo Boh neučil smrť,⁶⁾ ani sa neraduje zo zahynutia živých.

(Ezech. 18, 32.)

14. Veď stvoril všetko, aby bolo (živé)⁷⁾ a liečiteľnými učinil bytnosti sveta: a niet v nich jedu záhuby ani panovania pekla na zemi.⁸⁾

15. Lebo spravodlivosť⁹⁾ je ustavičná a nesmrteľná.

16. Ale bezbožníci rukami i rečami¹⁰⁾ tú¹¹⁾ prívolaávajú, a ponevác ju držia za priateľku, miznú,¹²⁾ a smluvy činia

¹⁾ Meno Božie, ktoré horlí za spravodlivosť.

²⁾ Bez trestu.

³⁾ Proti Bohu a na škodu bližného dobrovoľne skrivodlivo hovoria. (August.)

⁴⁾ Hriechami a nepravosťami.

⁵⁾ Boha, ktorý vaše blahoslavenstvo žiada, by ste takrečeno prinútili, aby vás proti svojej vôli zatratil.

⁶⁾ Nakoľko je smrť zlej prirodzenosti ľudskej, ona nepochádza od Boha, ale len nakoľko niečo dobrého má v sebe, ako spravodlivý trest. (Thom.)

⁷⁾ Ako je každej bytnosti príslušné: teda človek aby si spravdliivosťou zabezpečil nesmrteľnosť a tak telesnej smrti vyhovel; iné bytnosti, aby vo svojom druhu zachované byly.

⁸⁾ Všetko, čo Boh učinil, bolo dobré (I. Mojš. 1. 10.); len po páde do hriechu podľahlo kliatke Pánovej i tvorstvo (I. Mojš. 3, 17—19.), a len vtedy povstalo panovanie pekla na zemi. — Iní podávajú dľa gréckeho: Stvoril k bytiu všetko, spasný je pôvod sveta a nebolo v ňom jedu náказы, ani nemalo peklo kráľovstva na zemi.

⁹⁾ Prvotná alebo zasa nadobudnutá spravodlivosť musí mať blahoslavenú nesmrteľnosť za následok.

¹⁰⁾ t. j. dychtve.

¹¹⁾ t. j. smrť; sami ju na seba uvaľujú.

¹²⁾ Grécky: rozplývajú sa láskou k nej.

¹⁾ Srovnávanie, čo Boh chce.

²⁾ S mravne dobrou vôľou.

³⁾ Úprimne bez všetkých bočných ohľadov.

⁴⁾ Nezakúmajú, či je opravdive tým, za koho ho považujú. — Protiva prostoty, úprimnosti.

⁵⁾ Všemohúcnosť Božia tresce bezbožných.

⁶⁾ Len ctnostný človek miluje nauku Božiu.

⁷⁾ Duch svätý ako tretia osoba v Bohu.

⁸⁾ t. j. pokrytstvom ľuďi, ktorí sa zovnútorne k Bohu priznávajú, ale bezbožným životom ho zapierajú.

⁹⁾ t. j. od trestu.

¹⁰⁾ Najskrytejšieho hnutia.

¹¹⁾ Duch svätý vidí i najtemnejšie myšlienky, žiadosti a úmysly, a myšlienky nevery a nedôvery sú mu už hlasnými hanami.

s ňou:¹⁾ lebo hodní sú, aby sa jej dostali.²⁾

HLAVA 2.

Bezbožníci sa domnievajú, že smrť učiní koniec všetkému, a preto sa oddávajú rozkošiam a bezbožnostiam. Utiskajú slabých. A nepovažujú, že je človek k vyšším veciam stvorený.

1. Oni³⁾ rozmyšľajú v sebe neprave a hovoria: Krátky a omrzlý⁴⁾ je čas nášho života a niet občerstvenia na konci človeka⁵⁾ a neznáť nikoho, kto by sa bol z pekiel navrátil:⁶⁾

(Job. 7, 1.)

2. lebo z ničoho⁷⁾ sme sa narodili, a potom budeme, ako by sme neboli bývali: lebo (ako) dym je dych v nose našom: a reč je iskra, pri pohnutí nášho srdca:⁸⁾

3. keď tá zhasne, popol bude telo naše, a duch sa rozplynie ako mäkké povetie a život náš pominie ako stopa oblaku, a rozíde sa jako hmla, rozohnaná slnečnými paprskami a od jeho horúčosti stlačená:

4. a naše meno príjde časom do zabudnutia, a nikto nebude pamätať na naše skutky.

5. Lebo ako preletenie stieňu⁹⁾ je náš čas, a po skonaní našom niet navrátenia: preto že zapečatené býva, a nikto sa nevracia. (I. Par. 29, 15.)

6. Preto poďte požívať dobré veci,

ktoré tu sú,¹⁾ a užívajme rýchle, čo je stvorené, dokiaľ sme mladí.

7. Drahým vínom a masťami naplňme sa a nech nás neminie kvet času.

(Izai. 22, 13.)

8. Ovenčujme sa ružami prv než zvädnú: nech nebude nijakej lúky, ktorú by neprešla naša bujnôš.

9. Nikto z nás nech nebude bez našej rozpustlosti:²⁾ všade nechajme znaky veselosti: lebo toto je náš diel, a toto je (naš) lós.³⁾

10. Potlačme chudobného spravodlivého,⁴⁾ a nešetíme vdovy, a neokúňajme sa šedin starca vysokého veku.

11. Ale sila naša nech je pravidlom spravodlivosti:⁵⁾ lebo čo je slabé, za neužitočné sa uznáva.

12. Preto podveďme⁶⁾ spravodlivého, lebo nám je neužitočný a protiví sa našim skutkom, a vytýka nám prestúpenia zákona, a roznáša o nás hriechy proti našej výchove.⁷⁾

13. Udáva,⁸⁾ že má známosť Božiu, a nazýva sa synom Božím.

(Mat. 27, 42.)

14. On stal sa obžalovateľom našich myšlienok.⁹⁾

15. Ťažko nám je na neho i hľadiť, lebo nesrovnáva sa s inými jeho život, a jeho cesty sú (od iných) rozdielne.

16. Za ľahkomyselných nás považuje a štíti sa našich ciest ako nečistôt, a

¹⁾ Dľa gréc.: Skutočné, prítomné dobré veci. — Protiva: nadsmyseľné dobroty, zvláštne budúce.

²⁾ Bezbožným je rozkošou mať svojich súdruhov neprávosti; nejednen neurobil by sám, čoho sa k vôli spoločnosti dopustí; „medzi nehanebnými hanbí sa byť nestydatým.“ (Sv. Aug.)

³⁾ Je celý účel nášho živobytia.

⁴⁾ Chudobný — bezpomocný. — „Vilník (chlipník), hovorí sv. Aug., je ukrutný.“

⁵⁾ Spýtaj sa ich, akým právom to robia, čo vo v. 10. hovoria, oni ti povedia: Právom silnejšieho — ako divé zveri. Z toho, že slabý nevládze, ukazuje sa, že niet pre neho miesta vo svete.

⁶⁾ Dľa gréc.: Čiňajme na spravodlivého.

⁷⁾ Proti nášmu náboženskému vzdelaniu.

⁸⁾ Dľa gréc.: Oznamuje hlasne a slávnostne.

⁹⁾ V našom svedomí budí výčitky, pred ľuďmi nás haní.

¹⁾ Aby ju len vždy pri sebe mali a nikdy neztratili. (Ostrý sarkasmus vo všetkých výrazoch.)

²⁾ Ponevác si ju akoby základom a pravidlom života učinili, zaslúžia, aby ňou k večnému zahynutiu boli, aby jej podielom boli.

³⁾ Bezbožní.

⁴⁾ Dľa iných trudný, kľopotný.

⁵⁾ Grécky: Nieto lieku proti smrti.

⁶⁾ Nepravé uzavieranie. Kto tak hovorí, nech si prečíta, čo riekol Abrahám a Luk. 16, 13.

⁷⁾ Sami od seba. Gr.: Náhodou, bez Božieho riadenia.

⁸⁾ Gréc.: Rozum, náš duch je len iskrou, kým sa naše srdce hýba, s ním i on pominie.

⁹⁾ Nesamostatný, neskutočný.

prednosť dáva koncu spravodlivých, a chváli sa, že mu je Boh otcom.¹⁾

17. Nuž podívajme sa, či sú jeho reči pravé,²⁾ a zkusme, čo príde na neho, a zvedme, aký bude jeho koniec.

18. Lebo jestliže je skutočne syn Boží,³⁾ zaujme sa ho, a vyslobodí ho z rúk protivníkov. (Žalm. 21, 9.)

19. Potupou a trápením ho zkušajme, aby sme poznali jeho pokoru, a zkusili jeho trpezlivosť.

20. Na smrť najohavnejšiu ho odsúdime: lebo tu bude poznaný zo svojich rečí.⁴⁾

21. Toto myslia a blúdia: lebo ich oslepuje ich vlastná zlosť.

22. A neznajú tajomstiev Božích,⁵⁾ ani neúfajú mzdy spravodlivosti, a neberú do povahy poctenie duší svätých.

23. Boh zaiste stvoril človeka neporušiteľného, a na obraz svojho podobstva⁶⁾ ho učinil:⁷⁾

24. Ale závišťou diablovou⁸⁾ prišla smrť na svet;

25. a toto nasledujú tí, ktorí sú s jeho strany.

¹⁾ Právě blaho očekává ho po smrti, a to preto, lebo sa chváli, že Boh mu je otcom.

²⁾ Či jeho koniec bude šťastný, či Boh je jeho ochraňujúcim Otcom.

³⁾ Jestliže spravodlivý je synom Božím. — Toto miesto má svoje splnenie v Spasiteľovi. Mat. 27, 40—43.

⁴⁾ Z jeho trpezlivých alebo netrpezlivých rečí ukáže sa, či je skutočne spravodlivý a či len pokrytec. — Kresťanský starý vek videl vo veršoch 12—20. predpovedanie úmyslov Židov o smrti Spasiteľa. Tak aj Tertulian, Klement Alexandrinský, Origenes, Cyrill z Alexandrie, Ambroz a Augustín. Veriaci Židia, v tých časoch, keď naša kniha bola písaná, vo svojom úzkostnom postavení, v Egypte i v Palestíne boli obrazom Krista, ktorý tiež bol prenasledovaný od nepriateľov. Preto pod „spravodlivým“ rozumejme najprv veriacich a zákonu verných Izraelitov, a v dokonalom smysle Syna Božieho, ktorý bol pre spravodlivosť prenasledovaný a na smrť odsúdený.

⁵⁾ Úmyslov Božích o budúcom živote.

⁶⁾ Dľa gréc.: Na obraz svojej bytnosti.

⁷⁾ Podobnosť je natoľko príčinou blahoslavennej nesmrtnosti, nakoľko každý človek sice skrze svoj rozum je Bohu podobný a môže ho poznať i milovať, kdežto spravodlivý Boha mimo toho skutočne, hoci ešte nedokonalé pozná a miluje. Toto poznanie a milovanie stane sa v nebi plným. Pre toto Boh určil človeka. (Thom.)

⁸⁾ Diabol závidel Bohu úctu, ktorú od ľudí dostával, ľudom nesmrtnosť dľa duše i tela a miesta, ktoré namiesto neho mali zaujať v nebi.

HLAVA 3.

Boh neopúšťa spravodlivých. Bezbožníci trpia mnoho na tomto i na druhom svete. Vychvaľuje sa čistota, a vykladajú zlosti cudzoložstva.

1. Ale duše spravodlivých sú v rukách Božích, a nedotknú sa ich muky smrti.¹⁾ (V. Mojž. 33, 3.)

2. Očiam nemúdrym zdá sa, že mrú:²⁾ ich vyjdenie pokladá sa za biedu

3. a ich odídenie od nás za vyhladenie: oni však sú v pokoji.³⁾

4. A jestliže pred ľuďmi trpia muky, ich nádej plná je nesmrtnosti.

5. Keď sa máličko⁴⁾ potrápili, mnoho dobrého sa im dostane: lebo Boh ich zkušal, a poznal, že sú jeho hodní.⁵⁾

6. Ako zlato v peci ich zkusoval, a jako zápalnú obeť ich prijal, a v (svojom) čase ich navštívi.⁶⁾

7. Spravodliví budú sa skvieť a ako iskry v trstí prebehovať.⁷⁾

8. Súdiť budú národy, a panovať nad ľuďmi, a ich Pán bude panovať na veky.

(II. Kor. 6, 2.)

9. Tí, ktorí dúfajú v ňom, porozumejú pravde:⁸⁾ a ktorí sú verní v láske, zostanú u neho;⁹⁾ lebo milosť a pokoj obiahnu jeho vyvolení.

10. Ale bezbožní, dľa toho, ako smýšľali,¹⁰⁾ trestaní budú: ponevác nedbali na spravodlivého, a odstúpili od Pána.

¹⁾ „Koniec ich bolestiam neučinila muka, ale sláva večná.“ Sv. Cyprian.

²⁾ t. j. docela, telom i dušou.

³⁾ t. j. večnom; v blahoslavenstve telom i dušou. Cirkvev upotrebuje týchto slov na oslavu sv. mučeníkov.

⁴⁾ Hoci mučeníci nevýslovne mnoho trpeli, tieto ich muky v porovnaní s večnými mukami sú malé a nepatrné.

⁵⁾ Teda môžeme mať zásluhy.

⁶⁾ Milostive a láskave.

⁷⁾ Gréc.: V čas svojho navštívenia blyšťať sa budú a jako iskry zápalujúce trstie prebehovať. — Čas navštívenia je čas budúcej odplaty, deň súdny.

⁸⁾ Všetkej pravde.

⁹⁾ Gréc.: a veriaci zostanú v jeho milovaní. Aby blahoslavenstvo bolo skutočne dokonalým, musí trvať na veky.

¹⁰⁾ Ponevác zapierali večnosť a nesmrtnosť, zahynú smrťou večnou, a odlúčení budú od Boha a jeho vyvolených.

11. Lebo kto zavíha múdrosť a kázeň, je nešťastný: a prázdna¹⁾ je ich nádej, a ich práce sú bez úžitku a bezosožné ich diela.²⁾

12. Ich ženy sú bláznice,³⁾ a ich deti nešťachetné.⁴⁾

13. Zlorečené je ich plemeno, lebo šťastná je neplodná a nepoškvrnená,⁵⁾ ktorá nepoznala lože v nešťachetnosti; dostane odmenu, keď sa bude odplácať svätým dušiam;

14. a šťastný je klieštenec, ktorý nepáchal neprávosti svojimi rukami, a nemyslel nešťachetných vecí proti Bohu.⁶⁾ lebo daný mu bude za vernosť dar výborný, a lós v chráme Božom⁷⁾ najvzácnejší.

15. Lebo dobré práce donášajú slávy úžitok, a koreň múdrosti sa nevyvráti.

16. Ale deti cudzoložníkov nedospávajú, a semä z nepravej posteli vymizne.

17. A keby aj dlho žili, budú za nič pokladaní, a bez cti bude naposledy ich staroba.

18. A jestli zomrú skoršie, nebudú mať nijakej nádeje, ani útechy v deň rozoznania.⁸⁾

19. Lebo nešťachetné pokolenie vezme hrozný koniec.

HLAVA 4.

Šťastie spravodlivého. Spravodlivý skoná blažene, hriešnik nešťastlive.

1. O jak krásné je čistotné pokolenie v skvelosti (ctnosti),¹⁾ lebo nesmrteľná je pamiatka jeho: preto že známe²⁾ je u Boha i u ľudí.

2. Keď je prítomné, nasledujú ho: a keď sa zdiali, žiadajú ho, a na veky slávi víťazstvo, nosiac korunu, a pretože vydobylo odplatu nepoškvrnených bojov.³⁾

3. Ale rozplodené množstvo bezbožníkov nebude užitočné, a zudzoložné štepenie⁴⁾ nepustí hlbokých koreňov, ani nezaloží stáleho základu.

4. A hoc by na čas ratolesti vyhnalo, pretože nie je pevne založené, bude od vetra natriasané a násilím víchrov z koreňa vyvrátené. (Ezech. 13, 11.)

5. Lebo ratolesti nedospelé budú obľámané, a ich ovocie bude neužitočné, a trpké na jedenie, a nesúce na nič.

6. Lebo synovia, ktorí sa rodia z nešťachetných snov, budú svedkami nešťachetnosti proti rodičom, pri ich⁵⁾ súde.

7. Ale spravodlivý, hoc by bol predčasnou smrťou zachvátený, bude v občerstvení.⁶⁾

8. Lebo ctihodná staroba je nie tá, ktorá je dlhoveká, ani nebýva dľa počtu rokov meraná: ale šedinami je pre človeka, rozum⁷⁾

¹⁾ Veci tohoto sveta, po ktorých bažia, neprinášajú pravé šťastie a na druhom svete nemôžu ho úfať.

²⁾ Nepracovali na vinici Pánovej.

³⁾ Šťastný rodinný život je prvou podmienkou časnej blaženosti; bezbožným sa toho nedostáva, lebo ich manželky bývajú tiež bezbožnými.

⁴⁾ Kľatba na deťoch, ktoré zlým príkladom rodičov vychovávané žijú hriechu.

⁵⁾ Šťastlivejší nad bezbožných sú neplodní a klieštenci, lebo sú pozbavení početnej rodiny, ak vo vernosti k Bohu vytrvajú, neminie ich slávna odmena na druhom svete.

⁶⁾ Čistotu nielen v skutku, ale i v myslení zachovával.

⁷⁾ t. j. v nebi. — Klieštenci dľa Mojžišovho zákona nesmeli byť do chrámu pripustení. Vo večnom chráme Pánovom, v nebi, očakáva ich podiel prevýborný.

⁸⁾ V deň súdu.

¹⁾ t. j. v nepoškvrnenej ctnosti. Gréc.: Lepšie je nemať detí a mať ctnosť.

²⁾ Uctené a oslávené od Boha i od ľudí pokolenie čistotné.

³⁾ Za bojovanie o nepoškvrnenosť. Grécky: A vo večnosti slávi víťazstvo s vencom víťazstva v rukách.

⁴⁾ Gréc.: Z cudzoložných výstrelkov sa hlboko nevkoriení. Ako z planých výhonkov nebude podarené ovocie, ale len husté listie a azda nezrelé ovocie, tak i z bezbožných rodičov len nezdarne deti. Na druhom svete čaká ich rovnaké nešťastie.

⁵⁾ Pri súde rodičov a detí.

⁶⁾ V pokoji, v potešení.

⁷⁾ Čím viac má múdrosti, tým je starší.

9. a vekom starým život nepoškvrnený.¹⁾

10. Ponevác ľúbil sa Bohu, stal sa mu milým, a ponevác žil medzi hriešnikami, bol prenesený:²⁾ (Žid. 11, 5.)

11. Vytrhnutý je, aby zlosť nezmenila jeho rozumu, alebo aby lešť nepodviedla jeho dušu.

12. Lebo mámenie nešľachetné³⁾ zatemňuje dobré, a nestála žiadosť prevracia myseľ úprimnú.⁴⁾

13. Dokonajúc v krátkej chvíli, vyplnil časy dlhé:⁵⁾

14. Lebo ľúbila sa Bohu jeho duša: preto i ponáhlal sa ho vyvieť s prostriedku neprávosti: Ľudia⁶⁾ však videli to a nerozumeli mu, ani si to nevzali k srdcu:

15. že milosti Božej a milosrdenstva dostáva sa jeho svätým, a milostného navštívenia jeho vyvoleným.⁷⁾

16. A spravodlivý mŕtvy odsudzuje živých bezbožných, a (jeho) predčasne skonaná mladosť dlhý život nespravodlivého.⁸⁾

17. Lebo vidávajú skonanie múdreho, a neporozumejú, čo umyslel o ňom Boh, a prečo ho ohradil⁹⁾ Pán.

18. Vidávajú a pohŕdajú ním:¹⁰⁾ ale Pán sa im bude posmievať.

¹⁾ Kto viedol život nepoškvrnený, je u cieľa svojho určenia, ako starec u konca života.

²⁾ Príčinou predčasnej smrti je nie hriech, ale zkaza sveta, pred ktorou ho chcel Boh ochrániť. — Smrť nábožných je znamením lásky Božej.

³⁾ Kúzo márnosti svetských zatieňuje krásu cností, zaslepuje myseľ človeka.

⁴⁾ Kazí čisté srdce a nenakazenú myseľ.

⁵⁾ Vybojoval si cieľ cnosti, nepoškvrnený život a tým večné blahoslavenstvo; teda hoci ešte mladý v rokoch, vykonal toľko, koľko iní v dlhom živote.

⁶⁾ Ľudia, ktorí Boha neznajú, zlí, bezbožní.

⁷⁾ Už smrť spravodlivého je milosť, ale ešte plnšie ukáže sa milostivé milosrdenstvo Božie po nej.

⁸⁾ Krátky život spravodlivého zahanbuje bezbožných, preto že on za krátky čas svojej mladosti k dokonalosti dospel, a oni v svojom dlhom živote svojho cieľa nedosiahli.

⁹⁾ t. j. do bezpečnosti; nebude ani utiskovaný, ani nebezpečiu hriechu nepodľahne.

¹⁰⁾ Spravodlivým, ako bláznom, ktorému nič neosožila jeho nábožnosť.

19. A potom budú padať bez cti, a (budú) v pohanení medzi mŕtvymi na veky: lebo roztrieska tých nadutých bez hlasu,¹⁾ a pohne nimi od základu,²⁾ a budú docela bez útechy a budú stonať a pamiatka ich zahynie.

20. Prijdu³⁾ predesení na mysli majú hriechy, a obviňovať ich budú ich neprávosti proti nim sa protiviac.

HLAVA 5.

Marne, preto že pozdne, nariekať budú bezbožníci. Spravodliví dosiahnu odplatu a trest zastihne nespravodlivých.

1. Vtedy⁴⁾ budú stáť spravodliví s veľkou stálosťou proti tým, ktorí ich sužovali, a ktorí brali (ovocie) ich prác.⁵⁾

2. Keď to uvidia, zmätení budú strachom hrozným, a diviť sa budú nad rýchlosťou a neočakávanou ich spásou,⁶⁾

3. a budú sami v sebe žalostiac⁷⁾ riekať a pre úzkosť ducha vzdychať: To sú tí, ktorých sme niekedy mali za posmech, a za príslovie potupné.

4. My blázni držali sme ich život za bláznovstvo a ich skonanie za nepotivé,

5. a hľa, jako sú pripočítaní medzi synov Božích, a medzi svätými je ich lós.

6. Teda zblúdili⁸⁾ sme s cesty pravdy,

¹⁾ t. j. že ani hlásku nevydajú.

²⁾ Na tomto svete mohli sa rozumom a svedomím pri Božej pomoci ešte dostať k pravde a životu, ale na druhom slúžia tieto základy duši, trestu, bezbožní budú od pravdy a blahoslavenstva odtrhnutí.

³⁾ Na druhý svet.

⁴⁾ V deň súdu, keď bezbožníci budú odsúdení k večným mukám.

⁵⁾ Gréc.: Ktorí ich sužovali a ich prácami pohŕdali. Sv. Augustín vykladá to na nespravodlivých panovníkov a sudcov, ktorí spravodlivých o ich práce vydobyť imanie neprávne olupujú.

⁶⁾ Nad tou premenou. Oni spravodlivých držali za úbohých bláznov, a teraz títo sú spasení a oni na veky spasenia zbavení. Neverili budúci život, tým menej budúce panovanie dobrých.

⁷⁾ Nadarmo; niet už času na pokánie.

⁸⁾ My sme pravého cieľa života nepoznali a dosiahnuť ho sa nepousilovali.

a svetlo spravodlivosti nám nesvietilo, a slnce rozumnosti nám nevyšlo.¹⁾

7. Ustali²⁾ sme na ceste neprávosti a zatratenia, a chodili sme po cestách tvrdých,³⁾ ale cesty Pánovej sme nepoznali.

8. Čo nám prospela pýcha? alebo čo nám pomohla chlúba s bohatstvom?

9. Pominulo to všetko ako tôňa, a jako posol, ktorý cvalom beží.

(Vyššie 2, 5.)

10. a jako loď, ktorá prechádza vlnivou vodou: ktorej stopy, keď prešla, nemožno najst, ani cesty jej spodku vo vlnách:

(Prísl. 30, 19.)

11. alebo ako keď vták preletí povetím, nenachádza sa nijakého znamenia, kade letel, ale len zvuk krýdel, keď rozráža ľahký vietor; a keď mocným letom pretrhuje povetrie: hýbajúc krýdlami preletí a potom nijakého znaku jeho cesty sa nenachádza,

12. alebo jako keď sa strela vystrelí k cieľu, rozdelené povetrie sa hneď zasbieha, tak že neznať, kade prešla.⁴⁾

13. Tak aj my narodili sme sa, i hneď prestali sme byť: a nemôžeme nijakého znaku ctnosti ukázať: ale v zlosti svojej strávili sme sa.⁵⁾

14. Takto mluvíli v pekle tí, ktorí zhrešili:⁶⁾

15. lebo nádej bezbožného je ako páper, ktorý vietor zachytá: a jako tenká pena, ktorú víchor rozháňa: a jako dym, ktorý vietor roznáša: a jako pamätanie na hosťa,⁷⁾ ktorý toho istého dňa odchádza.

(Žalm 1, 4.)

16. Ale spravodliví budú žiť na ve-

ky, a ich odplata je u Pána, a myslenie¹⁾ na nich u Najvyššieho.²⁾

17. Preto³⁾ obdržia kráľovstvo slávy, a korunu ozdobnú z ruky Pánovej: lebo svojou pravitou ich zastreje, a svojím svätým ramenom bude ich hájiť.

18. Jeho horlivosť vezme (zbrojné) odenie, a zbroji tvorstvo ku pomste nad nepriateľmi.⁴⁾

(Žalm 17, 40.)

19. Oblečie sa miesto panciera do spravodlivosti, a vezme miesto lebky súd neklamný:

20. vezme za nepremožiteľný štít pravosť,⁵⁾

21. a vybrúsi svoj prísny hnev na kopiju,⁶⁾ a bojovať bude s ním okršlek zemský proti nesmyselným.

22. Pôjdu priamé strely bleskov, a ako z dobre napiateho luku z oblakov k záhube vychádzať budú, a iste ceľa trafia.

23. A od hnevu, ktorý kamením hádže, poslané bude veľké krúpobitie, rozlúti sa proti ním morská voda, a rieky sa sbehnú mocne.⁷⁾

24. Zvihne sa proti ním duch jeho moci, a jako krútnava ich rozmece; a na púšť obráti celú zem ich nepravosť, a ich nešťachetnosť vyvráti stolice mocných.⁸⁾

¹⁾ Život spravodlivých a ich radosť a odplata večne bude trvať. Hľa, aký rozdiel je medzi ctnostným a hriešnym životom.

²⁾ Lebo Boh sa o nich stará.

³⁾ Pre ich spravodlivosť.

⁴⁾ Gréc.: Vezme miesto celej zbroje svoju prchivosť, a tvorstvo učiní zbraňou proti jeho nepriateľom.

⁵⁾ Gréc.: Svätosť — i rovnosť práva, odplata každému podľa jeho skutkov.

⁶⁾ t. j. bez milosrdenstva; ten hnev ako ostrá kopija prenikne útroby hriešnych, poznanie, ako obrazili Boha, bude im najväčšou boľastou.

⁷⁾ Silne sa rozvodnia a tých bezbožníkov zatopia.

⁸⁾ Pre zlosť a nepravosť bude zem v hivoč obrátená.

¹⁾ Nedbali sme na svetlo, ktorým ich život svietil a cestu k nasledovaniu ukazoval.

²⁾ Gréc.: Presýtení sme (očemerili sme sa) cestami.

³⁾ Po neschodných púšťach.

⁴⁾ Ako strela nenechá zvuk v povetrí, kde preletela, tak bez všetkej stopy zahynie život hriešnikov a nádej na odplatu.

⁵⁾ Tak neostane po nás stopy ctnosti, akoby sme ani na svete neboli bývali.

⁶⁾ Tento verš sa v gréčtine nenachodí.

⁷⁾ V hostinci. — Všetko docela pominulo.

HLAVA 6.

Panovníci a sudcovia nech pamätajú, že tiež od Boha budú súdení; preto nech vyhľadávajú múdrosť.

1. Lepšia je múdrosť než sila: i muž opatrný (lepší) ako silný.¹⁾ (Kaz. 9, 18.)

2. Preto slyšte kráľovia a rozumejte, učte sa sudcovia končín zeme.

3. Nachýľte uši vy, ktorí vládnete nad množstvom, a pýchu svoju máte v hromadách národov:

4. lebo dané vám je panovanie od Pána, a moc od Najvyššieho,²⁾ ktorý bude zkúšať vaše skutky a zpytovať myšlienky, (Rim. 13, 1.)

5. lebo hoci ste boli slúžobníci jeho kráľovstva, nesúdili ste po pravde, ani ste nezachovávali zákona spravodlivosti, ani ste nechodili dľa vôle Božej.

6. Hrozne a rýchle sa vám zjaví: lebo najprísnejší súd vykonaný bude na tých, ktorí sú predstavení.³⁾

7. Lebo nepatrnému⁴⁾ bude milosrdenstvo preukázané: ale mocní budú silné muky trpieť.

8. Lebo Boh nebude vynímať osoby nikoho, ani sa nebude ostýchať ničej veľkosti.⁵⁾ lebo malého i veľkého on učinil, a rovnako sa stará o všetkých.

(II. Par. 19, 7)

9. Ale silnejším nastáva silnejšie trápenie.⁶⁾

¹⁾ V hlave 5. opísaný trest zastihne zlých, lebo nemajú spravodlivosti dobrých, ktorých Boh háji. Hoc by na trónoch sedeli, budú zničení, kďežto Boh múdrych (spravodlivých) háji a odmieňa. Preto je múdrosť (spravodlivosť) nad silu a moc panovnícku.

²⁾ Ten vám i predpisuje, jako jej máte upotrebovať. Jemu ste zodpovední.

³⁾ Predstavení pamujú „z milosti Božej“ ako námesníci Boží, preto ich stav žiada najvyššiu ctnosť.

⁴⁾ Chudobnému bolo málo dané, preto bude ním z ohľadu na veľké ťažkosti života milosrdne nakladané; od jednej hrivny bude len jedna žiadaná.

⁵⁾ Gréc.: Nebude šetriť osoby Pán všetkých vecí, ani sa ostýchať nijakej veľkosti. — I veľký a mocný je stvorením Božím a mizne pred Bohom ako nič.

⁶⁾ t. j. súd, trest; lebo sa dvíhajú proti Bohu vo svojej dôstojnosti ako námesníci Boží. Žiadajú poslušnosť od svojich poddaných, teda sa-

10. Preto vám kráľovia patria tieto moje reči, aby ste sa naučili múdrosť, a nezblúdili.¹⁾

11. Lebo ktorí spravodlivé veci spravodlivo zachovávajú, budú ospravedlivení: a ktorí sa naučia týmto veciam, najdú, čo by odpovedali.²⁾

12. Buďte teda žiadostiví mojich rečí, a milujte ich, a budete mať umenia.³⁾

13. Jasná je múdrosť a nikdy nevädne, a snadno videná býva od tých, ktorí ju milujú, a najdená od tých, ktorí ju hľadajú.

14. Nadchádza tých, ktorí sú jej žiadostiví,⁴⁾ aby sa im prv ukázala.⁵⁾

15. Kto na ňu na úsvite pozor dáva, nebude sa namáhať: lebo ju najde sediacu pri svojich dverách.⁶⁾

16. Preto premýšľať o nej je dokonály rozum: a kto nespí pre ňu, bude skoro bez starosti.

17. Lebo ona obchádza hľadajúc tých, ktorí sú jej hodní,⁷⁾ a na cestách ukazuje sa im ochotne, a pri každom pomyslení stretáva sa s nimi.

18. Lebo jej počiatok je opravdivá žiadosť kázne.⁸⁾

19. Pre to snaha po kázni je láska: a láska (k nej) je zachovávanie jej prikázaní: zachovanie však jej prikázaní je dokonanie neporušenosti,⁹⁾

20. Neporušenosť však spôsobí, aby bol (človek) najbližšie k Bohu.

mi majú poslúchať Boha, od ktorého dostali svoje právo. Sú na pohoršenie podriadeným a nielen seba rúcajú do záhuby, ale so sebou i rodiny, mestá, krajiny.

¹⁾ Vo vykonávaní svojej kráľovskej moci.

²⁾ Najdú ospravedlnenie.

³⁾ Múdrosť vo svojom stave potrebnú.

⁴⁾ Múdrosť je milosť Božia.

⁵⁾ Nemusi ju ďaleko namáhať hľadať. len jedno musí človek robiť: žiadať ju.

⁶⁾ Božská múdrosť sama hovorí (Zjav. 3, 20.): „Hľa, stojím u dveri a klopem: jestli kto počuje môj hlas a otvorí mi, vojdem k nemu.“

⁷⁾ Múdrosť nachádza hľadajúceho, lebo už rozmyšľať o nej je múdrosť, snaha po tom, čo je najvyššie.

⁸⁾ Múdrosti.

⁹⁾ Dovedie istotu spasenia.

21. A tak žiadosť múdrosti vedie do kráľovstva večného.

22. Preto jestliže máte zaľúbenie v (kráľovských) stolcoch a žezlách, kráľovia národov, milujte múdrosť, aby ste panovali na veky:

23. Milujte svetlo múdrosti všetci, ktorí panujete nad národami.

24. A čo je múdrosť, a ako povstala, oznámim: a nezatajím pred vami tajomstvá Božích, ale od počiatku jej pôvodu získať budem, a vynesiem na svetlo jej známosť, a neobídeme pravdy:¹⁾

25. ani nepôjdem cestou s tým, ktorý chradne závisťou:²⁾ lebo taký človek nebude účastný múdrosti.

26. Lebo množstvo múdrych je na zdravie okršleku zeme:³⁾ a múdry kráľ je podporou ľudu.

27. Preto prijmite umenie skrze moje reči, a prinesie vám úžitok.

HLAVA 7.

Prednosti a vlastnosti múdrosti; prostriedky, ktorými ju možno dosiahnuť.

1. Som síce aj ja smrteľný človek, a rovný všetkým, a z pokolenia toho pozemšťana, ktorý bol prvý učený, a v živote matky utvorený som v telo,⁴⁾

(Job 10, 10.)

2. keď som v čase desať mesiacov zhustnul v krvi zo semena človeka a z rozkoši, ktorá spolu so mnou prišla.

3. I ja, keď som sa narodil, dýchal som (všetkým) spoločné povetie, a padol som na zem podobne učenému,⁵⁾ a prvý hlas, ktorý som vydal, bol ako u všetkých: plač.⁶⁾

4. V plienkach som vychovaný, a s veľkými starosťami.

¹⁾ Dosiaľ som vám ukázal podstatu múdrosti, teraz vám ukážem jej cenu a spôsob, ako ju môžete dosiahnuť.

²⁾ Poznanú pravdu nechcem skryť u seba.

³⁾ Množstvom múdrych zaiste zachovaný býva svet.

⁴⁾ V človeka s jeho slabosťou i nízkosťou.

⁵⁾ Tým istým biedam poddaný.

⁶⁾ Na dôkaz, že zem je plačlivým a slzavým údolím.

5. Iste ani jeden kráľ iného počiatku narodenia nemal.

6. Ale jednako je príchod všetkých do života, a odchod tiež taký.

(Job 1, 21.)

7. Preto¹⁾ modlil som sa, a daný mi je rozum, vzýval som (Boha) a prišiel do mňa duch múdrosti:

8. a dal som jej prednosť pred kráľovstvami a (kráľovskými) stolicami, a bohatstvo mal som za nič v porovnaní s ňou:

9. Ani som neprirovnal k nej drahého kameňa: lebo všetko zlato s ňou porovnané je ako drobný piesok, a za blato pokladá sa striebro proti nej.

(Prísł. 8, 11.)

10. Nad zdravie a krásu som ju miloval, a umienil som si za svetlo ju mať: lebo neuhasiteľné je jej svetlo.

11. Tu spolu s ňou prišlo mi všetko dobré,²⁾ a nescíslná česť skrze jej ruky.

12. A tešil som sa zo všetkých vecí: lebo ma predchádzala tá múdrosť,³⁾ ač nevedel som, že všetkých tých vecí je matkou.

13. Tej bez lsti⁴⁾ som sa naučil, a bez závisťi⁵⁾ ju sdeľujem, a jej bohatstva neskrývam.

14. Lebo ona je nekonečným⁶⁾ pokladom pre ľudí: a ktorí ho užívajú, sú účastní priateľstva Božieho, a pre dary umenia odporúčaní.

15. Mne však dal Boh mlúvať s rozumom, a uvažovať, čo je hodné tých vecí, ktoré sa mu dávajú: lebo on je vodcom k múdrosti, i správcom múdrych:

16. lebo v jeho ruke sme i my i naše reči, a všetka múdrosť (naša), i známosť práce a umenie.

¹⁾ Že bol tak slabý a krehký, ako všetci ľudia a od prírody nemal múdrosti, ktorej ako kráľ potrebuje, prosil o ňu.

²⁾ Aj tie dobré veci, pred ktorými som múdrosti dával prednosť, prišli s ňou.

³⁾ Aby mi ukázala, ako ich mám dobre upotrebovať.

⁴⁾ Keď som sa o múdrosť modlil.

⁵⁾ Z úprimného srdca.

⁶⁾ Nevyčerpatelným, nehynúcim.

17. Veď On dal mi pravú známosť toho, čo je: aby som vedel usporiadanie okršleku zemskeho, i moc živlov,

18. počiatok, i koniec, a prostriedok časov, striedanie obrátov (slnca) a premeny časov,

19. beh roka, a sporiadanie hviezd,

20. prirodzenosť živočíchov a zúriťnosť divých zverov, moc vetrov, i myšlienky ľudí, rozdiely krovín, a silu koreňov,

21. a všetko, čo je skrytého a neviditeľného,¹⁾ som sa naučil: lebo umelkyňa všetkých vecí, múdrosť ma vyučila:

22. Lebo v nej je duch rozumnosti, svätý, jediný, mnohonásobný, prenikavý, pohyblivý, nepoškvrnený, istý, ľúby, milujúci dobré, ostrovptipný, ktorému nič neprekáža, dobročinný,

23. vlúdny, dobrotivý, stály, nestarostlivý, bezpečný, všemocný, všetko predvídajúci, a ktorý obsahuje všetkých duchov: rozumný, čistý, prenikavý.²⁾

24. Lebo nad všetky pohyblivé veci pohyblivejšia je múdrosť: a dosiaha všade pre svoju čistotu.

25. Lebo ona je dych moci Božej, a jakýsi čistý prúd jasnosti všemohúceho Boha: a preto nič poškvrneného neprijde k nej:

26. Lebo je blesk svetla večného,¹⁾ a nezašpinené zrkadlo velebnosti Božej a obraz jeho dobrotivosti.²⁾

27. A preto, že je jediná, všetko môže; a sama v sebe (jednostajne) zostávajúca, všetko obnovuje, a po národoch³⁾ prechádza do svätých duší za priateľov Božích a prorokov ich ustanovuje.⁴⁾

28. Lebo Boh nikoho nemiluje, krom toho, ktorý s múdrosťou prebýva.

29. Lebo ona je krásnejšia nad slnce, a nad všetko sporiadanie hviezd; a porovnaná so svetlom za prednejšiu býva uznaná.

30. Lebo na jeho miesto vstupuje noc, ale múdrosť⁵⁾ nepremáha zlosť.

HLAVA 8.

Jaké úžitky pochádzajú z múdrosti.

1. Tedy dosahuje mocne od konca do konca, a riadi všetko ľúbežne.⁶⁾

2. Túto som si zamiloval, a vyvolil od svojej mladosti, a hľadal som si ju vziať za nevestu a stal som sa milovníkom jej krásy.

3. Jej urodzenosť to oslavuje, že spolu s Bohom byť má:⁷⁾ áno, aj Pán všetkých vecí ju zamiloval.

¹⁾ Gréc.: Čokoľvek tajného alebo zjavného je.

²⁾ Verš 22—23.: V múdrosti je duch. Ako už sv. otcovia učili, pod duchom máme rozumieť Ducha svätého. On je duch rozumnosti, nakoľko pravé poznanie v božských i ľudských veciach účinkuje. — Svätý, áno, prameň svätosti pre ľudí, — jediný dľa svojej podstaty; — mnohonásobný vo svojich výkonoch, — prenikavý, t. j. nehmotný, preto preniká hlbokosť Božiu (I. Kor. 2, 10.). Ako nosič všetkých svätých myšlienok a slov je sv. Duch výmluvy a činí výmluvným a povzbudzuje k činnosti (pohyblivý). Duch svätý je nepoškvrnený, preto ho nemôže prijať človek, ktorý nemá čistého srdca. — Je istý, t. j. neklamný, lebo je prameňom neklamného zjavenia Božieho, — ľúby a milujúci dobré, lebo je dľa svojej podstaty láskou. Duch svätý, Duch múdrosti nezná v zjavení nijakej prekážky, preto je bezpečný, všemocný, nič ho nemôže zadržovať, preniká srdcia a prelomí aj zátvrdlivosť a pohne k pokániu, — je všetko predvídajúci, lebo pozná i najtajnejšie myšlienky a úmysly ľudské, — je stály, preto istý, spoľahlivý, — je dobročinný a pohybuje srdcia k dobročinnému. Nakoľko duch múdrosti dľa svojho pôvodu i svojej podstaty je Boh, je dokonale čistý a nepoškvrnený.

¹⁾ Syn Boží je odblesk svetla večného, lebo svetlo od svojho vzniku svetlo okolo seba rozširuje. V tomto smysle hovorí sv. Ján: „V ňom bol život a život bol svetlo ľudí a svetlo sviati vo tme (1, 4—5.)

²⁾ V synovi Božom dokonale odzrkadluje sa otec: „Filipe, kto mňa vidí, vidí Otca“ (Ján 14, 19.) Syn Boží, ktorý je rozdielna osoba Božia, účinkuje a udržuje všetko v telesnom i duchovnom svete. Jeho Boh „ustanovil dedičom všetkého“. on „udržiava všetko slovom svojej moci“. (Žid. 1, 2—3.)

³⁾ Správnejšie: Z pokolenia na pokolenie.

⁴⁾ Syn Boží bydlí v srdciach ľudských a vzbudzuje prorokov. „Keď ma kto miluje... i mój Otec bude ho milovať a prijdeme k nemu a spravíme si príbytok u neho (v Duchu svätom).“ (Jan. 24, 23.). „Či neviete, že vaše údy sú chrámom Ducha svätého, ktorý je vo vás?“ (I. Kor. 6, 19.)

⁵⁾ Ani božskú, večnú, ale ani ľudom od Boha udelenú múdrosť (svätosť. Bernhard).

⁶⁾ Od najvyšších nebies až po hĺbočiny zeme, od začiatku stvorenia až po jeho koniec, od najvyššieho anjela až po najmenšieho červíka. (Bernh.)

⁷⁾ Šľachtí ju „prúd jasnosti všemohúceho Boha“. (7, 25.)

4. Lebo učiteľkou je umenia¹⁾ Božieho, a voliteľkou jeho skutkov.

5. A jestliže bohatstvo žiaduce je v (tomto) živote, čože je bohatšie nad múdrosť, ktorá pôsobí všetko?

6. Jestliže vtip niečo pôsobí: ktože je väčším umelcom tých vecí, ktoré sú, nežli ona?

7. A jestli niekto miluje spravodlivosť, jej namáhanie má veľké ctnosti:²⁾ lebo miernosti a opatrnosti vyučuje, a spravodlivosti i zmužilosti,³⁾ nad ktoré ľudia nemajú ničoho užitočnejšieho v (tomto) živote.

8. A jestliže kto mnoho vedieť žiada, ona vie veci minulé, a budúcich sa dovtipuje: zná zvraty rečí⁴⁾ a výklady pohádok:⁵⁾ vie znamenia a zázraky⁶⁾ prv než by sa staly, i príbehy časov a vekov.

9. Preto som si zaumienil vziať si ju, aby so mnou bola: vediac, že ma učí účastným jej dobrých vecí,⁷⁾ a bude mi potešením v starostiach a zármutku.

10. Budem mať z nej slávu u ľudí, a úctu u starších už ako mladík.

11. a budem uznaný za ostrovtipného v súde,⁸⁾ a pred tvárou mocných budem obdivovaný, a oči kniežat budú sa diviť nadou mnou.

12. Keď budem mlčať, budú čakať na mňa,⁹⁾ keď budem mlúviť, na mňa hľadeť budú, a keď dlhšie rečniť budem, položia ruky na svoje ústa.¹⁰⁾

13. Okrem toho skrze ňu budem mať nesmrteľnosť, a večnú pamiatku zanechám tým, ktorí budú po mne.

14. Spravovať budem ľudí: a národy mi budú poddané.

15. Báf sa ma budú hrozní kráľovia, keď uslyšia o mne: v množstve¹⁾ ukážem sa dobrým a v boji udatným.

16. Keď zasa vojdem do svojho domu, odpočinem s ňou:²⁾ lebo s ňou byť nemá horkosti, a s ňou prebývať tesklivosti, ale veselosti a radosť.

17. Keď som o tomto v sebe rozmýšľal a vo svojom srdci uvažoval: že v príbuzenstve múdrosti je nesmrteľnosť:

18. a v jej priateľstve dobrá rozkoš, a v práci jej rúk počestnosť³⁾ bez nedostatku, a v rozhovoroch s ňou múdrosť, a vznešenosť v účastenstve jej rečí; obchádzal som hľadajúc, akoby som ju k sebe vzal.

19. Ale bol som mládenček vtipný, a dostal som dušu dobrú.⁴⁾

20. A keď som bol lepším,⁵⁾ prišiel som k telu nepoškvrnenému.

21. Keď som zvedel, že ináč nemôžem byť zdržanlivým,⁶⁾ len keď mi to Boh dá, a už toto bola múdrosť, vedieť, či je to dar: pristúpil som k Pánovi a prosil som ho, a riekol som z celého svojho srdca:

HLAVA 9.

Dôkaz z dejín, jak užitočná je múdrosť.

1. Bože mojich otcov, a Pane milosrdenstva, ktorý si všetko učinil svojím slovom, (III. Kráf. 3, 9.)

2. a svojou múdrosťou ustanovil si človeka, aby panoval nad tvorami, ktoré si ty stvoril,

¹⁾ Nábožného života.

²⁾ Ak chce kto ctnostným a spravodlivým sa stať, nech sa obráti na múdrosť, ktorá ho tomu naučí.

³⁾ Štyri základné ctnosti.

⁴⁾ Múdrosť v prísluvkách.

⁵⁾ I v hádkach a podobenstvách predloženú múdrosť.

⁶⁾ Pozná ich nadprirodzenosť a ciele.

⁷⁾ Gréc.: Že mi bude radcom k dobrému, t. j. k dosiahnutiu dobrých vecí v prechádzajúcich veciach spomínaných.

⁸⁾ Súdiť, prisudzovať právo je jedna z najvýbornejších povinností kráľovských.

⁹⁾ Budú očakávať, žiadať, aby som hovoril.

¹⁰⁾ Znak úctivého mlčania.

¹⁾ Medzi mojím ľudom.

²⁾ Múdrosť je jakoby manželkou Šalamúnovou.

³⁾ Bohatstvo.

⁴⁾ Kto pýta múdrosť za svoju, musí prísť s dvoma vlastnosťami: s prirodzenou dobrotou a s nepoškvrnosťou tela.

⁵⁾ Ponevác mi pribývalo mravnej ceny duše, prišiel som k čistotnému telu. Zachoval som si telo nepoškvrnené.

⁶⁾ Správnejšie: Že ináč ju nedostanem. Na múdrosť hľadá Šalamún vždy ako na svoju nevestu. I nasledujúca modlitba nevzfahuje sa na zdržanlivosť, ale na múdrosť.

3. aby spravoval svet v pravde a spravodlivosti, a konal súd v úprimnosti srdca:

4. daj mi tvojmu trónu prisediacu¹⁾ múdrosť, a neodstrč ma z počtu svojich služobníkov:

5. lebo som ja tvoj služobník a syn tvojej služobnice,²⁾ človek slabý a krátkeho veku, a veľmi malý k porozumeniu súdu a právam. (Žalm 115, 16.)

6. Lebo keby bol niekto i dokonálym medzi synami ľudskými, ak nebude s ním tvoja múdrosť, za nič bude pokladaný.

7. Ty si ma vyvolil za kráľa svojho ľudu, a za sudcu svojich synov i dcér: (II. Par. 1, 9.)

8. a riekol si, aby som vystavil chrám na tvojej svätej hore, a oltár v meste tvojho obydlija, dľa obrazu³⁾ tvojho svätého stánku, ktorý si pripravil od počiatku:⁴⁾

9. a s tebou je tvoja múdrosť, ktorá zná tvoje skutky, a ktorá prítomná bola aj vtedy, keď si učinil svet, a vie, čo je príjemného tvojim očiam, a čo je pravého v твоjich prikázaniach.

(Ján 1, 1.)

10. Sošli ju so svojich svätých nebies, a od trónu svojej velebnosti, aby som vedel, čo je tebe príjemného:

11. lebo ona vie všetko a rozumie (všetkému) a povedie ma v mojich prácach opatrne, a bude ma ochraňovať svojou mocou.

12. A tak budú príjemné moje skutky, a riadiť budem spravodlivo tvoj ľud, a budem hodný trónu svojho otca.

13. Lebo ktože by z ľudí mohol vedieť radu (vôľu) Božiu? Alebo kto by sa mohol domyslieť, čo chce Boh?⁵⁾

(Iz. 40, 13.)

¹⁾ Ako osoba rozumie sa Syn Boží, ktorý sedí s Otcom na tróne, čo vlastnosť prisedá múdrosť trónu Božiemu jako rada.

²⁾ O ktorého sa musíš starať.

³⁾ Chrám Šalamúnov bol stavaný dľa vzoru Mojžišovho svätostánku. III. Král. 6.; II. Mojž. 25—30.

⁴⁾ Keď otcovia naši vyšli z Egypta.

⁵⁾ Aby sme dľa jeho prikázani vždycky a vo všetkom konali.

14. Lebo myšlienky smrteľníkov sú bojazlivé,¹⁾ a dômysly naše neisté.

15. Lebo telo, ktoré je porušiteľné,²⁾ obľahuje dušu, a ten zemský príbytok dolu tlačí mnoho premýšľajúceho ducha.

16. A sotva sa dovtipujeme toho, čo je na zemi: a čo je pred očami, nalezáme s namáhaním. A to, čo je na nebi, ktože vystihne?

17. A smysel tvoj ktože vie, keby si ty nedal múdrosť, a nesoslal svojho svätého ducha s vysosti,

18. a aby tak napravené boli cesty tých, ktorí sú na zemi, a ľudia sa vyučili tomu, čo sa tebe líbi?

19. Lebo múdrosťou zachránení boli všetci, ktorí sa tebe, o Pane, ľúbili od počiatku.³⁾

HLAVA 10.

Dôkaz z dejín, jak užitočná je múdrosť.

1. Táto (múdrosť) toho, ktorý prvý stvorený bol od Boha za otca okršleku zemského, keď ešte sám bol stvorený, zachránila.⁴⁾ (I. Mojž. 1, 27.)

2. A vyviedla ho z jeho previnenia,⁵⁾ a dala mu moc panovať nad všetkým.⁶⁾

3. Ako od nej odstúpil nespravodlivý⁷⁾ v svojom hneve, skrze svoj hnev vraždy braterskej zahynul.

4. Keď pre neho⁸⁾ voda zatopila zem,

¹⁾ Vrtkavé, nestále.

²⁾ Teraz hriechom oslabené, nakazené, a preto porušiteľné telo.

³⁾ Arciotevcovia a iní vyvolení Boží len múdrosťou Božou boli v ctnosti zachovaní alebo zasa k nej privedení.

⁴⁾ Múdrosť zachránila Adama od hriechu, kým samojediný stvorený bol, kým ho Eva k hriechu nesviedla.

⁵⁾ Múdrosť — rozumnej múdrosť večná, Syn Boží — dala Adamovi ľútosť a nádej k budúcnému vykupiteľovi.

⁶⁾ Z tohoto vidno, že Adam po upadnutí do hriechu zasa sa obrátil k Bohu, a nad tvorami ďalej panoval, hoci v menšej miere. I. Mojž. 3, 17.

⁷⁾ Kajm.

⁸⁾ Keď pre jeho hriechy, ktoré jeho potomci nasledovali.

zasa jej múdrosť spomohla, spravujúc spravodlivého¹⁾ nepatrným drevom.

(I. Mojž. 7. 21.)

5. Táto i keď sa národy v srieknutí²⁾ nešlachetnosti oddaly, poznala spravodlivého³⁾ a zachovala ho bez úhony Bohu, i proti útrpnosti so synom zachovala ho silného. (I. Mojž. 11, 2.)

6. Tá spravodlivého z hynúcich bezbožníkov vyslobodila: utekajúceho,⁴⁾ keď sostupoval oheň na päť miest,

(I. Mojž. 19. 17.)

7. na svedoctvo ich nešlachetnosti ostáva kúriaca sa zem pustá, a stromy majúce ovocie, ktoré nedozierajú, a na pamiatku neveriacej duše solný stĺp stojací.

8. Lebo tí, ktorí o múdrosť nedbali, nielen v tom klesli, že nevedeli o dobrých veciach, ale i pamiatku svojej bláznivosti ľuďom zanechali, tak že ani v tom, v čom hrešili, tajiť sa nemohli.

9. Múdrosť však tých, ktorí si ju vážili, od bolesti vyslobodzovala.

10. Tá spravodlivého,⁵⁾ ktorý pred hnevom brata utekal, previedla cestami rovnými, a ukázala mu kráľovstvo Božie,⁶⁾ a dala mu známosť svätých vecí: obohatila ho v namáhaniach a doplnila jeho práce.⁷⁾

(I. Mojž. 28, 5.)

11. Keď ho podvodne oklamávali,⁸⁾ bola mu prítomná, a obohatila ho.

12. Chránila ho pred nepriateľmi a pred svodcami bezpečným ho učinila, a v silnom boji dala mu zvíťaziť,⁹⁾ aby

¹⁾ Noema učila múdrosť z chatrného dreva vystaviť koráb, ktorý potope vzdoroval, lebo ho táže múdrosť spravovala.

²⁾ Narážka na stavanie veže babilonskej.

³⁾ Abraháma.

⁴⁾ Lota.

⁵⁾ Jakuba. I. Mojž. 28, 5...

⁶⁾ Videl anjelov s neba sostupovať a zasa vystupovať, vykonávať nariadenia Božie o ľuďoch, na najvyššej výške Boha. To všetko rozumie sa pod kráľovstvom Božím.

⁷⁾ t. j. požehnala jeho prácam, i hojne mu ich nahradila.

⁸⁾ Viď I. Mojž. 31, 7. Gréc.: Keď ho skrze lakomstvo utiskali.

⁹⁾ Keď s anjelom celú noc zápasil.

poznal, že nad všetko mocnejšia je múdrosť.¹⁾

13. Tá predaného spravodlivého²⁾ neopustila, ale od hriešnikov³⁾ ho vyslobodila: a sostúpila s ním do jamy,

(I. Mojž. 37, 28.)

14. a vo väzení ho neopustila, dokiaľ mu nepriniesla kráľovskú berlu, a moc proti tým, ktorí ho utlačovali: a ukázala, že lhári sú tí, ktorí ho zamazali, a dala mu slávu večnú.

(Sk. Ap. 7, 9.)

15. Tá ľud spravodlivý,⁴⁾ a plemä bez úhony vypróstila z národov, ktoré ho utiskovali.

(II. Mojž. 1, 11.)

16. Vstúpila do duše služobníka Božieho,⁵⁾ a postavila proti hrozným kráľom v divoch a zázrakoch.

17. A dala spravodlivým⁶⁾ odplatu za ich práce, a previedla ich divnou cestou: a bola im záclonou vo dne, a svetlom hviezd v noci:

18. prepravila ich cez červené more, a previedla ich cez veľkú vodu.

(II. Mojž. 14, 22.)

19. Ich nepriateľov zatopila v mori, ale ich z hlbokaj priepasti vyviedla.⁷⁾ Preto spravodliví sobrali koristi bezbožných,

20. a zvelebovali, Pane, tvoje sväté meno, a víťaznú tvoju ruku chválili jednomyseľne.

(II. Mojž. 15, 1.)

21. Lebo múdrosť otvorila ústa nemým, a jazyky nemluvniatok⁸⁾ učinila výmluvnými.

¹⁾ Gréc.: Zbožnosť.

²⁾ Jozefa.

³⁾ Gréc.: Od hriechu — bratov alebo ženy Putifárovej.

⁴⁾ T. j. narod izraelský.

⁵⁾ t. j. Mojžiš.

⁶⁾ t. j. zbožným ctiteľom Boha, Izraelitom. II. Mojž. 12, 36. Izraeliti nedostali mzdu za svoje práce. Boh naklonil Egyptčanov k ich prosbe; Izraelci prosili o dary a dostali ich.

⁷⁾ Egyptčanov voda na breh vyhodila.

⁸⁾ Utlačeného ľudu izraelského, ktorý v Egypte pre ťažkú porobu a veľké trápenie bol akoby nemý.

HLAVA 11.

Divotvorné účinky múdrosti Božej u ľudu izraelského a u ich nepriateľov. Chvála všemohúcnosti Božej.

1. Spravovala ich skutky rukama svätého proroka.¹⁾

2. Šli pustinami, na ktorých nikto nebydlí: a na pustých miestach rozkladali stany.

3. Postavili sa proti odporcom, a nad nepriateľmi sa pomstili. (II. Mojž. 17, 13.)

4. Keď mali smäd, volali na teba, a daná im bola voda z prevysokej skaly, a ukojenie smädu z tvrdého kameňa. (IV. Mojž. 20, 11.)

5. Lebo čím trestaní boli ich nepriatelia, nedostatkom vody, z toho radovali sa synovia izraelskí, lebo ho mali hojne;²⁾

6. lebo keď sa tým toho nedostávalo, týmto sa skrze to dobre stalo.

7. Lebo miesto prameňa stále tekúcej rieky,³⁾ ľudskú krv dal si nespravodlivým.⁴⁾

8. Kým týchto ubývalo za trest pre pobité nemluvniatka,⁵⁾ dal si tým hojnosť vody neočakávane,

9. ukázal si vtedajším smädcom, ako si vyvyšoval svojich, a usmrcoval ich nepriateľov.

10. Lebo keď boli zkušaní, a len z milosrdenstva pokáraní, zvedeli, aké muky trpeli bezbožní, v hneve odsúdení.

11. Lebo týchto si zkusoval ako otec, napomínajúc: ale tých si ako prísny kráľ bral na otázku a odsúdil.

12. Lebo neprítomní i prítomní rovnako mučení boli.⁶⁾

13. Lebo dvojnásobný zármutok⁷⁾

prišiel na nich a lkanie, keď sa na predošlé veci rozpomínali.

14. Lebo keď počuli, že skrze ich trápenia sa týmto dobre stalo, pripomínali si Pána, a divili sa tomu, čo z toho na konci vyšlo.

15. Lebo ktorému sa ukrutným vyložením vyhodenenému posmievali,¹⁾ tomu sa na konci príbehu divili: lebo oni nie taký, ako spravodliví, smäd trpeli.

16. Pre nerozumné však myšlienky ich nepravosti, že niektorí blúdiac ctili nemých hadov,²⁾ a ničomné zvieratá, dopustil si na nich množstvo nemých živočíchov na pomstu,

17. aby vedeli, že čím kto hreší, tým i trestaný býva.³⁾

18. Lebo nebolo nemožným tvojej všemohúcej ruke, ktorá stvorila svet z neviditeľnej veci, dopustiť na nich množstvo medveďov, alebo smelých levov; (III. Mojž. 26, 22.)

19. alebo nejaké neznáme nové, prezúrivé zvieratá, ktoré alebo ohnivú paru vydychujú, alebo dymný puch vydávajú, alebo hrozné iskry z očí vypúšťajú,

20. ktorých nielen uškodenie mohlo ich zničiť, ale už ich pohľad strachom (mohol ich) zabiť.

21. Ale aj bez toho jedným dýchnutím⁴⁾ mohli byť zabití, stíhaní od samých svojich skutkov, a rozptýlení duchom tvojej moci: ale ty si všetky veci dľa miery, počtu a váhy usporiadal.

22. Lebo veľiká sila vždycky len u teba je: a moci tvojho ramena kto odolá?

niesly, staly sa Izraelitom príčinou podivných dobrodení; druhý, že trestajúcu ruku Božiu, ničomnosť svojich falošných bohov a lásku Boha k svojmu ľudu uznať museli. Tieto trápenia musely ich tým viac boľieť, keď prišlo im tých obdivovať, ktorými pohľdali.

¹⁾ t. j. Mojžišovi.

²⁾ Nemé, nerozumné zemeplazy.

³⁾ Egyptčanov sužovali práve tie zvieratá, ktorým božskú úctu preukazovali. Tak aj dnes každý býva trestaný svojím vlastným hriechom, smilník trpí následky svojho hriechu na vlastnom tele, lakomcovi sú peniaze mučením. Rodič, ktorý zanedbával kresťanskú výchovu svojich dieťať, od vlastných dieťať býva trestaný.

⁴⁾ t. j. Božím. (Srov. Job 4, 8.)

¹⁾ Možiša. V. Mojž. 34, 10...

²⁾ Keď Možiš Egyptským zázračne obrátil vodu na krv, mali Židia v krajine Gossen hojnosť vody. Podobne aj na púšti.

³⁾ t. j. Nilu.

⁴⁾ t. j. Egyptčanom.

⁵⁾ Egyptčania zomierali smädcom na trest, že izraelské nemluvniatka hádzali do Nilu.

⁶⁾ Aj v neprítomnosti Izraelcov trpeli Egyptčania pre nich od hnevu, nenávisť atď.

⁷⁾ Prvý zármutok mali z tej myšlienky, že tie samé okolnosti, ktoré im toľko trápenia pri-

23. Lebo ako prášok¹⁾ na váhe, tak je pred tebou okršlek zeme, a ako kvapka rosy pred svitaním, ktorá sostupuje na zem.

24. Ale ty smilovávaš sa nad všetkým, lebo všetko môžeš, a prehliadaš hriechy ľudí pre pokánie.²⁾

25. Miluješ zaiste všetko, čo je³⁾ a nemáš v nenávisti ničoho z toho, čo si stvoril: lebo ničoho si neustanovil a nestvoril v nenávisti.

26. Jakože by aj mohlo niečo zostať, keď by si ty nechcel, alebo ako by to, čo by si ty nepovolal, bolo zachované?

27. Ale ty shovievaš všetkým veciam: preto, že sú tvoje, o Pane, ktorý miluješ duše.⁴⁾

HLAVA 12.

Milosrdenstvo a spravodlivosť Božia. Zatvrdilosť ľudská a prísny jej trest.

1. O jak dobrý a ľúbezny je, Pane, tvoj duch vo všetkých veciach.

2. Preto tých, ktorí blúdia, pomaličky tresceš:⁵⁾ a v čom by hrešili, im pripomínaš, a nahováraš ich, aby zanechali zlosť a verili v teba, Pane.

3. Lebo tých starých obyvateľov⁶⁾ tvojej svätej zeme, ktorých si mal v nenávisti, (V. Mojž. 9, 3.)

4. preto, že ti ohyzdné skutky skrze kúzelníctvo a bezbožné obety⁷⁾ vykonávali,

5. a svoje deti bez milosrdenstva zabíjali, a ľudské črevá žrali, a krv uprostred tvojej svätyni hltali,⁸⁾

6. a tých rodičov, ničiteľov duší po-

¹⁾ Dľa iných, ako jazýček na vážkach; alebo maličká odchýlka.

²⁾ Aby činili pokánie.

³⁾ Aj samého hriešnika, lebo očakávaš, že sa obráti.

⁴⁾ Ľudí k obrazu Božiemu nesmrteľnou dušou obdarených.

⁵⁾ Nie tak dlho, nie tak veľmi, nie tak chytro, ako by hriech zaslúžil.

⁶⁾ Kanaanov.

⁷⁾ Ponevác svoje diety Molochovi obetovali.

⁸⁾ Ľudské mäso jesť a ľudskú krv piť v pohanskej povere nebolo cudzou vecou.

moci zbavených, chcel si vyplniť skrze ruky našich otcov,

7. aby títo synov Božích hodné obylie obdržali, zem, ktorá je u teba nad všetky vzácnejšia.

8. Ale i tých si ako ľudí šetril, a poslal si predchodcov svojho vojska, sršne, aby ich pomaly nivočili.

9. Nie že by si nebol mohol v boji podmaniť bezbožných spravodlivými, alebo skrze divú zver, alebo prísny slovom naraz znivočiť:

10. ale pomaličky súd konajúc dával si im čas k pokániu; nie že by si nevedel, že ich rod je nešlachetný, a ich zlosť že im je prirodzená, a že sa ich smýšľanie nepremení na veky.

(II. Mojž. 23, 30.)

11. Lebo prekliate plemä boli od počiatku:¹⁾ ale ty nebál si sa nikoho, a odpúšťal si im hriechy.

12. Lebo ktože tebe povie: Čo si učinil? alebo kto sa na odpor postaví tvojmu súdu? alebo kto príde pred teba brániť nešlachetných ľudí? alebo kto bude teba dávať vinu, keď zahynú národy, ktoré si ty učinil?

13. Veď nieto iného Boha okrem teba, ktorý má starosť o všetkých, aby si ukázal, že nesúdiš nespravodlivo.

(I. Petr. 5, 7.)

14. Ani kráľ, ani tyran nebude sa pred tebou dopytovať na tých, ktorých si zahubil.

15. Preto, že si spravodlivý, spravodlivo všetko riadiš; a toho, ktorý nemá byť trestaný, odsudzovať, to pokladaš za vec, ktorá sa nesrovnáva s tvojou mocou.

16. Lebo tvoja moc je počiatok spravodlivosti:²⁾ a preto, že si Pánom všetkých vecí, hľadáš shovievať všetkým.

¹⁾ Lebo ich praotec Kanaan bol zlý, a preto prekliaty (I. Mojž. 9, 25.), a zlý strom zlé ovocie donáša, zlý otec zlých synov vychováva.

²⁾ Nielen že tvoja moc teba nespravodlivým nečiní, ale ona je práve pri tebe príčinou a pôvodom tvojej spravodlivosti; — lebo ponevác si všemohúci, si tiež zcela neodvislý, a to spôsobí, že dokonale spravodlivým byť môžeš.

17. Lebo ty ukazuješ moc svoju tým, ktorí neveria, že by si bol v moci dokonalý,¹⁾ a tresceš smelosť tých, ktorí ňu nepoznajú.

18. Ale ty, Panovníku mocný, s tichosťou súdiš a s veľkou shovievavosťou nás spravuješ: lebo máš moc, keď (len) chceš.²⁾

19. Takými skutkami³⁾ vyučil si svoj ľud, že spravodlivý musí byť i vlúdny, a svoje dielky ustanovil si si v dobrej nádeji tým, že hoc si sudca, dávaš z hriechov činiť pokánie.

20. Lebo keď si tých, ktorí boli nepriatelia tvojich slúžobníkov, a (to) smrť hodní, s tak veľkou pozornosťou trestal, že si im dal čas a príležitosť zbaviť sa zlostí:

21. s akou opatrnosťou súdiš tvojich synov, ktorých otcom si prisahy a smluvy dobrých zaslúbení činil?

22. Preto keď nás karháš, nepriateľov našich mnohonásobne šľaháš, aby sme, keď súdime, na tvoju dobrotu mysleli: a keď súdení bývame v tvojom milosrdenstve dúfali.

23. Preto aj tým, ktorí vo svojom živote nesmyselne a nespravodlivo žili, tými vecmi, ktoré ctili, spôsobil si najväčšie muky.

24. Lebo po ceste bludu dlho blúdili, za bohov mali tie veci, ktoré sú i medzi zvieratmi zbytočné,⁴⁾ a žili ako nerozumné deti. (Rim. 1, 23.)

25. Preto si im ako nerozumným deťom na posmech⁵⁾ poslal ten súd.

26. Ale ktorí posmievaním a káravým napomenutím neboli napravení, okúsili súd Boha dôstojný.

27. Lebo keď videli, že tými vecami, na ktoré sa vo svojom trápení hnevali, práve tými, ktoré za bohov mali, znivočení boli, poznali toho, ktorého predtým zapierali, že ho neznajú, za pravého Boha: preto i konečné odsúdenie na nich prišlo.

HLAVA 13.

Opis slepoty ľudskej, z ktorej pochádza modlárstvo.

1. Marní¹⁾ sú zaiste všetci ľudia, ktorí nemajú známosti Boha: a (ktorí) z tých dobrých vecí,²⁾ ktoré sa vidia, nemohli poznať toho, ktorý je, ani hľadiac na diela nevyrozumeli, ktorý bol ich majstrom.³⁾

2. Ale alebo oheň, alebo vietor, alebo prudké povetie, alebo kruh hviezd, alebo veľkú vodu, alebo slnce a mesiac, držali za svetovládnych bohov.

(V. Mojž. 4, 9.)

3. Keď ich krásou dojatí držali ich za bohov: mali vedieť o koľko krásnejší nad ne je ich Pán: lebo pôvodca krásy toto všetko učinil.

4. Alebo jestliže sa divili nad mocou a účinkami tých vecí, mali z nich vyrozumieť, že ten, ktorý tie veci učinil, mocnejší je nad ne;

5. lebo po veľkosti a kráse stvorení náležite môže byť ich stvoriteľ poznány.⁴⁾

6. Jednako na týchto je ešte menšia vina, lebo tí azda blúdia Boha hľadajú a najšť chcú.⁵⁾

¹⁾ Nesmyselné. Grécky: „Mární z prirodzenia“, t. j. veľmi mární.

²⁾ Vnútorne prednosti, dokonalosti stvorených vecí. V. 3. krásu, v. 4. moc a účinok, v. 5. veľkosť a krásu.

³⁾ Nepoznali z tvorov tvorcu. Rim 1, 28.

⁴⁾ S akou istotou hovorí grécka i latinská osnova: môže byť spatrený, videný, čiže: z veľkosti a krásy tvorov dočítať, dopiať sa môžeš stvoriteľa.

⁵⁾ Sv. spisovateľ rozoznáva dvojaké modlárstvo; jedno pozostáva z prírody sveta a zbožňovania, a na toto padá menšia vina, avšak ani to nedá sa vyhovoriť, pretože si ľudia v ňom tvoria za stvoriteľa vymenili. Druhé je modlárstvo

¹⁾ Ako Faraonovi (II. Mojž. 5, 2.), potom asyrským (IV. Kráľ. 18, 32.), a opovážlivému Antiochusovi (II. Mach. 9, 4.).

²⁾ Ty môžeš shovieť, lebo si večný a hriešnik ti nikdy neujde.

³⁾ Tvojou miernosťou a shovievavosťou.

⁴⁾ T. j. posledné, povrhlivé, hnusné. Grécky: „Za bohov mali i nepriateľov svojich, hovädá ničomné.“

⁵⁾ Hmyzom si ich trestal, a tak si ich obrátil na posmech.

7. Lebo keď sa jeho dielami zaoberajú, zskúmajú a presvedčenie majú z toho, čo vidia, pretože je dobré.¹⁾

8. Ale zasa ani tým nemožno odpustiť.²⁾

9. Lebo jestliže im možné bolo tak mnoho vidieť, že mohli svet posúdiť: akože ešte snádnejšie nenašli jeho Pána?³⁾

10. Ale nešťastní sú, a v mŕtvych veciach majú nádej⁴⁾ tí, ktorí nazývali bohami diela ľudských rúk: zlato i striebro, a výtvar umelecký, a podobenstvá živočíchov, alebo neužitočný kameň, dielo umelcovo zo starých časov.

11. Alebo keď niektorý remeselník tesár v lese súce k tomu drevo vytne a pekne všetku kôru s neho olúpa a použivúc svojho remesla (z neho) náradie užitočné k pohodliu života pilne hotoví,

12. ale triesok z tej roboty upotrebuje na pripravenie pokrmu:

13. a čo ešte z toho ostane, čo sa k ničomu nehodí, drevo krivé a krčovité, usilovne a dľa umenia svojho remesla vyrezáva v slobodnom svojom čase⁵⁾ a ho sformuje, a podobným ho učiní obrazu ľudskému,

14. alebo ho niektorému zvieraťu pripodobní, potierajúc ho hlinkou a červenu líčiak ho farbou, a každú škvrnu, ktorá je na ňom, zatiera:

15. a keď mu spravil slušný príby-

vo vlastnom smysle, v ktorom Božia úcta preukazuje sa dielam ľudským. K prvému patrí klaňanie sa silám prírodným, ako ohňu, vetru, hviezdám, mesiacu, ktoré za bohov a riaditeľov sveta držali. K druhému patria diela z ruky ľudskej pochádzajúce modly, ktoré z dreva vyrezávali a ktorým podobu ľudí alebo zvierat dávali.

¹⁾ Vidiac dobrotu a výbornosť mnohých vecí, domnievajú sa, že Boha v nich našli; očiam veria.

²⁾ Nemožno ich ospravedlniť, nie sú bez viny; krásou stvorených vecí súc zaujatí dali sa k tomu naviesť, že do toho, čo je stvorené, preložili to, čo je Božie; kdežto moc a krása stvorení mala ich k poznaniu Boha privádzať.

³⁾ Snádnejšie je Boha, pôvodcu sveta, v jeho dielach najst, než jeho všeliké tvorstvo preskúmať.

⁴⁾ Ich nádej sa nikdy nesplní, lebo založená je buď na mŕtvych veciach, buď na smrteľných tvoroch.

⁵⁾ Keď nemá inej práce.

tok, postaví ho ku stene a pripevní železom,

16. aby nespadlo, tak sa oň stará, lebo vie, že si samé nemôže pomôcť: lebo je obraz a potrebuje pomoci.

17. Potom (pri ňom) činí sľuby za svoj majetok, za svoje deti, a za manželstvo a dopytuje sa rady. Nestydí sa mluviť s tým, čo je bez duše:

18. a zdravie žiada od mdlého, o život prosí mŕtve, a na pomoc volá neužitočné:

19. a o (šťastlivú) cestu žiada to, čo nemôže chodiť: a o zisk, o prácu, a o zdar vo všetkých veciach prosí to, čo je vo všetkom neužitočné.¹⁾

HLAVA 14.

O počiatku modlárstva; jaké z neho neresti pochádzajú.

1. Zasa iný zamýšľa podujat plavbu,²⁾ a cez hrozné vlnobitie majúť sa pustiť, krehkejšie drevo vzyva, nežli je to, ktoré ho nesie.

2. Lebo toto (drevo)³⁾ žiadosť zisku vymyslela, a remeselník svojou múdrosťou spravil.

3. ale tvoja, otče, prozreteľnosť ho spravuje: lebo si dal cestu i na mori, a chodník medzi vlnami veľmi bezpečný. (II Mojž. 14, 22.)

4. aby si ukázal, že môžeš zo všetkého vyslobodiť, hoc by niekto aj bez umenia pustil sa na more.⁴⁾

¹⁾ Od klaňania sa týmto obrazom, modlám, ktoré sa tu zatracuje, musí sa rozoznávať ctenie obrazov v katolíckej Cirkvi. Pohanovia týmto mŕtvym podobenstvám a obrazom pripisujú božskú moc, ctia ich za bohov; Cirkev obrazom samým v sebe neprisudzuje žiadnej moci, ale drží ich za upomienku na tie osoby a tajomstvá, ktoré nám predstavujú. A všetku úctu, ktorú týmto obrazom preukazuje, vzťahuje na tie osoby a tajomstvá, ktoré nám predstavujú.

²⁾ Opisuje pošetilosť modlárstva v príklade plavby na mori. Plavec námorský volá na pomoc v nebezpečenstvách, ktoré ho na mori očakávajú, nie všemohúceho Boha, ale krehkú modlu.

³⁾ Loď.

⁴⁾ Totižto prozreteľnosť Božia svojou otcovskou opaterou a láskou sprevádza i menej sbehlého a šikovného plavca.

5. Ale aby neboly darobné skutky tvojej múdrosti: preto aj chatrnému drevu sverujú ľudia svoje životy, a plaviac sa morom na lodičke zachovaní bývajú:

6. Áno, i na počiatku, keď pyšní obrovia hynuli,¹⁾ nádej okršleku zemského²⁾ utiekla sa na loď, ktorú tvoja ruka spravovala, a zanechala veku semeno k rozplodeniu. (I. Mojž. 6, 4—7, 7.)

7. Preto požehnané je drevo, skrze ktoré sa koná spravodlivosť.³⁾

8. Ale ľudskými rukami spravená modla je prekliata, ona sama, i ten, ktorý ju spravil: ten preto, že ju shotovil; a tá preto, že hoci je (drevo) krehké, nazvaná býva bohom.

(Žalm 113, 4.)

9. Lebo rovnako v nenávisti sú u Boha bezbožník i jeho bezbožnosť.

10. Lebo to, čo je spravené, spolu s tým, ktorý ho spravil, trestané bude.

11. Preto ani na modly národov nebude ohľadu:⁴⁾ lebo z tvorov Božích staly sa ohyzdou na pokušenie dušiam ľudským, a za pascu nohám bláznivých.

12. Lebo počiatok smilníctva⁵⁾ je vymyslenie modál: a ich uvedenie je porušenie života:

13. Lebo od počiatku neboly, a ani na veky nebudú.

14. S márnosťou⁶⁾ ľudskou prišli na svet: a preto im je krátky koniec uložený.

15. Lebo hlbokým zármutkom rozžialený otec spravil si obraz sebe náhle

odňatého syna,¹⁾ a toho, ktorý vtedy zomrel ako človek, začal teraz ctiť ako Boha, a nariadil medzi služobníkami svojimi slávnosti a obety.

16. Keď sa potom po čase táto bezbožná obyčaj rozmohla, bol tento blud ako zákon zachovávaný, a mocnári rozkázali ctiť ľudské obrazy.²⁾

17. A ktorých ľudia prítomne nemohli ctiť preto, že boli ďaleko,³⁾ dali si z ďaleka priniesť ich podobu; a spravili si viditeľný obraz kráľa, ktorého chceli ctiť, aby ho neprítomného tak pečlivo ctili, ako keby bol prítomný.

18. A k ich cteniu priviedla i tých, ktorí sú nevedomí, výborná pilnosť remeselníka.

19. Lebo chcúc sa ľúbiť tomu, kto ho najal,⁴⁾ vynasnažoval sa svojím umením jeho podobu tým výbornejšie vyobrazíť.

20. A obecný ľud, svedený krásou diela, držal toho, ktorý nedávno len ako človek bol ctený, teraz za Boha.

21. Toto bola príčina oklamania života ľudského, že ľudia alebo zo (svojej) náchylnosti, alebo k vôli kráľom, to meno, ktoré iným privlastnené byť nemôže,⁵⁾ kameňom a drevu dávali.

22. A nebolo im dosť blúdiť v známosti Boha, ale hoc aj vo veľkom boji nevedomosti⁶⁾ žili, nazývali tak mnohé, a tak veľké biedy pokojom.

23. Lebo keď alebo⁷⁾ svojich synov obetujú, alebo tajné obety⁸⁾ konajú,

¹⁾ Umretého.

²⁾ Mnohokrát márnivosť panovníkov a kniežat bola príčinou modlárstva.

³⁾ Ktorých nevideli.

⁴⁾ Aby sa pánom svojim zaľúbili, umelci usilovali sa ich obrazy a podoby čo najpeknejšie zhotoviť, idealizovať.

⁵⁾ Meno Božie.

⁶⁾ V ustavičnom boji so sebou vo svedomí a s blížnymi, v ktorom právo nebolo zachovávané, mravy neboly ctené.

⁷⁾ Nasleduje popis bied, ktoré pohania nazývajú šťastím a blahom.

⁸⁾ Grécky: tajomstvá alebo takrečené mystérie, ktoré sa skryte v noci konaly.

¹⁾ I. Mojž. 6, 4.

²⁾ Noe a jeho rodina.

³⁾ Dobré ciele dľa vôle Božej. Jestliže každé drevo je požehnané, skrze ktoré koná sa spravodlivosť, tým požehnannejšie je drevo Kríža Kristovho, ktorí je krížom spravodlivosti v najvyššom smysle. Preto mnoho svätých Otcov nachádza v korábe Noemovom predobraz Kríža Kristovho.

⁴⁾ Budú rozmetané a zničené, ako to predpovedali proroci. Jer. 10, 15.; Isai. 2, 20.; Ezech. 30, 13.

⁵⁾ T. j. úplného odpadlictva od Boha.

⁶⁾ Z márnej chvály ľudskej, z bludného domnenia, ktoré však je zavinené a preto trestu hodné.

alebo bláznovstváplné nočné bdenia vydržiavajú,¹⁾ (V Mojž. 13, 10.)

24. ani života, ani manželstva viac v čistote nezachovávajú, ale jeden druhého zo závesti zabíja, alebo cudzoložstvom zarmucuje;

25. a všetko je smiešané:²⁾ krv, vražda, krádež a klam, zhuba a nevernosť, nepokoj a krivá prisaha, búrenie dobrých.

26. nepamätovanie na Boha,³⁾ príznenie duší, zamieňanie pohlavia, nestálosť manželstva, neporiadnosť cudzoložstva a nestydatosti.

27. Lebo slúženie ohavným modlám je príčinou, počiatkom a koncom všetkého zla.

28. (Ctitelia ich) alebo sa blážnia, keď sa rozveselujú, alebo prorokujú falošné veci, alebo žijú nespravodlivo, alebo ľahko krivo prisahajú.

29. Lebo keď v bezdušných modlách dúfajú, majú nádej, že im to nepoškodí, keď skrivodlivo prisahajú.

30. Preto za oboje⁴⁾ príjde na nich spravodlivý trest, že zle smýšľali o Bohu, myslou visiac na modlách, a skrivodlivo prisahali, Istive pohŕdajúc spravodlnosťou.⁵⁾

31. Lebo nie tých moc, na ktorých sa prisahá, ale hrešiacim patriaca pokuta vždycky dochádza na prestúpenie nespravodlivých.⁶⁾

HLAVA 15.

Vďaka za poznanie Boha. Ohavnosť modlárstva.

1. Ale ty, Bože náš, si dobrotvivý a

¹⁾ Grécky: bláznivé hody (nočné) podľa nariadenia iných strojili.

²⁾ Všetky neprávosti páchajú sa následkom modloslužby: krviprelatie, vražda atď.

³⁾ Grécky: nepamäť na dobrodenia.

⁴⁾ Za ich slúženie modlám a krivé prisahanie.

⁵⁾ Grécky: Istive svätosťou (prisahy) pohŕdajú.

⁶⁾ Krivoprisažníci budú trestaní pre hriešnosť ich srdca, ktoré sa svedomiu protivi.

pravdomluvný,¹⁾ trpezlivý, a všetko riadiš v milosrdenstve.

2. Lebo i keď hrešíme, tvoji sme, znajúc tvoju veľkosť:²⁾ a keď nehrešíme, vieme, že sme za tvojich počítaní.

3. Lebo poznať teba je dokonála spravodlivosť: a poznať tvoju spravodlivosť a moc, je koreň nesmrteľnosti.

4. Lebo nás neomýlil výmysel nešlachetného umenia ľudského, ani nástin maľby, robota bez úžitku, podoba vyrezaná, na pestro zabarvená,

5. ktorá, keď na ňu nerozumný hľadí, budí v ňom žiadosť, tak že si bezdušnú podobu mŕtvého obrazu³⁾ zamiluje.

6. Milovníci zlých vecí⁴⁾ sú hodní, aby mali nádej v takýchto veciach, i tí, ktorí ich shotovujú, i tí, ktorí ich milujú a ctia.

7. Veď i hrnčiar vymiesi hlinu na mätko a s prácou robí k našim potrebám všelijaké nádoby, z tej istej hliny robí nádoby k čistotnej potrebe a tak aj iné týmto odporné: ale z tých nádob, k čomu by sa ktorá hodila, rozsúdi hrnčiar. (Rim. 9, 21.)

8. Tak s marnou prácou z tej istej hliny spiepa boha ten, ktorý sám málo pred tým bol zo zeme učený, a po malej chvíli sa navráti, odkiaľ bol vzatý, keď sa dlh duše, ktorý na sebe mal, od neho požiada.⁵⁾

9. Avšak má starosť nie že onemocnie, ani že jeho život je krátky, ale pracuje na preteky so zlatníkmi a strieborníkmi: ba i medenárov nasleduje,

¹⁾ Verný v sľuboch svojich.

²⁾ Nie sme jako pohani, ktorých bohovia nemajú nijakej moci, pre ktorú príčinu ich ctitelia ľahkovážne hrešia; ale my známe Tvoju moc a veľkosť, bojíme sa jej, a keď sme zhrešili, činíme pokánie, a tak sme aj ako hriešnici tvoji. — Grécky celý tento verš: Jestliže by sme i hrešili, tvoji sme, ktorí tvoju moc známe: ale hrešiť nebudeme, vediac, že sme počítaní za tvojich.

³⁾ Predmetu.

⁴⁾ Nakoľko modlárstvo len zlé prináša.

⁵⁾ T. j. keď mu bude umrieť. Duša je zemi, z ktorej človek učený je, akoby len na čas požíčaná.

a za česť si pokladá, že zbytočné veci sliepa.

10. Lebo popol je srdce jeho, a darobná zem jeho nádej, a chatrnejší od blata jeho život;¹⁾

11. lebo nepozná toho, kto ho stvoril, a kto mu vdýchol dušu, ktorá účinkuje, a kto vdýchol mu ducha obživujúceho.

12. Ba i domnieval sa, že náš život je hračka, a životné zamestnávanie že je sriadené na zisk,²⁾ a že treba zo všetkého, aj zo zlého, brať osoh.³⁾

13. Taký zaiste vie, že viac hreší ako všetci iní, keď z hmotnej zeme krehké nádoby a modly robí.

14. Ale všetci blázni, a nešťastlivé nadmieru pyšné duše⁴⁾ sú nepriatelia tvojho ľudu a ktorí panujú nad ním:

15. preto že všetky modly pohanské držali za bohov, ktorí ani očí neupotrebujú k hľadaniu, ani nosa k dýchaniu povetria, ani uší k slyšaniu, ani prstov na rukách k hmataniu, ba aj ich nohy sú nehybné k chodeniu,

(Žalm 113, 5.)

16. lebo ich človek narobil, a ten, ktorý si aj svoj dech požíchal, ich nasliepal. Lebo nikto ani len sebe podobného boha utvoriť nemôže.

17. Lebo ponevác je smrteľný, bezbožnými rukama robí mŕtvu vec. Veď on sám je lepší od tých, ktorých ctí, lebo on, hoci je smrteľný, predsa žije, ale oni nikdy.

18. Ba aj najohyzdnejšie zvieratá⁵⁾ ctia: ktoré s inými nerozumnými zvieratmi porovnané, horšie sú od týchto.

19. Ale ani okom nemôže nikto na týchto zvieratách niečo dobrého⁶⁾ vidieť; lebo sú od chvály a požehnania Božieho oddialené.⁷⁾

¹⁾ Všetko počínanie i nádej týchto ľudí je márna.

²⁾ Grécky: a vek, kupectvo zisk prinášajúce.

³⁾ Grécki umelci shotovievali modly, a tak aj z hriechu osoh brali.

⁴⁾ Grécky: biednejší než duša nemluvňata.

⁵⁾ Hadov, hmyz a dravé zvieratá.

⁶⁾ Ani krásy, ani úžitku.

⁷⁾ V službe Božej sa odnímajú a na zlé zneužívajú. A tak vo verši 18. „najohyzdnejšie zvie-

HLAVA 16.

Pomsta nad Egyptčanmi pre ich modlársťvo.
Ochrana Izraelitov v Egypte a na púšti.

1. Pre tieto,¹⁾ a skrze im podobné veci trpeli zaslúžené muky, a boli množstvom zvierat trápení.

2. Miesto týchto múk dobre si opatril svoj ľud, ktorým si dal na ich baživú žiadosť pokrm novej chuti a pripravil im prepelice; (IV. Mojž. 11, 31.)

3. tak aby tí,²⁾ ktorí pokrmu žiadostiví boli, pre tie veci, ktoré im boli ukázané a poslané,³⁾ aj od potrebnej chuti k jedlu odvrátení boli.⁴⁾ Títo však, keď na chvíľu nedostatok potrpeľi, okúsili nový pokrm.

4. Lebo na tých, ktorí činili ukrutnosť, muselo prijsť nevyhnutelné zahynutie;⁵⁾ a týmto malo len ukázané byť, ako ich nepriatelia nivočení boli.

5. Prišiel síce i na nich hrozný hnev divých zverov, tak že štipaním vinúcich sa hadov pohynuli; (IV. Mojž. 21, 6.)

6. ale tvoj hnev netrval na veky, lebo len pre napomenutie na krátky čas nastrašení boli a obdržali znamenie spásy, aby sa rozpomínali na prikázanie tvojho zákona.⁶⁾

7. Lebo kto sa obrátil,⁷⁾ bol uzdra-

ratá“ treba rozumieť nie o ich prirodzenej špatnosti, ktorú zbožňovaním dostávajú. — Reč táto o modloslužbe môže sa vzťahovať i na to vyššie modlársťvo, na ktoré trpia i kresťania. Ci kresťania nezbožňujú zlato, striebro, zvieratá a statok? Koľko lakomcov, umelcov, vedomcov sa klania márnym a pošetilým veciam? Kresťane, spýtaj sa seba, aký si ty.

¹⁾ Pre zbožňovanie zvierat.

²⁾ Egyptčania.

³⁾ Žaby. (II. Mojž. 8, 3.)

⁴⁾ Grécky: pre zázrak na seba dopustených hmyzov (ktoré im všetko zohyzdily) i od potrebných pokrmov zdržovať sa museli. — všetká chuť im prešla.

⁵⁾ Grécky: núdza.

⁶⁾ „Znameníť spásy“ bol medený had, od Mojžiša na rozkaz Boží na púšti vystavený. Ako tí od uštipnutia jedovatých hadov nezomreli, ale vyzdraveli, ktorí dôverne na medeného hada pošliadli, tak budú všetci, ktorí vo Spasiteľa na dreve kríža zomierajúceho veria a v ňom ufajú, z rán pochádzajúcich od hriechu vyhojení a od večnej smrti zachránení. (IV. Mojž. 21.; Jan. 3, 14.)

⁷⁾ Ktorý na medeného hada pozrel.

vený nie skrže to, čo videl, ale skrže teba, všetkých spasiteľa;

8. a týmto si ukázal našim nepriateľom, že ty si, ktorý vyslobodzujúš od všetkého zlého.

9. Lebo tých usmrtilo štipanie kobylek a múch, a nenašlo sa lieku pre ich život: lebo zaslúžili, aby od takýchto vecí boli vyhubení.

(II. Mojž. 8, 24.)

10. Ale synov tvojich ani zuby jedovatých drakov nepremohly: lebo tvoje milosrdenstvo prišlo im na pomoc a hojilo ich.

11. Lebo oni boli len zkúšaní,¹⁾ aby parrátali na tvoje reči, a zasa rýchle uzdravovaní, aby do hlbokého zabudnutia neupadli a tvojej pomoci zbavení neboli.

12. Veru ani zelina, ani flajster ich nezhojil, ale tvoje slovo,²⁾ Pane, ktoré všetko uzdravuje.

13. Lebo ty, Pane, máš moc nad životom i smrťou, a ty privádzaš k bránam smrti a zasa vyvádzaš.

(V. Mojž. 32, 39.)

14. Ale človek zabíja zo zlosti; a keď duch odišiel, nenavracuje ho, ani zpiatky nepovolá dušu, ktorá bola odňatá;

15. ale pred tvojou rukou nie je možné utiecť.³⁾

16. Lebo bezbožníci, ktorí teba poznať nechceli, boli mocným tvojím ramenom šľahaní: neobyčajnými prškami, krupobitím, a prívalmi stíhaní, a ohňom ztrávení.⁴⁾

(II. Mojž. 9, 23.)

17. A čo je najpodivnejšie: vo vode, ktorá všetko zaháša, viac sa oheň vznášal: lebo tento svet je pomstiteľom spravodlivých.

18. Niekedy zasa utišoval sa oheň, aby nepopálil zvieratá,⁵⁾ ktoré proti

bezbožníkom poslané boli, ale aby na vlastné oči videli, že ich súd Boží stíha.

19. A niekedy rozhorel sa oheň vo vode na všetky strany prudkejšie než horieva, aby národ nespravodlivej zeme vyplienil.

20. Kdežto tvoj ľud krmil si chlebom anjelským,¹⁾ a dával si im bez práce chlieb z neba hotový, majúci v sebe všetku rozkoš a lúbežnosť všetkej chuti.

21. Lebo tvoja podstata²⁾ ukázala, jak dobrotivý si k dietkam svojim: a slúžiac každého žiadosti na čo kto chcel, obracala sa.³⁾

22. Ľad však a sňah obstály pred ohňom a neroztopili sa: aby poznali, že oheň, ktorý horel v krupobití, a blýskal sa v dáždi, zkazil úrody nepriateľov;

(II. Mojž. 9, 24.)

23. a zasa, aby sa spravodliví živiť mohli, (oheň) i na svoju vlastnú moc zabudol.⁴⁾

24. Lebo stvorenie slúži tebe, svojmu Stvoriteľovi, a rozpaľuje sa k trestaniu proti nespravodlivým, a mierni sa k dobročineniu tým, ktorí dúfajú v tebe.

25. Preto aj vtedy bralo⁵⁾ na seba všetky podoby, a slúžilo tvojej milosti, ktorá všetko živí, po vôli tých, ktorí ňa žiadali.⁶⁾

ale z dopustenia Božieho to tým živočichom málo škodilo, alebo ich v takom množstve bolo, že ich ani ohňom vykántriť nemohli.

¹⁾ Prevýborným, ktorý by aj anjelov bol oblažil.

²⁾ Manna, od Boha zvláštnym spôsobom poslaná podstata.

³⁾ Mala chuť, akú kto chcel. Sv. Otcovia: Augustín, Rehor, Jarolím poznamenávajú, že manna mala túto rozličnú chuť len pre veriacich a nie pre reptajúcich židov. Tak i najsv. Svätosť oltárna, ktorej obrazom bola manna, len tým udeľuje svoje rozličné duchovné sily, ktorí ju hodne prijímajú.

⁴⁾ Oheň nemal rovného účinku na Židoch i na Egyptčanoch. On nemičil výživy Židov ako Egyptčanov, ale slúžil im i k príprave pokrmov z manny, ktorá ako ľad a rosa vyzerala, ale pri ohni sa neroztopila. IV. Mojž. 11, 8.

⁵⁾ Totižto manna.

⁶⁾ Preto stvorenie, manna, vzalo na seba každú chuť a slúžilo tvojej vôli, ktorá všetko živí, ako si tvoji veriaci, ktorí sa k tebe obrátili, žiadali.

¹⁾ Grécky: ako ostňom (stykom) dohnaní.

²⁾ Tvoja všemohúca vôľa.

³⁾ Tvoja ruka zasahuje i na druhý svet; ty môžeš oživiť i trestať.

⁴⁾ Vidz II. Mojž. 9, 18, 23, 24.

⁵⁾ Egyptčania chcúc sa zbaviť hmyzu na ich potrestanie Bohom poslaného, rozkladali oheň;

26. aby vedeli tvoji synovia, Pane, ktorých si miloval, že nie úrody plodené živí ľudí, ale že tvoje slovo tých, ktorí v tebe veria, zachováva.¹⁾

(V. Mojž. 8, 2.)

27. Lebo čo nemohlo byť zkazené od ohňa, hneď sa roztápalo, len toľko, čo ho slabý papršlek šľapčový zohrial.²⁾

28. aby známo bolo všetkým, že náleží pred východom slnca tebe chválu vzdávať, a pri východe svetla tebe sa klaňať.³⁾

29. Lebo nádej nevďačného ako zimný ľad sa roztopí, a roztečie sa ako nepotrebná voda.⁴⁾

HLAVA 17.

Popis egyptskej tmy. Prísne súdy Božie.

1. Veru veľké sú, Pane, tvoje súdy, a nevyslovné tvoje skutky: preto ne-
cvičené duše poblúdily.⁵⁾

2. Lebo keď si tí nespravodliví namysleli, že môžu utíkať národ svätý:⁶⁾ ty okul si ich do pút tmy a dlhej noci, tak že pod svojimi strechami pozatváraní ako vyhnanci večnej prozreteľnosti ležali.⁷⁾

(II. Mojž. 10 20.)

3. A keď sa domnievali, že sa môžu

¹⁾ Aby uznali, že nie prirodzené plody, úrody, ovocia živí ľudí, ale Božia moc a vôľa. Teda plnením vôle Božej si človek zasluhuje, že ho Boh zachováva.

²⁾ Manna, ktorú žiaden oheň nemohol roztopiť sa pri slabom slnci hneď roztopila.

³⁾ Židom bolo treba manny ešte pred východom slnca si nasbierať; tak mali i včas vstávať k modlitbe a ďakovaniu za prijaté dobrodenia od Boha. Z roztopenia sa manny na slnci bolo im učiť sa ráno sa modliť. Preto aj prví kresťania schádzali sa do katakômb a kostolov pred východom slnca, aby Boha o pomoc prosili. Dnes z tohoto zbožného obyčaja ostalo len ranné zvonenie, a modlitby v kňazských hodinkách. Jak trestu hodní sú tí kresťania, ktorí rannú svoju pobožnosť zameškávajú!

⁴⁾ Ako vďačnosť činí človeka hodným nových dobrodení, tak nevďačný nemôže ničoho viac očakávať.

⁵⁾ Egyptskí, ktorí úmysly Božie poznať nechceli, a nazdávali sa, že mu budú môcť vzdorovať.

⁶⁾ Izraelský, od Boha vyvolený.

⁷⁾ Cheli Božej prozreteľnosti vyhnúť; tma obkľúčila ich ako žalár.

v tajných hriechoch pod tmavou zásterou zapomenutia zatajiť, boli rozhnaní a hrozne prestrašení, a preveľkým podivením zachvátení.¹⁾

4. Lebo ani tá skrýša, v ktorej boli, nechránila ich od strachu: lebo sostupujúci hluč ich ľakal a príšerné postavy sa im zjavovali, a strachu im naháňali.²⁾

5. A nijaká moc ohňa nemohla im svetla dať, ani hviezd jasné plamene nemohly osvecovať tej hroznej noci.

6. Ale ukazoval sa im náhly a hrôzypný oheň:³⁾ a prestrašení tým nikdy nevýdaným videním, nazdávali sa, že to, čo videli, je niečo horšieho.⁴⁾

7. A tak sa obrátilo ich čarodejnícke umenie na posmech, a pýcha ich múdrosti bola hanebne potrestaná.

(IV. Mojž. 7, 22.)

8. Lebo tí, ktorí sľubovali zahnať strach a hrôzu od duše neduživej, sami od smiešneho strachu choreli.

9. Lebo hoc ich aj nijaké obludy nestrašili: mali sa od trasenia pominúť, keď ich prechádzanie zvierat a sipenie hadov naľakalo: a hovorili, že ani povetria necítia,⁵⁾ ktorému nikto nijak vyhnúť nemôže.

10. Lebo nešľachetnosť, keďže je bojazlivá, dáva svedoctvo (svojho) odsúdenia: lebo prestrašené svedomie vždycky prv cíti ťažkosti, než príjdu.⁶⁾

11. Veď báť sa nenie nič iného, ako vzdať sa i pomýšľania na pomoc.⁷⁾

¹⁾ Egyptčania, ktorí tajnými skutkami hrešili a k tomu volili si tmu, boli tmou trestaní, ktorej nechceli, a tmou, ktorá ich predtým k hriechu sjednocovala, teraz na trest jeden od druhého boli odlúčení.

²⁾ Zlé svedomie a chorobná obrazotvornosť im strašidlá pred oči stavala.

³⁾ Iste blesky.

⁴⁾ V temných chvíľach, keď ich obrazotvornosť pracovala, držali to, čo pri okamžitom zablysknutí sa neurčitého videli, za hroznejšie, ako skutočne bolo.

⁵⁾ T. j. že si ani života nie sú povedomí.

⁶⁾ Býva nešľachetnosť i smelá; ale keď príjde na ňu zaslúžená pokuta, dokazuje svoju prirodzenú bojazlivosť: a vo svojom namyslení vždy ešte niečo pridáva ku trestu, ktorý jej bol skutočne prisúdený.

⁷⁾ Strach pozbavuje rozumu.

12. a čím menšie očakávanie (pomoci) je v srdci, tým za väčšiu sa pokladá neznáma príčina, ktorá prináša trápenie.

13. Ale tí, ktorí tej ozaj bezmocnej noci, ktorá z najhlbších priepastí pekelných na nich prišla, tiež takým snom zaspali,¹⁾

14. jednak strachom pred obludami trápení boli, jednak mdlobou duše omdlievali: lebo prišiel na nich náhly a nenadály strach.

15. Keď potom niektorý z nich²⁾ padol (na zem), bol akoby vo väzení držaný a zatvorený i bez pút.³⁾

16. Či to bol roľník alebo pastier, alebo robotník prácou na poli zamestnaný: (každý) nevyhnutelnú núdzu poznával,

17. lebo jednou reľazou tmy boli všetci sviazaní. Keď (slyšaný bol) alebo šuštiaci vietor, alebo medzi hustými ratolesťami stromov vtákov sladký spev, alebo hluk vody prudko tečúcej,

18. alebo hrozný hrmot skál dolu sa rúcajúcich, alebo ihrajúcich sa zvierať nevidený beh, alebo revajúcich zverov silný hlas, alebo z vysokých hôr vyrážajúca sa ozvena, to pôsobilo, že bez seba ostávali od strachu.

19. Áno, celý ten svet bol jasným svetlom osvecovaný, a každý bol bez prekážky svojou prácou zamestnaný;

20. len na týchto samých ležala ťažká moc, obraz tmy,⁴⁾ ktorá na nich prísť mala. Preto sami sebe obtížnejšími boli, než tá tma.⁵⁾

¹⁾ Posmešne. Čarodejníci sľubovali (v. 8.) zahnať strach a hrôzu a tak vyhlásili, že tá noc, ktorá bola hrozná, ani čo by z pekla bola vystúpila, nemá ani moci ani nebezpečnosti. Teda spali tejto bezmocnej noci priam tak pokojne, ako iní, t. j. tak ako iní v strachovaní z vnútra i z vonku.

²⁾ Grécky: Kdekoľvek kto. Reč je o všetkých Egyptčanoch.

³⁾ Lebo hustá tma ich tak obkľúčila, že sa nemohli z miesta pohnúť.

⁴⁾ Obraz večnej tmy.

⁵⁾ Pre hryzenie vlastného svedomia.

HLAVA 18.

Ďalšie opisovanie modlárstva. Zahynutie egyptských prvorodeniakov.

1. Ale tvoji svätí mali priveľiké svetlo, tých hlas oni síce slyšali, ale osoby nevideli, a že aj sami toto netrpeli, velebili teba, (II. Mojž. 10, 23.)

2. a tí, ktorí predtým trpeli, ďakovali, že teraz už viac netrpeli: a prosili o dar, aby ten rozdiel i ďalej trval.¹⁾

3. Preto²⁾ obdržali za vodcu na neznámej ceste ohnivý stĺp; a poprial si im neškodné slnce k dobrému putovaniu. (II. Mojž. 4, 24.)

4. Ale zaslúžili, aby boli svetla pozbavení a do žalára tmy zatvorení; lebo v zajatí držali tvojich synov, skrze ktorých malo byť svetu dané nepominuteľné svetlo zákona.

5. Keď si umienili pobíť nemlúvniatka spravodlivých: a keď bol jeden chlapec³⁾ vyložený, a na ich potrestanie zachovaný, odňal si im množstvo detí a úhrnkom všetky vyhubil si ich vo vode velikej. (II. Mojž. 1, 16.)

6. Tá noc bola našim otcom⁴⁾ prv na známosť daná, aby istotne vediac, akým prisahám verili, boli dobrej mysli.⁵⁾

7. Preto prijal tvoj ľud oslobodenie spravodlivých tak ako zahynutie nespravodlivých.

8. Lebo ako si trestal odporcov: tak si nás k sebe povolal a oslávil.⁶⁾

¹⁾ Lepšie: Ale nad tvojimi svätými bolo najväčšie svetlo. Ich hlas síce slyšiť, ale osoby nevidieť (Egyptčania) ich blahoslavili pre všetko, čo trpeli. Ale že im (Židia), ačkoľvek od nich krivdami utlačaní, neškodili, za to ďakovali a prosili o milosť pre to rozdvojenie.

²⁾ Grécky: miesto toho.

³⁾ Mojžiš.

⁴⁾ Arciottom Abrahámovi, Izákovi a Jakubovi. (I. Mojž. 15, 13.)

⁵⁾ Aby vidieť, ako Boh svoje sľuby verne plní, na ďalšej svojej ceste po púšti viery a nádeje v neho netratil.

⁶⁾ Usmrtenie egyptských prvorodencov bolo príčinou oslobodenia Izraelov; lebo tej noci prepustil ich farao.

9. Lebo tajne obetovali spravodliví synovia dobrých (otcov), a jednomyseľne si uložili zachovávať zákon spravodlivosti¹⁾ a dobré i zlé ako spravodliví prijímať, chvály otcov prespevujú.

10. Proti ním rozliehal sa nemotorný krik nepriateľov, a slyšať bolo bolestné nariekanie nad smrťou dietok, ktoré oplakávali.

11. Ale rovným trestom navštívení boli pán i sluha, a človek obecný tak trpel ako kráľ. (II. Mojž. 12, 30.)

12. Tak všetci mali mŕtvych rovnakou smrťou zomrelých, bez počtu, a nebolo živých na dostač, čo by ich pochovali; preto že v jednom okamžení znamenitejšia čiastka ľudu vyhubená bola.

13. Tí, ktorí zavedení čarodejníctvom pri všetkom ostávali neveriacimi, teprv pri vyhubení prvorodených uznali, že tento ľud je (ľud) Boží.²⁾

14. Lebo keď všetko hlboká tichosť zakrývala a noc v polovici svojho behu bola,

15. sostúpilo tvoje všemohúce slovo³⁾ s neba, s kráľovského trónu,⁴⁾ ako hrozny bojovník, do prostred zeme, k vyplneniu (oddanej),

16. ako ostrý meč nesúc tvoj zjavný rozkaz, a zastaviac sa naplnilo všetko smrťou, a až nebo dosahovalo, stojac na zemi.

17. Tu zaraz naľakaly ich videnia zlých snov, a nenadále prišiel na nich strach.

18. A jeden tu, druhý tam polomŕtvy padal, ukazujúc príčinu smrti, pre ktorú zomieral.

¹⁾ Židia pri obetovaní a požívaní baránka veľkonočného sľubovali prikázania Božie zachovávať.

²⁾ Grécky: Že ten ľud je synom Božím. Srov. II. Mojž. 4, 22.: Toto hovorí Pán: Izrael je môj prvorodený syn.

³⁾ Tvoj rozkaz.

⁴⁾ Cirkv svätá predstavuje slovami v. 14. a 15. príchod Spasiteľa a jeho narodenie v časnosti — vo vchode sv. omše na nedelu na narodení Pána.

19. Lebo videnia, ktoré ich strašili, to vopred vyznamenávaly, aby nie bez vedomia, prečo tú biedu trpia, hynuli.

20. Pokušenie smrti¹⁾ sa síce dotklo vtedy aj spravodlivých, lebo na púšti stalo sa vzbúrenie²⁾ ľudu: ale tvoj hnev netrval dlho.

21. Lebo poponáhľal sa muž bez úhony prosiť za ľud: vyzdvihnúc štít svojej služby, modlitbu, a kadidlom vysielajúc odprosovanie na odpor sa postavil hnevu, a koniec učinil tej biede,³⁾ ukáľuc, že je tvojim služobníkom.

(IV. Mojž. 16, 46.)

22. A zvíťazil nad zástupami⁴⁾ nie silou tela, ani mocou zbrane, ale slovom podmanil sebe toho, ktorý ho sužoval,⁵⁾ prisahy otcov a smluvu pripomínajúc.

23. Lebo keď už na hromadu mŕtvi jeden na druhého padali, postavil sa na prostred,⁶⁾ a učinil prietrž tomu útoku, a zasekol mu tú cestu, ktorá viedla k živým.

24. Lebo na jeho dlhom rúchu, ktoré mal, bol celý svet:⁷⁾ a sláva otcov⁸⁾ bola na štyroch radoch kameňov vyrytá, a tvoja velebnosť bola na korune jeho hlavy⁹⁾ vyrytá.

25. Tým veciam ustúpil ten, ktorý plienil, a tých sa bál; lebo bolo dosť na samom okúšení hnevu.

¹⁾ Aj na Židov prišla smrť (IV. Mojž. 16, 45).

²⁾ Povstanie Koreho a iných. (IV. Mojž. 16, 46. 14.)

³⁾ Áron, hlavný kňaz, ako prostredník medzi Bohom a ľudom, ochránil ho štítom modlitby.

⁴⁾ Nad vzbúrou.

⁵⁾ Anjela zhubca, ktorý aj jeho sužoval, lebo zabíjal jeho národ.

⁶⁾ S modlitbou. IV. Mojž. 16, 48.

⁷⁾ T. j. vyznamenaný. Dlhé biele rúcho hlavného kňaza znázorňovalo celý svet. Bola to dlhá plátaná šata modrej barvy, na spodku visely malé zlaté zvončeky zameňané s granátovými jablkami. Modrá farba znázorňovala povetrie, plátno zem, zlato oheň, a červené granátové jablká more. V. 24. vysvetľuje to, čo je povedané vo v. 22, 22. Nie kadidlo jako také a nie osobná prosba účinkovala, ale oboje len nakoľko ich od Boha ustanovený hlavný kňaz obetoval. Tento zázrak potvrdil hodnosť kňazstva od Boha ustanoveného.

⁸⁾ Srov. II. Mojž. 28.

⁹⁾ Mená dvanástoro pokolení.

HLAVA 19.

Egyptčania zatopení v mori, Izraeliti ochraňovaní.

1. Ale bezbožných až do konca, bez milosrdenstva, stíhal hnev, lebo (Boh) predvídal i budúce ich skutky;¹⁾

2. že oni tých, ktorým dovoľia odísť, ba ktorí s veľkým naliehaním k tomu budú náhlif, oľutujúc to, prenasledovať budú.

3. Lebo ešte pred rukami zármutok majú, a na hroboch mŕtvych nariekajúc prišli na inú nerozumnú myšlienku, a tých, ktorých s prosbou vyhľadali, ako úprchlíkov prenasledovali.

4. Viedol ich zaiste k tomuto cieľu zaslúžený osud: a zabudli na to, čo sa im bolo prihodilo, aby (nové) trestanie doplnilo, čoho sa ich trápeniu ešte nedostávalo,

5. a tvoj ľud aby podivne prešiel, ale oni aby novú²⁾ smrť našli.

6. Lebo všetko stvorenie bolo dľa svojej pôvodnej podstaty obnovené,³⁾ aby vykonávalo tvoje⁴⁾ prikázania, synovia tvoji aby bez úrazu zachránení boli.

7. Lebo oblak zatienoval⁵⁾ ich ležanie, a z vody, kde prvej stála, ukázala sa suchá zem, a v červenom mori cesta bez prekážky; a z hlbokaj priepasti trávnik zelený,

8. cez ktorý prešiel celý národ, zastrený rukou tvojou, a dívajúc sa na tvoje divy a zázraky.

9. Oni išli jako kone na pašu, a za-

¹⁾ Predvídal ich tvrdošijnosť.

²⁾ Potopením v mori.

³⁾ Všetky stvory účinkovali premenením svojej prirodzenosti pri zázrakoch. Boly akoby znovustvorené.

⁴⁾ Grécky: Vlastne sebe povinnosti prikázané. Docela zodpovedalo ich prirodzenosti, im ako stvoreniam: svojmu stvoriteľovi na slovo slúžiť. V zázrakoch na slovo Stvoriteľovo prijaly nové vlastnosti k prospechu ľudí.

⁵⁾ Keď prechádzali morom, oblak šiel za Izraelami a zastrel Egyptčanov tmou, ale Izraelom svietil. II. Mojž. 14. 19.

skakovali ako baránky, a oslavovali teba, Pane, ktorý si ich vyslobodil.

10. Lebo ešte pamätali na to, čo sa stalo tam, kde bydleli; ako totižto zem miesto plodu zvierat naplodila muchy, a miesto rýb vydala množstvo žiab.

11. Naposledy však videli nový druh vtákov, keď žiadosťou vedení prosili o pokrmu lakotné.

12. Lebo k ukojeniu ich baživosti priľeteli im od mora prepelice. Ale na hriešnikov¹⁾ prišli pokuty nie bez znamení, ktoré sa prv staly, násilím hromov:²⁾ trpeli zaiste spravodlivo pre svoje neprávosti.

13. Lebo o mnoho horšie³⁾ urážali pohostinstvo; tí síce neprijímali neznámych cudzincov,⁴⁾ ale títo hostov,⁵⁾ ktorí im dobre robili, otročili.

14. A nielen to, ale pri tých⁶⁾ treba ešte považif, že neradi prijímali cudzincov,⁷⁾

15. ale títo⁸⁾ preukrutnými bolestami sužovali tých, ktorých s radosťou prijímali, a ktorí už ich práva užívali.⁹⁾

16. Preto ranení boli slepotou: ako tí vo dverách spravodlivého; keď ich náhla tma zachvátila, každý z nich hľadal cestu ku svojim dverám. (I. Mojž. 19. 11.)

17. Lebo živly sa jeden na druhý menily, ako keď sa na strunách hudobného nástroja hlas premieňa, ale všetko zvuk zachováva;¹⁰⁾ čo sa môže poznať z toho, čo vídať.

¹⁾ Na Egyptčanov.

²⁾ Ktoré byly posledným vystríhaním a napomínaním k obráteniu.

³⁾ Horšie ako Sodomskí, s ktorými sa Egyptčania porovnávajú.

⁴⁾ Anjelov. I. Mojž. 19.

⁵⁾ Izraelcov, ktorí im skrze Jozefa dobrodenia preukázali.

⁶⁾ Sodomanov.

⁷⁾ Nie ako bratov a hostí.

⁸⁾ Egyptčania.

⁹⁾ Keď Izraeliti prišli do Egypta. Egyptčania ich vďačne a s radosťou prijali, ale potom, keď už ako pokojní poddaní za dlhší čas občianske práva užívali, prenasledovali ich ako otrokov a ukladali im ťažké práce.

¹⁰⁾ Boh neruší krásu a poriadok, súlad sveta svojim zakročením.

18. Pozemné (zvery) totižto menily sa na vodné: a plávajúce¹⁾ prestúpily na zem.

19. Oheň sa rozmáhal vo vode nad svoju silu, a voda zabudla na svoju hsiacu vlastnosť.

20. Plamene naopak nepálily tiel porušiteľných živočíchov, ktoré v nich chodily, ani nerozpúšťaly toho vzneše-

ného¹⁾ pokrmu, ktorý sa jako ľad ľahko rozpúšťal. Lebo vo všetkých veciach, Pane, zvelebil si a oslávil svoj ľud; a nepohrdal si ním,²⁾ ale v každom čase a na každom mieste bol si s nimi.³⁾

¹⁾ Grécky: nebeského.

²⁾ Neopustil si ich.

³⁾ Teda i teraz budeš nám proti našim sužovateľom a nepriateľom pomáhať, ako si nám za časov tých slávnych býval na pomoci.

¹⁾ Žaby. (v. 10.)

**KNIHA JEZUSA, SYNA SIRACHOVHO
(EKKLESIASTIKUS).**

KNIHA JEZUSA, SYNA SIRACHOVHO,

REČENÁ

EKKLESIASTIKUS.

Táto kniha nazýva sa Ekklesiastikus čiže Kniha pre chrám; teda názvom neoznačuje sa pôvodca, ale povaha a cieľ knihy. V starej toližto cirkvi bolo običajou, knihy, hodiace sa k učeniu a cvičeniu kalechumenov spájať do zvláštnej zbierky. Tie knihy dostali potom mena ecclesiastici t. j. knihy pre chrám (chrámové), preto že v chrámoch Pána mnoho z nich čítavali pri náboženskom vynaučovaní o mravnom živote. Prvé miesto medzi nimi zaujímala táto Kniha syna Sirachovho, preto že ju k tomu cieľu najčastejšie upotrebovali. (Atan.) Opravdivý názov knihy je: Múdrost Syna Syrachovho; u Židov riekali jej ako tiež tak nazvanej Knihe Šalamúnovej: Príslovia. (Jeron.) Spisovateľ tejto knihy mal Šalamúnove Príslovia iste pred očima, avšak v jeho diele panuje väčšia prehľadnosť, lebo on rozličné výpovede o jednej a tej samej čnosti spolu hromadí.

Múdrost Jezusa, syna Sirachovho, bola pôvodne písaná v písme užívaným jazykom hebrejským. V rokoch 1890 — 1900 našli takmer dve tretiny knihy v hebrejskom jazyku. Vo Vulgate máme latinský preklad, ktorý Jeronym z najstaršieho latinského prekladu (Itala) z prvého kresťanského storočia podržal, ale neopravil.

Pôvodcom Knihy je Jezus, ktorý v prvej polovici druhého storočia pred Kristom žil. O ňom len to vieme, čo sám o sebe v tejto knihe povedal. Kniha bola písaná okolo r. 190 — 180 pred Kristom, preložená do gréckej reči asi r. 130.

Kniha Ekklesiastikus bola u Židov ako kanonická ctená a v Cirkvi od najstarších časov za knihu kanonickú uznávaná, ako taká, ktorá poklad slova Božieho o čnostiach v sebe kryje. Židia v neskorších časoch božskú vážnosť knihy zapierali, ale nie z príčin vnútorných a vecných. Predmluva nie je kanonická.

Kniha pozostáva z dvoch častí. Prvá (Hl. 1, 1 — 42, 14) obsahuje príslovia a vtipné reči pre nábožný a praktický život. Druhá (Hl. 42, 15 — 51, 38) chválu velikosti Božej v prírode, líčenie zásluh najznamenitejších mužov Starého Zákona (hl. 50. a 51.) a poďakovaciu modlitbu i niekoľko slov o obcovaní pôvodcom s múdrosťou.

PREDMLUVA.

1. Mnohá a veľká múdrosť nám je ukázaná skrze zákon, prorokov a iných, ktorí po nich nasledovali, za ktorú treba chváliť Izraela pre jeho učenosť a múdrosť: iebo nielen tí, ktorí mluvia, majú byť zbehlí v umení, ale aj iní môžu byť skrze nich v reči a písme veľmi vyučení.¹⁾ Môj starý otec Jezus, ktorý sa mnoho a usilovne čítaním zákona, a prorokov, a iných, nám od našich otcov zanechaných kníh, zaoberal: i sám chcel niečo takého napísať, čoby k múdrosti a učeniu prislúchalo, aby tí, ktorí sa chcú učiť, v tom zbehlosť nadobudli, vždy viac a viac na to mysleli a v živote dľa prikázaní utvrdení boli.

A preto vás napomínam, aby ste s dobrou myslou prišli a s pozornosťou čítali, a odpustili, jestliže by sa niekde videlo, že sme nasledujúc obraz múdrosti, v pravom volení slov chybili. Lebo hebrejské slová tratia svoju moc, keď do iného jazyka preložené bývajú. A nielen táto kniha, ale i sám Zákon, a Proroci, a ostatné od iných zostavené knihy nie málo sú rozdielne, keď sa medzi sebou porovnávajú.

Keď som totižto v tridsiatomôsmom roku panovania Ptolomeja Evergeta²⁾ dostal sa do Egypta, a tam za dlhý čas meškal, našiel som tam zanechané knihy nemalej a nie opovrhnutia hodnej múdrosti. Preto som to za vec dobrú a potrebnú považoval, aby som i ja venoval nejakú pilnosť a prácu na preloženie tejto knihy; a mnoho nocí a učenia vynaložil som v tom čase na to, čo k tomu cieľu vedie, aby táto kniha vydaná bola pre tých,³⁾ ktorí chcú pilnosť vynaložiť a sa učiť, ako tým treba u-

sporiadať svoje mravy, ktorí sa odhodlali žiť podľa zákona Pánovho.

HLAVA 1.

Pôvod a cena múdrosti a prostriedky, ktorými sa môže dosiahnuť.

1. Všetka múdrosť¹⁾ je od Pána Boha, a sním bola vždycky, a je od vekov. (III. Kráľ. 3, 9.)

2. Piesok morský a kvapky dážďové a dni vekov kto tie spočítal? Vysokosť neba a širokosť zeme, a hĺbokosť mora kto premeral?

3. Múdrosť Božiu, ktorá predchádza všetky veci, kto vystihol?

4. Pred všetkými vecmi stvorená je múdrosť, a rozumná opatrnosť je od vekov.²⁾ (Prísl. 8, 22.)

5. Prameň múdrosti je slovo Boha na výsosti,³⁾ a jeho cesty sú prikázania večné.

6. Koreň múdrosti komu je zjavený, a jej dômyselnosť kto poznal?⁴⁾

7. Komu bola odhalená a zjavená nauka múdrosti? A kto porozumel množstvu jej ciest?

8. Jeden je najvyšší, Stvoriteľ všemohúci, a kráľ mocný i veľmi hrozný, ktorý na svojom tróne sedí a panuje, Boh.

9. On ju stvoril skrze Ducha svätého a videl, a spočítal, a premeral. (Mudr. 11, 22.)

10. A vylial ju na všetky svoje diela,⁵⁾ a na každé telo, tak ako ju chcel udeliť, a dal ju tým, ktorí ho milujú.

¹⁾ Slovo múdrosť sa tu užíva v dvojakom smysle: ako Múdrosť večná a nestvorená, osobnená v druhej osobe najsv. Trojice. A múdrosť, ktorú udeľuje Stvoriteľ rozumným tvorom. Pôvodcom všetkej múdrosti je Boh, skrze ňu sú všetky veci stvorené.

²⁾ Múdrosť je od večnosti.

³⁾ T. j. múdrosť, rozumej stvorená, pochádza z Boha skrze jeho slovo, skrze ktoré všetky veci učinené sú, a tak nimi, ako prameňmi múdrosti k tvorom tečie.

⁴⁾ Múdrosti Božej človek nepochopí.

⁵⁾ Ľudia a všetky tvory sú dôkazom múdrosti Božej.

¹⁾ Grécky: Odkiaľ by nielen čitatelia (Sv. Písma medzi Izraelitami) potrebného umenia nadobudli, ale i cudzím (mimo Palestíny roztrúseným Židom), milujúcim učenosť, ako mluvením, tak i písaním prospešní byť mohli.

²⁾ Panoval od 170—117 pred Kristom.

³⁾ Gréc.: Ktorí v cudzej zemi sú; Židia mimo Palestíny žijúci.

11. Bázeň Pánova je¹⁾ sláva, a chvála, a radosť, a koruna plesania.

12. Bázeň Pánova obveseľuje srdce, a dáva veselosť i radosť, a dlhý život.

13. Tomu, kto sa bojí Pána, dobre sa povodí na konci, a v deň svojho skonania bude požehnaný.

14. Milovanie Boha je ctihodná múdrosť.²⁾

15. A komu sa zjavuje vo videní, ten ju miluje, keď ju vidí a jej veľké veci považuje.³⁾

16. Počiatok múdrosti je báť sa Pána, a to je verným v živote matky prístvorené,⁴⁾ s vyvolenými ženami kráča, a na spravodlivých a verných sa poznáva.

(Žalm. 110, 10; Prís. 1, 7; 9, 10.)

17. Báť sa Pána je nábožné umenie.⁵⁾

18. Nábožnosť ochraňuje a ospravedľňuje srdce, dáva veselosť a radosť.

19. Tomu, kto sa bojí Pána, bude dobre, a v deň svojho skonania bude požehnaný.

20. Plnosť múdrosti je báť sa Boha, a plnosť pochádza z jej ovocia.⁶⁾

21. Všetek jeho dom naplní svojimi úrodami, a schráanky pokladami.⁷⁾

22. Koruna múdrosti je bázeň Pána, ona dáva úplný pokoj, a ovocie spásy;⁸⁾

23. on ju videl a spočítal: ale obe⁹⁾ sú dary Božie.

24. Múdrosť udeľuje vedomosť a rozumnú opatrnosť: a vyvyšuje slávu tých, ktorí s ňou držia.

25. Koreň múdrosti je báť sa Boha: a jej ratolesti sú dlhý život.

26. V pokladoch múdrosti je rozum a nábožná vedomosť: ale hriešnikom je múdrosť ohavnosťou.

27. Bázeň Pána odháňa hriech;

28. lebo kto nemá bázne, nemôže byť ospravedlnený: lebo prudkosť jeho hnevu býva mu ku pádu.

29. Do času snáša trpezlivý, potom však odplatené mu bude s radosťou.

30. Dobrá myseľ až do času ukryje svoje slová, a rty mnohých vypravovať budú jej rozumnosť.

31. V pokladoch múdrosti je učenie, bázne:

32. ale úcta Božia je hriešnikovi ohavnosťou.

33. Synu, ak žiadaš múdrosť, zachovaj spravodlivosť, a Boh ti ju udelí.

34. Lebo múdrosť a kázeň je bázeň Pána: a čo sa jemu ľúbi,

35. je vernosť a tichosť;¹⁾ takého naplní pokladami.

36. Nebuď neverný bázni Pána,²⁾ a neblíž sa k nemu s rozdeleným srdcom.³⁾

37. Nebuď pokrytcom pred ľuďmi, a neurážaj sa svojimi ústami.

38. Pozor dávaj na ne, aby si azda nepadol a nedoviedol svoju dušu do hanby,

39. a vyjaviť by Boh tvoje tajnosti, a v prostredí shromaždení porazil by ťa,

40. preto že si neuprimne pristúpil k Pánovi, a tvoje srdce je plné klamu a podvodu.

¹⁾ Pravá zbožnosť prináša slávu atď.

²⁾ Opravdivá múdrosť pozostáva v milovaní Boha.

³⁾ Kto pozná múdrosť a jej pomocou i veľké divy Božie, tým viac si ju zamiluje.

⁴⁾ Veriacim stáva sa druhou prirodzenosťou, akoby to bolo s nimi stvorené.

⁵⁾ Bázeň Božia je úcta Božia, ktorá pochádza z jeho poznania a ocenenia.

⁶⁾ Kto má ovocie múdrosti: svetlo a lásku, ten si iného nežiada; ona svojím ovocím nasycuje bohabojného.

⁷⁾ Duša, ktorá bojí sa Boha, je dom, v ktorom múdrosť prebýva, vystrojac ho svojimi poklady.

⁸⁾ Najväčšia ozdoba ľudská je múdrosť a tú dáva bázeň Božia. Táto ozdoba prináša pokoj a najlepšie zdravie, duchovné i telesné blaho. V Starom Zákone sľubujú sa časné dobrá za zachovávanie prikázaní Božích.

⁹⁾ t. j. pokoj i zdravie.

¹⁾ V ktorej sa Boh korí a k bližnému láskave chová.

²⁾ Tomu, čo bázeň Božia od teba žiada.

³⁾ S bážňou Božou na jazyku a s milovaním sveta v srdci.

HLAVA 2.

Napomenutie k trpezlivosti. V Bohu máme dúfať. Netrpezliví bývajú nešťastliví. Znak zbožnosti sa ukazujú.

1. Synu, keď chceš oddať sa službe Božej, stoj v spravdnosti a bázni, a priprav svoju dušu k pokušeniu.¹⁾

(Mat. 4, 1, 2; Rím. 3, 13)

2. Upokor svoje srdce a vytrvaj; nakloň svoje ucho a prijmi slová rozumu; a neprenáhli sa²⁾ v čas zármutku.

3. Snášaj dopúšťanie Božie: spoj sa s Bohom a vytrvaj,³⁾ aby tvoj život naposledok ešte vzrástol.⁴⁾

4. Čokoľvek bude na teba položené, prijmi: a vytrvaj v bolesti, a maj trpezlivosť vo svojom uponižovaní,⁵⁾

5. lebo zlato a striebro zksuše sa v ohni, ale ľudia Bohu milí v peci poníženia. (Mudr. 3, 6.)

6. Ver Bohu, a zaujme sa ňa: chodievaj rovnou cestou, a dúfaj v ňom. Zachovávaj bázeň jeho, a zostaraj sa v nej.

7. Vy, ktorí sa bojíte Pána, očakávajte jeho milosrdenstvo: a neodchýľte sa od neho, aby ste nepadli.

8. Vy, ktorí sa bojíte Pána, dôverujte mu: a nevystane vaša mzda.

9. Vy, ktorí sa bojíte Pána, dúfajte v ňom: a jeho milosrdenstvo prinesie vám radosť.

10. Vy, ktorí sa bojíte Pána, milujte ho: a budú osvietené srdcia vaše.

11. Pozrite, synovia, na pokolenia ľudské: a vedzte, že ani jeden, ktorý dúfal v Pánovi, nebol zahanbený.

12. Lebo kto zotrval v jeho prikázaniach, a on bol by ho opustil? alebo kto ho vzýval, a on bol by ním pohrdol?

(Žalm. 30, 1.)

13. Lebo dobrotivý a milosrdný je

¹⁾ Bohu slúžiť znamená prikázania Božie zachovávať, tomu prieča sa žiadosti a náruživosti, s ktorými príjde zápasiť tomu, kto je verný Bohu.

²⁾ Netrpezlivosťou.

³⁾ Čakaj pomoc Božiu.

⁴⁾ V šťastí a pokoji. Srovn. žalm 90, 16.

⁵⁾ V tvojom navštívení.

Boh, a odpúšťa hriechy v deň súženia, a ochrancom je všetkým, ktorí ho hľadajú v pravde.

14. Beda tomu, kto má rozdelené¹⁾ srdce a nešlachetné ústa a zle činiace ruky, a hriešnikovi, ktorý kráča na zemi dvojakou cestou.²⁾ (III. Kráľ. 18, 21.)

15. Beda tým, ktorí majú srdce roztržité,³⁾ ktorí nedôverujú Bohu: a preto nebudú ochránení od neho.

16. Beda tým, ktorí ztratili trpezlivosť, a ktorí opustili cesty rovné, a schýlili sa na cesty zlé.⁴⁾

17. Čo urobia, keď Pán začne dohľadať?

18. Ktorí sa boja Pána, nebudú nedôverovať jeho slovu: a ktorí ho milujú, zachovávajú jeho cesty.⁵⁾ (Ján. 14, 23.)

19. Ktorí sa boja Pána, budú hľadať to, čo sa mu ľúbi: a ktorí ho milujú, naplnení budú jeho zákonom.⁶⁾

20. Ktorí sa boja Pána, pripravia svoje srdcia,⁷⁾ a posvätia svoje duše pred jeho tvárou.

21. Ktorí sa boja Pána, zachovávajú jeho prikázania, a majú trpezlivosť až do jeho navštívenia,⁸⁾

22. a hovoria: Keď nebudeme činiť pokánie, upadneme do rúk Pána, a nie do rúk ľudí.⁹⁾

23. Lebo aká je jeho velebnosť, také je aj jeho milosrdenstvo.¹⁰⁾

¹⁾ Gréc.: Beda srdcom strachovitým, t. j. ktorí neskladajú dôveru v Bohu; ťažkosti snadno odstrašia ich od pravej cesty.

²⁾ Beda človekovi dvojitého srdca, hovorí sv. Augustín, ktorý pol srdca Bohu a pol srdca diablovi dáva. Čiastka satanova činí, že Boh srdce úplne opustí a diabol ho docela zaujme, preto hovorí apoštol: Nedajte miesta satanovi. (Ef. 4, 27.)

³⁾ Ktorí nemajú myseľ sjednotenú v Bohu.

⁴⁾ Význam: Beda tým, ktorí váhajú. Koho sa držať: Boha alebo diabla?

⁵⁾ Prikázania.

⁶⁾ Bohabojní ľudia majú zákon Boží v srdci a celky ho plnia skutkom.

⁷⁾ Bohu slúžiť a v trápení vydržať.

⁸⁾ Až Boh zasa na nich vzhliadne a ich poťeší.

⁹⁾ „Hrozné je upadnúť do rúk Boha živého.“ (Žid. 10, 31.)

¹⁰⁾ ...ktoré budí nádej. Teda lepšie je poddávať sa Bohu, ako ľuďom; lepšie činiť pokánie a dôjsť milosti u Boha.

HLAVA 3.

Povinnosti dietok k rodičom. Chvála zbožnosti a tichosti. Škodlivosť pýchy a zkežnosti.

1. Synovia múdrosti sú shromaždením spravodlivých: a ich rod je poslušnosť a láska.¹⁾

2. Dietky, poslúchajte slová otcove,²⁾ a tak čiňte, aby ste spasení boli.

3. Lebo Boh uctil otca u synov: a určil právo matkino a utvrdil ho pre dietky.

4. Kto miluje Boha,³⁾ odprosovať bude za hriechy, a zdrží sa od nich, a na dennej modlitbe vyslyšaný bude.

5. A jako kto poklady shromažďuje, tak je ten, ktorý ctí svoju matku.

6. Kto ctí svojho otca, bude mať radosť v dieťkach, a v deň modlitby svojej bude vyslyšaný.

7. Kto ctí svojho otca, bude dlho žiť, a kto poslúcha otca,⁴⁾ útechu spôsobí matke.

8. Kto sa bojí Pána, ctí rodičov, a jako pánom⁵⁾ bude slúžiť tým, ktorí ho splodili.

9. Cti svojho otca skutkom, slovom a všetkou trpezlivosťou,

10. aby prišlo na teba jeho požehnanie, a jeho požehnanie aby zostalo až do konca.

11. Požehnanie otcov utvrdzuje domy synov: ale kliatba matkina vyvracia ich zo základov.⁶⁾ (I. Mojš. 27, 27; 4, 9, 2.)

12. Nechváľ sa z pohanenia tvojho otca: lebo nie je ti k sláve jeho zahanbenie.

13. Chvála človeka zaiste (pochádza) zo cti jeho otca, a otec bez cti je hanba pre syna.

14. Synu, zaujmi sa v starobe svojho

otca: a nezarmucuj ho, dokiaľ žije:

15. A keby soslabil na rozum,¹⁾ prepáč a nepohrdaj ním, keď si v sile: lebo milosrdenstvo, ktoré otcovi preukážeš, nebude zabudnuté²⁾ nikdy.

16. Lebo za zlo, čo pretrpiš od matky, bude ti odmenené dobrým,

17. a spravodlivosť bude základom tvojho budoviska, a v deň súženia pamätané bude na teba: a ako ľad na jasnom slnci, tak pominú tvoje hriechy.

18. Jak zlej povesti je ten, kto opúšťa otca: a prekliaty od Boha ten, kto rozhorčuje svoju matku.

19. Synu, v tichosti konaj svoje záležitosti a ľudia budú ťa nielen chváliť, ale ešte viac i milovať.

20. Čím si väčší, tým viac sa ponížuj vo všetkých veciach, a najdeš milosť u Boha. (Fil. 2, 3.)

21. Lebo veľiká je moc Boha samého, a od ponížených ctený býva.³⁾

22. Vyšších vecí nad seba nehľadaj a silnejších nad seba nezkúmaj: ale čo ti prikazuje Boh, na to vždycky myslí, a pri mnohých jeho skutkoch nebývaj všetečným.⁴⁾ (Prís. 25, 27.)

23. Lebo nepotrebuješ svojima očami vidieť, čo je skryté.

24. Nad zbytočnými vecami mnoho nerozmýšľaj, a pri mnohých jeho skutkoch nebývaj všetečným.⁵⁾

25. Lebo mnoho vecí bolo ti zjavené, ktoré prevyšujú rozum ľudský.

26. Mnohým už podrazila nohy ich domýšľavosť, a v márnosti⁶⁾ zadržala ich rozum.

¹⁾ Keď sa veľmi zostaral.

²⁾ U Boha.

³⁾ Boh sám je veľký, my nič sme oproti nemu. Kto sa pred ním ponízuje, uznáva jeho veľkosť a tak vzdáva mu úctu, jaká mu patrí.

⁴⁾ Nenamáhaj sa daromne.

⁵⁾ Grécky: Pri prehojných tých veciach, čo máš činiť, nemiešaj sa všetečne do iných vecí, lebo viac ti je ukázané, než ľudský rozum chápať môže.

⁶⁾ Chcieť pochopiť tajnosti Božie a prezkúmať všetky jeho diela je vec nemožná. Nie jeden tu už svojím rozumom zaplatiť; lebo kto do slnca hľadí, oslepe.

¹⁾ Ľudia, ktorí si múdrosť vážia, sú i spravodliví, a ich rod je poslušný a milujúci Boha.

²⁾ V tom, čo po svojom práve žiadať môže.

³⁾ ... a pre Boha svojich rodičov.

⁴⁾ Gréc.: Kto poslúcha Pána.

⁵⁾ Teda nie ako sebe rovným.

⁶⁾ Jestli budeš ctíť otca a matku, dôjdeš požehnaní, jestli nebudeš ich ctíť, ich kliatba bude príčinou tvojej zkazy a zahynutia časného i večného.

27. Tvrdé¹⁾ srdce zle sa bude mať na posledy: a kto miluje nebezpečenstvo, zahynie v ňom.

28. Srdce, ktoré dvoma cestami²⁾ kráča, nebude mať šťastia, a (človek) zlého srdca sa na nich urazí.

29. Nešťachetné srdce bude obťažené bolesťami a hriešnik kopí hriechy na hriechy.

30. Shromaždenie pyšných je nevyliciteľné: lebo zárodok hriechu pustil korene v nich, a oni toho nevedia.

31. Srdce múdreho poznať po múdrosti,³⁾ a dobré ucho slýcha múdrosť so všetkou dychtivosťou.⁴⁾

32. Múdre a rozumné srdce bude sa zdržovať od hriechov, a v skutkoch spravodlivosti prospievať.

33. Voda hasí horiaci oheň, a almužná odporuje hriechu.⁵⁾ (Dan. 4, 24.)

34. a Boh hľadá na toho, kto preukazuje milosrdenstvo: pamätať bude na neho budúce, a v čas svojho pádu nájde silnú podporu.⁶⁾

HLAVA 4.

Napomína k milosrdenstvu a múdrosti. Výstraha pred falošným studom. Iné pravidlá mravnosti.

1. Synu! Neufahuj almužny⁷⁾ chudobným, a oka svojho neodvracaj od núdzneho.⁸⁾ (Tob. 4, 7.)

2. Nezapovrhuj⁹⁾ hladujúceho: a netráp chudobného v jeho núdzi.

¹⁾ Zatvrdnuté, pyšné, otupné v hriechu.

²⁾ Ktoré dvom pánom chce slúžiť.

³⁾ Ktorou sa rád zaoberá.

⁴⁾ Grécky.: A ucho poslucháča si múdry žiada.

⁵⁾ Almužna chráni pred hriechom, a shadzuje pokutu za hriechy zaslúženú; Písmo sv. hovorí: „Milosrdní dôjdu milosrdenstva.“ Mat. 5, 7.

⁶⁾ t. j. pomoc, podporu v nešťastí.

⁷⁾ O čo ťa prosí alebo čo mu je k výžive potrebné. Almužny dávať je našou povinnosťou, preto sv. otcovia obviňujú z krádeže tých, ktorí chudobným podporu odopierajú, ktorú by im zo svojho prebytku dať mohli.

⁸⁾ Ako keby si ho nevidel, alebo z mrzutosti.

⁹⁾ Grécky: Nezarmucuj — trpkým odoprením almužny a odbytím; dosť ho zarmucuje jeho núdza.

3. Nesužuj srdce núdzneho, a neokladaj dať potrebnému.

4. Prosbe súženého neodpieraj a neodvracaj svojej tvári od ubohého.

5. Neodvracaj svojich očí od núdzneho pre hnev;¹⁾ a nedávaj príčiny prosiacim, aby ťa preklínali:

6. lebo keď ťa v trpkosti svojho srdca preklína, vyslyšaná bude jeho prosba: ten, ktorý ho stvoril, ho vyslyší.

7. Buď prívetivým k ľudu chudobnému, a pokor sa pred starcom, a pred povýšeným skloň svoju hlavu.

8. Nakloň k chudobnému ochotne svoje ucho, a daj, čo si dlžen,²⁾ a dávaj mu odpoveď pokojne a v tichosti.

9. Vysloboď krivdu trpiaceho z ruky pyšného: a nenos trpkosti v duši svojej.³⁾

10. Pri súde buď sirotám milosrdný ako otec, a ich matke ako manžel;⁴⁾

11. a budeš ako poslušný syn Najvyššieho a smiluje sa nad tebou viac než matka.

12. Múdrosť vdýcha synom svojim život,⁵⁾ a zaujíma sa tých, ktorí ju hľadajú, a chodí pred nimi na ceste spravodlivosti;⁶⁾

13. a kto ju miluje, miluje život: a ktorí k nej ráno privstávajú,⁷⁾ dôjdu jej ľubeznosti.

14. Kto sa jej pridrží, zdedí život;⁸⁾ a kdekoľvek vôjde, požehná mu Boh.

15. Ktorí jej slúžia, slúžia Svätému,⁹⁾ a tých, ktorí ju milujú, miluje Boh.

16. Kto ju poslúcha, súdiť bude náro-

¹⁾ Pre hnev núdzneho alebo Boha, ktorý sa núdzneho zaujme.

²⁾ Čo si podľa prikázania lásky dlžen.

³⁾ Grécky: Nebuď chúlостivého srdca, keď činiš súd.

⁴⁾ Vdovoy ochráň a bráň, tak akoby si bol ich manželom.

⁵⁾ Grécky: Múdrosť (Božia) synov svojich povyšuje k sebe.

⁶⁾ Múdrosť im ukazuje, čo majú činiť a čoho sa chrániť.

⁷⁾ Ktorí včas a snažne usilujú sa ju dosiahnuť.

⁸⁾ Grécky: Kto ju dosahuje, dedične obdrží slávu.

⁹⁾ Slúžia (Bohu) ako služobníci svätyne.

dy: a kto má pozor na ňu, bydlieť bude bezpečne.¹⁾

17. Kto v nej dôveruje, zdedí ju, a v jej matke budú utvrdení jeho potomci:

18. lebo v pokušení chodí s ním, a zprvu vyvoluje si ho.²⁾

19. Bázeň a strach, a skúšanie pri-vádza na neho: a trápi ho súžením svo-jej kázne,³⁾ dokiaľ ho nezkúsi v jeho myšlienkach, a (potom) uverí jeho duši.

20. Potom ho posilní, a na priamu cestu ho uvedie, a obveselí ho,

21. a zjaví mu svoje tajnosti, a obo-hatí ho vedomosťou a poznaním prav-dy.

22. Jestliže poblúdi, opustí ho, a vy-dá ho do rúk jeho nepriateľa.

23. Synu! Všimaj si času⁴⁾ a chráň sa zlého.

24. Za svoju dušu nestyď sa⁵⁾ mlu-viť pravdu.

25. Je stud, ktorý vedie ku hriechu, a je stud, ktorý donáša slávu a milosť.

26. Neprijímaj osoby proti sebe ani proti svojej duši klamu.⁶⁾

27. Neostýchaj sa svojho bližného v jeho páde:⁷⁾

28. ale nezadržuj slovo, keď ho mô-žeš oslobodiť; a neskrývaj múdrosti, keď ide o jej česť.

29. Lebo po reči poznáva sa mú-drosť: a po slove človeka rozumného i rozum, i umenie, i učenie, a po skut-koch spravodlivosti pevnosť.⁸⁾

30. Nijako neodporuj slovám pravdy, a za klam svojej neumelosti styď sa.

31. Nestyď sa vyznať svoje hriechy, ale ani jednému človekovi nepoddávaj sa pre hriech.¹⁾

32. Nestavaj sa na odpor mocnému, a neustávaj sa proti prúdu rieky.²⁾

33. Za spravodlivosť bojuj zo všet-kých síl pre svoju dušu, a až do smrti zasadzuj sa za spravodlivosť, a Boh vy-bojuje za teba tvojich nepriateľov.

34. Nebývaj náhlivý svojím jazykom, a darobný a lenivý pri svojich prá-cach.³⁾

35. Nebývaj ako lev v svojom dome, podvracajúc svojich domácich, a uti-skujúc svojich poddaných.

36. Nech nebude ruka tvoja vystretá k braniu, a skrčená k dávaniu.

HLAVA 5.

Varuje od nesriadeného spoliehania sa na statky i na milosrdenstvo Božie; napomína k pokániu a k stálosti na ceste dokonalosti.

1. Nespoliehaj sa na nespravedlivé majetky,⁴⁾ a nehovor: Dosť mám pre svoj život: lebo v čas pomsty a zármutku⁵⁾ ti to nič neosoží.

2. Nenasleduj v povedomí svojej sily žiadostí svojho srdca:

3. a nehovor: Ako som mohol, alebo: kto má moc nado mnou pre moje skut-ky? Lebo Boh sa istotne vypomstí.

4. Nehovor: Zhrešil som, a čo zlého

¹⁾ Bez strachu.

²⁾ Zkúša ho zvláštne zprvu.

³⁾ Konat čnosti a bojovať proti chybám, to pôsobí človekovi ťažkosti, pri ktorých neraz strach napadne jeho srdce.

⁴⁾ ...príležitosti, aby sa zlé nesviedlo s pra-vej cesty.

⁵⁾ Aby si ju nepoškvrnil.

⁶⁾ Na škodu svojej duše neber ohľadu na ni-koho, ani sa nedopúšťaj ľži.

⁷⁾ Nehanbi sa láskave pokarhať bližného, keď padá do hriechu. Láskou napraviš, hnevom za-tvrdíš.

⁸⁾ t. j. myslí; statočná povaha pozná sa zo skutkov.

¹⁾ Neposlúchaj nikoho, keby ťa svádzal k hrie-chu.

²⁾ Grécky: Nepoddávaj sa bláznivému člove-kovi a neprijímaj osoby mocného. Smysel latin-ského: Keď ťa sudca alebo iný k tomu oprávne-ný obviňuje, nebráň sa ľžou proti tomu, ktorý pravdou bojuje; to bolo by od teba ustávať sa proti prúdu rieky.

³⁾ Nesľubuj, čoho by si nesplnil, a nežiadaj od iných mnoho práce, keď sám ničoho nerobíš.

⁴⁾ I Kristus menuje majetky nespravodlivými (Luk. 16, 11.), lebo často bývajú nespravodlivým spôsobom nadobudnuté, a mnohokrát vedú k ne-spravodlivosti.

⁵⁾ V čas Božieho dopustenia, zvláštne v ho-dinu smrti.

sa mi prihodilo? Lebo Najvyšší je shovievavý odplatiteľ.¹⁾

5. Nebývaj bez strachu pre odpustenie hriechy,²⁾ a nekop hriech na hriech.

6. Ani nehovor: Milosrdenstvo Pánovo je veľké, smiluje sa nad množstvom mojich hriechov.³⁾

7. Lebo milosrdenstvo a hnev rýchle prichádza od neho, a jeho hnev hľadá na hriešnikov. (Prisl. 5, 21.)

8. Nemeškaj obrátiť sa k Pánovi, a neodkladaj so dňa na deň;

9. lebo náhle príjde jeho hnev, a v čas pomsty ňa zničí.

10. Nebývaj úzkostlivo pečlivý o nespravodlivé bohatstvo: lebo v deň navštívenia a trestu nič ti nespomôže.

(Prisl. 11, 4, 28.)

11. Nekloň sa po každom vetre,⁴⁾ a nechod po každej ceste;⁵⁾ lebo tak poznávaný býva každý hriešnik po dvojacom jazyku.

12. Buď stály na ceste Pánovej, a v pravde svojho smýšľania, i v presvedčení, a nech ňa sprevádza slovo pokoja a spravodlivosti.⁶⁾

13. Buď ochotný počúvať reč, aby si rozumel: a s múdrosťou dávaj pravú odpoveď.

¹⁾ Čaká s trestom pre pokánie, ale ho neodvoláva; čaká, ale potom pritúži.

²⁾ Preto, lebo môžeš zas upadnúť do nich, i preto, že človek nie si je istý o stave milosti Božej. Človek nezná — ako tvrdí tridentský snem, — či je lásky alebo nenávisti hoden. Hlavne však preto, lebo po odpustení hriechu obyčajne zostávajú časné pokuty, ktoré alebo na tomto svete alebo v očistci musíme pretrpieť; ačkoľvek odpustkami môžeme sa mnohých časných trestov zbaviť.

³⁾ Nehovor tak, lebo to bolo by zúmyselné spoliehanie na milosrdenstvo Božie, hriech proti Duchu Svätému (Mat. 12, 31.). Milosrdenstvo Pánovo je veľké, ale nie preto, aby si hriechy k hriechom pridával, lež aby si veril, že sa ti odpustia, keď budeš mať pravý úmysel sa polepšiť, hriechov sa varovať.

⁴⁾ Nebuď nestály a vrtkavý.

⁵⁾ Grécky: Nevej pri každom vetre a nechod po každej ceste — ale len po takej, ktorá vedie k cieľu.

⁶⁾ Smyseľ: Buď stály na ceste Pánovej, na ceste prikázaní, vtedy bude tvoje smýšľanie pravdivé a dľa neho bude i tvoja reč, tak že vždy budeš vyznávať, čo ľudia spravodlivosť učí a medzi nimi pokoj chráni.

14. Jestliže rozumieš veci, daj odpoveď bližnému, jestliže nie, ruka tvoja buď na tvojich ústach,¹⁾ aby si nebol chytený a zahanbený v nemúdom slove.

15. Česť a sláva je v reči rozumného; ale jazyk nemúdreho je mu ku pádu.

16. Nedaj sa nazývať klebetníkom a svojím jazykom nedaj sa zapliesť a zahanbiť.²⁾

17. Lebo na kmína³⁾ príjde hanba a žal, a na človeka dvojjazyčného potupa najhoršia: ale na klebetníka nenávisť, nepriateľstvo a hana.

18. Pravdu prislúž malému i veľkému rovnako.

HLAVA 6.

Pravé a nepravé priateľstvo. Odporúčanie múdrosti.

1. Nebuď z priateľa nepriateľom bližnému:⁴⁾ lebo hany a hanby utfzi si človek zlý, i každý hriešnik, závistník a dvojjazyčník.

2. Nepozdvíhaj sa ako býk⁵⁾ v myšlienkach svojho srdca: aby sa azda tvoja sila nepodlomila bláznovstvom (Rím. 12, 16; Fil. 2, 3.)

3. a to aby tvoje listy nepožralo a tvoje ovocie nezkazilo a aby si nezostal ako suché drevo na púšti.

4. Lebo zlá duša zkaží toho, kto ju má, a za posmech nepriateľov vydá ho a privedie ho do osudu bezbožných.⁶⁾

5. Reč lahodná množí priateľov, a ukracuje nepriateľov: a lúbezný jazyk dobrého človeka rozhojňuje.⁷⁾

6. Maj mnoho tých, s ktorými žiješ

¹⁾ t. j. mlč, keď nevieš nič lepšieho povedať k tomu, čo sa hovorí.

²⁾ Grécky: ...a jazykom svojim úkladov nečiniť.

³⁾ Na kmína dobrého mena a cti.

⁴⁾ Nepomlúvaj nikoho, menovite nie svojho priateľa.

⁵⁾ Ako neskrutený býk, ktorý sa tam rúti, kam ho jeho zúrivosť ženie.

⁶⁾ Osud bezbožných je večné zatratenie.

⁷⁾ ...prívetivosť iných.

v pokoji, ale radcu maj z tisica jedného.

7. Jestli hľadáš priateľa, v zkušani ho hľadať a nesnadne mu ver.

8. Lebo niektorý býva priateľom podľa svojho času:¹⁾ ale v deň súženia nezotrvá,

9. a býva priateľ, ktorý sa premieňa na nepriateľa: a býva priateľ, ktorý nenávisť, svár a hanbu vyjaví.²⁾

10. A je priateľ, ktorý je spoločníkom pri stole; ale v deň potreby nezotrvá.

11. Keď priateľ zotrvá stály, bude ti ako ty sám, a s domácimi tvojimi bude dôverne obcováť.³⁾

12. Jestli sa poníži pred tebou, a skryje sa pred tvojou tvárou,⁴⁾ svorné budeš mať s ním priateľstvo a dobré.

13. Od svojich nepriateľov sa oddiaľ, ale i pred svojimi priateľmi maj sa na pozore.⁵⁾

14. Verný priateľ je silná ochrana: a kto ho nájde, našiel poklad.

15. Vernému priateľovi sa nič nevyrovná: a niet hodnej váhy zlata a striebra naproti cene jeho vernosti.

16. Verný priateľ je liek pre život a nesmrteľnosť:⁶⁾ a ktorí sa boja Pána, nájdu ho.

17. Kto sa bojí Boha, bude mať i priateľstvo dobré: lebo jaký je on, taký bude i jeho priateľ.⁷⁾

18. Synu, prijímaj učenie od mladosti, a až do šedin najdeš múdrosť.

¹⁾ Dokiaľ z priateľa úžitok má, ale v nešťastí ho opúšťa.

²⁾ Grécky: Vo svade hanbu tvoju vyjaví, t. j. čo o tebe ako priateľ haneblivého zvedel, to, keď sa s tebou poskriepi, vykričí.

³⁾ Dovoľ mu, aby s tvojimi sluhami ako so svojimi zachádzal, ich — keď treba — i karhal, napomínal.

⁴⁾ Z pokory a úcty pred tebou.

⁵⁾ Lebo nie každý je v srdci priateľom, ktorý sa ním na oko ukazuje; áno, i dobrí priatelia sa na nepriateľov premeniť môžu.

⁶⁾ Pomáha v nešťastí a vystríha od hriechu, ktorý prináša večnú smrť.

⁷⁾ Tak veľký poklad, ako i priateľstvo (v. 14.), dáva Boh, a človek bohabojný volí si bohabojných priateľov.

19. Ako ten, ktorý orie a seje, blíž sa k nej a očakávajú jej dobré ovocie.¹⁾

20. Lebo v jej práci máľučko ustaneš, a chytro budeš jesť z jej plodov.

21. Jak prikra je náramne múdrosť ľuďom bez kázne, a nezotrvá v nej človek nerozumný.

22. Ako zkušobný kameň²⁾ ťažká im bude, čosi-kamsi odhodia ju.

23. Lebo múdrosť učenia je, ako jej meno ukazuje,³⁾ a nie je známa mnohým: ale ktorí ju znajú, s tými zostáva až do spatrenia Boha.

24. Slyš, synu, a prijmi radu rozumnú, a nezavrhuj moju radu.

25. Vlož svoju nohu do jej pút; a hrdlo svoje do jej obojku.

26. Podlož plecيا svoje, a nos ju, a nevzpieraj sa jej putám.

27. Celou svojou dušou pristúp k nej, a zo všetkej svojej sily zachovávať jej cesty.

28. Stopuj ju, a objaví sa ti, a obdržiak ju, nepušt ju od seba,

29. lebo naposledy najdeš v nej odpočinok, a obráti sa ti na potešenie.

30. A budú ti jej putá za mocnú obranu, a za silný základ, a jej obojky za slávne rúcho,

31. lebo ozdoba života je v nej, a jej okovy sú väzba spasiteľná.

32. Ako slávny odev si ju oblečieš, a jako korunu radostnú postavíš ju na svoju hlavu.

33. Synu, jestli budeš pozorovať na mňa, naučíš sa:⁴⁾ a jestliže pripustiš si to k srdcu, budeš múdry.

34. Jestli nakloníš jej svoje ucho, nadobudneš naučenia: a keď budeš rád počúvať, budeš múdry.

¹⁾ Hľadať ju usilovne a s namáhaním v nádeji ovocia, ako roľník pracuje s dôverou, že dožije sa úrody.

²⁾ V Palestine bývaly pred mestami a dedinami kamene rozličnej veľkosti, na ktorých si mladí ľudia silu zkusovali. Smysel: Múdrosť je ako ťažký kameň, ktorý uniesť nevládu.

³⁾ Je u múdrych.

⁴⁾ ...múdrosť.

35. V shromaždení múdrych starcov postav sa a k ich múdrosti zo srdca pripoj sa, aby si všetko mohol slyšať, čo sa bude o Bohu hovoriť, a reči oslavné nech ťa neminú. (Nižšie 8, 9.)

36. A keď uzreš rozumného, zavčas ponáhľaj sa k nemu a prahy jeho dverí nech derie tvoja noha.

37. Stále premýšľaj o rozkazoch Božích, a na jeho prikázania myslí ustavične: a on dá ti (schopné) srdce, a daná bude ti múdrosť, ktorú žiadaš.

(Žalm. 1, 2.)

HLAVA 7.

Výstraha pred hriechami. Odporúča sa úcta k rodičom a kňazom a milosrdenstvo.

1. Nečiň nič zlého a nič (zlého) ťa nezastihne.

2. Odstúp od nepravého, a odchýľ sa od teba zlo.¹⁾

3. Synu, nesej zlých vecí na brázdach nespravodlivosti, a nebudeš ich žať sedemnásobne.²⁾

4. Nežiadať od pána prednosti, ani od kráľa postavenia čestného.

5. Neospravedlňuj sa pred Bohom, lebo on je znateľ srdca: a pred kráľom nechci sa zdať múdrym.³⁾

(Job. 9, 2. Kaz. 7, 17; Luk. 18, 11.)

6. Nestoj o to, aby si bol sudcom, jestliže nevládzeš mocou prekonať nepravosť: aby si azda nemusel sa obávať tvári mocného, a nebezpečenstvu vystaviť svoju spravodlivosť.

7. Nehreš proti mešťanom a nepúšťaj sa medzi ľud obecný;⁴⁾

8. ani sa nezapletaj dva razy do hriechov: lebo už ani v jednom nebudeš bez trestu. (Nižšie 12, 7.)

¹⁾ Čoho si nepraješ; čo nechceš, aby sa ti stalo. Kde nieto viny, tam nieto trestu.

²⁾ Kto seje nepravosť, bude mnohonásobne trestaný.

³⁾ Lebo sa ti môže újsť hanby miesto úcty.

⁴⁾ Keď budeš správcom, sudcom, bráň práva ľudu, ale i svoje.

9. Nebuď malomyselný v srdci svojom.¹⁾

10. Modliť sa a dávať almužnú nezameškaj.²⁾

11. Nehovor: Boh shliadne na množstvo mojich darov, a keď obetovať budem Bohu najvyššiemu, prijme moje dary.³⁾

12. Neposmievaj sa človekovi, ktorého duša je zarmútená: lebo Boh, ktorý povyšuje i ponizuje, vidí všetko.

(I. Kráľ. 2, 7.)

13. Nerozsievaj lži proti svojmu bratovi: a nečiň nič takého ani proti priateľovi.

14. Nechci nijakou lžou luháť: lebo navyklosť v nej nie je dobrá.⁴⁾

15. Nebuď mnohomluvný v shromaždení starcov, a pri svojej modlitbe neopakuj slova.⁵⁾

16. Nemaj v nenávisti práce ťažkej, ani roľníctva, ktoré Pán Boh stvoril.

17. Nepripojuj sa k množstvu ľudí nekáznených.

18. Pamätaj na hnev (Boží), ktorý nemešká.

19. Ponizuj veľmi svojho ducha: lebo pomsta na telo bezbožného je oheň a červ.

20. Nehreš proti priateľovi odkladajúcemu s peniazmi, a bratom najmilejším pre zlato nepohďaj.⁶⁾

21. Neodlučuj sa od ženy rozumnej a dobrej, ktorá sa ti dostala v bázni Pánovej: lebo milota jej stydlivosti je nad zlato.

¹⁾ Ani keď si zhrešil, nezúfaj.

²⁾ Ukoj hnev Boží modlitbou a almužnou.

³⁾ Ale nespoliehaj sa na mnoho svojich darov; to nezbaví ťa trestu. Bez pravého potešenia nedosiahneš odpustenia; Boh žiada srdce a nie dary.

⁴⁾ Kto z navyklosti luhá, už ani pravdu od lži nerozoznáva, a svojími neopatrnými rečmi stáva sa príčinou hriechov.

⁵⁾ Keď sa modlite, nemlujte mnoho. (Mat. 6, 7.). Ale vrúcna modlitba, chvála a vďaka nevytvára opakovanie. I drahý Spasiteľ riekol trikrát tú istú modlitbu (Mat. 26, 44.) a sv. Pavel trirazy prosil o to isté (II. Kor. 12, 8.).

⁶⁾ Grécky: Nezameň priateľa za vec, na ktorej nie mnoho záleží, vlastného brata za zlato z Ofiru.

22. Neubližuj sluhovi, ktorý verne pracuje, ani nájomníkovi, ktorý vynakladá svoje sily. (III. Mojž. 19, 13.)

23. Rozumný sluha nech ti bude milý ako tvoja duša, a neodnímaj mu slobody,¹⁾ ani ho neprepúšťaj od seba núdzneho.

24. Máš dobytok? Dávaj pozor naň, a keď je užitočný, zadrž si ho.

25. Máš synov? Cvič ich a sohýbaj ich od detinstva.

26. Máš dcéry? Opatruj ich telo a neukazuj veselej svojej tvári k nim.²⁾

27. Vyďaj dcéru a vykonáš skutok veľký: ale daj ju rozumnému mužovi.

28. Keď máš ženu dľa svojho srdca, nezapudzuju ju: ale nenávidenej sa nesver.³⁾ Z celého svojho srdca

29. cti svojho otca, a na bolesti svojej matky nezapomínaj.

30. Pamätaj, že by si sa bez nich nebol narodil, a čiň im doobre, ako aj oni tebe (činili).⁴⁾

31. Z celej svojej duše boj sa Pána, a jeho kňazov maj v úctivosti.

32. Zo všetkých síl miluj toho, kto ťa stvoril: a neopúšťaj jeho služobníkov.

33. Cti Boha z celej svojej duše, a kňazov maj v úctivosti, a očisťuj sa lopatkami.⁵⁾ (V. Mojž. 12, 18.)

34. Daj im čiastku ako ti je prikázané, prvotín a (obetí) očisťovania; a zo svojej nedbalosti očisť sa malými (dar-mi).⁶⁾ (III. Mojž. 2, 3.)

35. Dar svojich lopatiek (z obetí) a obeť posvätenia obetuj Pánovi, i prvotiny posvätné.⁷⁾

36. i chudobnému podaj svoju ruku, aby k svojmu dokonaniu prišlo tvoje smierenie a požehnanie.¹⁾

37. Vďačný je dar všetkým živým, ale ani mrtvému neodopieraj lásky.²⁾

38. Nenechaj plačúcich bez potešenia, a s kviliacimi chodievaj.

39. Nech sa ti nelení navštíviť nemocného: lebo pre také veci utvrdený budeš v milovaní.

40. Pri všetkých svojich skutkoch pamätaj na posledné svoje veci, a na veky nezhríš.³⁾

HLAVA 8.

Napomína k svornosti a k opatrnosti.

1. Nevaď sa s mocným človekom, aby si neupadol do jeho rúk.

2. Nedohaduj sa s človekom bohatým, aby azda proti tebe nepozdvihol právo: (Mat. 25, 25.)

3. lebo mnohých zahubilo zlato a striebro, a až k srdcu kráľov vniklo a sviedlo ich. (Nžšie 31, 6.)

4. Nevaď sa s človekom jazyčným, a neprikladaj dreva na jeho oheň.⁴⁾

5. Necbuj s človekom nevzdelaným, aby nehovoril zle o tvojej rodine.

6. Nepohŕďaj človekom, odvracajúcim sa od hriechu, a nevytýkaj mu: pomni, že sme všetci trestu hodní. (II. Kor. 2, 16; Job. 6, 1.)

7. Nepohŕďaj človekom v jeho starobe: lebo aj z nás zostarejú sa niektorí.

8. Neraduj sa smrťou svojho nepriateľa: vediac, že všetci zomreme, a nežiadame si, aby sme (preto) boli (iným) na radosť.

9. Nezapovrhuj reči múdrych starcov, a spravuj sa dľa ich slov:

¹⁾ Aby ti Boh všetko odpustil a ťa požehnal.

²⁾ Preukázaním poslednej úcty, a predpísaných obetí za mrtvých. Tob. 4, 18.

³⁾ Kdekofvek sa obrátiš, myslí na smrť, súd, nebo a peklo; táto myšlienka ťa od každého hriechu odstraší.

⁴⁾ Nedávaj mu príležitosti, aby tvoje reči prekrucoval a tebe škodil.

¹⁾ Keď svoj čas vyslúžil (II. Mojž. 21, 2)

²⁾ Buď prisny, aby si ich prílišnou láskou, maznaním, neučinil roztopašnými.

³⁾ Neotváraj svoje celé srdce.

⁴⁾ Grécky: ...lebo čím sa im zasa odmeníš, tak ako oni tebe dobre činili.

⁵⁾ Grécky: Daj im diel, ako je prikázané. Lopatky, bola kňazom nalezajúca časť z obetí na očistenie. (II. Mojž. 29, 22—27.)

⁶⁾ Za poklesky a menšie hriechy dávaj menšie obety, ak nevládzeš väčšie, zákonom predpísané.

⁷⁾ Desiaty diel desiatkov, ktorý Leviti dávali kňazom. IV. Mojž. 18, 26.

10. lebo od nich sa naučíš múdrosti a rozumnej vedomosti, a ako máš slúžiť veľkomocným bez úhony.¹⁾

11. Nech ti neujde naučenie starcov: lebo i oni učili sa od svojich otcov;

12. lebo od nich sa naučíš opatrnosti, a v čas potreby dávať odpoveď.

13. Nerozniecuj uhlia hriešnikov karhajúc ich,²⁾ aby si sa nezapálil plameňom ich hriechov.³⁾

14. Nestavaj sa do očí proti utrhačovi, aby nestriehol ako úkladník tvoje ústa.⁴⁾

15. Nepožičiavaj človekovi mocnejšiemu od teba; jestli si mu požičal, pokladaj to za ztratené.⁵⁾

16. Nezaručuj sa nad svoju možnosť; jestliže si sfúbil, staraj sa, ako by si zaplatil.

17. Nepravot sa so sudcom: lebo dľa toho, čo je spravodlivé, súdi.⁶⁾

18. S opovážlivým nedaj sa na cestu, aby ťa azda svojím nešťastím neobťažoval: lebo on ide po svojej vôli, a ty spolu s jeho bláznovstvom zahynieš.

(I. Mojž. 4, 8.)

19. S hnevlivým sa nevaď, a s opovážlivým nechod na púšť: lebo ako nič je mu krv, a kde nebude pomoci, tam ťa zrazí.

(Prisl. 22, 24.)

20. Neraď sa s bláznami; lebo⁷⁾ nemôžu milovať, len čo sa im ľúbi.⁸⁾

21. Pred cudzím sa neraď,⁹⁾ lebo nevieš, čo začne.

¹⁾ Zkúsenosť starcov dá ti naučenie, ktoré by si darmo v knihách hľadal.

²⁾ Takým spôsobom, ktorý by ich hnev vzbudil.

³⁾ Aby si tiež k hnevu nebol povzbudený.

⁴⁾ Aby ťa v slove nelapil, a neudal ťa u súdu.

⁵⁾ Nežiadať nazpäť, lebo ešte viac utratíš, ak sa budeš s ním súdiť.

⁶⁾ Lebo sa o ňom predpokladá, že po pravde a pravde súdi.

⁷⁾ Grécky: Lebo nebudú môcť zatajiť slova — a vyzradiť ho v niečom, zkažia dobré tvoje úmysly.

⁸⁾ Totižto. bláznovstvo.

⁹⁾ Grécky: O niečom, čo by si v tajnosti chcel mať.

22. Neotváraj svojho srdca každému človekovi: aby sa ti azda zle neodmenil, a ťa nepotupil.

HLAVA 9.

Učí k manželke opatrne sa chovať. Cudzých žien sa vystrýhať. Zlých ľudí sa chrániť a dobrých sa pridŕžať.

1. Nepochybuj o žene svojho lona,¹⁾ aby nedokazovala proti tebe zle naučenie, ktoré jej dávaš.²⁾

2. Nedávaj žene moci nad svojou dušou,³⁾ aby sa nepozdvihla proti tvojej moci,⁴⁾ a ty aby si nebol zahanbený.

3. Nehľaď za ženou veľmi žiadostivou: aby si neupadol do jej osidiel.

4. S tanečnicou⁵⁾ neobcuj: ani ju nepočúvaj, aby si nezahynul v jej umení.

5. Nepozeraj za pannou, aby ti jej krása nebola k pádu. (I. Mojž. 6, 2.)

6. Smilniciam nedávaj srdca svojho v ničom, aby si neztratil seba i svoje dedičstvo.

7. Neobzeraj sa po námestiach v meste, netúlaj sa po jeho uliciach.

8. Odvráť svoju tvár od vystrojenej ženy, a neobzeraj sa po kráse cudzej.⁶⁾

(I. Mojž. 34, 2; II. Kráf. 11, 4; 13, 1; Mat. 5, 28.)

9. Pre krásu ženskú mnoho ľudí zahynulo: a od nej sa rozniecuje žiadosť ako oheň.

10. Každá žena, ktorá smilní, bude pošliapaná ako trus na ceste.

11. Mnoho mužov obdivovalo krásu cudzej ženy, a stali sa zlými: lebo shovárание s ňou rozpaľuje ako oheň.

12. Pri cudzej žene nijak nesesávaj, a neskladaj sa s ňou na lakeť pri stole.⁷⁾

13. a nehádaj sa s ňou pri víne, aby

¹⁾ O svojej žene.

²⁾ Aby potváraná z nevernosti nestala sa nevernou.

³⁾ Sám nad sebou.

⁴⁾ Aby ťa neopanovala prisvojac si moc, náležajúcu vlastne tebe. Muž je hlava.

⁵⁾ Grécky: So speváčkou.

⁶⁾ Cudzej ženy.

⁷⁾ Ako býva obyčaj pri jedení za stolom ležať.

sa tvoje srdce nenaklonilo k nej, a aby si svojou krvou¹⁾ neupadol do záhuby.

14. Neopúšťaj priateľa starého: lebo nový nebude mu rovný.

15. Nový priateľ je nové víno: nech sa zostarie, a budeš ho s chuťou piť.

16. Nezáviď hriešnikovi slávu a bohatstvo; lebo nevieš, aká zkaza príjde na neho. (Sud. 9, 35. — II. Kráľ 15, 10.)

17. Neobľubuj si krivdy nespravodlivých, vediac, že bezbožný nebude sa ľúbiť až do hrobu.²⁾

18. Ďaleko id' od človeka, ktorý má moc zabiť, a nebudeš sa smrti ľakať;

19. a jestli príjdeš pred neho, nepreviň sa v ničom, aby ti azda neodobral života.

20. Mysli na blízkosť smrti: lebo medzi osídlami chodíš a po zbroji zarmútených³⁾ sa prechádzaš.

21. Maj sa na pozore pred svojím blíznym, ako len môžeš, a rad' sa s múdrymi.

22. Mužovia spravodliví nech sú tvoji spolutodovníci, a bohobožnosť nech je tvojou slávou.

23. V mysli tvojej buď myslenie na Boha, a kdejaké tvoje reči nech sú o prikázaniach Najvyššieho.

24. Po ruke umelcovej dielo sa chváli, a knieža ľudu po múdrej svojej reči; a slovo starších po rozume.

25. Hrozný je jazyčný človek vo svojom mieste: a dotieravý v reči bude nenávidený.

HLAVA 10.

Chvála múdrej vrchnosti; výstraha pred pýchou; dôstojnosť čnosti a zbožnosti.

1. Múdry sudca prisúdi právo svojmu ľudu, a vladárstvo rozumného je stále.

2. Jaký je sudca ľudu, takí sú i jeho

sluhovia: a jaký je správca mesta, takí sú i jeho obyvatelia. (Prísľ. 29, 12.)

3. Nemúdry kráľ na zkazu privodí svoj ľud,¹⁾ ale múdrosťou vladárov mestám obyvateľstva pribýva. (III. Kr. 12, 13.)

4. V ruke Božej je moc nad zemou, a časom vzbudí užitočného správcu nad ňou.

5. V ruke Božej je šťastie človeka, a na tvár učeneného vloží svoju česť.²⁾

6. Nespomínaj nijakej krivdy, ktorú ti blížny učinil, a pri tom, čo činiš, nedopúšťaj sa nijakej krivdy.

7. V nenávisti je u Boha i u ľudí pýcha: a v ošklivosti kdejaká neprávosť národov.

8. Kráľovstvo s národa na národ sa prenáša pre nespravodlivosť a krivdy, a potupy a všeliaké ľsti. (Dan. 4, 14.)

9. Ale nad lakomca nieto nič nešľachetnejšieho. Prečo sa pýši zem a popol?

10. Nieto horšieho, než milovať peniaze: lebo ten (kto to činí) má i dušu na predaj: ponevác ešte za živa vyhodil vnútornosti svoje.³⁾

11. Každé násilné vladárenie má krátky život. Dlhá nemoc býva na farchu lekárov.⁴⁾

12. Krátku nemoc pretrhuje lekár: tak aj kráľ, dnes je, a zajtra zomiera.

13. A keď je človek mŕtvy, hady, divé zvery a červy sú jeho dedičstvo.⁵⁾

14. Počiatok pýchy je, keď človek odstupuje od Boha;

15. lebo od toho, ktorý ho stvoril, odstúpilo jeho srdce: lebo pýcha je počiatkom každého hriechu: kto sa jej pridrža, naplnený bude kliatbou, a naposledy ho zničí. (Prísľ. 18, 12.)

16. Preto Pán pozbavil česťi shromaždenie zlých, a zkažil ich celkom.

¹⁾ Zlou správou a zlým príkladom.

²⁾ Povýši ho k úradu, v ktorom bude jeho námestníkom.

³⁾ Aby hodne peňazí sohnal, vystavuje sa každému nebezpečenstvu.

⁴⁾ Tak i dlhé násilné panovanie veľmi obťažovalo by ľud.

⁵⁾ Hnis a červ je koniec pyšného; tým sa on má pýšiť?

¹⁾ Náruživosťou svojou, hlavne v rozpálené krvi sa javiacou.

²⁾ Ale obdrží pokutu, aká mu patrí.

³⁾ Prechádzaš sa po zbroji, ktorá už iných k pádu priviedla. Grécky: Po štítoch mestských sa prechádzaš (si na nebezpečnom mieste).

17. Stolice pyšných kniežat sboril Boh, a posadil tichých na ich miesta.

18. Korene pyšných národov vysušil Boh, a miesto nich posadil ponížených z tých národov.¹⁾

19. Zeme národov spustošil Pán, a zničil ich až do základu.²⁾

20. Niektorých z nich nechal vyschnúť, a zničil ich, a ich pamiatku vyhladil so zeme.³⁾

21. Pamiatku pyšných vyhladil Boh, ale pamiatku pokorne smýšľajúcich nechal.

22. Nebola stvorená pýcha s človekom: ani hnev s narodenými zo žien.

23. Plemä ľudské, ktoré sa bojí Boha, je v úcte: ale plemä, ktoré prestupuje prikázania Pánove, bude bez cti.

24. Medzi svojimi bratmi je v úctivosti; a tí, ktorí sa boja Pána, budú v jeho očiach.⁴⁾

25. Slávou bohatých, vzácných i chudobných je bázeň Božia.

26. Nepohŕdaj mužom spravodlivým preto, že je chudobný, a nezvelebuj muža hriešneho, preto, že je bohatý.

27. Veliký a sudca a mocný býva v úcte: ale nikto nie je väčší nad toho, ktorý sa bojí Boha.

28. Rozumnému služobníkovi slobodní slúžiť budú: a múdry a poriadny muž nerepce, keď ho karhajú. Nerozumný nebude ctený. (Prísl. 17, 2.)

29. Nevymášaj sa pri konaní svojej práce, a v čas nedostatku nezaháľaj!⁵⁾

30. Lepší je ten, kto pracuje, a hojnosť má vo všetkom, ako ten, kto sa chváli, a nemá chleba. (Prísl. 12, 9)

31. Synu, svoju dušu zachovaj v tichosti, a cti ju dľa jej zásluhy.⁶⁾

32. Kto bude mať za spravodlivého

toho, kto hreší proti svojej duši?¹⁾ A kto bude ctiť toho, kto svojej duše nectí?

33. Chudobný býva chválený pre svoj rozum a bázeň: a je človek, ktorý býva ctený pre svoje bohatstvo.

34. Ale kto už v chudobe ctený býva, čím viac v bohatstve? A kto sa chváli v bohatstve, nech sa bojí chudoby.

HLAVA 11.

Rozličné spôsoby pokory; Človeka nesúď po jeho zovňajšku; rozličné pravidlá života.

1. Múdrost povyšuje hlavu poníženého a sádza ho medzi kniežatá.²⁾

2. Nechváľ nikoho pre jeho krásu, a nepohŕdaj človekom pre jeho podobu. (I. Kráľ. 17, 7.)

3. Včela je síce malá medzi okrýdlenými zvieratmi, ale jej ovocie má prednosť medzi sladkosťami.

4. Odevom sa nikdy nechváľ, a nevynášaj sa, keď si v úcte: lebo len skutky Najvyššieho sú divné, ba slávne, skryté a nevidané sú jeho diela.³⁾

(Sk. Ap. 12, 21. — II. Kor. 10, 10.)

5. Mnoho ukrutníkov sedelo na tróne, ale ten, o ktorom sa nenazdávali, nosil korunu.⁴⁾

6. Mnoho mocných bolo pokorené veľmi, a slávni vydaní boli do rúk iných. (Ester 6, 7.)

7. Dokiaľ sa nevyspytuješ, nehaň nikoho, a keď si sa vyspytoval, trestaj spravodlivo.⁵⁾

8. Kým nevypočuješ, neodpovedaj ani slova: a nepretrhuj nikoho v reči. (Prísl. 18, 13.)

¹⁾ T. j. sám proti sebe.

²⁾ Príklad: Jozef v Egypte a Daniel.

³⁾ Len Najvyššiemu náleží česť a sláva; človek nech uzná, že všetko od Neho má, a preto nech sa mu korí. Nikto nevie, kde a ako sa ho mocná ruka Božia dotknúť môže; na oko nepatrná príčina môže mať veľké následky.

⁴⁾ Grécky: Mnoho ukrutníkov ocitlo sa na zemi, a ten, na ktorého ani myslené nebolo, nosil kráľovskú korunu. — Náhla zmena osudu!

⁵⁾ Najprv vyšetri, potom súď a konaj po spravodlivosti.

¹⁾ Srov. žalm 43, 3; 79, 9—10.

²⁾ Srov. I. Mojš. 3, 17—18; Izai. 13, 19...

³⁾ Ako v V. Mojš. 32, 26. pohrozil.

⁴⁾ Srov. I. Kráľ. 2, 30.

⁵⁾ Napomenutie pre panských ľudí, ktorým pýcha zabraňuje i v núdzi pracovať.

⁶⁾ Buď skromný, ale sebou nepohŕdaj; zachovaj svoju hodnotu a nerob sebe krivdy.

9. O vec, ktorá sa fa netýka, nevaď sa: a s hriešnikmi k súdu nezasedaj.

10. Synu, nezaoberaj sa s mnohými vecmi:¹⁾ i keď budeš bohatý, nebudeš bez viny;²⁾ lebo hoci budeš sháňať, nedostihneš;³⁾ a hoc budeš utekať, neutečieš.⁴⁾
(I. Tim. 6, 9.)

11. Je človek bezbožný, pracuje, ustáva sa a trápi: ale tým menej má hojnosti.
(Kaz. 4, 8.)

12. A je človek slabý, ktorý potrebuje pomoci, má málo sily a mnoho chudoby:

13. ale oko Pánovo shliadlo na neho dobrotive a vyzdvihlo ho z jeho poníženia, a povýšil jeho hlavu: tak že divili sa mu mnohí, a oslavovali Boha.
(Job. 42, 10)

14. Šťastie i nešťastie, život i smrť, chudoba i bohatstvo sú od Boha.
(Job. 1, 12.)

15. Múdrost, i bázeň, a znalosť zákona je u Boha: láska a cesta dobrých je u neho.

16. Blud a tma sú hriešnikom prirodéné:⁵⁾ a kto sa raduje v zlom, zostarí sa v ňom.

17. Čo Boh dá, trvá spravodlivým, a čo pochádza od neho, má prospech na veky.⁶⁾

18. Nieкто bohatne sporivosťou, a ten je podiel jeho odplaty,

19. že rieka: „Našiel som si odpočinok, a teraz ješ budem zo svojho imania sám“,

20. a nevie, že čas sa mňa a smrť sa blíži, a že nechá všetko iným, a zomre.

21. Stoj vo svojej smluve,⁷⁾ a dľa nej konaj, a v práci tebe uloženej sa zostarí.

22. Nepriďrжай sa skutkov hriešnikov,¹⁾ ale dôveruj v Bohu, a zostaň na svojom mieste.

23. Lebo snadno je v očiach Božích náhle obohatiť chudobného.

24. Požehnanie Božie ponáhľa sa odplatiť spravodlivému, a činí, aby jeho snaha v krátkom čase dávala úžitok.

25. Nehovor: Čo mi to pomôže,²⁾ a čo dobrého budem mať z toho?

26. Neriekaj: Mám na sebe dosť;³⁾ a čo zlého sa mi od tohoto času stať môže?

27. A v čas šťastia nezapomínaj na nešťastie:
(Nižšie, 18, 25.)

28. lebo snadno je Bohu v deň skonania odplatiť jednému každému podľa jeho skutkov.⁴⁾

29. Zlá hodina do zabudnutia uvádza veľké rozkoše: a pri skonaní človeka odhalia sa jeho skutky.⁵⁾

30. Pred smrťou nechváľ nikoho,⁶⁾ lebo po svojich synoch⁷⁾ poznaný býva muž.

31. Nevovádzaj každého človeka do svojho domu; lebo lstivý má mnoho úkladov.

32. Lebo jako vychádza odporný pach zo zkaženého žalúdka,⁸⁾ a jako kuropta vábi sa do kletky, a srna do osídla: tak je aj srdce pyšného;⁹⁾ a jako vyzvedač, ktorý číha na pád svojho blížneho.

33. Lebo dobré na zlé obracajúc činí úklady, a aj na vyvolených hádže špinu.

34. Z jednej iskry rozmáha sa oheň, a od jedného úkladníka množí sa prelieva-

¹⁾ Keby si aj videl, že sa im dobre vodí.

²⁾ Chudobný nehovor: čo mi pomôže nábožnosť a ctnosť?

³⁾ Boháču, neriekaj: Mám už všetkého dosť, nič mi nechýba.

⁴⁾ V šťastí i nešťastí myslí na večnú odplatu.

⁵⁾ Pri smrti zabudne šťastlivý bezbožník na všetko, lebo ho strašia jeho hriešne skutky.

⁶⁾ Za živa nechváľ nikoho, nie pre jeho šťastie, lebo to je nestále; nie pre jeho zbožnosť a ctnosť, lebo nevieš, či vytrvá v nej.

⁷⁾ Po výchove a príklade, ktoré dal svojím deťom.

⁸⁾ Tak zlé, nemravné a zvodné reči zo srdca zkažených bezbožníkov.

⁹⁾ Ktorý strojí úklady blahu blížneho.

¹⁾ Aby si zbohatol.

²⁾ Lebo bohatstvo sa zriedka nadobýva bez hriechu, bez urážania lásky k Bohu a blížnemu.

³⁾ Lebo sa ti všetko nepodarí, čo podnikneš.

⁴⁾ I keby si sa hľadel zbaviť svojich nerozmýšlených podnikov, nezostaneš bez viny a škody.

⁵⁾ Pochádzajú z dedičného hriechu a z obmedzenosti ľudskej.

⁶⁾ Spravodlivých Boh neopustí nikdy.

⁷⁾ V smluve s Bohom.

nie krvi: lebo hriešny človek na krv číha.

35. Chráň sa zlosyna, lebo zlé veci kuje: aby azda nepriviedol na teba posmech na veky.

36. Prijmi cudzinca¹⁾ do domu, a jako víchor ťa poprevracia: o tvoje vlastné ťa olúpi.

HLAVA 12.

Komu máme dobročiniť; neuprimnosť mnohých priateľov.

1. Jestli činiš dobre, vedz, komu to činiš,²⁾ a dostane sa ti mnoho vďaky za tvoje dobrodenia.³⁾

2. Čiň dobre spravodlivému, a najdeš hojnú odplatu: jestliže nie od neho, iste od Pána.

3. Nie je dobre tomu, ktorý sotrváva v zlom, a ktorý dáva almužny:⁴⁾ lebo i Najvyšší nenávidí hriešnikov, a slutúva sa nad kajúcnyimi.

4. Daj milosrdnému, a nezaujímaj sa hriešnika:⁵⁾ Boh nad bezbožnými a hriešnikami učiní pomstu, zachovajúc ich ku dňu pomsty. (Gal. 6, 10.)

5. Daj dobrému, a nepodporuj hriešnika.

6. Dobre čiň pokornému, a nedávaj bezbožnému: zapovedz dávať mu chleba, aby sa tak nestal mocnejším nad teba.⁶⁾

7. Lebo dvojnásobné zlé obdržíš za

všetko dobré, ktoré si mu preukázal:¹⁾ i Najvyšší nenávidí hriešnikov, a bezbožným odplatí pomstou.

8. Priateľ nepoznáva sa v šťastí, ani sa v nešťastí nezatajuje nepriateľ.

9. Keď sa človekovi vodí dobre, jeho nepriatelia sú v zármutku: ale keď sa mu zle vodí, poznaný býva priateľ.²⁾

10. Never svojmu nepriateľovi nikdy: lebo ako meď hrdzavie, taká je jeho zlosť.³⁾

11. a hoc by sa aj ponížoval a zohnutý chodil, buď opatrný a chráň sa pred ním.⁴⁾

12. Nedávaj mu stáť vedľa teba, a sedieť na tvojej pravici, aby sa azda neobrátil proti tvojmu miestu a nehľadel vziať tvoju stolicu: a ty na posledy uznal by si moje slová a s bolesťou spomínal moje reči.

13. Kto poľutuje začítača, keď ho had uštipne, alebo tých, ktorí sa približujú k dravej zveri? Tak ani toho, kto chodí s nešlachetným mužom a zapletený je do jeho hriechov.⁵⁾

14. Za hodinu s tebou potrvá: ale ak sa nachýliš, nepodrží.⁶⁾

15. Svojimi ústami lahodí nepriateľ; ale vo svojom srdci číha, aby ťa zrútil do jamy. (Jer. 41, 6.)

16. Očima svojimi bude slzy roniť: ale keď našiel príhodný čas, nebude sa môcť nasýtiť krvou:

¹⁾ O ktorom nevieš, aký je.

²⁾ Čiň dobré tomu, kto je toho potrebný a hodný.

³⁾ Dľa všeobecnej mienky sv. Otcov pod týmto dobrodeniami nemajú sa rozumieť malé almužny, ktoré sa každodenne udeľujú, ale väčšie dobrodenia, ktoré sa preukazujú zasluženým osobám.

⁴⁾ Tomu nečiň dobre, kto strváva v zlom, lebo ten zneužije dobrodenia, ani tomu, kto nechce pomáhať iným, lebo sám nie je hodný dobrodenia.

⁵⁾ Dľa sv. Augustína a Tomáša pod „hriešnikom“ rozumie sa „hriech“, a vtedy je smysel tento: „Nepodporuj dobročinnosťou hriechy, iných.“

⁶⁾ Nepodporuj hriešnika, lebo môže ti uškodiť. Čím by si sebe samému škodil, to sa dobrodením zvať nemôže.

¹⁾ Utratíš svoje dobrodenie a utfziš zlé za dobré.

²⁾ Grécky: a v jeho nešťastí i priateľ odstupuje.

³⁾ Jeho zlosť sa vždy zasa navracia jako hrdza oškrabaná; alebo: Ako hrdza kryje železo, tak nepriateľstvo kryje sa lichotením.

⁴⁾ Tu v gréckom nasleduje: buď mu ako ten, ktorý vytiera zrkadlo, a porozumieš, že nie docela zhrdzavel. — Zrkadlá starých boli z kovu, ktoré mohli hrdzavieť. Smysel: Keď svojho nepriateľa dobre vezmeš na oko, uvidíš jeho zlosť, poznáš jeho cieľ a nebude ti môcť uškodiť.

⁵⁾ Kto sa dobrovoľne vystavuje nebezpečenstvu, ktoré vidí, nezasluhuje poľutovania, keď utrpí škodu. Keď prídeš do nešťastia, nepomôže ti ani podaním ruky.

⁶⁾ Na oko s tebou plače, ale keď sa príležitosť vyskytne, i na živote ti uškodí.

17. A keď ťa zastihne nešťastie, najdeš ho vedľa seba prvého.¹⁾

18. Vo svojich očiach má slzy nepriateľ a akoby ti chcel pomôcť, podrazí ti nohu.²⁾

19. (Potom) krúti hlavou,³⁾ a tleska rukama,⁴⁾ a všeličo šepká,⁵⁾ a premení tvár.⁶⁾

HLAVA 13.

Obcovanie s veľkými a bohatými je nebezpečné. Každý nech obcuje so seberovnými.

1. Kto sa týka smoly, zamaže sa od nej; a kto obcuje s pyšným, stane sa vysokomyselným. (V. Mojž. 7, 2.)

2. Ťarchu na seba berie, kto obcuje s vzácnejším než je sám. A nebývaj spoločníkom bohatšieho od seba.

3. Akože hodia sa spolu kotlík s hrncom? Lebo keď sa srazia, (tento) sa zabije.

4. Boháč učiní krivdu a ešte sa durdí: chudobný trpí krivdu a musí mlčať.

5. Dávaš mu dary, prijme ťa; a keď nebudeš nič mať, opustí ťa.

6. Kým máš niečo, bude žiť s tebou, a vyjie ťa; ale potom nebude ťa lutovať.

7. Keď ťa bude potrebovať, ulichotí ťa a usmievajúc sa, bude ti nádej dávať, a s tebou pekne hovorí a povie: Čo potrebuješ?

8. A zahanbí ťa svojimi hostinami, dokým ťa nevyprázdnil dva i trikrát:⁷⁾ ale na konci ťa vysmeje: a keď ťa potom vidí,⁸⁾ vyhne ti a hlavou pokrúti nad tebou.⁹⁾

¹⁾ Prijde ti na oko útrpnosť vysloviť alebo pomoc ponúknuť, v pravde však raduje sa z tvojho nešťastia.

²⁾ T. j. tým viac ti uškodí.

³⁾ Posmešne.

⁴⁾ Od radosti.

⁵⁾ Všeličo nesmyselne hovorí, preklína i haní.

⁶⁾ Prvej sa naoko robil priateľom, teraz prestane sa pretvárať a dáva na javo, že ti je nepriateľom.

⁷⁾ Požičkami alebo požadovaním podobných hostín.

⁸⁾ Že si o všetko prišiel.

⁹⁾ Posmievať sa ti bude.

9. Pokor sa pred Bohom, a očakávaj jeho ruku.¹⁾

10. Daj si pozor, aby si nebol k bláznovstvu svedený,²⁾ a uponížený.³⁾

11. Nebývaj malomyselný vo svojej múdrosti, aby si nebol unížený a do bláznovstva uvedený.⁴⁾

12. Keď ťa povolá mocnejší, odíď; lebo tak tým viac ťa zvať bude.

13. Nevtieraj sa sám, aby si nebol odhnaný: ale nevzdiaľuj sa veľmi od neho, abys neprišiel do zabudnutia.

14. Neusiluj sa mluiť s ním ako so seberovným: ani never mnohým jeho slovám: lebo mnohými rečami ťa bude zkúšať, a usmievajúc sa ti, vypýta sa na tvoje tajnosti.

15. Tvrdé jeho srdce zachová tvoje slová: a neušetrí zlosti, ani pút.⁵⁾

16. Chráň sa, a pilne daj pozor na to, čo slyšíš:⁶⁾ lebo so svojím pádom choďíš.⁷⁾

17. A čo počuješ, považuj ako za sen, a buď bedlivý.⁸⁾

18. Po celý svoj život miluj Boha, a pros ho o svoje spasenie.

19. Každý živočích miluje sebe rovného: tak i človek svojho bližného.

20. Každé telo svojej rovni sa pripojuje, i každý človek so sebe rovným sa sdružuje.

21. Či bude kedy mať spolok vlk s baránkom, tak ani hriešnik so spravodlivým. (II. Kráľ. 6, 14.)

22. Čo spoločného má spravodlivý

¹⁾ Radšej úfaj pomoc od Boha než od mocných.

²⁾ K bláznivému vyvyšovaniu sa nad svoj stav.

³⁾ Aby si nebol oklamáný od bohatšieho, ku ktorému si sa pridá a nemusel sa mu koríť a lizáť.

⁴⁾ Nepodkladaj sa bohatým a mocným sám seba sa odhodiac.

⁵⁾ T. j. proti tebe. Za svoju slobodomluvnosť nejeden už zo slobody do pút upadol!

⁶⁾ O mocnejších.

⁷⁾ Si vo veľkom nebezpečenstve, na okraji priepasti.

⁸⁾ Tak rob, ako by si nič nepočul, ale dávaj pozor na všetko.

človek so psom? Alebo čo má bohatý s chudobným?

23. Koristou leva je divý osol na púšti: tak sú chudobní pastvou boháčov.

24. A jako v ohavnosti má pyšný pokoru: tak v ohavnosti má bohatý chudobného.

25. Keď sa potočí bohatý, podoprú ho jeho priatelia: ale keď padne chudobný, vyženú ho i jeho známi.

26. Keď pochybí bohatý, najde mnoho obrancov: keď hovorí pyšne, ospravedľujú ho:

27. Keď oklamáný bol¹⁾ chudobný, ešte ho i hrešia; keď i múdre hovorí, nedajú mu miesta.

28. Keď hovorí bohatý, mlčia všetci, a jeho slovo vyvyšujú až k oblakom.

29. Hovorí chudobný, povedia: Kto je to? a jestliže zavadí, ubijú ho.

30. Dobré je bohatstvo, pri ktorom nieto hriechu v svedomí: a prezlá je chudoba v ústach bezbožného.

31. Srdce mení tvár človeka alebo k dobrému alebo k zlému.

32. Znamenie dobrého srdca a veselú tvár najdeš nesnadno a s námahou.

HLAVA 14.

Dobré svedomie je šťastie. O lakomstve a dobre upotrebenom bohatstve. Oslava múdrosti.

1. Blahoslavený muž, ktorý sa nepocitol slovom svojich úst a ktorého netrápi zármutok nad hriechom.

(Nižšie 19, 17.)

2. Šťastný, kto nepocítil zármutku²⁾ vo svojom srdci, a nespustil sa svojej nádeje.

3. Skúpe mu a lakomému mužovi darobné je bohatstvo, a závistlivému na čo je zlato?

4. Kto shrňa a sebe krivdí, shromažďuje iným, a v jeho statkoch bude si iný rozkošne žiť.

5. Kto je sám sebe zlým,¹⁾ komu inému bude dobrým? A nebude sa radovať zo svojho majetku.

6. Kto sám sebe nepraje, nemá od seba horšieho, a to je odplatou za jeho zlosť;²⁾

7. a hoci i niečo dobrého činí, činí to nevedomky a nevoľky: a na konci vyjavuje svoju zlosť:

8. Oko závistlivcovo je nešťachetné: odvracuje svoju tvár,³⁾ a pohŕda svojou dušou.⁴⁾

9. Oko lakomcovo nenasycuje sa čiastkov neprávosti:⁵⁾ nenasýti sa dokiaľ svoju dušu nevysuší a neztrávi.

10. Oko zlé hľadá len na zlé: a nenasýti sa chlebom,⁶⁾ ale nedostatok trpí, a v zármutku sedí za svojím stolom.⁷⁾

11. Synu, keď máš, čiň si dobre, a obetuj Bohu obety hodné.

12. Pamätaj, že smrť nemešká a že smluva s hrobom ti je na vedomosť daná: lebo zákon tohoto sveta je: smrťou umreš!

13. Pred smrťou čiň dobre svojmu priateľovi, a podľa možnosti vystieraj (ruku) a dávaj chudobnému.

(Tob. 4, 7.)

14. Nezbavuj sa dobrého dňa⁸⁾ a čiastka dobrého daru nech ťa neminie.

15. Či nezanecháš bolesti a práce svojej iným, aby si ich rozdelil losom?

¹⁾ Že si z lakomstva ani najpotrebnejších vecí nežičí.

²⁾ Že sebe všetko odopiera.

³⁾ Od chudobných, ktorí potrebni sú jeho pomoci.

⁴⁾ Lepšie grécky: a neváži si duše (ľudí). Nelen že im nepomôže, ale ich opovržlivo odpraví.

⁵⁾ Majetkom nespravodlivo nadobudnutým.

⁶⁾ Grécky: Oko nešťachetného závistlivo hľadá na chlieb a trpí nedostatok za svojím stolom.

⁷⁾ Mal by s radosťou užívať dary Božie: ale on si nepraje do sýta sa najesť, čím sám seba zarmucuje.

⁸⁾ Nezbavuj sa radosťou sviatočných.

¹⁾ Grécky: Keď sa pomýli chudobný.

²⁾ Nemá príčiny zarmucovať sa nad spáchaným hriechom.

16. Dávaj¹⁾ a ber²⁾ a posväcuj svoju dušu.³⁾

17. Pred svojím skonáním čiň spravdliivosť: lebo v hrobe nenajdeš živnosti.⁴⁾

18. Každé telo zostarie sa ako tráva,⁵⁾ a ako mladisté listie na strome zelenom.
(Izai. 40, 6; Jak. 1, 10; I. Petr. 1, 24)

19. Jedno sa pučí, a druhé prší: tak i pokolenie z mäsa a krvi: jedno skonáva a druhé sa rodí.

20. Kdejaké porušiteľné dielo naposledy zahynie, a kto ho robí, odchádza s ním.
(Gal. 6, 8)

21. Ale každý skutok výborný bude ospravedlnený: a kto ho činí, bude mať z neho česť.

22. Blahoslavený muž, ktorý v múdrosti zotrúva, a ktorý o svojej spravdliivosti rozmýšľa, a v srdci na prozreteľnosť Božiu pamätá,
(Žalm. 1, 2)

23. ktorý rozvažuje jej cesty vo svojom srdci, a jej tajnostiam rozumie, ide za ňou ako vyzvedač a stojí na jej cestách;⁶⁾

24. ktorý hľadá cez jej okná a poslúcha za jej dverami,

25. ktorí bydlí blízko jej domu a pri jej stenách vrazí kôl⁷⁾ a postaví svoj stánoček pri jej boku; a v jeho stánočku odpočívať bude šťastie na veky.

26. Dietky svoje postaví pod jej strechu⁸⁾ a pod jej ratoľestami bude prebývať.

27. Pod jej zastrením chránený bude od horúčosti a v jej sláve dôjde pokoja.

¹⁾ Chudobnému.

²⁾ Prijímaj, čo ti Boh poprial, a slušne užívaj.

³⁾ V užívaní dobrého v poriadku zachovaj svoju dušu.

⁴⁾ Zemské statky, ktoré radosť robia.

⁵⁾ Grécky: ako šata.

⁶⁾ Pevne sa drží jej ciest a neodchyľuje sa od nich.

⁷⁾ K vystaveniu stanu.

⁸⁾ Pod jej ochranu.

HLAVA 15.

Chvála múdrosti. Boh a múdrosť nie sú pôvodcom hriechu.

1. Kto sa bojí Boha, činiť bude dobré: a kto sa drží spravdliivosti, dosiahne ju,

2. a vyjde mu naproti ako matka počestná, a jako panenská nevesta ho prijme.

3. Kfmiť ho bude chlebom života a rozumu, a napojí ho vodou spasiteľnej múdrosti: a bude jeho silou a on neodchyľi sa,
(Ján. 4, 10.)

4. a zdrží ho, a nedôjde hanby: a povýši ho u jeho bližných;

5. a uprostred shromaždení otvorí jeho ústa,¹⁾ a naplní ho duchom múdrosti a rozumu, a šatou slávy ho odeje,

6. a zahrnie ho plesaním a radosťou, a menom večným ho dedične obdarí.

7. Ľudia nerozumní jej nedosiahnu, ale rozumní ľudia vyjdú jej naproti, ľudia nerozumní jej neuvidia: lebo vzdialená je od pýchy a ľsti.

8. Ľudia luhaví nevedia nič o nej: ale pravdomluvných ľudí najdeme u nej, a dobre sa im povedie, až do videnia Boha.

9. Nebýva vzácna chvála v ústach hriešnikových:

10. veď múdrosť pochádza od Boha;²⁾ lebo pri múdrosti Božej stáť bude chvála,³⁾ a v ústach verných rozmnoží sa, a Pán ju dá im.

11. Nehovor: To je od Boha, že je vzdialená odo mňa; lebo čo on nenávidí, nečiniť.⁴⁾

12. Nehovor: On ma zaviedol: lebo nepotrebuje ľudí bezbožných.

13. Pán nenávidí každú ohavnosť blud-

¹⁾ Aby mohol mlúviť verejne ako učiteľ.

²⁾ Grécky: pretože nie mu je od Boha poslaná. Boh nedá hriešnikovi tej pravej múdrosti, ktorá len od neho pochádza, preto chvála Božia v ústach hriešnikov nie je bez pýchy a ľsti.

³⁾ Chvála Boží pochádza z múdrosti.

⁴⁾ Boh ti nedáva múdrosti, milosti dobre činiť. Len ty sám nehreš, dá ti ju; ale keď činiš, čo on nenávidí, akože ti ju môže dať?

du,¹⁾ i tým, ktorí sa ho boja, nebude milá.²⁾

14. Boh stvoril človeka od počiatku, a zanechal ho pri jeho slobodnej vôli.

15. K tomu dal mu svoje prikázania a zákony.³⁾

16. jestli budeš chcieť jeho prikázania zachovávať, a verne na veky to činiť, čo sa jemu ľúbi, zachovajú ťa.

(Mat. 19, 17. Ján. 8, 31, 32.)

17. Predložil ti vodu i oheň.⁴⁾ po čom chceš, vystri svoju ruku.

18. Pred človekom je život i smrť, dobré i zlé; čo sa mu ľúbi, bude mu dané,

(Jer. 21, 8.)

19. lebo veľká je múdrosť Božia, a silná jeho moc, a vidí všetko bez prestania.⁵⁾

20. Oči Pánove hľadajú na tých, ktorí sa ho boja, a on vie o každom skutku ľudskom.

(Žalm. 33, 16; Žid. 4, 13.)

21. Nikomu neprikázal bezbožne konať, a nikomu nedal dovolenie hrešiť;

22. lebo nežiada množstva dietok, neverných a neužitočných.

HLAVA 16.

Rodičia nech sú opatrní vo svojej radosť z detí. Trest bezbožných. Múdrosť v stvorení.

1. Neteš sa z bezbožných synov, hoc ich je i mnoho: a neraduj sa z nich, jestliže nie je bázne Božej pri nich.

2. Nesveruj sa ich životu,⁶⁾ a nespoliehaj sa na ich prácu;

3. lebo lepšie je jedno dieťa, ktoré sa bojí Boha, než tisíc bezbožných;

4. a osožnejšie je zomrieť bez dietok, ako zanechať deti bezbožné.

5. Od jedného múdrego zaľudnatie sa vlasti, ale pokolenie bezbožných zpušne.¹⁾

6. Mnoho takých vecí videlo moje oko, a ešte väčšie slyšalo moje ucho.

7. Proti shromaždeniu hriešnikov zapáľuje sa oheň,²⁾ a proti neveriacemu národu rozpaľuje sa hnev.³⁾

(Nižšie 21, 10.)

8. Neprosili Boha za odpustenie svojich hriechov pravekí obrovia,⁴⁾ ale spoliehali sa na svoje sily, a boli vykorenení,

9. a neodpustil ani tým, u ktorých sa Lót ako cudzinec zdržoval, a v nenávisť ich mal pre ich pyšné reči.

(I. Mojž. 19, 24)

10. Nesľutoval sa nad nimi, ale vyhladil všetek národ, ktorý sa vynášal vo svojich hriechoch.

11. Tak učinil aj s tými šesťstotísicami peších, ktorí sa v trdosti svojho srdca shromaždili, a keďby bol býval len jeden tvrdošíjny, divné by bolo, keby bol zostal bez trestu,

(IV. Mojž. 14, 29; 15, 54.)

12. lebo u neho je milosrdenstvo, ale i hnev. Dá sa uprosiť, ale i hnev svoj vylieva.

13. Jaké je milosrdenstvo jeho, také je i trestanie jeho, každého dľa skutkov jeho súdi.

14. Neutečie s lúpežou hriešnik,⁵⁾ a nebude meškať odplata toho, ktorý sa sľutáva.

15. Každý skutok milosrdenstva pripravi každému miesto podľa jeho zásluh, a podľa rozumnosti jeho života.

(Rim. 2, 6.)

16. Nehovor: Skryjem sa pred Bohom, a z vysosti kto pamätá na mňa?⁶⁾

¹⁾ Každý hriech.

²⁾ Ktorí sa boja Boha, nenávidia ohavnosť hriechu.

³⁾ Zanechal ho pri rozume a slobodnej vôli, aby jestli len chce, jeho prikázania zachovával.

⁴⁾ Občerstvujúca voda je obrazom odplaty ctnosti a žravý oheň obrazom trestu večného. (V. Mojž. 15, 19.)

⁵⁾ Boh pozná skutky každého človeka, teda môže dobré odplatiť a zlé potrestať.

⁶⁾ Nežúfaj, že dožadujú vysokého veku a že ti budú pomocou v starobe.

¹⁾ Koľko detí zomre bez toho, žeby otcovský rod zachovaly? (IV. Kráf. 10, 7.; Sudc. 9, 5.)

²⁾ Abiron IV. Mojž. 16, 1. atď.

³⁾ Mojž. 16, 35.

⁴⁾ Grécky: Nesľutoval sa Boh nad obrami predošlými.

⁵⁾ Neutečie hnevu Božiemu, ani nebude mať trváceho užitku zo svojho hriechu.

⁶⁾ Nehovor: Boh ma nevidí, a kto si tam na vysosti na tak biedneho červíka zemskeho spomne?

17. V tej veľkej hromade ma nepoznajú: lebo čože som ja v tak nesmier-
nom tvorstve?

18. Hľa,¹⁾ nebe, ba nebesá nebies,²⁾
priepasť i zem celá, a to, čo je v nich,
trasie sa pred jeho pohľadom.

19. Spolu vrchy, i kopce, i základy
zeme, keď pozrie na ne Boh, hrôzou sa
zatrású.³⁾

20. A na všetko toto nedbá srdce,
kdežto jemu je známe každé srdce:

21. A kto rozumie jeho cestám, ako
výchru, ktorého oko ľudské neužrie?

22. Lebo najviac jeho skutkov je v
tajnosti. Ale skutky jeho spravdivosti
kto môže vypočítať,⁴⁾ alebo kto ich sne-
sie?⁵⁾ Lebo ďaleko je smluva jeho⁶⁾ od
niektorých, a na konci bude všetko skú-
mané.

23. Kto má málo rozumu, myslí na
daromné veci: a muž nemúdry a blúdiaci
myslí na veci bláznivé.

24. Slyš ma, synu, a uč sa umeniu o-
patrnosti, a slová moje pozoruj svojím
srdcom,

25. dám ti pravé naučenie, a hľadieť
budem vyjaviť ti múdrosť: pozoruj na
moje slová svojím srdcom, a s úprim-
ným duchom poviem, aké vlastnosti u-
ložil Boh od počiatku do svojich diel, a
v pravde oznámim ich múdrosť.

26. Ako usúdil Boh, sú všetky jeho
diela od počiatku,⁷⁾ a od ich stvorenia
rozdelil ich dľa ich čiastok, a najvzne-
šenejšie ich čiastky⁸⁾ podľa ich rodov.⁹⁾

27. Na veky usporiadal ich pôsobe-
nie; nelačnejú ani neustávajú, a nepre-
stávajú pôsobiť.

28. Jedno druhému, hoci najbližšiemu
nezavadzia na veky.¹⁾

29. Nebuď neveriaci jeho slovu.

30. Potom pozrel Boh na zem, a na-
plnil ju dobrými svojimi vecmi.²⁾

31. Všetky živé bytnosti ohlašujú to
na jej povrchu, a do nej sa zasa navra-
cajú.³⁾

HLAVA 17.

Stvorenie človeka a jeho prednosti. Človek
má byť milosrdný a pokorný. Povzbudzuje
k čnosti.

1. Boh stvoril človeka zo zeme, a na
svoj obraz ho učinil. (I. Mojž. 2, 27; 5, 1.)

2. A zasa ho na zem obrátil, a podľa
seba samého vystrojil ho mocou.

3. Určil počet a čas jeho dní, a dal
mu moc nad všetkým, čo je na zemi.

4. Strach pred ním vložil do všetkých
živých tvorov, a učinil ho pánom nad
zvermi i nad vtáctvom.

5. Stvoril z neho pomocnicu, podob-
nú jemu. Dal im rozum⁴⁾ a jazyk i oči i
uši, i srdce k mysleniu: a naplnil ich u-
čením rozumným. (I. Mojž 2, 18.)

6. Dal im aj vedomosť ducha,⁵⁾ a ci-
tom naplnil ich srdce, a ukázal im dobré
i zlé.

7. Položil svoje oko na ich srdcia, aby
im dal vidieť veľkosť jeho diel,⁶⁾

8. aby oslavovali jeho sväté meno, a
zvelebovali jeho divy, a vypravovali
veľkosť jeho skutkov.

9. Pridal im učenie, a dal im za de-
dictvo zákon života.⁷⁾

¹⁾ Hľa, Boh všetko stvoril, preto on hľadá na
všetko.

²⁾ Najvyššie nebesá.

³⁾ Keď na všetko hľadá, len o tebe by nevedel?

⁴⁾ Hriešnik nepomyslí na Božiu spavedlivosť
a jej dôkazy a zjavy.

⁵⁾ Kto bude čakať, kým ho nezastihne?

⁶⁾ S jej sľubami a hrozbami.

⁷⁾ A nepovstaly náhodou, ako to učia pohani
a neverci.

⁸⁾ Slnce, mesiac a hviezdy.

⁹⁾ Lepšie: (aby trvaly) od pokolenia do poko-
lenia.

¹⁾ Grécky: A na veky poslúchajú jeho slovu.

²⁾ Živými bytnosťami, a za ich pána usta-
novil človeka.

³⁾ Grécky: Všetelijakými živočíchami prikryl ju,
do ktorej sa zasa i navracajú.

⁴⁾ Dal im rozum so slobodnou vôľou.

⁵⁾ Obdaril ich schopnosťou povýšiť sa k ve-
ciam nadprirodzeným, duchovným.

⁶⁾ Boh kladie svoje oko na človeka, keď ho
osvecuje alebo keď mu zvláštne svoju prozre-
teľnosť zaciť dáva. Tu tedy: Boh osvietil ich
srdcia, aby videli jeho veľké diela.

⁷⁾ Zákon, dľa ktorého majú svoj časný život
usporiadať, aby večný dosiahli.

10. Smluvu večnú učinil s nimi, a ukázal¹⁾ im svoje právo a spravdливость:

11. A ich oči videly jeho velikú slávu, a ich uši slyšaly jeho velebný hlas, a riekol im: Chránite sa všetkej nepravosti.

12. A prikázal každému o svojom blížnom.

13. Ich cesty sú pred ním vždycky, a nie sú skryté pred jeho očami.

14. Každému národu predstavil vodcu; (Rím. 13, 1.)

15. ale Izrael je zjavne podielom Božím.²⁾

16. A všetky ich skutky sú ako slnce zjavné pred Bohom: a jeho oči bez prestania hľadajú na ich cesty:

17. Smluva nebolo zrušená pre ich nepravosť,³⁾ ale všetky ich skutky sú pred tvárou Božou.⁴⁾

18. Almužna⁵⁾ človeka je pri ňom ako pečat,⁶⁾ a dobrotivosť ľudskú ako zrenicu ochraňuje.

19. Potom však povstane a odplatí im odplatou, každému na jeho hlavu,⁷⁾ a pohrúži ich do vnútornosti zeme.

(Mat. 25, 41)

20. Ale kajúcim dáva cestu k spravdливosti, a posilňuje slabých, aby vytrvali, a ustanovuje im pravdu za podiel.⁸⁾

21. Navráť sa k Pánovi, a opusť svoje hriechy:

22. Modli sa pred tvárou Pána, a umenšuj pohoršenia.

23. Navráť sa k Pánovi, a odvráť sa od svojej nespravdливosti, a veľmi maj v nenávisti ohavnosť:

24. a poznaj spravdливость a súdy Bo-

žie,¹⁾ a stoj vo vytknutom povolaní,²⁾ a v modlitbe k Bohu najvyššiemu.³⁾

25. Id' za podielom svätých vo svete, za tými, ktorí žijú a oslavujú Boha.⁴⁾

(Žalm. 6, 6; Izai. 38, 19.)

26. Nezotrúvavaj v blude bezbožných pred smrťou chválu vzdávaj Bohu. Mrtvý akoby nebol, prestáva chváliť.

27. Chválu vzdávaj, kým si živý, živý a zdravý oslavuj a vyznávaj Boha, a chváľ sa jeho slutovaním.

28. Jak veľké je milosrdenstvo Pánovo, a slutovanie jeho nad tými, ktorí sa obracajú k nemu.

29. Lebo človek nemôže všetko,⁵⁾ syn človeka nie je nesmrteľný, a máva zaľúbenie v márnej zlosti.⁶⁾

30. Čo je jasnejšieho nad slnce? A i to sa zatmieva. Alebo čo je horšieho nad to, čo vymyslelo telo a krv? Aj to bude trestané.⁷⁾

31. Vojsko vysokého neba vidí: ale ľudia všetci sú zem a popol.⁸⁾

HLAVA 18.

O veľkosti božskej, o slabosti ľudskej. Odporúčanie lásky k blížnému. Rozličné životné pravidlá.

1. Ten, ktorý večne žije, stvoril všetky veci naporad.⁹⁾ Boh sám je spravd-

¹⁾ Jeho spravdливé prikázania i nariadenia.

²⁾ V zachovávaní Božích prikázaní.

³⁾ K tomu pros o pomoc Boha.

⁴⁾ Odtrhni sa od ľudí život hriechy vedúcich, a ži dľa príkladu svätých, spravdливých a zbožných ľudí. — Grécky: Kto bude zvelebovať Najvyššieho v hrobe, tak ako tí, ktorí žijú a chválu mu vzdávajú?

⁵⁾ Človek je dľa svojej prirodzenosti krehký a slabý, nie je dokonalý.

⁶⁾ Majúc porušiteľné a smrteľné telo poddaný je rozličným krehkostiam a naklonený je k nepravosti a hriechu.

⁷⁾ Keď ani slnce nezostáva vždycky jasné, ale sa zatmieva, ako môže človek, ktorý je telo a krv, zachovať sa vždycky od hriechu? Ale i zato bude trestaný: ponevác nič ho nenúti hrešiť, ale zo svojej slobodnej vôle pácha zlé.

⁸⁾ Ačkoľvek slnce panuje nad mesiacom a hviezdami, predsa vždycky nesvieti; ako môže človek, prach a popol, nikdy nepochýbiť?

⁹⁾ Bez výnimky.

¹⁾ Do svedomia vložil.

²⁾ Nad Izraelom panuje Boh sám.

³⁾ Nepravosti ľudské nerušia zaslúbenia Božie. (Rím. 3, 3—4.)

⁴⁾ Dľa gréc.: ich nepravosti nie sú skryté pred ním.

⁵⁾ Dobročinnosť.

⁶⁾ Pečatný prsteň býval u východných národov za veľmi drahocennú vec považovaný. Boh nielen vidí každý dobrý skutok, ale ho i vysoko cení.

⁷⁾ Podľa zásluhy: dobrým — blahoslavenstvom, zlým — zatratením.

⁸⁾ Pravde a spravdливosti zodpovednú odplatu.

livý, a zostáva kráľom nepremloteným na veky.

2. Kto stačí vypočítať všetky jeho skutky?

3. Lebo kto vystihne veľké jeho činy?

4. A mieru jeho veľkosti kto vysloví? alebo kto sa odváži vyrozprávať jeho milosrdenstvo?

5. Nemôžeš odobrať, ani pridať, ani vystihnúť veľké skutky Božie.

6. Keď človek dokonáva, vtedy počína: a keď prestane, cíti, že nevládze.

7. Čo je človek? K čomu je súci?¹⁾ Čo môže dobrého alebo zlého vykonať?

8. Počet dní života ľudského, keď je ich mnoho, je sto rokov. Ako kvapka vody morskej sú považované: a jako zrnko piesku tak málo sú jeho roky proti jednému dňu večnosti. (Žalm. 89, 10.)

9. Preto im Boh shovieva a vylieva svoje milosrdenstvo na nich.

10. Vidí, jak opovážlivé a zlé je ich srdce, a vie, jak zlostná je ich prevrátenosť.

11. Preto preukazuje im hojne sľutovania a ukazuje im pravú cestu.

12. Milosrdenstvo človeka vzťahuje sa na jeho bližného: ale milosrdenstvo Božie na všetky tvory.

13. Kto má milosrdenstvo, vyučuje a cvičí²⁾ ako pastier stádo svoje.

14. Kto prijíma naučenie sľutovania, a kto je horlivý v jeho prikázaniach, nad tým sa smilováva.

15. Synu, keď činiš dobré, neponosuj sa,³⁾ a k žiadnemu daru nepridávaj zarmucujúceho slova zlého.

16. Či rosa neochladzuje horúcosť? Tak je i dobré slovo lepšie ako dar.⁴⁾

17. Či, hľa, nie je slovo nad dar? Ale pri spravdom človekovi je to oboje.

¹⁾ Aký úžitok alebo akú škodu môže mať z neho Boh?

²⁾ Grécky: Kárajúc, cvičiac, vyučujúc.

³⁾ Keď dávaš almužnú, nevytrýkaj núdznemu jeho chudobu, chyby, dotieravosť.

⁴⁾ Ako tichá rosa je lepšia a užitočnejšia pre zem než prudký dážď, tak i milé, potešiteľné slovo je vzácnejšie chudobnému ako ošomraný dar.

18. Blázon ostro dohovára, a dar nekázaného človeka umára oči.¹⁾

19. Pred súdom priprav si spravdливость, a prv, než by si hovoril, nauč sa.

20. Prv než onemocnieš, prijímaj lieky,²⁾ a pred súdom spytuj sám seba,³⁾ a najdeš milosť pred tvárou Božou.

(I. Král. 11, 28.)

21. Pred onemocnením poníž sa,⁴⁾ a v čas nemoci ukáž svoje obrátenie.

22. Pre nijaké prekážky neprestávajú vždycky sa modliť,⁵⁾ a neostýchaj sa až do smrti sa ospravedlňovať: lebo odpata Božia trvá na veky.

(Luk. 18, 1; I. Tess. 5, 16.)

23. Pred modlitbou priprav⁶⁾ svoju dušu: a nebuď ako človek, ktorý pokúša Boha.

24. Pamätaj na hnev v deň skonania, a na čas odpaty, keď svoju tvár od teba odvráti.

(Vyššie 7, 18.)

25. Pamätaj na nedostatok v čas hojnosti, a na chudobu i núdzu v deň bohatstva.

(Vyššie 11, 27.)

26. Od rána až do večera mení sa čas, a všetko mení sa rýchle pred očima Božím.

27. Múdry človek pri všetkom sa obáva, a v dňoch hriechov varuje sa lenivosti.⁷⁾

28. Každý rozumný vie oceniť múdrosť, a tomu, kto ju nachádza, dáva chválu.

29. Rozumní v reči múdre i konajú; rozumejú pravde i spravdливosti a valia sa z nich múdre reči a zásady.⁸⁾

¹⁾ Zarmucuje a do plaču privádza.

²⁾ Užívaním liekov predíd nemoci.

³⁾ Prezkúmaj svoj život a smier sa s Bohom, než ťa k sebe povolá.

⁴⁾ Čiň pokánie dokiaľ si zdravý.

⁵⁾ Srdce svoje vždycky s Bohom sjednotené mať. Grécky: Nedaj si prekaziť, aby si vyplnil svoj sľub.

⁶⁾ Pozdvihni svoju myseľ od časných a márných vecí.

⁷⁾ V časoch, keď hriech, nevera a zlé príklady sú na dennom poriadku, rozumný človek chráni sa lenivosti v službe Božej, aby ho príval záhuby sebou nestrhol.

⁸⁾ Dľa gréc.: Kto rozumie múdremu učeniu, ten aj iných k múdrosti povedie, a ako príval vybrané múdre povedania vydáva.

30. Po svojich žiadostiach nechod', a od svojej vôle sa odvracaj.

(Rím. 6, 12, 13; 13, 14.)

31. Jestli budeš dávať svojej duši, čo si žiada, obráti ňa na posmech pred tvojimi nepriateľmi.

32. Neobľubuj si ani vo veľkých, ani v malých schôdkach,¹⁾ lebo sa pri tom vždy hreší.

33. Nebuď nemajetným, zadlžujúc sa na úroky,²⁾ tak že nič nemáš vo vaku: lebo budeš škodcom vlastného svojho života.

HLAVA 19.

Čo zlého zapričinuje víno a chlipnosť. Ako máme jazyk krotiť. O bratskom trestaní. O ľsti a úlisnosti.

1. Robotník opilec nezbohatne: a kto si malých vecí neváží,³⁾ pomaly zahynie.

2. Víno a žena činia odpadlíkmi múdrych a uvádzajú trest na rozumných.

(I. Mojž. 19, 33; III. Kráľ. 11, 1.)

3. a kto sa pripojuje k smilniciam, bude zlosynom;⁴⁾ hnis a červ ho zdedia:⁵⁾ a postavený bude na veľkú výstrahu, a jeho duša odňatá bude z počtu živých.

4. Kto chytro verí, je ľahkého srdca, a bude mať škodu;⁶⁾ a kto hreší proti sebe samému, za horšieho od toho súdený bude.

(Joz. 9, 15; 22, 11.)

5. Kto sa raduje zo zlého,⁷⁾ potupy dôjde. Kto nenávidí napomenutie, ukracuje si život.⁸⁾ Kto nenávidí jazyčnosť, hasí zlosť.⁹⁾

6. Kto hreší proti sebe samému, obaňuje: a kto má radosť v zlosti, príjde o česť.

7. Neopakuj zlého a príkreho slova,¹⁾ a neutrpiš škody.

8. Ani priateľovi, ani nepriateľovi nevyprávaj, čo máš na mysli;²⁾ a jestli je to hriech, neodhaľuj ho:

9. lebo vypočuje ňa, ale bude sa ňa chrániť, a bude sa robiť, že zastáva tvoj hriech, ale bude ňa nenávidieť, a tak bude vždy proti tebe.

10. Slyšal si slovo proti svojmu bližnému? Nech to s tebou umrie; ver, že sa od toho nerozpučíš.

11. Pre jedno slovo trápi sa blázon, ako pri pôrode rodička.³⁾

12. Ako strela vrazená do mäsa v stehne, tak je slovo v srdci bláznovom.

13. Dohováraj priateľovi, azda ničoho nevie,⁴⁾ a povie: Neurobil som, a jestliže urobil, aby viac nerobil.

(III. Mojž. 19, 17.)

14. Dohováraj bližnému, azda nič nepovedal: a keď povedal, aby to azda neopakoval.

15. Dohováraj priateľovi: lebo človek sa často pomýli;

16. a never každému slovu; niekto sa prehreší jazykom, ale nie úmyselne.

17. Lebo kto by sa nebol previnil svojím jazykom? Dohováraj bližnému prv, než sa mu pohroziš.

(Jak. 3, 8.)

18. A daj miesto bázni Najvyššieho:⁵⁾ lebo všetká múdrosť pozostáva v bázni Božej, a v tej je báť sa Boha, a vo všeľikej múdrosti je plnenie zákona.⁶⁾

19. Ale vyznať sa v neprávosti nie je

¹⁾ V spoločnostiach k hodovaniu.

²⁾ Chcúc sa v hostení iným rovnať. Grécky: Neschudobní strojením hostín za to, čo si vypožičiaš...

³⁾ Kto nedbá na malé výdavky, príjde o všetko.

⁴⁾ Náhylným ku všetkému zlému, pretože odhodil od seba stud a hanbu.

⁵⁾ Prichádza i taká nemoc na nich.

⁶⁾ Utrpí škodu v múdrosti, na cti, na majetku.

⁷⁾ Kto sa raduje z hriechov nečistoty a tým sa chvasta.

⁸⁾ Nedopraje sa mu času k polepšeniu; Boh pošle na neho včasnú smrť.

⁹⁾ Keď nepočúvaš pomlúvača, prestane pomlúvať.

¹⁾ Čo si o iných počul, čo by im bolo na škodu.

²⁾ Nevyprávaj, čo si počul o iných, aby si ich pohanil.

³⁾ Nestrpí ani slova, ktoré počul, aby ho ďalej nepovedal.

⁴⁾ Prehovor s priateľom o tom, čo si zlého o ňom počul, aby vedel, čo sa o ňom hovorí.

⁵⁾ Bázeň Božia dľa zákona žiada, aby si bez základu nesúdil a netrestal.

⁶⁾ Pravá múdrosť učí báť sa Boha a plniť jeho prikázania vždycky a vo všetkom.

múdrosťou ani hriešne úmysly nie sú opatrnosťou.

20. Býva nešľachetnosť, ale je ohavná: a býva blázon, ktorému sa nedostáva múdrosti.

21. Lepší je človek, ktorému sa nedostáva múdrosti, a má slabý rozum, ale bojí sa Boha, než ktorý má hojnosť rozumu, a prestupuje zákon Najvyššieho.

22. Býva istotná dômyselnosť, ale i tá nespravedlivá.¹⁾

23. Nieкто povedá slovo istotné,²⁾ a hovorí pravdu; iný sa šibalsky ponízuje, ale vnútri je plný klamu.

24. Nieкто sa príliš ponízuje v preveľkej pokore; iný skloňuje svoju tvár a robí sa, akoby nevidel toho, o čom sa nemá vedieť:³⁾

25. a keby pre nedostatok sily nemohol hrešiť, jaknáhle najde príležitosť zle činiť, učíni.

26. Po tvári poznáva sa muž, a z pohľadu na tvár poznáva sa rozumný.⁴⁾

27. Odev na tele, smiech zubov a chôdza človeka prezradzuje, čo je v ňom.

28. Darobné je karhanie od haniaceho v hneve:⁵⁾ a je súd, ktorý nebýva uznávaný za dobrý; i je mlčanlivý, a ten je opatrný.

HLAVA 20.

Múdrosť v trestaní a mlčaní. O neopatrnom jazyku. O prílišnom stude. O lži a mudrosti.

1. O koľko lepšie je dohovárať, ako tajne sa hnevať, a tomu, kto svoje viny uznáva, v odprosení neprekážať.

2. Ako žiadostivosť vyrezaného je zbaviť pannu panenstva,⁶⁾

¹⁾ Dômyselnosť zemská, zvieracia, ba diabolská, o ktorej hovorí sv. Jakub 3, 15.

²⁾ Hovorí úprimne s mužnou neohrozenosťou, a v tom je pravda, iný zase hovorí hladko a podvodne, ale v tom je leš.

³⁾ Ako by nezbadal chyby a tajnej slabosti.

⁴⁾ Tvár je tichý tlumočník srdca, hovorí sv. Ambroz.

⁵⁾ Nie je vždy dobre haníť; múdry vie, kedy má pohaniť a kedy mlčať.

⁶⁾ Čoho nikdy nedosiahne.

3. taký je ten, kto násilím činí súd nespravedlivý.¹⁾

4. Jak dobre je, keď pokarhaný súc, ukážeš pokánie, lebo tak utečieš dobrovoľnému hriechu.²⁾

5. Nieкто je mlčanlivý a za múdreho držaný býva: a nieкто je nenávidený, ktorý je doskočný k mluveniu.

6. Nieкто mlčí, lebo nemá rozumu k hovorení: a iný mlčí, lebo zná príhodný čas.

7. Múdry človek mlčí do svojho príhodného času: ale doskočný a neopatrný nezachováva čas.

8. Kto mnoho hovorí, urazí svoju dušu:³⁾ a kto si osobuje moc nespravedlive, bude nenávidený.

9. Muž nemravný prospieva v zlom, ale jeho zisk mu je ku škode.

10. Je dar, ktorý býva bez užitku:⁴⁾ a je dar, za ktorý sa dvojnásobne odmeňuje.⁵⁾

11. Nieкто býva ponížený pre svoju slávu:⁶⁾ a nieкто z nízosti pozdvihuje hlavu.

12. Nieкто kupuje mnoho vecí za malú cenu, a platí to potom sedemnásobne.⁷⁾

13. Múdry sa rečou činí obľúbeným; ale priazeň nemúdrych ztráca sa bez užitku.

14. Dar nemúdreho nebude ti užitočný, lebo jeho oči hladia vziať za jeden sedem.

15. Málo dá a mnoho haní: a keď otvorí svoje ústa, vydáva oheň.⁸⁾

¹⁾ Len náruživosť má ho k tomu.

²⁾ Kajúčne srdce chráni pred zatvrdlosťou.

³⁾ Hrešieva nerozvažujúc svoje reči.

⁴⁾ Pre čas i večnosť.

⁵⁾ Almužna, daná dobrým srdcom, bude odmenená tu i vo večnosti.

⁶⁾ Preto že sa alebo sám vypínal, alebo mu iní závideli.

⁷⁾ Čo spočiatku zdá sa byť šťastím, býva neskôr na nešťastie.

⁸⁾ Horlive rozhlasuje svoje dobrodenia a hnevlive žiada svoju odmenu. Grécky: Otvára ústa svoje jako vyvolávač, t. j. vykrikuje svoje dobrodenia.

16. Dnes požičia niekto a zajtra žiada nazpäť: taký človek je nenávidenia hodný.

17. Blázon nebude mať priateľa, a nedostane vďaky za svoje dobrodenia.¹⁾

18. Lebo ktorí jedia jeho chlieb, sú ošemetné jazyky. Koľkokrát a koľko z nich sa mu posmieva.

19. Lebo i to, čo mal zachovať, rozdelil bez rozumu: i to, čo nemal zachovať.²⁾

20. Pád lživého jazyka je jako (pád) toho, ktorý na podlahe padá:³⁾ tak rýchle príde pád na zlých.

21. Nemilý človek je jako nechutná rozprávka, ktorá v ústach nevycvičených ustavične býva.

22. Príslovie z úst blázna zavrhnuté býva: lebo ho nepovie v pravom čase.

23. Niekomu nedopúšťa hrešiť núdza,⁴⁾ a pokojný život ho popúdzda.⁵⁾

24. Niekto ztratí svoj život pre hanbu,⁶⁾ a ztratí ho pre nemúdrú osobu, a pre prijímanie osoby rúti sa do záhuby.

25. Niekto pre hanbu sľubuje priateľovi,⁷⁾ a získa si ho za nepriateľa bez príčiny.⁸⁾

26. Ohyzda špatná je na človekovi lož, a v ústach nežkázneného ustavične býva.

27. Lepší je zlodej než ustavičný lhár: ale obidvaja zdedia záhubu.

28. Mravy lživých ľudí sú bez cti: a ich hanba pri nich bez prestania trvá.

29. Múdry pre svoje reči príjde k po-

výšeníu, a opatrný človek znamenitým ľudom ľubiť sa bude.

30. Kto obrába svoju zem, dvíha stohy obilia: a kto činí spravodlivosť, bude povýšený: a kto sa ľúbi povýšeným, újde neprávosti.¹⁾

31. Pocty a dary zaslepujú oči sudcov, a zdržujú ich, ako nemých, aby netrestali.

(II. Mojž. 23, 8; V. Mojž. 16, 19.)

32. Skrytá múdrosť a zakopaný poklad: aký užitek je z obidvoch?

(Nížšie 41, 17.)

33. Lepší je človek, ktorý tají svoju nemúdrosť, než ten, ktorý skrýva svoju múdrosť.²⁾

HLAVA 21.

Výstraha pred hriechom. Povahy ľudí múdrych a nemúdrych.

1. Synu! Zhrešil si? Nehreš viac: ale pros i za predošlé, aby ti boli odpustené.

2. Utekaj pred hriechom ako pred hadom: lebo keď sa mu priblížiš, uštipne ňu.

3. Zuby levove sú jeho zuby, zabíjajú dušu ľudskú.

4. Ako meč na obe strany ostrý je každá nepravosť; jej rany sú nezahojiteľné.

5. Násilie a krivda ničia majetky a dom, ktorý je veľmi bohatý, prichádza na nivoč pre pýchu: majetok pyšného zpusťne.

6. Prosba z úst chudobného až k jeho³⁾ ušiam prenikne; a chytro prejde jeho súd.

7. Kto nenávidí kázeň, ten chodí po ceste hriešnika: ale kto sa bojí Boha, ten ide do seba.

8. Poznaný býva zďaleka mocný z jazyka smelého: ale rozumný vie, že by mohol byť svedený od neho.

9. Kto si stavia dom za cudzie pe-

¹⁾ Pre ktorú by priazeň ztratiť mohol.

²⁾ Keď je z lásky alebo zo spravodlivosti povinný, iným byť ňou na osoh.

³⁾ K ušiam Božím.

¹⁾ Grécky: Blázon hovorí: Nemám priateľa a za moje dobrodenia mi neďakujú. Ktorí jedia môj chlieb, sú ošemetné jazyky. — I to najmenšie, čo vofakomu dal, považuje za náramné dobrodenie, a žiada veľkú odmenu.

²⁾ Bez rozumu upotrebuje čo má, a čo iným udeľuje, dáva bez ohľadu na to, ako to udeľuje.

³⁾ Pád jazyka je nenadály a ťažký ako padnutie na podlahe kamennej, aká na východe bývala.

⁴⁾ Hrešil by, ale nemôže.

⁵⁾ Mrzí ho, že nehreší, a zlá jeho žiadosť tým väčšmi ho trápi, že ju vyplniť nemôže.

⁶⁾ Z nepravého studu, keď neopováži sa o to, čo mu je potrebné, prosíť, alebo čo hriešneho od neho žiadať, odoprieť.

⁷⁾ Čo nemôže dať alebo vykonať.

⁸⁾ Bez čoho mohol byť, keby z opatrnosti nebol sľuboval.

niaze,¹⁾ je ako ten, kto zbiera svoje kamene v zime,²⁾

10. Hromada kúdele je shromaždenie hriešnych, a ich koniec plameň ohňa.

11. Cesta hriešnikov je vydláždená kameňom,³⁾ ale jej koniec je peklo, temnosť a muky.⁴⁾

12. Kto zachováva spravodlivosť, pochopí jej smysel.⁵⁾

13. Dokonála bázeň Božia je múdrosť a rozumnosť.

14. Kto je v dobrom nezkúsený, neprijíma naučenia.

15. Ale je múdrosť, ktorá je plná zlého; a kde je roztrpčenie,⁶⁾ tam niet rozumu.

16. Múdrosť múdreho ako povodeň sa rozlieva, a jeho rada trvá ako živý prameň.

17. Srdce pošetilého je ako rozbitá nádoba, nesdrží v sebe nijakej múdrosti.

18. Keď rozumný počuje múdre slovo, pochváli ho, a prijme ho: keď ho slyší nerozumný, nepozdá sa mu, a zahodí ho za svoj chrbát.

19. Rozprávka blázna je ako bremä na ceste: ale na rtoch rozumného najdeš milotu.

20. Ústa opatrného hľadané bývajú v shromaždení, a jeho slová rozvažovať budú vo svojich srdciach.

21. Ako rozváľaný dom, taká je múdrosť bláznovi: a rozum nemúdreho sú nesrozumiteľné slová.⁷⁾

22. Ako putá na nohách je bláznovi učenie, a jako ručné okovy na pravej ruke.⁸⁾

23. Blázon v smiechu povyšuje svoj hlas: ale múdry muž sotva sa zticha zasmieje.

24. Ako zlatá ozdoba je múdremu naučenie, a ako obrúčka na pravom ramene.

25. Noha bláznova ide do domu blížneho snadno:¹⁾ a zkušný človek ostýcha sa osoby mocného.

26. Nerozumný oknom pozerá do domu: ale učený človek vonku postojí.

27. Bláznovstvo je človeku poslúchať za dvermi: múdry obťažil by sa hanbou.

28. Rty nemúdrych bláznivé veci rozprávajú: ale slová múdrych na vážke vážené bývajú.

29. Blázni majú svoje srdce v ústach: ale múdri majú svoje ústa v srdci.²⁾

30. Keď bezbožný zllorečí diablovej, zllorečí sebe samému.³⁾

31. Klebetník przní sám seba a každý ho nenávidí: i kto s ním býva, nenávidený bude: mlčanlivý a rozumný bude ctený.

HLAVA 22.

O lenivcovi. O defoch. O bláznovi. Niektoré veci, ktoré rušia priateľstvo.

1. Lenivec je ako zablateným kameňom hádzaný,⁴⁾ a všetci hovoria o jeho potupe.⁵⁾

2. Lenivec je ako volským lajnom obhádzaný: a každý, kto sa ho dotkne, utrie si ruky.⁶⁾

¹⁾ Všade sa vtiera.

²⁾ Blázon nikdy nerozmyslí, čo má hovoriť, ale hovorí bez smyslu. Múdry uváži každé slovo, a len to povie, čo sa srovnáva s jeho citom a presvedčením. Preto čo má na jazyku, to má aj v srdci.

³⁾ Keď bezbožný svoj hriech diablovej pričíta, sám na seba žaluje, lebo keby bol chcel a nebol by prívolil, diabol nebol by ho mohol sviest k hriechu.

⁴⁾ Grécky: Umazanému kameňu prirovnáva sa lenivec.

⁵⁾ Opovrhnutý od všetkých.

⁶⁾ Je jako vec znečistená. Každý sa odhadzuje od neho, lebo jeho lenivosť činí ho nesúcim k ničomu.

¹⁾ Za peniaze nespravodlivo nadobudnuté.

²⁾ Budova v zime stavaná nemá pevnoty. — Grécky: Ako ten, ktorý zbiera kameň na hrob svoj — lebo na takom majetku obyčajne ľpí všetlík krivda a s ňou klatba Božia.

³⁾ Je pohodlná, široká.

⁴⁾ Grécky: priepasť pekelná.

⁵⁾ Kto zachováva zákon, ten čím ďalej tým lepšie pochopí jeho ducha a účinky.

⁶⁾ Zlosť, nešlachetnosť hriechu.

⁷⁾ Bláznove myšlienky i slová sú neporiadne, bez lađu a skladu, ako hromada srúcanín.

⁸⁾ Prekáža mu ísť po svojích zlých žiadostiach a robiť, čo sa mu ľúbí.

3. Hanba otcova je syn nezvedený: a (taká) dcéra bude mu na škodu.¹⁾

4. Rozumná dcéra je dedictvo svojmu mužovi: ale ktorá zahanbuje, na potupu býva otcovi.

5. Smelá²⁾ činí hanbu otcovi i mužovi, a od bezbožných nič nebude lepšia: ale u oboch bude v nevážnosti.

6. Ako hudba v smútku je reč v čase neprihodnom: trestanie a poučenie je v každom čase múdrosťou.

7. Kto učí blázna, ako kto slepuje črepy.

8. Kto rozpráva tomu, kto neposlúcha, je ako kto budí spiaceho z ťažkého sna.³⁾

9. Kto vypravuje bláznovi múdrosť, hovorí so spiacim; a na konci rozprávky povie: Kto je to?⁴⁾

10. Oplakávaj mŕtvého, lebo zhaslo jeho svetlo: a plač nad bláznom, lebo ztratil rozum. (Nižšie 38, 16.)

11. Menej plač nad mŕtvým, lebo odišiel na pokoj;

12. ale o mnoho horší je život zlého od smrti blázna.

13. Smútok za mŕtvým trvá sedem dní: ale za bláznom a bezbožným po všetky dni jeho života.

14. S bláznom nehovor mnoho, a s nerozumným nechod.

15. Chráň sa ho, aby si nemal oštary, a nepoškvrnil si sa jeho hriechom.

16. Vyhni mu, a budeš mať pokoj (od neho), a nemusíš sa mrzeť nad jeho bláznovstvom.

17. Čo je ťažšieho od olova? A jaké iné meno mu patrí, ako blázon?⁵⁾

18. Ľahšie je niesť piesok, a soľ, a kus železa, ako človeka nerozumného, bláznivého a bezbožného. (Prísl. 27, 3.)

19. V základe stavania posväzované

trámy sa nerozídu:¹⁾ tak i srdce stojí pevne na rade rozumnej.²⁾

20. Smýšľanie rozumného nikdy strachom porušené nebude.

21. Ako koly na vysokom mieste, a bez malty vystavený múr proti vetru neobstoja,

22. tak ani bojazlivé srdce s nerozumným smýšľaním neobstojí, keď ho napadne strach.

23. Ako srdce blázna, nestále v myšlienkach, v nijakom čase sa nebojí, tak i kto v príkazoch Božích vždycky zotráva.³⁾

24. Kto pichá do oka, vyvádza slzy: a kto pichá do srdca, budí citlivosť.

25. Kto hádže kameňom na vtákov, rozháňa ich: tak i kto pomlúva priateľa, ruší priateľstvo.

26. Keď by si aj meč bol vytiahol na priateľa, nezúfaj: to dá sa ešte napraviť.

27. Keby si na priateľa otvoril ústa zarmucujúce, neboj sa: ešte je možné smierenie, jestliže len nebolo hanenia, vytýkania,⁴⁾ pýchy, odhaľovania tajností a potulného ubližovania pre všetky tieto veci ujde priateľ.

28. Zachovaj vernosť k priateľovi v jeho chudobe, aby si sa i v jeho šťastí veselil.

29. V čas jeho súženia zostaň mu verným, aby si mal podiel v jeho dedictve.

30. Pred ohňom vychádza para a dym z komína: tak i pred prelievaním krvi zlorečenie, hanenie a hrozenie.

31. Priateľa pozdravovať nebudem sa hanbiť, a pred ním sa neskrýjem: a keď sa mi čo zlého od neho prihodí, snesiem to.

32. Každý, kto to uslyší, bude sa ho chrániť.⁵⁾

¹⁾ Lebo svojou márnosťou vo šperku a šatstve ztenčuje jeho majetok.

²⁾ Žena nestýdatá, bezočivá.

³⁾ Darmo sa namáha, lebo ten zasa zaspí.

⁴⁾ Grécky: Čo je?

⁵⁾ Ťažko je sniesť blázna, a najobťažnejšia vec zasluhuje meno olova.

¹⁾ Grécky: zemetrasením.

²⁾ Tak obstojať aj srdce v pokušeníach, nebezpečenstvách a protivenstvách.

³⁾ Ako blázon bez pevných zásad bojí sa len ľudí a Boha nie; tak zbožný bojí sa len Boha.

⁴⁾ Udelených dobrodení.

⁵⁾ A takto, čo mne urobil, bude jemu na škodu.

33. Ó, by niekto postavil stráž k ústam mojim, a na rty moje (pritisol) pečať pevnú, aby som skrze ne nepadol a jazyk môj aby ma na zkasu neprivedol!
(Žalm. 140, 3.)

HLAVA 23.

Modlitba za zdržanlivosť. Výstraha pred prísa-
hahou, a chlornosťou.

1. Pane, otče a panovníku môjho života, neopušťaj ma v ich¹⁾ rade: a nedaj mi padnúť skrze ne.

2. Kto zdvihne bič na moje myšlienky, a vloží do môjho srdca náuku múdrosti, aby mi pri ich²⁾ nevedomosti nebolo odpustené, a ich previnenia aby sa nezjavily;³⁾

3. žeby sa moje poblúdenia nerozmáhali, a moje previnenia nemnožily, a moje hriechy nerozhojnily, a aby som nepadol pred tvárou mojich protivníkov, a neradoval sa zo mňa môj nepriateľ.

4. O Pane, Otče a Bože života môjho, neopúšťaj ma v ich rade!

5. Nedaj sa pyšne povyšovať svojim očiam, a všetky zlé žiadosti odvráť odo mňa.

6. Odním odo mňa žiadosť brucha, a smilné žiadostivosti nech ma neopanujú, a myslí nestydatej a nezdržanlivej nevydávaj ma.

7. Slyšte, dietky, naučenia mojich úst: a kto ich zachová, nezahynie svojimi rtami, a nebude svedený zlými skutkami.⁴⁾

8. Vo svojej márnosti pristihnutý býva hriešnik, a pyšný a utrhač k úrazu príjde v nej.

9. Prísahať nech nenavýkajú sa tvoje ústa, lebo mnoho úpadov je v tom.

(II. Mojž. 20, 7; Mat. 5, 33.)

10. Mena Božieho nemávaj ustavične vo svojich ústach, a mien svätých nemiešaj do svojich rečí; lebo neostaneš v tom bez viny.

11. Lebo ako služobníkovi, ktorého ustavične bijú, neubýva sinôk: tak nemôže byť človek, ktorý prisahá a Boha menuje, zcela čistý od hriechu.

12. Muž, ktorý mnoho prisahá, plný je neprávosti, a neodíjde od jeho domu pokuta.

13. Keď nevyplní svoju príslahu, jeho hriech bude na ňom: a keby si toho nevšimol, hreší dvojnásobne.¹⁾

14. a keď prisahal falošne, nebude ospravedlnený: lebo jeho dom bude naplnený odplatou.²⁾

15. Je ešte aj iná reč, ktorá vedie k smrti,³⁾ bodaj by jej nebolo v dedičtve Jakubovom!

16. Lebo od pobožných to všetko bude vzdialené, a nebudú sa váľať vo svojich hriechoch.

17. Nezbedne hovoriť nech nenavýkajú tvoje ústa: lebo v tom je výjav hriechu.

18. Pamätaj na svojho otca a svoju matku, keď medzi znamenitými ľuďmi stojíš,⁴⁾

19. aby azda nezabudol Boh na teba pred nimi, a aby si zvyklosťou svojou omámený súc, netrpel pohanenia, žeby si rád bol, keby si sa nebol narodil, a že by si preklíňal deň svojho narodenia.

20. Človek, ktorý navykol potupne hovoriť, celý svoj život ničomu sa nenaučí. (II. Kráľ. 16, 7.)

21. Dva druhy ľudí páchajú hriech na hriech a tretí priťahuje (na seba) hnev a záhubu.⁵⁾

22. Duša, rozpálená ako horiaci o-

¹⁾ Lahostajnosťou a nevernosťou.

²⁾ Všetelijakou biedou.

³⁾ Bohorúhanie a svádzanie k modlárstvu. (III. Mojž. 24, 16.; V. Mojž. 13, 1.)

⁴⁾ Zvlášťne vtedy, lebo hana, ktorej by sa tebe dostalo, padala by na rodičov.

⁵⁾ Tri druhy hriechu proti čistote budú zvlášťne trestané.

¹⁾ Úst a rtov.

²⁾ Pri tom, čo srdce a myseľ z nedostatku rozvažovania činí.

³⁾ Ponevác trest zastaví náklonnosť k zlému vo vykonávaní zlého.

⁴⁾ Krivou prísaťou, utrhaním, kliatbou.

heň, ktorý nezhasne, kým niečo nepohltne,¹⁾

23. a smilný človek v žiadostiach svojho tela nezastane, kým oheň nerozpáli.²⁾

24. Človekovi smilníkovi je každý chlieb sladký,³⁾ a neustane hrešiť až do konca.

25. Každý človek, ktorý sa odchyľuje od svojej manželskej postele⁴⁾ a necíti dušu svoju a rieka: kto ma vidí?
(Izai. 29, 15.)

26. Tma ma obkľučuje a steny ma skrývajú a nik ma nevidí. Koho sa mám okúňať? Najvyšší nebude spomínať mojich hriechov.

27. A nepomyslí, že jeho oko všetko vidí, a že vyháňa od seba bázeň Božiu taký strach pred ľuďmi, ktorý sa bojí, aby ho ľudia nevideli.

28. A nevie, že oči Pánove sú o mnoho jasnejšie než slnce, a že prezerajú všetky cesty ľudské, a prenikajú i najhlbšie priepasti a najskrytejšie kúty srdíc ľudských.

29. Lebo Pánu Bohu známe boli všetky veci, prv než ich stvoril; tak i po dokonaní hľadá na všetky veci.

30. Taký⁵⁾ na uliciach mesta⁶⁾ bude trestaný, a ako žrebec honený, a kde sa toho nenazdal, postihnutý.

31. A bude na hanbu všetkým preto, že nevedel, čo je to báť sa Pána.

32. Tak (pochodí) i každá žena, ktorá opustí svojho muža a z cudzieho manželstva nechá dediča:

33. lebo po prvé: príkazu Najvyš-

šieho nebola verná; po druhé proti svojmu manželovi sa previnila; po tretie cudzoložstvom sa poškvrnila a od iného muža dieťa porodila.

34. Tá do obecného shromaždenia¹⁾ bude privedená, a o jej deťoch bude vyšetrovanie.²⁾

35. Jej deti nepustia koreňov, a jej ratolesti nedonesú ovocia:³⁾

36. zanechá pamiatku, ktorú budú preklímať, a jej hanba nebude vyhladená.

37. A tak poznajú potomci, že niet lepšieho nad bázeň Božiu: a niet sladšieho nad bedlivé zachovávanie prikázaní Pánových.

38. Veľká je sláva nasledovať Pána: lebo za to dlhý život dostaneme od neho.

HLAVA 24.

Chvála múdrosti.

1. Múdrost chváli sama seba, a dochádza úcty v Bohu, a medzi svojím ľudom sa honosí,

2. a v shromaždení Najvyššieho ústa svoje otvára, a pred tvárou jeho mocností sa chváli,

3. a bude medzi svojím ľudom vyvýšená, a v shromaždení svätých obdivovaná,

4. a v zástupe vyvolených obdrží chválu, a medzi požehnanými bude požehnaná a povie:⁴⁾

5. Ja som z úst Najvyššieho vyšla, prvorodená pred všetkým stvorením:

6. ja som učinila, že vyšlo na nebe-

¹⁾ Prvý druh ľudí chlipných, t. j. tí ktorí roznieť hriešnou svojou bujnou neuspokojujú sa, kým svoju zlú žiadosť nevyplnia; v skutkoch smilných majú radosť, až seba samých ako požiar strávia a zhubia na tele i na duši.

²⁾ Druhý druh ľudí smilných; to sú tí, ktorí so svojím telom nečistotu páchajú, a neprestávajú, kým svoje zdravie a život nezakazia a potom do ohňa večného neupadnú.

³⁾ Je každá príležitosť vítaná.

⁴⁾ Tretí druh smilníkov: cudzoložec.

⁵⁾ Cudzoložník.

⁶⁾ Verejne a na svetle, ačkoľvek skryte a vo tme hrešil.

¹⁾ Aby bola verejne odsúdená a ukameňovaná.

²⁾ Aby sa rozoznaly zákonité od nezákonných. Grécky: i na jej deti trestanie dôjde.

³⁾ Nebudú dlho žiť, a nezanechajú mnoho potomkov.

⁴⁾ Tu uvádza sa Múdrost ako mluviaca osoba, ako v Prisl. 8, 4—36. Pod múdrosťou rozumej tu i múdrosť večnú, nestvorenú, v Bohu prirodzenú ako v žriedle sa nachádzajúcu, a od neho ako po prameňoch vychádzajúcu; i oddelenú ľudom alebo prirodzeným spôsobom, rozumnou totižto ich povahou, alebo nadprirodzeným, zvláštnou milosťou, ako sa stalo vyvolenému ľudu.

siach svetlo nepominuteľné,¹⁾ a jako hmľa pokryla som celú zem:²⁾

7. ja som na vysostiach prebývala, a môj trón na stĺpe oblakovom.

8. Okruh nebeský sama som obišla, a hĺbokosť priepasti som prenikla, po vlnách morských chodila som,

9. a na všetkej zemi stála som: a všetkými ľuďmi,

10. a všetkými národami som vládla:

11. a srdcia všetkých vyvýšených i ponížených mocne som podmanila:³⁾ a u všetkých týchto hľadala som odpočinok; a v dedictve Pánovom budem prebývať.

12. Vtedy Stvoriteľ všetkých vecí prikázal mi a riekol: a kto ma stvoril, dal mi odpočinúť v mojom stánku;

13. a riekol mi: V Jakubovi prebývaj a v Izraelovi maj dedictvo, a medzi mojimi vyvolenými pusť korene.

14. Od počiatku a pred vekmi stvorená som, a až do budúceho veku byť neprestanem, a vo svätom príbytku som pred ním posluhovala. (Prísľ. 8, 22.)

15. A tak som utvrdená na Sione, a rovnako spočinula som v meste posvätnom, a v Jeruzaleme je moja moc.

16. A pustila som korene a u ľudu cteného v údeli môjho Boha, ktoré je jeho⁴⁾ dedictvo, a v obci plnej svätých moje prebývanie.

17. Ako ceder vyvýšená som na Libanone,⁵⁾ a ako cyprus na vrchu sionskom:

18. vysoká som ako palma v Kadesi, a ako štep ružový v Jerichu:

19. ako spanilá oliva v poli, a ako

javor pri vode vyvýšená som po uliciach;

20. ako škorica,¹⁾ a voňavý balsam vydávam zo seba vôňu: ako vyberaná myrrha vydávam vôňu lúbeznú,

21. a jako storaks, a galban, a onyks, a gutta, a jako liban nenafatý²⁾ napúšťam vôňou môj príbytok, a ako balsam nemiešaný vôňa moja.

22. Ako terebint rozkladám svoje ratolesti, a ratolesti moje sú slávne a milostné.

23. Jako vinič obrodila som sa voňavým a lúbezným ovocím, a moje kvety staly sa ovocím slavným a poctivým.

24. Ja som matka krásneho milovania a bázne a poznania a svätej nádeje.

25. U mňa je všetka milosť cesty a pravdy, u mňa je všetka nádej života a ctnosti.³⁾

26. Podťte ku mne všetci, ktorí ste mňa žiadostiví, a nasýťte sa mojím ovocím:

27. veď duch môj je sladší nad med, a dedictvo moje nad medový plášť.

18. Pamiatka moja potrvá do vekových pokolení.

29. Ktorí mňa jedia, budú i potom lačnieť: a ktorí mňa pijú, budú i potom žízniť⁴⁾. (Ján. 6, 35.)

30. Kto mňa poslúcha, nebude zahabnený;⁵⁾ a kto svoje skutky koná vo mne, ten nezahreší.

31. Kto mňa vysvetľuje,⁶⁾ bude mať život večný.

32. Toto všetko je kniha života, a

¹⁾ Dľa múdreho usporiadania Božieho svieti svetlo vždy.

²⁾ Pustá zem dostala sriadenie a ozdobenie.

³⁾ Nikto nemôže vyhnúť jej vláde a panstvu; ona povyšuje i ponizuje.

⁴⁾ Ľudu.

⁵⁾ Vo veršoch 17—19 opisuje sa krásna, lúbeznosť a užitočnosť múdrosti; ona sa pripodobňuje vznešenému nad všetko stromovie cedru a cyprusu, štíhlejši palme s lúbezným ovocím, voňavému ružovému štepu, plodnej olive, tónistému javoru, ktorý zhusta na východe v mestách po uliciach sadievali.

¹⁾ Vo veršoch 20—23. múdrosť pripodobňuje sa krovinám, ktoré sa vôňou a príjemnou smolou významávajú.

²⁾ Voňavá pryskierica z libanotu — kadidlového stromu — bez natínania sa prýštiaca je najskvostnejšia.

³⁾ Skrže mňa dosiahneš všetku milosť, v dobrom živote a v poznaní múdrosti záležajúcu, všetko, čo je k blaženému životu a ctnosti potrebné.

⁴⁾ Kto raz okúsil múdrosť, nabažiť sa jej nemôže, vždy viac sladkosti a užitočnosti v nej nachádza.

⁵⁾ Lebo kto poslúcha, nasleduje múdrosť, vždy dobre a prave koná.

⁶⁾ Iných pravej múdrosti učí.

smluva Najvyššieho, a poznanie pravdy.¹⁾

33. Ako zákon dal to Mojžiš v prikázaniach spravdivých, a ako dedičstvo domu Jakubovmu, a ako zaslúbenia Izraelovi.

34. Ustanovil Dávidovi, svojmu služobníkovi, vzbudiť z neho kráľa najmocnejšieho,²⁾ ktorý má sedieť na tróne slávnom na veky.

35. Ktorý³⁾ naplňuje múdrosťou ako Fison,⁴⁾ a ako Tigris v čas nových úrod;⁵⁾ (Mojž. 2, 16.)

36. Ktorý naplňuje rozumnosťou ako Eufkrat: a rozhojňuje ju ako Jordán v čas žatvy. (Ján. 3, 15.)

37. Ktorý vysielal umenie ako svetlo, a dáva pomoc ako Gehon v čas obe-racky.

38. Ktorý ju znal prvý dokonále, a slabší jej nevystihne;⁶⁾

39. lebo plnší než more je jej smysel, rada jej hlbšia než priepasť veliká. (Rím. 11, 33.)

40. Ja múdrosť vyliala som rieky.⁷⁾

41. Ja som ako priekopa nesmiernej vody z rieky,⁸⁾ ja som ako jarok tekúcej vody a jako vodovod vyšla som z raja.⁹⁾

42. Riekla som: Svlažím vysadenú svoju záhradu,¹⁰⁾ a napojím ovocie mojej lúky.

43. A hľa, moja priekopa obrátila sa mi na hojnú rieku, a rieka moja vyrovná sa moru.

¹⁾ Grécky: Toto všetko je kniha smluvy Boha najvyššieho, zákon, ktorý nám vydal Mojžiš...

²⁾ Messiasa z jeho rodu.

³⁾ Boh.

⁴⁾ Ako Fison krajinu vodou.

⁵⁾ Rieky tuto až 37. menované zúrodňujú svojím rozvodnením, každá vo svojom čase, krajiny, ktorými tečú. Fison v krajine Kolchidskej, Tigris a Eufkrat v Mezopotamii, Jordán v Palestíne a Gihon (Nil) v Egypte.

⁶⁾ Dľa gréc.: Ten, ktorý prvý bol, nevyrozmel jej dokonále, tak ani posledný ju nevystihne.

⁷⁾ Učenia.

⁸⁾ Grécky: Ja (múdrosť) ako struha z rieky, t. j. z rieky múdrosti vyviedol som priekopu do zahrady, čiže: Z celého učenia múdrosti sossbieral som a predkladám čiastku v tejto knihe.

⁹⁾ Grécky: do raja.

¹⁰⁾ Obohatím svoju knihu z múdrosti.

44. Lebo učením ako svitaním osve-cujem všetkých, a ohlasovať ho budem do ďaleka.

45. Preniknem všetky hlbiny zeme, a navštívim všetkých, ktorí spia, a o-svietim všetkých, ktorí dúfajú v Pánu.¹⁾

46. Okrem toho učenie ako proroctvo²⁾ vylejem a zanechám ho tým, ktorí hľadajú múdrosť, a zostanem v ich pokoleniach až do svätej večnosti.

47. Vidte, že nepracujem len pre seba, ale pre všetkých, ktorí hľadajú pravdu. (Niž. 33, 18.)

HLAVA 25.

Čo zasluhuje chválu, a čo hanu. Čo blaží človeka. O ženskej zlosti.

1. V troch veciach má môj duch zaľúbenia, a tie sú schválené u Boha, i u ľudí:

2. Svornosť medzi bratmi, láska k bližnému, a muž a žena dobre sa snášajúci.

3. Tri veci nenávidí moja duša, a ich život sa mi veľmi protiví:

4. Pyšného bedára, luhavého boháča, bláznivého³⁾ a nerozumného starca.

5. Ako najdeš na starosť, čoho si nenashromažďoval za mladí?

6. Jak ozdobuje šediny správny súd, a starca rozumná rada!

7. Jak krásne sluší múdrosť starcom, a rozum i rada slávnym.

8. Korunou starcov je bohatá zkúsenosť, a ich slávou bázeň Božia.

9. Deväť vecí je nepodozrivých, ktoré oslavujem v srdci, a desiatu chválím jazykom ľudom:

10. Človeka, ktorý z dietok potešenie má, ktorý dožil a videl pád svojich nepriateľov.

¹⁾ Chceme osvietiť aj najvzdialenejšie národy, ktoré sú pohrúžené do spánku hriechu, a pomocť všetkým, ktorí dúfajú v Pánu.

²⁾ Pod vnukaním Ducha Božieho, teda pravdivé, ktoré sa dokáže.

³⁾ Dľa gréc.: smilného.

11. Blahoslavený, kto má rozumnú ženu, a kto sa neprevinil jazykom, a kto neslúži tým, ktorí jeho nie sú hodní.

(Níž. 26, 1; Vyš. 14, 1; 19, 16;
Jak. 3, 2.)

12. Blahoslavený, kto našiel pravého priateľa a kto vypráva spravodlivosť uchu poslúchajúcemu.

13. Jak veľký je, kto našiel múdrosť a vedomosť, ale niet nad toho, ktorý sa bojí Pána:

14. lebo bázeň božia je naďo všetko.

15. Blahoslavený človek, ktorému je dané báť sa Boha: kto to má, komu ho pripodobniť?

16. Bázeň Božia je počiatok lásky k nemu: ale počiatok viery má byť k nej pripojený.¹⁾

17. Najväčšia muka je zármutok srdca: a najväčšia zlosť je zlosť ženská.

18. Kdejakú muku radšej vidí človek, len muku srdca nie:

19. a každú zlosť, len zlosť ženy nie,

20. a všeliké pokušenie, len pokušenie od svojich nenávisníkov nie,

21. a každú pomstu, len pomstu od nepriateľov nie.

22. Niet horšej hlavy nad hlavu hada.

23. a niet hnevu nad hnev ženský. Lepšie je bývať s levom a ďakom, ako so zlou ženou.

24. Zlosť ženy premeňuje jej tvár, a zachmuruje svoju tvár ako medvidica, tak že vyzerá ako smútočný odev.

25. Medzi svojimi susedmi horeká jej muž, a slyšiak o nej vzdychá v tichosti.

26. Nepatrná je všeliká zlosť proti zlosti ženskej, osud hriešnikov pripadne na ňu!²⁾

27. Ako piesočná do vrchu cesta pre nohy starca, taká je jazyčná³⁾ žena pre tichého muža.⁴⁾

¹⁾ Bázeň Božia musí pochádzať z viery, lebo akože sa budeme báť, alebo milovať toho, koho neverím?

²⁾ Trest Boží na ňu.

³⁾ Dľa iných: svadlivá.

⁴⁾ Ktorý pokoj a tichosť miluje.

28. Nehľad na krásu ženskú, a nepožiadaj ženy pre jej krásu.

29. Hnev, nestydatosť a mrzkosť veľká je pri žene.

30. Keď žena panuje, pracuje proti svojmu mužovi.¹⁾

31. Srdce utisknuté a tvár zarmútená a muka srdca je zlá žena.²⁾

32. Mdlé ruky a ustaté kolená je žena, ktorá nečiní blaženým svojho muža.³⁾

33. Od ženy počiatok hriechu a pre ňu umierame všetci. (I. Mojž. 3, 6.)

34. Nedávaj svojej vode ani málučko vytekať: ani zlej žene slobody vychádzať.⁴⁾

35. Keď ti nechodí po ruke,⁵⁾ zahabí ňu pred nepriateľmi.

36. Odotni ju od svojho tela,⁶⁾ aby ňu⁷⁾ vždy zle neužívala.

HLAVA 26.

Porovnanie dobrej a zlej ženy. O veciach, ktorých sa máme chrániť.

1. Muž dobrej ženy je blahoslavený: lebo počet jeho rokov sa sdvojnásobí.⁸⁾

2. Zmužilá žena obveseľuje svojho muža, a roky jeho života naplňuje pokojom.

3. Dobrá žena je dobrý diel; daná bude za podiel tým, ktorí sa boja Boha, a mužovi za jeho dobré skutky:

4. či je bohatý a či chudobný, jeho srdce je veselé, a ich tvár vždycky jasná.

¹⁾ Dľa gréc.: Hnev, nestydatosť a veľká mrzkosť je pri žene, keď žena živí svojho muža.

²⁾ To troje svojmu mužovi pôsobí.

³⁾ Nepracovitá, nepričinnivá tá, ktorá svojho muža v nehodách, súženiach nepodporuje, neteší.

⁴⁾ Ako voda i tým najmenším otvorom vytečie, tak i žena nedá sa zadržať v jej zlosti, keď si jej raz slobody poprial.

⁵⁾ Keď ti nie je skutočnou pomocnicou.

⁶⁾ Prepust' ju. Naráža na I. Mojž. 2, 24. V novom zákone sa prapustenie ženy nijak neschvaľuje. (Mat. 5. 31.)

⁷⁾ Tvojej trpezlivosti a lásky.

⁸⁾ Pokoj a spokojnosť predĺži mu život.

5. Troch vecí sa bojí moje srdce, a štvrtej sa ľaká moja tvár:

6. hanenia od mešťanov a sbehnutia sa ľudu:

7. ľživého pomlúvania: všetko to nad smrť je horšie.

8. Bolesť srdca a zármutok je žiarlivá žena.

9. U žiarlivej ženy je jazyk bič, so všetkými sa sdeľujúci.¹⁾

10. Ako záprah volov sem a tam sa spierajúci je zlá žena,²⁾ a kto ju má, je ako ten, ktorý drží štúra v hrsti.³⁾

11. Žena opilá zlosť veľká: jej hanba a mrzkosť nezatají sa.⁴⁾

12. Chlipnosť ženy poznať po jej nestydatých očiach a ich mihalniciach.

13. Nad dcérou, ktorá sa neufahuje, drž bedlive stráž: aby, najdúc vhodnú príležitosť, svojej vôle nepoužila.

(Níž. 42, 11.)

14. Každéj nestydatosti jej očí vyhni, a nediv sa, jestli nebude na teba dbať.⁵⁾

15. Ako smädný pocestný pri každom prameni ústa otvára a z každej vody, ktorá je najbližšia, pije, tak ona ku každému kolu sa posadí a každému šípku otvorí svoj tulec, kým neustane.

16. Milota usilovnej ženy obveselí muža, a soslíní jeho kosti.⁶⁾

17. Jej mravopočestnosť je dar Boží.⁷⁾

18. Žena rozumná a mlčanlivá, a duša dobre vychovaná je nad každú cenu.

19. Lúbeznosť nad lúbeznosť je svätá a stydlivá žena.

20. Nijaká cena nevyváži zdržanilvú dušu.

21. Ako slnce, ktoré vychádza svetlu na vysosti Božej, tak je krása dobrej ženy na ozdobu jej domu.

22. Ako svieca, ktorá svieti na svetniku svätom, tak krása jej tvári vo veku dospelom.

23. Ako zlaté stĺpy na strieborných podstavcoch, tak nohy stálej ženy pevne stoja na jej päťach.

24. Ako základy večnosti na pevnej skale, tak sú prikázania Božie v srdci svätej ženy.

25. Pre dve veci zarmucuje sa moje srdce, a pre tretiu hnev mi prichádza:

26. Keď muž bojovný hynie pre chudobu: a keď muža rozumného za nič nepovažujú,

27. a ten, ktorý od spravodlivosti odvracia sa k hriechu, toho Boh prichystal pod meč.¹⁾

28. Dve veci sa mi zdaly nesnadné a nebezpečné: nesnadne sa zbavuje kupec nedbanlivosti: a krčmár nebude čistý od hriechov jazyka.

HLAVA 27.

Nebezpečenstvo pri obchode. Človeka poznať po reči. Spravodlivosť hľadať, zlých sa varovať treba.

1. Pre chudobu²⁾ hrešia mnohí: a kto hľadá mnoho mať, odvracia svoje oko.³⁾

2. Ako v stene medzi dva kamene vbíja sa kolík, tak i medzi predávanie a kupovanie vtiera sa hriech.

3. S hriešnikom sa vyhubí hriech.

4. Jestli sa pilne nebude sdŕžať bázne Pánovej, rýchle bude vyvrátený tvoj dom.⁴⁾

5. Ako pri trasení riečice prepadá prach, tak nedostatok človeka (ukáže sa) v jeho smýšľaní.⁵⁾

6. Nádobu hrnčiarove zkuš sa pec, a

¹⁾ Každému sa žaluje a sťažuje: susedom, priateľom, príbuzným, známym i neznámym.

²⁾ Pokazí všetko.

³⁾ Štúr má jedovaté, smrtonosné žihadlo. Zlá žena otrávi každé domáce blaho až na smrť.

⁴⁾ Opilstvo svádza k smilstvu.

⁵⁾ Keď nebude na tvoje napomínanie dbať. — Chlipnosť má veľikú moc.

⁶⁾ Pôsobí, aby dlho žil zdravý.

⁷⁾ Dľa gréc.: Dar Pána je žena mlčanlivá.

¹⁾ Na zahynutie.

²⁾ Grécky: Pre vec, na ktorej nie mnoho záleží — pre malý zisk.

³⁾ Od Boha, alebo vôbec od dobrého.

⁴⁾ Len bázeň Božia zachráni kupca od nespravodlivosti a pádu.

⁵⁾ Cúdením ukážu sa plevy a hriešnosť, slabosť človeka pri vážnom rozmyšľaní o sebe.

spravodlivých ľudí pokušenie zármutku.¹⁾

7. Ako na opateru stromu ukazuje jeho ovocie, tak i reč na smýšľanie srdca človeka.

8. Pred rečou nechváľ muža: lebo tá je zkúškou ľudí.²⁾

9. Keď budeš nasledovať spravodlivosť, dosiahneš ju: a oblečieš si ju ako odev čestný, a prebývať budeš s ňou, a chrániť ňu bude na veky, a v deň súdu najdeš istotu.

10. Vtáci sa zastavujú u seberočných: a pravda u tých, ktorý ju konajú.

11. Lev vždy číha na korisť: tak hriechy na tých, ktorí páchajú nepravosti.

12. Svätý človek zostáva v múdrosti ako slnce, ale blázon ako mesiac sa mení.

13. Medzi nerozumnými šetri slovo do času.³⁾ ale medzi premýšľajúcimi rád meškaj.

14. Reč hriešnikov je protivná, a ich smiech ozýva sa v rozkošiach hriechu.

15. Keď hovorí ten, ktorý často prišahá, vlasy vstávajú na hlave: a jeho nestydatosť núti zapchať si uši.

16. Prelievanie krvi povstáva zo svady pyšných: a ich zlorečenie ťažko počúvať.

17. Kto odhaľuje tajnosti priateľa, ztratí dôveru, a nenajde priateľa svojej vôle.

18. Miluj svojho bližného,⁴⁾ a spoj sa s ním verne.

19. Ale jestli si prezradil jeho tajnosti, viac ho už nezískaš.

20. Lebo ako človek, ktorý tráti svojho priateľa, tak je aj ten, ktorý tráti priateľstvo svojho bližného.⁵⁾

21. A jako kto pustí vtáka zo svojej ruky, tak si pustil svojho bližného, a ne-lapíš ho.

22. Nechoď za ním, lebo je ďaleko: utiekol totiž ako srna z osídla: lebo ranená je duša jeho.

23. Už ho viac nebudeš môcť zaviazať: i po zlorečení býva smierenie;¹⁾

24. ale odhaľovať tajnosti priateľove, to je duši nešťastnej do zúfania.

25. Kto prižmurkáva okom, kuje zlé veci: a nikto ho neodhodí.²⁾

26. Do očí tvojich osladí svoje reči, a obdivuje tvoje slová: ale potom prevráti svoje ústa a tvoje reči na zlé vykladá.³⁾

27. Mnoho vecí nenávidím, ale nič tak ako takého; i Pán ho nenávidí.

28. Kto kameň hore hádže, tomu padne na hlavu: a potuteľné uderenie rozryje rany potuteľnému.⁴⁾

29. Kto kope jamu, padne do nej: kto podkladá bližnému kameň, urazí sa na ňom: a kto inému kladie osídla, zahynie v nich.

30. Kto učiní najhorší úklad, na neho (samého) sa svalí, a nezvie, odkiaľ to na neho prišlo.

31. Posmievanie a pohanenie pyšných sa pridŕža, ale pomsta číha na nich ako lev.

32. Vo svojich osídlach zahynú tí, ktorí sa radujú z pádu spravodlivých: a bolesť strávi ich prv, než zomrú.

33. Hnev i zúrivosť, obe sú ohavné, ale hriešnik ich chová v sebe.

¹⁾ Grécky: Zkúšanie človeka je jeho reč.

²⁾ Aký človek, taká reč.

³⁾ Medzi bezbožníkmi a neverci nehovor múdre reči v nepravý čas, u múdrych hovor ich kedykoľvek.

⁴⁾ Priateľa svojho.

⁵⁾ Ponevác si odhalením tajnosti narušil priateľstvo, pozbavil si sa priateľa.

¹⁾ Grécky: Lebo rana uviazaná byť môže, a po svade býva smierenie, ale...

²⁾ Jednak ho každý trpí, preto že sa pretva-ruje za priateľa.

³⁾ V tvojej neprítomnosti prevráti, prekrúti tvoje slová na tvoju škodu ich vykladajú.

⁴⁾ Jeho samého raní. Sprenevera neverníkovi najviac škodí.

HLAVA 28.

Hnev a jeho následky i svár, utrhanie a zlý jazyk.

1. Kto hľadá pomstu, najde ju u Pána a hriechy jeho iste zachová.¹⁾

(V. Mojž. 32, 35; Mat. 6, 14; Mark. 11, 25; Rim. 12, 19.)

2. Odpusť svojmu bližnému, ak ti uškodil: potom i tebe, keď budeš prosiť, tvoje hriechy rozviazané budú.

3. Človek proti človekovi drží hnev, a u Boha hľadá odpustenie?

4. Pre človeka sebe rovného nemá sľutovania, a za svoje hriechy prosí?

5. On, ktorý je len telo, drží hnev, a smilovanie žiada od Boha? Kto bude prosiť za jeho previnenia?

6. Pamätaj na posledné veci, a prestaň nepriateľstvo preukazovať,

7. lebo hnis a smrť nastávajú dľa jeho prikázaní.

8. Pamätaj na bázeň Božiu, a nehnevaj sa na bližného.

9. Pamätaj na smluvu Najvyššieho²⁾ a nedbaj na nevedomosť bližného.³⁾

10. Zdržuj sa sváru, a budeš menej hrešiť:

11. Lebo hnevľivý človek podnecuje rôznice, a hriešny človek pobúri priateľov, a seje nepriateľstvo medzi tých, ktorí v pokoji žijú.

12. Lebo aké je drevo v lese, tak horí oheň: a dľa moci človeka je i jeho hnev, a podľa bohatstva pozdvihuje svoj hnev:⁴⁾

13. Rýchla svada zapáľuje oheň:⁵⁾ a prenáhlený svár prelieva krv: a jazyk, ktorý svedčí,⁶⁾ privádza smrť.

14. Keď dúchaš na iskru, zapáli sa

ako plameň: a keď napľuješ na ňu, zhasne: obidvoje to z úst (tvojich) pochádza.¹⁾

15. Zlorečený je donášač a dvojjažycník: lebo mnohých, ktorí v pokoji žijú, pobúri.

16. Tretí jazyk²⁾ už mnohých do nešťastia priviedol, a zahnal ich z národa do národa.

17. Opevnené mestá bohatých sboril, a domy vznešených podkopával,

18. moc národov porazil, a silné národy rozptýlil.

19. Tretí jazyk zmužilé ženy vyhnal,³⁾ a zbavil ich ovocia ich prác:

20. kto naň dbá, nebude mať pokoja, ani priateľa, pri ktorom by odpočinul.⁴⁾

21. Šľahnutie bičom pôsobí sinku: ale uderenie jazykom láme kosti.

22. Mnoho ľudí padlo ostrím meča, ale nie toľko, koľko ich zahynulo svojím jazykom.

23. Blahoslavený, kto je skrytý pred zlým jazykom, kto sa nedostal do jeho zúrivosti, a kto v jeho jarme nefahal, a jeho okovami nie je sputaný.⁵⁾

24. Lebo jarmo jeho je jarmo železné, a putá jeho sú putá medené.

25. Smrť jeho je smrť zlá: a o mnoho lepší je hrob než on.⁶⁾

26. (Avšak) nemá trvácnosti,⁷⁾ ale opanuje cesty nespravodlivých: a plameňom svojím nespáli spravodlivých.⁸⁾

27. Ktorí opúšťajú Boha, padnú mu⁹⁾ do moci, rozpáli sa proti ním, a nezhasne. Pustený bude na nich ako lev, a ako leopard ich roztrhá.

¹⁾ Týmiže ústami môžeš hnev i roznetiť i udušiť.

²⁾ Jazyk, ktorý sa medzi dvoch priateľov mieša a ich proti sebe popudzuje.

³⁾ Zapričinil, že sa manželia rozišli.

⁴⁾ Ktorému by sa s dôverou, na ktorého by sa spoľahol. Grécky: A nemôže žiť v pokoji.

⁵⁾ Kto sa nedá od neho opanovať, kto netrpí od neho.

⁶⁾ Hrob je snesiteľnejší než zlý jazyk.

⁷⁾ Pre spravodlivých, lebo Boh ukazuje ich nevinnosť.

⁸⁾ I spravodlivých napadne, ale Boh nedopustí, aby ním zahynuli.

⁹⁾ Tomu ohňu, ktorý spôsobí zlý jazyk.

¹⁾ Neodpustí mu jeho hriechy. (Mat. 18, 32.)

²⁾ Na svoje náboženstvo, dľa ktorého sme dieťky jedného otca, ktoré sa máme navzájom milovať.

³⁾ Nedbaj na ublíženie z nevedomosti alebo z nerozumnosti tebe učinené.

⁴⁾ Čím mocnejší alebo znamenitejší je človek, tým väčší a nebezpečnejší je jeho hnev.

⁵⁾ Lebo sa pri tom málo myslí a uvažuje.

⁶⁾ Dosvedčuje nejaký zločin a tak popudzuje k pomste.

28. Uši svoje opleť trním a neslúchaj zlostného jazyka, a svojim ústam sprav dvere a zámky.¹⁾

29. Slej svoje zlato a striebro, a sprav z neho vážku pre tvoje slová, a na ústa svoje (sprav) pravú úzdu.²⁾

30. a daj si pozor, aby si sa azda nepotkol jazykom, a nepadol pred nepriateľmi, ktorí na teba číhajú, a nebol tvoj pád nezhojiteľný až k smrti.³⁾

HLAVA 29.

Dobré naučenia o almužnej, pôžičke; o rukojemstve. O častom potulovaní.

1. Kto preukazuje milosrdenstvo, požičiava svojmu bližnému.⁴⁾ a kto je možnejší rukou,⁵⁾ zachováva prikázania.

2. Požičaj svojmu bližnému v čas jeho potreby, a ty zasa vráť⁶⁾ svojmu bližnému v pravom čase.

3. Drž slovo a verne sa maj k nemu: tak v každom čase najdeš, čo potrebuješ.

4. Mnoho ľudí pokladá pôžičku za vec najdenú a robí nesnádku tým, ktorí im pomohli.

5. Dokiaľ neobdržia, bozkávajú ruku dávajúcemu, a poníženou rečou sľubujú;

6. ale v čas navracania žiadajú poshovenie a vravia slová mrzuté a reptajú, a ponosujú sa na zlé časy:

7. A keďby mohli vrátiť, spierajú sa; prinesú sotva polovicu celého nazpät', a počítajú to jako za vec najdenú:

8. a keď nemôžu (zaplatiť), pripravia ho o jeho peniaze, a potom bude mať nepriateľa bez príčiny,

9. ktorý mu nadávaním a kliatbou

odplatí a miesto úcty¹⁾ a dobrodenia²⁾ odmení sa mu hanením.

10. Mnohí nepožičiavajú radi nie zo zatvrdilosti, ale ponevác sa obávajú, aby bez viny o svoje neprišli.

11. Ale ty buď k potrebnému veľkodušný a s almužnou mu neodkladaj.

12. Pre prikazovanie zaujmi sa chudobného: a pre jeho núdku nepúšťaj ho (od seba) prázdneho.

13. Radšej utrácaj peniaze pre svojho brata a priateľa: a neschovávaj ich pod kameň, kde výjdu na zkasu.³⁾

14. Skladaj si poklad dľa prikázaní Najvyššieho, a to ti bude viac osožit ako zlato.

15. Zavri almužnú v srdci chudobného:⁴⁾ a ona ťa vyprosí z každého zlého. (Još. 4, 10; Výš. 17, 18.)

16. 17. 18.⁵⁾ Nad štít mocného a nad kopiju bojovať bude proti tvojmu nepriateľovi.

19. Dobrý muž zaručí sa za svojho bližného: a len kto ztratil stud, opustí ho.⁶⁾

20. Nezabúdaj na dobrodenie zaručiteľa: lebo dal seba za teba.

21. Pred zaručiteľom uteká hriešnik a nečistý.

22. Majetok zaručiteľa privlastňuje si hriešnik: a nevďačník opúšťa toho, kto mu vypomohol.

23. Niektó sa zaručí za svojho bližného: ale keď tento ztratí stud, opustený bude od neho.

24. Prenešťastná záruka už mnoho majetných na zkasu priviedla, a ako vlnobitie na mori sem i tam metala!

¹⁾ Ktorú by mal dlžník veriteľovi preukázať.

²⁾ Ktoré obdržal.

³⁾ Keby si i prišiel o požičané peniaze, lepšie je, keď nimi bratovi, priateľovi — bližnému pomôžeš, než aby si ich darmo jako zakopané ležať nechal.

⁴⁾ To je najbezpečnejšie miesto, na ktorom môžeš svoje peniaze ukladať.

⁵⁾ Staré vydania mávaly tu z hlavy 17. opakované verše 18. a 19., ktoré by na tomto mieste súvislosť rušily, preto ich vulgata vypustila, a len ako vynechané číslami veršov zaznačila.

⁶⁾ Toho, kto sa za neho zaručil.

¹⁾ Chráň sa, aby si neprisvedčil utrhaniu, pomluvaniu, donášaniu.

²⁾ Opatrnosť a múdra zdržanlivosť v rečiach je lepšia nad tvoje zlato a striebro.

³⁾ Chráň sa šíriť nerozmyslené reči, lebo tým mohol by si si škodiť na celý život.

⁴⁾ V čas potreby.

⁵⁾ Kto rukou, t. j. nielen slovom, ale skutkom pomáha, ten zachováva prikázania.

⁶⁾ Čo si si požičal.

25. Zámožných mužov z domu vyhnala, tak že sa túlať museli medzi cudzími národami.

26. Hriešnik, ktorý prestupuje prikázania Pánove, upadne do nešťastného zaručenia; a kto je priochotný, prepadne súdu.

27. Pomôž bližnému dľa svojej možnosti, ale hľad, aby si sám neprišiel do škody.

28. Prvé v živote ľudskom je voda a chlieb, rúcho a dom na prikrytie nahoť.

(Niž. 39, 31.)

29. Lepšia je strava chudobného pod doštenou strechou, než skvostné hostiny v cudzine bez príbytku.¹⁾

30. Najmenšiemu buď rád ako veľkému a nepočuješ hanenia, jakého sa premávajúcim dostáva.²⁾

31. Ničomný život je z domu do domu sa túlať, lebo kde je človek cudzí, tam nesmie byť dôverným, a neotvorí úst.

32. Pohostí, nakfmi, a napojí nevďačných, a k tomu trpké veci uslyší.³⁾

33. „Poď, cudzinče,⁴⁾ priprav stôl: a čo máš pred rukami (tým) častuj iných.“

34. „Ustúp⁵⁾ slávnejším mojim priateľom; potrebujem môj dom, lebo hosťom mi je brat.“

35. Ťažké sú tieto veci pre človeka cit majúceho: hanebné zachádzanie pre prijatie do domu a výčitky od veriteľa.

¹⁾ Šlachetnému človekovi je ťažko žiť na cudzej strave.

²⁾ Zostaň doma, buď s tým spokojný, čo máš, a nehľadať u cudzích lepšieho.

³⁾ Prijatý budeš za hosta; a keď — ačkoľvek si cudzí — tých, ktorí ťa do domu prijali, i nakfmiš a napojíš, nedostane sa ti za to vďaky, ba príjde ti aj trpké veci slyšať.

⁴⁾ Hovorí ten, kto ťa do svojho domu prijal.

⁵⁾ Keď hostí domového pána svojimi vecmi vyčastoval, musí ustúpiť pod tou zámienkou, že prišiel hodnejší alebo bližší.

HLAVA 30.

O trestaní dietok. Jak vzácne je zdravie.

1. Kto miluje svojho syna bez prestania mu dáva prút, aby potešenie z neho mal v poslednom čase a nemusel klopať na dvere bližného.

(Prisl. 13, 24; 23, 13.)

2. Kto učí svojho syna, chválený bude pre neho, a medzi domácimi bude sa ním chlúbiť.

3. Kto učí svojho syna, popúdzda k závistí nepriateľa, a medzi priateľmi chváliť sa bude ním. (V. Mojž. 6, 7.)

4. Umrel jeho otec, a jakoby nebol zomrel; lebo zanechal sebe podobného po sebe.

5. Za živa hľadel na neho, a tešil sa z neho: pri smrti svojej nebude zarmútený¹⁾ ani zahanbený pred nepriateľmi.

6. Lebo zanechá obrancu domu proti nepriateľom, a vďačného odplatiteľa priateľom.

7. Pre duše synov obviaže svoje rany,²⁾ a na každý hlas pohnú sa jeho vnútornosti.

8. Neskrotený kôň bude tvrdý, a syn sebevoľný bude opovážlivý.

9. Mazni syna, a naženie ti strachu: hraj sa s ním, a zarmúti ťa.

10. Nesmej sa s ním, aby si neolutoval, a na konci nestfply ti zuby.³⁾

11. Nedávaj mu po vôli za mladý, a dávaj pozor na jeho smýšľanie.⁴⁾

12. Za mladý zohýbaj jeho šiju a bi jeho chrbát, dokiaľ je malý, aby sa azda nezatvrdil a ti neveril, a ty mal by si bolesť v duši. (Vyš. 7, 25.)

13. Uč syna svojho a tráp sa s ním, aby si jeho mrzkosťou nebol urazený.

¹⁾ Že zanechá syna, lebo mu bude ku cti u Boha i u ľudí.

²⁾ Grécky: Kto je svojmu synovi mäkký, uväzuje jeho rany. Náhle sa jeho synovi niečo nemilého stalo, už sa bojí o neho a každé jeho vykriknutie reže mu do srdca, a preto neopováži sa prísne ho trestať, keď treba.

³⁾ Aby si za tie jemu preukázané sladkosti napokon nezkušil protivných práve následkov, ako keď po kyslom ovoci zuby stfpu.

⁴⁾ Gréc: a neprehliadať jeho výstupky.

14. Lepšie sa má chudobný zdravý a silný, ako bohatý slabý a trápený nemocou.

15. Zdravie duše v svätej spravodlivosti je lepšie ako všetko zlato a striebro: a zdravé telo nad nesmierne bohatstvo.

16. Niet bohatstva nad bohatstvo zdravého tela: a niet potešenia nad radosť srdca.

17. Lepšia je smrť než trpký život: a večné odpočinutie než nemoc trvajúca.

18. Lahôdky skryté pred zavrenými ústami sú jako pristrojené pokrmy, položené okolo hrobu. (Tob. 4, 18.)

19. Čo prospeje obeta modle? Veď ani nejie ani nezavonia. (Dan. 14, 6.)

20. Taký je ten, ktorého stíha Pán,¹⁾ nesie odplatu neprávosti.

21. Vidí očami:²⁾ a vzdychá, ako vyrezanec, ktorý objíma pannu a vzdychá. (Výš. 20, 2.)

22. Neoddávaj svoju dušu zármutku, a netráp sám seba svojimi myšlienkami.³⁾ (Prisl. 12, 25; 15, 13; 17, 22.)

23. Veselé srdce je sám život človeka a nevyčerpatelný poklad svätosti: a veselá myseľ dáva človekovi dlhý život.⁴⁾

24. Smiluj sa nad svojou dušou, ľúb sa Bohu, a zdržuj sa:⁵⁾ sober svoje srdce k jeho posväcovaniu, a zármutok zapuď ďaleko od seba.

25. Lebo zármutok mnoho ľudí zabil, a nielo úžitku v ňom. (II. Kor. 7, 10.)

26. Žiarlivosť a hnev ukracujú dni života, a staranie sa prináša starobu pred časom.

27. Veselé srdce a dobrotivé dokazuje sa pri jedení; lebo sa o svoje pokrmy stará.

HLAVA 31.

O žiadosti časných vecí. Ako sa máme chovať pri hostine. Ako užívať víno.

1. Bdenie pre bohatstvo umára telo, a starosť oň zaháňa spánok.

2. Starosť o budúce veci odvracia myseľ,¹⁾ a ťažká nemoc činí ducha striezlivým.

3. Boháč pracuje a shromažďuje majetok: a keď odpočíva, naplňuje sa dobrými svojimi vecmi;

4. chudobný pracuje a zmenšuje živnosť, a na konci býva bedárom.²⁾

5. Kto miluje zlato, neostane bez viny: a kto sa ženie za zkaťou,³⁾ naplnený ňou bude.

6. Mnoho ľudí padlo pre zlato, a jeho krása stala sa im záhubou.

7. Drevo úrazu je zlato pre tých, ktorí mu obetujú:⁴⁾ beda tým, ktorí sa shájajú po ňom, a každý neopatrný zahynie ním.

8. Blahoslavený bohatý, ktorý bol nájdený bez poškvrnny, a ktorý neišiel za zlatom ani neúfal v peniazoch a pokladoch.

9. Kto je on, a budeme ho chváliť? Lebo učinil divné veci v živote svojom.

10. Ktorý je v tom vyzkúsený, a dokonalý, ten bude mať slávu večnú: ktorý mohol prestúpiť, a neprestúpil: činiť zlé a neučinil:

11. Preto sú uistené jeho statky v Pánovi,⁵⁾ a almužny jeho oznamovať bude všetka obec svätých.

12. Posadil si sa za veľký stôl? neotváraj pri ňom úst svojich prvý.⁶⁾

¹⁾ Od Boha, od pravej povinnosti.

²⁾ Boháč príjde k veľkým majetkom ako vo snách; chudobný pri všetkom namáhaní a nedostatku do tým väčšej biedy upáda.

³⁾ Za márnosťami, ktoré ho dovedú do hriechu a do záhuby.

⁴⁾ Ktorým je zlato modlou, v ktorej svoju nádej skladajú.

⁵⁾ Lebo nespoliehal sa na bohatstvo, ale užíval ho k milosrdným skutkom: shromaždil si istý, večný poklad u Boha a hojnú odplatu v nebesiach.

⁶⁾ Nesiahaj prvý do misy.

¹⁾ Nemocou stíhaný nemôže ničoho užiť.

²⁾ Hľadá na všetko, čo donesú, ale užiť nemôže.

³⁾ Zbytočným premýšľaním o veciach zbytočných alebo neužitočných.

⁴⁾ Tu spomínaná veselosť je menovite veselost ducha, pochádzajúca z cnosti.

⁵⁾ t. j. od zármutku a zvláštne od hriechu, lebo ten hlavne ruší každý vnútorný pokoj srdca.

13. Nehovor takto:¹⁾ Mnoho je toho, čo je na ňom.

14. Pamätaj, že zlá vec je oko závistlivé.

15. Čo je horšieho nad oko (závistlivé) stvorené? Preto vylieva slzy po celej tvári pre všetko, čo vidí.²⁾

16. Nevystieraj prvý svojej ruky, aby si sa od závesti zhanobený nezapýril.³⁾

17. Nepreplňuj sa na hostine.⁴⁾

18. Uč sa sám po sebe, čo tvojmu bližnému patrí.

19. Požívaj ako mierny človek to, čo ti predložili, aby si nepadol do nenávisti, keďby si mnoho jedol.

20. Prestaň prvý pre slušnosť: a nebuď nenasytný, aby si azda neurazil.

21. Sedíš medzi mnohými pri stole, nevystieraj prv než oni svoje ruky, a nežiadať prvý piť.

22. Jak dosť má človek poriadny na mále vína; a to ťa vo spaní neobťažá, a nepocítiš bolesti.

23. Nespanie, dávenie a žranie dostáva nemierny človek.

24. Spanie zdravé má človek mierny: spáva do rána s čerstvou myslou.

25. Keby si bol prinútený mnoho jesť, vstaň a vydáv sa:⁵⁾ a obľahčíš si a nepritiahneš telu svojmu nemoci.⁶⁾

26. Poslúchni ma, synu, a nepohrdni mnou:⁷⁾ a naposledy uznáš,⁸⁾ že moje slová majú pravdu.

27. Pri všetkých svojich prácach buď rýchly, a nijaká slabosť neprijde na teba.

28. Kto štedre hostí, toho chváli mno-

ho ľudí, a svedectvo o jeho добрote býva pravé.

29. Kto je skúpy v hostení, na toho šomre obec, a svedectvo o jeho skúposti býva pravé.

30. Nevyzývaj k pitiu milujúcich víno: lebo mnohých zahubilo víno.

(Jud. 13, 4.)

31. Oheň zkúsuje tvrdosť železa; tak prezradzuje víno, do opojenia pité, srdcia pyšných.¹⁾

32. Víno je temer život ľudský, keď sa pije striedmo; keď ho budeš pod mierou piť, zostaneš striezlivý.

33. Aký život má ten, kto si škodí vínom?

34. Čo pozbavuje života? Smrť.²⁾

35. Víno na počiatku stvorené bolo na obveselenie, a nie k opíjaniu.

(Žalm. 103, 15; Prísł. 31, 4.)

36. Víno mierne pité obveseľuje srdce i dušu.

37. Mierny nápoj je zdravie pre dušu i telo.

38. Víno nemierne pité činí svadu, hnev, a mnohé zkazy.

39. Víno nemierne pité je trpkosťou duši.

40. Smelosť z opilstva je pre blázna príčinou úrazu, ujíma mu sily a robí rany.³⁾

41. Pri hostine, kde sa víno pije, nerob výčitky bližnému, a nezachádzaj ním pohľadave, keď sa rozveselí.

42. Potupného slova neriekaj mu: a nedotieraj naňho požiadavkami.

HLAVA 32.

Pravidlá pri hostinách a obcovaní.

1. Postavili-li ťa za správcu (hosti-

¹⁾ Ako sa ukáže, či je železo dosť tvrdé, keď ho žeravé do vody strčia, tak sa ukáže, čo je v človekovi, či je dobrý a či zlý, keď mnoho boľ pil; lebo čo triezvy myslí, to opitý hovorí.

²⁾ Čo urýchli koniec života? Smrť zapríčinená nemiernym pitím.

³⁾ Opilstvo mu dodáva smelosť, aby urážal iných a seba doniesol do nešťastia.

¹⁾ Z pažravosti a závesti.

²⁾ Zo závesti plače, keď vidí, že všetko jemu neostane v hrdle.

³⁾ Aby si sa nemusel hanbiť, keby ťa ten, ktorý pri tebe sedí, k slušnej miernosti napomenul.

⁴⁾ Dľa gréc.: Netískaj sa s druhými do misy.

⁵⁾ Ak by sa stalo, že by si si žalúdok proti vôli preplnil, lepšie je pomocou lieku pokrm vyvrátiť, ako ho v sebe na škodu zdravia zdržať.

⁶⁾ Grécky: a najdeš pokoj.

⁷⁾ Nemaj moje napomínania za maličkosti,

⁸⁾ Z vlastnej svojej skúsenosti.

ny), nevypínaj sa, ale buď medzi nimi ako jeden z nich.¹⁾

2. Maj starosť o nich, a potom sa posad, a keď si všetko obstaral, slož sa,

3. aby si mal radosť skrze nich,²⁾ a prijal čestný veniec, a došiel uznania od pozvaných.

4. Hovor, starší vekom, lebo tebe sluší

5. prvé slovo, rozvážené a premyslené, ale neprekážaj hudbe.

6. Keď niekto neposlúcha, nevylietavaj reči; a nevynášaj sa neprihodne svojou múdrosťou.

7. Ako skvostný rubín³⁾ na zlatej ozdo-
be, je súzvučná hudba pri pijatike.

8. Ako smaragdová pečiatka do zlata vsadená, je hudobný sbor pri veselom a miernom popíjaní vína.

9. Načúvaj mlčky,⁴⁾ a za svoju skromnosť získaš si priazeň.

10. Mládenče! Vo svojej záležitosti sotva prehovor.

11. Keď sa ťa dvakrát spýtajú, vtedy začni odpovedať.⁵⁾

12. V mnohých veciach buď akoby si nevedel, naslúchaj mlčiac a opýta-
júc sa.

13. Medzi znamenitými ľuďmi nebuď opovážlivým: a kde sú starci, nehovor mnoho.

14. Pred krúpobitím prichádza blýskanie: a stydlivého predchádza milota, a za skromnosť získaš si mnoho priazne.⁶⁾

¹⁾ Pri priateľských hodoch, ktoré starí zhusta a slávne konávali, volievali si niektorého vzácniejšieho z hostí za správcu, ktorému prináležalo spravovať a riadiť, čo k hodom patrilo. Na znamenie svojej dôstojnosti mával na hlave korunu čiže veniec z kvetov. Hostia i služobníci povinní boli ho poslúchať. Menovali ho i kráľom a mal zvláštnu stolicu, s ktorej služobníctvu rozkazoval. Spoločnosť pozostávala zo zkusených starcov, ktorí viedli poučné reči, a z mládeže, ktorá ich počúvala; nechýbala ani veselá hudba.

²⁾ Keď sa radujú, že všetko ide v poriadku.

³⁾ Grécky: Pečat karbunkolová.

⁴⁾ Úctive: neskákaj do reči ty, ktorý si mladý.

⁵⁾ Ako má odpovedať povie mu grécka osnova. V krátkych slovách povedz mnoho, buď ako ten, ktorý vie, avšak mlčí.

⁶⁾ Ako blesk s hromobitím (grécky miesto krúpobitím) spojený je, tak hanblivosť a skromnosť získa mu priazeň všetkých, prv než by prehovoril.

15. A keď je i hodina vstať,¹⁾ nech sa ti nelení, ale bež prvý domov, id sám, tam sa zabávaj;²⁾

16. a rob, čo sa ti ľúbi; ale nie v hriechoch a v slove rozpustilom.

17. A za to všetko oslavuj Pána, ktorý ťa stvoril, a opojuje ťa všetkými svojimi dobrými vecmi.

18. Kto sa bojí Pána, prijíma jeho naučenie;³⁾ a ktorí sa obracajú k nemu, obsiahnu požehnanie.⁴⁾

19. Kto hľadá zákon, bude ním naplnený; a kto úkladne koná, urazí sa na ňom.

20. Ktorí sa boja Pána, najdú spravodlivý súd,⁵⁾ a rozsvieťa spravodlivosť ako svetlo.

21. Hriešny človek vyhýba napomenutiu, a najde výmluvu, akú len chce.

22. Rozvažný človek nezavrhnemúdrer rady: ale cudzí a pyšný sa ani toho nebojí, čoho by sa mal báť,

23. a keď urobil niečo sám o sebe bez rady, následkami toho potrestaný bude.⁶⁾

24. Synu, nečín ničoho bez rady, a po účinku nebudeš banovať.

25. Na ceste, na ktorej by si padol, nechoď, a neuraziš sa o kameň: ani sa nesveruj ceste nesnadnej, aby si nevystavil duše svojej úrazu.

26. Chráň sa i pred svojimi dieťkami, a pred domácimi maj sa na pozore.⁷⁾

27. Pri každom svojom skutku verne dôveruj svojmu svedomiu: lebo to znamená zachovávať prikázania.

28. Kto verí Bohu, pozoruje na prikázania: a kto sa na neho spolieha, nebude trpieť nedostatku.

¹⁾ Od stola.

²⁾ Keď ťa víno rozoberá, nežartuj, lebo môžeš iných pohoršiť — bývaj rád sám, zabávaj sa doma.

³⁾ Ktorí sa dľa prikázaní Božích spravujú.

⁴⁾ Obsiahne milosť, o ktorú ho žiadali.

⁵⁾ Najdú, čo dľa zákona pravé; budú vedieť spravodlivo súdiť i spravodlivými šatky iným za príklad budú.

⁶⁾ Za svoju neprozreteľnosť, že sa nikoho neporadil, sám vlastnou škodou zaplatí.

⁷⁾ Aby ťa nepodviedli alebo mimo tvojho vedomia zlého nepáchali.

HLAVA 33.

Úžitočnosť bázne Božej. Riadenie Božie vo všetkých veciach. Ako sa chovať k deťom a čedadi.

1. Tomu, kto sa bojí Pána, neprihodi sa nič zlého, v pokušení zachráni ho Boh, a vyslobodí od zlého.

2. Múdry nemá v nenávisti prikázania a spravodlivosti,¹⁾ a neurazí sa ako loď v búrke.

3. Rozumný človek verí zákonu Božiemu, a zákon mu je verný.²⁾

4. Kto otázku vysvetliť chce, nech si pripraví reč: a tak, keď ho poprosili, budú ho slyšať: nech sossbiera čo vie, a potom odpovedá.

5. Srdce blázna je ako koleso s voza: a jeho myšlienky točia sa ako os.³⁾

6. Posmešný priateľ je ako bujný kôň, pod každým, kto na ňom sedí, rehce.⁴⁾

7. Prečo má deň prednosť pred dňom, a zasa svetlo pred svetlom, a rok pred rokom, keď to všetko pochádza od slnca?

8. Múdrosť Pánova učinila tento rozdiel, keď stvorené bolo slnce, a svoj predpísaný poriadok zachováva.

9. On učinil rozdiel medzi časmi, a nariadil ich sviatočné dni, a v nich svätia slávnosti až na hodinu.

10. Z tých niektoré vyvýšil a zvelebil Boh, a z tých niektoré položil do počtu dní (všedných). I všetci ľudia sú zo zeme a z prsti, z ktorej bol stvorený Adam,

11. jednak učinil Pán rozdiel medzi

nimi vo všetkej svojej múdrosti, a ich cesty rozdielne učinil.¹⁾

12. Z nich niektorých pozhnal²⁾ a vyvýšil;³⁾ iných posvätil,⁴⁾ a k sebe privinul,⁵⁾ z nich niektorých zllorečil⁶⁾ a ich ponížil,⁷⁾ a z miesta ich odlúčenia odohnal.⁸⁾

13. Ako hlina v ruke hrnčiara, ktorí z nej tvorí a robí (čo chce),

14. a jako s ňou celky dľa svojej ľúbosti nakladá, tak je človek v ruke toho, ktorý ho stvoril; a odpláca mu dľa svojho úsudku.

15. Proti zlému stojí dobré, a proti smrti život: tak i proti spravodlivému hriešnik. A tak hľad na všetky skutky Najvyššieho. Dve a dve veci, jedna proti druhej.⁹⁾

16. Ja som najposlednejší sa zobudil, a jako ktorý sbiera paberky po obe-račke.¹⁰⁾

17. V pozhnaní Božom i ja som dúfal:¹¹⁾ a jako kto oberá hrozno, naplnil som preš.¹²⁾

18. Uvážte, že nepracoval som len pre seba, ale pre všetkých, ktorí hľadajú poučenie: (Vyššie 24, 47.)

19. Slyšte ma, veľkí páni a všetci ľudia, a správcovia obce ušima pozorujte.

¹⁾ Je prirodzené božské nariadenie, že všetci ľudia nie sú rovní, ale majú rozličné vlohy a náchylnosti, povahy, povolania, stavy, dôstojnosti, majetky. Preto náuka, že všetci ľudia majú rovnaké právo na všetko, je bezbožná a riadeniu Božiemu protivná.

²⁾ Srov. I. Mojž. 9, 1. Noe; 12, 12... a 25, 1. Abrahám; Izák 28, 1.; Jakub a iní.

³⁾ Jozef Egyptský, Šaul, David, proroci.

⁴⁾ Synovia Levi.

⁵⁾ Synovia Aronoví.

⁶⁾ Kain, Chám, Farao, Kore, Dátan, Abiron a Kananejci.

⁷⁾ Ich dôstojnosti pozbavil.

⁸⁾ Grécky: z ich stolíc.

⁹⁾ Každá vec na svete má inú, sebe odpornú, ale Boh všetko riadi, že jedno druhé nepokazí.

¹⁰⁾ Po prorokoch a iných učiteľoch, ktorým Boh žehnal, vystúpil i sv. mudrc ako posledný z tých, ktorí múdrosť Božiu vo svojich spisoch složili.

¹¹⁾ Gréc.: Z pozhnania Pána došiel som toho.

¹²⁾ Nasbíeral som toľko rozličných poučení a múdrych prôpovedí, že naplnili knihu, ako hrozno preš.

¹⁾ Nedá sa ničím odchyliť od zákona Božieho. Gréc.: ale kto sa pokrytý má k zákonu, meta-ný býva jako loď veľkou búrrou.

²⁾ Boh verne plní na ňom svoje sľuby; v zákone sľúbené.

³⁾ Myšlienky blázna sú nestále, vrtkavé; sem a tam zabehuje svojimi nesriadenými úmyslami a žiadostami.

⁴⁾ Bujný kôň nerechce k vôli tomu, kto na ňom sedí, tak sa falošný priateľ lichotí len pre svoj zisk.

20. Nedaj moci nad sebou ani synovi, ani žene, ani priateľovi, ani bratovi za svojho života: a neodovzdávaj inému svojho majetku, aby si azda neľutoval, a neprosil ň.

21. Kým žiješ a dýchaš, nedaj sa (v tom) zmeniť nikomu.

22. Lebo lepšie je, aby tvoje deti teba prosily, než aby si ty hľadel na ruky tvojich detí.

23. Vo všetkých svojich prácach drž prednosť.

24. Slávu svoju nedávaj poškvŕniť.¹⁾ V deň dokonania dňov svojho života, a v čas svojho skonania rozdeľ svoje dedičstvo.

25. Krm, palica a bremeno oslovi: chlieb a kázeň a práca služobníkovi.

26. Pracuje v kárnosti, a hľadá odpocínutie, popuť mu ruku, žiada slobodu.²⁾

27. Jarmo a remeň sohybujú tvrdú šiju: a služobníka skloňuje ustavičná robota.

28. Zlomyselnému služobníkovi (patrí) muky a putá: posielaj ho do roboty, nech nezaháfa:

29. lebo mnohému zlému učí záhalčivosť.³⁾

30. Postav ho do roboty: lebo to mu sluší. Ak nebude poslúchať, shýbaj ho putami, ale nenavahuj priveľkého bremena na nikoho, a bez rozvahy nečiň nič dôležitého.⁴⁾

31. Keď máš verného sluhu, váž si ho ako svoju dušu: ako s bratom nakladaj s ním, lebo si ho s dušou nadobudol.⁵⁾

(Vyššie 7, 23)

32. Keď ho obrázať budeš nespravodlive, dá sa do úteku;

33. a ak sa sobral a odišiel: nevieš, koho sa na neho dopytovať, alebo na ktorej ceste ho hľadať.

HLAVA 34.

Výstraha pred poverou. Úžitok pokúšania. Nádej v Bohu. Bohu neľúbia sa obety bezbožných.

1. Márnú a klamlivú nádej máva nerozumný človek, a sny pozdvihujú nemúdrych.

2. Ako kto chytá tónu, a naháňa vietor: tak i ten, kto dbá na klamné sny.¹⁾

3. Obraz s obrazu (vypodobený) je sen, ako obraz človeka pred človekom.²⁾

4. Nečistý čo očistí, a lhár čo povie pravdivého?³⁾

5. Blúdne hádanie, lživé predpovedania z vtáčieho letu, a sny zlých ľudí, sú márnosťou.

6. Ako srdce k porodu pracujúcej, trpí tvoje srdce od vecí namyslených.⁴⁾ Ak by len od Najvyššieho neboly poslané⁵⁾ pre tvoje navštívenie; neprikladaj k nim svojho srdca.

7. Lebo sny už mnohých zmýlily, a ktorí dúfali v nich, zklamani boli.

8. Bez klamu dá sa dokonale naplniť slovo zákona i múdrosť v hodnoverných ústach sa vykoná.⁶⁾

9. Kto nie je zkúsený, čo ten vie? Kto mnoho zkúsil i mnoho myslí: a kto sa mnoho naučil, rozpráva rozumne.

10. Kto nie je zkúsený, málo vie: ale kto mnoho prešiel, býva v zlom domyselnejší.

¹⁾ Klamný, nazdávajúc sa tým dozvedieť budúce veci.

²⁾ Zjavy vo sne, sú ako obrazy v zrkadle, jaľové.

³⁾ Ako z kaluže nenaberieš čistej vody, tak zo snov nedozvieš sa pravdy.

⁴⁾ Kto o sny dbá, tomu úzkosť a boľasť pôsobí, ako žene tehotnej, ku pôrodu sa blížiacej.

⁵⁾ Sv. Písmo dokazuje, že i Boh sny posielal, v ktorých svoju vôľu ľuďom zjavuje. IV. Mojž. 12, 6. srov. I. Mojž. 20, 3.; 37, 5.; 41, 1.; I. Kráľ. 28, 6.; Job 33, 15.; Joel 2, 28. a inde.

⁶⁾ Kto sa slova zákona drží, nepotrebuje tých klamov, lebo sľuby a hrozby zákona sú pravé, dochádzajú splnenia.

¹⁾ 23—24. Buď Pánom vo svojom majetku až do smrti.

²⁾ I keď ho prísne držíš a pracuje, hľadá odľahnuť sa od práce a odpocívať; ale keď ho necháš postávať, už nebude mať dosť na odpocívaní, bude chcieť byť slobodným.

³⁾ Preto každý musí dľa svojho stavu pracovať.

⁴⁾ Keď ho trestáš, chovaj sa ľudsky a spravodlivo k nemu.

⁵⁾ Ako človeka, sebe rovného, pretože má ten istý život.

11. Kto mne je zkušáný, čo ten vie? Ale kto bol oklamáný, plný bude šibalstva.¹⁾

12. Mnohé veci som videl na svojich cestách, a veľmi mnoho obyčajov v rečiach.

13. Niekoľkokrát až k smrti bol som v nebezpečenstve pre tieto veci, ale milosťou Božou bol som vyslobodený.

14. Duch bohobojných²⁾ býva chránený, a jeho³⁾ pohľadom požehnaný.

15. Lebo nádej ich je v tom, ktorý ich spasí, a oči Božie hľadia na tých, ktorí ho milujú.

16. Kto sa bojí Pána, ničoho nebude sa strachovať ani desiť, lebo on je jeho nádejou.

17. Blahoslavená je duša toho, kto sa bojí Pána!

18. Ku komu má hľadiť⁴⁾ a kto je silou jeho?

19. Oči Pánove hľadia na tých, ktorí sa ho boja; ochrana mocná, podpora pevná, záclona proti horúčosti, a zastienenie proti poľudniu, (Žalm. 33, 16.)

20. obrana pred úrazom a pomoc v páde; povyšuje dušu, osvecuje oči, dáva zdravie, život a požehnanie.

21. Obeta toho, kto obetuje z nespravodlivo nadobudnutého, je poškvrnená,⁵⁾ a posmešky nespravodlivých sa nelúbia.⁶⁾ (Prísl. 21, 27.)

22. Pán je len s tými, ktorí ho očakávajú na ceste pravdy a spravodlivosti.

23. Darov bezbožných nelúbi Najvyšší, ani nehľadí na obety nespravodlivých: ani sa nesľutúva nad ich hriechami pre množstvo ich obetí.

(Prísl. 15, 8)

24. Kto obetuje z majetku chudob-

ných, je jako ktorý zabíja syna pred jeho otcom.¹⁾

25. Chlieb núdznych je život chudobných:²⁾ a kto ho on pripravuje, je človek krvolak.

26. Kto odníma chlieb v pote zaslúžený, je jako kto zabíja svojho bližného.

27. Kto vylieva krv, a kto činí krivdu nájomníkovi, sú bratia.

(V. Mojž. 24, 14; Vyššie 7, 22.)

28. Keď jeden stavia a druhý borí: aký užitok majú z toho, leda prácu?

29. Keď sa jeden modlí, a druhý zlorečí: či hlas vyslyší Boh?

30. Kto sa umýva, keď sa dotkol mŕtveho,³⁾ a zasa sa ho týka, čo mu osoží jeho umývanie?

31. Tak i človek, ktorý sa postí za svoje hriechy, a zasa sa ich dopúšťa; čo mu prospeje, že sa ponízuje? Kto vyslyší jeho modlitbu? (II. Petr. 2, 22.)

HLAVA 35.

O obetách Bohu milých. Boh slyší modlitbu vdov sirôt, a vôbec tých, ktorí sú poníženého srdca.

1. Kto zachováva zákon, množí obety.

2. Spasiteľná obeta je pilne dbať na prikázania a odstúpiť od každej nepravosti. (I. Kráľ. 15, 22.)

3. Smierna obeta za nespravodlivosti a modlitba za hriechy je odstúpiť od nespravodlivosti.

4. Kto obetuje suchú obeť,⁴⁾ preukazuje vďačnosť; a kto činí milosrdenstvo, obetuje obeť.⁵⁾

¹⁾ Boh je otec chudobných a kto z odňatého majetku chudobného človeka obetuje, zarmucuje Boha, lebo o živnosť a život olupuje toho, koho Boh ako svojho syna miluje.

²⁾ Chudobný sa živí skrovným a ťažkým chlebom.

³⁾ Kto sa dotkol mŕtveho, bol znečistený a dľa zákona potreboval očistenia. IV. Mojž. 19, 11—19.

⁴⁾ V bielej pšeničnej múke záležajúcu.

⁵⁾ Obetu krvavú a zápalnú. Smysel: Milosrdenstvo preukázané prevyšuje u Boha zásluhou vďakovčinenie, ako krvavá obeť chvály obeť suchú.

¹⁾ Vyzná sa v šibalstve ľudskom, aby nebol zasa oklamáný.

²⁾ Viac než zkušenosť chráni bohobojnosť, zbožnosť.

³⁾ Božím.

⁴⁾ Na koho sa spoliehať?

⁵⁾ Dľa gréc.: obeta smiešna.

⁶⁾ Obety tých, ktorí myslia nimi za svoje nespravodlivosti zadostučiniť, ale nič nenahradzujú uškodeným, sú posmešky proti Bohu.

5. Lúbežná vec je Pánovi odstúpenie od neprávostí: a prosba za hriechy je odstúpiť od nespravodlivosti.

(Jer. 7, 3; 26, 13.)

6. Neukazuj sa pred tvárou Pánovou prázdny;¹⁾

(II. Mojž. 23, 15; 34, 20;

V. Mojž. 16, 16.)

7. lebo to všetko deje sa z prikázania Božieho.

8. Obeta spravodlivého tukom naplňuje oltár, a je lúbežnou vôňou pred Najvyšším.

9. Obeta spravodlivého je príjemná, a jej pamiatky nezabudne Pán.

10. S dobrou myslou²⁾ vzdávaj slávu Bohu: a neumenšuj prvotín svojich rúk.³⁾

11. Pri každom dare ukáž veselú svoju tvár, a s radosťou posväť⁴⁾ svoje desiátky.

(II. Kor. 9, 7; Tob. 4, 9.)

12. Dávaj Najvyššiemu podľa toho, ako ti udelil, a dobrým okom učin, čo tvoje ruky za možnosť uznajú.

13. Lebo Pán je odplatiťel, a nahradí ti sedemnásobne.

14. Neobetuj zlých⁵⁾ darov; lebo ich neprijme.

15. A nečakaj ničoho od nespravodlivej obety, lebo Pán je sudca, a niet u neho prijímania osôb.

(V. Mojž. 10, 17; II. Par. 19, 7; Job. 34, 19;

Múdr. 6, 8; Sk. Ap. 10, 34; Rím. 2, 11;

Gal. 2, 6; Kol. 3, 25; I. Petr. 1, 17.)

16. Pán nehľadá na osobu proti chudobnému, a modlitbu krivdu trpiaceho vyslyší.

17. Nepohrdne prosbou siroty; ani vdovou, keď bude vylievať prosbu so vzdychaním.

18. Či slzy vdovy nepadajú na líce, a či nevolá proti tomu, kto ich vynučuje?

¹⁾ Pri všetkej svojej spravodlivosti obetuj zákonom predpísané obety ochotne.

²⁾ Rád oslavuj ho obetami, nielen preto, že tá zákon núti.

³⁾ Neutahuj nič z toho, čo je prikázané.

⁴⁾ Oddeluj ich ku potrebe posvätnej, dávaj ich kňazom.

⁵⁾ Keď srdce tvoje pri tom nezná pokánia. Grécky: Nehľad Pána darmi podkúpiť.

19. S líc jej vystupujú až do neba, a Pán, ktorý slyší, nebude sa v nich tešiť.

20. Kto sa klania Bohu ochotne, bude prijatý, a jeho modlitba dosahuje oblaky.

21. Modlitba pokorného preráža oblaky; a dokiaľ sa nepriblíži (k Bohu), nepoteší sa, a neodstúpi, dokiaľ neshliadne Najvyšší.¹⁾

22. A Pán nebude odkladať, ale súdiť bude spravodlivých, a konať súd: a Najmocnejší nebude mať trpezlivosti s nimi, dokiaľ nerozdrúza ich chrbát:

23. a neodplatí pomstou, dokiaľ neskľudí množstvo pyšných: a nepoláme berly nespravodlivých:

24. dokiaľ neodplatí ľuďom podľa ich skutkov, podľa skutkov Adamových, a podľa jeho smýšľania,²⁾

25. dokiaľ neprisúdi právo svojmu ľudu, a nepoteší spravodlivých svojím milosrdenstvom.

26. Vzácné je milosrdenstvo Božie v čas súzenia, ako oblak dážďový v čas suchoty.

HLAVA 36.

Modlitba za ľud izraelský, rozptýlený medzi národami. Požehnanie manželstva.

1. Smiluj sa nad nami, Bože všetkých vecí, a shliadni na nás, a ukáž nám svetlo svojich sľutovaní;

2. a pusť strach na národy, ktoré ťa nehľadajú, aby poznaly, že niet Boha mimo teba, a aby vypravovaly veľké tvoje veci.

3. Pozdvihni svoju ruku na cudzie národy,³⁾ nech vidia moc tvoju.

4. Lebo ako si sa dokázal pred ich očima svätým na nás, tak pred našimi očami osláv sa na nich,⁴⁾

¹⁾ Pri pokore má byť i vytrvanlivosť.

²⁾ Odplatí každému človekovi nielen za jeho skutky, ale i za jeho smýšľanie.

³⁾ Trestaj tebe odcudzené národy.

⁴⁾ Svoju spravodlivosť ukázal si na nás pred ich očima nás trestajúc; tak učin i na nich.

5. aby ťa poznali, ako sme i my poznali, že niet Boha mimo teba, Pane.

6. Obnov znamenia a opakuj divy.

7. Osláv (svoju) ruku a pravicu.¹⁾

8. Vzbud' svoju prchivosť a vylej hnev.

9. Vyhub odporcu, a poraz nepriateľa.

10. Urýchli čas,²⁾ a spomni na koniec,³⁾ aby ohlašovali tvoje divy.

11. Hnev plameňa nech shtne toho, kto sa zachránil:⁴⁾ a kto trápi tvoj ľud, nech zahynie.

12. Rozdrúzgaj hlavu kniežat nepriateľských, ktorí hovoria: Niet nikoho mimo nás!⁵⁾

13. Shromaždi všetky pokolenia Jakubove,⁶⁾ nech poznajú, že niet Boha mimo teba, a nech ohlašujú tvoje divy: a prijmi ich zasa za svoje dedictvo ako od počiatku.

14. Smiluj sa nad svojím ľudom, nad ktorým bolo vzývané tvoje meno a nad Izraelom, ktorého si položil prvorodencomi za rovného. (II. Mojž. 4, 22.)

15. Smiluj sa nad mestom svojim svätým, nad Jeruzalemom, mestom odpočinku svojeho.⁷⁾

16. Naplň Sion svojimi nevyslovnými zaslúbeniami, a slávou svojou svoj ľud.

17. Vyďaj svedoctvo tým,⁸⁾ ktorí sú od počiatku od teba stvorení, a vzbud' predpovedania, ktoré predošli proroci v tvojom mene oznamovali.

18. Daj odmenu tým, ktorí očakávajú

teba,¹⁾ aby proroci tvoji za verných uznávaní boli: a vyslyš modlitby svojich služobníkov,

19. podľa toho, ako požehnal Áron tvoj ľud, a veď nás na cestu spravodlivosti, a nech vedia všetci obyvatelia zeme, že si ty Boh, ktorý veky prezerá.²⁾ (IV. Mojž. 6, 24.)

20. Žalúdok požíva všeliký pokrm; a je jedlo jedno lepšie od druhého.³⁾

21. Ústa, ako okúsia, poznávajú pokrm z divočiny, a rozumné srdce slová lživé.

22. Zlostné srdce zapríčiňuje zármutok; ale zkúsený človek mu odolá.⁴⁾

23. Žena uspokojí sa každým mužom; ale dcéra jedna lepšia je od druhej.⁵⁾

24. Krása ženy obveseluje tvár svojho muža, a budí v ňom požiadanie, ktoré všetky žiadosti človeka prevyšuje.

25. Jestliže jej jazyk je smierlivý, krotký a sútrpný, nemá jej muž rovného medzi synami ľudskými.

26. Kto má dobrú ženu, má počiatok svojho majetku, má pomocnicu, jakú potrebuje, a podporu, na ktorej spočíva.

27. Kde niet ohrady, tam majetok rozobraný býva; kde niet ženy, vzdychá ten, kto ju potrebuje.⁶⁾

28. Kto dôveruje tomu, ktorý nemá hniezda,⁷⁾ ale tam má hospodu, kde zamrkne? Je ako podkasany lotor, ktorý z mesta do mesta sledí.

¹⁾ Ruka i pravé rameno vyobrazujú moc.

²⁾ Vykúpenia.

³⁾ Učiň koniec nášmu súženiu a ukrutnosti nepriateľskej.

⁴⁾ Kto by bol ušiel meču, nech ho zabijú blesky. Nech nepriateľ tvojho ľudu, ktorý je i tebe nepriateľom, neujde pomste.

⁵⁾ Ktoré tak ukrutne zachádzajú s ľudom, ako by nebolo Pána nad nimi.

⁶⁾ Zo zajatia babylonského sa len malá čiastka židov navrátila, ostatní boli roztratení medzi národami.

⁷⁾ Ktoré si si vyvolil, a kde zvláštne prebývaš.

⁸⁾ Osvedč verejne, že sú tvoji, ktorých si pred dávnymi časmi za svoj ľud vyvolil.

¹⁾ Vyplnením svojich zaslúbení odmeň vieru i nádej tých, ktorí tieto proroctvá prijali, a dokáž, že proroci skutočne od teba poslaní boli.

²⁾ Boh večný, ktorému sú všetky veci známe a podrobené. Grécky: Pán vekov.

³⁾ Niet menšieho výberu v tom, čo človek slýcha, ako v tom, čo jaké jedlo požíva.

⁴⁾ On vie odraziť strely na zlostníka.

⁵⁾ Po obyčaji starých národov otec vyvolil dcéru ženícha; ale muž mohol sám voliť, ktorú chce si ziať za manželku.

⁶⁾ Grécky: Vzdychá túlajúc sa. Muž samotný bez ženy a detí, snadno sa túla s miesta na miesto, a taký človek nemá u ľudí náležitej úcty.

⁷⁾ Tulákovi nedôveruje nikto.

HLAVA 37.

O pravých a falošných priateľoch. O dobrých radcoch. O múdrosti a miernosti.

1. Každý priateľ povedá: I ja som uzavrel priateľstvo: ale býva priateľ len dľa mena. Či je to nie žiaľ až k smrti,

2. keď sa tovaryš a priateľ na nepriateľa obráti?

3. O prenešľachetná opovážlivosť, kde si sa tu vzala, aby si pokryla zem zlosťou a faľšou?

4. Tovaryš sa veselí s priateľom v šťastí, a v čas súženia stáva sa mu protivníkom.

5. Tovaryš má s priateľom sútrpnosť pre brucho, i proti nepriateľovi vezme štít.¹⁾

6. Nezapomínaj na svojho priateľa v srdci svojom, ale pamätaj na neho, keď sa ti dobre vodí.

7. Neraď sa s tým, kto ti úklady strojí, a zataj svoj úmysel pred tými, ktorí ti závidia.

8. Každý radca dá ti rady, ale niektorý radca je len pre seba.

9. Pred (takým) radcom sa chráň: dozved' sa najprv, čo potrebuje: lebo on na seba myslieť bude;²⁾

10. aby azda nezabil kola³⁾ do zeme, a tebe povedal:

11. Na dobrej ceste si, a nepostavil sa naproti, aby videl, čo sa ti prihodí.⁴⁾

12. Rozprávaj sa len⁵⁾ s mužom bezbožným o svätosti, a s nespravodlivým o spravodlivosti, a so ženou o jej nená-

vistnici, s bojazlivým o vojne, s predavačom o kúpe, s kupcom o predaji, so závistlivým o ďakovaní,

13. s bezbožným o pobožnosti, s nepoctivcom o poctivosti, s roľníkom o rozličných prácach,

14. s robotníkom na rok najatým o dokonaní roka, s lenivým sluhom o mnohej práci: na týchto nedbaj v nijakej rade.

15. Ale muža svätého ustavične sa drž, o ktorom vieš, že zachováva bázeň Božiu,

16. ktorý svojou dušou srovnáva sa s tebou, a ktorý ťa poľutuje, keby si sa vo tme potkol.

17. Srdce, čo dobre radí, ustál v sebe:¹⁾ nad to niet drahšej veci pre teba.

18. Duša svätého muža²⁾ povie niekdy viac pravdy ako sedem strážnych,³⁾ ktorí sedia vysoko na stráži.

19. A pri všetkých tých veciach vzývaj Najvyššieho, aby riadil dľa pravdy tvoju cestu.

20. Pri všetkých skutkoch nech ťa predchádza slovo pravdy, a pred každým činom stála rada.

21. Zlé slovo zavádza srdce:⁴⁾ Z toho⁵⁾ pochádzajú štyri veci: dobré i zlé, život i smrť; ale nad nimi ustavične panuje jazyk.⁶⁾ Býva niekto spôsobilý mnohých iných učiť, ale sebe samému je neužitočným.

22. Zkúsený muž mnoho iných poučuje, a pritom činí dobre i svojej duši.

23. Kto mudrlantsky⁷⁾ vravieval, je nenávidený; ten bude mať nedostatok vo všetkom.⁸⁾

¹⁾ S ním i bojovať bude proti jeho nepriateľovi, ale len pre brucho, pre podlý svoj zisk.

²⁾ Never každému radcovi; môže ti radíť len k svojmu úžitku, aby z teba niečo získal.

³⁾ Môže ti i nejakú prekážku do cesty položiť, aby si škodu utrpel ako ten, ktorý o kolík v zemi zavádí.

⁴⁾ Povie ti: „Dobre robíš“ a bude sa smiať keď zle pochodíš a on z toho nejaký ošoh mať bude.

⁵⁾ Spomína istých ľudí, u ktorých človek nemá hľadať rady o takých veciach, ktorým nerozumejú, alebo v ktorých zo zlej vášne dobre poradiť nechcú. Robí to posmešne, ako by povedal: Len sa ty týchto rad, uvidíš, ako ti to vypáľf.

¹⁾ Nikto nezná lepšie tvojich žiadostí ako ty; preto svojho srdca, dobrého svedomia sa rad, a sám všetko dobre rozvažuj.

²⁾ Hlas Boží javiaci sa v svedomí spravodlivého.

³⁾ Ako sedem učencov.

⁴⁾ Zlá rada môže mnoho zlého zapríčiniť.

⁵⁾ Zo srdca.

⁶⁾ Ich obyčajným pôvodcom je jazyk.

⁷⁾ Kto sa svojou zdanlivou ostrovtipnosťou chľúbi a tak iných klame a tým zisku nejakého dosiahnuť hľadí.

⁸⁾ Nezaslúži ani chleba.

24. Pán nedal mu príjemnosti: lebo pozbavený je všetkej múdrosti.

25. Niektorý múdry je múdrym pre seba: a ovocie jeho rozumu je chvalitebné.

26. Múdry muž vyučuje svoj ľud,¹⁾ a ovocie jeho rozumu je spoľahlivé.

27. Muž múdry naplnený bude požehnaním, a ktorí ho vidia, chváliť ho budú.

28. Život človeka má počet dní: ale dni Izraelove sú bez počtu.²⁾

29. Múdry v ľude dedič bude česť: a jeho meno bude večne žiť.

30. Synu! Dokiaľ si živý zkusuj dušu svoju:³⁾ a čo by jej bolo zlé, toho jej nedávaj:

31. lebo nie všetko užitočné je všetkým, a nie každému ľúbi sa všetko.

32. Nebaž po hostinách, a nerúf sa na každé jedlo:

33. lebo z mnohých pokrmov býva nemoc, a hltavosť dôjde až k vracaniu.

34. Pre obžerstvo už mnoho ľudí pomrelo: ale kto je striedmy, pridá si života.

HLAVA 38.

Ako sa zachovať k lekárovi; K mŕtvym. O múdrosti, roľníctve a remeslách.

1. Cti lekára pre potrebu, lebo i jeho stvoril Najvyšší.

2. Od Boha je každá liečba a od kráľa dostáva dary.⁴⁾

3. Veda lekára povýši jeho hlavu, a pred znamenitými bude chválený.

4. Najvyšší stvoril zo zeme lieky, a muž opatrný nezoškliví si ich.

5. Či od dreva neosladelá horká voda? (II. Mojž. 15, 25)

6. Aby ľudia poznali ich silu,⁵⁾ a Naj-

vyšší dal ľuďom vedu, aby bol oslavovaný vo svojich divoch.¹⁾

7. Tými vecami lieči a mierni bolesť, a lekárnik robí lahodné lieky a pripravuje zdravé masti, a jeho práca nemá konca.²⁾

8. Lebo pokoj Boží je nad tvárou zeme.

9. Synu! V nemoci nezanedbaj sa,³⁾ ale modli sa k Bohu, a on uzdraví ťa. (Izai. 38, 3.)

10. Odvráť sa od hriechu, a sporiadaj svoje činy, a od každej neprávosti očisť svoje srdce.

11. Obetuj ľúbežnosť (zápalnej obety) a na upamätovanie obetu z bielej múky, a tučnú obetu,⁴⁾ a daj miesto lekárovi;

12. lebo Pán ho stvoril; a nech neodchádza od teba, preto že jeho služby sú potrebné.

13. Býva čas, keď upadneš do ich rúk:

14. Oni však budú prosieť Pána, aby im poprial obľahčenia a uzdravenia pre dlhší život.

15. Kto hreší pred očima svojho Stvoriteľa, upadne do rúk lekárov.⁵⁾

16. Synu! Nad mŕtvým vylievaj slzy, a jako by si niečo ťažkého bol utrpel, začni kvíliť, a jako náleží priodej jeho telo, a nezanedbaj jeho pohrabu.⁶⁾

17. Pre pomluvu opláč ho žalostne

¹⁾ Boh dal ľuďom schopnosť k vyzkúmaniu liekov, aby ho múdrym ich užívaním, zkusiac dobročinné ich účinky, velebili.

²⁾ Nemala by nijakého účinku, keby Boh svojim požehnaním nepomáhal; lebo...

³⁾ Nezanedbaj starosť mať o svoje uzdravenie. Pros oň a očakávaj ho dôverne od Boha - pomocou lekára, jako jeho prostredníka.

⁴⁾ Grécka osnova dodáva: ako by si už žiť nemal. — Podobné predpisy dáva i Cirkvev nemocným kresťanom. Zavčasu majú sa dať zapatriť sv. sviatosťami, a spoliehajú sa na neko-nečné milosrdenstvo Božie a smiernu obeť Kristovu, k trpezlivému snášaniu bolesti posilňovať sa modlitbou a odovzdaním sa do vôle Božej.

⁵⁾ Nemoce bývajú nie zriedka pokútami za hriechy. Srov. Ján 5, 14.

⁶⁾ Slušne a zbožne prekáž mu poslednú službu.

¹⁾ Je nielen pre seba múdrym.

²⁾ Dni izraelského ľudu. Tak pamiatka múdrosti zostáva na veky.

³⁾ Čo ti je užitočné a čo škodné.

⁴⁾ Hodný je prijať dary.

⁵⁾ Grécky: aby poznaná bola moc Božia — zázračnú moc, ktorú Boh dal drevu.

za jeden deň, potom poteš sa po zármutku,

18. a nariekaj podľa toho, ako zaslúžil, za deň alebo za dva, pre utrhanie.

19. Lebo zo zármutku prichádza smrť, a (zármutok) morí sily, a zármutok srdca skloňuje šiju.¹⁾

20. Zármutok ostane pri odnesení mŕtveho; a život chudobného²⁾ je ako jeho srdce.

21. Nedaj premôcť svoje srdce zármutku, ale zažeh ho od seba, a pamätaj na posledné veci.³⁾

22. Nezapomínaj: lebo odtiaľ niet návratenia,⁴⁾ a tomu ničoho neprospeješ, a sám sebe zle urobíš.

23. Pamätaj na môj osud; lebo taký bude i tvoj: mne včera, tebe dneska.⁵⁾

24. Keď odpočíva mŕtvy, nech odpočíva i tvoje pamätovanie na neho,⁶⁾ a poteš sa nad ním, keď ho opustil jeho duch.⁷⁾

25. Múdrosť učeného žiada stihu: a kto má menej práce, dôjde múdrosti. Ako ten príjde k múdrosti,

26. kto drží pluh, a chváli sa šibákom, voly ostňom poháňa, a ich prácou sa zaoberá, a len o juncoch vie rozprávať?

27. Svojou myslou dbá o vyhánanie brázd, a svoju bedlivosť má o kŕmenie kráv.

28. Tak je i každý remeselník a staviteľ, ktorý pracuje vo dne v noci, i ten, ktorý vyrýva pečate, a ktorého usilovnosť rozmanité robí podoby; svojou myslou dbá o podobnosť obrazu, a svojou bedlivosťou dokoná dielo.

29. Tak i kováč, ktorý sedí pri náko-

ve, a obrába železo. Para ohňa páli jeho telo, a s horúčosťou výhne zápasí;

30. zvuk kladiva ohlušuje jeho ucho, a jeho oko na podobu nádoby (hladi).

31. Svojou myslou dbá o dokonanie diela, a svojou bedlivosťou ozdobí ho, aby bolo dokonalé.

32. Tak i hrnčiar, ktorý sedí pri svojej práci, a točí nohami svojima kruhom; ktorý ustavične pečuje o svoje dielo, a všetky jeho práce sú mu rozpočítané.¹⁾

33. Svojimi rukami tvarí hlinu, a nohami svojimi zmäkčuje jej tvrdosť.

34. Svojou myslou dbá o dokonanie gliedenia, a bedlive vyčistí pec.

35. Všetci títo svojim rukám dôverujú, a každý z nich je múdry vo svojom remesle,

36. bez týchto všetkých nebýva vystavené mesto,²⁾

37. a nemožno v ňom bydlieť, ani sa prechádzať; ale do shromaždenia nepreskočia³⁾

38. Na súdnu stolicu, nesadnú, zákona, dľa ktorého sa súdi, nerozumejú, ani právo a spravodlivosť nevyhlásia a v podobenstvách zbehlosti nemajú:

39. ale stvorenie tohoto veku udržu-
jú,⁴⁾ a ich modlitba vzťahuje sa na konanie ich remesla; tomu oddávajú svoju dušu, a v mysli zaoberajú sa zákonom Najvyššieho.

HLAVA 39.

Zamestnanie múdreho. Zvelebovanie skutkov Božích.

1. Múdry vyhľadáva múdrosť všetkých starých, a zaoberá sa proroctvami.

2. Zachováva rozprávky slávnych

¹⁾ V svojom zármutku drž slušnú mieru ohľadom seba, aby si sebe prílišným žiaľom neškodil.

²⁾ Smútiaceho.

³⁾ Čo sa nedá premeniť, nad tým darmo kvílime, všetci umrieme.

⁴⁾ Zármutkom ho nevzkriesiš.

⁵⁾ Tu uvádza, akoby sám mŕtvy hovoril.

⁶⁾ Smútok za ním.

⁷⁾ Teš sa a upokoj svoj zármutok tým, že zomrelý po biednom tomto živote odpočínku došiel; tak i jeho potešíš.

¹⁾ Musí istý počet nádob, alebo z rozličných nádob určený počet vychystať.

²⁾ Títo remeselníci sú potrební, oni náležia k udržaniu spoločnosti ľudskej.

³⁾ Môžu byť premúdrami remeselníkmi a umelcami, ale bol by to veľký skok, aby do radu učencov, alebo zákonodárcov vstúpili chceli a súdiť o veciach, ktorým nerozumejú.

⁴⁾ Sú len pre zemské ciele tohoto života, a to veľmi užitoční.

mužov, a zároveň vnika do smyslu ich podobenství.

3. Vyhľadáva tajnosti prísloví, a zaberá sa skrytosťami podobenství.

4. Medzi znamenitými ľuďmi slúži,¹⁾ a pred tvárou panovníkovou sa ukazuje.

5. Zeme cudzích národov prejde: lebo chce získať dobré i zlé medzi ľuďmi.

6. Svoje srdce od včas rána oddáva Pánovi, svojmu stvoriteľovi, a pred tvárou Najvyššieho sa modlieva.

7. Otvára ústa svoje v modlitbe, a za svoje hriechy sa modlí.

8. Lebo ak ten Pán veľký bude chcieť, duchom ho naplní.

9. A on ako prívaly vydá reči svojej múdrosti, a v modlitbe chváliť bude Pána:

10. a ten spravuje jeho rozum i jeho vôľu a (on) o skrytých svojich veciach premýšľa.²⁾

11. On zjavovať bude kázeň svojho učenia, a zákonom smluvy Pánovej sa chváliť.

12. Mnoho ľudí bude chváliť jeho múdrosť, a tá nezahynie nikdy.

13. Jeho pamiatka neprestane, jeho meno bude žiť od pokolenia do pokolenia.

14. O jeho múdrosti rozprávať budú národy, a chválu jeho rozhlasovať bude shromaždenie.

15. Jestliže zostane (živý), meno slávnejšie zanechá než tisíc (iných): jestli odíde na odpočinok, i to bude mu na osoh.

16. Ešte zamýšľam rozprávať: lebo som plný oduševnenia.³⁾

17. Hlasne hovorí.⁴⁾ Slyšte ma, dieťky Božie, a noste ovocie⁵⁾ ako ruža posadená pri tekúcom potoku.

18. Ako Liban lúbeznú vôňu⁶⁾ majte.

19. Kvitnite kvetím ako ľalia, a vy-

dajte vôňu, a zeleňajte sa milostne, a spievajte pieseň chvály, a oslavujte Pána v jeho dielach.

20. Zvelebuje jeho meno, a oslavuje ho hlasom rtov a piesňami rtov svojich, a citarami, a hovorte takto, keď ho oslavujete:

21. Všetky skutky Pánove sú veľmi dobré.¹⁾ (I. Mojž. 1, 31.)

22. Na jeho slovo stála voda ako hromada: a na prehovorenie jeho úst ako nádržka vôd.²⁾

23. Lebo na jeho rozkaz deje sa, čo sa jemu ľúbi: a niet toho, kto by mohol prekaziť jeho pomoc.

24. Skutky všetkých ľudí sú pred ním, a nič nenie skrytého pred jeho očima.

25. Od veku až do veku hľadí, a nič nenie divného pred jeho očima.

26. Nesluší sa povedať: Čo je to alebo čo je ono? lebo všetky veci časom zkušané³⁾ budú.

27. Jeho požehnanie ako rieka sa rozlialo;

28. a jako povodeň opojila suchú zem, tak príde hnev na národy, ktoré ho nehľadávajú.⁴⁾ (I. Mojž. 7, 11.)

29. Ako obrátil vodu na suchu a vyschla zem, tak že jeho cesty k ich priechodu sa rovnaly: tak hriešnikom v jeho hneve budú k pádu. (II. Mojž. 14, 21.)

30. Dobré veci pre dobrých stvorené sú od počiatku, tak i pre nešťastných dobré i zlé.⁵⁾

31. Najpotrebnejšie veci pre život ľudský sú: voda, oheň, a železo, soľ, mlieko a chlieb pšeničný, a med, a hrozno, a olej i odev. (Vyššie 29, 28.)

¹⁾ Grécka osnova dodáva: a každý jeho rozkaz časom svojím sa koná.

²⁾ Toto sa stalo pri stvorení sveta, keď sa oddelili vody od zeme a pri priechode židov cez Červené more a Jordán.

³⁾ Grécky: lebo všetky veci k potrebe sú stvorené.

⁴⁾ Tie národy jeho hnev dedične, ná vždy znášať budú.

⁵⁾ Po ľudskom rozume má tak byť, aby sa dobrým dobre a zlým zle vodilo; ale Boh nevytvára zlých z užitku stvorených vecí, ktoré sú v sebe dobré a užitočné. Otázka je len, či to užívanie dobrých vecí na konci posluží im k dobrému?

¹⁾ Tak môže mnoho získať a naučiť sa, lebo na dvoroch kniežacích býva mnoho mudrcov a radcov.

²⁾ Lebo Boh mu ich zjaví (Žalm 50, 8.)

³⁾ Dľa gréc.: som plný, ako mesiac na splni.

⁴⁾ Múdrosť.

⁵⁾ Kvety.

⁶⁾ Lúbezná vôňa je obrazom ctnosti.

32. Všetky tieto veci svätým k dobremu, a bezbožným a hriešnikom obráti sa ku zlému.

33. Sú duchovia, ktorí sú stvorení k pomste,¹⁾ a svojou vzteklosťou zhoršili svoje súženia:

34. v čas dokonania²⁾ vylejú svoju silu: a takto hnev svojho stvoriteľa utišia.

35. Oheň, krupobitie, hlad i smrť, všetko toto stvorené je ku pomste:

36. zuby divých zverov, a štúri, a hadi, a meč, ktorý sa na hriešnikoch pomstí, ku záhube.

37. Nad jeho rozkazmi plesajú a hotoví sú, kde ich na zemi potrebuje, a keď príjde ich čas, neprestúpia rozkazu.³⁾

38. Preto od počiatku bol som utvrdený (v tom presvedčení); uvážil a rozmyslel som to, a nechal som na písme:

39. Všetky skutky Pánove sú dobré, a všetko, čo je potrebné, vo svojom čase dáva. (1. Mojz. 1, 31.)

40. Nemá sa hovoriť: Toto je horšie od toho; lebo všetky veci mojím časom schválené budú.⁴⁾

41. A teraz celým srdcom i ústami chválu vzdávajte a dobrorečte menu Pánovmu.

HLAVA 40.

O všeobecnej biede ľudskej. Všetko sa pomíne. Čo si obľubovať v živote? Čoho sa máme chrániť.

1. Ku veľkému trápeniu stvorený je každý človek, a bremeno ťažké leží na synoch Adamových, odo dňa, v ktorom vyšli zo života svojej matky, až do dňa, v ktorom pochovaní budú do zeme, matky všetkých.

¹⁾ Sú duchovia, ktorých Boh nie pôvodne, ale keď boli odpadli, dľa svrchovanej svojej múdrosti používa, posielá, k zkusovaniu dobrých a k trestaniu zlých. Dľa mých: sú víchrice, ktoré ku pomste...

²⁾ V určený čas pomsty.

³⁾ Keď príjde čas, aby konali pomstu nad bezbožnými.

⁴⁾ Dokazuje sa vo svojej užitočnosti.

2. Ich myšlienky a obavy srdca patria vystihnúť budúcnosti a dňu skonania:

3. od toho, ktorý sedí na slávnej stolici až do toho, ktorý je snížený až do prachu a popola;

4. od toho, ktorý nosí hyacintový odev a korunu, až do toho, ktorý sa odieva hrubým plátnom: vztek, závisť, nepokoj, váhavosť, a ľakanie sa smrti, trvajúca hnevливость a zvada,

5. a počas odpočinku na posteli, nočný sen znepokojuje jeho rozum.

6. Málo, takmer nič neodpočíva a tak mu je vo sne ako v deň starosti.¹⁾

7. Ľaká sa videnia svojho srdca ten, ktorý uteká z boja. Keď zbavený bol toho, prebudí sa a diví sa daromnému strachu:

8. tak je to s každým telom, od človeka až po hovädo; ale u hriešnikov sedemnásobne.

9. K tomu príjde: smrť, krvi preliatie, zvada, meč, útisky, hlad, záhuba a biče: (Vyššie 39, 35.)

10. na bezbožných je stvorené toto všetko, a pre nich prišla potopa.

11. Všetko, čo je zo zeme, navráti sa do zeme, ako sa všetky vody do mora navracajú. (Nižšie 41, 13.)

12. Každé podplatenie a (každá) nespravodlivosť zahynie, ale vernosť stáť bude na veky.

13. Majetky nespravodlivých ako potok²⁾ vyschnú a jako silné hrmenie v daždi so zvukom pomíne.

14. Dokiaľ otvára³⁾ svoju ruku, býva veselý: ale hriešnici do konca zahynú.

15. Potomci bezbožných nerozložia ratolesti, a nečisté korene⁴⁾ na vrchu skaly ležia.

16. Pri každej vode a na brehoch riek

¹⁾ Ako celý deň trápanej starosti.

²⁾ Ako potok v lete vysychá.

³⁾ Nábožný otvára svoju ruku k dobročinnosti a teší sa, ale hriešnici musia zahynúť.

⁴⁾ Doslovne: rachotia. Rodičia bezbožní sú jako neužitočné a nerodné korene na skalách, ktoré iba rachot robia, keď sa pohnú, ale ani kvetom, ani ovocím neosožia.

zelená sa tráva,¹⁾ ale tá pred každou trávou vytrhaná býva.²⁾

17. Dobrotivosť je ako raj v požehnaní, a milosrdenstvo trvá na veky.³⁾

18. Život so sebou spokojného robotníka je sladký, a v ňom najdeš poklad.

19. Dietky (plodíť) a mestá stavať, to zakladá stále meno; ale nad to oboje žena, ktorá nemá úhony, vážená bude.

20. Víno a hudba obveselujú srdce; ale nad to obidvoje je milovanie múdrosti.

21. Píšťaly a harfy vydávajú ľúby zvuk; ale nad to obidvoje je prívetivá reč.

22. Lúbežnosť a krásu žiada tvoje oko; ale nad to obidvoje zelené siatiny.

23. Priateľ a súdruh časom spoludržia; ale nad oboch žena s mužom.⁴⁾

24. Bratia si pomáhajú v čas súženia; ale viac ako oni pomôže milosrdenstvo.⁵⁾

25. Zlato a striebro udržujú na nohách;⁶⁾ ale nad to oboje je dobrá rada.

26. Bohatstvo a majetok povyšuje srdce; ale nad obidvoje bázeň Pánova.

27. Kto sa bojí Pána, nemá nedostatku a netreba mu hľadať pomoc.

28. Bázeň Pána je ako požehnaný raj;⁷⁾ a nad všetku slávu (Boh) ozdobil ho.

29. Synu, nikdy neživ sa žobrotou; lebo lepšie je umrieť, než žobrať.⁸⁾

30. Kto na cudzí stôl hľadá, toho ži-

vot nemá počítaný byť za život;¹⁾ lebo živí²⁾ sa cudzími pokrmami.

31. Ale rozumný a učený človek sa toho chráni.

32. V ústach nerozumného³⁾ sladká je žobrota; ale v jeho bruchu horí oheň.⁴⁾

HLAVA 41.

O smrti. O deťoch bezbožných ľudí. Napomína, aby sme sa starali o dobré meno. Prečo sa máme stydieť.

1. O smrť, jak trpká je tvoja pamiatka človekovi, ktorý má pokoj vo svojom bohatsve,

2. mužovi, ktorý nemá starosti, ktorému sa vo všetkom dobre vodí, a ktorý ešte môže požívať pokrm.⁵⁾

3. O smrť, dobrý je tvoj súd človekovi chudobnému, a ktorému sily slabnú;

4. slabému starcovi, a tomu, ktorému prichodí o všetko sa starať, malomyselnému, ktorý potratil trepezlivosť.

5. Neboj sa súdu smrti. Pamätaj na to, čo bolo pred tebou, a čo bude po tebe;⁶⁾ toto je súd od Pána o všetkom, čo žije:

6. A čo môže prísť na teba krom toho, čo sa ľúbi Najvyššiemu?⁷⁾ či desať, a či sto, alebo tisíc rokov.

7. Na druhom svete nebudú žalovať (dlhý alebo krátky) vek.

8. Deti ohavné bývajú deti hriešnikov,⁸⁾ i tí, ktorí bydlia v susedstve s bezbožnými.⁹⁾

¹⁾ Bahienka.

²⁾ Chytrý rastie, chytrý sa i kosí; tak i zlí nemajú stálosti.

³⁾ Dobrý a milosrdný človek bude požehnaný na večnosť.

⁴⁾ Keď sa dobre snášajú, vzájomne sa podporujú.

⁵⁾ To získa nám milosť Božiu, v ktorej viac môžeme skladať svoju nádej, než v ľudskej pomoci.

⁶⁾ Ponevác si ním všetky potreby zaopatríť môžeme.

⁷⁾ Plnosť Božieho požehnania.

⁸⁾ V Starom Zákone Boh bezbožným hrozil chudobou a biedou, a plniteľom zákona prisľúbil, že nebude žobráka medzi nimi. Srov. Mat. 5, 3. a Luk. 6, 20., kde Spasiteľ chudobných duchom blahosláví; — taká chudoba v bohatom i v bezmajetnom jednako je ctnosťou.

¹⁾ Jako človeka nedôstojný.

²⁾ Grécky: lebo hyzdí svoj život cudzími pokrmami.

³⁾ Grécky: nestydatého.

⁴⁾ Musí znášať rozličné výčitky od ľudí, ktoré ho pália, jestli má cit; a trápi ho i horúci hlad, lebo nebude vždy, kto by ho darmo kfmil.

⁵⁾ Ktorý je zdravý a ešte môže brať úžitok zo svojho bohatstva.

⁶⁾ Ktorí boli pred tebou, pomerili; ktorí prídu po tebe, zomrú.

⁷⁾ Gréc.: A prečo odpieraš dobroľúbežnej vôli Najvyššieho?

⁸⁾ Deti hriešnikov, ktorí sa v smýšľaní na otcov podali.

⁹⁾ Zlá spoločnosť kazí dobré mravy.

9. Dedictvo detí hriešnikov zahynie, a na ich potomkoch bude hanba uštatvičná.

10. Na bezbožného otca nariekajú dietky, že pre neho hanbu majú.

11. Beda vám, bezbožní ľudia, ktorí opúšťate zákon Pána Najvyššieho!

12. I keď sa rodíte, ku prekliatiu sa zrodíte;¹⁾ i keď zomriete, preklatie bude vašim podielom.

13. Všetko, čo je zo zeme, príjde zas do zeme; tak bezbožní z kliatby do zahynutia.

14. Zármatok ľudí býva nad ich telom, ale meno bezbožníkov vyhladené bude.²⁾

15. Staraj sa o dobré meno: lebo ti dlhšie zostane ako tisíce drahých a veľkých pokladov.

16. Dni dobrého života majú svoj počet: ale dobré meno trvá na veky.

17. Deti, zachovávajúte naučenie v pokoji;³⁾ lebo skrytá múdrosť, a neviditeľný poklad, čo to osoží obidvoje?

(Vyššie 20, 32.)

18. Lepší je človek, ktorý skrýva svoje bláznovstvo, ako človek, ktorý schováva svoju múdrosť.

19. Preto hanbite sa za to, čo vyjde z mojich úst.⁴⁾

20. Lebo nenie dobre za všetko sa hanbiť; a nie všetkým ľúbi sa všetko verne učené.

21. Styďte sa pred otcom a matkou za smilstvo; a pred kniežaťom a mocným za lož:

22. pred kniežaťom a sudcom za previnenie: pred shromaždením a ľudom za nepravosť:

23. pred súdruhom a priateľom za

nespravodlivosť, a v meste, v ktorom bydlíš,

24. za krádež, pre pravdu Božiu a zákon,¹⁾ za opieranie sa lakťom na chlieb²⁾ a za zneváženie seba pri výdavkoch a príjmoch;³⁾

25. za mlčanie pred pozdravujúcimi: za pozeranie na ženu smilnicu: a za odvrátenie tvári od príbuzného.⁴⁾

26. Neodvracaj tvári od svojho bližného, a styď sa niečo mu odňať a nevrátiť.

27. Nepozerať za ženou iného muža, a neslieť za jeho slúžkou, a nepribližuj sa k jej posteli. (Mat. 5, 28.)

28. Styď sa pred priateľmi za potupné reči, a keď dáš niečo, nevytýkaj to.

HLAVA 42.

Za čo sa treba stydieť. O dcérach. O skutkoch Božích.

1. Nerozprávaj iným, čo si slyšal, a neodkrývaj tajnosti; tak nebudeš sa mať ozaj čoho hanbiť, a najdeš priazeň u všetkých ľudí. Za všetky tieto veci⁵⁾ sa nestyď, ale nikomu k vôli nehreš.

(III. Mojž. 19, 15; Prísł. 24, 23.)

2. (Nestyď sa) za zákon Najvyššieho, a za jeho smluvu, a za súd, že bezbožnému prisľuhuješ spravodlivosť;

3. za vec známych i cudzích;⁶⁾ za podelenie dedictva priateľom;⁷⁾

4. za spravodlivú váhu a záväzie, za nadobudnutie veľkého alebo malého majetku;⁸⁾

5. za zrušenie kúpy a predaju,⁹⁾ za prísnu kázeň dietok, a za krvavé potrestanie zlostného sluhu.

¹⁾ Preto, že sa každým priestupkom i zákon Boží, ktorý to zakazuje, zľahčuje.

²⁾ Ako by si chlieb len pre seba zabráť chcel.

³⁾ Keby sa hovorilo, že si z toho, čo ti bolo sverené, niečo spreneveril.

⁴⁾ Hanbi sa za to, že sa za svoj rod stydiš, svojou rodinou pyšne pohŕdaš.

⁵⁾ Ktoré ti hneď poviem.

⁶⁾ Za svedomité súdenie každého, či je to známy a či cudzí.

⁷⁾ Po práve, bez ohľadu na osobu.

⁸⁾ Len keď je spravodlivé.

⁹⁾ Keď sa v ňom nejaký podvod uďal.

¹⁾ Pre hriechy, ktorých sa i sami dopúšťate, i iných k nim svádzate.

²⁾ Ľudia sa pre ich smrť na čas a na oko zarmucujú, ale pre ich bezbožnosť chytro na nich zabudnú.

³⁾ V šťastí; keď sa vám dobre vodí; nemyslíte, že všetko činiť smiete, čo môžete.

⁴⁾ Nie za múdrosť alebo iné dobré veci sa styďte, ale za to, čo vám tu poviem (v. 21. atď.).

6. Pri nešľachetnej žene je dobrá pečať.¹⁾

7. Kde je mnoho rúk, zamikaj. Čo vydáš, spočítaj a preváž; a čo vydáš a prijmeš, všetko zapíš.

8. (Nestyď sa) za karhanie nerozumného a bláznivého človeka, a starších, ktorí súdení bývajú od mladých;²⁾ a budeš vo všetkom dobre vychovaný, a chválený u všetkých živých.

9. Dcéra je otcovi za veľkú starosť, a pečlivosť o ňu odníma sen, aby sa azda vo svojej mladosti neprestarala,³⁾ a keď sa vydá, nenávidená nebola,⁴⁾

10. aby vo svojom panenstve nebola poškvrnená, a v otcovskom dome tehotnou najdená: aby sa azda vydaná za muža nezmrhala, alebo práve neplodná⁵⁾ nebola.

11. Nad bujnou dcérou drž ustavičnú stráž, aby azda nenarobila z teba smiechu nepriateľom, pomlúv v meste, a klebiet u ľudu, a nezahambila ňa pred množstvom ľudu.

12. Nehľad na nikoho pre jeho krásu, a nebav sa rád medzi ženami;

13. lebo zo šiat pochádza mŕtva, a od ženy hriech muža.

14. Lepšia je krivda od muža, ako lichotiaca⁶⁾ žena, žena, ktorá prináša potupu a hanbu.

15. Teraz chcem pripomenúť skutky Pánove, a oznámiť, čo som videl. Slovom Pánovým staly sa jeho diela.

16. Slnce svietiac hľadá na všetko, a slávy Pánovej plné je jeho dielo.⁷⁾

¹⁾ T. j. dobre je zlú ženu tak strážiť, aby bola jako pod pečatou.

²⁾ Keď káranie zasluhujú i od zlých ľudí mladších.

³⁾ Neostala nevydaná.

⁴⁾ Aby sa mu pre starší vek nezošklivila a nebola od neho prepustená, a tak zasa otcovi prišlo by ju živiť.

⁵⁾ Neplodnosť sa u Židov za nešťastie a hanbu pokladalo.

⁶⁾ V osnove lat.: dobročinná, t. j. žena, ktorá všeliakými dárkami pod rúškou zdvorilosti, vďačnosti atď. prilichotí sa hľadá.

⁷⁾ Celý svet je plný slávy Pána, jako svetla slnečného.

17. Či nekázal Pán svätým ohlašovať všetky jeho divy, ktoré učinil všemohúci Pán svojou mocou, aby trvaly na jeho slávu?

18. Priepasť¹⁾ i srdce ľudskej zkúma, a ich zlé úmysly preniká.

19. Lebo zná Pán všetko umenie, a díva sa na znamenia veku; zvestuje veci minulé i budúce, a odhaľuje stopy skrytých vecí.

20. Jemu neujde ani jedna myšlienka, a nie je tajné pred ním ani jedno slovo.

21. Veľké skutky svojej múdrosti dobre usporiadal,²⁾ ten, ktorý je od vekov a na veky, ktorému sa ani pridať,

22. ani odňať nemôže a (ktorý) nepotrebuje ničej rady.

23. Jak žiaducné sú všetky jeho diela, hoc je to len iskra, čo sa z toho vidieť môže.

24. Všetko to žije a trvá na veky, a ku každej potrebe všetko ho poslúcha.

25. Všetko je dvoje, jedno potiera druhého,³⁾ a nedá zahynúť ničomu, čo stvoril.

26. V každom zachováva, čo je dobrehého.⁴⁾ A kto sa do sýtosti nahľadá na jeho slávu?

HLAVA 43.

Chvála velebnosti Božej z krásy nebies a iných tvorov. Napomína k chvále Božej.

1. Obloha nebeská na vysosti je jeho krásou, ozdoba nebeská obrazom (jeho) slávy.⁵⁾

2. Slnce svojím zjavením zvestuje ho pri východe, tvorba podivná, dielo Najvyššieho.

3. O poludní páli zem, a proti jeho

¹⁾ More.

²⁾ Skutky, diela Božie, nepotrebnú opravy ako skutky ľudske.

³⁾ Na svete vidíme samé protivy.

⁴⁾ Dľa gréck.: Jedno druhému pomáha v dobrom; i tie sebe odporne veci napomáhajú jedna druhú k prospechu a k zachovaniu.

⁵⁾ Nebesa vo svojej kráse zvestujú slávu Božiu. (Ž. 18.)

horúčosti kto môže obstáť? Niekto rozpaľuje pec ku svojej robote,

4. ale trikrát¹⁾ viac slnce vypaľuje hory; vypúšťa ohnivé papršky, a ligoťom svojich papršlekov oslepuje oči.

5. Veľký je Pán, ktorý ho stvoril, a na ktorého rozkaz obehá svoju cestu.

6. I mesiac učinil, aby nastával vo všetkom svojím časom, ukazoval čas a bol znamením veku.²⁾

7. Mesiac je znamením sviatočných dní;³⁾ (mesiac) je svetlo, ktoré keď sa bolo naplnilo, mizne.

8. Mesiac dľa jeho mena (sa nazýva); a podivne rastie až do splnu.

9. Stánom vojenským je on na výsostiach;⁴⁾ a na oblohe nebeskej svieti slávne.

10. Okrasou neba je sláva hviezd; (ktorými) Pán osvecuje svet na výsostiach.

11. Na slovo svätého⁵⁾ stoja dľa rozkazu a neustávajú vo svojich strážach.⁶⁾

12. Pozri na dúhu a zvelebuť toho, kto ju učinil; krásna je vo svojom lesku. (I. Mojž. 9, 14)

13. Obkľučuje nebe oblukom svojej slávy; ruky Najvyššieho ju rozťahly.

14. Svojím rozkazom rýchle sosiela sňah, i náhle vypúšťa blesky svojho súdu.

15. Preto sa otvárajú sklady,⁷⁾ a hmly vyletujú ako vtáci.

16. Velikou svojou silou skladá⁸⁾ oblaky, a jako rozdrobené kamenie padá krupobitie.⁹⁾

¹⁾ O mnoho.

²⁾ Židia merali rok a mesiace dľa behu a zmeň mesiaca.

³⁾ Nového mesiaca, Veľkej noci, dňa smierenia, Sviatku stánkov.

⁴⁾ Jako vodcom vojska je na nebi, ktorý rozkazuje hviezdám, aby sa v určitý čas na svojom mieste jako na stráž dostavily.

⁵⁾ Od Boha.

⁶⁾ Na slovo Božie vychádzajú a zapadajú v určitý čas a jako vojsko na stráž sa striedajú.

⁷⁾ Na jeho rozkaz otvoria sa sklady vôd.

⁸⁾ Štláča.

⁹⁾ Z hustých až na ľad zamrznutých oblakov, ako z nejakých skál drobí sa a padá krupobitie (ľadovec) ako kamenie; tak si to starí predstavovali.

17. Pred jeho pozrením trasú sa hory, a na jeho vôľu veje južný vietor.

18. Zvuk jeho hrmenia zatrasia zemou, a búri sa polnočný vietor a prudkosť vetra.

19. Jako vtáci sletujú k sedeniu, tak sype sňah; a jako sa kobyľka spúšťa, tak¹⁾ padá.

20. Krásu jeho bielosti obdivuje oko, a nad jeho prívalom trnie srdce.

21. Mráz sype na zem ako soľ: a keď zamrzne, býva ako pichláč bodľací.

22. Keď veje studený vietor polnočný, mrzne voda na krištál: ten spúšťa sa na všetky shromaždenia vody, a jako do panciera obliekajú sa vody.

23. Vyžiera hory, a vypaľuje púšť, a vysušuje pažiť ako ohňom.

24. Náhle príjde hmľa a zasa vylieči všetko: i príjde rosa a ovlaží po horúčosti, a premôže ho.²⁾

25. Na jeho slovo mlčí víchor, a svojou vôľou tiši priepasť morskú; a Pán porozsádzal v nej ostrovy.

26. Ktorí sa plavia po mori, vyprávajú o jeho nebezpečenstvách, tak že sa, keď to svojima ušami počúvame, začudujeme.

27. Tam sú znamenité a zázračné tvory; rozličné druhy zvierat, a všelijakých živočíchov, i ohavné potvory.

28. Skrze neho prichádza cesta bezpečne ku cieľu, a jeho slovom sriadené je všetko.

29. Mnoho by sme chceli povedať; však nedostáva sa nám slov: ale koniec rečí je: On je vo všetkých veciach.³⁾

30. Oslavovať ho ako dostačíme? Lebo on je všemohúci nad všetky svoje skutky.

31. Hrozný je Pán a veľmi veľký, a divná je jeho moc.

32. Vyvyšujte Pána, ako najviac môžete, on prevyšuje všetko: i predivná je jeho velebnosť.

¹⁾ Husto.

²⁾ Rozpustí ho, t. j. ľad.

³⁾ On stvoril všetko a udržuje všetko.

33. Chváľte Pána a vyvyšujte ho, jak najviac môžete: lebo väčší je nad všetku chválu.

34. Vvyšujte ho, vynakladajte silu: neustávajte, jednak nedosiahnete ho.

35. Ktože ho videl, aby ho mohol opísať? A ktože ho môže tak zvelebiť, ak je od počiatku? (Žalm 105, 2.)

36. Mnoho, čo je skryté, je väčšie nad toto;¹⁾ veď my málo z jeho skutkov vidíme.

37. Lebo všetko stvoril Pán: a tým, ktorí žijú nábožne, dal múdrosť.

HLAVA 44.

Oslavuje niektorých svätých.

1. Chváľme slávnych mužov, a našich otcov v ich pokolení.²⁾

2. Mnoho slávneho učinil Pán³⁾ od počiatku vo svojej sláve:

3. panovníci vo svojich državách, muži slovutní v moci a múdrosťou obdarení, predpovedaním dôstojnosť prorokov osvedčujúci,

4. nad tehdajším ľudom panujúci, a takí, ktorí mocou svojej múdrosti ľudom presvätej nauky dali,

5. ktorí vo svojom umení miery hudby vynasli, a piesne písem obznamenovali;⁴⁾

6. mužovia bohatí silou, o krásu pečliví, a pokojne vo svojich príbytkoch bydlíaci:

7. všetci tí v pokoleniach národu svojho slávy došli a už za svojich dní mali chválu.

8. Ich potomkovia zanechali meno, k ohlašovaniu ich chvály.⁵⁾

9. A sú (iní), po ktorých neostalo pamiatky; zahynuli, ako by ich nebolo

bývalo; narodili sa, ako by sa boli nenarodili, a ich deti ako oni.

10. Ale tí¹⁾ boli mužovia milosrdnosti, ktorých zbožnosť nebola zabudnutá:

11. Čo dobrého mali, zostalo ich potomkom.

12. Sväté dedictvo sú ich vnukovia, a ich potomci stoja verne v smluve;²⁾

13. a ich deti pre nich³⁾ ostanú na veky: ich potomstvo a ich sláva⁴⁾ nezahynie.

14. Ich telá sú pochované v pokoji, a ich meno žije od pokolenia do pokolenia.

15. O ich múdrosti vyprávajú ľudia, a ich slávu rozhlasuje obec.

16. Henoch sa ľúbil Bohu a bol prenesený do raja, aby národy svojím príkladom pohl k pokániu.

(I. Mojž. 5, 24.)

17. Noe najdený bol dokonalým a spravodlivým, a v čas hnevu bol na smierenie.⁵⁾

(I. Mojž. 7, 1.)

18. Preto nechaný bol ostatok (ľudstva) zemi, keď bola potopa.

19. Smluva večná bola s ním uzatvorená, aby nemohlo byť vyničené potopou veľiké telo.

(I. Mojž. 9, 14.)

20. Abrahám bol veľký otec mnohých národov, a nemal v sláve podobného sebe; on zachovával zákon Najvyššieho, a bol v smluve s ním.

(I. Mojž. 12, 2.)

21. Na jeho tele ustanovil smluvu, a v pokušení našiel ho verným.

(I. Mojž. 22, 1.)

22. Preto i dal mu slávu v jeho ná-

¹⁾ Čo o ňom známe.

²⁾ Našich predkov po rodoch.

³⁾ Dľa gréc.: učinil skrze nich.

⁴⁾ Spievali i vysvetlovali piesne spísané, i staré od predkov složené, i nové, ktoré oni skladali.

⁵⁾ Synovia zanechali svojím potomkom chválu otcov; učinili ich meno slavným.

¹⁾ Ktorých tu menovať chce.

²⁾ S Bohom, v plnení prikázaní.

³⁾ Ostanú takže verné pre nich, pre svojich otcov, ktorých ctnosti poznajú.

⁴⁾ Sláva otcov, ktorým sa chvála vzdáva vo Svätom Písme.

⁵⁾ Keď Boh potopou celý svet trestal, Noe našiel milosť u Boha; on i s rodinou bol zachránený a Boh s človekom ku zachovaniu pokolenia ľudského, smierený.

rode, a prisahal mu, že bude riasť ako kopce¹⁾ zeme,

23. a jeho potomstvo že vyvýšené bude ako hviezdy, a zdedia zem od mora až k moru, a od rieky až po hranice zeme.²⁾

24. A podobne učinil s Izákom pre jeho otca Abraháma.

25. Požehnanie všetkých národov³⁾ dal mu Pán, a potvrdil smluvu na hlavu Jakubovu.⁴⁾

26. Priznal sa k nemu svojím požehnaním,⁵⁾ a dal mu dedičstvo,⁶⁾ a rozdelil jeho diel medzi dvanásť pokolení.

27. A zachoval mu ľudí milosrdenstva,⁷⁾ ktorí našli milosť v očiach všetkých ľudí.

HLAVA 45.

Chváli Mojžiša, Árona, a Fineesa.

1. Milý Bohu i ľuďom bol Mojžiš: ktorého pamiatka je v požehnaní.

(II. Mojž. 11, 3.)

2. Pripodobnil ho sláve svätých,⁸⁾ a zveličil ho na strach nepriateľom, a na jeho slovo zastavil zázraky.⁹⁾

3. Oslávil ho pred tvárou kráľov, dal mu rozkazy pre svoj ľud, a ukázal mu svoju slávu.

(II. Mojž. 6, 7.)

4. Pre jeho vernosť a tichosť posvätil ho¹⁰⁾ a vyvolil ho zo všetkých ľudí.

5. Lebo dal mu slyšať svoj hlas a uvedol ho do oblaku,

6. a dal mu sám osobne také prikázania, a zákon života a kázne, aby vyučil Jakuba jeho smluve a Izraela jeho právam.

7. Povýšil Árona, jeho brata z pokolenia Levi, k podobnej dôstojnosti.¹⁾

8. Uzavrel s ním smluvu večnú,²⁾ a dal mu kňazstvo v ľude; a oslávil ho úctami,

9. a opásal ho pásom skvostným, a obliekol ho do rúcha slávneho a korunoval ho okrasami moci.³⁾

10. Dlhé rúcho, nohavice, a náramník položil na neho, a vyzdobil ho vôkol mnohými zlatými zvončekami,

(II. Mojž. 28, 35.)

11. aby cengali, keď by chodil a počul ho bolo cengañ v chráme na upamätovanie synom jeho ľudu.⁴⁾

12. Dal mu i rúcho sväté zo zlata, a hyacintu a šarlátu tkané, dielo muža múdreho, rozumom a pravdou obdareného,⁵⁾

13. skrúcaným červcom umele zhotovené s drahými vyrývanými v zlato zapravenými kameňami, do ktorých prácou kameňorytca bolo vyryté: na pamiatku podľa počtu pokolení izraelských.⁶⁾

14. Zlatá koruna bola na jeho čiapke,⁷⁾ znamenaná znamením svätosti, a slávou dôstojnosti, dielo drahocenné a okrášlené, že žiada sa naň hľadieť.

15. Tak krásnej ozdoby nebolo pred ním od počiatku.

16. Neobliekal sa do nej nikto z cu-

¹⁾ Že sa rozmnoží ako prach zeme.

²⁾ Od mora stredozemného, i veľkým zvaného, k moru Mŕtvému, východnému od rieky Eufratu až k hraniciam zeme egyptskej.

³⁾ Prisľúbenie, že z jeho pokolenia narodí sa Ten, skrze ktorého celý svet požehnanie dôjde, totižto Messias.

⁴⁾ Keď sa mu zjavil vo snách na ceste do Harán.

⁵⁾ Požehnaním prvorodenstva.

⁶⁾ Čo prvorodenému patrilo.

⁷⁾ Z jeho pokolenia pochádzali nábožní a bohumilí muži.

⁸⁾ Svätých praotcov vyššie menovaných.

⁹⁾ V Egypte.

¹⁰⁾ Posvätil ho za svojho služobníka, ktorý má vykonávať jeho úmysly.

¹⁾ Grécky: Árona povýšil svätého, jemu podobného.

²⁾ Ohľadom na kňazstvo, ktoré má v jeho kmene zostať večne.

³⁾ Odevom najvyššieho kňaza ho odial. (II. Mojž. 28.)

⁴⁾ Aby počuli, že ide, a upamätovali sa dať mu povinnú úctu.

⁵⁾ Gréc.: osdobil náprsníkom súdu a znamením pravdy. (II. Mojž. 29, 15. 30.)

⁶⁾ Bolo vyrytými menami dvanásť pokolení izraelských opatrené.

⁷⁾ Zlatý venčok, či krúžok mal na čiapke, na ktorom bolo vyryté: Sväté Pánovi. (II. Mojž. 28, 36.)

dzincov, ale len sami jeho synovia a jeho potomci po všetky časy.

17. Jeho obety trávil oheň každý deň.¹⁾

18. Mojžiš naplnil jeho ruky a pomazal ho svätým olejom. (III. Mojž. 8, 12.)

19. To dostalo sa jemu a jeho semenu za večnú smluvu, aby, dokiaľ budú trvať dni neba, úrad kňazský vykonávali a chválu spievali, a i ľud svoj oslavovali²⁾ v mene jeho.

20. Vyvolil ho zo všetkých živých, obetovať Bohu obetu zápal a ľubežnú vôňu, na pamiatku a smiernu obetu za jeho ľud.

21. A dal mu moc nad svojimi zákonmi a nad smluvami svojho práva, aby vyučoval Jakuba jeho svedoctvám,³⁾ a osvecoval Izraela v jeho zákone.

22. Ale keď povstali proti nemu cudzinci, a zo závesti obklúčili ho na púšti ľudia, ktorí boli s Datanom a Abironom, a záruvú sberba s Kore, (IV. Mojž. 16, 1.)

23. videl to Pán Boh, a neľúbilo sa mu; preto koniec vzali v rozpálení hnevu.

24. Činil na nich zázraky, a zkažil ich plameňom ohňa.

25. A pridal Áronovi oslavy, a dal mu dedictvo, a prvotiny úrod zemských oddelil mu.

26. Zvlášťne chleba pripravil im do sýtosti, i z obetí Pánových jest smeli, ktoré dal jemu a jeho potomkom.

27. Ale v zemi rodov dedictva nebere, a dielu nemá medzi ľuďom; lebo on sám je diel a dedictvo jeho.

28. Finees, syn Eleazarov, bol tretí v oslávení, lebo ho nasledoval v bázni Pánovej. (IV. Mojž. 25, 7.)

29. On stál, keď odstupoval ľud; v ochotnosti a horlivosti svojho srdca získal milotu Boha Izraelovi.

30. Preto potvrdil mu smluvu poko-

ja, že bude kniežaťom svätyne a svojho ľudu a že bude mať on a jeho semeno dôstojnosť kňazskú až na veky.

31. Ako smluvu,¹⁾ ktorú uzavrel s Davidom, kráľom, synom Jesse z pokolenia Juda, na dedictvo jemu i jeho rodu, aby dal do nášho srdca múdrosť, spravodlivo súdiť jeho ľud, a aby ich dobro na mizinu neprišlo a tak ich slávu v ich národe učinil večnou.²⁾

HLAVA 46.

Chváli Josua, Kaleba, sudcov a Samuela.

1. Udatný v boji bol Jozue, syn Nave, následník Mojžišov v prorocktve, ktorý bol veľký podľa svojho mena;³⁾

2. veľmi veľký pomocník vyvolených Božích, v premáhaní povstávajúcich nepriateľov, aby Izrael prišiel k dedictvu.

3. Jakej slávy došiel, keď pozdvihol ruky, a keď vytasil proti mestám svoj meč?

4. Kto sa pred ním tak postavil? Lebo nepriateľov sám Pán mu doviedol.⁴⁾

5. Či jeho horlivosť nezastavila slnce a jeden deň nebol ako dva?

(Joz. 10, 11)

6. Vzýval Najvyššieho, všemohúceho, keď bojoval proti nepriateľom do okola, a veľký a svätý Boh ho vyslyšal, a dal padať kamenné krupobitie preťažké. (Joz. 10, 14.)

7. Uderil na národ nepriateľský, a zničil nepriateľov, keď sostupovali,⁵⁾

8. aby poznaly národy jeho moc, že proti Bohu bojovať nenie snadná vec. A šiel za mocným:

¹⁾ Boh ustanovil dôstojnosť kňazskú i kráľovskú, kňazskú v rode Áronovom, kráľovskú v rode Dávidovom.

²⁾ V gréckej osnove znie v. 31.: Ako podľa smluvy s Davidom, synom Jesse, z pokolenia Juda učinenej, kráľovské dedictvo so syna na syna samého spadá, ale dedictvo Áronovo i na jeho potomstvo. Pán daj vám (kňazom) múdrosť do vašich srdc súdiť jeho ľud v spravodlivosti, aby ich dobré na mizinu neprišlo, a svoju slávu vo vašich rodinách.

³⁾ Jalve je spása.

⁴⁾ Grécky: lebo on boje Pánove vedie.

⁵⁾ Od mesta Bethoron.

¹⁾ Grécky: Ich obety obetované bývaly každý deň ustavične dva razy.

²⁾ T. j. žehnali.

³⁾ Ktorými Boh svoju vôľu vyjavil.

9. i za dňov Mojžišových učinil milosrdenstvo on a Káleb, syn Jefonov, keď sa postavili proti nepriateľovi, a zabránili ľudu hrešiť a udusili zlostné reptanie. (IV. Mojš. 14, 6.)

10. Preto boli len títo dvaja od nebezpečenstva zachovaní zo šesťstotísíc peších, určených viesť ľud do jeho dedičstva, do zeme medom a mliekom tekúcej.

11. A dal Pán Kalebovi udatnosť, a až do staroby zostala mu sila, že mohol vystúpiť na vysoké miesto zeme,¹⁾ a jeho potomci obdržali dedičstvo:

12. aby videli všetci synovia izraelskí, že je dobrá vec poslúchať svätého Boha.

13. Potom sudcovia každý dľa svojho mena. Srdce ich nebolo pokazené, a neodvrátili sa od Pána.

14. Ich pamiatka nech bude požehnaná, ich kosti nech očerstvejú na svojom mieste.²⁾

15. A ich meno nech zostane na veky, a sláva svätých mužov nech potrvá v ich synoch.

16. Milovaný od Pána, Boha svojho Samuel, prorok Pánov, ustanovil nové panovanie,³⁾ a pomazal kniežatá nad jeho ľudom.

17. Podľa zákona Pánovho súdil shromaždenie, a Boh pohliadol na Jakuba, a dokázal sa prorokom vo svojej vernosti.

18. A poznané bolo z jeho slov, že je pravdivým,⁴⁾ lebo videl Boha svetlosti,⁵⁾

19. a vzyval všemohúceho Pána bojujúc proti nepriateľom, ktorí ho vôkol obkľučovali, keď obetoval nepoškvrneného baránka.⁶⁾

20. A zahrnel Pán s neba, a zvukom veľkým dal slyšať svoj hlas,

21. a zničil kniežatá týrske, a všetkých vojvodcov filštinských;

22. a pred časom, prv než usnul na večnosť, svedectvo vydal pred Pánom a jeho pomazaným,¹⁾ že peňazí, ba ani obuvi od nikoho nebral, a že nikto nemohol ho obviňovať.

23. A potom, keď už usnul, zjavil kráľovi a ukázal mu koniec jeho života, a povýšil so zeme svoj hlas prorokujúc, že sotrená bude bezbožnosť ľudu.

HLAVA 47.

Chváli Nátana, Dávida, a počiatok kraľovania Šalamuna; haní a Jeroboama; ďalší život Šalamunov i Roboama.

1. Potom povstal Natan prorok za dňov Davidových.

2. Ako tuk oddelený od mäsa, tak David od synov izraelských.²⁾

3. S levami sa hrával vo svojej mladosti ako s baránkami: a s medveďami ako s jahňatami. (I. Kráľ. 17, 34.)

4. Či nezabil obra, a neodňal pohania s ľudu? (I. Kráľ 17, 49.)

5. Sodvihnúť ruku, kameňom z praku srazil pýchu Goliatovu;

6. lebo vzyval Pána všemohúceho, a ten dal jeho pravici (silu) poraziť človeka udatného v boji, a vyvýšiť roh³⁾ svojho ľudu.

7. Preto oslavovali ho za desaťtisíc,⁴⁾ a chválili za požehnania Pánove,⁵⁾ a pri niesli mu korunu slávy, (I. Kráľ. 18, 7.)

8. lebo nivočil nepriateľov do okola, a vyplienil filištinských odporcov až do dnešného dňa; srazil ich roh až na veky.

¹⁾ Vydobyl hornatú krajinu hebronskú, ktorá mu potom za údel pripadla. (Joz. 14, 10.—12.)

²⁾ Z ich kostí nech ustavične nové potomstvo zkvitá.

³⁾ Ustanovil kráľovstvo, pomazal Saula a Dávida za kráľov.

⁴⁾ Srov. I. Kráľ. 3, 20.

⁵⁾ Mal opravdivé videnia.

⁶⁾ Srov. I. Kráľ. 7, 9. atď.

¹⁾ Pred kráľom. Celý dej viď I. Kráľ. 28.

²⁾ Tuk ako najlepšia čiastka pri pokojnej obeti býval oddelený a na oltári pre Boha spálený. Tak bol Dávid najdokonalejší z celého národa izraelského a preto Bohu nad všetkých milý.

³⁾ Moc.

⁴⁾ Pobitých nepriateľov. Viď I. Kráľ. 18, 7.

⁵⁾ Srov. Ž. 20, 4.

9. Pri každom svojom skutku vzdával chválu Svätému, a Najvyššiemu slovami slávnymi.

10. Z celého svojho srdca chválil Pána, a miloval Boha, ktorý ho stvoril: a ktorý mu dal moc nad jeho nepriateľmi.

11. A postavil spevákov pred oltárom, aby svojimi hlasmi ľúbe spievali.

12. A tak dodal slávnostiam krásy, a ozdobil sviatočné časy až do konca svojho života,¹⁾ aby sa chválilo sväté meno Pánovo, a od rána velebila svätosť Božia.

13. Pán očistil jeho hriechy, a povýšil na veky jeho roh;²⁾ a dal mu v smluve kráľovstva, a stolicu slávy v Izraeli.

(II. Kráľ. 12, 13.)

14. Po ňom povstal jeho múdry syn, a pre neho porazil (Boh) všetku moc nepriateľov.

15. Šalamun panoval v dňoch pokoja; jemu podmanil Boh všetkých nepriateľov, že vystavil dom jeho menu, a pripravil svätyňu na večnosť. Jak múdry bol si vo svojej mladosti. (III. Kráľ. 3, 1.)

16. a plný múdrosti ako rieka a duša tvoja odhalila zem.³⁾ (III. Kráľ. 4, 31.)

17. A naplnil si ju podobenstvami, príkladnými prípoventami: k ostrovom ďaleko sa roznieslo tvoje meno, a pre tvoj pokoj ťa milovali.

18. Piesňam, a prísloviám, a podobenstvám a výkladom (tvojim) divily sa krajiny,

19. a menu Pána Boha,⁴⁾ ktorý sa nazýva Boh izraelský.

20. Nashromaždil si zlata ako mosaď, a striebra nakopil si ako olova.

(III. Kráľ. 10, 27.)

¹⁾ Grécky: V ktorých by oni chválili sväté meno Pána a od rána svätými piesňami zaplňovali jeho svätyňu.

²⁾ Jeho moc a slávu v zasľúbenom Messiašovi.

³⁾ Grécky: Tvoja duša prikryla všetku zem, t. j. sláva tvojej múdrosti ako z prameňa povstala mohutná rieka rozliala sa po všetkom svete.

⁴⁾ Mocí Božej, ktorý ťa takou múdrosťou obdaril.

21. Ale naklonil si svoje ľadvie k ženám; a mal si moc v tele svojom.¹⁾

22. Vrhol si škvrnu na svoju slávu, znesvätil si svojich potomkov, tak že si hnev doviedol na svoje dietky, a dal si sa zachvátiť svojím bláznovstvom,

23. tak že si na dvoje roztrhol kráľovstvo, a že z Efraima povstalo kráľovstvo kruté.²⁾ (III. Kráľ. 12, 16.)

24. Ale Boh neodstúpil od svojho milosrdenstva, i nezrušil a nezkažil svojich skutkov; ani nedal celkom zahynúť potomstvu svojho vyvoleného, a nezahubil semeno toho, ktorý miloval Pána;

25. ale ponechal Jakubovi ostatok,³⁾ a Davidovi z tohože kmena.

26. A skončil Šalamun s otcami svojimi.

27. A zanechal po sebe svojho semena: bláznovstvo ľudu,⁴⁾

28. Roboáma, ktorého opustila múdrosť, a ktorý radou svojou odvrátil ľud, (III. Kráľ. 12, 28.)

29. a Jeroboama, syna Nabatovho, ktorý sviedol Izraela k hriechu,⁵⁾ otvoril cestu k hrešeniu Efraimovi, tak že sa ich hriechy náramne rozmnožily.

30. Tie ich ďaleko vyhnaly z ich zeme.⁶⁾

31. A vyhľadávali všetky neprávosti, dokiaľ pomsta neprišla na nich, a učinila koniec všetkým ich hriechom.

HLAVA 48.

Chváli Eliaša, Elizea, Ezechiáša, a Izaiáša.

1. A vstal Eliáš prorok ako oheň, a jeho slovo ako pochodník horelo.

(III. Kráľ. 17, 1.)

¹⁾ Telo ťa opanovalo. Grécky: Naklonil si svoje srdce k ženám, ktorým si sa dostal do moci svojím telom.

²⁾ Odbojný.

³⁾ Potomkov a nástupníkov v kráľovstve.

⁴⁾ Bláznivého a nesmyšľného medzi ľuďmi.

⁵⁾ III. Kráľ. 12, 26—33.

⁶⁾ Pre hriechy vydal ich Boh do rúk nepriateľov, ktorí ich odvedli do zajatia. Srov. IV. Kráľ. 17.

2. A priviedol na nich hlad a tí, ktorí ho svojou nenávisťou dráždili,¹⁾ boli umenšení;²⁾ lebo nemohli sniesť prikázaní Pána.

3. Slovom Pánovým zavrel nebe, a trikrát shodil oheň s neba.

4. Tak slávny bol Eliáš vo svojich zázrakoch. Kto sa môže tak chváliť ako ty?

5. Ty si vzkriesil mŕtveho z hrobu, z osudu smrti, slovom Pána, Boha.

(III. Kráľ. 17, 22.)

6. Ty si priviedol kráľov na zkazú,³⁾ a snadno prelomil si ich moc, a svrhnul si slávnych z ich stolíc.

7. Ty si slyšal⁴⁾ na Sinai súd, a na Horebe prisúdenie trestu.

8. Ty si pomazal kráľov k odplate⁵⁾ a ustanovil si prorokov za svojich nástupcov.

9. Ty si bol vzatý vo víchre ohňa na voze s ohnivými koňmi. (IV. Kráľ. 2, 11.)

10. Ty si bol zapísaný⁶⁾ pri súdoch časov ukrotiť hnev Pána, smieriť srdce otcovo so synom, a sriadiť pokolenia Jakubove. (Mal. 4, 6.)

11. Blahoslavení, ktorí ňa videli, a tvojím priateľstvom poctení boli.⁷⁾

12. Lebo my žijeme len tento život, a po smrti nebudeme mať takéhoto mena.

13. Eliáš bol síce víchrom zastrený, ale v Elizeovi zostal jeho duch: dokiaľ žil, nebál sa kniežať, a ničia moc ho nepremohla; (IV. Kráľ. 2, 11.)

14. nič ho nepremohlo a keď zomrel, prorokovalo jeho telo.⁸⁾ (IV. Kráľ. 13, 21.)

¹⁾ Alebo Izraeliti alebo proroci Bálovi. (III. Kráľ. 18.)

²⁾ Mnoho ich pomrelo hladom.

³⁾ Ty si im zvestoval, že Boh smrťou potrestá ich ohavnosť.

⁴⁾ Alebo: dal si slyšať. Sinai je Horeb. III. Kráľ. 19, 10.

⁵⁾ K vykonaniu pokuty, ktorou mali trestať ľud pre modlárstvo. III. Kráľ. 19, 11. 15.

⁶⁾ Písmom určený.

⁷⁾ Grécky: Blahoslavení, ktorí ňa videli a v láske usnuli; lebo i my dokonále žiť budeme.

⁸⁾ Po jeho smrti osvedčil Boh skrze zázrak mŕtvym jeho telom učiněný, že bol prorokom od neho vyvoleným. IV. Kráľ. 13, 21.

15. Za svojho života činil zázraky, a po smrti pôsobil divy.

16. Pri tom všetkom ľud jednak nečinil pokánia, a neodstúpili od svojich hriechov, dokiaľ neboli vyhnaní zo svojej zeme, a roztrúsení po celej zemi:

17. a neostalo len veľmi málo ľudu¹⁾ a knieža z domu Dávidovho.

18. Niektorí z nich²⁾ činili, čo sa ľúbilo Bohu: ale iní mnoho hriechov páchali.

19. Ezechiáš³⁾ ohradil svoje mesto, a voviedol do prostred neho vodu, a prekopal železom skalú, a spravil na vodu studňu.

20. Za jeho dňov pritiahol Sennacherib a poslal Rabsaka, a pozdvihol svoju ruku proti nim, a zdvihol svoju ruku proti Sionu, a zpýšnel mocou svojou. (IV. Kráľ. 18, 13.)

21. Vtedy sa triasly ich srdcia i ruky: a pocítili bolesť ako ženy rodiace.

22. I vzývali Pána milosrdného, a vystierali svoje ruky, a dvíhali ich k nebu a Svätý, Pán, Boh chytrý vyslyšal ich hlas.

23. Nespomínal ich hriechov, a nevydal ich nepriateľom, ale vyslobodil ich rukou Izaiáša, proroka svätého.

24. Anjel Pánov zbil vojsko Assyrských, a zničil ich. (IV. Kráľ. 19, 35.)

25. Lebo Ezechiáš činil, čo sa ľúbilo Bohu, a statočne chodil na ceste Dávida, svojho otca, ako mu prikázal Izaiáš, veľký a verný prorok pred tvárou Božou.

26. Za jeho dňov slnce postúpilo naspäť, a pridal (Boh) života kráľovi. (IV. Kráľ. 20, 11.)

27. Duchom veľikým videl posledné veci,⁴⁾ a tešil lkajúcich na Sione. Až na veky

¹⁾ Kráľovstvo judské.

²⁾ Z kráľov z domu Dávidovho.

³⁾ Kráľ judský. II. Par. 32, 30.

⁴⁾ Koniec zajatia babylonského, príchod Mesiašov a jeho kráľovstva, ktoré má trvať až do skončenia sveta.

28. ukázal budúce a skryté veci prv, než sa staly.

HLAVA 49.

Chváli niektorých kráľov, kniežat, prorokov a patriarchov

1. Pamiatka Joziášova je ako miešania vecí voňavých, pripravená od lekárnika. (IV. Kráf. 22, 1.)

2. Sladká je ako med vo všetkých ústach jeho pamiatka, a ako hudba na hodoch pri víne.

3. On bol ustanovený od Boha priviesť ľud k pokániu, a odstrániť ohavnosť bezbožnosti.

4. On obracal srdce svoje k Pánovi, a v dňoch hriešnosti utvrdzoval pobožnosť bezbožnosti.

5. Okrem Dávida, Ezechiáša a Joziáša všetci sa hriechu dopustili,

6. lebo kráľovia judskí opustili zákon Najvyššieho, a zapovrhli bázeň Božiu.

7. Preto dali svoje kráľovstvo iným, a slávu svoju cudziemu národu.

8. Tí vypálili vyvolené sväté mesto, a spustošili jeho cestu skrze Jeremiáša.²⁾ (IV. Kráf. 25, 9.)

9. Lebo zle nakladali s tým, ktorý od života matky posvätený bol za proroka, aby vyvracal a plienil, a hubil, a zasa staval a obnovoval.

10. Ezechiel videl slávu vo videní, ktorú mu (Boh) ukázal na voze cherubínov. (Ezech. 1, 4.)

11. Lebo spomínal o nepriateľoch pod príkladom prívalu,³⁾ a že dobre bude činiť tým, ktorí sa ukázali na priamych cestách.

12. Aj kosti dvanástich prorokov nech vzijdu na svojom mieste: lebo oni posilnili Jakuba, a zachránili ho silou viery.

¹⁾ Keď vôbec bezbožnosť panovala, priviedol ľud zasa k pobožnosti.

²⁾ Lebo nedbali na jeho napomínania a výstrahy.

³⁾ Ezechiel sa hrozil falošným prorokom a nepriateľským národom nešťastím v podobenstve o prívale. (Ezech. 13, 13.; 38, 22.)

13. Jako zvelebíme Zerobabela? Ved ten je ako pečatný prsteň na pravej ruke.¹⁾ (I. Esdr. 3, 2.)

14. Tak i Jezusa, syna Jozedechovho?²⁾ Ktorí za svojich dňov vystavili dom Boží, a pozdvihli svätý chrám Pánovi, pripravený k sláve večnej.

15. I Nehemiáš bude dlhý čas v pamäti; on vystavil nám múry sborené, a postavil brány a zámky, a zasa vystavil domy naše.

16. Nenarodil sa na zemi taký, aký bol Henoch; preto i bol vzatý so zeme.

17. Ani nenarodil sa človek, ako bol Jozef, knieža svojich bratov, podpora národa, správca bratov, zakladateľ ľudu: (I. Mojž. 4, 25.)

18. i jeho kosti boli zachované, a prorokovali po smrti.³⁾

19. Sét a Sém oslávení boli medzi ľuďmi: ale nad každú živú dušu je Adam svojím stvorením. (I. Mojž. 4, 25.)

HLAVA 50.

Oslava Šimona, najvyššieho kňaza.

1. Šimon, Oniášov syn, kňaz veľký, za svojho života opravoval dom (Boží), a za časov svojich upevňoval chrám.

2. On založil i vysokosť chrámovú, dvojnásobné stavenie a vysoké steny chrámove.

3. Za jeho dňov pretekaly nádoby vodné a preplnily sa ako more.⁴⁾

¹⁾ Bol miláčkom Božím a tak bedľive od Boha chránený, ako pečatný prsteň, aby do cudzích rúk neprišiel.

²⁾ Ten bol najvyšším kňazom vtedy, keď sa Zorobabel so židmi navrátil zo zajatia babylonského. (I. Ezdr. 3, 2.)

³⁾ Jozef totižto pred smrťou predpovedal, že Izraeliti odídu z Egypta (I. Mojž. 50, 23. 24.), a vôjdu do zeme Kanaan, a prikázal zároveň, aby, keď pôjdu z Egypta, vzali so sebou i jeho kosti. Keď židia vychádzali z Egypta, vzali sebou i kosti Jozefove; a ponevác sa prvá polovica predpovedania Jozefovho (o východe z Egypta) vyplnila, považovali ich za proroctvo, ktoré im isté vyplnenie i druhej polovice (o príchode do zaslúbenej zeme) oznamuje.

⁴⁾ Za jeho času bola hojnosť vody v meste i v chráme.

4. On staral sa o svoj ľud, a oslobodil ho od záhuby.

5. On vo svojej moci rozšíril mesto, a získal si slávu v obcovaní s ľuďmi: a rozšíril vchod do domu a siene.¹⁾

6. Ako dennica v prostred oblakov, a ako plný mesiac vo svojich dňoch svieti,

7. a jako slnce vo svojom jase, tak skvel sa v chráme Božom.

8. Ako dúha jasná medzi slávnymi oblakmi, a jako kvet ružový v jarných dňoch, a jako ľalija pri tekúcej vode, a jako voňavé kadidlo v letnom čase;

9. ako oheň plápolajúci a kadidlo horiace na ohništi,

10. ako nádoba z rýdzeho zlata, ozdobená všeliakým drahým kameňom;

11. ako úrodná oliva a vysoko sa pnúci cyprus, takým bol, keď bral na seba rúcho slávne a obliekal sa do všetkej ozdoby.

12. Keď vstupoval k svätému oltáru, oslávil odev svätý.

13. Keď prijímal čiastky obetí z rúk kňazských, a sám stál pri oltári, a okolo neho veniec bratov, bol ako ceder sadebný na hore libanskej,

14. tak stáli okolo neho všetci synovia Áronovi vo svojej sláve, ako palmové ratolesti.

15. Niesli obeť Pánovu vo svojich rukách pred všetkým shromaždením izraelským; a keď vykonával službu pri oltári, aby dokonali obeť najvyššieho kráľa,

16. vystrel ruku svoju k mokrej obeť, a obetoval z krvi hroznovej.

17. Vylial na spodok oltára vôňu božskú najvyššiemu Kniežatu.

18. Vtedy skrýkli synovia Áronovi a trúbili na dutých trúbach, a vypúšťali hrmotný hlas na pamiatku²⁾ pred Bohom.

19. Vtedy všetek ľud spolu náhle pa-

dol na tvár na zem, klaňať sa Pánu, Bohu svojmu, a prednášať prosby všemohúcemu Bohu najvyššiemu.

20. A speváci vzdávali chválu svojimi hlasmi, a v chráme veľikom ozývala sa ľúba pieseň plným zvukom.

21. I prosil ľud Pána najvyššieho modlitbou, dokiaľ sa nedokonala úcta Pánova, a (kňazi) nevykonali svoj úrad.

22. Potom sostúpil,¹⁾ pozdvihol svoje ruky nad všetko shromaždenie synov izraelských, aby vzdával slávu Bohu svojimi ústami, a plesal v jeho mene.²⁾

23. A opätovoľ svoju modlitbu, aby sa ukázala moc Božia.³⁾

24. A teraz proste Boha všetkých vecí, ktorý veľké veci činil po celej zemi, ktorý rozmnožoval dni naše od života matky, a nakladal s nami podľa svojho milosrdenstva;

25. aby nám dal veselost srdca, a priprial pokoja v Izraeli za našich dňov až na veky:

26. by Izrael veril, že je milosrdenstvo Božie s nami, a že nás vyslobodí za našich dňov.

27. Dva národy nenávidí moja duša, a tretí, ktorý nenávidím, nie je národ:

28. tých, ktorí sedia na hore Seir,⁴⁾ a Filištinských, a bláznivý ľud, ktorý bydlí v Sicheme.⁵⁾

29. Toto učenie múdrosti a kázne napísal v tejto knihe Jezus, syn Sirachov, Jeruzalemčan, ktorý takto nove vydal múdrosť zo svojho srdca.

30. Blahoslavený kto sa týmito dobrými vecmi zaoberá: a kto ich skladá vo svojom srdci, múdрым bude vždycky.

¹⁾ Od oltára.

²⁾ Aby dal hlavnokňazské požehnanie. (IV. Mojž. 6, 23.)

³⁾ Grécky: Tu podruhé poklonu učinili, aby sa ukázala a na nich prišla moc Božieho požehnanie.

⁴⁾ Idumejských, ktorí boli ustaviční nepriatelia ľudu izraelského.

⁵⁾ Samarských, ktorých hlavné mesto bolo Sichem. O tých hovorí, že nie sú národom. IV. Kráf. 17, 24.

¹⁾ Dľa gréc.: On upevňoval mesto ohradami. Jak slavný bol, keď ho obťáčal ľud, a keď vychádzal za oponami svätyně.

²⁾ Aby sa Boh rozpamätal na svoj ľud.

31. Lebo kto činiť bude tieto veci, bude súci ku všetkému, preto že svetlo Božie osvecovať bude jeho šľapaje.

HLAVA 51.

Záverečná modlitba. Povzbudzovanie k múdrosti.

1. Modlitba Jezusa, syna Sirachovho: Oslavovať ťa budem, Pane kráľu, a vychalovať ťa, Boha, môjho spasiteľa.

2. Oslavujem tvoje meno: preto že si bol mojím pomocníkom a ochrancom,

3. a vyslobodil si moje telo od zahynutia, z osídla zlostiného jazyka, a od rtov tých, ktorí páchajú lož, a proti odporcom bol si mi pomocníkom.

4. A vyslobodil si ma podľa množstva milosrdenstva mena svojho, od tých, ktorí revajúc hotoví boli ma prehltnúť,

5. z rúk tých, ktorí číhali na môj život, a z mnohých úzkostí, ktoré ma obostaly;

6. z dusenia plameňa, ktorý ma obkľúčil, a neshorel som uprostred ohňa:

7. z hľbokej priepasti pekelnnej, a od jazyka nečistého, a od slova lživého, od kráľa bezbožného a od jazyka nespravodlivého.

8. Preto až do smrti chváliť bude duša moja Pána,

9. lebo môj život bol už blízko k hrobu najbližšiemu.

10. Obkľúčili ma zo všetkých strán, a nebolo nikoho, kto by pomohol: obzeral som sa po ľudskej pomoci, a nebolo jej.

11. Rozpamätal som sa na tvoje milosrdenstvo, Pane, a na to, čo si konal od večnosti:

12. že vytrhuješ tých, ktorí ťa očakávajú, a vyslobodzuješ ich z rúk národov.

13. Povýšil si na zemi môj príbytok,

keď som sa za vyslobodenie zo smrti modlil.¹⁾

14. Vzáýval som Pána, otca Pána môjho,²⁾ aby ma neopúšťal v deň môjho súženia, a v čas pyšných, bez pomoci.

15. Chváliť budem ustavične tvoje meno, a zvelebovať s ďakovaním, preto že modlitba moja bola vyslyšaná.

16. Vyslobodil si ma zo zahynutia a vytrhol si ma zo zlého času.

17. Preto oslavovať a chváliť budem ťa, a dobrorečiť menu Pánovmu.

18. Keď som ešte mladším bol, a prv než som blúdil,³⁾ hľadal som zjavne múdrosť vo svojej modlitbe.

19. Prosil som o ňu pred chrámom, a až do posledných časov hľadať ju budem. Ona vykvitla ako včasné hrozno,

20. tešilo sa z nej srdce moje. Moja noha chodila po priamej ceste, a od svojej mladosti hľadal som ju.

21. Len málo som naklonil svoje ucho, a obdržal som ju.

22. Mnoho našiel som v sebe múdrosti, mnoho som pokročil v nej.

23. Preto chválu vzdávať budem tomu, ktorý mi dáva múdrosť.

24. Lebo som si zaumienil konať ju: horlive som sa mal k dobrému, a nebudem zahanbený.

25. Duša moja bojovala o ňu, a keď som ju činil, posilňoval som sa v nej.

26. Svoje ruky pozdvihol som hore, a oplakával som jej (duše) nemúdrosť.

27. K nej obracal som svoju myseľ, a našiel som ju zkúmaním.

28. Srdce mal som spojené s ňou od počiatku: preto som ani nebol opustený.

29. Moje útroby boli vzbúrené, čo som ju hľadal; preto dostane sa mi dobrehého imania.⁴⁾

¹⁾ Dľa gréc.: A povýšil som od zeme ponížené prosby svoje a za vyslobodenie zo smrti modlil som sa.

²⁾ Naráza na Žalm 109. 1. a vyznáva tak i vieru v budúceho Messiaša, Syna Božieho.

³⁾ Hriechu mladosti sa dopustil; alebo: prv než som čo prešiel..

⁴⁾ Múdrosti. Dostalo sa mu jej tak, že môže z nej aj iným dávať.

30. Pán dal mi za odmenu jazyk,¹⁾ a tým chváliť ho budem.

31. Poďte ku mne, neučení, a shromažďte sa do domu poučenia.

32. Prečo ešte meškáte, a čo na to povedáte? Vaše duše žižnia náramne.

33. Otváram svoje ústa a hovorím: Zaopatrite si (múdrost) bez striebra,²⁾

34. a šije svoje poddávajte jarmu, a nech prijme vaša duša naučenie: lebo snadné je ho najst.

35. Pozrite svojimi očima; máľučko som len pracoval, a našiel som si hojného odpočinutia.

36. Zaopatrite si učenie hoci za mnoho striebra; a budete mať s ním mnoho zlata.

37. Rozveseľ sa duša vaša z jeho milosrdenstva, a nehanbite sa za jeho chválu.

38. Robte svoju prácu pred časom,¹⁾ a dá vám vašu odplatu svojím časom.

¹⁾ Výmluvnosť, ktorá môže iných učiť a chválu Božiu ohlašovať.

²⁾ Bez peňazí, zadarmo.

¹⁾ Alebo: včasne, za mladosti; alebo: pred časom odmeny v druhom živote, pred smrťou.

